

รายงานความก้าวหน้าโครงการ ภูมิไทย ชุดไทย ภาคกลาง
ฉบับสมบูรณ์

เล่ม 1

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลัปลึง คงชนะ และคณะ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	
หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๑
ขอบเขตการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลาง	
๒.๑ บริบทของชุมชนที่ทำการศึกษา	
๒.๑.๑ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี	๔
๒.๑.๒ กลุ่มชาติพันธุ์จาม ภูมิศึกษาชุมชนจามบ้านครัว กรุงเทพมหานคร	๔
๒.๑.๓ กลุ่มชาติพันธุ์จีน ภูมิศึกษา ชุมชนบางรัก	๑๕
๒.๑.๔ กลุ่มชาติพันธุ์ของ ภูมิศึกษาชาวของ ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาชะเมา	๓๒
๒.๑.๕ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย ภูมิศึกษา บ้านหน้าโคก อำเภอผักไห่	๔๗
๒.๑.๖ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยครั้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี	๕๓
๒.๑.๗ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	๖๐
๒.๑.๘ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	๗๒
๒.๑.๙ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเวียงอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี	๘๓
๒.๑.๑๐ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์	๘๘
๒.๑.๑๑ กลุ่มชาติพันธุ์มลายู ภูมิศึกษาชุมชน มัสยิดจักรพงษ์ เขต พระนคร กรุงเทพมหานคร	๙๖
๒.๑.๑๒ กลุ่มชาติพันธุ์มอญ ภูมิศึกษาชาวมอญบ้านสามเรือน หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี	๑๑๔
๒.๑.๑๓ กลุ่มชาติพันธุ์อินเดีย ภูมิศึกษาชาวไทยเชื้อสายอินเดีย ในพื้นที่เขตพระนคร และเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร	๑๓๖

บทที่	หน้า
๒.๒ วัฒนธรรมการแต่งกาย	๑๔๖
๒.๒.๑ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	๑๔๖
๒.๒.๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จาม	๑๕๕
๒.๒.๓ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จีน	๑๗๖
๒.๒.๔ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ซ่ง	๑๗๖
๒.๒.๕ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย	๑๗๗
๒.๒.๖ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยครั้ง	๑๕๕
๒.๒.๗ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ	๒๐๕
๒.๒.๘ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน	๒๐๕
๒.๒.๙ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเวียง	๒๑๘
๒.๒.๑๐ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยหล่ม	๒๑๘
๒.๒.๑๑ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์มลายู	๒๒๒
๒.๒.๑๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ	๒๓๑
๒.๒.๑๓ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์อินเดีย	๒๓๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๕๕
๓.๑ ประชากร/กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	๒๕๕
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๕๕
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๕๖
๓.๔ การสรุปผล	๒๕๗
๓.๕ จัดทำเป็นเอกสารต้นฉบับพร้อมพิมพ์	๒๕๗
บทที่ ๔ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลางในยุคปัจจุบัน	๒๕๘
๔.๑ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในรอบ ๘๐ ปี	๒๕๘
๔.๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จามในรอบ ๘๐ ปี	๒๕๘
๔.๓ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในรอบ ๘๐ ปี	๒๕๔
๔.๔ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ซ่งในรอบ ๘๐ ปี	๓๓๑
๔.๕ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในรอบ ๘๐ ปี	๓๕๗
๔.๖ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยครั้งในรอบ ๘๐ ปี	๓๗๒
๔.๗ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในรอบ ๘๐ ปี	๔๑๒
๔.๘ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในรอบ ๘๐ ปี	๔๔๕
๔.๙ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเวียงในรอบ ๘๐ ปี	๔๘๖

บทที่	หน้า
บทที่ ๔ พัฒนกรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลางในยุคปัจจุบัน (ต่อ)	
๔.๑๐ พัฒนกรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยหล่มในรอบ ๘๐ ปี	๕๐๓
๔.๑๑ พัฒนกรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในรอบ ๘๐ ปี	๕๒๖
๔.๑๒ พัฒนกรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ในรอบ ๘๐ ปี	๕๔๒
๔.๑๓ พัฒนกรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์อินเดีย ในรอบ ๘๐ ปี	๕๖๘
บทที่ ๕ บทสรุป	๕๘๒
บรรณานุกรม	๕๙๓

**แบบรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ**

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

โครงการวิจัยเรื่อง(ภาษาไทย) โครงการ “ภูมิไทย ชุดไทย” ภาคกลาง

(ภาษาอังกฤษ) **Prestigious Thai dress**

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปี 2550 จำนวนเงิน 635,520 บาท

ระยะเวลาในการทำวิจัย 1 ปี เริ่มทำการวิจัยเมื่อ มกราคม 2550

รายงานความก้าวหน้าของการวิจัย ฉบับสมบูรณ์

รายนามคณะผู้วิจัย พร้อมทั้งหน่วยงานที่สังกัดและหมายเลขโทรศัพท์

ชื่อ-สกุล	หน่วยงานที่สังกัด/ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์	กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา	หมายเหตุ
ผศ.พลับพลึง คงชนะ	191/31 เกียรติธานี ซิตีแมนชั่น สุขุมวิท 31 กรุงเทพฯ 10110	02-2604679	หัวหน้า โครงการและ บรรณาธิการ	
อ.ซูพินิจ เกษมณี	ภาควิชาพื้นฐานฯ คณะ ศึกษาศาสตร์ ม.ศรีนครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ	02-9856132 กด 1	ที่ปรึกษา/ กะเหรี่ยง	
อ.มนัสสวาส ปัญญาวุชรกุล	ม.เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร เขต ดุสิต กทม. 10300 mussawas@hotmail.com	081-4932529	เลขานุการ ผู้ช่วย บรรณาธิการ	
อ.มนัส เหลียงชัยกุล	23/249 ม.2 ถ.สุขุมวิท ต.บางเมือง อ.เมือง จ.สมุทรปราการ	085-1194290	จีน	
อ.ชินบัญชร สุคันธวิภาติ	4/2 ม.7 ต.หินปัก อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี	085-5113488 086- 1758074 036-471838	ไทยพวน ไทย เวียง ไทยหล่ม	
อ.ดวงใจ สุขอึ้ง	ร.ร.ศรีบุญญานนท์ จ.นนทบุรี	081-8346910	มอญ	
อ.บังอร พันปี	ร.ร.ผักรังษิ์สุทธาประมุข จ.อยุธยา	089-1613993	ไทย	

ชื่อ-สกุล	หน่วยงานที่สังกัด/ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์	กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา	หมายเหตุ
อ.ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา pposrithong@gmail.com	0872694330	อินเดีย	
อ.ถนอม พงษ์ยิ้มละมัย	8 ม.1 ต.หนองปลง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี	032-446444	ไทยโซ่ง	
คุณสรยุทธ ชื่นภักดี	519 ซ.จิ่งเจริญพานิชย์ ถ.สมเด็จพระปิ่นเกล้า แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700	0869094469 sorrabut@csloxinfo.com	จาม	
คุณวุฒิ บุญเลิศ	อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		กะเหรี่ยง	
คุณวิมลศิริ เหมทานนท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ wimonsirih@hotmail.com	081-9229197	มลายู	
หลวงพ่อบุญเขียน อ.อภิเชษฐ์ จันทิเยง	37/1 ม.4 ต.ซากไทย กิ่งอ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี 22210 รร.อนุบาลจันทบุรี จ.จันทบุรี	086-1426173	ชอง	
คุณจักรกฤษ ศีลาเจริญ	ห้วยป่าปกรีสอร์ท ต.บ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี	081-9481397 056-579262	ไทยครั้ง	

(ลงชื่อ)..... *พจันท์* ผู้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ)

วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑ หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันรูปแบบที่เป็นเสมือนตัวอย่างของเครื่องแต่งกายที่ได้รับการออกแบบให้เป็นตัวแทนเครื่องแต่งกายประจำชาติไทยมีอยู่มากมาย ขึ้นอยู่กับ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม และบริบทต่างๆ รวมทั้งความแตกต่างของกลุ่มอายุ เพศ และวัย ในบรรดาชุดประจำชาติเหล่านั้น ชุดที่คัดเย็บตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นที่ยอมรับและนิยมในกลุ่มสุภาพสตรีทุกระดับ ส่วน “ชุดไทยพระราชทาน” ก็ถือเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ทั่วไปสำหรับกลุ่มสุภาพบุรุษทุกระดับเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทางรัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดความนิยมบริโภคสินค้าไทยทำให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ผ้าไทย จึงเกิดกระแสความต้องการเครื่องแต่งกายในรูปแบบของชุดไทยเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากผู้บริโภคมีความพึงพอใจและรสนิยมที่แตกต่างในด้าน รูปแบบ ลวดลายสีสันทันและเทคนิคการตัดเย็บ ดังนั้นการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายต่อการบริโภคดังกล่าว รวมไปถึงการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไทยให้เป็นที่ไปตามนโยบายของรัฐบาลและเป็นการเพิ่มทางเลือกของรูปแบบผ้าไทยให้มีคุณค่าเหมาะสมกับการสวมใส่ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรากฐานวัฒนธรรมและความนิยมในการออกแบบ สร้างสรรค์ชุดเครื่องแต่งกายของแต่ละท้องถิ่นรวมทั้งรสนิยมการบริโภคผลิตภัณฑ์ผ้าไทยในปัจจุบัน ตามลักษณะชนชั้น เพศ และวัย เพื่อสร้างสรรค์การออกแบบชุดไทยที่มีคุณค่าและเป็นที่ต้องการต่อไป

๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการแต่งกาย เอกลักษณะชุดเครื่องแต่งกายของชาติพันธุ์ต่างๆ จำนวน ๑๓ ชาติพันธุ์ ๒ ชนชั้น ได้แก่ ชาวบ้านไทยภาคกลาง ชนชั้นสูงและเจ้านาย ของ ไทยโซ่ง ไทยเวียง (ลาวแจ้ว + ลาวดี) ไทยหล่ม ไทยพวน ไทยครั้งจีน มอญ มลายูถิ่นไทย อินเดีย จาม และกะเหรี่ยง (โผล่ง)

๓ คำถามหลักในการวิจัย

๓.๑ การออกแบบสร้างสรรค์ชุดเครื่องแต่งกายที่แสดงออกถึง “อัตลักษณ์ของวัฒนธรรม” ของแต่ละชาติพันธุ์มีลักษณะเด่นของส่วนประกอบต่างๆ เป็นอย่างไร

๓.๒ การแต่งกายในความหมายทางสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

๓.๓ การนำเครื่องแต่งกายไปใช้มีการแบ่งตามสถานะทางสังคม บริบท เทศกาล เพศและวัย อย่างไร

๔ สถานที่ทำการวิจัยหรือเก็บข้อมูล

หมู่บ้านและชุมชนของ ๑๓ ชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้น (กะเหรี่ยง จาม จีน ชอง ชาวบ้านไทยภาคกลาง ชนชั้นสูงและเจ้านาย ไทยครั้ง ไทยทรงดำ ไทยพวน ไทยเวียง ไทยหล่ม มลายู มอญ อินเดีย) โดย

๔.๑ กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๔.๒ จาม บ้านครัว คลองมหานาคและคลองแสนแสบ เขตราชเทวี และเขต ปทุมวัน

กรุงเทพมหานคร

๔.๓ จีน ตัวแทนจากเขตบางรัก

๔.๔ ชอง ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี

๔.๕ ชาวไทยภาคกลาง ตัวแทนชุมชนจากบ้านหน้าโคก อำเภอผักไห่ จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

๔.๖ ไทยครั้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

๔.๗ ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๔.๘ ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

๔.๙ ไทยเวียงอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

๔.๑๐ ไทยหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๔.๑๑ มลายูถิ่นไทย ในเขตมัสยิดจักรพงษ์ กรุงเทพมหานคร

๔.๑๒ มอญบ้านสามเรือน หมู่ที่ ๔ ตำบล คลองควาย อำเภอสามโคก

จังหวัดปทุมธานี

๔.๑๓ ชาวอินเดีย กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาเป็น ๓ กลุ่ม คือ

- อินเดียฮินดู วัดแขก สีลม และ กลุ่มสมาคมชาวฮินดู เป็นต้น

- อินเดียสิกข์ โดยจะใช้วัดสิกข์ ศรุตวาระาศีครุสังหส์สภา

- อินเดียมุสลิม ในการศึกษาครั้งนี้ จะมุ่งไปที่ กลุ่มสมาคมธุรกิจไทยอินเดียใน

ประเทศไทยรวมถึงกลุ่มพ่อค้าผ้าและเพชรพลอยในย่านพาหุรัด และสำเพ็ง

๕ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ระยะเวลา ๑๒ เดือน

๖ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหาของการศึกษาและขอบเขตของพื้นที่ไว้ดังนี้

๖.๑ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างศึกษาการแต่งกายทั้ง ๑๓ ชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้น โดยเป็นกลุ่มประชากรในเขตพื้นที่ภาคกลาง

๖.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

๖.๒.๑ บริบทของชุมชน

๖.๒.๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของ ๑๓ ชชาติพันธุ์ ๒ ชนชั้น ประกอบด้วย ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งของ ชายและหญิง, ทรงผม, เครื่องประดับ, อัดลักษณ์ รูปแบบของเครื่องแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยจัดลำดับความสำคัญตามกิจกรรม และโอกาสต่างๆ

๖.๒.๓ แสดงภาพประกอบ เป็นภาพที่แสดงให้เห็นเครื่องแต่งกายอย่างชัดเจน ทั้งขณะที่สวมใส่ และเมื่อนำแยกชิ้นให้เห็น โครงสร้าง หรือ Pattern ของเครื่องแต่งกายนั้นๆ อย่างชัดเจน โดยแบ่งระยะเวลาออกเป็น ๓ ระยะด้วยกัน คือช่วงระยะเวลา ๘๐ ถึง ๕๐ ปี ช่วงระยะเวลา ๕๐ถึง๒๐ ปี และช่วงระยะเวลา๒๐ปีถึงปัจจุบัน

๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๓.๑ ชุมชนทั้ง ๑๓ ชชาติพันธุ์ ๒ ชนชั้น ได้รู้จัก และตระหนักถึงคุณค่าของชุดเครื่องแต่งกายตามวัฒนธรรมของตนเอง

๓.๒ ได้แบบอย่างของเครื่องแต่งกายไทยให้คนไทยทั่วไปสามารถเลือกสรรและสร้างสรรค์สวมใส่ได้ในโอกาสต่างๆ

๘ การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๘.๑ อนุรักษ์ สืบสาน องค์ความรู้เรื่องเครื่องแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์จำนวน ๑๓ ชชาติพันธุ์ ๒ ชนชั้น (กะเหรี่ยง จาม จีน ชอง ชาวบ้านไทยภาคกลาง ชนชั้นสูงและเจ้านาย ไทยกรุง ไทยทรงดำ ไทยพวน ไทยเวียง ไทยหล่ม มลายู มอญ อินเดีย)

๘.๒ นำองค์ความรู้เรื่องการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในข้อ ๑ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวัน

๘.๓ เป็นการเพิ่มทางเลือกในการออกแบบเครื่องแต่งกายแก่วงการแฟชั่นไทย

บทที่ ๒

วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลาง

๒.๑ บริบทของชุมชนที่ทำการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลาง ๑๓ กลุ่มชาติพันธุ์ สองชนชั้น ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง จาม กลาง ชนชั้นสูงและเจ้านาย ไทยครั้ง ไทยทรงดำ ไทยพวน ไทยเวียง ไทยจีน ของ ชาวบ้านไทยภาคหล่ม มลายู มอญ อินเดีย แม้ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆเหล่านี้จะตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางเหมือนกัน แต่ว่า วิธีการดำเนินชีวิตกลับมีความแตกต่างกันออกไปตามระบบคิด ความเชื่อของกลุ่มชน กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆเหล่านี้จึงมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจแตกต่างกันออกไป

๒.๑.๒ กลุ่มชาติพันธุ์จาม กรณีศึกษา ชุมชนจามบ้านคร้ว กรุงเทพฯ

บริบทชุมชน

ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนบ้านคร้ว

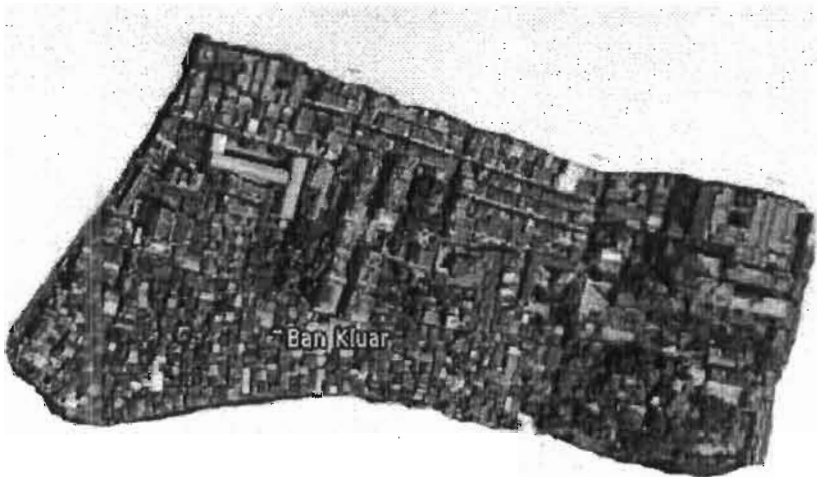

ภาพถ่ายชุมชนบ้านคร้ว

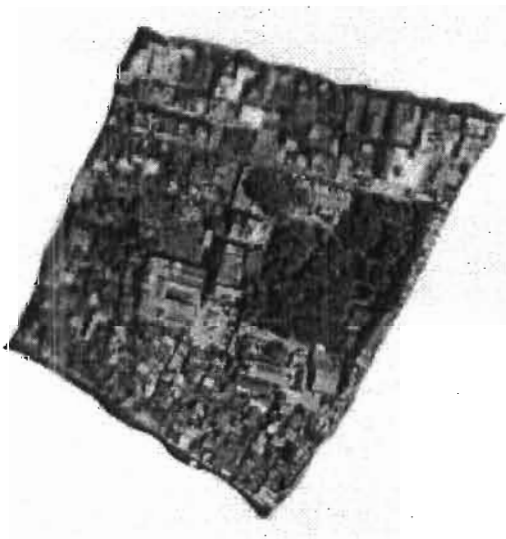
ที่มาของภาพ: <http://earth.google.com/>

ชุมชนบ้านครัวมีพื้นที่รวมทั้งหมด ๑๑๖.๐๔ ไร่ เป็นพื้นที่บริเวณชุมชนบ้านครัวเหนือ ๓๔ ไร่ บ้านครัวตะวันตก ๔๐ ไร่ และบ้านครัวใต้ประมาณ ๔๒ ไร่ ตั้งอยู่ริมสองฝั่งคลองมหานาคและคลองแสนแสบ เขตราชเทวี และเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ทิศเหนือติดกับซอยพญานาค ทิศตะวันออกติดกับถนนพญาไท ทิศใต้ติดกับถนนพระรามที่๑ และทิศตะวันตกติดกับถนนพระราม ๖

การเคหะแห่งชาติได้แบ่งชุมชนบ้านครัวเป็น ๓ ชุมชนย่อยเพื่อสะดวกในการดูแลเรื่องสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย โดยแบ่งเป็น ชุมชนบ้านครัวเหนือ ตั้งแต่ถนนบรรทัดทองถึงสะพานเฉลิมหล้า ชุมชนบ้านครัวใต้ จากคลองแสนแสบขึ้นไปถึงถนนพระรามที่๑ และชุมชนบ้านครัวตะวันตก เริ่มจากถนนบรรทัดทองถึงถนนพระรามหก

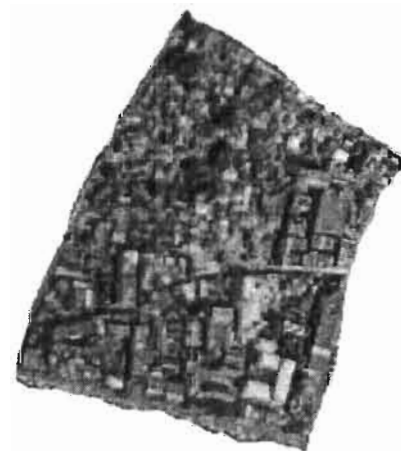
บ้านครัวเหนือ

บ้านครัวตะวันตก

บ้านครัวใต้

ที่มาของภาพ : <http://earth.google.com/>

ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

ชุมชนบ้านครัวจัดเป็นชุมชนแออัดที่ใหญ่เป็นอันดับสามของกรุงเทพฯ มีจำนวนครัวเรือนประมาณ ๑,๐๐๐ – ๑,๓๐๐ ครัวเรือน มีลักษณะการถือครองที่ดิน ทั้งที่ดินที่เป็นของเอกชน ทรัพย์สินทางราชการ และทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยแบ่งเป็นของเอกชน ๓๔% ของกรมธนารักษ์ ๖๕% และของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อีก ๑%

ลักษณะของครอบครัวของชุมชนซึ่งเป็นชาวมุสลิมจะเป็นครอบครัวขยาย ประมาณร้อยละ ๖๕ ของครัวเรือนจะเป็นครอบครัวที่อยู่รวมกันถึง ๓ รุ่น ได้แก่รุ่นปู่ย่า รุ่นตายายและรุ่นลูกหลาน ส่วนที่เหลือจะเป็นครอบครัวเดี่ยว

โครงสร้างทางสังคม

เนื่องจากชุมชนจามที่บ้านครัวเป็นชุมชนมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นนอกเหนือจากการขึ้นตรงต่อสำนักงานเขตราชเทวีตามรูปแบบการปกครองของกรุงเทพมหานครแล้ว ยังมีการปกครองทางสังคมเหมือนชุมชนมุสลิมโดยทั่วไปนั่นคือ การเป็นสัปบุรุษขึ้นตรงต่ออิหม่ามของมัสยิดที่ตนเองสังกัดอยู่ ชุมชนบ้านครัวมีมัสยิด ๓ มัสยิดคือ

- มัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์
- มัสยิดคารูลฟาละห์ (เกาะกอย)
- มัสยิดชูกุลมุตตากีน

โดยมัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์ และมัสยิดชูกุลมุตตากีน อยู่ในชุมชนบ้านครัวตะวันตก และมัสยิดคารูลฟาละห์อยู่ในชุมชนบ้านครัวเหนือ

ประวัติศาสตร์ของชุมชน

ชุมชนจามบ้านครัวเป็นชุมชนใจกลางเมืองที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันเป็นชุมชนที่ผสมผสานไปด้วยผู้คนหลายศาสนา แต่ก็เป็นชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นเป็นชาวพุทธบ้าง ชาวจีนบ้าง รวมทั้งเป็นที่พักอาศัยราคาถูกของคนต่างจังหวัด โดยเฉพาะชาวไทยอีสานที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ใจกลางกรุงเทพฯ ทำให้สะดวกต่อการเดินทางสัญจร

เมื่อแรกสร้างกรุงเทพฯครั้งที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสถาปนากรุงเทพฯเป็นราชธานีในปี พ.ศ.๒๓๒๕ พื้นที่ของพระนครมีเพียง ๒,๑๖๓ ไร่ โดยมีทิศเหนือทิศตะวันตกและทิศใต้ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันออกใช้คูเมืองเดิมเป็นพระนครชั้นใน และได้ขุดคูเมืองชั้นนอกเพิ่มขึ้นอีกโดยขุดจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่บางลำพูออกแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้านหนึ่งที่วัดเชิงเลน(วัดบพิตรพิมุข)เรียกว่า “คลองรอบกรุง” แล้วสร้างกำแพงล้อมพระนครจากแนวคลองเข้ามา ส่วนบริเวณนอกเขตกำแพงพระนครออกไปจากแนวคลองรอบกรุงเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงและเป็นป่าละเมาะ

เนื่องจากด้านฝั่งตะวันออกของพระนครมีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชจักรีวงศ์ทรงใช้นโยบายเช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา คือทรงอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยในที่ดินว่างเปล่ารอบพระนคร ดังจะเห็นได้จากกรุงศรีอยุธยาที่รอบนอกเมืองหลวงจะมีชุมชนชาวต่างชาติหลายชุมชน เช่น หมู่บ้านจาม หมู่บ้านมากาซาร์ หมู่บ้านโปรตุเกส หมู่บ้านฮอลันดา เป็นต้น ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็เช่นเดียวกัน ทรงอนุญาตให้ผู้ที่มาพึ่งพระบรมโพธิสมภารและเชลยศึกสงครามที่ถูกกวาดต้อนเข้ามา ให้มาพักอาศัยอยู่บริเวณนอกเขตกำแพงพระนครด้านทิศตะวันออก ชนเหล่านี้นับเป็นส่วนประกอบสำคัญอันเป็นผลให้เกิดการขยายตัวของพระนคร และบางกลุ่มยังเป็นกลไกสำคัญในระบบเศรษฐกิจของชาติด้วย

การอพยพเข้ามาของมุสลิมจามบ้านคร้ว สันนิษฐานว่าจะเริ่มเข้ามาในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ เนื่องจากเมื่อปลายสมัยกรุงธนบุรี ในปี พ.ศ. ๒๓๒๔ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รับสั่งให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์ยกทัพไปตีเมืองเขมร หลังเสร็จศึกครั้งนั้นในช่วงเปลี่ยนแผ่นดินจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้อพยพครอบครัวเขมรและครอบครัวจาม(มุสลิม)จำนวนหนึ่งเข้ามาด้วย โปรดเกล้าให้เขมรจามตั้งครัวเรือนที่ป่าไผ่ชายทุ่งพญาไท ผู้อพยพเรียกหมู่บ้านนั้นตามภาษาเขมรว่า “พุมเปรย” แปลว่า “บ้านป่า” แต่คนไทยเรียกว่า “บ้านแขกคร้ว” (ภายหลังเรียกสั้นๆ ว่าบ้านคร้ว)

ภายหลังการตั้งชุมชนบ้านคร้ว มีการสร้างมัสยิดสำหรับปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งในปัจจุบันมี ๓ มัสยิดคือ

มัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์ เป็นมัสยิดแห่งแรกของชุมชนบ้านคร้ว ตามประวัติของมัสยิดกล่าวว่าพระยาราชวังสัน(แม่นหรือเฒ่า) จางวางกรมอาสาจามซึ่งเป็นบุตรของพระยายมราช(หมัดหรืออู๋) เป็นผู้สร้าง เมื่อประมาณพ.ศ. ๒๓๖๕ ซึ่งตรงกับปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และปรากฏหลักฐานในจดหมายเหตุหอสมุดสมบัติฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๓๘๒ ซึ่งบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ มีข้อความตอนหนึ่งว่า “... พระยาราชวังสรรค์กราบทูลว่า ที่สุเหร่าคลองนางหงส์ก็กว้างขวางอยู่พอจะพักอยู่ได้...”

มัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์ ตั้งอยู่ไม่ห่างจากคลองนางหงส์เท่าใด ในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีการตั้งชื่อมัสยิดหรือสุเหร่าเป็นภาษาอาหรับ ส่วนใหญ่นิยมตั้งชื่อตามสถานที่ตั้งเป็นหลัก ทำให้สามารถสันนิษฐานได้ว่ามัสยิดนี้ก็คือสุเหร่าคลองนางหงส์ตามที่พระยาราชวังสันกราบทูล

เมื่อชุมชนมุสลิมจามบ้านคร้วขยายตัวเพิ่มขึ้น จึงมีการสร้างมัสยิดเพิ่มอีก ๒ แห่งตามลำดับ คือ มัสยิดคารูฟาละห์^๑ (เกาะกอย) และมัสยิดซุลกูฏมุดตาเกิน^๒

๑ มัสยิดคารูฟาละห์ สร้าง พ.ศ. ๒๔๓๗

๒ มัสยิดซุลกูฏมุดตาเกิน สร้าง พ.ศ. ๒๔๖๐

บทบาทต่อสังคมไทย

ชาวมุสลิมจามที่อพยพมาบ้านครัวนิยมรับราชการในกรมอาสาราม ซึ่งเป็นหน่วยรบทางเรือที่มีบทบาทยาวนาน จนถึงรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในปีพ.ศ. ๒๔๒๘ ได้โอนหน่วยงานของอาสารามทั้งวังหน้าและวังหลังไปสังกัดกรมอรสมพล และถูกโอนอีกครั้งให้สังกัดกรมทหารเรือ โดยมีกระทรวงยุทธนาธิการเป็นผู้ดูแล นายทหารเรือที่สำคัญคือ นาวาโทพระพลสินธวณัติ(แอ ไอศะนาวิน) พลเรือตรี หลวงสมบุรณ์ยุทธวิชา(สมบุรณ์ ดินอุดม) นาวาโทหลวงปรีชาชาญสมุท(ขอ โสตะจินดา) นาวาตรี หลวงสาครวิไชย(หมัด หัสตานนท์) และอื่นๆ นอกจากนี้กองอาสารามได้ร่วมปฏิบัติการปกป้องอธิปไตยของชาติในเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) อย่างกล้าหาญเฉกเช่นบรรพบุรุษในอดีต ในเหตุการณ์ดังกล่าวฝรั่งเศสได้ส่งเรือรบ ๓ ลำเข้ามาถึงสันดอนแม่น้ำเจ้าพระยา ฝ่ายไทยได้เตรียมเรือรบ ๕ ลำรับเหตุการณ์นี้ หลังจากการยิงต่อสู้กันยุติลงเรือรบฝรั่งเศสได้จอดทอดสมอหน้าสถานทูตฝรั่งเศส ในการรบเพื่อปกป้องอธิปไตยครั้งนี้ ทหารอาสารามซึ่งประจำการอยู่บนเรือ เสียชีวิตไป ๕ คน คือ มะกิเยาะ มะนิ โต๊ะหวัง นายมาน และ โต๊ะหะรูน หลังจากได้มีการเจรจาเพื่อยุติเหตุการณ์ ฝรั่งเศสได้ปล่อยเรือบรรทุกสินค้าและคนโดยสารที่ยึดไว้ โดยรัฐบาลไทยได้ส่งหลวงศรีมหาราชา(ชุ่ม) เจ้ากรมอาสารามชายเป็นผู้รับมอบเรือดังกล่าวคืนแก่ฝ่ายไทย

ผ้าไหมของชาวนบ้านครัว เป็นที่รู้จักในตลาดโลกโดยจิม ทอมป์สัน

จิม ทอมป์สัน ที่มาของภาพ : en.wikipedia.org

จิม ทอมป์สันเกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ในเมืองกรีนวิลล์ มลรัฐเดลาแวร์ สหรัฐอเมริกา เข้าศึกษาระดับมัธยมในเมืองวิลมิงตัน และจากนั้นเข้าโรงเรียนประจำ เซนต์พอล และมหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน ระหว่างปีพ.ศ. ๒๔๖๗-๒๔๗๑ แม้ว่าเขาจะสนใจด้านศิลปะ แต่ก็เลือกที่จะเป็นสถาปนิก และศึกษาต่อด้านสถาปัตยกรรมจากมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย เมื่อจบการศึกษาได้ทำงานด้านสถาปัตยกรรมในมหานครนิวยอร์ก กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๘๑

ในระหว่างนั้นได้เกิดสงครามขึ้นในยุโรป จิมจึงอาสาสมัครเข้าเป็นทหารในกองทัพบกของสหรัฐอเมริกา ซึ่งนับเป็นจุดพลิกผันที่สำคัญในชีวิตของเขา ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง จิมได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงานด้านยุทธศาสตร์ (Office of Strategic Services -- OSS) ก่อนจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นหน่วยสอบสวนกลาง (Central Intelligence Agency หรือ CIA) ทำให้เขามีโอกาสเดินทางไปหลายที่ทั่วโลก โดยเขาได้รับมอบหมายให้ทำงานกับกองทัพฝรั่งเศสในแอฟริกาตอนเหนือ โดยมีกำหนดจะส่งเขาไปยังอิตาลี ฝรั่งเศส และเอเชียด้วย ทั้งนี้จิมได้ฝึกฝนเรียนรู้เกี่ยวกับการเอาตัวรอดในป่ามาเป็นอย่างดี

จิมมากรุงเทพฯ เป็นครั้งแรก เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘ ในช่วงปลายของสงครามโลกครั้งที่สอง การกีดกันของจิมในตะวันออกไกลก็คือ โคตรมลงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เพื่อต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น แต่เมื่อสหรัฐทิ้งระเบิดปรมาณูลงที่ญี่ปุ่น การกิจของจิมจึงเปลี่ยนไป เขาต้องรีบมุ่งหน้าสู่กรุงเทพฯ โดยตรง และเมื่อสงครามสิ้นสุดลง เขาได้รับตำแหน่งหัวหน้าสถานียุทธศาสตร์ในกรุงเทพฯ และมีหน้าที่ฟื้นฟูสถานเอกอัครทูตสหรัฐอเมริกาขึ้นใหม่ นอกจากนี้เขายังหลงใหลในวิถีชนบทของไทย ทำให้เขาใช้ชีวิตในประเทศไทยต่อไป

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ จิมปลดประจำการจากกองทัพ แต่เขายังคงใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทย โดยวางโครงการที่จะทำอาชีพใหม่ ขณะเดียวกันก็ได้ทำงานปรับปรุงโรงแรมโอเรียลเต็ลที่มีชื่อเสียงที่สุดของกรุงเทพฯ ในสมัยนั้น ระหว่างอาศัยในเมืองไทย จิมได้เดินทางไปหลายที่ในภาคอีสาน และมีความสนใจอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการเลี้ยงไหมในครัวเรือน ซึ่งในเวลานั้นการทอผ้าไหมชบเซาไปมาก เนื่องจากเป็นภาวะหลังสงคราม ขณะเดียวกันการทอผ้าด้วยเครื่องจักรอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนถูกกว่า และผลิตได้มากกว่า เริ่มเป็นที่นิยมกันทั่วไป กล่าวกันว่าในเวลานั้นมีช่างทอผ้าเพียงไม่กี่รายเท่านั้นที่ยังคงปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมด้าย ทอผ้าได้คุณภาพ

เมื่อจิมได้เห็นคุณภาพของผ้าไหมทอมือเหล่านี้ก็รู้สึกตื่นเต้นและสนใจอย่างยิ่ง ด้วยเป็นผ้าที่มีความแตกต่างจากผ้าไหมที่ผลิตจากเครื่องจักร ซึ่งแม้ว่ามีความเรียบ สม่ำเสมอกว่า แต่ก็ขาดเอกลักษณ์ของงานฝีมือ เขาจึงวางแผนที่จะฟื้นฟูกิจการทอผ้าไหมของไทย (ซึ่งเคยมีแผนพัฒนาอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ มาก่อนแล้ว) และเชื่อว่าหากมีการจัดการอย่างเหมาะสม ผ้าไหมไทยจะเป็นที่นิยมกว้างขวางขึ้นอย่างแน่นอน

เมื่อกลับมากรุงเทพฯ จิมก็พยายามสืบหาอุตสาหกรรมไหมไทย และรวบรวมตัวอย่างผ้าไหมไทยเก่าที่จะหาได้ ทั้งยังได้ปรึกษามิตรสหาย และเปรียบเทียบกับตัวอย่างในพิพิธภัณฑ์สถาน

แห่งชาติ พระนคร ระหว่างนี้เอง ทำให้เขาได้ทราบถึงขั้นตอนการทำงานอันประณีตของช่างทอผ้าชาวไทย

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ ขณะที่จิมเริ่มเสาะหาผ้า เวลานั้นผ้าไหมไทยเริ่มจะไม่มีเหลือแล้ว ตระกูลช่างทอผ้าต่างเลิกอาชีพดั้งเดิม ทั้งยังกระจัดกระจายไปยังตำบลอื่นๆ เพราะการทอผ้าแบบเดิมมีรายได้น้อยมาก ที่ทำอยู่ก็เป็นเพียงนอกเวลางานหลักเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ยังมีชุมชนทอผ้าแห่งหนึ่งหลงเหลืออยู่ในพระนคร นั่นคือ ชุมชนบ้านครัว ริมคลองแสนแสบ ซึ่งเป็นชุมชนมุสลิมท่ามกลางวัฒนธรรมพุทธศาสนาที่รายรอบ ทว่าก็ไม่ได้ทอผ้ากันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน

จิมเริ่มไปสำรวจที่บ้านครัว และทำความรู้จักสนิทสนมกับช่างทอที่นั่น ทั้งยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการทอผ้าไปด้วย ในภายหลังจิมได้ทราบว่าผู้คนที่นี่เป็นแขกจาม ที่อพยพมากรุงเทพฯ เมื่อครั้งไทยรบกับพม่า เมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมา จิมได้ปรึกษาเจมส์ สกอตต์ ทูตพาณิชย์สหรัฐประจำประเทศไทย ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในตำแหน่งนี้มาก่อน ทั้งสองตกลงที่จะผลักดันการผลิตผ้าดกไหมแบบชีเรีย และไม่ซีกพัฒนาเป็นสิ่งค้าส่งออกได้อย่างดี

หลังจากนั้นจิมได้นำตัวอย่างผ้าไหมแบบดั้งเดิมไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา เขาเข้าหาแฟรงก์ คราวนินชีลด์ (Frank Crowninshield) บรรณาธิการของนิตยสาร **Vanity Fair** ซึ่งสนิทสนมกันมาก่อน และเป็นผู้ที่จิมคิดว่าน่าจะสามารเชื่อมความสัมพันธ์กับวงการอุตสาหกรรมแฟชั่นได้ จากนั้นเขาได้รู้จักกับเอ็ดนา วูลแมน เชส (Edna Woolman Chase) ซึ่งภายหลังเป็นบรรณาธิการนิตยสาร **Vogue** ซึ่งเมื่อเชสได้เห็นผ้าไหมของช่างทอบ้านครัวก็รู้สึกชอบใจทันที อีกไม่กี่สัปดาห์ต่อมา เสื้อผ้าไหมที่ออกแบบโดยวาเลนตินา (Valentina) นักออกแบบเสื้อผ้าผู้มีชื่อเสียงของนิวยอร์กก็ได้ปรากฏโฉมในนิตยสาร **Vogue** อย่างสง่างาม

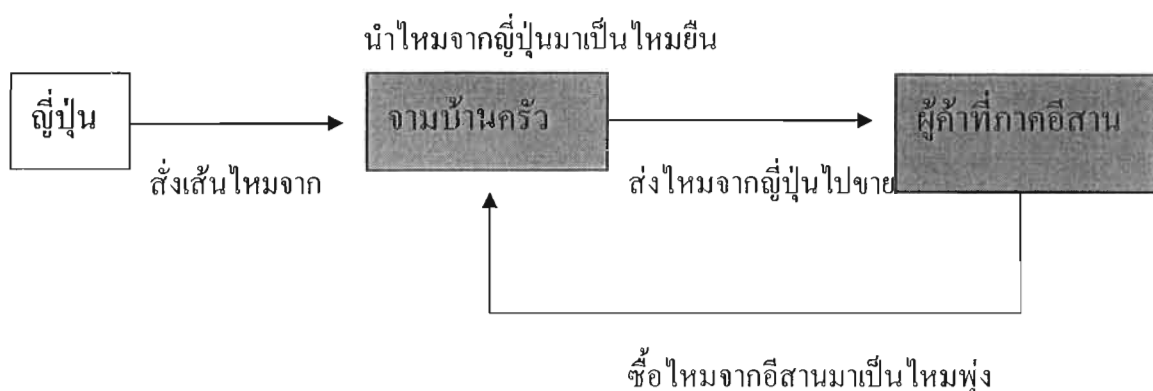
หลังจากนั้นจิมได้ก่อตั้งบริษัทขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ และส่งเสริมให้ชาวบ้านครัวทอผ้าโดยอิสระ แล้วไปรับซื้อโดยตรง เพื่อให้เกิดการแข่งขัน และคงคุณภาพไว้อย่างเดิม เขานั่งเรือจากฝั่งตรงข้าม ไปยังชุมชนบ้านครัวทุกวัน เพื่อตรวจสอบผ้า ให้คำแนะนำ และซื้อผ้าทอเหล่านั้น กระทั่งช่างทอที่บ้านครัวมีฐานะดีขึ้น บางคนถึงมีฐานะในระดับเศรษฐี มีเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านครบครันกันถ้วนหน้า (ในเวลานั้น) ในขณะเดียวกัน ธุรกิจผ้าไหมไทยเจ้าอื่นๆ ก็เริ่มสลดใจ

เส้นทางการค้าไหมของชาวจามบ้านครัว

ไหมของชาวจามบ้านครัวในสมัยก่อนที่จิม ทอมป์สันจะเข้ามาบุกเบิกตลาดให้ นั่นแต่เดิมนิยมทอเพื่อสวมใส่เอง หรือทอเพื่อจำหน่ายในจังหวัดชานเมืองอื่นๆ เช่น สุพรรณบุรี อ่างทองและพระนครศรีอยุธยา โดยลายไหมที่ทอก็จะเป็นลายง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน หากเป็นผ้าขาวม้า หรือ

โสร่ง ก็จะทอเป็นลายตารางหมากรุก ที่นิยมในแต่ละพื้นที่ หากทอผ้าใช้เองสำหรับผู้หญิงมักจะทอผ้าเหลืองสี คือไหมยืนสีหนึ่ง ไหมพุ่งอีกสีหนึ่ง และยังทอผ้าม่วงสำหรับผู้ชายเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังทอผ้าไหมหางกระรอก แต่ไม่มีลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวจาม โดยลายส่วนใหญ่จะเป็นลายของเส้นไหมหลายสี

เส้นไหมของชาวจามนั้นนำเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่น ไม่ได้มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองในพื้นที่ เหตุที่ใช้ไหมจากญี่ปุ่น เนื่องจากเป็นเส้นไหมที่ไม่มีจี๋ไหม เส้นไหมที่รับมาจากญี่ปุ่นนี้จะนำมาเป็นไหมยืนเป็นหลัก ส่วนไหมพุ่งจะซื้อมาจากภาคอีสาน ขณะเดียวกันก็จะส่งไหมที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่น ไปขายที่อีสานด้วย

การเข้ามาบุกเบิกตลาดของจิม ทอมป์สัน ทำให้ตลาดการค้าผ้าไหมของชาวบ้านครัวกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จากแต่เดิมซึ่งส่งขายในกรุงเทพฯ และซานเมือง โดยลายของผ้าไหม จิม ทอมป์สันจะเป็นผู้กำหนดและออกแบบเอง สิ่งนี้เองทำให้ชาวจามบ้านครัวทอผ้าไหมตามความต้องการของตลาดเป็นหลัก โดยที่ผ้าไหมแบบดั้งเดิม ไม่เป็นที่นิยมเพราะหาตลาดได้ยาก และผู้ที่ทอผ้าไหมก็เริ่มหันมาทอผ้าส่งให้แก่จิม ทอมป์สันมากขึ้น ผ้าไหมที่ทอตามรูปแบบดั้งเดิมจึงลดน้อยลงไป

วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

เนื่องจากชาวจามบ้านครัวเป็นมุสลิม จึงมีรูปแบบของวัฒนธรรมประเพณีที่อิงหลักการของศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของพิธีกรรมนั้นตามหลักการปฏิบัติของศาสนาอิสลาม นอกเหนือจากการละหมาด³ ซึ่งต้องกระทำทุกวันๆละ ๕ เวลาแล้ว ในแต่ละเดือนยังมียันสำคัญของ

³ การนมาสการต่อพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งมีรูปแบบการนมาสการที่เป็นการเคลื่อนไหวอิริยาบถต่างๆ พร้อมกับคำสวดอ้อนวอน

ศาสนาคือวันศุกร์ในทุกศุกร์ซึ่งตามหลักคำสอนของศาสนาให้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาดมาทำการละหมาดรวมกันที่มีสยิด⁴ และในแต่ละปีก็จะมีวันสำคัญ ๒ วัน คือวันอีดิลฟิตรี⁵ และวันอีดิลอฎฮา⁶ ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นวันรื่นเริงของชาวมุสลิมและถูกกำหนดให้แต่งกาย ด้วยชุดที่สวยงามและเป็นเครื่องแต่งกายที่สะอาดและผู้สวมใส่ชอบมากที่สุดมาร่วมละหมาดที่มีสยิด นอกจากการละหมาดซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นเสาหลักแล้ว ยังมีหลักปฏิบัติที่สำคัญที่ถูกกำหนดให้แก่ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอที่จะกระทำได้โดยไม่ต้องเป็นหนี้สินหรือลำบากต่อครอบครัว คือการประกอบพิธีฮัจญ์⁷ ที่นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งส่วนใหญ่หลังจากกลับจากพิธีฮัจญ์แล้วการแต่งกายของผู้ชายจะเปลี่ยนรูปแบบไป ทั้งนี้จะกล่าวถึงในบทต่อไป

นอกจากพิธีกรรมดังกล่าว ยังมีรูปแบบพิธีกรรมอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงอายุ ตั้งแต่เกิด เข้าสู่วัยรุ่น แต่งงาน และตาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติตามแนวทางคำสอนของศาสนาอิสลามทั้งสิ้น

● พิธีโกนผมไฟ

ภาพถ่ายพิธีโกนผมไฟ

ที่มาของภาพ: คุณญามีละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

เป็นพิธีที่จะกระทำเมื่อเด็กเกิดมาได้ ๗ วัน โดยจะเชิญ โต๊ะอิหม่ามหรือผู้ใหญ่ของชุมชนเข้าร่วมพิธี โดยจะร่วมกันกล่าวสวดและสรรเสริญต่อท่านศาสดามุฮัมมัด(ขอความสันติจงประสบแด่ท่าน) มีการอ่านประวัติของท่านศาสดา รวมถึงการกล่าวขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้าให้โปรดประทานพรให้ท่านศาสดา และอัครสาวกของท่าน รวมถึงมวลหมู่พี่น้องมุสลิมทุกคนทั้งที่มีชีวิตอยู่และเสียชีวิตไปแล้ว หลังจากนั้นจะทำการ โกนผมไฟโดยใช้กรรไกรตัดผมเด็ก พร้อมกับขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้าให้เป็นเด็กที่มั่นคงอยู่ในศาสนา และมีความรอบรู้ ซึ่ง โต๊ะอิหม่ามหรือพ่อแม่ของเด็กอาจตั้งชื่อของ

4 ศาสนสถานของมุสลิม แปลว่า สถานที่ที่ก้มกราบต่อพระผู้เป็นเจ้า

5 วันตรุษซึ่งถูกกำหนดหลังถือศีลอดครบเดือน โดยการดูดวงจันทร์

6 วันตรุษที่ถูกกำหนดตามการประกอบพิธีฮัจญ์ที่นครมักกะฮ์ประเทศซาอุดีอาระเบีย

7 การแสวงบุญ

เด็กในวันนั้น โดยหากเป็นเด็กก็จะตั้งชื่อตามท่านศาสดา หรืออัครสาวกของท่านหรือชื่ออื่น ๆ ในภาษาอาหรับที่มีความหมายดี ๆ ขณะที่หากเป็นเด็กหญิงก็จะตั้งชื่อตามภรรยาของท่านศาสดาหรือธิดาของท่านศาสดา หรือชื่ออื่น ๆ ที่มีความสำคัญ ตามที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอาน

● พิธีสูหนัด

เด็กชาวมุสลิมเมื่ออายุ ๘ - ๑๒ ปี จะต้องทำพิธีเข้าสู่สูหนัด หรือขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศ พิธีนี้เป็นเหมือนการเตือนให้เด็กได้รับรู้ว่าตนกำลังจะเข้าสู่วัยรุ่นและเข้าสู่การบรรลุนิติภาวะตามหลักการของศาสนา ซึ่งจะมีข้อปฏิบัติที่จำเป็นต้องปฏิบัติเช่นการละหมาดให้ครบ ๕ เวลา การถือศีลอด รวมทั้งเป็นการง่ายต่อการรักษาความสะอาดของอวัยวะเพศด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการรักษาความสะอาดในการประกอบศาสนพิธีต่าง ๆ

● พิธีตัมมัด อัลกุรอาน⁸

ตัมมัด เป็นภาษามลายูที่ยืมมาจากภาษาอาหรับ คำว่า “ตัมมัด” แปลว่า บริบูรณ์ หมายถึง การอ่านอัลกุรอานจบหนึ่งเล่ม โดยปกติเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องเรียนรู้การอ่านภาษาอาหรับตั้งแต่ยังเด็ก เนื่องจากการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทุกประเภทใช้บทดุอาอ์⁹ เป็นภาษาอาหรับจากคัมภีร์อัลกุรอานทั้งสิ้น จึงเป็นความจำเป็นของมุสลิมทุกคนที่อย่างน้อยต้องอ่านภาษาอาหรับได้ ในชุมชนบ้านครัวเองทั้งบ้านครัวเหนือและบ้านครัวตะวันตกมีการเปิดการสอนอัลกุรอานที่มัสยิด โดยผู้เรียนจะเรียนรู้การอ่านภาษาอาหรับตั้งแต่ตัวพยัญชนะ สระ การประสมคำ เรียนรู้การอ่านเป็นประโยค จนกระทั่งสามารถอ่านประโยคภาษาอาหรับได้ จึงเริ่มต้นอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน เมื่ออ่านจนจบทั้งเล่มแล้ว จะมีการทำพิธีตัมมัดอัลกุรอาน โดยจะเชิญอิหม่ามหรือครูจากมัสยิดอื่นๆ มาร่วมทดสอบการอ่านอัลกุรอาน โดยผู้ที่ตัมมัดจะอ่านบางส่วนของอัลกุรอานให้ผู้เข้าร่วมพิธีฟัง หากเห็นว่า การอ่านนั้นถูกต้องแล้ว การตัมมัดอัลกุรอานก็จะจบลง และถือว่าผู้ที่ผ่านการตัมมัด สามารถอ่านภาษาอาหรับได้ถูกต้องและนำไปใช้ในการประกอบศาสนพิธีได้ เฉกเช่นเดียวกับการเรียนจบภาคบังคับเบื้องต้น ซึ่งหากผู้เรียนมีความสนใจที่จะศึกษาต่อก็สามารถศึกษาต่อในชั้นสูงต่อไปได้

ภาพถ่ายเมื่อประมาณ ๔๐ ปีที่ผ่านมาเป็นภาพขบวนแห่ก่อนทำพิธีตัมมัดอัลกุรอาน

ที่มาของภาพ : คุณญามีละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

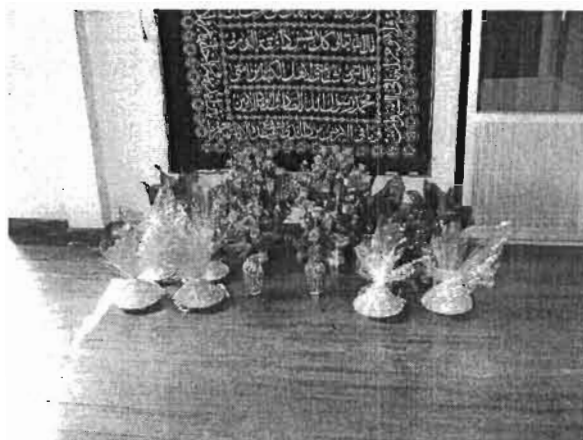
⁸ คัมภีร์ที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าประทานให้แก่มนุษย์โดยผ่านท่านศาสดามุฮัมมัด (ขอความสันติจงประสบแด่ท่าน)

⁹ บทสวดที่เอนวนต่อพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า

● พิธีแต่งงาน

วิถีชีวิตของมุสลิมดำเนินไปตามคำสั่งห้าม และคำสั่งใช้ให้ปฏิบัติ ในเรื่องของการแต่งงาน ก็เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของท่านศาสดามุฮัมมัด(ขอความสันติจงประสบแด่ท่าน)เช่นเดียวกัน ชุมชนจามบ้านครัวจะทำพิธีแต่งงานกันที่มีสยิดที่ตนสังกัดอยู่ โดยมีการแห่เจ้าบ่าวไปที่มีสยิด พร้อมเครื่องประกอบขบวนขันหมากซึ่งนิยมทำเป็นคู่ คือพานขันหมาก แจกันดอกไม้ ขนมหวาน ผลไม้ และสินสอด โดยในพิธีผู้เป็นเจ้าบ่าวจะตอบรับการแต่งงานกับบิดาของเจ้าสาวหรือผู้ที่บิดา เจ้าสาวมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการแต่งงานแทน ในพิธีการแต่งงานของมุสลิมชาวจามแต่เดิมนั้น การแต่งกายของเจ้าสาวจะสวยงามมาก ประณีตบรรจงตั้งแต่ทรงผม เสื้อผ้า เครื่องประดับ โดยมีเอกลักษณ์ของชุดเจ้าสาวที่โดดเด่น เช่นการทำผมให้เป็นรูปนกยูง และใช้หางนกยูงปัก รวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

เครื่องประกอบในขบวนขันหมากของ
เจ้าบ่าวที่ใช้ในปัจจุบันประกอบด้วยพาน
ขันหมากผลไม้และขนมหวาน

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● พิธีศพ

ตามวิถีชีวิตของมุสลิม การยอมรับสภาพของการสูญเสียพลัดพรากเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องยอมรับด้วยจิตใจที่นิ่งสงบ ปราศจากการฟูมฟาย ด้วยความเชื่อดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานว่า
“แท้จริง เรานั้นเป็นสิทธิของพระผู้เป็นเจ้า และแท้จริงเราต้องกลับคืนสู่พระองค์”

เมื่อมีการสูญเสียเกิดขึ้น แต่ละครอบครัวโดยเฉพาะผู้ใหญ่จะพากันมาเยี่ยมผู้ตาย ส่วนหนึ่งเพื่อขอพรให้ผู้ตายได้รับการยกเว้นการลงโทษและได้รับความสะดวกสบายเมื่ออยู่ในหลุมศพ เพื่อรวันตัดสินความดีความชั่ว และอีกส่วนโดยเฉพาะผู้หญิงจะช่วยเหลือครอบครัวผู้ตายในเรื่องการจัดเตรียมอาหาร เพื่อเลี้ยงดูผู้มาเยี่ยมเยียน ขณะที่ผู้ชายก็จะเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการอาบน้ำศพ รวมไปถึงการเตรียมชุดหลุมเพื่อนำศพไปฝัง นอกจากนี้ยังมีการบอกกล่าวข่าวการเสียชีวิตไปยังมุสลิมตำบลอื่นๆ เพื่อให้ร่วมกันขอพรต่อพระผู้เป็นเจ้าให้แก่ผู้ตาย ทั้งนี้อิสลามมีวิธีปฏิบัติแก่ผู้ตายที่เป็นสิ่งจำเป็นอยู่ ๔ ประการคือ

๑. ต้องอาบน้ำให้ศพ

๒. ต้องห่อศพให้

๓. ต้องละหมาดให้

๔. ต้องนำศพไปฝัง ซึ่งทั้ง ๔ ประการนั้นมีรายละเอียดปลีกย่อยอีกพอสมควร

๒.๑.๓ กลุ่มชาติพันธุ์จีนกรณีศึกษาชุมชนเขตพื้นที่บางรัก กรุงเทพมหานคร

ในการศึกษาการแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีนครั้งนี้ ได้ศึกษาจากคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มภาษาแต้จิ๋ว และกลุ่มภาษากวางตุ้ง ในพื้นที่เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

บริบทชุมชนบางรัก

บางรัก เป็นเขตหนึ่งของกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ต่อเนื่องกับเขตสัมพันธวงศ์ อันมีชุมชน “สำเพ็ง” ชุมชนชาวจีนที่เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่า “ไชน่าทาวน์ แห่งเมืองไทย” ดังนั้นเขตบางรักจึงมีชุมชนชาวจีนปลูกบ้านเรือนพักอยู่อาศัยจำนวนมาก จากการค้นหาข้อมูล ทำให้ได้ทราบว่า เขตบางรักมีพื้นที่ประมาณ 5.5 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น ๕ แขวง มีประชากรประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน มีการจัดชุมชนภายในเขตออกเป็น ๑๖ ชุมชน และเกือบทุกชุมชนจะมีกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของชาวจีนเป็นประจำทุกปี จึงอาจถือได้ว่าเขตบางรักเป็นพื้นที่หนึ่งที่เหมาะสมต่อการศึกษา เกี่ยวกับการแต่งกายของชาติพันธุ์คนไทยเชื้อสายจีนทั้งกลุ่มภาษาจีนแต้จิ๋วและจีนกวางตุ้งได้

เมื่อกรุงเทพได้เป็นเมืองหลวงแทนกรุงธนบุรี ชาวจีนที่เคยประกอบอาชีพทำมาค้าขาย และพักอาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณท่าเตียนและบริเวณใกล้สำเพ็ง จำเป็นต้องโยกย้ายออกไปอยู่ ณ สำเพ็ง เพื่อมิให้คนจีนซึ่งเป็นคนต่างชาติทำทาสุนัขอย่างง่ายดาย ด้วยรัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะใช้ที่ดินดังกล่าวซึ่งเป็นที่ดอน เพื่อสร้างพระบรมมหาราชวัง (สุรางค์ จันทวานิช และคณะ ๒๕๔๕, ๑.) จนมาถึงสมัยรัชกาลที่ 4 สำเพ็งได้เจริญมากขึ้น ประชากรทวีความแออัดยิ่งขึ้น ผู้คนในบริเวณนี้จึงได้ขยายออกไปอยู่อาศัยและประกอบการค้าออกไปตามแนวถนน จากกำแพงเมืองไปจนถึงบางรัก ทางราชการจึงได้สร้างถนนเจริญกรุงตอนนอก และถนนสีลมขึ้นในบางรัก(อรพรรณ ศรีอุดม ๒๕๓๕,๔)

การขยายตัวของชุมชนสู่บางรักนี้ ได้ทำให้มีคนไทยที่มีหัวทางการค้า มองเห็นว่าหากกว้านซื้อที่ดินมาแบ่งขาย โดยต้องมีการตัดถนนด้วย จะทำให้ได้กำไรงาม พื้นที่อันเคยเป็นเรือสวนไร่นาปารกชฎของบางรัก จึงได้เกิดมีการตัดถนนเชื่อมติดต่อกันมากขึ้น เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้คนเข้ามาซื้อที่ดินอยู่อาศัยและประกอบอาชีพมากขึ้น ถนนสาทร ถนนสี่พระยา ถนนเคโห และถนนสุริวงค์ จึงได้มีการสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ (ทวี วัฒนาม. ๒๕----,๑๑๕-๑๑๗,๑๑๘-๑๔๒.)

ในการสร้างถนนสมัยนั้น จะต้องขุดคลองเพื่อใช้ดินมาทำถนน การสร้างถนนสลิ้มและสาทรจึงต้องมีการขุดคลองด้วย กำลังแรงงานรับจ้างสำคัญเพื่อใช้ในการขุดคลองทำถนนเหล่านี้คือ กรรมกรชาวจีน ซึ่งกรรมกรชาวจีนเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้อาศัยทำการค้าในบริเวณนี้ เสริมร่วมกับพ่อค้าประชาชนและชาวต่างชาติที่เข้ามาปลูกบ้านเรือนร้านค้ามากมาย เพราะอากาศบริเวณนี้ดีกว่าที่สำเพ็ง ทั้งมีถนนและลำคลองเชื่อมต่อเพื่อทำการค้า และการขยายตัวได้เป็นอย่างดี จนพ.ศ. ๒๔๕๐ จึงได้รับการประกาศให้เป็นอำเภอบางรักซ์ โดยมีการเล่าสืบกันมากระแสหนึ่งว่า ชื่อบางรักซ์มาจากชื่อโรงพยาบาล หรือโรงหมอที่มีหมอมิชชันนารีให้การรักษาแบบสมัยใหม่ มีชื่อเสียงในการรักษาพยาบาล ผู้คนนิยมมาขอรับการรักษา จึงเรียกสถานที่นี้ว่า บางรักซ์ ต่อมาเลื่อนเป็นบางรัก แต่ในประกาศเรื่องเก็บค่าราชการมณฑลกรุงเทพฯ วันที่ ๒๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๕๒) เรียกว่า บางรัก ซึ่งอาจจะเพราะการเล่าลืออีกกระแสหนึ่งว่า บริเวณนี้เคยมีคลองเล็กๆ ไหลผ่านสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ได้มีผู้พบต้นรักขนาดใหญ่จมอยู่ในคลองนี้ ไม่มีใครรู้ที่มาของชุงท่อนนี้ ต่างเล่าลือกันถึงความใหญ่ของชุงท่อนนี้ เมื่อมีการเอ่ยถึงไม้รักครั้งใด ต่างรับรู้ว่ายหมายถึงบริเวณนี้ ต่อมาได้กลายมาเป็นบางรัก และคลองที่พบชุงไม้รักนี้ก็เรียกว่า คลองชุง ปัจจุบันถมเป็นตรอก เรียกว่า ตรอกชุง(สันสนีย์ วีระศิลป์ชัย ๒๕๔๖, ๒๖๕)

อาณาบริเวณบางรัก ที่มีถนน ลำคลองมากขึ้น โดยเฉพาะคนจีนอยู่อาศัยกระจายอยู่ทั้งริมถนนและฝั่งคลอง รวมทั้งชาติอื่นๆ เช่น ตึกกลวงริมถนนสลิ้ม โกดังถนนเจริญกรุง ห้องแถวไม้ และตึกแถวให้เช่าของเอกชน รวมทั้งโรงสี โรงเลื่อย ด้านบางรัก เช่น ตึกแถวของหลวงนาวา เณนิกร (ชีวเป้ง) โรงสีของจีนหักหึ่งที่ปากคลองบางรัก ตรอกตั้งวง่วนส่วน ตรอกคำมีชา ถนนคอนแวนซ์ ผู้คนในบางรักมีอาชีพเกษตรกรทำสวนผัก พ่อค้า เจ้าของโรงสี เจ้าของโรงเลื่อย เสมียน สมุห์บัญชี กัมปะโดร์ของบริษัทห้างร้านต่างๆ รวมทั้งข้าราชการในกรมศุลกากร กรมเจ้าท่าเดิมที่ตลาดในซอยศาลาแดง เคยมีศาลเจ้าที่ชาวจีนในย่านนั้นจัดงานฉลองใหญ่เป็นประจำ ได้รื้อไปเพื่อสร้างโรงงานผลิตน้ำอัดลม บริษัทเสริมสุข ปัจจุบันมีศาลเจ้ากวนอูเล็กๆ อยู่บริเวณซอกตึกแถวศาลากลาง นอกนี้นั้นยังมีโรงเรียนจีนหลายแห่ง เช่น โรงเรียนกว้างเจ้า โรงเรียนสว่างวัฒนาในซอยศึกษาวิทยา โรงเรียนสหคุณในซอยบ้านเจ้าพระคลังข้างที่ ริมคลองสลิ้ม โรงเรียนประณมจีจิง ในตรอกคำพิชา มีการตั้งสมาคมของกลุ่มภาษาและสมาคมเกี่ยวกับตระกูลแซ่ และมีสุสานจีนกลุ่มภาษาต่างๆ ที่มีมาก่อน พ.ศ. 2448 ปัจจุบันไม่มีการฝังศพในสุสานเหล่านี้แล้ว แต่ก็ยังมีการทำพิธีเช่นไหว้ ปีละ ๒ ครั้ง คือ เทศกาลเซ็งเม้ง และเทศกาลสารทจีน(อรพรรณ ศรีอุดม ๒๕๓๕, ๒๔)

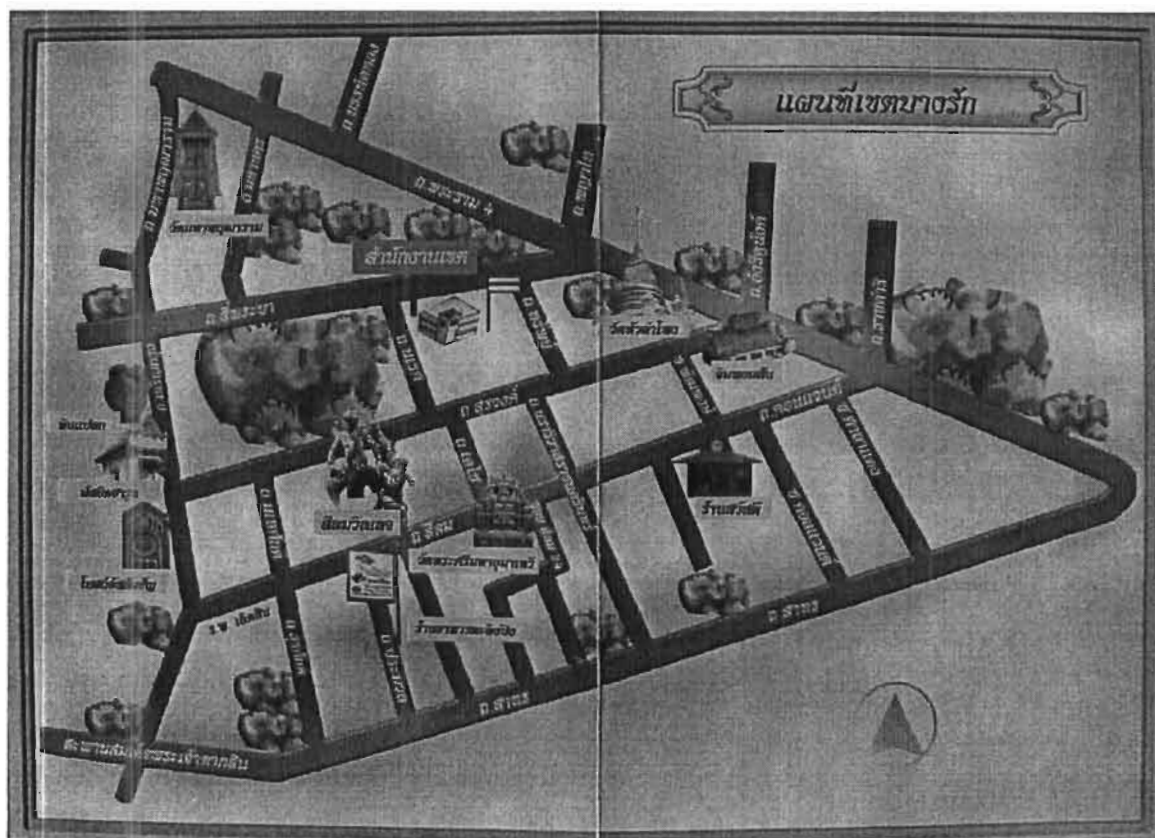
ข้อมูลทั่วไปของเขตบางรักในปัจจุบัน มีดังนี้

สภาพภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่ราบ มีเนื้อที่ประมาณ ๕.๕๖๓ ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตปทุมวัน
 ทิศใต้ ติดต่อกับเขตยานนาวา และเขตสาทร
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตปทุมวันและเขตสาทร
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตสัมพันธวงศ์ และแม่น้ำเจ้าพระยา

ภาพที่ ๑ แผนที่เขตบางรัก

เขตการปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น ๕ แขวง คือ

๑. แขวงมหาพฤฒาราม

๒. แขวงสี่พระยา

๓. แขวงสุริวงค์

๔. แขวงสีลม

๕. แขวงบางรัก

จำนวนประชากร จากการตรวจสอบประชากรจากทะเบียนบ้านของสำนักบริหารการทะเบียน
กรมการปกครอง เมื่อกันยายน ๒๕๔๕

ชาย ๒๓,๕๐๐ คน

หญิง ๒๖,๒๘๕ คน

รวม ๔๙,๗๘๕ คน

จำนวนองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์

๑. สมาคม ๒๓๘ องค์กร

๒. มูลนิธิ ๑๓๑ องค์กร

เป็นสมาคมมูลนิธิของคนไทยเชื้อสายจีน จำนวน ๓๒ องค์กร และเขตบางรักยังเป็น
ที่ตั้งของสมาพันธ์สมาคมตระกูลแซ่แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรรวมขององค์กรตระกูลแซ่
ต่างๆ ในประเทศไทย เพื่อดำเนินกิจการสาธารณะประโยชน์ต่างๆ

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานเขตบางรัก ได้สรุปสภาพเศรษฐกิจและสังคมไว้ดังนี้

เขตบางรักเป็นเขตที่มีการประกอบธุรกิจกับชาวต่างประเทศมากที่สุด โดยเฉพาะถนนสี
ลม ถนนสุรวงศ์ ซึ่งเป็นย่านที่ตั้งของสำนักงานธุรกิจของชาวต่างประเทศ ธนาคารพาณิชย์
สถาบันการเงิน โรงแรมชั้นหนึ่งภัตตาคารและร้านค้า เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย
อาจกล่าวได้ว่า ถนนสีลมเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญของประเทศ

สถานศึกษา

สังกัด กทม. ๕ โรงเรียน

สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ๒ โรงเรียน

สถานศึกษาเอกชน ๑๖ โรงเรียน

ศูนย์ฝึกอาชีพของ กทม. ๑ แห่ง

ศาสนสถาน

วัดพุทธ ๕ วัด

วัดแขก ๑ วัด

โบสถ์คริสต์ ๗ โบสถ์

มัสยิด ๕ มัสยิด

ศาลเจ้าจีน ๔ แห่ง

การส่งเสริมกิจกรรมประเพณีของชุมชนเขตบางรัก

เขตบางรักได้มีการจัดตั้งชุมชนภายในเขต จำนวน ๑๖ ชุมชน ครอบคลุมพื้นที่เขตบางรัก กรรมการชุมชนได้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชนนั้น ภายใต้การสนับสนุนของฝ่ายพัฒนาชุมชน การจัดกิจกรรมของชุมชน อาจจะเป็นการดำเนินการของคณะกรรมการเกี่ยวกับงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งเขตบางรักจะพิจารณาให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม และหรือชุมชนอาจร่วมสนับสนุนกิจกรรมของสำนักงานเขตบางรักด้วย เกือบทุกชุมชนมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนเป็นประจำทุกปี

คำขวัญประจำเขตบางรัก

แหล่งท่องเที่ยวเลื่องชื่อ

นามระลือคู่ลิตธานี

ย่านธุรกิจและอัญมณี

เก็บภาษีได้มากมาย

ศูนย์ไปรษณีย์สื่อสาร

เป็นตำนานนามบางรัก

วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ

ดังที่ทราบกันดีว่า จีนเป็นประเทศที่มีอาณาเขตพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาล สภาพภูมิประเทศมีความหลากหลาย ประชากรที่มีกว่า ๔๐๐ ล้านคน จำแนกเป็นชาติพันธุ์ กลุ่มชนต่างๆ ได้ ๕๖ ชาติพันธุ์ ๕ กลุ่มภาษา มีวิทยาการต่างๆ ที่มีคุณประโยชน์แก่มนุษยชาติมากมายมาแต่โบราณกาล และยังมีนักปราชญ์ปราชญ์เมธีผู้ยิ่งใหญ่หลายท่าน มีการปกครองในหลายรูปแบบ หลายราชวงศ์ ประกอบกับการดำรงอยู่ของประเทศชาติยาวนานกว่า ๔,๐๐๐ ปี ความเป็นไปดังกล่าวทำให้เกิดการสั่งสม ผสมผสานหลอมรวมวัฒนธรรม ความเชื่อขนบ-ธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมตามความยาวนานของความเป็นชาติและตามลักษณะเผ่าพันธุ์ มาเป็นลักษณะวัฒนธรรมและความเชื่อ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมของจีนปัจจุบัน

ความยาวนานของประวัติศาสตร์จีน ความมากมายทั้งจำนวนคนและชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความยุ่งยากวุ่นวายต่าง ๆ เกิดขึ้นเสมอ ชาวจีนบางกลุ่มในบางพื้นที่ต้องหนีภัยจากการแย่งชิงราชบัลลังก์จาก การพยายามบีบบังคับให้ประชาชนยอมรับ ศรัทธา ให้ยอมอยู่ในการปกครองของราชวงศ์ของตน ตลอดจนการขยายจักรวรรดิและจากการล่าอาณานิคมของจีน เป็นแรงผลักดันให้

เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากร จากภาคเหนือสู่ภาคกลาง จากภาคกลางลงสู่พื้นดินภาคใต้ใกล้ทะเล กอปรกับภาวะข้าวขาดแคลน ความยากจนขัดสนปรากฏอยู่ทั่วไป ซึ่งสาเหตุจากการเมืองและเศรษฐกิจของจีน และจากการได้ทราบว่าไทยมีความอุดมสมบูรณ์ มีความปลอดภัยจากสถานการณ์บ้านเมือง สังคมไทยเป็นสังคมที่มีสภาพที่คนจีนสามารถปรับตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งได้ ประกอบกับชาวจีนมีความรู้และประสบการณ์ในการค้าขาย การต่อเรือ การเดินเรือ และยังเป็นกรรมกรแรงงานที่มีความขยันอดทน สอดคล้องกับความต้องการของรัฐบาลไทยที่กำลังมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ(สุภางค์ จันทวานิช และคณะ ๒๕๔๘, ๒)ทำให้คนจีนได้หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ทั่วไปทั่วประเทศ ตามสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพตามความรู้ความถนัดของแต่ละกลุ่ม แต่ที่เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากกว่าที่อื่น ๆ คือ ในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งพระราชวัง และบริเวณใกล้เคียง

ชาวจีนที่อพยพเข้ามานี้ มาจากหลายมณฑลของจีน ได้นำเอาวัฒนธรรม

ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ติดตัวเข้ามาด้วย ความที่จากถิ่นฐานมาแรมไกล ห่างเหินจากญาติมิตร และต้องอยู่กับคนไทยที่แม้จะมีความเอื้ออารี แต่ก็เป็นคนที่ไม่แปลกหน้า ชาวจีนจึงมีความรู้สึกว่าเป็นต้องอยู่ร่วมกัน เพื่อร่วมกันทำมาหากินร่วมกันประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของแต่ละกลุ่ม และเมื่อมาอยู่ร่วมกัน จึงได้มีการผนวกเอาวัฒนธรรมส่วนย่อยของแต่ละกลุ่มมาหลอมรวมเข้าเป็นวัฒนธรรมเดียวกัน จึงทำให้ในรอบปีหนึ่ง ๆ จะต้องมีการประกอบพิธีกรรมถึง ๘ พิธี และยังมีการไหว้เจ้าอีก และชาวจีนโพ้นทะเลในไทยนี้ยังมีความประสงค์ที่จะสืบต่อวัฒนธรรมพิธีกรรมของตนอย่างตั้งมั่นและมากกว่าชนชาติอื่น ๆ เพราะคนจีนถือว่า จีนเป็นประเทศศูนย์กลางของอารยธรรมของโลก มีความรู้สึกที่จีนเคยเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ มีความเข้มแข็ง มีการขยายจักรวรรดิด้วยการล่าอาณานิคมมายาวนาน ดังนั้นคนจีนจึงยังยึดมั่นแบบแผนการดำเนินชีวิตของตนเพื่อแสดงว่าเหนือกว่าชาติอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องสืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของบรรพชนไว้ ทั้งเป็นเครื่องแสดงออกถึงความเป็นชาตินิยม เป็นตัวแทนระลึกถึงบ้านเกิดเมืองนอน และพร้อมกันนั้นเป็นการสร้างเอกภาพและความสามัคคีของกลุ่มชนชาวจีนโพ้นทะเลไว้ (สมบูรณ์ สุขสำราญ ๒๕๓๐, ๑๕ - ๑๗)

ในช่วงแรกที่ชาวจีนมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ทำมาหากินในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการสร้างศาลเจ้าซึ่งเป็นศาสนสถานที่ชาวจีนจะไปร่วมตัวประกอบพิธีกรรมร่วมรำลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคยนับถือมาแต่โบราณให้ช่วยเป็นที่พึ่งทางใจของตนโดยยังมิได้มีการสร้างวัดขึ้นเลย การจะทำบุญหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยมีพระสงฆ์นั้นก็มักจะอาศัยวัดในอาณัติของชาวญวน ซึ่งนับถือพุทธมหายานเหมือนกัน เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม จนเมื่อพระภิกษุหกละหรือสององค์ ซึ่งมีจิตปฏิบัติที่ดี เคร่งครัดและมีญาณแก่กล้าเป็นที่ศรัทธาของชาวจีนในไทย ได้สร้างวัดจีนขึ้นเป็นแห่งแรกชื่อวัดย่งฮกยี่ (ภายหลังได้รับ

พระราชทานนามว่า วัดบำเพ็ญจีนพรต) แต่บางคนก็ว่าวัดนี้เคยเป็นวัดญวนเก่า วัดที่เป็นวัดจีนแห่งแรกในความเชื่อปัจจุบันคือ วัดเล่งเน่ยยี่ หรือวัดมังกรกมลาวาส ซึ่งรัชกาลที่ ๕ ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น(แสงอรุณ กนกพงษ์ชัย ๒๕๕๐, ๑๓๐ – ๑๓๒)

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมของคนจีนโพ้นทะเลในไทยที่ประพติดปฏิบัติกันมาโดยตลอดนี้ เกิดจากความเชื่อในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความเชื่อแต่โบราณกาล

ความเชื่อของคนจีนได้มีมาแต่บรรพกาล โดยในสมัยโบราณก่อนที่จะเกิดนักปราชญ์ผู้รอบรู้ อาจกล่าวได้ว่าคนจีน มีความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ๓ ประเด็น คือ

- ความเชื่อเรื่องของการเคารพบูชาบรรพบุรุษ โดยเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษของตนจะช่วยคุ้มครอง สร้างความผาสุกร่มเย็นให้ จะเห็นได้ว่ายังมีการเคารพบูชาบรรพบุรุษ ทั้งแก่ผู้อาวุโสที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือที่ถึงแก่กรรมแล้ว

- ความเชื่อในเรื่องวิญญาณ คนจีนเชื่อว่าวิญญาณมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง มีอิทธิพลต่อทุกสิ่ง จึงต้องรับใช้และเอาใจโดยการบวงสรวงดวงวิญญาณและประกอบพิธีการต่าง ๆ เพื่อให้วิญญาณคล้อยตามให้ได้รับแต่สิ่งที่ดี และให้การคุ้มครอง ชาวจีนจึงจัดรูปบูชาศาลประจำบ้านและหน้าประตูบ้านทุกวัน

- ความเชื่อเรื่องสวรรค์ ซึ่งคนจีน หมายถึง ฟ้า หรือ เทียน ซึ่งมีอำนาจปกครองควบคุมการสร้างสรรค์ทุกสรรพสิ่งในโลก การเกิดหรือไม่เกิดอุบัติภัยทางธรรมชาติ การสำเร็จหรือไม่สำเร็จของการประกอบเกษตรกรรม ตลอดจนความเจริญรุ่งเรืองประสบความสำเร็จสมประสงค์ หรือการล้มเหลวประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เกิดจากอำนาจของสวรรค์(จางจี้ ทงประเสริฐ ๒๕๓๘)

๒. ความเชื่อในเรื่องศาสนา

๒.๑ ลัทธิเต๋า หรือศาสนาเต๋า ถือเป็นศาสนาที่เก่าแก่ของจีน ผู้ก่อตั้งลัทธินี้คือ จางเต๋า หลิน โดยผู้ที่ทำให้ลัทธิเต๋าได้รับความศรัทธาเชื่อถือ คือ เหลาจื๊อ ซึ่งเกิดก่อนคริสต์ศักราช ๖๐๔ ปี ลัทธินี้มุ่งเน้นความสงบ ต้องการให้วิถีชีวิตเป็นแบบธรรมชาติ

เทพเจ้าสูงสุดของลัทธินี้มี ๓ องค์ องค์ที่มีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนมากที่สุดมีทั้งอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ คุ้มครองปกป้องชนชาวจีนได้มากกว่าองค์อื่น ๆ คือ เทพ หลิงเป่าเทียน จุน หรือ พระเจ้าเง็กเขียนฮ่องเต้

นอกจากนี้ลัทธิเต๋า ยังได้รวมเทพเจ้าจากความเชื่อแต่ดั้งเดิมโบราณกาล พระโพธิสัตว์ทางศาสนาพุทธมหายาน และเทพที่เกิดจากคำสอนของขงจื๊อมาเป็นเทพเจ้าของลัทธินี้ทั้งหมด

๒.๒ ลัทธิขงจื๊อ ขงจื๊อ เป็นนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของจีน มีชีวิตในช่วง ๕๕๑ - ๔๗๘ ปีก่อนคริสตศักราช ได้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ โดยรวบรวมและสะสางไว้ถึง ๖ เล่ม ทั้งด้านอักษรศาสตร์ ปรัชญา จริยศาสตร์ ดาราศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นที่นิยมของคนจีนในสมัยนั้นมาก โดยเฉพาะคำสอนที่มุ่งเน้น การยึดมั่นในเรื่องคุณธรรม ความกตัญญูและสัจธรรม ได้มีส่วนทำให้ชาวจีนยึดเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตตนตามคำสอนนี้อย่างเคร่งครัด เมื่อตายไปแล้วก็จะได้รับการยกย่องให้เป็นเทพเจ้าด้วย เช่น เทพกวนอู เป็นเทพแห่งความซื่อสัตย์ คำสอนของขงจื๊อ เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดเทพเจ้าต่าง ๆ อย่างมากมาย

๒.๓ ศาสนาพุทธมหายาน เป็นศาสนาที่แผ่กระจายมาจากอินเดียในสมัยราชวงศ์ฮั่น (ก่อน ค.ศ. ๒๐๖ ปี - ค.ศ. ๒๒๐ ปี) โดยทูตจีนได้พบพระภิกษุจากสะปาดังคะ และพระธรรมรักขา ที่กำลังเผยแผ่ธรรม ณ เอเชียกลาง จึงนิมนต์มายังประเทศจีน และได้สร้างวัดทางพุทธศาสนาขึ้นในจีน ทำให้พุทธศาสนาเผยแผ่อย่างรวดเร็ว(พรพรรณ จันทโรนานนท์ ๒๕๔๖-๒๖) หลักใหญ่ของพุทธมหายาน คือ นับถือพระโพธิสัตว์และเชื่อว่าพระโพธิสัตว์มีมากมายตั้งแต่ไตรภพในมหาสมุทร นั่นคือแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนเป็นพระโพธิสัตว์ หากบำเพ็ญบุญบารมีแก่กล้าก็จะสามารถอยู่ในญาณที่จะพาข้ามสังสารวัฏได้ ชื่อ “มหายาน” อันหมายถึง ยาน หรือ เรืออันกว้างใหญ่ไพศาลที่จะพามนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ใด(แสงอรุณ กนกพงษ์ชัย. ๒๕๕๐, ๑๒๕ - ๑๓๐)

๓. ความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า

นอกจากเทพเจ้าที่เคยเคารพนับถือมาแต่โบราณกาล และเทพเจ้าที่ได้มาจากศาสนาเต๋าและขงจื๊อ รวมพุทธมหายานแล้ว ชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษาในไทยก็ยังคงมีความเชื่อในเทพเจ้าของแต่ละพื้นที่ด้วย เช่น

- ชาวจีนแต้จิ๋ว นับถือ เทพเจ้ามังกรเขียว
- ชาวจีนฮกเกี้ยน นับถือ โจ้วซือกั๋ง
- ชาวจีนไหหลำ นับถือ เจ้าแม่จูโยบเนียน
- ชาวจีนแคะหรือฮากกา นับถือ เทพธิดาเงินหลินหลี่

แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ชาวจีนต่างกลุ่มจะไม่เคารพนับถือเทพเจ้ากลุ่มอื่น เพราะชาวจีนมีความเชื่อที่เหมือนกันว่า ความเชื่อในพระพุทธรูปเจ้าหลายองค์ แต่ละองค์จะนำความสุขมาให้ตน รวมทั้งความเชื่อและบูชาพระโพธิสัตว์มากองค์จะช่วยมาบรรเทาทุกข์ และบันดาลให้ตนประสบแต่ความสุข(สมชาย ธรรมวิริยารักษ์ ๒๕๕๐, ๑๘๐.

ชาวจีนมีความเชื่อว่า เทพเจ้ามี ๔ ชั้น คือ

๑. เทพเจ้าชั้นต่ำ คือ เทพสถิตอยู่ตามบ้านเรือนหรือสถานที่ต่าง ๆ เทพชั้นนี้เหนือกว่าคนธรรมดาไม่มากนัก ยังไม่ถึงว่าสะอาดบริสุทธิ์มาก เพราะยังรวมอยู่กับมนุษย์และมีความเป็นอยู่เดียวกับมนุษย์ ศาลเจ้าของเทพชนิดนี้ จึงมักตั้งในในบ้านเป็นศาลเล็ก ๆ วางอยู่บนพื้น เรียกตู้जूเอี้ยะ การเซ่นสรวงก็ใช้อาหารคาวหวานที่กินกันอยู่ในบ้านนั่นเอง

๒. เทพชั้นต่อมา เป็นเทพที่ล่องลอยไปตามที่ต่าง ๆ แม้ว่าจะมีอิทธิฤทธิ์กว่าเทพชั้นแรก แต่ก็ยังไม่ยิ่งใหญ่เท่าใดนัก อาจเปรียบได้กับเจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่าเจ้าเขาทั่วไป การกราบไหว้มักไหว้กลางแจ้ง สร้างเป็นแท่นสูงสี่เหลี่ยมขึ้นมา พื้นที่ย่าง ๆ อาจมีเสาสูงเอาไว้วางตะเกียงหรือโคมไฟ เรียก “ที้ตี่” สิ่งของไหว้มักเป็นของเจ อาจมีเนื้อสัตว์ได้

๓. เทพชั้นสูง หมายถึงเทพที่มีคุณธรรมเป็นเลิศ เช่น เจ้าแม่ทับทิม เจ้าพ่อกวนอู สถิตตามศาลเจ้าที่คนสร้างถวาย เรียกศาลเจ้าที่ว่า “ตั่ว” หรือ “ปึงเถ่ากง” สำหรับเครื่องเซ่นไหว้ ใช้อาหารเจ เท่านั้น

๔. เทพชั้นสูงสุด ได้แก่พระพุทธเจ้า และพระโพธิสัตว์หรือโป๊ยเซียน มักประทับในวัด (คนแซ่กิม. (นามแฝง) เสื่อผืนหมอนใบ. มปป., ๑๒๘ – ๑๒๙)

๔. ความเชื่อในเรื่องสี่

สี่ในความเชื่อของจีน มี ๕ สี่ คือ

๑. สี่แดง หมายถึง สี่แห่งสิริมงคล โชคลาภ รุ่งเรือง และเป็นสี่แห่งทิศใต้ ซึ่งถือว่าเป็นทิศแห่งฤดูร้อน

๒. สี่เหลือง หมายถึง สี่แห่งความสูงศักดิ์ สี่แห่งอำนาจเป็นสี่ประจำองค์พระจักรพรรดิ และเป็นสี่แห่งศูนย์กลางของทิศทั้งสี่

๓. สี่ขาว หมายถึง สี่แห่งความโศกเศร้า สี่แห่งความสงบ และเป็นสี่แห่งทิศตะวันตก ซึ่งเป็นเทพแห่งฤดูใบไม้ร่วง

๔. สี่ดำ หมายถึง สี่แห่งการทำลาย สี่แห่งความวิบัติ และเป็นสี่แห่งทิศเหนือ ซึ่งเป็นทิศแห่งฤดูหนาว

๕. สี่เขียว หมายถึง สี่แห่งความเป็นนิรันดร์ สี่แห่งความสงบสุข และเป็นสี่แห่งทิศตะวันออก ซึ่งเป็นทิศแห่งฤดูใบไม้ผลิ

ทั้ง ๕ สี่ เป็นแม่สี่ ตามความเชื่อของจีน เมื่อสี่ทั้ง ๕ มารวมกันจะกลายเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ สามารถจัดสิ่งเลวร้าย ภูติผีปีศาจให้พ้นทุกข์ภัยพิบัติให้กลายเป็นโชคอันยิ่งใหญ่ (พรพรรณ จันทโรนานนท์. ๒๕๔๖, ๗๒ – ๗๕)

๕. ความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งกาย

ความเชื่อหรือการนิยามความหมายเกี่ยวกับ ต้นไม้ ดอกไม้ ผลไม้และสัตว์ ซึ่งมีอยู่เป็นอันมาก เป็นส่วนหนึ่งที่คนจีนได้คิดประดิษฐ์ลวดลายตามความหมายที่ดี เพื่อนำมาประดับตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ให้มีความสวยงามมีคุณค่าและอาจแสดงถึงตำแหน่งหน้าที่และอำนาจของผู้สวมใส่ด้วย

ความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งกายของคนจีนมีหลายประการ ดังนี้

๑. ต้องใส่เสื้อผ้าใหม่ในโอกาสงานมงคล โดยเฉพาะเทศกาลตรุษจีน เทศกาลแห่งการฉลองในโอกาสปีใหม่ของจีน และควรเป็นสีแดง คือ ความสุขสดใส เป็นสิริมงคลแก่ผู้สวมใส่

๒. ต้องใส่เสื้อผ้าที่ดี เพราะเชื่อว่าผู้สวมใส่จะได้รับการต้อนรับจากทุกที่ ดังคำพังเพย “เสื้อผ้าที่ดี เปิดประตูได้ทุกที่”(วันทิพย์ สิ้นสูงสุด, ๒๕๔๘, ๗๘)

๓. มักนิยมปักหรือประดับลวดลายบนเสื้อผ้าหรือเครื่องใช้สอยต่างๆ ตามความเชื่อดังนี้

๓.๑ ความเชื่อในเรื่องสัตว์จากสรวงสวรรค์ คือ

มังกร หมายถึง ความแข็งแกร่งและความดีงาม ความตั้งใจและความอุตสาหะ ความพยายามความกล้าหาญและความอดทน มังกรยังเป็นเครื่องแสดงถึงจิตวิญญาณแห่งการเปลี่ยนแปลง พินฟู และเป็นพลังแห่งความอุดมสมบูรณ์ ที่สำคัญคือเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจอันยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิ

หงส์ หมายถึง ความอบอุ่นจากแสงตะวันและไฟ และยังหมายถึงสัญลักษณ์เพื่อช่วยให้คู่สมรสมีบุตร

กิลิน หมายถึง เครื่องแสดงถึงพลังที่ดี ความมีอายุยืน ความสง่างาม ความร่าเริง ความมีชื่อเสียงและความฉลาด

เต่า หมายถึง ความมีอายุยืน ความแข็งแกร่ง และความอดทน ความมีอายุยืนยังรวมถึงภาพกวาง กระต่ายป่า นกกระเรียน และจิ้งจอก

สิงโต หมายถึง การมีพลังกำลังและความห้าวหาญ

ไก่อู หมายถึง ความมั่งคั่ง ความมีโชคลาภ

นกยูง หมายถึง ความมั่งคั่งและความสง่างาม

เป็ดหงส์ หมายถึง ความซื่อสัตย์ระหว่างสามีภรรยา และหมายถึงความรักอันอ่อนหวานลึกซึ้งและความสุขของคู่รักหนุ่มสาว(ประภัสสร เสวิกุล ๒๕๔๘, ๑๔๔-๑๔๕)

๓.๒ ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้

ต้นไผ่ หมายถึง ความมีอายุยืน ความยั่งยืนคงทน ไผ่เป็นต้นไม้ที่เขียวชอุ่มตลอดปี จึงเชื่อว่าไผ่มีมนต์ขลังช่วยปัดล้างความวิญญูณร้าย และยังเป็นเครื่องหมายแสดงถึงศิลปะ กวี และวรรณกรรม

ต้นสน หมายถึง ความมีอายุยืน หากเป็นต้นสนคู่จะหมายถึง ความมีมิตรภาพอัน
ยั่งยืน

ต้นท้อ หมายถึง ความหอม ความบริสุทธิ์ การมีอายุยืนยาว

ต้นสาละ หมายถึง ความมีอายุยืนยาว

๓.๓ ความเชื่อเกี่ยวกับดอกไม้

ดอกโบตั๋น หมายถึง ความมีสง่ามิ่งค่าสูง เป็นดอกไม้แห่งความร่ำรวยและเกียรติยศ
และยังเป็นสัญลักษณ์ของความรักใคร่ผูกพัน

ดอกเบญจมาศ หมายถึง ความร่าเริงและความสุข การใช้ชีวิตอย่างสบาย ๆ

ดอกบัว หมายถึง ความบริสุทธิ์ ความสำเร็จ และการมีสติ

กล้วยไม้ หมายถึง ความรักและความละมุนละม่อม(ประภัสสร เสวิกุล. ๒๕๔๘,
๑๔๖)

ประเพณีและพิธีกรรม

พิธีกรรมเป็นสัญลักษณ์ที่บอกย้ำคุณค่าทางวัฒนธรรม ที่แสดงออกโดยการกระทำและ
ถ้อยคำ และในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชน พิธีกรรมจึงเป็นการ
สะท้อนให้เห็นถึงจิตวิญญาณอยู่ และความคิดเห็น ความรู้สึกของสมาชิกในชุมชนนั้น การ
ประกอบพิธีกรรมทำให้ได้ทราบถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อมธรรมชาติ
และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ(สมบุญ สุธำราญ. ๒๕๓๐, ๑๔)

พิธีกรรม จึงเป็นการแสดงออกของกลุ่มคนที่มีความเชื่อและความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน
การแสดงออกดังกล่าวนี้อาจเป็นในรูปของสัญลักษณ์ ในรูปของการปฏิบัติที่มีแบบแผน ที่อาจมี
พลังในการช่วยรักษาเอกภาพชุมชน หรือขจัดความขัดแย้งของชุมชน พิธีกรรมจึงเป็นกลไกสำคัญ
ในการที่จะรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมของกลุ่มคน และสร้างใยสัมพันธ์ของชุมชน หาก
ปราศจากพิธีกรรมแล้ว สังคมอาจจะไม่มีลักษณะเป็นสังคมที่สมบูรณ์

โดยทั่วไปอาจจำแนกพิธีกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนออกได้เป็น

๑. พิธีกรรมในรอบปี จะมีเทศกาลสำคัญอยู่ ๘ กิจกรรม ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน
เทศกาลหยวนเจียว เทศกาลเซ็งเม้ง (ไหว้บรรพบุรุษ) เทศกาลไหว้ขงจื๊อ เทศกาลสารทจีน
เทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ และเทศกาลไหว้เจ้าประจำปี

๒. พิธีกรรมในรอบชีวิต คือ พิธีที่ถือปฏิบัติตั้งแต่เกิดถึงตาย มี ๕ พิธีกรรม ได้แก่
พิธีรับขวัญวันเกิด พิธีผ่านช่วงอายุ พิธีเซฮิด พิธีแต่งงานและพิธีสวดอภิธรรมทำบุญงเด็ก

พิธีกรรมในรอบปี ๘ เทศกาล คือ

๑. เทศกาลตรุษจีน

เป็นเทศกาลต้อนรับปีใหม่ของจีนตามปฏิทินจันทรคติที่จีนประดิษฐ์ขึ้นเพื่อกำหนด หรือพยากรณ์ดินฟ้าอากาศ อันเป็นประโยชน์ในการเพาะปลูก ปฏิทินนี้จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ปฏิทินเกษตร (หนงลิ) ได้เริ่มใช้มาตั้งแต่สมัยต้นราชวงศ์ซาง หรือเซียว (๘๘๐ ปี ก่อนพุทธศักราช) เป็นการเริ่มต้นฤดูใบไม้ผลิ และเป็นการสิ้นสุดหิมะและความแห้งแล้ง(วันทิพย์ สิ้นสูงสุด

๒๕๔๕,๑๑)

เทศกาลตรุษจีน จะเริ่มต้นตั้งแต่ก่อนวันสิ้นปี ๗ วัน จะเป็นช่วงเวลาทำความสะอาดบ้านเรือนครั้งใหญ่ บ้างอาจทาสีตกแต่งบ้านให้สวยงามรับปีใหม่

ก่อนวันสิ้นปี ซึ่งเป็นวันไหว้ จะต้องจับจ่ายซื้อหาข้าวปลาอาหาร เครื่องเซ่นไหว้ให้พร้อม พร้อมกันนี้จะเป็นวันแห่งการชำระหนี้

เช้าวันสิ้นปี ถือเป็นวันไหว้ จะไหว้เจ้าที่และบรรพบุรุษ ช่วงบ่ายจะเป็นการไหว้ผีไร้ญาติ (บางบ้าน)

ลูกหลานจะกลับมาร่วมงานไหว้และตรุษจีนโดยพร้อมหน้า

วันตรุษจีน คือวันที่ ๑ เดือน ๑ ตามปฏิทินจันทรคติของจีน จะเป็นวันมงคล บ้างเรียก “วันถือ” ต้อง

- ใส่เสื้อผ้าใหม่

- พุดจาไฟเราะอ่อนหวาน ไม่พุดในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม หรือคำทอ

- เป็นวันหยุดงาน

- กินอาหารที่เหลือจากวันไหว้ เพื่อแสดงว่าบ้านนี้อาหารอุดมสมบูรณ์ มีกินข้ามปี

- ผู้อาวุโสและเด็กจะได้รับซองแดง (อั่งเปา) ใส่เงินเป็นคู่ เป็นสิริมงคล

เมื่อไหว้เสร็จแล้ว ต้องเผากระดาษเงินกระดาษทอง ธนบัตรปลอม ทองแท่งปลอม เพราะชาวจีนเชื่อว่าไฟเป็นสื่อของไหว้ส่งให้กับผู้เสียชีวิตไปแล้ว(วันทิพย์ สิ้นสูงสุด๒๕๔๕

และสมบูรณ์ สุขสำราญ. ๒๕๓๖

๒. เทศกาลหยวนเซียว

ถือเป็นการฉลองรับฤดูกาลเพาะปลูก และขอพรจากเบื้องบนให้ประทานความอุดมสมบูรณ์ ฝนฟ้ามาให้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ตรงกับวันที่ ๑๕ เดือน ๑ ตามปฏิทินจีน ซึ่งห่างจากเทศกาลตรุษจีนเพียง ๑๐ วัน

ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ในวันนี้ชาวจีนจะเตรียมของเซ่นไหว้ไปศาลเจ้าของชุมชน เสร็จแล้วกลับมามะขันทไหว้พระภูมิเจ้าที่และบรรพบุรุษของคนที่บ้าน

ที่ศาลเจ้า จะมีการละเล่น งานรื่นเริง มีทั้งงิ้ว หรือภาพยนตร์ การเชิดสิงโต ผู้มีจิตศรัทธาก็มาบริจาคเงินบำรุงศาลเจ้า หรือประมูลส้มและผลไม้ต่าง ๆ

๓. เทศกาลเซ็งเม้ง

เป็นเทศกาลแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นไปตามคำสอนของลัทธิขงจื๊อ เป็นพิธีในครอบครัวและญาติที่เคารพนับถือ จะมาร่วมงานโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นวันพิธีกรรมที่สำคัญที่สุดในรอบปี

ทุกคนจะมารวมตัวกันที่บ้านพี่ชายคนโต หรือนัดไปพบกันที่สุสานฝังศพของบรรพบุรุษ ช่วยกันทำความสะอาด ตกแต่งสถานที่ด้วยกระดาษหลากสีให้สวยงาม จัดของคาวหวาน ผลไม้ เช่น ไข่ โดยต้องไข่เทพเจ้าและพระภูมิเจ้าที่ของสุสานก่อน จึงจะไหว้บรรพบุรุษ

การไหว้บรรพบุรุษจะสมบูรณ์เมื่อได้จุดธูปไหว้บูชาครบ ๓ ครั้ง และเผากระดาษเงินกระดาษทอง รวมทั้งธูปบั้งพลอม ทองแท่งพลอม ข้าวของเครื่องใช้ที่ทำด้วยกระดาษ เพื่อให้ไฟช่วยเป็นสื่อนำสิ่งของเครื่องใช้เงินทองทั้งหมดให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วได้ไว้ใช้จ่าย

วันเซ็งเม้ง ชาวจีนถือว่าเป็นวันแห่งการแสดงความกตัญญูรู้คุณแก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นวันพิธีกรรมที่สำคัญที่สุดในรอบปี

๔. เทศกาลขนมจ้าง

เป็นเทศกาลรำลึกถึงความซื่อสัตย์ของฉีหยวน ขาวรัฐฉู่ ซึ่งได้เสนอให้มีการปฏิรูปการปกครอง ตั้งตัวบทกฎหมาย และให้เลือกคนที่มีความสามารถเป็นผู้บริหารประเทศ พร้อมเสนอให้เป็นมิตรกับรัฐฉี เพื่อช่วยต่อต้านรัฐฉิน แต่ถูกขุนนางที่มีอิทธิพล ที่ฉ้อราษฎร์บังหลวงคัดค้าน จึงถูกเนรเทศและฉีหยวนได้โค่นน้ำมาตัวตาย หลังจากที่ทราบว่ารรัฐฉินได้โจมตีรัฐฉู่พินาศสูญสลาย ชาวบ้านที่เคารพฉีหยวนได้ช่วยกันถมहाศพ แต่ไม่พบ ด้วยความอาลัยอาวรณ์พอลถึงวันนี้ของทุกปี ชาวบ้านก็จะนำข้าวใส่กระบอกไม้ไผ่โยนลงในน้ำ เช่น ไข่ทาน(วันทิพย์ สิ้นสูงสุด. ๒๕๔๕, ๑๒๕ - ๑๓๐) ต่อมาได้พัฒนาทำเป็น “ขนมจ้าง” คือ ข้าวเหนียวห่อด้วยใบไผ่หนึ่ง (อาจมีไส้ต่าง ๆ ก็ได้) เช่น ไข่แสดงความรำลึกเคารพต่อความซื่อสัตย์ของฉีหยวน ชาวจีนจะนำขนมจ้าง เช่น ไข่ทั้งที่ศาลเทพเจ้าบรรพบุรุษ ศาลพระภูมิเจ้าที่ และที่หน้าประตูบ้านหรือที่กลางแจ้งด้วย

๕. เทศกาลสารทจีน

เป็นเทศกาลกึ่งปีของชาวจีน ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ โดยมีความเชื่อว่า ทุก ๖ เดือน นรกจะเปิดเพื่อวิญญาณต่าง ๆ มาขอส่วนบุญส่วนกุศล และชาวจีนถือว่าได้ทำงานหนักมา ๖ เดือน จึงควรพักผ่อนบ้าง โดยการจัดอาหารเช่น ไข่บรรพบุรุษและวิญญาณเร่ร่อนของชาวจีนที่เสียชีวิตโดยไร้ญาติ

พิธีกรรมโดยไหว้บรรพบุรุษก่อน แล้วจัดอาหารเป็นขาม ๆ อย่างเดียวกับที่จัดไหว้บรรพบุรุษ ตั้งโถต้ประตุ จุดธูปปักทุกขามเพื่อเช่น ไข่ผีไร้ญาติ เสริ่งพิธีแล้วร่วมกันรับประทานอาหารจากเครื่องเช่น ไข่บรรพบุรุษ ส่วนที่เช่น ไข่ผีไร้ญาติให้ปล่อยทิ้งไว้เป็นทาน

ความเชื่อเรื่องประตูลูกโลกเปิดเป็นเวลา ๑ เดือนในเทศกาลสารทจีนนี้ เริ่มตั้งแต่ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ คนจีนจึงมีความคิดที่จะทำบุญทำทาน ช่วยเหลือคนยากจน ทั่วไปด้วย จึงจัดทำบุญเทศกาล หรือทิ้งกระจาดขึ้นวันใดวันหนึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งก็แล้วแต่ว่าศาลเจ้าใดจะกำหนดเป็นวันใดตามความสะดวก

๖. เทศกาลไหว้พระจันทร์

เป็นเทศกาลเก่าแก่ มีตำนานว่า มีกษัตริย์จีนองค์หนึ่ง ทรงพอพระทัยการสู้รบทำสงครามขยายอาณาเขต แต่พระธิดา คือ เจ้าหญิงซิงเซียงจ้อ มีพระทัยเมตตากรุณาจึงไม่ทรงเห็นด้วยกับพระบิดา วันหนึ่งกษัตริย์จีนองค์นี้ได้ยาอายุวัฒนะมา ๓ เม็ด เม็ดหนึ่งทำให้ไม่ชรภาพ เม็ดสองทำให้เป็นอมตะ เม็ดสามทำให้ลอยได้ เจ้าหญิงทรงเกรงว่าหากพระราชบิดาเสียแล้วมีพยานภาพจะขยายอาณาเขตยิ่งขึ้น จึงแอบกินเม็ดแรกและเม็ดสอง พอดีพระราชบิดามาพบเข้า เจ้าหญิงตกใจเลยเสวยเม็ดที่สาม ทำให้ลอยขึ้นไปถึงดวงจันทร์ พระบิดาทรงเห็นถึงความเสียสละและเมตตาธรรมของเจ้าหญิง จึงทรงจัดเทศกาลไหว้พระจันทร์เพื่อรำลึกถึงความเสียสละของเจ้าหญิง (สมบุญ สุขสำราญ. ๒๕๓๐, ๖๑-๖๒)

บ้างก็ว่าเดิมเทศกาลนี้จัดขึ้นในหมู่ขุนอำมาตย์เสนาบดีชั้นสูงในราชวงศ์ซ่งทางตอนเหนือ ก่อน มีการส่งกระจกเป็นของขวัญแก่กัน เพื่อส่งดูจันทร์เต็มดวง และเป็น “ขันเก็บน้ำค้าง” และเชื่อว่าการ “คัคน้ำค้าง” จะช่วยให้สุขภาพดีไม่ปวดหลัง ปวดข้อ และยังสามารถทำนายว่า อากาศระหว่างฤดูเก็บเกี่ยวจะเป็นอย่างไร(วันทิพย์ สิ้นสูงสุด. ๒๕๔๕, ๑๕๗-๑๕๘)

บ้างก็ว่าปลายราชวงศ์หวน ชาวนาได้รวมตัวกันต่อต้านการกดขี่ ข่มเหงจากมองโกล โดยจูหยวนจิง หัวหน้ากลุ่มหมิงเจี๋ย ขบวนการต่อต้านมองโกล ได้อาศัยเทศกาลไหว้พระจันทร์ โดยการส่งขนมเปี๊ยะสอดสารลับกำหนดวันก่อการไปยังชาวบ้าน ทำให้สามารถต่อสู้ขับไล่พวกมองโกลออกไปได้ ชาวจีนจึงเพิ่มความสำคัญแก่เทศกาลไหว้พระจันทร์

เทศกาลนี้ตรงกับวันที่ ๑๕ เดือน ๘ปฏิทินจีน ไหว้ด้วยอาหารและขนมหรือผลไม้ล้วน ๆ อาจมีเครื่องสำอางด้วย

๗. เทศกาลกินเจ

ตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๙ ตามปฏิทินจีนสิ้นสุด วันขึ้น ๙ ค่ำ รวม ๙ วัน บางคนอาจมีการงดอาหารสัตว์ล่วงหน้า ก่อนถึงวันกินเจ ๑ วัน

ผู้ที่ถือปฏิบัติการกินเจ มักจะนุ่งขาวห่มขาวหรือแต่งกายด้วยผ้าสีขาวล้วน จะถือปฏิบัติโดยการกินเจอย่าเคร่งครัดตลอดทั้ง ๙ วัน ต้องพยายามรักษากาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ สะอาด ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ฆ่าสัตว์และไม่ข้องเกี่ยวในกามคุณ รวมทั้งการไม่ดื่มสุรา ไม่กล่าวเท็จ

บ้างก็ไปกินเจตามวัดและศาลเจ้า บ้างก็จะซื้อจากร้านค้าอาหารเจ ที่ปึกธงสีเหลือง เพื่อให้รู้ว่าเป็นร้านที่ขายอาหารเจ

๘. เทศกาลไหว้เจ้าประจำปี

เดิมคนจีนเชื่อว่า การทำมาหากินในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา ได้รับการคุ้มครองดูแลช่วยเหลือจากปวงเทพเจ้าให้มีความเจริญรุ่งเรือง จึงได้จัดเทศกาลไหว้เจ้าประจำปีเพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณ

เทศกาลนี้ เริ่มทำกันในเดือน ๑๒ ของจีน ส่วนจะเป็นวันใดก็อยู่ที่ศาลเจ้าประจำชุมชนนั้นกำหนด

หลังจากมีการไหว้เจ้าที่บ้าน รวมทั้งการไหว้บรรพชนแล้ว จะไปรวมตัวกันไหว้เจ้าที่ศาลเจ้า โดยมีพิธีไหว้ขอบพระคุณเทพเจ้าเสร็จแล้ว กรรมการศาลเจ้าก็จะประชุมเลือกกรรมการชุดใหม่ กำหนดวันไหว้เจ้าประจำปี มีการเรียไร้เก็บเงินช่วยจัดงานไหว้เจ้า ซึ่งอาจมีการละเล่นต่าง ๆ ให้ชมฟรีด้วย

พิธีกรรมในรอบชีวิตของชาวจีน

มี ๕ พิธีกรรม คือ การรับขวัญเด็ก การผ่านช่วงอายุ การแต่งงาน งานเซซิด และงานศพ

๑. การรับขวัญเด็ก

ชาวจีนเชื่อว่าการรับขวัญโดยทำตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ตามประเพณีจะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

ตามประเพณีเดิม เมื่อเด็กคลอดที่บ้านหรือกลับจากโรงพยาบาลถึงบ้าน ย่าและยายจะเช่นไหว้เจ้าที่ทั้งภายในบ้านและละแวกบ้าน ฝ่ายยายจะมอบของรับขวัญเป็นกำไลข้อมือ ข้อมเท้า เสื้อผ้าเครื่องนอน เป็นต้น และ ๗ วันแรกในตอนกลางคืน พ่อต้องจุดธูปบอกกล่าววิญญาณบรรพบุรุษให้ช่วยปกป้องคุ้มครอง

ครบเดือนจะโกนผมเด็ก เพราะถือว่าเด็กคลอดผ่านช่องคลอดซึ่งถือว่าเป็นของต่ำ และจัดนำอาหารเช่นไหว้และดวงชะตาของเด็กไว้หน้าเตียงเด็ก ทำพิธียกเด็กให้แม่ชื่อ “อาพั้ว” ที่จะคุ้มครองเด็กถึงอายุ ๑๕ ปี จะมีการตั้งชื่อเด็กโดยโหร และประกาศชื่อเด็กเป็นภาษาจีนในช่วงบ่าวหรือคำ

ครบ ๓ เดือน ย่ารับขวัญด้วยเครื่องทองเป็นแหวน (ชาย) เป็นสร้อย (หญิง) พร้อมหนังสือและของใช้ต่าง ๆ ญาติผู้ใหญ่ ผู้อาวโโสให้เงินกันถุง เมื่อแม่นำเด็กมาให้อุ้มในวันนั้น

๒. การผ่านช่วงอายุ

ชาวจีนเชื่อว่า อายุ ๑๕ ปี เป็นวัยแรงงานเป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบ เป็นวัยเจริญพันธุ์ เมื่อผ่านพิธีนี้แล้วสามารถแต่งงานได้

พิธีนี้ อาจจัดในวันเกิดเด็กที่ครบ ๑๕ ปี นับแต่แม่ตั้งครรภ์ หรือวันที่กำหนดโดยการดูฤกษ์ เริ่มด้วยการไหว้แม่ชื่อ “อาพัว” ด้วยอาหารสัตว์ ๕ อย่าง (หมู เป็ด ไก่ ปลา และไข่) ผัก ๗ ชนิด อาหารนี้ให้เด็กกินเป็นคนแรก จากนั้นทุกคนในครอบครัวจะมากินร่วมกัน พ่อแม่จะให้โอวาทสั่งสอนและบอกถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และเด็กจะได้รับเครื่องแต่งกายใหม่หมด

หากครอบครัวใดฐานะดี พ่อจะพาลูกที่ผ่านพิธีพ้นอายุแล้วไปพบผู้อาวุโสของชุมชน หรือของตระกูล หรือของสมาคมในวันรุ่งขึ้น

๓. การแต่งงาน

จีนถือว่าการแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญของชีวิต ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้เลือกคู่ครองให้ครอบครัวที่มีบุตรชาย การแต่งงานเป็นเสมือนการได้มาของสมาชิกใหม่ของครอบครัว การแต่งงานถือเป็นการสะเดาะเคราะห์แก่พ่อแม่ของสามีให้หายป่วยไข้ได้ การแต่งงานถือเป็นการได้สมาชิกทดแทนพ่อหรือแม่สามีที่เสียชีวิตไป

การแต่งงานของจีนแต่โบราณ จึงต้องมีการเลือกคู่ครองโดยมีแม่สื่อ “บ่วงนึ่ง” ทำหน้าที่ทาบทามติดต่อให้ โดยต้องมีการดูดวงว่าเข้ากันได้ จากนั้นเป็นการสู่ขอ โดยแม่สื่อหรือผู้อาวุโสไปเจรจา เมื่อตกลงก็เป็นการหมั้น โดยฝ่ายชายนำของหมั้นเป็นขนม ผลไม้มงคล แพรพรรณเครื่องทอง ไปบ้านฝ่ายหญิง ผู้อาวุโสทั้งสองฝ่ายนั่งรับรู้เป็นสักขีพยาน ฝ่ายหญิงเลี้ยงอาหารฝ่ายชาย มีการเขียนรายการเงินสินสอดไว้บนกระดาษแดงให้ฝ่ายหญิงไว้ เงินสินสอด ฝ่ายชายจัดส่งให้ภายหลัง พร้อมใบทับทิม ดันซุงเช่า ที่หมายถึงความเจริญงอกงาม และขนมต่าง ๆ พร้อมเงินอีกจำนวนหนึ่งให้ฝ่ายหญิงจัดหาขนมจันอับแจกจ่ายญาติและมิตรสหาย ฝ่ายชายจะหาวันกำหนดแต่งที่ไม่ขัดกับดวงชะตาของพ่อแม่ทั้ง ๒ ฝ่าย ต้องมีการส่งเทียบให้ฝ่ายหญิง และพิธีแต่งงานจะมีข้าวของเครื่องใช้และขั้นตอนการปฏิบัติมาก

ปัจจุบันย่อเหลือเพียง มีการหมั้น จัดขบวนรับตัวเจ้าสาว การประกาศตัวต่อชุมชน การคารวะน้ำชา ส่วนการเทียบดวงชะตา การแจกขนมตามบ้านญาติมิตร ยังพอมียู่บ้าง

๔. งานเซียด

เป็นการจัดงานผ่านช่วงอายุ ๖๐ ปี ถือว่าเป็นงานสำคัญแสดงถึงว่าครอบครัวนี้มีผู้อาวุโสที่มีอายุยืนยาว มีประสบการณ์รอบด้าน มีลูกหลานมากมาย เป็นครอบครัวใหญ่ที่ต้องจัดงานให้เป็นงานพิธีที่สำคัญงานหนึ่ง ลูกหลานต้องช่วยตัดผมตัดเล็บ อาบน้ำแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าใหม่ ในวันครบวันเกิดของผู้อาวุโส

ช่วงเช้าผู้อาวุโสจะเช่นไหว้เทพยดาฟ้าดินและบรรพบุรุษ ตอนสายญาติพี่น้องเพื่อนฝูงและผู้คนในชุมชนคารวะมอบของค่านับ ตอนกลางวันทุกคนรับประทานอาหารร่วมกัน โดยตัวแทนฝ่ายลูกหลานและฝ่ายแขกรับเชิญ กล่าวสรรเสริญคุณงามความดีและผลงานที่ผ่านมา

อาจมีการจัดเซียดในโอกาสผู้อาวุโสมีอายุครบ ๗ รอบ ๘ รอบ ด้วย

๕. การทำพิธีศพ

คนจีนมีความเชื่อว่า หากมีการทำพิธีศพด้วยการทำ “กงเต็ก” จะช่วยให้ผู้ตายได้รับความสุขในปรภพ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และเชื่อว่าจะส่งผลให้บุตรหลานและผู้มีส่วนช่วยงานได้รับความสุขความเจริญด้วย เป็นพื้นฐานความเชื่อที่มีมาจากลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพุทธศาสนา ผสมผสานกัน(สมบุญ สุขสำราญ. ๒๕๓๐, ๘๗)

การทำพิธีศพ “กงเต็ก” ที่เป็นไปตามแบบโบราณกาลนั้น มีขั้นตอนพิธีการที่มากมาย และมีค่าใช้จ่ายสูง กล่าวคือ

๑. เมื่อญาติผู้ใหญ่เสียชีวิต จะต้องปลดเครื่องตกแต่งบ้านที่เป็นสัญลักษณ์ออก แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าไว้ทุกข์ (โดยต้องอาบน้ำสระผมและตัดเล็บสั้น เพราะใน ๗ วันนี้ ผู้ถือเครื่องจะไม่อาบน้ำและตัดเล็บ) แต่งตัวให้ผู้ตายด้วยเสื้อผ้าที่ผู้ตายชอบใส่ประจำ หรือที่ดีที่สุดและต้องเย็บปากกระเป๋ของผู้ตายให้หมด เพื่อต้องการให้ผู้ตายต้องทิ้งกระเป๋าซึ่งเป็นแหล่งทรัพย์และความเจริญรุ่งเรืองไว้ให้ลูกหลาน

๒. มีการอาบน้ำ ป้อนข้าว ป้อนน้ำแก่ผู้ตาย โดยลูกชายคนโตและลูกสะใภ้ แล้วบรรจุในโลงศพที่เรียก “โลงจำปา”

๓. การประกอบพิธีกงเต็ก ต้องมีการจัดโรงพิธีหรือห้องพิธี มีโต๊ะประดิษฐานพระพุทธรูป รูปพระโพธิสัตว์ต่าง ๆ ประดับด้วยเครื่องสักการะ จากนั้นพระภิกษุอย่างน้อย ๓ รูปเป็นผู้ทำพิธีตามลำดับ ดังนี้

โดยการอัญเชิญพระพุทธรูป พระโพธิสัตว์และเทพ ๑๐ ทิศ มาประทับรับการบูชา ขอพระบารมีอัญเชิญวิญญาณผู้ตายมา ณ ทลพิธี อาบน้ำควงวิญญาณให้บริสุทธิ์ พาดวงวิญญาณข้ามสะพานโอมะสงสารไปมอบเงินทองให้นายพระคลังเพื่อใช้หนี้ พร้อมโปรยสดางค์ที่หัวสะพาน แสดงการสละทรัพย์ ทำพิธีเปิดประตูนรก เพื่อโปรดสัตว์ให้ได้รับคุณพระศรีรัตนตรัย ทำพิธีโปรยดอกไม้ เพื่อวิญญาณผู้ตายได้รับพรจากเทพทั้งปวง ทำพิธีประกาศพรหมโลกเทวโลก และยมโลก ด้วยธงยาว ๒ ธง ทำพิธีลอยกระทงเพื่อวิญญาณผู้ตายได้แผ่กุศลทานแก่ญาติพี่น้องใน พร้อมอัญเชิญพญานาคและเทวดาในบาดาลมาฟังพระอภิธรรม จากนั้นทำพิธีเวียนเทียนสวดพระพุทธรูปแล้วถวายสังฆภัณฑ์แก่พระสงฆ์ ก่อนจะส่งวิญญาณผู้ตายกลับ จะมีการทิ้งกระเจาดเสื้อผ้าของผู้ตายแจกจ่ายแก่คนยากจน แล้วทำพิธีอัญเชิญสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จกลับ

ในพิธีส่งวิญญาณกลับนั้น พระสงฆ์จะเจริญพระพุทธรูปให้ผู้ตายได้รับอานิสงส์จากพิธีกงเต็กสู่สุคติภพ และอวยพรให้เจ้าภาพได้รับความเจริญสุขทั้งกายและใจตลอดทั่วถึงกัน และเผาศพให้ผู้ตายไปใช้ในยมโลก เครื่องกระดาษาอาจทำเป็นบ้านเรือน เครื่องเรือน เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ รถยนต์ ตู้เย็น ฯลฯ ต้องเขียนชื่อหรือรูป ผู้ตายไว้ที่กระดาษาทุกชิ้น รวมถึงหีบใส่เงินทองและเงินทองกระดาษา(พระธรรมสมาธิวัตร. มหายาน. พ.๑. ม.ป.ป., ๒ -๕)

วันรุ่งขึ้นทำพิธีฝังศพ โดยการเซ่นไหว้ศพโดยอาหารและผลไม้ ๓ อย่าง หรือ ๕ อย่าง ใส่เป็นถาด ๆ ให้ญาติพี่น้องและผู้เคารพนับถือเซ่นไหว้ ทำพิธีปิดโลงศพโดยผู้อาวุโสตกตาปูโลง แล้วเคลื่อนศพไปฝังที่สุสานที่เรียก “ฮวงซุ้ย” เสร็จแล้วนำรูปผู้ตาย กระดาษรูปและตะเกียงกลับบ้าน โดยไม่หันกลับไปดูสุสาน แขนงรูปผู้ตายไว้ที่ผนัง มีโต๊ะตั้งกระดาษรูปและตะเกียง เอาเสื้อคลุมของผู้ตายคลุมไว้ที่พนักเก้าอี้ จัดอาหารคาว – หวานทุกเช้า เปลี่ยนอ่างน้ำ ยาสีฟันทุกวัน เมื่อไหว้ครบ ๗ วันแล้ว จะต้องไหว้ด้วยไก่ต้ม หมูต้ม ปลาหมึกแห้ง ทุก ๗ วัน จนครบ ๔๕ หรือ ๑๐๐ วัน จึงจะปลดทุกข์

บ้างอาจจะจัดเพียงสวดพระอภิธรรมศพโดยลูกหลานแต่งกายเครื่องทุกข์ แล้วนำศพไปฝังตามประเพณี

อาจกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมทั้งที่เป็นพิธีกรรมในรอบ ๘ เทศกาล และพิธีกรรมในรอบปี ๕ กิจกรรม จะมีความสำคัญเพียงใด หรือมีรายละเอียดของขนบธรรมเนียมประเพณีมากน้อยเพียงใดก็ตาม ทุกเทศกาลทุกกิจกรรม จะต้องมีการสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. การเคารพบูชาเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นการแสดงถึง ความระลึกถึง การแสดงถึงความกตัญญูและความรู้คุณของบรรพบุรุษ

๒. การเคารพบูชาเซ่นไหว้เทพยดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อแสดงความขอบคุณที่ช่วยเหลืออำนวยให้มีความสุขประกอบอาชีพการงาน สำเร็จรุ่งเรือง ข้าวปลาอาหารผลผลิตอุดมสมบูรณ์

๓. การเซ่นไหว้วิญญาณญาติผีเสื้อต่าง ๆ เพื่อมิให้มาทำอันตรายและพร้อมกับขอให้ปกป้องกันคุ้มครองมิให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ

๒.๑.๔ กลุ่มชาติพันธุ์ของกรณีศึกษา ถึงอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

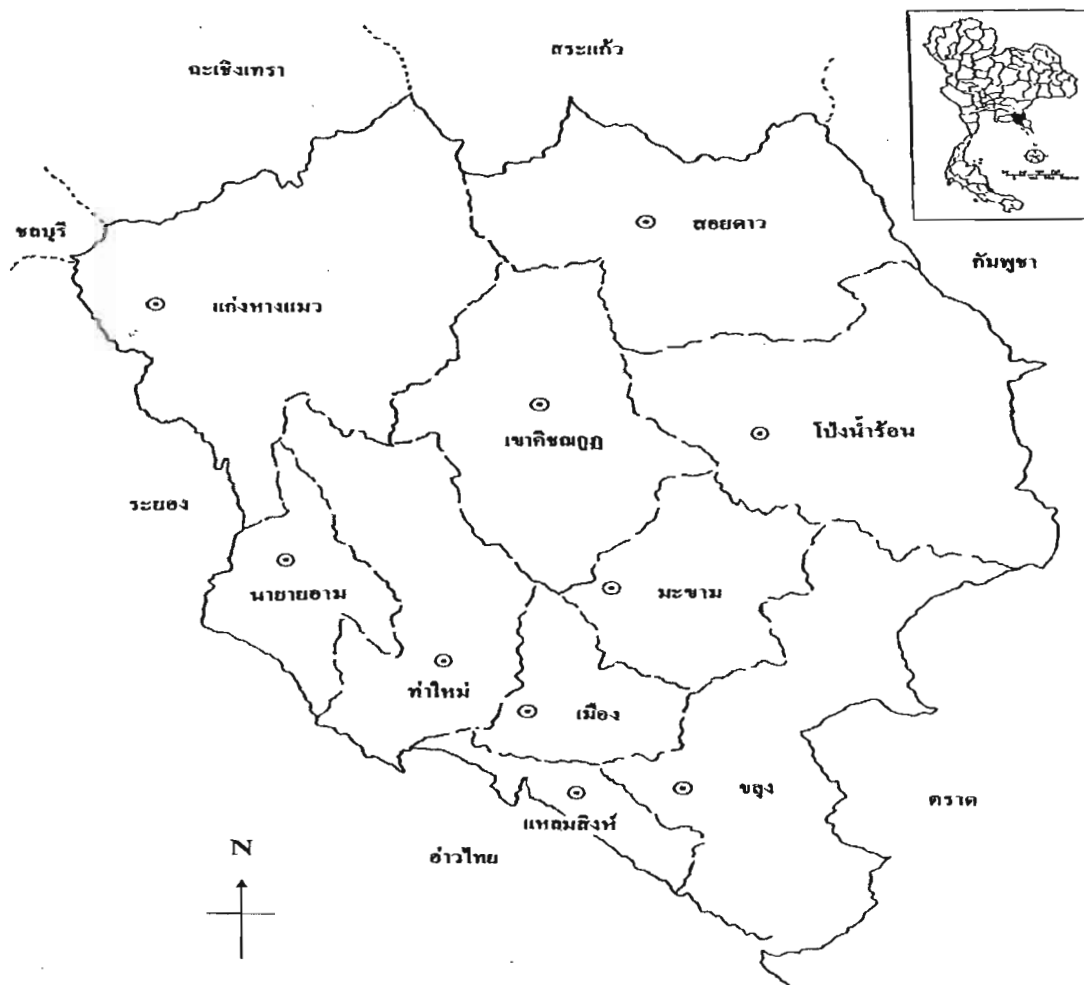
ที่ตั้งและภูมิหลังทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชาวของ

ที่ตั้ง

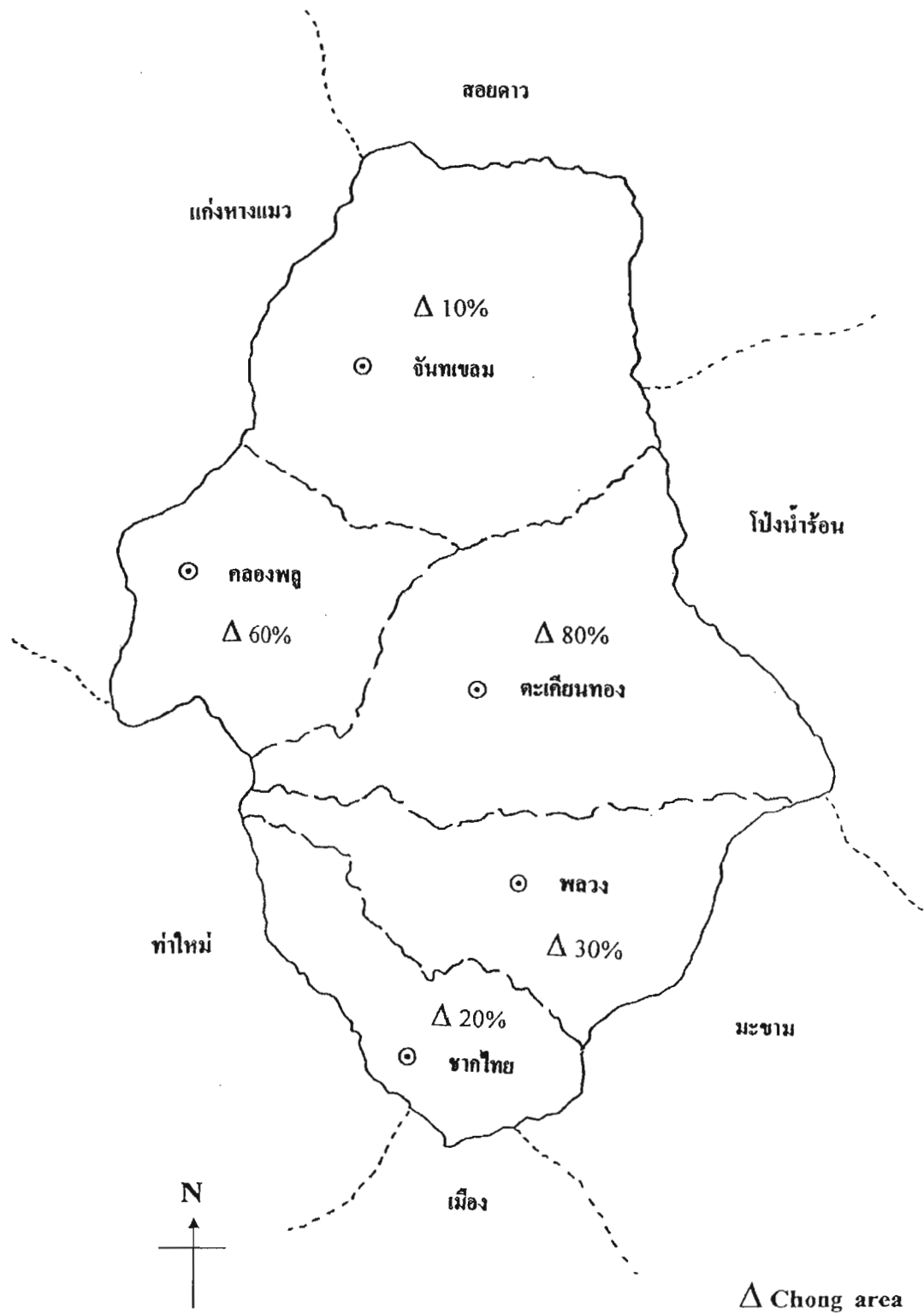
พื้นที่ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ ซึ่งที่ตำบลคลองพลูยังเป็นเขตอนุรักษ์
วัฒนธรรมของ ศูนย์ฟื้นฟูภาษาของ ไว้สำหรับให้ผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป ตำบลคลองพลู แบ่งเขต
การปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑	บ้านคลองเกวียนลอย
หมู่ที่ ๒	บ้านน้ำขุ่น ๑
หมู่ที่ ๓	บ้านน้ำขุ่น ๒
หมู่ที่ ๔	บ้านคลองพลู ๑
หมู่ที่ ๕	บ้านคลองพลู ๒
หมู่ที่ ๖	บ้านทุ่งกบินทร์
หมู่ที่ ๗	บ้านชำตาเรือง
หมู่ที่ ๘	บ้านหลังเนิน
หมู่ที่ ๙	บ้านคลองดาอิน
หมู่ที่ ๑๐	บ้านวังขามุก

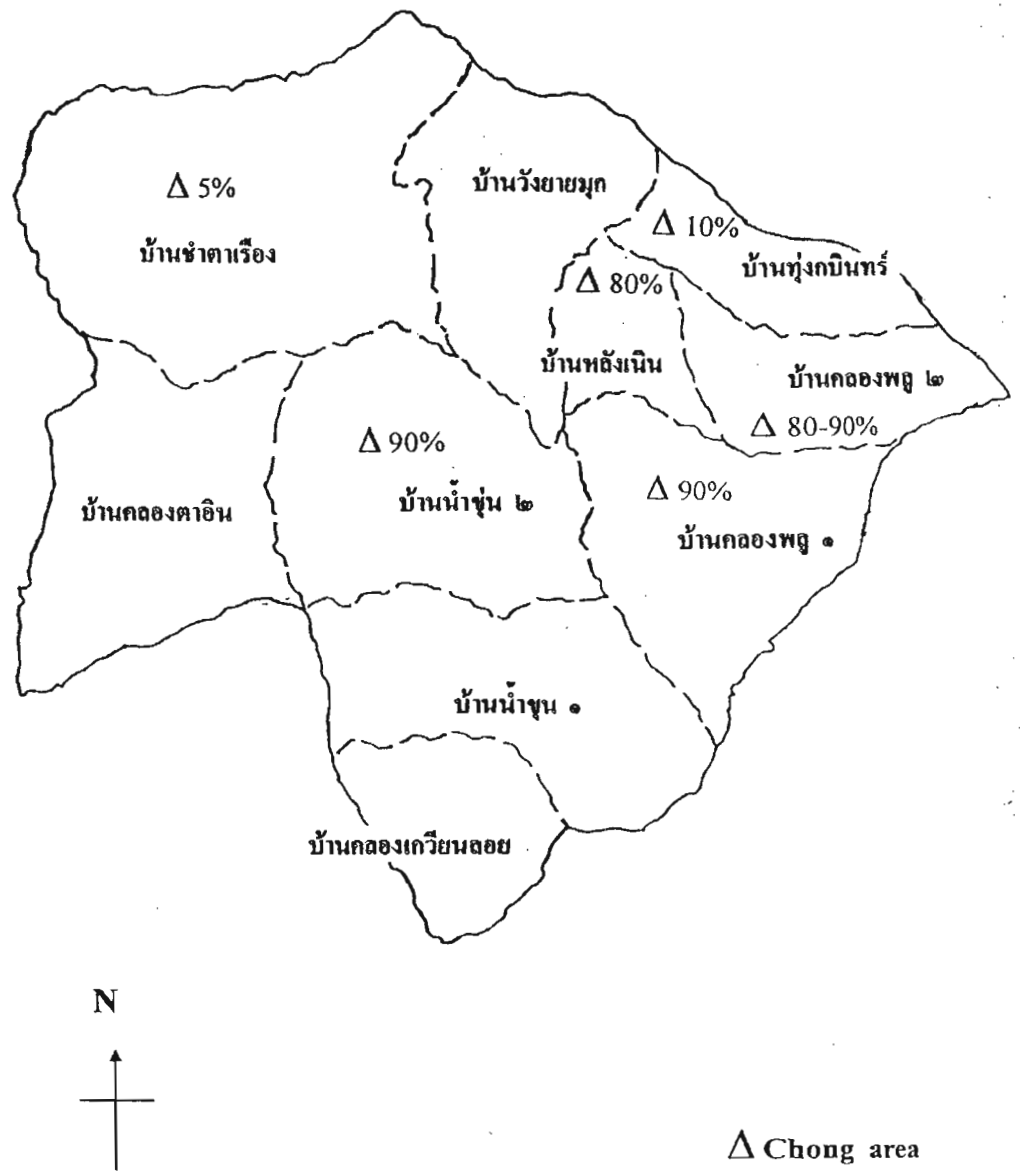
จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาของ ระหว่างของคลองพลู และของวังกระ
แพร ของศิริเพ็ญ อังสิทธิพูนพร (Siripen Ungsitpoonporn, ๒๐๐๑ : ๑๕) พบว่าในพื้นที่บ้านคลอง
พลู ๑ บ้านคลองพลู ๒ มีประชากรชาวของอาศัยอยู่ประมาณร้อยละ ๘๐-๙๐ ของจำนวน
ประชากรในหมู่บ้าน

แผนที่ ๑ : จังหวัดจันทบุรี (ที่มา Siripen ungsitipoonporn , ๒๐๐๑ : ๑๒)

แผนที่ ๒ : กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ (ที่มา Siripen ungsitipoonporn , ๒๐๐๑ : ๑๓)

แผนที่ ๓ : ตำบลคลองพญ (ที่มา Siripen Ungsitipoonporn , ๒๐๐๑ : ๑๕)

ของ เป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมาแล้วตั้งแต่จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ตลอดจนถึงอำเภอโพนพิสัย และอำเภอในประเทศกัมพูชา แต่ปัจจุบันพบชาวของอยู่ในแถบจังหวัดจันทบุรีมากที่สุด บริเวณเชิงเขาสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอท่าใหม่ ในเขตตำบลเขาบายศรี กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ โดยเฉพาะในตำบลตะเคียนทอง คลองพลู พลวง และซากไทย เป็นต้น (ขนิษฐา หอมแหม่ม, ๒๕๔๕ : ๒) และเกรมแฮม (Graham Webber . ๑๙๗๖ : ๑๑, ๑๖) ได้กล่าวถึงชาวของว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามเชิงเขาทางทิศเหนือของจันทบุรี ชนเผ่าของเป็นกลุ่มชาวป่าเช่นเดียวกับพวกขมุ (Kamuk) ทิน (Tin) ชาวบน (Chaobon) ต่อมาได้โยกย้ายถิ่นฐานออกมาจากป่า และมาตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งของตนเอง ชนเผ่าของได้เคยตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเนินเขาและที่ลุ่ม ซึ่งมีเมืองหลวงอยู่ใกล้กับวัดทองทั่ว จังหวัดจันทบุรี ต่อมาชนเผ่าของได้ย้ายถิ่นฐานเข้าไปอยู่ในป่าอีกในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ชนเผ่าของมีภาษาของตนเอง ไม่มีภาษาเขียน จึงไม่มีการจดบันทึกทางประวัติศาสตร์ ภาษาของชนเผ่าของจัดอยู่ในตระกูลออสโตร – เอเชียติก เช่นเดียวกับภาษาขมุ กูย มอญ เขมร ละว้า ชนเผ่าของยังมีความเป็นอยู่แบบสมัยโบราณ คือ การหาของป่าล่าสัตว์ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนอาหารอื่นๆ กับคนไทย คนของจะมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง (Graham Webber . ๑๙๗๖ : ๒๔ . Citing Graham)

คำว่า “ของ” แปลว่า “พวกเรา” นอกจากนี้แปลได้อีกความหมายหนึ่งว่า “เดิมรุ่งงามอย่างหมี่” คือ ลักษณะการเดินอย่างระแวงระวังภัย ซ้ำๆ เจียบๆ และระมัดระวังตัวตลอดเวลา ซึ่งเป็นลักษณะอีกอย่างหนึ่งของชาวของที่เขาจะยังไม่ไว้วางใจคนแปลกหน้าทันทีจนกว่าจะแน่ใจ ถ้าหากแน่ใจแล้วทุกคนในหมู่บ้านจะนับถือและให้ความจริงใจเป็นอย่างดี (สุรเชษฐา สุพรรณไพบุลย์, ๒๕๔๑ : ๒๘) และสันต์ ท. โกมลบุตร ได้กล่าวถึงชาวของในหนังสือเรื่องเล่ากรุงสยาม ไว้ว่า “ทางทิศเหนือของจังหวัดจันทบุรี กล่าวกันว่ามีภูเขาล้อมรอบเป็นวงกลม ซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าของ ซึ่งรักษาเส้นทางเข้าออกตามช่องเขาทุกด้านไว้อย่างหวงแหนไม่ยอมให้คนแปลกหน้าผ่านไปได้ นอกจากผู้ที่เคยเข้ามาติดต่อค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ที่คาดว่าจะไม่เป็นภัยแก่พวกเขาเท่านั้น ”

ประวัติศาสตร์มาเป็นมาชาวของ ไม่พบหลักฐานใดที่กล่าวถึงชาวของ แต่ทราบจากหนังสือที่แถม โขนกั ประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสกล่าวไว้ว่าชาวของอยู่ในเมืองจันทบุรีมาก่อนคนไทย พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จประพาสจันทบุรีใน พ.ศ. ๒๔๑๕ กล่าวถึงชาวของว่า “...มีคนชาติหนึ่ง เรียกว่า ของ อยู่ในแถบป่าสีเข้้นพุดภาษาอย่างหนึ่งต่างหาก แต่คล้ายๆ กันกับเขมร ชอบปลูกปัดแลของทองเหลืองเหมือนอย่างกะเหรี่ยงเมืองกาญจนบุรี เป็นกองส่วยเร็ว ส่วยกระวาน ขึ้นเมืองจันทบุรี...” (พระบาทสมเด็จพระ

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, ๒๕๐๘ : ๓๑ - ๓๒) และ...กำแพงวัดกำแพงเมือง ซึ่งใช้แสงโดยมากนั้น เพราะแสงที่เมืองจันทบุรีมีแทบทั่วไปทั้งนั้นเป็นพื้นเมือง ที่เนินวงนั้นมีมากแล้วทำง่าย ... ทุกวันนี้ ที่ราษฎรซื้อขายกันอยู่ ต่อมมีผู้ไปสั่งให้ทำจึงได้ทำ คนที่ทำนั้นเป็นพวกจีนบ้างไทยบ้างกับพวกของ ... (เล่มเดิม, ๒๕๐๘ : ๑๖) นอกจากนี้สุนทรภู่ได้กล่าวถึงคนของไว้ในนิราศเมืองแกลง ดังนี้

“ ครั้นแล้วลาฝ่าเท้าท่านบิดรงค์	ไปบ้านพงค้อตั้งริมฝั่งคลอง
ดูหนุ่มสาวชาวบ้านรำคาญจิต	ไม่น่าคิดเช้ในกลอนอักษรสนอง
ล้วนวงศวานวานเครือล้วนเชื้อของ	ไม่เหมือนน้องนี้ก็น่าน้ำตากระเด็น ”

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตภูมิ, ๒๕๑๐ : ๖๘)

นักมนุษยวิทยาจัดชาวชองอยู่ในกลุ่มมอญ - เขมร ซึ่งเป็นสาขาย่อยกลุ่มออสโตร - เอเชียตริก คนชองมีประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านาน มีภาษาพูดเป็นของตนเอง คือ ภาษาชอง แต่ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นตัวหนังสือ ภาษาชองที่พูดมีความคล้ายคลึงภาษามอญ เขมร แต่คำพูดไม่เหมือนกัน ปัจจุบันภาษาชองเริ่มที่จะสูญเสียบ้างไปเพราะลูกหลานคิดว่าไม่สำคัญต่อชีวิตประจำวัน เพราะภาษาไทยเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันแทนเนื่องจากเพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นคนไทยตามกฎหมาย

ในอดีตสันนิษฐานว่าชาวชองคงจะอาศัยอยู่ในบริเวณตัวเมืองจันทบุรี วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวชองมีลักษณะเป็นชาวป่า คนชองในสมัยโบราณดำรงชีพด้วยการหาของป่ามาขายในเมือง เช่น ไม้กั้นเถรา ไม้มะค่า ไม้ยาง ไม้แดง ไม้หอม เครื่องเทศ หวาย หนังสัตว์ เขาสัตว์ นอกจากนั้นมีการทำนา แต่เป็นการทำนาเพื่อบริโภคพอกินเท่านั้น ในการทำนาจะใช้วิธีเอาแรงกัน ตั้งแต่คราดนา เกี่ยวข้าว นวดข้าว เอาข้าวขึ้นยุ้ง แม้แต่การสร้างบ้านก็ใช้วิธีการเอาแรงช่วยกันสร้างโดยมีการเลี้ยงอาหาร สุราเป็นการตอบแทน นอกจากนั้นในด้านความเชื่อของชาวชองมีการนับถือผีบรรพบุรุษ ก่อนที่จะทำอะไรจะต้องบอกผีเรือนก่อนทุกครั้ง ไม่ว่าจะขึ้นบ้านใหม่ เดินทางไกล ก็ต้องบอกผีก่อนเพื่อผีปู่ ย่า ตา ยาย จะได้คุ้มครอง การเดินทางตอนกลางคืนจะมีความระมัดระวัง การกินอาหารมักเสกคาถาก่อนเพื่อจะได้รู้ว่าอาหารนั้นมีพิษหรือไม่ คนชองในสมัยโบราณจะทำอะไรจะต้องไม่ให้เกิดภัยหรือเสนียดจัญไรแก่ตัวเองหรือครอบครัวแม่หรือผู้อื่น เช่น ห้ามผิวปากบนบ้านตอนกลางคืน เย็บผ้ากลางคืน กินข้าวกลางคืน ร้องเพลงขณะเดินทาง ห้ามทักผีฟังได้ ไปตามป่าดงห้ามนอนบนยอดไม้ ห้ามพูดตลก ห้ามเรียกชื่อสัตว์ร้าย ห้ามเอาข้าวสาร หนูนหัว หรือแขวนที่สูง ห้ามหุงข้าวมันบนบ้าน เป็นต้น

ลักษณะรูปร่างของชาวชอง เป็นคนที่มีขนาดเล็กกว่าคนไทย คือรูปร่างเล็กกว่าคนไทยเล็กน้อย แต่ก็ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก สูงประมาณ ๕ ฟุต สีผิวแตกต่างจากคนไทย ผิวของคนชองมีผิวสีดำน้อยกว่าคนไทยในลักษณะดำแดง เส้นผมหยิกขดติดหนังศีรษะ ใบหน้ารูปสี่เหลี่ยม หน้าผากกว้างลึก คางเหลี่ยม ขากรรไกรกว้าง จมูกแบนใหญ่ ปากหนา ตาโต คิ้วดก ลักษณะ

หน้าตาของคนชองมีความคล้ายคลึงกับชนพื้นเมืองในประเทศออสเตรเลียมาก คือ ลักษณะตาโต ผิวดำ ผมหยิก สันคิ้วหนา (Burling; ปราณี วงษ์เทศ แปล. ๑๙๖๕ : ๕๕)

ลักษณะเฉพาะของคนชองที่แตกต่างจากคนไทยประการหนึ่ง คือ กล้ามเนื้อด้านหลัง ระหว่างสะบักด้านหลังของคนชองจะมีกล้ามเนื้อที่หนา แผลกว้างเต็มทั้งแผ่นหลัง ร่องกระดูกสันหลังลึก ทำให้กล้ามเนื้อที่แผ่นหลังยื่นออกมามากกว่าปกติ ประการที่สอง คือ ช่วงก้นของคนชองจะสั้นกว่าคนไทย มีลักษณะค่อนข้างสั้นและยื่นออกมาเล็กน้อย (บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์, ๒๕๔๒ : ๑๔๐)

ลักษณะนิสัยของชาวชอง คือ มีนิสัยซื่อสัตย์ พูดจริงทำจริง พูดไม่เก่ง ชอบอยู่ในที่สงบ รักอิสระ รักสันโดษ ใจเย็น มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีความจริงใจ ชอบทำตามอย่างคนอื่น เลียนแบบปรับตัวเข้ากับสมัยได้รวดเร็ว มักลืมของเก่า ชอบของใหม่ ชอบอยู่ป่ามากกว่าในเมือง

ในปัจจุบันชาวชองได้อพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยกระจัดกระจายกันตามที่ต่าง ๆ แต่ที่พบมากที่สุดคือในตำบลตะเคียนทอง คลองพลู จังหวัดจันทบุรี

วิถีชีวิตของชาวชองแต่เดิมมีความเป็นอยู่ในลักษณะคนป่า มีการทำนาปลูกข้าวเพื่อการดำรงชีพเท่านั้น อาชีพของชาวชอง คือ การตัดไม้ล่องแพนำเข้ามาขายในเมือง พร้อมกับสิ่งของที่หาได้จากป่า ชาวชองมีค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นลักษณะเฉพาะของเขาเอง เช่น ประเพณี และพิธีกรรมการนับถือผีบรรพบุรุษ ที่เรียกว่าการเล่น “ผีหิ้ง” และ “ผีโรง” ประเพณีการแต่งงาน การปกครอง การจัดระบบระเบียบของสังคม ตลอดจนกฎเกณฑ์การควบคุมความประพฤติของชุมชนในกลุ่ม มีภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาเขียนจึงไม่มีการจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้

อาชีพของคนชอง

อาชีพหลักของคนชองในสมัยโบราณ คือ การล่องแพ การหาของป่ามาขายในเมือง การล่องแพ คือ การนำไม้ที่ตัดจากในป่านำมาทำเป็นซุง เช่น ไม้ก้นเถรา นำไปทำค้ำพริกไทย ไม้มะค่า ไม้แดง ไม้ยาง และไม้เนื้อแข็งชนิดอื่น ๆ การล่องแพนำไมซุงไปขายในเมืองนี้จะนำของป่าที่หา และเก็บสะสมไว้นำไปขายด้วย ของป่าที่ชาวชองหาสะสมไว้ในระหว่างเข้าป่าล่าสัตว์และโค่นไม้ ได้แก่ ไม้หอม เช่น ไม้จันทร์ ไม้กฤษณา ที่มีมากบริเวณเทือกเขาชีชมภู เทือกเขาสอยดาว ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ จะล่องแพและนำสิ่งของ ไปขายในเมืองเพียงครั้ง คือ ในช่วงระหว่างเดือนถึงเดือนสิบสอง (ประมาณเดือนกันยายน – พฤศจิกายน) ส่วนหน้าแล้งในช่วงระหว่างเดือนสามถึงเดือนห้า (ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน) นำแพล่องแพไม่ได้เขาจะเดินทางโดยทางเกวียนซึ่งลำบากและใช้เวลานาน ดังนั้นการเดินทางในหน้าแล้งจึงไม่ค่อยนิยมกันส่วนสิ่งของที่ชาว

ของจะซื้อกลับบ้าน ได้แก่ เกลือ หอม กระเทียม น้ำอ้อย ค้าย ยาฉุน ในการซื้อของในเมือง ผู้ขายจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่นี้ ส่วนผู้หญิงจะอยู่บ้านทำหน้าที่แม่บ้าน

การทำมาหากินอีกอย่างหนึ่งของคนชองคือการทำนาปลูกข้าว ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในภูมิภาคแถบเอเชียอาคเนย์ การปลูกข้าวของคนชองจะเป็นการทำนาปลูกข้าวเพียงเพื่อพอกินเท่านั้น ไม่ใช่ทำนาปลูกข้าวเพื่อการขาย ดังนั้น จึงทำนามีน้อย และไม่ต้องพิถีพิถันอะไรมาก เพียงให้ในนามีน้ำพอหล่อเลี้ยงต้นข้าวให้เจริญเติบโตและออกรวงก็พอแล้ว

นอกจากนี้ยังมีอีกอาชีพหนึ่งที่ค่อนข้างจะมีอันตรายมาก คือ การตีผึ้ง ผึ้งจะทำรังอยู่ตามต้นไม้สูงใหญ่ วิธีการตีผึ้งของชาวชอง จะมีการตั้งศาลเพิงตา เช่น วิกตักแตนเสียก่อน และก่อนจะลงมือสอยรังผึ้งจะต้องรวันไล่ฝูงผึ้งให้หนีไปเสียก่อน จากนั้นนำลิ้มที่ทำจากไม้แข็ง ๆ ตอกกับต้นไม้เป็นระยะห่างกันพอก้าวขึ้นไปได้ตามลำดับจากโคนต้นไม้จนถึงรังผึ้งเพื่อไว้ใช้ปีนขึ้นไปสอยรังผึ้ง เมื่อขึ้นไปถึงใกล้ ๆ รังผึ้งจะใช้ไม้ไผ่ลำยาวสอยโดยชะเบา ๆ จนรังผึ้งหลุดจากกิ่งไม้ตกลงไปข้างล่าง รังผึ้งที่ได้มาจะนำไปคั้นน้ำผึ้งแยกออกจากรังผึ้ง ส่วนรังผึ้งจะนำไปทำขี้ผึ้งสำหรับสีปาก สตรีชาวชองนิยมกินหมากพลู

กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๕ ตำบล คือ ตำบลคลองพลู ตำบลตะเคียนทอง ตำบลชากไทย ตำบลพลวง และตำบลจันทเขลม ประชาชนดั้งเดิมเป็นชาว “ชอง” มีอาชีพทำการเกษตรทำสวนผลไม้และในปัจจุบันจังหวัดจันทบุรีมีคนของอาศัยอยู่มากกว่าจังหวัดอื่นๆ ในเขตพื้นที่ของกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏมีประชากรที่เป็นคนของอาศัยอยู่มาก โดยเฉพาะในพื้นที่บ้านตะเคียนทองและคลองพลู แต่มีชาวชองคนของอาศัยกระจายในเขตตำบลอื่นๆ อีก เช่น ตะเคียนทอง จันทเขลม พลวง และชากไทย นอกจากนั้นตำบลตะเคียนทองและคลองพลูยังเป็นเขตอนุรักษ์วัฒนธรรมของ ศูนย์ฟื้นฟูภาษาของ ไว้สำหรับให้ผู้สนใจได้ศึกษา

คนไทยเชื้อสายชองในประเทศไทย

สภาพสังคม

สังคมของชาวชองมีลักษณะเป็นแบบ “สังคมไม่ตรีสัมพันธ์” สภาพความเป็นอยู่แบบสังคมชนบทมีการช่วยเหลือกันในกิจกรรมต่าง ๆ

อาหาร

อาหารหลักของชาวชอง ได้แก่ ข้าวเจ้าซึ่งเป็นอาหารประจำทุกมื้อ กับน้ำพริกที่ใช้พริกโหลกรวมกับเกลือมีรสเผ็ดมาก รับประทานกับผักชนิดต่างๆ ที่เก็บได้จากป่า นา หรือที่ปลูกไว้ข้างๆ บ้าน เช่น มะเขือ ผักบุ้งต้ม หน่อไม้ ยอดไม้อ่อนๆ ที่กินได้ อาหารประเภทเนื้อสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นปลาๆ เนื่องจากปลาเป็นอาหารที่หาได้ง่ายที่สุด ปลาที่หาได้ก็จะนำมาประกอบเป็นอาหารง่ายๆ เช่น ปิ้งหรือย่างหรือนำไปแกง (แกงแบบไม่ใส่กะทิ พริกแกงจะโหลกพริก กร

เทียม เกลือ ให้เข้าด้วยกัน แล้วละลายน้ำตั้งไฟให้เดือดจนใส่ปลาลงไป) พริกแกงจะเป็นส่วนประกอบอาหารที่สำคัญมาของชาวช่อง ส่วนเนื้อสัตว์อื่นก็แล้วแต่จะหาได้ ถ้ามีเนื้อสัตว์หรือปลาจำนวนมากก็จะหมักเกลือแล้วตากแห้งเก็บไว้ นอกจากนี้อาหารอื่นๆ ที่พอจะหาเก็บได้จากป่าโดยทั่วไปๆ เช่น กล้วย หัวเผือก หัวมัน กลอย และผลไม้ที่มีในป่า ชาวช่องปลูกพืชไว้เป็นอาหารเท่านั้น เช่น บวบน้ำเต้า มะเขือ พริก (หวานเมล็ดพริกให้ขึ้นในบริเวณข้างๆ บ้าน) ฉะนั้นอาหารของชาวช่องส่วนใหญ่จะเป็นอาหารแห้งๆ เพราะสามารถเก็บรักษาไว้ได้ เช่น เนื้อปลาและเนื้อสัตว์ย่างหรือตากแห้ง เวลาจะรับประทานจะนำมาอย่างอีกครั้ง กับข้าวหลัก คือ ข้าวเจ้า น้ำพริกผักสดหรือต้ม (สุรธา สุพรรณไพบูลย์, ๒๕๓๐ : ๓๖)

สภาพสังคมในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ

สภาพสังคมในช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี ในช่วงระยะนี้ชาวช่องยังคงดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ได้แก่ การหาของป่า การล่าสัตว์ การปลูกข้าวไร่ การทำไร่เลื่อนลอย การย้ายที่อยู่อาศัยเมื่อเปลี่ยนที่ทำกินแห่งใหม่ มีการดำรงชีพแบบเพื่อพอกินในครอบครัว ปลูกผลไม้เพื่อสำหรับรับประทานเท่านั้น ทำให้ชาวช่องส่วนใหญ่ค่อนข้างจะมีฐานะยากจน รายได้ส่วนใหญ่มาจากการค้าของป่า เครื่องนุ่งห่มได้จากการทอขึ้นเองจากเส้นใยที่ปั่นเองจากเส้นใยฝ้ายหรือเส้นด้ายดิบที่ซื้อมาจากตลาด หรือเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ซื้อจากตลาดในตัวเมืองจันทบุรี ชาวช่องส่วนใหญ่แต่งกายแบบง่าย ๆ เนื่องจากเสื้อผ้าค่อนข้างหายาก เนื่องการคมนาคมไม่สะดวกต้องใช้การเดินทางทางเกวียนเทียมวัวหรือเกวียนเทียมควาย ทางเรือ และต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางทั้งไปและกลับ ๒ - ๓ วัน ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ จะลงแพและนำสิ่งของไปขายในเมืองเพียงครั้ง คือ ในช่วงระหว่างเดือนถึงเดือนสิบสอง (ประมาณเดือนกันยายน - พฤศจิกายน) ส่วนหน้าแล้งในช่วงระหว่างเดือนสามถึงเดือนห้า (ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนเมษายน) น้ำแห้งลงแพไม่ได้เขาจะเดินทางโดยทางเกวียนซึ่งลำบากและใช้เวลานาน ดังนั้นการเดินทางในหน้าแล้งจึงไม่ค่อยนิยมกันส่วนสิ่งของที่ชาวช่องจะซื้อกลับบ้าน ได้แก่ เกลือ หอม กระเทียม น้ำอ้อย ด้าย ยาสูบ ในการซื้อของในเมืองผู้ชายจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่นี้ ส่วนผู้หญิงจะอยู่บ้านทำหน้าที่แม่บ้าน

สภาพสังคมในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๓๐ ปี ชาวช่องบางส่วนเริ่มมีการจับจองที่ดินและตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งกันบ้างแล้ว สำหรับรายที่มีความขยันขันแข็งอาจมีที่ดินมากกว่า ๑๐๐ ไร่ขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากชาวช่องมีความสามารถในการหักร้างถากพงอยู่แต่เดิมแล้ว แต่ชาวช่องก็ยังคงหาของป่า ล่าสัตว์หาปลาเป็นอาหาร ยังคงดำรงชีพแบบพึ่งพิงธรรมชาติ มีการกินอยู่แบบง่าย ๆ คือ ปลูกข้าวไร่ ล่าสัตว์ป่า และหาปลาตามลำห้วยและลำคลอง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องเครื่องบริโภคทำให้มีฐานะดี เมื่อทางราชการประกาศพื้นที่ป่าไม้อุทยานแห่งชาติ ชาวช่องบางพวกยังคงดำรงชีพแบบดั้งเดิม แต่บางพวกได้ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างชาวสวนผลไม้ประกอบกับ

ชาวซองเป็นคนรักสนุก รักความเป็นอิสระและพอใจกับความเป็นอยู่อย่างสันโดษ จึงไม่ค่อยเหมาะกับอาชีพรับจ้างมากนัก ดังนั้นชาวซองกลุ่มนี้จึงมีฐานะค่อนข้างยากจน การคมนาคมในระยะนี้ยังลำบากอยู่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับในปัจจุบัน ถนนส่วนใหญ่เป็นทางเกวียนหรือทางดินลูกรัง การเดินทางยังอาศัยการเดินทางเท้า ทางเรือ สำหรับรถยนต์โดยสารเริ่มมีเมื่อหลังปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ไม่กี่ปีแต่จะมีวันละ ๑ เที่ยว คือเที่ยวขาเดินทางไป และเที่ยวขาเดินทางกลับ ผู้คนทั้งชาวไทยและชาวซองก็ยังไม่ค่อยนิยมเดินทางเข้าเมืองมากนักเนื่องจากรถแพงและเงินทองหายาก

สภาพสังคมในช่วงระยะเวลา ๓๐ ถึงปัจจุบัน ความเจริญของบ้านเมืองขยายเข้ามาในพื้นที่ เช่น การคมนาคมสะดวกยิ่งขึ้น มีไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้าน ทำให้วิถีชีวิตของชาวซองเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในบ้านมีไฟฟ้าใช้ เครื่องใช้ไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนประกอบในดำรงชีพของชาวซองมากขึ้น การรับทราบข่าวสารโดยเฉพาะจากวิทยุ โทรทัศน์ ทำให้ชาวซองมีการแต่งกายตามแฟชั่นสมัยนิยมมากขึ้น มีลักษณะการดำรงชีพและความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกับคนไทยมากขึ้น ชาวซองบางกลุ่มโดยเฉพาะผู้ที่มีการปรับตัวและมีวิถีชีวิตแบบคนไทยที่อยู่ในพื้นที่ และบางคนรู้สึกอึดอัดต่อการถูกกล่าวว่าเป็นคนของเนื่องจากความเชื่อเดิม ๆ ที่กล่าวว่าชาวซองเป็นคนพื้นเมืองและชอบอยู่ในพื้นที่ใกล้ ๆ ป่า ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคที่สำคัญของผู้วิจัยที่จะต้องไปสัมภาษณ์ชาวซองที่มีฐานะดี

ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของชาวซอง

ซองเป็นกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง มีวัฒนธรรมและประเพณีที่ถ่ายทอดกันมา ถึงแม้ในปัจจุบัน ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีต่าง ๆ อาจจะสูญหายไปเพราะมีความเจริญด้านอื่น ๆ เข้ามาปะปน แต่วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่น่าศึกษา เพราะเป็นเอกลักษณ์ของสังคมซอง

ค่านิยม

ค่านิยม คือการกำหนดคุณค่า หรือความสำคัญต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สังคมซองมีค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ คือ

๑. ค่านิยมเรื่องลูก สังคมซองไม่ให้ความสำคัญ และคุณค่าแก่ลูกเพศใดเพศหนึ่งมากกว่ากัน เพราะถือว่าแรงงานที่ได้จากลูกชายและลูกและลูกสาวต่างกันอยู่แล้ว แต่ว่าในครอบครัวของการลูกคนแรกเป็นหญิงมากกว่าชาย เพราะลูกสาวเมื่อโตแล้วจะช่วยแบ่งเบาภาระแรงแรงในบ้านจากแม่ได้ แม่จะได้ช่วยพ่อทำงาน
๒. ค่านิยมเรื่องนามสกุลของวงศ์ตระกูล คนซองจะไม่เห็นความสำคัญของเรื่องวงศ์ตระกูล เพราะถือว่าคนไม่ใช่ตระกูลใหญ่ ไม่มีบทบาททางสังคม

๓. ค่านิยมเรื่องการเลือกคู่ครอง คุณสมบัติของหญิงชายที่ต้องการคือ ทำงานบ้านเก่ง รู้จักเก็บ รู้จักใช้ ขยัน ส่วนเรื่องความบริสุทธิ์แลอายุไม่ค่อยคำนึงถึง ถ้าเป็นคนดี ส่วนคุณสมบัติของชายที่หญิงจะเลือกเป็นคู่ ต้องขยัน ทำงานเก่ง อดทน ผู้ชายของมักไม่เจ้าชู้ แต่กินเหล้าเก่งก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหาย
๔. ค่านิยมเรื่องการยกย่องนับถือญาติ มักจะให้ความสำคัญและนับถือญาติฝ่ายหญิงมากกว่าฝ่ายชาย
๕. ค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์ คนของจะนิยมยกย่องคนซื่อสัตย์และจริงใจ และนับถือให้เป็นหัวหน้าของกลุ่มตน

ความเชื่อและข้อห้ามเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. ชาวองมีความเชื่อในเรื่อง “ผีบรรพบุรุษ” มาก ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเขามากเพราะผีบรรพบุรุษจะเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติต่าง ๆ ถ้าบุคคลใดประพฤติไม่ดี ผีบรรพบุรุษจะมาว่ากล่าวตักเตือน ถ้าตักเตือนแล้วไม่เชื่อบุคคลนั้นจะถูกสังคมติเตียน ผู้ใหญ่จะว่ากล่าวได้ ดังนั้นทุกบ้านมักจะมีผีหิ้ง ผีโรง ไร่กราบไหว้ เพราะเชื่อกันว่าถ้าบ้านไหนมีผีหิ้ง หรือผีโรงไร่เช่นสรวงจะร่ำรวย ส่วนผีอื่น ๆ ที่ให้ทั้งคุณและโทษ คือผีป่า (บางที่เรียกผีเขย) คือถ้าเข้าป่าแล้วพูดไม่ดี หรือทำไม่ดี เป็นการดูถูกผีป่าจะโกรธ และทำอันตราย แต่ถ้าเข้าป่าแล้วขอพรกราบไหว้ กล่าวคำที่เป็นสิริมงคลจะโชคดี

๒. ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องคนท้องมีข้อห้ามหลายประการ เช่น

- ห้ามอาบน้ำตอนค่ำ จะทำให้คลอดลูกยาก เพราะกลัวว่าคนท้องเดินไปอาบน้ำตามทางอาจมีอันตราย เช่น ลื่นหกล้ม หรือสัตว์ร้ายกัด
- ห้ามกินข้าวตอนเย็น เพราะกลัวว่าเด็กจะอ้วนแล้วทำให้แม่คลอดยากเนื่องจากอาหารที่กินส่วนใหญ่เป็นข้าว ซึ่งมีแป้งและน้ำตาล
- ห้ามนั่งหรือยืนคาบ้นใด เพราะกลัวว่าอาจเกิดอุบัติเหตุพลัดตกบ้นใด เป็นอันตรายต่อลูกในท้อง
- ห้ามกินของในเวลาเดินทาง เดี่ยวจะเจ็บท้องนาน เป็นการห้ามกินของจุจิก เพราะจะทำให้สุขภาพเสีย และอาจมีอาการท้องเพื่อ ท้องเสียได้ ทำให้เกิดอาการปวดท้อง
- เดือนสาม ขึ้นสามค่ำ ห้ามผ่าฟัน ถ้ากระทำจะทำให้คลอดลูกยาก
- เมื่อคลอดแล้วยังมีความเชื่ออีกว่า อาหารที่คนท้องกินในระยะหลังคลอด ๑ วัน ห้ามกินเนื้อสัตว์ทุกชนิด กินได้เฉพาะข้าวกับเกลือเท่านั้น หลังจากนั้นจึงกินข้าวกับปลาแห้งได้บ้างและลูกที่คลอดแล้วจะให้นอนในกระด้ง เวลานอนทั้งแม่และลูกจะต้องนอนในแห หรือมีส้อมครอบไว้ เพราะกลัวว่าผีพรายจะมาทำอันตราย ถ้าหากว่าลูกหรือแม่ตายใน ๑ วันหรือ ๑ วัน ผีพรายจะได้ไม่มาสิง

๓. นอกจากนี้ยังมีความเชื่อที่เป็นข้อห้ามสำหรับคนทั่วไป เช่น
 - ห้ามนั่งทับครก สาก ไม้คาน จะมีอันตราย เป็นการสอนให้มีมารยาท เพราะสิ่งของดังกล่าวเป็นเครื่องมือทำมาหากิน เป็นเหมือนสิ่งมีพระคุณ การนั่งทับหรือข้ามไปมา เป็นการลบหลู่ผู้มีพระคุณ
 - ห้ามหิวผมเวลากลางคืน ถ้ากระทำจะเกิดอันตรายแก่ตนเป็นการสอนไม่ให้ลูกหลานแต่งตัวออกเที่ยวกลางคืน
 - เวลาจะเข้าป่าหรือเดินป่าห้ามพูดคำหยาบคาย ห้ามพูดไม่ดีเพราะจะเกิดอันตรายนานาประการ
 - ตะไคร้ดอกออก ถือว่าเป็นอัปมงคลต่อบ้าน
 - เดือน ๘ เดือน ๙ หรือช่วงเข้าพรรษาห้ามเผาข้าวหลาม เพราะกลัวจะมีเชื้อเข้าบ้าน จะมีโรคภัยไข้เจ็บระบาด และใน ๒ เดือนนี้ ห้ามตัดยอดหวายมาทำอาหารเพราะในช่วงนี้ยอดหวายแก่ มีประโยชน์ในการตัดมาทำกระพรวนล่ามควายมากกว่า
 - ช่วงหน้าหนาวห้ามเผามันเทศ ห้ามเผาปูนา เพราะจะเป็นอันตรายกับควาย
๔. ประเพณีนิยมเดือนต่าง ๆ
 - เดือนยี่ถึงเดือนห้า เป็นประเพณีเผาข้าวหลาม ประเพณีนี้จะทำหลังจากเกี่ยวข้าวในนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ละบ้านจะเผาไม่พร้อมกัน เมื่อเผาแล้วก็จะแบ่งกันกินในหมู่บ้าน
 - เดือนสี่ถึงเดือนหก เป็นประเพณีเล่นผีหึ่งและผีโรง ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ บ้านหนึ่งหรือหลายบ้านที่เป็นญาติพี่น้องกันจะทำพิธีเพียงครั้งเดียว
 - เดือนเจ็ดถึงเดือนสิบเอ็ด เป็นช่วงการทำนาแลหาของป่าไปขาย จึงไม่มีการละเล่นและประเพณีต่าง ๆ
 - เดือนสิบเอ็ดถึงเดือนสิบสอง เป็นประเพณีดำข้าวเม่า ซึ่งเป็นประเพณีเอาแรงกัน ช่วงนี้เป็นช่วงที่หนุ่มสาวจะมีโอกาสใกล้ชิดกัน และมีการสู่ขอถึงขันแต่งงานกัน เป็นประเพณีที่ชาวทองผาภูมิใจ

ประเพณีที่สำคัญ

ประเพณีการเล่นผีหึ่ง

ประเพณีการเล่นผีหึ่งเป็นประเพณีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ซึ่งปีหนึ่งครอบครัวหนึ่งหรือตระกูลหนึ่งจะทำพิธีเพียงครั้งเดียว ในช่วงเดือนสี่ถึงเดือนหก จุดมุ่งหมายของการเล่นผีหึ่งก็เพื่อจะได้ทราบว่าบรรพบุรุษของคนที่ตายไปแล้วสุขสบายดีหรือไม่ และให้คนที่ตายไปแล้วเห็นว่าลูกหลานมีความสุขสบายแค่ไหน และเป็นการรวมพี่น้องได้มาพบปะกัน การเข้าผีหึ่งนี้ จะทำเวลากลางคืนเท่านั้น

สิ่งของที่ใช้ในการทำพิธี คือ ขนมหางหมู เช่น ข้าวเหนียวแดง ขนมหางหมูใส่กระตัง ไก่ต้ม ๒ ตัว ไวบนหนึ่งตัวหนึ่ง อีกตัวหนึ่งใส่กระตังซึ่งมีข้าวเปลือก บายศรีปากชามวางในกระตังที่ด้านหลังกระตังไก่ และขวดเหล้าใส่ในกระตัง

การทำพิธี จะมีร่างที่เข้าทรงกับหมอผี ร่างที่เข้าทรงจะมีด้ายสายสิญจน์ผูกรอบศีรษะ กราบไหว้ผีซึ่งตั้งบนเรือด้วยรูป ๓ ดอกก่อน แล้วจึงลงมาที่ลานบ้านเพื่อทำพิธีต่อโดยหมอผีจะอัญเชิญวิญญาณผู้ตายมาเข้าร่างทรงที่ละดวง และจะมีคนร้องเพลงเชิญวิญญาณแต่ละดวงให้มาเข้าทรง โดยมีข้อแม้ว่าจะมีวิญญาณมาเข้าทรงได้ไม่เกิน ๑๒ ดวง

เมื่อวิญญาณเข้าจะแสดงอาการต่างๆ ของคนตายในขณะที่มีชีวิตอยู่ ลูกหลานจะรู้ทันทีว่าเป็นใคร ก็จะซักถามว่าสุขสบายหรือไม่ ถ้าลูกหลานคนใดทำไม่ดีวิญญาณในร่างทรงก็จะร้องไห้แล้วชี้ไปที่คนนั้น สักครูวิญญาณก็จะออกจากร่าง หมอผีจะรับร่างไว้ไม่ให้ล้มและให้กินเปราะหอมอันหนึ่ง แล้วร้องเชิญวิญญาณดวงอื่นจนครบ ๑๐ ดวง ซึ่งเป็นญาติพี่น้อง หลังจากนั้นจะส่งวิญญาณซึ่งเป็นครูของหมอผี และร่างทรงอีก ๒ ดวง หลังจากนั้นหมอผีก็จะกับร่างทรงจะจูดรูป ๔ ดอกปักไว้ที่ศีรษะร่างทรง แล้วพ่นน้ำมัน ๓ ครั้ง เก็บรูปไปปักที่ลาน คนที่นั่งกันเต็มลานจะเปิดทางเป็นช่องเหมือนให้ผีเดินออก แล้วจะมีคนร้อง กา ๆ ๆ หมายถึงเสร็จสิ้นพิธีกรรมแล้ว

ประเพณีการเล่นผีโรง

เป็นประเพณีการเล่นผีโรงเหมือนการเล่นผีหิ้ง แต่เป็นการเล่นตอนกลางวัน การเล่นผีโรงหรือผีหิ้งจะเลือกเล่นเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ที่เรียกว่าผีโรงเนื่องจากต้องตั้งโรงแบบเพิงเล็ก ๆ ไม่ต้องยกพื้นสูงขึ้นสำหรับประกอบพิธี โรงนี้ต้องตั้งอยู่ห่างจากบ้าน ๓ - ๔ เมตร เครื่องประกอบในพิธี

๑. เสาไม้ ๒ เสา เล็กอันใหญ่อันเรียกว่าเตี๊วด มีด้ายสายสิญจน์โยงจากเตี๊วดลงไปสู่บายศรี เตี๊วดนี้จะเป็ทางลงของผีที่จะเข้าร่างทรง
 ๒. บายศรีปากชาม ถัดจากบายศรีจะเป็นผ้าขาวปูลาดยาวมาประมาณ ๒ - ๓ คืบวางเรียงหมากพลู ๒ แถว แถวละ ๓ คำ
 ๓. กะละมังหรือกระตังใส่ข้าวเปลือกปอกเปลือก ไก่ต้มหนึ่งตัว และเหล้า ๑ ขวด
 ๔. ถาดใส่ขนมหวาน ๑ ถาด อาหารคาว ๑ ถาด
 ๕. เสื้อใหม่และผ้าถุงใหม่ โดยแขวนพาดไว้
 ๖. ตัดกระดาษเป็นรูปช้าง ม้า เรือ แขนงไว้ที่หน้าโรง
- วิธีการเล่นผีโรงคล้ายกับผีหิ้ง

ประเพณีการเกิด

เมื่อหญิงท้องแก่ใกล้คลอดผู้เป็นสามีต้องเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ในการคลอดบุตร เช่น แคร่ไม้ไผ่สำหรับอยู่ไฟ ที่สำหรับก่อกองไฟและไม้พิน สำหรับพินต้องไปตัดมาจากป่าอาจมีผีร้ายมากับพินแล้วทำอันตรายเด็กได้ จึงป้องกันโดยเอาไม้มาตากแดดหลายๆ วัน กองไม้ที่ตากแดดต้องใช้นามล้อมรอบไว้

เมื่อถึงวันคลอดสามีต้องไปตามหมอดำเฒ่า เวลาไปตามหมอดำเฒ่าต้องไป ๒ คน และกลับมา ๓ คนพร้อมกับหมอดำเฒ่า เมื่อยังไม่คลอดหมอดำเฒ่าต้องทำนํ้ามนต์รดคนเจ็บท้อง เพื่อให้คลอดง่ายขึ้น มารบกวนมแม่และเด็ก เมื่อคลอดแล้วหมอดำเฒ่าจะตัดสายสะดือแล้วใส่ยา ยาที่ใช้ที่นั่นหมอดำเฒ่าจะปรุงเองโดยใช้พริกไทย ๑ ส่วน ดินสอพอง ๑ ส่วน รังหุมาร่า ๑ ส่วน บดเป็นผงโรยตรงสะดือจนกว่าแผลหาย หลังจากตัดสายสะดือแล้วหมอจะอาบนํ้าเด็กแล้วเอาเด็กใส่กระตังให้เด็กนอนในกระตัง ถ้าเป็นเด็กชายจะใช้ผ้าถุงของพ่อห่อตัว ถ้าเป็นเด็กหญิงจะใช้ผ้าถุงของแม่ห่อตัว

ภายในห้องที่ทาตลอดต้องมียันต์ เรียกว่า “แม่ดำแย” ปิดที่ประตู สำหรับรูดองล้างให้สะอาด (ถ้าไม่สะอาดเด็กจะเป็นโรค) แล้วเอาเกลือเคล้าโรยด้วยขมิ้น แล้วเอาไปแขวนไว้ที่กิ่งไม้ถ้าไม่แขวนถือว่าเด็กจะเปื่อย หลังคลอด ๓ วัน ต้องทำพิธีเอาเด็กลงเปลโดยเอายันต์ที่ปิดไว้ที่ประตูมาผูกข้อมือเด็ก หมอตำแยทำบายศรีปากชาม ๓ ตำรับ แล้วเรียกขวัญเด็กด้วยบทสวดชุมนุมเทวดาพอจบก็เอาเด็กใส่เปล

ระหว่างการอยู่ไฟมีข้อห้ามสำหรับแม่และเด็กหลายประการ เช่น เด็กตัวร้อนไม่ให้คล้ำ เพราะถ้าคล้ำแล้วตัวเด็กอาจจะพอง สำหรับแม่ห้ามเอามือลูบท้องเพราะจะทำให้ท้องพอง อาหารสำหรับแม่คือข้าวกับเกลือ ให้อาบน้ำบ่อยๆ น้ำที่อาบเป็นน้ำต้มใบส้มโอเปรี้ยว กรณีที่เด็กตายต้องเอาส้มหรือแหกรอบศพเด็กไว้ เพื่อไม่ให้กุมารทองเข้าสิงแม่ แล้วใช้ผ้าหรือกระสอบห่อศพเด็กไปฝังที่ป่าช้า เวลาฝังต้องใช้คาถาตั้งอย่างแข็งแรง โดยใช้ฟันคาถา ๘ คั่น ดอกลงหลุมศพ ผู้ที่ไปช่วยงานศพต้องมีด้ายมงคลผูกทุกคนเพื่อกันไม่ให้ปีศาจเข้าสิง หลังเด็กคลอด ๑-๒ เดือน ต้องโกนผมไฟ ผมที่โกนต้องห่อด้วยบอนแล้วเก็บไว้ เมื่อโตเด็กหญิงจะไว้จุก เด็กชายไว้เปีย และทำพิธีโกนจุกเมื่ออายุเกิน ๑๔ ปี

ประเพณีการตาย

เมื่อมีการตายต้องมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตาย ตอนกลางวันทำบุญเลี้ยงพระที่บ้านของผู้ตาย กลางคืนพระสวดอภิธรรม และมีการสวดมาลัย เรียกว่า “สวดผี” เกี่ยวกับศพผู้ตายนั่น ต้องมีการอาบน้ำศพ ใช้ด้ายผูกข้อมือเรียกว่า “ด้ายคอย” สำหรับศิรชะ มือเท้า และลำตัวต้องรัดให้แน่นเพื่อป้องกันการอืด มือพนมตรงหน้าอกถือกรวยใบตองทั้งใส่พลูจิบ ดอกไม้รูปและเทียน ข้าวสาร ๑ ขัน ตะเกียง ๑ ดวง เวลาจะเผาศพจะยกศพวางบนเชิงตะกอน สัปเหร่อจะต้องตัดเชือก หรือผ้าผูกศพออกให้หมด แล้วล้างหน้าคนตายด้วยน้ำมะพร้าวอ่อน แล้วจุดไฟเผา ส่วนเพื่อนบ้านที่เฝ้าศพก็นำไม้พินเล็กๆ ไป (แทนดอกไม้จันทน์สมัยนี้) ส่วนใหญ่จะเผาศพตอนกลางวันประมาณพระอาทิตย์คล้อยเที่ยงไปเล็กน้อยเพื่อให้ศพไหม้หมดก่อนค่ำ เพราะถ้าค่ำแล้วสัตว์ร้ายจะมารบกวนได้ สำหรับกระดูกจะเก็บในตอนเช้าวันรุ่งขึ้น อาจเก็บกระดูกไว้เพื่อทำบุญหรือไม่เก็บก็ได้ ถ้าเป็นโรคตายด้วยโรคระบาดจะรีบเผาทันทีไม่ให้ค้างคืน ไม่มีการสวดใด ๆ เมื่อเผาแล้วก็จะอพยพโยกย้ายหมู่บ้านทันที

ประเพณีการแต่งงาน

ประเพณีการแต่งงานของขอมมี ๒ พิธี คือ พิธีเล็กกับพิธีใหญ่ สำหรับพิธีใหญ่จะเป็นพิธีแต่งงานสำหรับลูกสาวคนโต เรียกว่าพิธีกวนตัก ส่วนพิธีเล็กสำหรับลูกสาวคนอื่น ๆ (การจัดพิธีแต่งงานพิธีเล็กหรือพิธีใหญ่บางครั้งก็ขึ้นอยู่กับฐานะของคู่สมรสด้วย)

เครื่องขันหมากมี ดังนี้ กล้วย ๒ ถาด อ้อยตัดเป็นท่อน ๆ ๒ ถาด มะพร้าวอ่อน ๔ ผล ขนมน้ำตาลเป็นคู่ หมากพลู ๑ พาน เงินค่าผี ๖ บาท กระปุกเหล็กที่ใช้ผ้าคาดปากและมีหลอดดูดชาหุ้ม ๑ ขา เนื้อหมู ๑ ชิน ไก่ใส่เซ่งเลง ๑ ตัว (เซ่งเลงคือเครื่องจับปลาชนิดหนึ่งทำด้วยซีกไม้ไผ่ มัดด้วยหวาย รูปคล้ายขวด) ข้าวเปลือก ๑ กระบุง กำไล แหวน ลูกปัด ใส่ในกระบุง ข้าวเปลือก ข้าวสาร ๑ ชาม ขัน ๔ ใบ ใส่ใบเงิน ใบทอง ถั่ว งา แล้วห่อด้วยผ้าขาว ๒ ใบ ผ้าแดง ๒ ใบ

การแต่งงานพิธีเล็กมีดังนี้ เมื่อกำหนดวันแต่งงานและเตรียมขันหมากเรียบร้อยแล้ว ฝ่ายเจ้าบ่าวจะยกเครื่องขันหมากไปบ้านเจ้าสาว (เครื่องหมากที่สำคัญที่สุดคือ กระบุงข้าวเปลือก) เมื่อถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าสาวจะออกมารับกระบุงไป แล้วกลับออกมาล้างเท้าเจ้าบ่าว ขุนมือขึ้นบ้านเพื่อทำพิธีแต่งงาน หมอทำพิธีเป็นผู้ทำพิธีให้ เริ่มจากการไหว้ผี ไหว้ผู้ใหญ่ แล้วผูกมือทำขวัญให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวให้สืบลูกให้เป็นเสร็จพิธี

การแต่งงานพิธีใหญ่คล้ายพิธีเล็ก แต่จะมีการเล่นชนวัวในระหว่างพิธีด้วย พิธีแต่งงานจะเริ่มจากบ้านเจ้าบ่าว เมื่อเตรียมเครื่องขันหมากเรียบร้อยแล้ว ก่อนยกไปบ้านเจ้าสาวจะต้องจุดรูปเทียนบอกผีบรรพบุรุษของตนก่อน แล้วจึงออกจากบ้าน เจ้าบ่าวจะต้องมีผ้าขาวคลุม โดยมีผู้ถือมุมผ้า ๔ คน ทางบ้านเจ้าสาวจะมีการต้อนรับ ก่อนเจ้าบ่าวจะมาถึงจะมีการชนวัว ชนควาย เมื่อขบวนเจ้าบ่าวมาถึงหยุด ฝ่ายเจ้าสาวจะจัดคนลงไปปรับเครื่องขันหมาก แล้วแห่เจ้าสาวลงมาล่างทำให้เจ้าบ่าว เสร็จแล้วจะมีเด็กซึ่งพ่อแม่พี่น้องยังไม่มีใครตายเลย จูงเจ้าบ่าวขึ้นบ้าน เจ้าบ่าวเจ้าสาวจะไปนั่งยังที่เตรียมไว้สำหรับพิธี แล้วเริ่มทำพิธีโดยไหว้ผีก่อน เครื่องไหว้มีข้าว ๑ สำหรับ จากนั้นหมอบทำพิธีจะว่าบทชุมนุมเทวดา ไหว้บายศรี เอาผ้าขาวคลุมศีรษะเจ้าบ่าวเจ้าสาวเสกคาถา เอาหมากพลูวางบนศีรษะเจ้าบ่าวเจ้าสาว (ตอนนี้คนที่สาวเข้าวิวาห์ควาย จะเริ่มขวิดกันอยู่รอบ ๆ พิธี) เมื่อเอาหมากพลูวางเรียบร้อยแล้ว จะถึงพิธีโค่นตะเคียน ตะเคียนในที่นี้คือเซ่งเลงซึ่งอยู่ในกระบุงข้าวเปลือก โคนโดยใช้ขวานปูลูราไปรอบพิธี ครบ ๑ รอบก็โค่น ๑ ครั้ง จนครบ ๓ ครั้ง พิธีโค่นตะเคียนนี้เพื่อแสดงว่าต่อไปเจ้าบ่าวจะเป็นคนขยันขันแข็ง อดทนในการทำมาหากิน

จากนั้นเป็นพิธีโก่นขัน หมอบทำพิธีจะตีปีกเดินไปรอบ ๆ รอบที่หนึ่งจะขันเป็นไก่พันสาม รอบที่สองจะขันเป็นไก่ชน รอบที่สามจะขันเป็นไก่แจ้ การขันไก่นี้แสดงว่าเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะไม่เกียจคร้าน ตื่นนอนแต่เช้า เมื่อขันไก่เสร็จหมอบจะเป่าหูให้เจ้าบ่าวเจ้าสาว แล้วจับหัวโขกกัน ๓ ครั้ง เพื่อเป็นการเตือนไม่ให้เป็นคนคื้อคึง ต้องเชื่อฟังกัน แล้วหมอบจะดื่มห้ำในกระปุกลงอาคมที่ห้ำ ส่งให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวดื่มนคนละครั้ง โดยผลัดกันป้อน จากนั้นเป็นพิธีทำขวัญให้สัตว์ให้พรบรรดาญาติพี่น้องทั้ง ๒ ฝ่าย จะนำค้ายแดงมาผูกที่ข้อมือบ่าวสาวและกล่าวคำให้พร โดยการให้เงินบ้าง เมื่อครบแล้วเป็นอันเสร็จพิธีแต่งงาน บ่าวสาวต้องไหว้เถ้าแก่ ๒ ฝ่าย เครื่องไหว้ได้แก่เนื้อหมู ไหว้หมอบทำพิธีด้วยขามู แล้วส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าหอ เป็นอันเสร็จพิธีแต่งงาน

๒.๑.๕ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย กรณีศึกษา บ้านหน้าโคก อำเภอผักไห่ จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

๑. ประวัติความเป็นมา

บ้านหน้าโคกอยู่ในตำบลหน้าโคกมีความเป็นมาควบคู่กับประวัติของอำเภอผักไห่(บรรยายสรุปข้อมูลราชการอำเภอผักไห่ : ๒๕๔๘) ซึ่งเป็นชุมชนที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และในสมัยรัตนโกสินทร์บ้านหน้าโคกเป็นหมู่บ้านหรือชุมชนเล็ก ๆ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของแขวงเสนาใหญ่ ต่อมาเมื่อมีการปกครองแบบเทศาภิบาล แขวงเสนาใหญ่ถูกแบ่งเป็นแขวงเสนาใหญ่และเสนากลาง อำเภอผักไห่และหมู่บ้านหน้าโคกจึงอยู่ในเขตเสนาใหญ่ ต่อมาแขวงเสนาใหญ่เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอผักไห่ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๐ บ้านหน้าโคกจึงอยู่ในส่วนการปกครองของอำเภอผักไห่โดยเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน ๑๖ ตำบล ของอำเภอผักไห่ และยังเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นในชื่อว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าโคกดังปัจจุบันนี้

บ้านหน้าโคกมีวัดหน้าโคกเป็นศูนย์กลางของชุมชนและมีหลักฐานทำให้ทราบว่าวัดนี้มีมาแล้วตั้งแต่ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่รัชกาลที่ ๕ เพราะมีกล่าวถึงในพระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสลำน้ามะขามเฒ่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ วันที่ ๒๔ ตุลาคม เสด็จมาเสวยพระกระยาหารกลางวันที่หน้าวัดหน้าโคก (หนังสืองานศพ นางจ่าง พัทธภัยบริหาร : ๒๕๐๕)

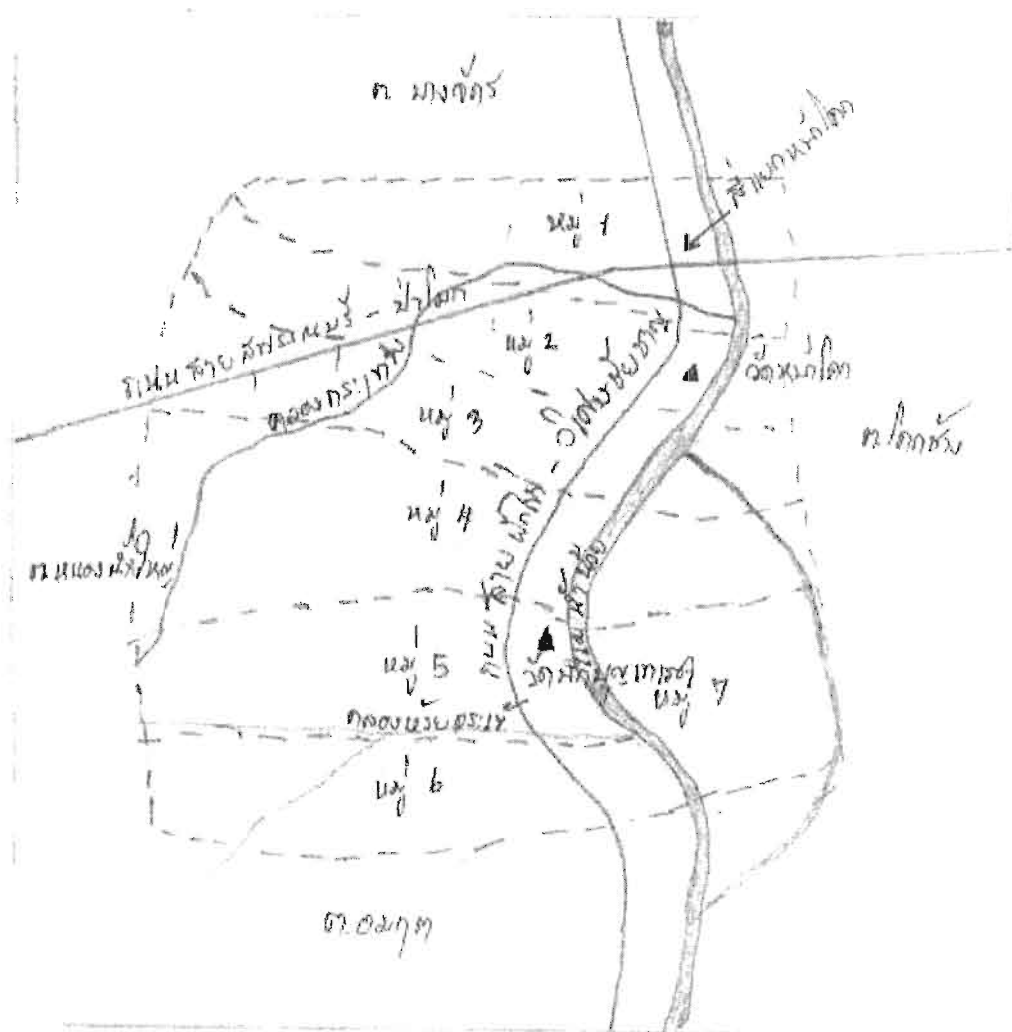
วัดหน้าโคกได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ มีเจ้าอาวาสมาแล้ว ๖ รูป วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนและมีบทบาทในการจัดกิจกรรมของชาวบ้านหน้าโคกทุกอย่าง

๒. บริบทชุมชน

๒.๑ ลักษณะทางกายภาพ

ทำเลที่ตั้ง บ้านหน้าโคกหรือตำบลหน้าโคก ตั้งอยู่ทางทิศเหนือห่างจากที่ว่าการอำเภอผักไห่ ประมาณ ๕ กิโลเมตรและเป็นตำบลหนึ่งใน ๑๖ อำเภอของอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดแบ่งการปกครองออกเป็น ๗ หมู่บ้าน และจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าโคกมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบางจัก อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลโคกช้าง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลอมฤต อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองน้ำใหญ่ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนที่แสดงอาณาเขตหมู่บ้านต่างๆ ในตำบลหน้าโคก

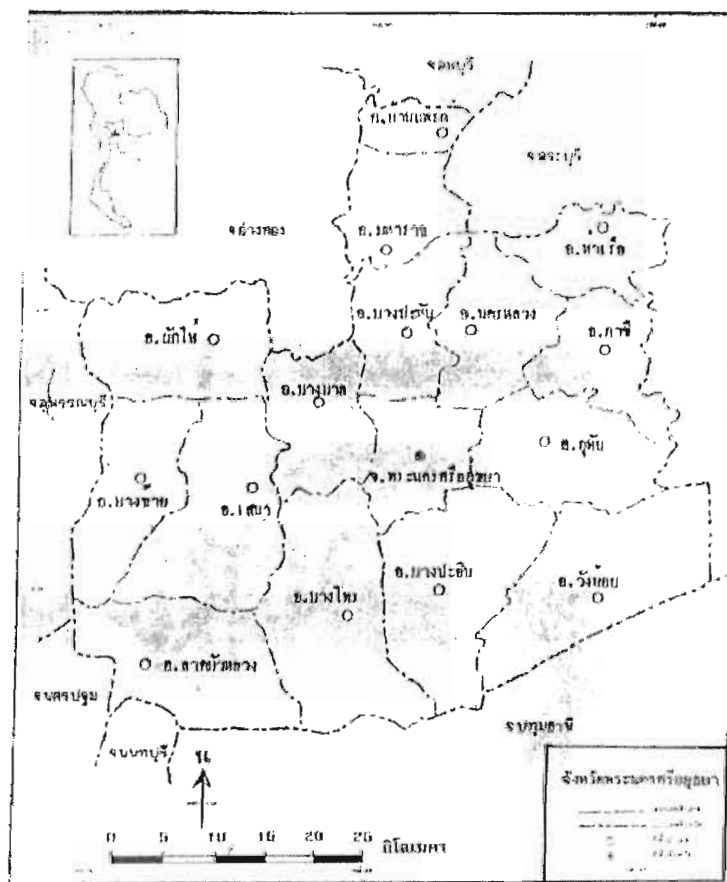
บ้านหน้าโคกมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๓๒๘๑ ไร่ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะต่อการเพาะปลูกชาวบ้านหน้าโคกส่วนมากจึงมีอาชีพทำนามาตั้งแต่โบราณ ปัจจุบันทำทั้งนาปีและนาปรัง นอกจากนี้ยังมีลักษณะอากาศร้อนแบบมรสุม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้โดยตรงจึงทำให้มีปริมาณน้ำฝนที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกและมี 3๓ ฤดูเหมือนกับพื้นที่อื่นๆ ที่อยู่ในภาคกลาง

ทรัพยากรธรรมชาติ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่

- แม่น้ำน้อย ไหลแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ผ่านจังหวัด สิงห์บุรี อ่างทอง และไหลเข้าสู่เขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่อำเภอผักไห่ ตำบลหน้าโคกเป็นที่ แรกจนกระทั่งไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอบางไทรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- คลองกระเทพ เป็นคลองที่ใช้ระบายน้ำเข้า – ออกจากท้องทุ่งสู่แม่น้ำน้อยที่หมู่ ๒ ตำบลหน้าโคก ในฤดูน้ำหลากคลองนี้ในสมัยก่อนยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมของชาวบ้านด้วย

- คลองห้วยจระเข้ เป็นคลองที่ใช้ระบายน้ำเข้า – ออกจากท้องทุ่งสู่แม่น้ำน้อยที่หมู่ ๖ ตำบลหน้าโคก ในฤดูน้ำหลากคลองนี้ในสมัยก่อนยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมของชาวบ้านอีกด้วย

แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒.๒ ลักษณะทางสังคม

ชาวบ้านตำบลหน้าโคกมีประมาณ ๒๑๘๘ คน จำแนกเป็นเพศชาย ๑๐๕๑ คน และเพศ หญิง ๑๐๕๗ คน และมีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ ๓๓๖ คนต่อตารางกิโลเมตร

(เอกสารอัคราณา อ.บ.ค. หน้าโคก : ๒๕๔๕) ประชากรส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ มีวัดหน้าโคก ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๒ เป็นศูนย์รวมของชาวหน้าโคก และมีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์มีวัดคริสต์ ชื่อวัดนักบุญเทเรซา ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๕ มีโรงเรียน ๒ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหน้าโคกเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนเทเรซาแสงทองเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีศูนย์เด็กเล็ก ๑ แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ๑ แห่ง สถานีอนามัยตำบล ๑ แห่ง

อาชีพของชาวหน้าโคกนอกจากจะทำนาแล้วยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่ไข่มีเป็นจำนวนมาก ตั้งขึ้นเป็นฟาร์มหลายฟาร์ม เช่น ฟาร์มวัฒนะ ศรีวิเชียร สมคิด เจริญศิริ ฟาร์ม เป็นต้น มีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เลี้ยงวัว ค้าขาย มีกลุ่มแม่บ้านผลิตสินค้า OTOP และมีการผลิตน้ำดื่มสะอาดจำหน่ายในราคาถูก เป็นต้น

ด้านสาธารณูปโภค มีถนนหนทางติดต่อกับบริเวณภายในอำเภอและต่างอำเภออย่างสะดวกรวดเร็วทั้งรถโดยสารประจำทางและรถยนต์ส่วนตัว มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีประปาหมู่บ้านให้บริการทุกหมู่บ้าน มีโทรศัพท์ใช้อย่างทั่วถึงทั้งสาธารณะและส่วนตัว มีบริการหอกระจายข่าว ๔ แห่ง แหล่งท่องเที่ยววังปลาหน้าโคกและกลุ่มแม่บ้านสตรีศรีวิเชียรอยู่ที่ หมู่ที่ ๑

๓ ประเพณี ความเชื่อ

ชาวบ้านหน้าโคก มีประเพณีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมักเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ประเพณีและความเชื่อของชาวหน้าโคกมีดังนี้

๑. ประเพณี คือความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบอย่างเดียวกัน เป็นระเบียบแบบแผนที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่

๑.๑ ประเพณีสงกรานต์ สงกรานต์ คือวันขึ้นปีใหม่ของไทยมาตั้งแต่โบราณ ตรงกับวันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปี เป็นพิธีที่สนุกสนาน ในสมัยก่อนหนุ่มสาวได้มีโอกาสพบปะกันเป็นช่วงว่างจากการทำนา ปัจจุบันพิธีสงกรานต์ที่วัดหน้าโคก จะมีการทำบุญตักบาตร ๓ วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ - ๑๔ เมษายน ในตอนค่ำของวันที่ ๑๒ เมษายน ชาวบ้านจะนำอัฐิของบรรพบุรุษไปบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม และวันที่ ๑๓ เมษายน ตอนเช้าหลังการพิธีทำบุญตามปกติแล้วจะมีการบังสุกุลกระดูกของบรรพบุรุษ ตอนบ่ายมีพิธีสงฆ์และรดน้ำขอพรจากผู้เฒ่าผู้แก่ แล้วเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน

๑.๒ ประเพณีลอยกระทง ที่ฝึกให้ได้สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อเป็นการบูชารอยพระพุทธบาทที่แม่น้ำนัมมทาในอินเดีย เป็นการขอขมาลาโทษแม่น้ำที่ให้น้ำสกปรก และเป็นการขอขมาแม่น้ำที่ใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จากแม่น้ำ เนื่องจากวันลอยกระทงตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เป็นวันพระ มีการทำบุญตักบาตร ๓ วัน เริ่มวันขึ้น ๑๔ ค่ำ - แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒

และตอนค่ำบางวัดที่อยู่ใกล้เคียงจัดให้มีงานฉลอง หรือที่เรียกว่างานวัด ชาวหน้าโคกกี้จะไปเที่ยวหาความสนุกสนาน

๑.๓ ประเพณีการทำบุญวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้แก่ วันมาฆบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓) วันวิสาขบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖) วันอาสาฬหบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘) วันเข้าพรรษา (แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘) วันออกพรรษา (แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑) นอกจากการทำบุญตักบาตรแล้ว ในวันมาฆบูชา วิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา มีการเวียนเทียนรอบอุโบสถด้วย วันเข้าพรรษามีการแห่เทียนพรรษา การถวายผ้าอาบน้ำฝน วันออกพรรษามีการตักบาตรเทโว

๑.๔ ประเพณีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า

การทอดกฐิน ถือว่าเป็นมหากุศลที่ยิ่งใหญ่มีผลมากทั้งในชาตินี้และชาติหน้า เพราะมีระยะเวลาทอดเพียงเดือนเดียว (แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ – ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒) วัดหนึ่งรับกฐินได้เพียงครั้งเดียว ฉะนั้นผู้ทอดกฐินจะต้องมีความตั้งใจสูงมากและก็ได้บุญมาก

การทอดผ้าป่า ถือเป็นการทำบุญได้ตลอดปีได้กุศลมากเพราะถือเป็นการถวายสังฆทานอีกอย่างหนึ่ง นอกจากทอดผ้าป่าหลังจากการทอดกฐินแล้ว ก็จะทอดผ้าป่าตอนมี “งานวัด”

๑.๕ ประเพณีการบวช

การบวชเณร เรียกว่าการบรรพชา ผู้บวชต้องมีอายุไม่น้อยกว่า ๗ ปี บิดา – มารดายอมให้บวช ปัจจุบันมีการบวชเณรภาคฤดูร้อน เป็นช่วงปิดภาคเรียน

การอุปสมบท ผู้ที่จะบวชพระต้องมีอายุครบ ๒๐ ปี บริบูรณ์ บิดา – มารดาอนุญาต และต้องเตรียมตัวให้พร้อมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ก่อนบวชประมาณ ๑๕ วัน ผู้บวชจะนำรูปเทียนแพไปกราบขอโหสิกรรมผู้ใหญ่ หรือลาบวช

๑.๖ ประเพณีการแต่งงาน เมื่อชายหนุ่มและหญิงสาวรักใคร่ชอบพอกัน ฝ่ายชายก็จะส่ง “แห่แก่” ไปทาบทาม และสว่ขอในที่สุด แล้วคู่ฤกษ์ยามว่าควรแต่งงานวันวันใดจึงจะดี เมื่อถึงวันแต่งงานฝ่ายเจ้าบ่าวจะยกขันหมากไปแต่งงานตามที่ผู้ใหญ่ทั้ง ๒ ฝ่ายตกลงกัน เดือนที่นิยมแต่งงานจะเป็นเดือนคู่ เว้นเดือน ๘ ซึ่งถือว่าชื้อเดือนดี ในวันแต่งงานตอนเช้าจะมีการทำบุญตักบาตร รดน้ำสังข์ ไหว้ผีบรรพบุรุษ ถ้ามีพิธีส่งตัวเข้าหอตามฤกษ์ดี และมีพิธีปูที่นอน จึงเสร็จพิธี

๑.๗ ประเพณีงานศพ เมื่อมีคนในหมู่บ้านเสียชีวิต บรรดาญาติของผู้ตายจะจัดการเรื่องศพไปความประเพณี โดยจัดให้มีการสวดพระอภิธรรมในตอนค่ำ อาจจัดให้มี ๓-๗ คืน ตามความเหมาะสมของเจ้าภาพ แล้วจึงทำการฃาปนกิจต่อไป ตามเวลาอันสมควร

ในวันเผาศพตอนกลางวันมีถวายภัตตาหารเพล ตามด้วยสวดมาติกา บังสุกุล บ้ายมีพระธรรมเทศนา ที่เรียกว่าเทศน์แจง เวลาประมาณ ๑๖ นาฬิกาจึงประชุมเพลิง

การพิธีเกี่ยวกับผู้ตายนี้ ญาติจะมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย ได้แก่ การทำบุญ ๗ วัน ทำบุญ ๕๐ วัน ทำบุญ ๑๐๐ วัน และทำบุญครบรอบวันตายในแต่ละปีอีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับญาติที่เห็นสมควรว่าควรกระทำเมื่อใด

๒. ความเชื่ออื่นๆ

ชาวบ้านหน้าโคกมีความเชื่อในการไหว้ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ทองคำ ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๒ ตำบลหน้าโคก ตรงปากคลองกระเทพ เป็นความเชื่อที่มีครั้งบรรพบุรุษ โดยจะมีการทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้าของช่วงวันสงกรานต์ต่อจากการทำบุญ 3 วันที่วัดหน้าโคกแล้วคือในวันที่ ๑๕ เมษายนของทุกปี หรือบางปีอาจขึ้นอยู่กับความประสงค์ของชาวบ้านว่าเหมาะสมเมื่อใด

ที่ชาวบ้านเคารพเจ้าพ่อเจ้าแม่ทองคำ เพราะในอดีตจะเป็นเส้นทางที่ใช้สัญจรไปมาระหว่างป่าโมก – สุพรรณบุรี ต้องมาข้ามแม่น้ำน้อยที่บริเวณนี้ จึงทำให้เกิดการเซ่นไหว้เพื่อความปลอดภัยของผู้คนที่ผ่านไปมา ปัจจุบันการคมนาคมเปลี่ยนแปลง และศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ทองคำ ก็อยู่ในที่ดินของเอกชน จึงทำให้ความเชื่อและพิธีกรรมนี้เริ่มลดความสำคัญ

๒.๑.๖ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยครั้ง กรณีศึกษาไทยครั้ง อำเภอ บ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ลาวคั่ง, ลาวครั้ง, ไทคั่ง, ไทครั้ง, หรือ ไทยคั่ง, ไทยครั้ง, ไทแดง ผู้ไทแดง เป็นชื่อของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไท – ลาวกลุ่มหนึ่งที่บางครั้งก็ยังคงถูกเรียกว่าลาวเวียง, ไทเวียง หรือ ลาวกาบ้าง ด้วยเหตุผลทาง ด้านมานุษยวิทยา ด้านภาษาศาสตร์ หรือ จากเอกลักษณ์ทางด้านการแต่งกาย ตลอดจนถิ่นฐานดั้งเดิมที่อพยพมาจากอีกทั้งสภาพแวดล้อมในที่ตั้ง ถิ่นฐานใหม่ มีผลต่อการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองด้วย ซึ่งแม้แต่คนในกลุ่มชาติพันธุ์เอง ยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าควรจะใช้ชื่ออะไร

คำว่า ลาว เป็นชื่อที่คนสยาม หรือ คนไทย เรียกกลุ่มคนที่อพยพมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง หรือดินแดนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปัจจุบันด้วยสาเหตุของ สงครามไทย-ลาว เป็นหลัก ซึ่งมีกลุ่มคนลาวหลายกลุ่มด้วยกัน ส่วนคำว่า ไท นั้นกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ จะเรียกตนเองว่า ไท ซึ่งหมายถึง คน และที่ใช้คำว่า ไทย และ ต่อท้ายด้วยเชื้อชาติของ บรรพบุรุษ ก็เนื่องจากเกิดในประเทศไทย เป็นคนไทยโดยกำเนิด ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วผู้คนเหล่านี้ ส่วนแต่สืบทอดเชื้อสายมาจาก บรรพบุรุษ ที่เกิดในประเทศไทยหลายชั่วอายุคนมาแล้ว ทั้งนี้

สาเหตุที่เรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า คั่ง หรือ ครั้ง มีผู้สันนิษฐานว่าบรรพบุรุษของคนกลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เทือกเขาภูคั่ง เมืองหลวงพระบาง (ชาญ วงษ์วิภาค, ๑๕๒๐ : ๓), (ศรีศักร วัลลิโภคม, ๒๕๓๗ : ๑๕๕-๑๕๖) จึงเรียกว่า ลาวภูคั่ง ต่อมาจึงเพี้ยนเป็น ลาวคั่ง หรือ

อีกนัยหนึ่ง สันนิฐานว่าเมื่อครั้งกองทัพสยามกวาดต้อนลาวกลุ่มนี้ โดยให้มาพักอยู่ที่บ้านเมืองด่านซ้ายคราวนั้น พวกลาวอดอยากมากและไม่มีเครื่องมือทำนา จึงเลี้ยงครั่งตามที่ตนเคยถนัด เพราะไม่ต้องลงทุน จึงเป็นผลให้ชาวสยาม เรียกชาวลาวกลุ่มนี้ว่า “ลาวครั่ง” หรือ “ลาวจี้ครั่ง” ในภาษาลาวไม่มีตัวอักษรควบกล้ำจึงออกเสียงเป็น “ลาวคั่ง”

ในอดีตก่อนที่คนกลุ่มนี้ จะอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณเทือกเขาภูคัง แถบ เมืองหลวงพระบาง ได้มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ที่ บริเวณลุ่มแม่น้ำแดง ทางตอนเหนือของเวียดนาม และคนกลุ่มนี้ชอบนุ่งห่มด้วยผ้าทอมือที่ย้อมสีแดงด้วยจี้ครั่ง จึงถูกเรียกว่า **ไทแดง** หรือ **ผู้ไทแดง** และ **ไทครั่ง** ต่อมาได้อพยพลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองคำ หรือ หุ่งเชียงคำ แคว้นพวน หรือ หัวพันทั้งห้าทั้งหก และ ถูกกองทัพเมืองหลวงพระบาง กวาดต้อนให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เทือกเขาภูคังดังกล่าว

โดยสรุปคณะผู้วิจัยเลือกที่จะใช้คำว่า “**ไทยครั่ง**” กับกลุ่มคนไทยครั่ง ในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ขอบเขตที่ทำการวิจัย เนื่องจากออกเสียงเหมือนกับ “**ไทครั่ง**” ซึ่งเป็นบรรพบุรุษดั้งเดิม และ จากพระราชดำรัสในพิธีปิดการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “**สถานภาพและแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไท**” ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ณ โรงแรมดิเอ็มเมอรัลด์ วันอาทิตย์ที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๖ ทรงพระราชดำรัสโดยย่อว่า “**ข้าพเจ้าขอทำความเข้าใจกันเรื่อง คำว่า ไทย หรือ ไท เมื่อออกเสียงไม่สามารถบอกได้ว่าพูดถึง ไท-ย ซึ่งหมายถึง คน หรือ สิ่งของในประเทศไทย หรือ ไท ซึ่งหมายถึงคนหรือสิ่งของ เผ่าพันธุ์ไท นอกประเทศไทย**” (รัชฎา สุขแสงสุวรรณ, ๒๕๔๗ : ๒๖)

๑. บริบทชุมชน

๑.๑. ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

อำเภอบ้านไร่ เป็นหนึ่งในจำนวน ๘ อำเภอ ของจังหวัดอุทัยธานี อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ของจังหวัดอุทัยธานี ระยะทางห่างจากจังหวัด ประมาณ ๘๐ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๓,๖๒๑ ตารางกิโลเมตร อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี และ

อำเภอแม่วงค์ จังหวัดนครสวรรค์

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์

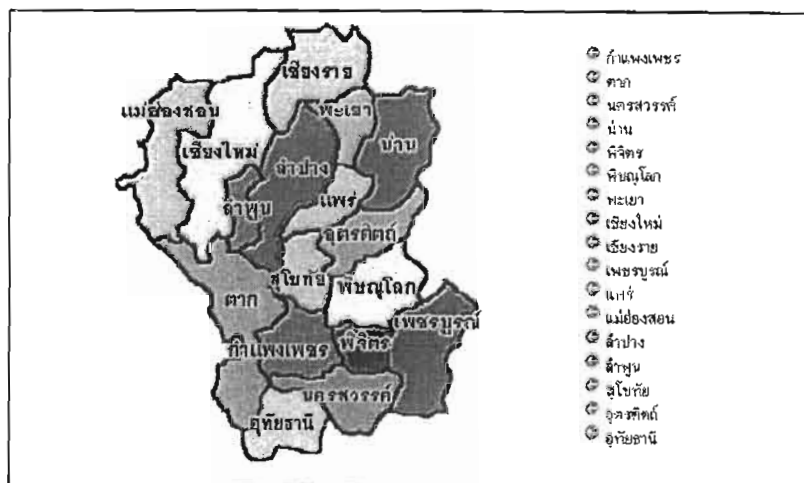
จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

อำเภอห้วยคต อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัด

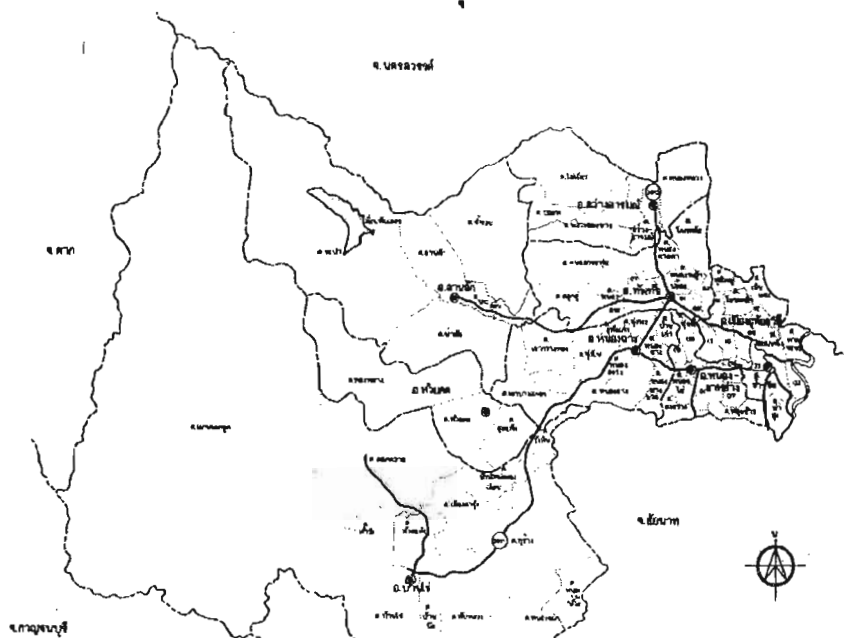
กาญจนบุรี อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

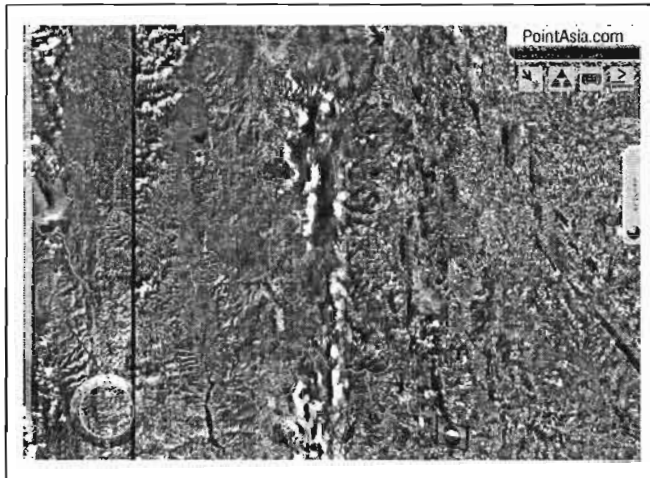
แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดอุทัยธานี

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงลาดเอียง จากทิศตะวันตก มีภูเขาสลับซับซ้อนและป่าไม้ ซึ่งจะเป็นป่าดิบ มีพื้นที่ราบลุ่มเพียงเล็กน้อย สภาพของดินเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ มีเขตป่าสงวนแห่งชาติ ๕ แห่ง พื้นที่ประมาณ ๒,๐๘๐,๘๑๐ ไร่

แผนที่จังหวัดอุทัยธานี

แผนที่จังหวัดอุทัยธานี

แผนที่จังหวัดอุทัยธานีแสดงที่ตั้งอำเภอบ้านไร่

ลักษณะทางภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุม มี ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่ เดือน มีนาคม - เดือนมิถุนายน
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่ เดือน กรกฎาคม - เดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่ เดือน ตุลาคม - เดือนกุมภาพันธ์

พื้นที่และการใช้ประโยชน์ มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ๕๕๑,๐๕๕ ไร่ การถือครองที่ดินอำเภอบ้านไร่ มีการออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรมีรายละเอียดดังนี้

โฉนดที่ดิน จำนวน ๖,๗๖๕ แปลง

หนังสือรับรองการทำประโยชน์(น.ส.๓ ก.) จำนวน ๑๒,๖๑๘ แปลง

หนังสือรับรองการทำประโยชน์(น.ส.๓) จำนวน ๒,๒๘๑ แปลง

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง(น.ส.ล.) จำนวน ๕๘ แปลง

การปกครอง

อำเภอบ้านไร่แบ่งเขตการปกครอง ตาม พ.ร.บ.ลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๔๗ แบ่งออกเป็น ๑๓ ตำบล ๑๒๕ หมู่บ้าน ดังนี้

แผนที่อำเภอบ้านไร่แสดงที่ตั้ง ตำบลต่าง ๆ

๑. ตำบลบ้านไร่	มี	๑๑	หมู่บ้าน
๒. ตำบลบ้านบึง	มี	๓	หมู่บ้าน
๓. ตำบลห้วยแห้ง	มี	๘	หมู่บ้าน
๔. ตำบลเจ้าวัด	มี	๓	หมู่บ้าน
๕. ตำบลคอกควาย	มี	๑๔	หมู่บ้าน
๖. ตำบลทัพหลวง	มี	๑๒	หมู่บ้าน
๗. ตำบลแก่นมะกรูด	มี	๔	หมู่บ้าน
๘. ตำบลหูช้าง	มี	๑๒	หมู่บ้าน
๙. ตำบลวังหิน	มี	๖	หมู่บ้าน
๑๐. ตำบลหนองจอก	มี	๑๓	หมู่บ้าน
๑๑. ตำบลหนองบ่มกล้วย	มี	๑๐	หมู่บ้าน
๑๒. ตำบลบ้านใหม่คลองเคียน	มี	๘	หมู่บ้าน
๑๓. ตำบลเมืองการุ้ง	มี	๑๓	หมู่บ้าน

มีเทศบาลตำบล ๒ แห่งคือ

๑. เทศบาลตำบลบ้านไร่
๒. เทศบาลตำบลเมืองการุ้ง

มีสภาตำบล ๑ แห่งได้แก่ สภาตำบลแก่นมะกรูด นอกจากนี้ เป็นองค์การบริหาร ส่วนตำบลรวม ๑๐ ตำบล

ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น ๖๕,๗๑๔ คน แยกเป็นชาย ๓๒,๕๕๘ คน เป็นหญิง ๓๒,๑๕๖ คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ ๑๘ คนต่อตารางกิโลเมตร

การศาสนา และศิลปวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ ๘๘ ศาสนาอื่น ๆ ประมาณร้อยละ ๒ มีสถาบันหรือองค์กรทางศาสนาได้แก่ วัด (มีวิสุงคามสีมา) จำนวน ๑๓ วัด, วัด (ไม่มีวิสุงคามสีมา) จำนวน ๒๑ วัด, ที่พัทธสงฆ์ จำนวน ๔๐ แห่ง, วัดร้าง จำนวน ๒ วัด, หน่วยอ.บ.ต. จำนวน ๑๑ แห่ง, วัดพัฒนาตัวอย่าง จำนวน ๓ วัด, โบสถ์คริสต์จำนวน ๑ แห่ง, ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ จำนวน ๑ แห่ง, สภาวัฒนธรรมอำเภอ จำนวน ๑ แห่ง, โบราณสถานขึ้นทะเบียนแล้ว จำนวน ๑ แห่ง

สถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอได้แก่ ถ้ำพระธาตุเมืองเทพ, ถ้ำเขาพุททวย, ถ้ำเขาไม้แดง, ถ้ำเขาตะพาน, ถ้ำเกล็ดดาว, ถ้ำเขาวง, น้ำตกผาร่มเย็น, น้ำตกธารสวรรค์, น้ำตกวังปลา, น้ำตกปางสวรรค์, อ่างเก็บน้ำห้วยแม่คีน้อย, ต้นมะค่ายักษ์, เมืองโบราณบ้านการุ้ง

๑.๒. ประวัติอำเภอบ้านไร่

อำเภอบ้านไร่ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ที่มีผล กระทบวน มูลค้างคาว และช้างป่า ได้จัดส่งไปยังเมืองหลวง ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยกรุง รัตนโกสินทร์ ท้องที่อำเภอบ้านไร่เดิมเป็นด่านหนองหลวง อันเป็นด่านสำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีนายด่านชื่อ พระอินทร์ ด่านหนองหลวงได้ปรากฏในพงศาวดารว่า “ สมเด็จพระนเรศวร ยก กองทัพติดตามกองทัพพระเจ้าหงสาวดี ไปจนถึงหนองหลวง แล้วจึงกลับคืนพระนคร”

ในปี พ.ศ.๒๔๕๐ ได้มีการจัดรูปแบบการปกครองแบบเทศาภิบาลเมืองอุทัยธานี ซึ่งขึ้นอยู่กับมณฑลนครสวรรค์ และแบ่งการปกครองออกเป็น ๔ แขวง คือ แขวงอุทัยเก่า แขวงหนองหลวง แขวงแม่กลอง แขวงหนองกระดี่ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๕๒ ได้เพิ่มเขตการปกครองขึ้นอีก ๒ แขวงคือ แขวงในเมือง และแขวงหนองหลวงใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๕๔ ได้แบ่งแขวงแม่กลอง และแขวงหนองหลวงใหม่ โดยแบ่งตำบลละมูล ตำบลไมโกร ตำบลอุ้มผาง ตำบลหนองหลวง ตำบลแม่จัน ตำบลแม่กลอง ขึ้นอยู่กับเมืองกำแพงเพชร และให้ตำบลคอกควายเหนือ ตำบลคอกควายใต้ ตำบลแก่นมะกรูด ตำบลลานสัก เป็นแขวงหนองหลวง ขึ้นอยู่กับเมืองอุทัย จึงเหลือเพียง ๕ แขวงคือ แขวงในเมือง แขวงอุทัยเก่า แขวงหนองพลวง แขวงทัพทัน แขวงหนองหลวง ในปี พ.ศ.๒๔๖๐ แขวงหนองหลวง ได้ย้ายที่ทำการแขวงมาตั้งที่บ้านหนองหลวงและได้เปลี่ยนชื่อมา

เป็น อำเภอหลานสัก ประกอบด้วย ๓ ตำบลคือ ตำบลคอกควาย ตำบลหลานสัก และตำบลแก่นมะกรู ต่อมาในปีพ.ศ.๒๕๖๔ ได้มีการโอนกิ่งอำเภอ ห้วยแห้ง อำเภอบ้านเข็ญ จังหวัดชัยนาทมารวมกับ อำเภอคอกควายและได้ย้ายที่ทำการอำเภอมายังที่ตำบลบ้านไร่และได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “อำเภอ บ้านไร่” สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

๑.๓. ความเป็นมาของชาวไทยครั้งในอำเภอบ้านไร่

ในปัจจุบันมีชาวไทยครั้ง อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบ้านไร่ ที่รวมกลุ่มกันเป็นชุมชนหนาแน่น ได้แก่ หมู่บ้านผาทั้ง ตำบลห้วยแห้ง หมู่บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านไร่ และที่หมู่บ้านบ้านบึง ตำบลบ้านบึงซึ่งเป็นชุมชนชาวไทยครั้งที่ยังคงสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นบ้านของตนเองอยู่

ชาวไทยครั้งในเขตอำเภอบ้านไร่ เป็นกลุ่มคนตระกูลไท-ลาวที่ถูกกองทัพสยามกวาดต้อนเข้ามาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ เช่นเดียวกับลาวเวียง ลาวกาว ลาวพวน และอื่นๆ แล้วให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบันที่ สระบุรี ลพบุรี ราชบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรีและได้มีการกระจายตัวของชาวไทยครั้งไปในปริมณฑลภาคกลางหลายจังหวัด เช่น ที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอนีนาม จังหวัดชัยนาท อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และที่อำเภอทัพทัน อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

๑.๔. บทบาทต่อสังคมไทย

ชาวไทยครั้ง นอกจากจะตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานีแล้ว ยังมีตั้งถิ่นฐานอยู่กระจัดกระจาย ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภาคในประเทศไทย เช่น ชัยนาท สุพรรณบุรี เลย เป็นต้น ชาวไทยครั้งในปัจจุบัน ได้สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหลายชั่วอายุคน จึงถือได้ว่าเป็นคนไทยทั้งโดยเชื้อชาติและสัญชาติ และถือเป็นคนไทยส่วนหนึ่งที่มีบทบาทต่อประเทศไทยในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านสังคมวัฒนธรรม

๑.๕. ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยครั้ง

๑.๕.๑ ประเพณีความเชื่อ

ชาวไทยครั้งในอำเภอบ้านไร่ มีคติความเชื่อในเรื่องผี วิญญาณบรรพบุรุษ ปราภฏ การณ์ธรรมชาติที่มีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตั้งแต่เกิดจนตาย การประกอบพิธีที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน การนับถือศาสนาพุทธ รวมทั้งศาสนาพราหมณ์ เช่นการใส่บาตรพระสงฆ์ในตอนเช้า หลังจากนั้นจะนำข้าวที่เหลือไปวางไว้บนเสารั้วหน้าบ้าน เชื่อกันว่าเป็นการส่งข้าวให้ผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ตลอดจนการไปทำบุญตักบาตรและปฏิบัติธรรมที่วัด ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา รวมทั้งการเซ่นไหว้ผี เพื่อขอขมาลาโทษ หรือขอความคุ้มครองและอำนวยพร เช่นขอให้ทำนา

ได้ผลดี มีความอุดมสมบูรณ์ไม่แห้งแล้งหรือมีศัตรูพืชมารบกวนซึ่งประเพณี และพิธีกรรมที่มีส่วนสัมพันธ์กับการเซ่นไหว้ผี ที่เป็นความเชื่อเช่นเดียวกับชาวไทกลุ่มอื่นๆ ได้แก่

(๑) พิธีแฮกนา หรือ พิธีเซ่นไหว้แม่ธรณี และแม่โพสพ ก่อนการทำนา ประมาณเดือนหก จะมีพิธีบอกกล่าวแม่ธรณี โดยจัดเครื่องเซ่นไหว้ ประกอบด้วย ข้าวสุกคลุกน้ำตาลปีบ วางบนใบตอง ๔ ใบ, ยาสูบมวนด้วยใบตองแห้ง ๒ มวน หมา ๒ ตัว ใส่ในกระทงทำจากกาบต้นกล้วย หรือสานด้วยตอกไม้ไผ่วางบนพื้นดินบริเวณหัวคันนาใช้มือตบลงบนพื้นดิน ๓ ครั้งแล้วกล่าวคาบอกราแม่ธรณี ขออนุญาตทำมาหากินในที่ดินนี้ ไม่ได้มาล่วงเกิน ขอให้มีความอุดมสมบูรณ์ อย่าให้มีอุปสรรคใด ๆ มาแผ้วพาล

(๒) พิธีเลี้ยงมารข้าว จะกระทำกันตอนก่อนต้นข้าวจะตั้งท้อง ประมาณกลางเดือน ๑๑ หลังออกพรรษาโดยมีความเชื่อว่าต้นข้าวจะออกรวงดี รวงใหญ่ เม็ดข้าวจะเต็มไม่ลีบ

(๓) พิธีสู่ขวัญข้าว หลังจากเก็บเกี่ยว และ นวดข้าว เก็บข้าวเข้ายุ้งฉางเรียบร้อยแล้ว ประมาณ วันขึ้นสามค่ำ เดือนสามจะทำพิธีเปิดยุ้ง มีเครื่องเซ่นไหว้ และ หมอสู่ขวัญมาประกอบพิธีทำขวัญให้

(๔) ประเพณีสงกรานต์ จะมีการจัดงานรวม ๓ วัน

๒.๑.๓ กลุ่มชาติพันธุ์ไททรงดำ กรณีศึกษา ไททรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

โซ่ง ลาวโซ่ง หรือ ไททรงดำ ที่เรียกกันในโอกาสต่าง ๆ นั้น คือกลุ่มคนที่มีหลักแหล่งดั้งเดิมอยู่ที่แคว้นสิบสองจุไทย อันมีเมืองแกลงเป็นศูนย์กลาง และเป็นเมืองสามฝ่ายฟ้า คือ ต้องขึ้นอยู่กับอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง ญวน และ จีน ที่มีอำนาจใหญ่อยู่รายรอบ (ล้อมเพ็งแก้ว, ๒๕๕๐.)

เมื่อหลวงพระบางเข้ามารวมอยู่ในราชอาณาจักรสยาม แคว้นสิบสองจุไทยจึงอยู่ในอำนาจของสยามด้วย อันเป็นเหตุให้มีคนส่วนหนึ่ง ต้องอพยพมาอยู่เมืองเพชรบุรี ด้วยเหตุเนื่องมาจากสงครามคำอธิบายเพิ่มเติมของหลวงวิจิตรวาทการ “ไทยโซ่งนี้ เดิมมีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองแกลง แคว้นสิบสองจุไท ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักรลาว มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมคล้ายคลึงกับคนลาวอย่างหนึ่ง และ อีกอย่างหนึ่งคนไทยสมัยนั้นมักเรียกคนถิ่นอื่นที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ว่า ลาว เช่น ลาวเวียง ลาวพวน เป็นต้น เมื่อลาวโซ่ง (ผู้ไท หรือ ไทยดำ) อพยพเข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ จังหวัดเพชรบุรีเป็นครั้งแรก จึงถูกเรียกว่า ลาวโซ่งไปด้วย และก็เรียกกันจนเคยชินมาจนทุกวันนี้ ”

ในประวัติศาสตร์ โข่ง ถูกกองทัพไทยกวาดต้อน มายังแผ่นดินสยามหลายครั้ง คือ ตั้งแต่ ปี ๒๓๒๑ สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกวาดต้อนมาจากหลวงพระบาง เมืองทัน เมืองม่วย ให้ไปอยู่เพชรบุรี

ปี ๒๓๓๕ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 เจ้าเมือง เวียงจันทน์ยกทัพไปตีเมืองพวน และเมืองแกง กวาดต้อนครอบครัวลาวโข่ง มาถวาย ที่ กรุงเทพฯ และโปรดให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หนองปรัง (หมู่บ้านหนองเลา) อำเภอเขาย้อย ปี ๒๓๗๘ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ทรงให้นำครอบครัวไทยทรงดำเข้ามาเพชรบุรี หลังเหตุการณ์กบฏเจ้าอนุวงศ์ และ อีกสองครั้งใน ปี ๒๓๗๘ และ ๒๓๘๑

ลาวโข่งถูกกวาดต้อนมาโดยทางเรือ สมัยแรกตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย ระยะที่สอง ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม โดยอยู่มาก่อนไทยมุสลิมที่ถูกกวาดต้อนมาในช่วงสงครามเช่นกัน

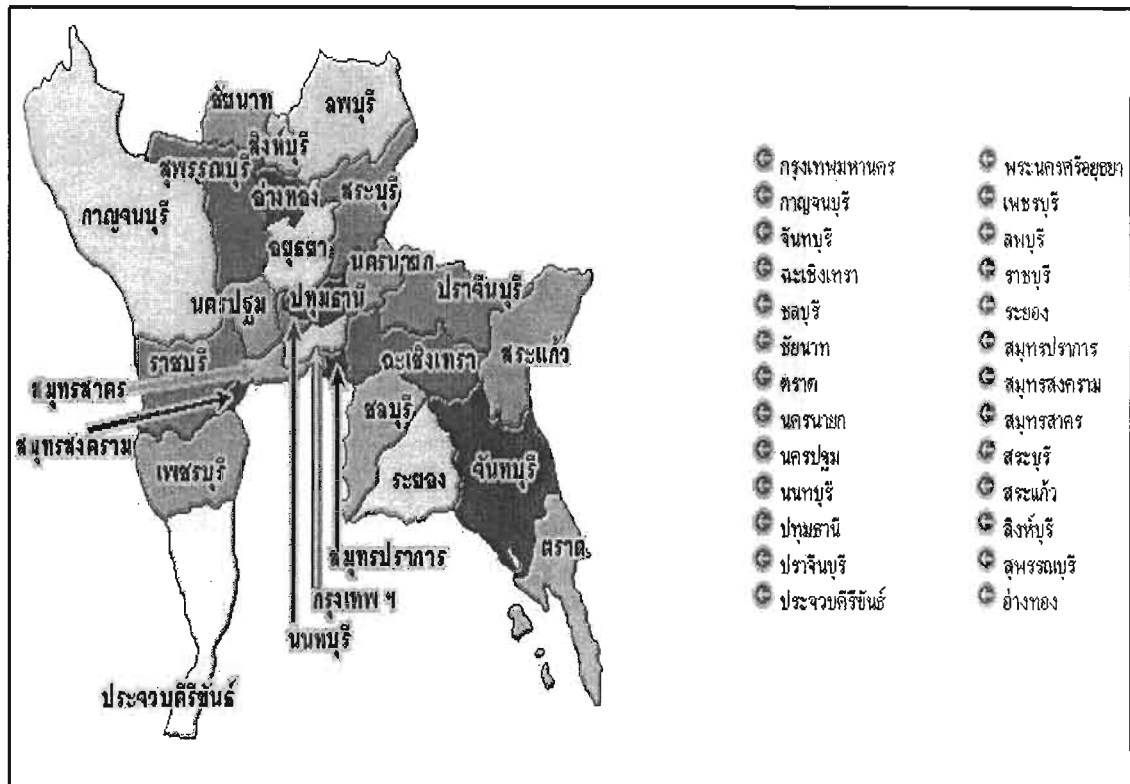
จากนั้นชาวโข่งย้ายถิ่นฐานกระจาย ไปอยู่เกือบทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบุรี และ ยังย้ายไปยังจังหวัดใกล้เคียง อาทิ ราชบุรี สุพรรณบุรี พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร กำแพงเพชร ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี ชุมพร เป็นต้น

“ขุนนางโข่ง คือ ประวัติเกียรตินิพนธ์ ไทยทรงดำ หรือ โข่ง เพชรบุรี บรรพบุรุษโข่งเคยเป็นทหารอาสาสมัครรบ และ เป็นแรงงานสร้างพระราชวังพระนครคีรี และยังถวายตัวรับใช้ในพระราชวังพระนครคีรี ในฐานะเด็กชา จนเป็นที่พอพระทัย ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บรรพบุรุษหลายตระกูล ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนนาง” เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดี

โข่ง จึงมีความเป็นอยู่อย่างอิสรภาพ คุณพสกนิกรของชาวสยามประเทศ ด้วยความร่วมมือกันเรื่อยมาจนถึงวันนี้ (ชนา ชลาศัย, กีบเรื่องมาเล่า. ขุนนางโข่ง, ๑๐ เมษายน, ๒๕๕๐. หนังสือพิมพ์มติชน, หน้า๑๒.)

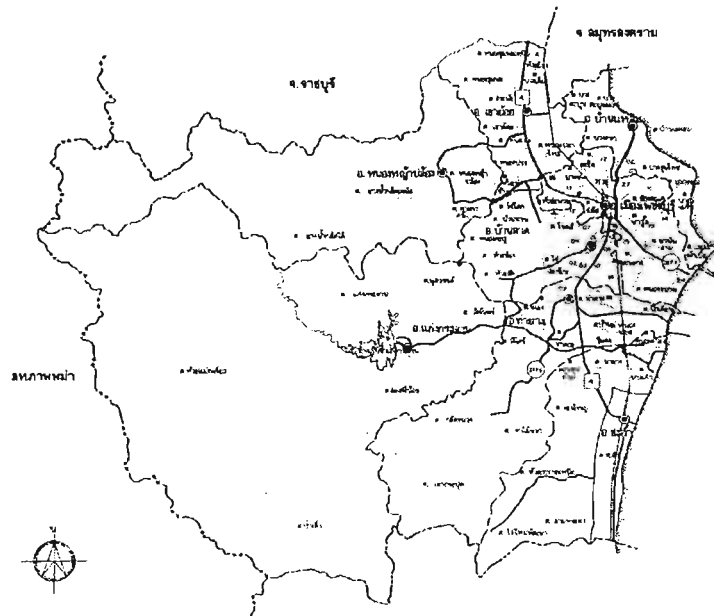
๒.๑. บริบทชุมชน

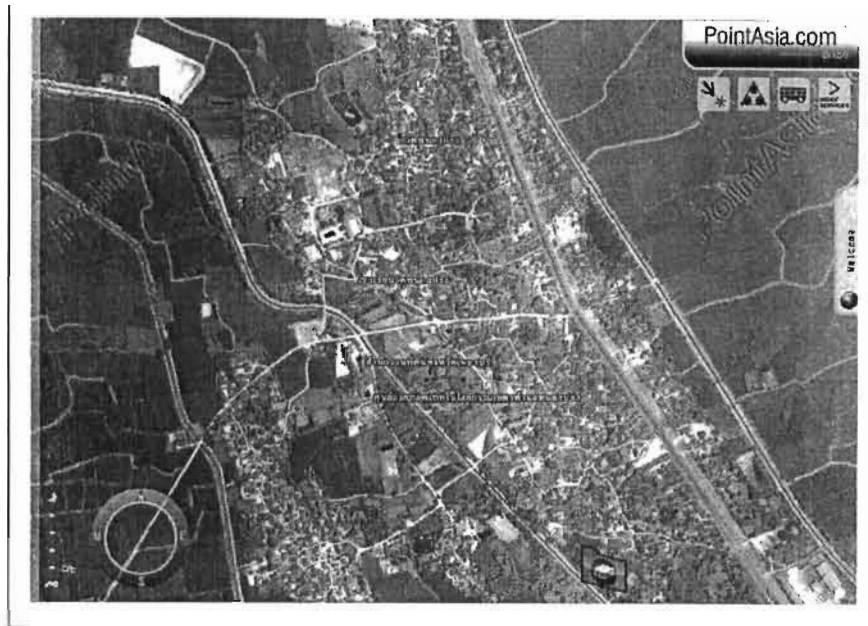
๒.๑.๑. ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดเพชรบุรี

แผนที่จังหวัดเพชรบุรี

๖๓

แผนที่อำเภอเขาย้อยแสดงที่ตั้งตำบลหนองปรัง

ตำบลหนองปรัง อยู่ในเขตการปกครองของ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีจำนวนหมู่บ้าน ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองจิก หมู่ที่ ๒ บ้านหนองจิก หมู่ที่ ๓ บ้านหนองปรัง หมู่ที่ ๔ บ้านหนองปรัง หมู่ที่ ๕ บ้านหนองเข้า หมู่ที่ ๖ บ้านหนองเข้า

สภาพทั่วไปของตำบล เป็นที่ราบลุ่ม ชาวบ้านส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวไทยทรงดำ นิยมปลูกบ้านเรือนด้วยไม้ ยกได้สูงบ้านสูง ไว้เลี้ยงสัตว์ต่างๆ และทำงานหัตถกรรมเพื่อเป็นรายได้เสริม

๒.๑.๑.๑. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลทับค้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลห้วยท่าช้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้องจังหวัดเพชรบุรี

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต.๔,๐๒๔ คนและจำนวนหลังคาเรือน ๕๗๓ หลังคาเรือน

อาชีพของประชากร อาชีพหลัก คือ การทำนา อาชีพเสริม คือ งานหัตถกรรม

๒.๒. ประวัติศาสตร์ของชุมชน

บรรพบุรุษของชาวไทยทรงดำในประเทศไทย ส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในดินแดนประเทศไทยปัจจุบัน ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี สมัยรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตามลำดับ โดยเข้ามาด้วยอำนาจบังคับ ของกองทัพสยาม ที่กวาดต้อนชาวไทยทรงดำมาไว้ที่ จังหวัดเพชรบุรี ๑ ครั้ง

ในช่วง พ.ศ. ๒๓๕๐ - ๒๔๐๐ ได้โปรดให้ชาวไทยทรงดำได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ภายใน จังหวัด เพชรบุรีก่อน โดยโปรดให้ไปอยู่ที่ท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีก่อน ต่อมาจึงได้อพยพ เข้ามาอยู่ในเขตอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะที่ตำบลหนองปรัง เพราะมีสภาพทาง ภูมิศาสตร์เป็นที่ดินอุดมสมบูรณ์ และน้ำท่วมไม่ถึง คล้ายกับถิ่นฐานเดิม หลังจากนั้นจึงเริ่มการ อพยพไปอยู่ในพื้นที่อื่น กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๐๐ มีการอพยพไปอยู่ที่เพชรบุรี, ในพ.ศ. ๒๔๒๐ มีการอพยพไปทางจังหวัดนครปฐม ต่อมา ในราว พ.ศ. ๒๔๔๐ มีการอพยพครั้งใหญ่จาก เพชรบุรีไปอยู่ที่ ชุมพร ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี นครสวรรค์ และ ในช่วงพ.ศ. ๒๔๖๐ มีการ อพยพใหญ่อีกครั้ง จากนครปฐม สุพรรณบุรี และ เพชรบุรี ไปยังนครสวรรค์ พิจิตร และ พิชญโลก ส่วนในช่วง พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๗๕ มีการอพยพเป็นครั้งคราว ไปสุโขทัย ประจวบคีรีขันธ์ พิชญโลก กาญจนบุรี นครปฐม นครสวรรค์ นอกจากนี้ ยังมีการอพยพเข้ามา จากประเทศลาว เข้ามาทางจังหวัดเลยด้วย

จากการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวไทยทรงดำอพยพคือ ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน และภัยแล้ง ชาวไทยทรงดำจำนวนมากจึงได้อพยพจากภูมิลำเนาเดิม เพื่อไปที่ดินที่ทำกินใหม่ ที่ อุดมสมบูรณ์กว่าเดิม โดยไม่คำนึงถึงปัญหาความห่างไกล จากเส้นทางคมนาคมหรือภูมิลำเนา เดิม (ผศ. มนุ อุดมเวช, ๖ มิถุนายน ๒๕๔๘, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.)

๒.๓. วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

สังคมไทยทรงดำ มีการแบ่งกลุ่มทางสังคมออกเป็นสองกลุ่ม คือ

- ๑) กลุ่มผู้ท้าว หรือกลุ่มที่มีตำแหน่งสูง ทางสังคม
- ๒) กลุ่มผู้น้อย หรือกลุ่มสามัญชน

โดยกลุ่มผู้ท้าวได้รับการนับถือ และ ขอมรับในการตัดสินใจ ของกลุ่มผู้น้อยและมีหน้าที่ ในการอัญเชิญ “ผีเมือง” ซึ่งพิธีกรรมนี้ สงวนไว้สำหรับสำหรับกลุ่มผู้ท้าว เป็นผู้ประกอบพิธี อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มต่างก็ยอมรับสถานภาพของกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ชาวไทยทรงดำชอบการร้องรำทำเพลง เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ขัดเกลาจิตใจให้ อ่อนโยน จึงไม่ปรากฏว่าคนไทยทรงดำใจร้าย ใจทมิฬ โกรธกันอย่างมากก็แค่ตีหัวไม่ถึงกับฆ่าแวง กัน (ถนอม คงยิ้มละมัย, สัมภาษณ์, ๒ มีนาคม ๒๕๕๐)

ภาพการเล่นอินคอนหรือรำวงไทยทรงดำ

๒.๓.๑. ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ของกลุ่มไทยโซ่ง

(๑) ประเพณีความเชื่อ ชาวไทยทรงดำ มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี สิ่งเหนือธรรมชาติ และการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ มีการประกอบพิธีกรรม ทางความเชื่อที่ยังคงรักษาเป็นแบบแผน มาจนปัจจุบัน เช่น การจัดแท่นบูชาภายในบ้าน สำหรับเป็นที่สถิตของผีบรรพบุรุษ การประกอบพิธีไหว้ผีเรือน เป็นต้น

ภาพประเพณีขึ้นบ้านใหม่ไทยทรงดำ

ภาพประเพณีหลาแนนของไทยทรงดำ

ชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่ จะมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อในเรื่อง “ผี” และ “ขวัญ” เป็นอันมากเนื่องจากเชื่อว่า ผีนั้นเป็นเทพยดาที่ให้ความคุ้มครอง พิทักษ์รักษา หรือ อาจให้โทษถึงตายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ “ผีเรือน” ประดุจดังศาสนาประจำตน ซึ่งถ้าทำในสิ่งไม่ดีจะเป็นการ “ผิดผี” ผีเรือนอาจจะลงโทษได้ โดยจำแนกประเภทของผีตามลำดับความสำคัญและความเชื่อถือได้ดังนี้ (พนิดา เย็นสมุทร, ๒๕๒๔ : ๓๐ – ๓๒)

๑) ผีแดนหรือผีฟ้า เชื่อว่าเป็นเทวดาอยู่บนฟ้า ซึ่งสามารถคลบบันดาลให้ความเป็นไปแก่มนุษย์ ทั้งด้านดี และ ด้านร้าย จึงต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความประสงค์ของแดนเพื่อให้แดนหรือผีฟ้า มีความเมตตา และบันดาลให้เกิดความสุขแก่ตนได้

๒) ผีบ้านผีเรือน เป็นผีที่คุ้มครอง ป้องกันบ้านเรือน ให้ร่มเย็นเป็นสุข และอุดมสมบูรณ์ อาจสิงสถิตอยู่ตาม ป่า ภูเขา หรือ ต้นไม้ บางแห่งก็สร้างศาลให้อยู่บริเวณที่มีหลักเมื่อถือเป็นเขตหวงห้ามใช้เฉพาะประกอบพิธีเช่นไหว้ ที่เรียกว่า “เสน” เท่านั้น ส่วนผีบ้าน หรือ ผีประจำหมู่บ้านก็สร้างให้อยู่ต่างหาก เรียกว่า “ศาลเจ้าปู่” หรือ “ศาลตาปู่” และต้องทำพิธีเช่นไหว้ทุกปี

๓) ผีบรรพบุรุษ เป็นผีของ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ พ่อ แม่ ที่ถึงแก่กรรมไปแล้วจะถูกเชิญขึ้นมาไว้บนเรือน ณ ห้องผีเรือนหรือ ห้องของบรรพบุรุษ ที่เรียกว่า “กะล่อห้อง” และต้องจัดพิธีเช่นไหว้ทุกปีเรียกว่า “พิธีเสนเรือน”

๔) ผีป่า ผีวง และ ผีอื่นๆ เป็นผีที่สถิตอยู่ตามป่า ภูเขา แม่น้ำ หรือสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งหากคนทำให้ไม่พอใจก็อาจลงโทษให้เจ็บป่วยได้เช่นกัน

อนึ่งสำหรับความเชื่อของลาวโซ่ง อีกประการหนึ่งก็คือ ความเชื่อในเรื่องขวัญ เนื่องจากเชื่อว่า แดน เป็นผู้สร้างให้มนุษย์มาเกิด และ ให้มีของขวัญแต่ละคนติดตัวมาอยู่ในร่างกายรวม ๓๒ ขวัญซึ่งมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น แต่ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหว และทำงานได้ ขวัญอาจจะตก

หล่น หรือ สูญหายได้ง่าย ถ้าตกใจและเจ็บป่วย ขวัญจะ ไม่อยู่กับเนื้อตัว จึงต้องทำพิธี “เรียกขวัญ” หรือ เรียกว่า “สู่ขวัญ” เพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่ในร่างกาย อย่างปกติสุขตามเดิม

(๒) ประเพณีการเกิด นับตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนถึงวันคลอด ผู้เป็นแม่คงทำงานตามปกติ ไม่มีการพักผ่อน โดยเชื่อว่าการออกใช้แรงงานนั้น จะทำให้คลอดลูกง่าย เมื่อมีอาการเจ็บท้องก่อนคลอด จะทำพิธีเช่นผีเรือน เรียกว่า “วานขวัญผีเรือน” การประกอบพิธีกรรม ให้หมอขวัญเป็นผู้ทำพิธี นำไก่ ๑ ตัว เช่น ให้ผีญาติพี่น้องที่ตายทั้งกลม หรือ ตายในขณะคลอดลูกกินก่อน เพื่อไม่ให้มารังควานรบกวนในขณะคลอด เมื่อเด็กคลอดพ้นจากครรภ์มารดาแล้ว ก็จะตัดสายรกซึ่งเรียกว่าสายแห่ ยาวประมาณ ๒ ข้อมือ อาบน้ำเด็กน้อยด้วยน้ำอุ่น แล้วนำไปวางไว้ในกระด้ง รอจนกระทั่งสายรกลูดยออกมา เมื่อสายรกลูดยพ้นออกจากครรภ์แล้ว นำไปล้างใส่กระบอกไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ แล้วนำไปแขวนที่คอกไม้ใหญ่ในป่าบั้งแห่ ซึ่งเป็นป่าสำหรับทิ้งรกเด็กแรกเกิด โดยแขวนสูงจากพื้นดิน ระดับเสมอสีรษะคนเดินผ่าน ส่วนแม่ก็ให้ล้างชำระทำความสะอาดร่างกาย เด็กน้อยแล้วนั่งอยู่ไฟเรียกว่า “อยู่กำเดือน” เมื่อถึงเตาไฟให้หันหน้าเข้าหาเตาไฟ เอามือควักเขม่าควันไฟมากิน หลังจากนั้นดื่มน้ำร้อนอยู่ไฟ และอาบน้ำร้อนที่ต้มผสมใบไม้ซึ่งเป็นสมุนไพรพื้นบ้านจนครบเดือน

การอยู่กรรมหรือ อยู่ไฟ ภายหลังคลอดเริ่มอยู่ไฟ ตั้งแต่วันแรกเป็นเวลา ๓๐ วัน ในระยะแรก การอยู่ไฟจะนั่งอยู่ที่เตาไฟตลอดเวลา ๓ วัน เรียกว่า “อยู่กำไฟ” แม่กำเดือนหรือหญิงที่อยู่ไฟจะต้องระมัดระวังเรื่องอาหาร รับประทานได้แต่ข้าวเหนียวหนึ่งกับเกลือคั่วหรือเกลือเผาจนครบ ๓ วันจึงจะออกกำไฟ ในระยะนี้จะมีญาติพี่น้องและผู้ใกล้ชิดมาเยี่ยมเยียน และอยู่เป็นเพื่อนตลอดเวลา เมื่อออกกำไฟแล้วให้ไปสระผมที่ทำน้ำ แต่จะไม่อาบน้ำใช้ผ้ารัดเอวไว้ผืนหนึ่ง พร้อมกับคาด “ผ้าฮ้ายผืนใต้ไฟ” (ชุดติดไฟ) ทับไว้อยู่ข้างนอก เพื่อให้เกิดความอบอุ่นแก่ร่างกาย เมื่อกลับมาถึงเรือนแล้ว ทำพิธีเช่นผียาไฟโดยใช้ไข่ไก่ ๑ ฟอง ไปวางไว้ที่ทารกคลอด ทำพิธีสู่ขวัญให้แก่เด็กน้อย สู่ขวัญนม และสู่ขวัญที่นอน เพื่อขอให้ช่วยดูแลรักษาและเลี้ยงดูเด็กน้อยที่เกิดใหม่ ส่วนแม่ใช้ไก่ต้ม ข้าวต้ม ขนมหั้ว จักใส่สำหรับทำพิธีสู่ขวัญ หลังจากนั้นเวลากลางคืน ก็ให้แม่และเด็กน้อย ย้ายไปนอนบนบริเวณที่นอนปกติ แต่ผู้เป็นแม่จะต้องอยู่ไฟต่อไปจนกระทั่งครบ ๓๐ วันจึงจะออกจาก “อยู่กำเดือน” อาหารการกินเวลาอยู่ไฟ จะไม่รับประทานเนื้อสัตว์ทั่วไป มีแต่ผักและปลาบางชนิด เช่น ปลาคิงปลาแก้ว โดยนำมาปิ้ง เมื่อครบ ๒๐ วัน นำเป็ด ๑ ตัว ทำพิธีเช่นผีเตตา จากนั้นจึงเริ่มรับประทานเนื้อสัตว์ได้ โดยเริ่มจากเป็ดก่อน ต่อมาเป็นไก่ หมู ปลาอย่าง ปลาไหลย่าง ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ใหญ่เช่น เนื้อวัว เนื้อควาย จนกว่าจะออกกำเดือน โดยเฉพาะเนื้อควายเผือก ห้ามรับประทานเด็ดขาด เพราะจะทำให้มีการแสดงอาจะถึงตายได้

(๓) **ประเพณีวัยหนุ่ม** การศึกษาอบรม พ่อจะสอนลูกชายให้รู้จักการทำไร่ไถนา จักสาน เช่น สานกะเหล็บ กระบุง ช้อง และภาชนะต่าง ๆ ส่วนแม่จะสอนลูกสาวให้รู้จัก เวียกเหย้าการ เรือน ปั่นฝ้าย เลี้ยงไหม สาวไหม ทอผ้า และ การประดิษฐ์ลวดลายต่าง ๆ บนผืนผ้า

๓.๑. การเลือกคู่ครอง เมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ผู้สาวจะชวนเพื่อน ๆ ไปลง ช่วงปั่นฝ้ายเป็นกลุ่ม ๆ ในยามค่ำคืนของฤดูหนาว ส่วนผู้บ่าวก็จะชวนกันไปเที่ยวสาวปั่นฝ้าย โดย เป่าปี่ และขับไท่ค้วนเวียนไปตามช่วง บ้านโน้นบ้านนี้บ้าง มีการขับโต้ตอบไปมาระหว่างหนุ่ม สาวจนคึกคักจึงกลับขึ้นเรือน โดยมีผู้บ่าวที่ชอบพอกันติดตามไปส่ง กระทำเช่นนี้เป็นกิจวัตรประจำ จนเกิดความรักซึ่งกันและกัน ฝ่ายชายจะเล่าให้พ่อแม่ฟัง เกี่ยวกับเรื่องที่ตนไปรักมักผู้สาว แล้ว อยากได้เป็นภรรยา หลังจากนั้นพ่อแม่ก็จะไปหาหรือบรรดาลุงป้าน้าอาที่นับถือ แล้วแต่ง “พ่อใช้” ไปถามผู้ใหญ่ว่าฝ่ายหญิง ๒ – ๓ ครั้ง โดยปกติการไปถามครั้งแรก หรือครั้งที่สอง พ่อแม่ฝ่ายหญิง จะยังไม่ตอบตกลง หรือ อาจจะบอกปัดก็ได้ ดังนั้นจึงไปถามอีกเป็นครั้งที่สามเรียกว่า “ถามขาด” เมื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงตอบรับ ก็เป็นอันว่าตกลงให้แต่งงานกันได้ หลังจากนั้นจะเตรียมพิธี กินดอง น้อย กินดองน้อยเป็นพิธีสู่ขอเรียกว่า “ไปส่อง” ฝ่ายชายจะจัดเตรียมพาข้าวหรือขันหมากสู่ขอ โดยฆ่าไก่ ๔ ตัว แยกเป็น ๔ ห่อ สิ่งของประกอบพิธีสู่ขอจะทำเป็นห่ออย่างละ ๔ ห่อ ได้แก่ ปลาปิ้ง ๔ ห่อ หนังหาค ๔ ห่อ (เปลือกไม้ใช้เดียวกับหมาก) พลุ ๔ ห่อ เหล้า ๔ ขวด จัดใส่ สำหรับมอบให้แม่แก่ญาติฝ่ายเจ้าสาว แล้วมอบตัวเป็น เขยกวัน ในวันนั้น เพื่อเตรียมพิธีกินดอง ใหญ่ (แต่งงาน) ต่อไป เขยกวันจะอาศัยอยู่ที่บ้านเจ้าสาวเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่พิธีกินดอง โดยใช้เวลา ๒ เดือนถึง ๑ ปี บางรายอาจใช้เวลา ๓ – ๔ ปี และยังไม่มียศหรืออยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาเพราะผิผิ เรือน จะต้องนอนอยู่ทางกวั้น (ปลายเท้าของพ่อตาแม่ยาย) หลังจากพิธีส่อง ฝ่ายหญิงยังมีสิทธิ เสรี ในการพูดคุยกับผู้บ่าวคนอื่น ที่มาเที่ยวพาราสิ โดยว่าที่สามีจะต้องทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น และไม่ โกรธ ทั้งนี้เพื่อทดสอบความอดทน อดกลั้นในอารมณ์

๓.๒. พิธีแต่งงานหรือกินดองใหญ่ เป็นพิธีแต่งงานของชาวไทดำ มีกำหนด ๓ วัน บางครั้งจะจัดพิธีพร้อมกับการ “เสนเรือน” วันแรกฝ่ายชายจะทำพิธีเช่นผีเรือน ที่บ้านเจ้าสาวโดย ฆ่าหมู ๑ ตัว ไก่ ๘ ตัว ปลาปิ้ง ๘ ห่อ หมาก ๘ ห่อ พลุ ๘ ห่อ เหล้าไห ๒ ไห พร้อมกับเงินสินเลี้ยง หรือ ค่าน้ำนม ๘ หมัน ๒ ปี ฆ่าควาย ๑ ตัว เลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน วันที่สองสะใภ้ใหม่จะไปหยาม เรือนพ่อปู่แม่ย่า คือ ไปเยี่ยมพ่อแม่ของสามีตั้งแต่ตอนเช้าเพื่อแสดงความเคารพ สะใภ้จะต้องมีของ ไปฝากเช่น ผ้าเปียว (ผ้าคลุมศีรษะของสตรีเผ่าไทยทรงดำ) ผ้าปู ที่นอน ชันไหม เสื้อ ถูย้อม ที่ทำ จากฝีมือของตนเอง ส่วนพ่อปู่แม่ย่าจะให้เงินรับไหว้จำนวน ๕-๑๐หมัน หรือ ให้สิ่งของตอบแทน ตามสมควรแก่ฐานะ หลังจากนั้น ก็จะไปบงไหว้ญาติผู้ใหญ่ของสามี จนกระทั่งถึงตอนบ่าย จึง เดินทางกลับไปรับประทานอาหารเรียกว่า “กินยงหัว” ส่วนวันที่สามของพิธีแต่งงานเป็นวันสรุป เพื่อเก็บของที่ยืมมาจัดงานส่ง ทำอาหารเลี้ยงผู้ที่อยู่ช่วยงาน ส่วนมากจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท

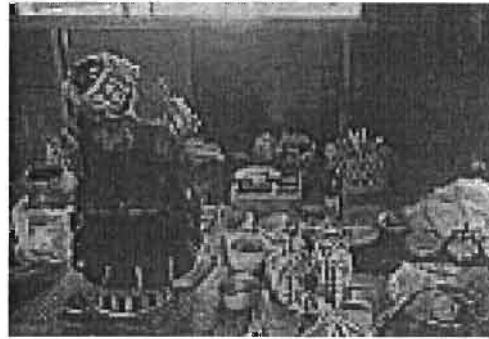
และเพื่อนบ้านใกล้เคียง ธรรมเนียมดั้งเดิมของไทยทรงดำ ผู้เป็นชายจะต้องอยู่ที่บ้านของพ่อตาแม่ยาย มีกำหนดนานถึง ๑๒ ปี จึงจะมีสิทธิกลับคืน ไปอยู่กับพ่อแม่ฝ่ายสามีหรือ จะปลูกเรือนใหญ่อยู่ใกล้ ๆ กับพ่อแม่และญาติฝ่ายสามี ต่อมาลดลงเหลือ ๘ ปี ปัจจุบันลดลงเหลือ ๔ ปี “มานทาง” หญิงใดมีท้องนอกสมรสเรียกว่า “มานทาง” จะถูกสังคมลงโทษ โดยถูกอำนาจการปกครองของหมู่บ้าน ปรับไหมทั้งชายและหญิงเป็นเงิน ๑ หมั้น ๕ ปีเรียกว่า “เงินล้างน้ำล้างท่า” แล้วให้อยู่กินเป็นสามีภรรยาอีก ถ้าหากฝ่ายชายไม่ยอมรับเป็นภรรยา จะต้องเสียค่าปรับไหมให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นเงิน ๓๐ หมั้น ในกรณีที่หญิงนั้นตาย จะถูกชาวบ้านปรับไหมเรียกว่า “เสียวขาว” โดยให้ฆ่าควาย ๑ ตัวเพื่อเลี้ยงผู้ที่มาช่วยงานศพแล้วมอบความรับผิดชอบการจัดศพให้ฝ่ายชายรับภาระทั้งหมด

แสดงงานประเพณีแต่งงานและการแต่งกายของเจ้าบ่าวเจ้าสาวไทยทรงดำ

๓.๓ ประเพณีการตาย ประเพณีชาวไทยทรงดำ เมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน จะมีการยิงปืนขึ้นฟ้า ๓ นัด เพื่อเป็นสัญญาณบอกกล่าวแก่ชาวบ้าน ซึ่งทุกคนจะหยุดทำงานจนกว่าจะนำศพไปฝัง ภายหลังตายบรรดาญาติพี่น้องจะช่วยกันอาบน้ำศพ จากนั้นก็แต่งตัวด้วยชุดเสื้อผ้าของเผ่าไทยทรงดำ นำผ้าแพรสีขาวมาเย็บเป็นถุงบรรจุศพ แล้วใช้ไหมเย็บติดให้เรียบร้อย บรรจุลงในโลงศพ โดยใช้ผ้าคลุมหน้าศพไว้ผืนหนึ่ง กรณีเด็กน้อยตายจะไม่ประกอบพิธีกรรม ตายวันไหนให้นำไปฝังในวันนั้น ส่วนคนหนุ่มสาวถ้าตายตอนกลางคืน ในเช้าวันรุ่งขึ้นให้ฆ่าหมูหรือวัวควาย ๑ ตัว เสด็จมาย ให้ผู้ตายในเช้า ของวันที่จะนำไปฝัง การทำพิธีฝังฆ่าหมู ๑ ตัว อุทิศให้เรียกหมูเข้าขุม หลังจากนั้นอีก ๓ วัน จะทำพิธี เสด็จเสียว ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ โดยนำเครื่องเสียวไปส่งให้ที่ป่าช้า เมื่อเสร็จพิธีฝังศพ ผู้ไปร่วมพิธีศพทุกคน จะลงไปอาบน้ำชำระร่างกายและสระผมใน

แม่น้ำ เพื่อชำระสิ่งอัปมงคลทั้งหลายออกจากร่างกาย พอถึงตอนเย็นหมอขวัญจะทำพิธีสู่ขวัญ ให้แก่ครอบครัวของผู้ตายและผู้ที่เป็นผู้ไปส่งศพ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ทุกคน หลังจากนั้นครอบครัวของผู้ตาย จะจัดสำรับอาหารไปทานอุทิศให้ ที่หลุมฝังศพผู้ตายเป็นเวลา ๗ วัน พอครบวันที่ ๗ เขยยก จะทำพิธีเชิญขวัญ หรือ วิญญาณของผู้ตาย ขึ้นไปเป็นผีเรือน โดยนำไปไว้ด้านในสุดของของเรือนเรียกว่า “กะล่อหอง” เพื่อปกป้องคุ้มครองลูกหลานและ สมาชิกในครอบครัวให้อยู่ดีมีสุขตลอดไป หลังจากนั้น เมื่อครบรอบวันตายทุก ๆ ๑๐ วัน จะจัดพวงข้าวสำรับเล็ก ๆ ทำพิธีเช่นผีเรือนเรียกว่า “เสนทวดาปาดตง” หรือ “มื่อปาดตง” นำไปวางไว้ที่ห้องผีเรือน โดยใช้อาหารจากที่สมาชิกในครอบครัว รับประทานในชีวิตประจำวัน ส่วนการ “เสนปาดตง” พิเศษจะทำในช่วงเวลาที่ได้ผลผลิต จากการเก็บเกี่ยวข้าว ทำพิธีเสนปาดตงเพื่อทานข้าวใหม่ให้ผีเรือนกิน ก่อนสมาชิกของครอบครัว เป็นการแสดงความกตัญญูทดแทน ต่อผู้มีพระคุณเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว และลูกหลาน

แสดงการแต่งกายในงานประเพณีเสนเรือน

๓.๔ เสนเรือน พิธีเสนเรือน เป็นพิธีเช่นไหว้ผีเรือน ของไทยทรงดำ ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษ ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่าตา ยาย และ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ตามปกติพิธีเสนเรือน จะปฏิบัติกันทุกครัวเรือนเป็นประจำ ๒ - ๓ ปีต่อครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะ และ ความพร้อมของครอบครัว เพื่อคุ้มครองบุตรหลาน ให้อยู่เย็นเป็นสุข ทำมาหากินเจริญก้าวหน้า ผู้ประกอบพิธีกรรมคือ หมอเสน ส่วนผู้ร่วมพิธีได้แก่ บรรดาลูกหลาน และญาติ ๆ รวมทั้งแขกเชิญ ในกรณีที่เจ้าบ้านหรือสมาชิกในครอบครัว เป็นพนักงานของรัฐ มีตำแหน่งสำคัญ จะเชิญแขกจำนวนมาก บางครั้งแขกมาร่วมงาน ๒๐๐ - ๓๐๐ คน ญาติที่มีมาร่วมงาน แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ญาติที่สืบสายโลหิตจะแต่งกายแบบธรรมดา และญาติจากการแต่งงานได้แก่ฝ่ายเขยหรือสะใภ้ จะแต่งกายพิเศษด้วยชุด “เสื่อฮี” หรือ เสื้อยาวเพื่อเป็นการเคารพผีเรือน และเป็นที่สังเกตให้ผู้ร่วมงานรู้ว่า เป็นเขย หรือ สะใภ้

ก่อนทำพิธีเสนเรือน จะจัดเตรียมสิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ได้แก่ เหล้า หมู ๑ ตัว ตามปกติจะเตรียมต้มเหล้าไว้ล่วงหน้าใส่ไหฝังดินไว้ ๖ เดือน ถึง ๑ ปี เพื่อให้ได้เหล้าที่มีคุณภาพดี ส่วนหมูจะเตรียมเลี้ยงไว้ล่วงหน้าเป็นเวลา ๑ ปี พิธีเสนเรือน เริ่มตั้งแต่ในตอนเช้าโดยมีหมอเสนเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมในห้องผีเรือน ผู้เข้าร่วมพิธีได้แก่ ญาติที่อยู่ในสังหรือตระกูลผีเดียวกัน พิธีกรรมเริ่มจากเจ้าบ้านยกสำรับเครื่องเช่นถวายเป็นเครื่องจากนั้นหมอเสนจะเริ่มพิธี โดยกล่าวเชิญผีเรือนให้มารับเครื่องเช่น โดยเรียกชื่อผีเรือนจาก “ปู่” รายชื่อผีเรือน ให้มากินเครื่องเช่นที่ละคน ขณะที่เรียกชื่อผีเรือน หมอเสนจะใช้ **ไม้ทุ** (ตะเกียบ) คีบอาหารและเครื่องเช่น ป้อนให้ผีเรือนกิน โดยหย่อนลงทางช่องเล็ก ๆ ลงไปได้ถนัดบ้าน แล้วหย่อนน้ำตามลงไป จนกระทั่งเรียกชื่อผีเรือนครบทุกคน พิธีเช่นให้ผีกินอาหารเช่นนี้จะทำ ๒ ครั้ง คือ มื้อเช้าและกลางวัน หลังจากนั้นจะเสนเหล้าหลวง โดยใช้เหล้า ๑ ขวด และ กับแกล้มเป็นเครื่องเช่น หมอเสนจะเรียกผีบรรพบุรุษมากินตามรายชื่อในปี่ผีเรือน จนครบทุกคนเป็นเสร็จพิธี

๓.๕ ขั้มมด เป็นจารีตในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บของไทยทรงดำ กล่าวคือ เมื่อมีคนเจ็บป่วยหรือร้องในครอบครัว รักษาด้วยหมอยาพื้นเมืองแล้วไม่หาย สามิภรรยา หรือญาติของผู้ป่วยจะไปหา “หมอยา” มาเสกเป่าเยียวยาแก้ไข ถ้ายังไม่หายก็จะเชิญหมอมดมาทำพิธีรักษา หมอมดจะทำพิธีรักษาด้วยการขั้มมด และ เสี่ยงทาย เพื่อให้ทราบสาเหตุของการเจ็บป่วย ถ้าหากถูกผีทำ ก็จะทำพิธีเลี้ยงผีแก้ไขอาการเจ็บป่วยเดิมการรักษาของหมอมดมีค่าตาย (ขันครู) ๒ ปี แต่ปัจจุบันใช้เงิน ๑,๐๐๐ กีบ เทียน ๘ คู่ ไข่ ๒ ฟอง กระเทียม ๒-๓ หัว ฝ้าย ๑ มัดเกลือ ๑ ห่อ ข้าวสารใส่ กระละมั่ง หวี และ ปอขม ๑ ปอขม เพื่อถวายให้ผีมด การรักษาเริ่มด้วยการให้ผู้ช่วยหมอมด ๒ คน ช่วยกันเป่าปี่ หมอมดจะทำการขั้มมด เพื่อเชิญผีมดให้มาช่วยในการวินิจฉัยสาเหตุของการเจ็บป่วย โดยสุ่มถามผีมดว่าถูกผีอะไรทำ เช่น ถามว่าถูกผีเรือนทำไหม แล้วเสี่ยงทายหาคำตอบด้วยการสาดข้าวสารลงบนพื้น ๓ ครั้ง ให้ได้จำนวนคู่ที่สลับกัน กล่าวคือ ถ้าครั้งแรกได้จำนวนคู่ ครั้งที่ ๒ จะต้องได้จำนวนคี่ และ ครั้งที่ ๓ จะต้องได้จำนวนคู่ แสดงว่าผีเรือน ถ้าเสี่ยงทายไม่ได้จำนวนดังกล่าว ก็จะเป่าปี่ขั้มมดต่อไปอีกจนจบคำขั้มมด แล้วเสี่ยงทายเช่นนี้อีกจนกระทั่งได้จำนวนคู่ สลับคี่ตามที่ต้องการ ดังนั้นการขั้มมดจึงใช้เวลานานอาจใช้เวลาตั้งแต่ตอนบ่ายจนกระทั่งถึงกลางคืน เมื่อทราบถึงสาเหตุของการเจ็บว่าถูกผีใดมาทำ หมอมดก็จะให้ญาติผู้ป่วย จัดเตรียมเหล้า อาหาร และ สิ่งของสำหรับเช่นเลี้ยงเพื่อให้เลิกทำกับผีเจ็บป่วย

การรักษาของหมอมด ไม่มีข้อห้ามในการรักษาพร้อมกับแพทย์แผนปัจจุบัน แม้ว่า คนป่วยจะนอนอยู่โรงพยาบาล หมอมดทำพิธีรักษา ที่บ้านไปด้วยก็ได้ ผู้ร่วมพิธีขั้มมด ได้แก่ ญาติพี่น้องใกล้ชิด เพื่อนบ้านใกล้เคียง รวมทั้งคนในหมู่บ้าน จะมาร่วมโดยมีต้องบอกกล่าวขั้มมดเป็นการรักษาทางด้านจิตใจ การเชิญหมอมดมารักษา แสดงว่าถูกผีรบกวน รวมทั้งมีญาติและเพื่อนบ้านมาเยี่ยมเยียน ทำให้ผู้ป่วยมีขวัญและกำลังใจดีขึ้น ซึ่งอาจทำให้หายจากการเจ็บป่วย

ภาพประเพณีสงกรานต์ของไทยทรงดำ

๒.๑.๘ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน กรณีศึกษา ไทยพวน อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วิถีชีวิตของคนพวนมีความผูกพันอยู่กับธรรมชาติและเกษตรกรรม คนพวนรู้จักปรับตัวเข้ากับธรรมชาติ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลผลิต ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม อาหารหลักของคนพวน คือ ข้าว คนพวนนิยมรับประทานข้าวเมล็ดยาว หรือ ข้าวเจ้าซึ่งแตกต่างไปจากชนเผ่าไท-ลาว อื่น ๆ ที่นิยมรับประทานข้าวเมล็ดสั้น หรือ ข้าวเหนียว จากการขุดค้นทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีทำให้ทราบว่า คนพวนมีวิวัฒนาการในการผลิตข้าวที่เรียกกันว่า “ การทำนาดำ ” ซึ่งเป็นกรรมวิธีทางการเกษตรอันทันสมัย และ ยังใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มาตั้งแต่อดีตกาล จนเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของคนพวน ผลผลิตข้าวที่ได้ก็จะมีมากเพียงพอสำหรับเป็นอาหารของสมาชิกในครอบครัวได้ตลอดปี ส่วนอาหารอย่างอื่น ๆ ก็จะได้จากพืชผักสวนครัวที่ปลูกขึ้นเองและจากพืชผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ ตลอดจน กุ้ง หอย ปู ปลา จากแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งผลผลิตที่ได้จากสัตว์เลี้ยง หากมีมาก จนเกินความต้องการ ก็จะถนอมไว้ในรูปของ อาหารแห้ง และหมักดองไว้สำหรับในยามขาดแคลน

ที่อยู่อาศัยของคนพวนส่วนใหญ่ในอดีต นิยมใช้ไม้ไผ่ มาประกอบการสร้าง ในลักษณะเรือนเครื่องผูก เมื่อว่างจากฤดูกาลทำนา ผู้ชายก็จะพากันออกไปหาตัดไม้ไผ่ และ ไม้สำหรับทำพื้น เครื่องใช้สอยในครัวเรือน และ อุปกรณ์ในการทำมาหากินส่วนใหญ่ เป็น ผลผลิตจากไม้ไผ่ ไม้ไผ่จึงเป็นวัตถุดิบที่สำคัญ ที่จะต้องจัดหาไว้สำหรับผลิตเครื่องใช้สอยที่จำเป็น ตลอดจนสำหรับสร้างและซ่อมแซม ส่วนประกอบของบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยให้แข็งแรงคงทน สามารถใช้ประโยชน์ ในการพักผ่อนหย่อนใจได้ตลอดเวลา ต่อมาเมื่อไม้ไผ่ ในป่าหายาก และเพื่อสะดวกในการนำมาใช้สอย จึง

นิยมปลูกต้นไม้ไว้รอบ ๆ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นแนวรั้วหรือเขตบ้านจนเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของหมู่บ้านคนพวน

สำหรับบริเวณบ้านหรือที่ว่างเปล่า ตลอดจนหัวไร่ปลายนา คนพวนจะนิยมปลูกต้นไม้ไว้เพื่อนำผลผลิตไปขายที่ได้ มาแปรรูปเป็นเส้นด้ายตามกรรมวิธีที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ สำหรับทอเป็นผ้าฝ้ายไว้ใช้สอยของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ผ้าฝ้ายที่ได้ ก็จะผลิตเป็นเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนอน เครื่องใช้ รวมทั้งใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อและ พิธีกรรมทางศาสนา จึงอาจกล่าวได้ว่า ข้าว ไม้ไฟ และ ฝ้าย เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผล ให้เกิดความสุข หรือ ความทุกข์ ขึ้นในชีวิตประจำวันของคนพวน เนื่องจากทุกคนมีความจำเป็น ต้องใช้สอยเป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่เกิดจนตาย ทุกเพศทุกวัย คนพวนจะมีความสุขอยู่กับการมีข้าวพอกินตลอดฤดูกาล มีบ้านเรือนอยู่ พอเป็นที่อาศัยหลับนอน มีเสื้อผ้า เครื่อง นุ่งห่ม ไม้กวาดร้อนกันหนาว และสำหรับใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งได้สะท้อน ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนพวนที่เป็นวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย

ผ้าจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต สังคมของคนพวน เป็นสังคม เกษตรกรรม ที่ได้สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพกาล ทุกครัวเรือนจึงต้องมีการทอผ้า เพื่อใช้สอยภายใน ครัวเรือน วิธีการและกรรมวิธีตลอดจนประสบการณ์ในการทอผ้า จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คน พวนเพศหญิง รุ่นย่ายาย แม่ป้า น้าอา มีหน้าที่ที่จะต้องถ่ายทอด อบรมสั่งสอน วิธีทอผ้าให้กับ บุตรสาวหรือหลานสาว เพื่อเตรียมความพร้อมของวัยที่จะสามารถมีครอบครัว ด้วยหน้าที่ของผู้หญิง พวน นอกจากปรนนิบัติสามี เลี้ยงลูก ดูแลงานบ้าน ขามว่างจากการทำนา ก็จะทอผ้าขึ้นไว้ใช้ใน ครอบครัว และสมาชิกที่จะเกิดขึ้นมาใหม่ นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องบ่งบอก ถึงอุปนิสัยของผู้หญิง พวน เพราะการทอผ้าเป็นงานศิลปะ ที่มีความละเอียดอ่อน ประณีต ที่จะต้องใช้ความพยายาม ความ ขยัน อดทน แสดงให้เห็นถึง ความเป็นหญิงสาว ที่มีความพร้อมและโตพอที่จะมีครอบครัวได้ เป็น เหตุผลหนึ่งที่ผู้ชายพวนใช้สำหรับเลือกคู่ครอง

ต่อมาจากการเปลี่ยนแปลง ทางสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของคนพวน จากเดิมที่ไม่นิยมให้บุตรสาวเรียนหนังสือ ก็ยินยอมและสนับสนุน ให้ บุตรสาวเรียนหนังสือ และ นิยมออกไปทำงานนอกบ้าน ในสาขาอาชีพต่างๆ มากขึ้น การทอผ้า ซึ่ง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงขาดการสืบทอด อีกทั้งจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การแต่ง กายของคนพวน ที่รับเอาวัฒนธรรมรูปแบบตะวันตก ที่เป็นที่นิยมในสังคมคนไทยเข้ามาใช้ใน ชีวิตประจำวัน รวมทั้งการส่งเสริม และการสร้างสาธารณูปโภค การพัฒนาชนบทให้มีความ เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าทำให้สามารถหาซื้อผ้า ที่ผลิตจากโรงงาน ได้ง่าย และราคาถูก คนพวนจึงหันมานิยมใช้ผ้าทอจากโรงงานแทน เป็นผลทำให้การทอผ้าด้วยมือ หรือ ทอผ้ามัดหมี่ หมดความสำคัญ และเกือบจะสูญหายไป เนื่องจากคนพวนรุ่นใหม่ไม่สนใจ ที่จะ เรียนรู้ วิธีการทอผ้า และ ไม่นิยมใช้ผ้าทอด้วยมือ ต่อมาจากการตระหนักถึงความสำคัญ ของมรดก

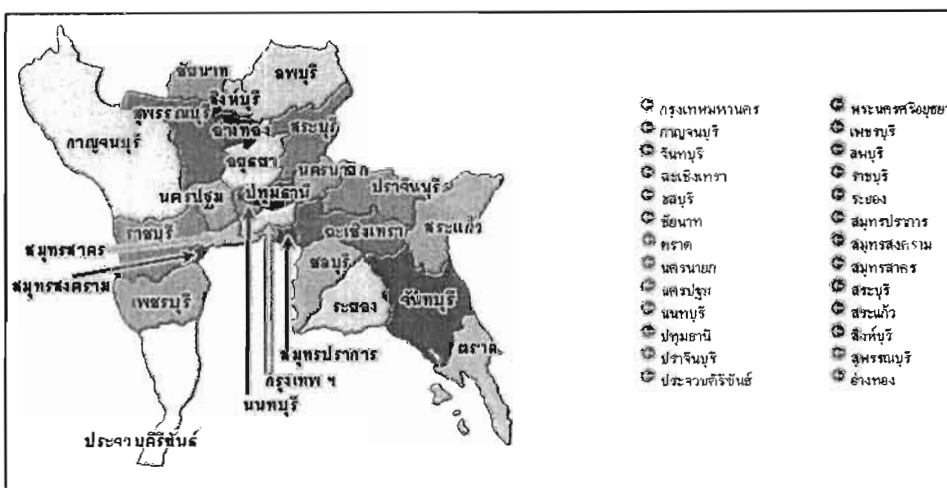
ทางวัฒนธรรมพื้นบ้านหน่วยงานราชการ จึงได้ส่งเสริมสนับสนุน ให้ฟื้นฟูการทอผ้ามัดหมี่ โดยจัดหาทุน จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการทอผ้า จัดหาวิทยากร ทั้งในท้องถิ่น และส่วนกลาง เปิดสอนและอบรมให้กับ ผู้ที่สนใจ มีการส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มทอผ้า ในรูปของสหกรณ์และส่งเสริมให้การทอผ้าเป็นอาชีพรองของคนพวน เป็นการเพิ่มรายได้ของครัวเรือนนอกจากอาชีพหลักคือการทำนามีการส่งเสริมการใช้ผ้าทอ มาตัดเป็นชุดทำงานในหมู่ข้าราชการและองค์กรต่าง ๆ และ มีการจัดงานเทศกาลของดีบ้านหมี่ และงานประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนพวนมากขึ้น ทำให้ความนิยมในการใช้ผ้าทอ และอาชีพการทอผ้ากลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ก็เกิดผล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ในการทอผ้ามัดหมี่ของคนพวน ในตำบลหินปักหลายประการ ตามสภาพความต้องการในปัจจุบัน

๑. บริบทชุมชน

๑.๑. ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลหินปักเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน ๒๑ ตำบล และ หนึ่งเขตเทศบาล ของระบบ การบริหารส่วนภูมิภาคของอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของ ที่ว่าการอำเภอบ้านหมี่ และอยู่ห่างเป็นระยะทาง ๕ กิโลเมตรตามเส้นทางรถยนต์สายบ้านหมี่ - โคกสำโรง มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหนองเมืองและตำบลคอนดิ่ง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองทรายขาว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบางกะพี้
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านทราย

แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดลพบุรี

แผนที่จังหวัดลพบุรี

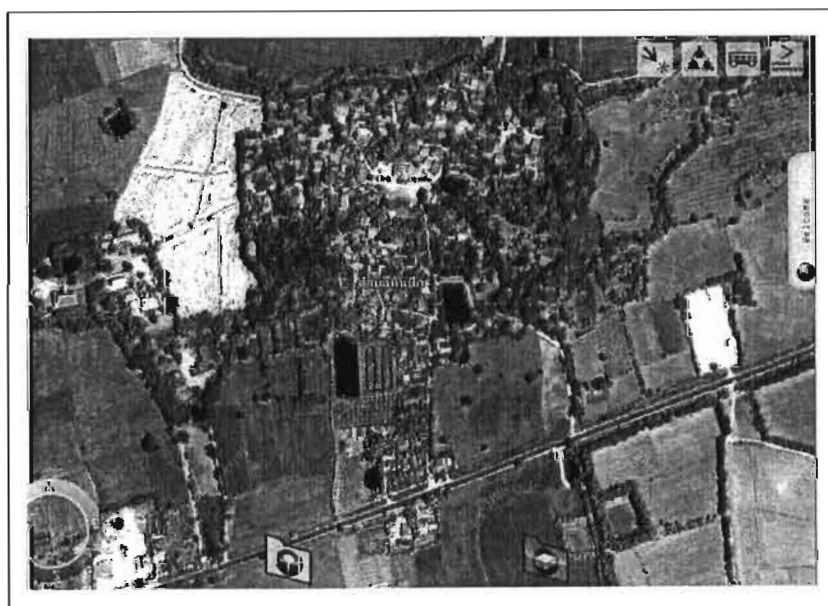

แผนที่อำเภอบ้านหมี่แสดงเขตตำบล

๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

สภาพทางนิเวศวิทยาพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลหินปัก มีลักษณะเป็นดินเหนียวมีลำคลองสนามแจงไหลผ่านกลางตำบล จากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก เหมาะแก่การประกอบอาชีพทำนา มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นในเขตที่อยู่อาศัย มีพื้นที่ทั้งหมด๑๓,๐๑๕. ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ๘,๗๔๖ ไร่ ไม้ผลไร่นาสวนผสม ๑๘๐ ไร่ รวมพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๘,๙๒๖ ไร่ มีจำนวนครัวเรือน ๘๗๗ ครัวเรือน ประชากร ทั้งหมด ๓,๖๐๔ คน จำแนกเป็นชาย ๑,๖๘๘ คน เป็นหญิง ๑,๙๑๖ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๐) แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านหินปักเหนือ	หมู่ที่ ๒ บ้านหินปักเหนือ
หมู่ที่ ๓ บ้านหินปักทุ่งหมู่ที่ ๔ บ้านหินปักทุ่ง	
หมู่ที่ ๕ บ้านหินปักทุ่ง	หมู่ที่ ๖ บ้านหินปักใหญ่
หมู่ที่ ๗ บ้านหินปักใหญ่	หมู่ที่ ๘ บ้านหินปักใหญ่
หมู่ที่ ๙ บ้านลำโรงน้อย	หมู่ที่ ๑๐ บ้านลำโรงใหญ่

แผนที่อำเภอบ้านหมี่แสดงที่ตั้งตำบลหินปัก

การประกอบอาชีพของประชาชน ๘๐ % มีอาชีพหลัก คือ การทำนา ผลผลิตโดยเฉลี่ย ๔๐๐ กิโลกรัม / ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนที่ทำนาอย่างเดียวถึง ๓๐๐ ครัวเรือน รองลงมาเป็น การประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๒๖๔ ครัวเรือน สัตว์ที่มีการเลี้ยง คือ วัว สุกร ไก่ ครัวเรือนที่

ประกอบอาชีพมากกว่า ๑ อาชีพ จำนวน ๑๕ ครัวเรือน ประกอบอาชีพอย่างเดียวจำนวน ๑๓๕ ครัวเรือน และประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนซึ่งส่วนใหญ่เป็น การทอผ้า จำนวน ๕๘ ครัวเรือน กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกิน และไม่ต้องเช่า จำนวน ๑๑๖ ครัวเรือน มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และเช่าเพิ่มบางส่วน จำนวน ๘๑ ครัวเรือนและมีครัวเรือนที่ต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด จำนวน ๑๓๗ ครัวเรือน ประชาชน ประสบปัญหาเรื่องการขาดน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งพอสมควร

ด้านการสาธารณสุขโลก ตำบลหินปักมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือน ระบบน้ำประปาครอบคลุมทุกหมู่บ้าน มีครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน ๓๑๘ ครัวเรือน ประสบปัญหาการใช้น้ำเพื่อการเกษตร จำนวน ๓๐๕ ครัวเรือน การคมนาคมภายในตำบล มีถนนตัดผ่านทุกหมู่บ้าน และ ภายในหมู่บ้าน การเดินทางติดต่อภายนอกหมู่บ้าน ใช้ถนนเส้นทาง สายบ้านหมี่ - โคกสำโรง และ สายหินปัก -หนองม่วง

๑.๓ ประวัติศาสตร์ของชุมชน

ที่มาของชื่อ “ หินปัก ” ได้มาจากชื่อหมู่บ้านและชื่อวัดเก่าแก่ จากการบอกเล่าสืบต่อกันมา และจากหลักฐานที่ปรากฏ แต่เดิมบริเวณที่เรียกว่า บ้านหินปักใหญ่ มีหินขนาดใหญ่มากก้อนหนึ่ง ตั้งอยู่ในลักษณะปักอยู่โดดเดี่ยวกลางลานริมลำคลอง (บริเวณหลังบ้านอดีตกำนันสุเทพ ทองแท้ หมู่ที่ ๖) ปัจจุบันไม่มีปรากฏ เข้าใจว่าจมอยู่ใต้ลำคลองที่ตื้นเขิน ซึ่งที่มา ของชื่อบ้านหินปักใหญ่ หมายถึง หินใหญ่ที่ปักอยู่ก้อนนี้เอง

สำหรับที่มาของหิน (ชัชวาลย์ สุคันธวิชิต , ๒๕๒๓: หน้า) ได้สันนิษฐานไว้ว่า ตามสภาพภูมิศาสตร์ ที่ตั้งของบ้านหินปักใหญ่ และบริเวณใกล้เคียง เป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองไหลผ่าน พื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว ไม่มีส่วนใดปรากฏ เป็นโครงสร้างของเปลือกโลกส่วนที่เรียกว่า หิน โขดหิน หรือ ภูเขา โผล่ขึ้นมาจากพื้นดินเลย จึงเป็นไปได้ที่จะมีก้อนหินขนาดใหญ่โผล่ขึ้นมาตามธรรมชาติ ในลักษณะหินก้อนเดียวโดด ๆ ดังนั้นคงจะเป็นหินที่มนุษย์นำมาตั้งไว้ อาจจะเป็นบรรพบุรุษของชาวบ้านหินปักใหญ่ ซึ่งเป็นคนพวนพวกแรก ที่อพยพเข้ามาได้นำเอา วัฒนธรรมหินใหญ่ (Megalithic culture) ที่ได้รับอิทธิพลจากบรรพบุรุษที่เคยตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองพวนเชียงขวาง ดินแดนแห่ง ท่งไห่หิน (A Plan of Jars) เข้ามาด้วย เมื่อมีผู้นำ หรือ ผู้ที่มีคนเคารพนับถือมาก ๆ ได้ตายลง จึงได้มีการ เคารพหรือ ฝัง แล้วนำเอาหินขนาดใหญ่มาตั้งทับบริเวณที่ทำพิธีเป็นสัญลักษณ์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เคารพเช่นไหว้ ตามวัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติมา ต่อมาบริเวณนี้มีผู้คนอาศัยอยู่เพิ่มมากขึ้น กลายเป็นชุมชนหนาแน่น เมื่อมีการเรียกชื่อหมู่บ้านก็เลยเรียกตามสัญลักษณ์ ที่เป็นที่สังเกตได้ง่าย จึงได้เรียกหมู่บ้านที่มีก้อนหินขนาดใหญ่ตั้งอยู่ว่า บ้านหินปักใหญ่ ต่อมา ได้มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น ในบริเวณใกล้เคียง ก็ยังเรียกชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านหินปัก แต่เพิ่มชื่อต่อท้ายตามทิศที่ตั้ง และสภาพภูมิประเทศ คือ หมู่บ้านที่ตั้งใหม่ อยู่ทางทิศเหนือของบ้านหินปักใหญ่ ก็เรียกว่า บ้าน

หินปักเหนือ หมู่บ้านที่ตั้งออกไปนอกกลางทุ่ง ก็เรียกว่า **บ้านหินปักทุ่ง** และหมู่บ้านที่อพยพเข้ามาที่
หลังบริเวณที่ตั้งหมู่บ้าน มีต้นลำโรงต้นใหญ่มากขึ้นอยู่ จึงเรียกว่า **บ้านลำโรงใหญ่** และที่ติดตามมาตอน
หลัง มาตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้บ้านลำโรงใหญ่ จึงเรียกชื่อตามว่า บ้านลำโรง แต่มีจำนวนน้อยกว่า จึง
เรียกว่า **บ้านลำโรงน้อย** เมื่อมีการแบ่งเขตการปกครอง ของอำเภอบ้านหมี่ บริเวณทั้งหมดนี้ได้ถูก
กำหนดให้เป็น ตำบลหินปัก ในอดีตชาวตำบลหินปักทั้งหมด เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ **ไทพวน** ต่อมาเมื่อมี
การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนอื่น จึงมีการผสม ผสมทางชาติพันธุ์ขึ้นบ้าง

นอกจากนี้ ชื่อตำบลหินปักยังเกี่ยวข้องกับ ตำนานเมืองลพบุรี ตอนที่กล่าวถึง ควายทรี ต่อสู้
กับพญาพาลีในถ้ำ ทรีแพ้ ถูกพญาพาลีฆ่าตาย พญาพาลีได้หักเอาหัวทรีขว้างหินที่ สุครีพ เอาปัดปาก
ถ้ำไว้ ด้วยฤทธิ์เดชทำให้หินแตกกระจาย หินก้อนหนึ่งได้กระเด็นไปปักอยู่ที่ **บ้านหินปักใหญ่** จึง
ได้ชื่อบ้านตั้งแต่นั้นมา

๑.๔ บทบาทต่อสังคม

คนไทยพวน ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ในดินแดนประเทศไทยในปัจจุบัน ถือเป็นคนไทย ที่มีเชื้อสายพวน เป็นคนไทยพวนรุ่นเหลน โหล่น ของบรรพบุรุษคนพวนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่น
ฐาน ในดินแดนสยาม เมื่อสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา จึงถือว่าเป็นคนไทยทั้งโดยเชื้อชาติ และ สัญชาติ มี
สิทธิและเสรีภาพ ทั้งในการศึกษาเล่าเรียน ทั้งในการประกอบสัมมาอาชีพ อาชีพดั้งเดิมของคนพวน
คือ การทำนา คนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จึงยึดอาชีพทำนาตามที่บรรพบุรุษรุ่นต่อรุ่นได้ถ่ายทอดกรรมวิธี
ความรู้ และประสบการณ์ ในการทำนาให้ ส่วนผู้ที่เรียนหนังสือ เมื่อสำเร็จ ก็ออกมารับใช้สังคม ใน
หน้าที่การงานวิชาชีพต่าง ๆ ตามที่ได้ศึกษามา จะเห็นได้ว่า ในสังคมของผู้ประกอบวิชาชีพในแต่ละ
สาขา เช่น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครู อัยการ ผู้พิพากษา นักการเมือง ฯลฯ ตลอดจนอาชีพ
บริการอื่น ๆ อีกมาก จะมีคนไทยพวนรวมอยู่ด้วยในทุกหน่วยงาน ทั้งในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และ
ผู้บริหารระดับสูง จึงถือได้ว่าคนไทยพวนก็มีบทบาทสำคัญต่อสังคมประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

๑.๕. วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

๑.๕.๑. ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ / ชุมชนชาวไทยพวนตำบลหินปักยังคง
อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของตน และ สืบทอดปฏิบัติต่อมาจนถึงปัจจุบัน
ประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญ ของชาวไทยพวนตำบลหินปักได้แก่

- **ประเพณีกำฟ้า** เป็นประเพณีของชาวไทยพวน ที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อในอดีต เกี่ยวกับ
ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นจากท้องฟ้า อาทิเช่น ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฟ้าแลบ ฝนตก คนพวนเชื่อว่า
เกิดจากผู้ที่มีอำนาจ มีอิทธิฤทธิ์ แต่ไม่สามารถมองเห็นตัวตนได้ หรือเรียก อีกนัยหนึ่งว่า ผี และ ผีที่มี
อำนาจยิ่งใหญ่ที่สุด ก็คือ ผีที่อาศัยอยู่บนฟ้า หรือ ผีฟ้า เป็นผู้ที่มิอำนาจบันดาลให้เกิดฝนฟ้าตกต้อง

ตามฤดูกาล หรือ บันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์พูนสุข ตลอดจนความอดอยากแห้งแล้ง ความทุกข์
 เจ็ญ เนื่องจากคนพวนมีอาชีพหลักในการทำนา ในอดีตการทำนาต้องพึ่งพาธรรมชาติ คนพวนจึงมี
 ความเกรงกลัวต่อผีฟ้า ถ้าทำให้ผีฟ้าโกรธ จะทำให้เกิดความทุกข์ยาก ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล
 หรือ อาจจะทำให้เกิดฟ้าผ่า ทำให้คนตายได้ คนพวนจึงรู้สึกสำนึกในบุญคุณของฟ้า ที่บันดาลให้เกิด
 ฝน เกิดความชุ่มชื้น และความอุดมสมบูรณ์ในการดำรงชีวิต จึงเกิดประเพณีกำฟ้าขึ้น

ประเพณีกำฟ้า หมายถึง การนับถือ การสักการะ บูชาฟ้า

คำว่า “ กำ ” มาจากคำว่า “ กรรม ” หมายถึงการกระทำ ในภาษาพวนหมายถึงการหยุด การนับ
 ถือ หรือการสักการะ

ประเพณีกำฟ้าในอดีต ถือเอาวันที่มีผู้ได้ยินเสียงฟ้าร้องครั้งแรก ในเดือน ๓ เป็นวันเริ่ม
 ประเพณีกำฟ้า การถือเอาเสียงฟ้าร้องครั้งแรก มักเกิดข้อโต้แย้ง และหาข้อยุติได้ยาก ทำให้ในแต่ละปี
 วันกำฟ้ามีกำหนดไม่แน่นอน ต่อมาจึงกำหนดวันตายตัว เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่า วันกำฟ้า คือ วันขึ้น ๓
 ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี

กิจกรรมที่ถือปฏิบัติในวันกำฟ้า โดยทั่วไป คนพวนจะยึดถือปฏิบัติคือในวันแรก เรียก ว่า วันสุก
 ดิบ หรือ วันเตรียมงาน ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๓ คนพวนทุกครัวเรือนจะเตรียมอาหารคาวหวานไว้
 ทำบุญ ที่ขาดไม่ได้ คือ ข้าวจี หรือ บางบ้านอาจจะเผา ข้าวหลาม และ ข้าวปุ้น (ขนมหิน) ข้าวจี
 ทำจากข้าวเหนียวหนึ่ง ปั้นเป็นก้อนกลมเรียวยาวรูปไข่ นำไปปิ้งไฟให้เหลือง ทาด้วยไข่ ยัดไส้ด้วยถั่วกวน
 น้ำตาล เพื่อเตรียมไว้ถวายพระที่วัด และแบ่งปันกันกิน ในหมู่ญาติพี่น้อง และมิตรสหาย ข้าวจีและข้าว
 หลามที่นำมาถวาย พระสงฆ์จะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ เจริญพระพุทธมนต์ อันเชิญเทวดามารับเครื่อง
 สังเวทที่วัด ถือว่าเป็นของทิพย์ เชื่อกันว่าผู้ใดได้รับประทานแล้วจะไม่ถูกฟ้าผ่าหรือถูกลงโทษจากผีฟ้า

ตอนกลางคืนก่อนนอน ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือ พ่อบ้านแม่เรือน จะเอาไม้ไปเคาะที่เตาไฟ และ
 กล่าวคำที่เป็นมงคลทำนองว่า ให้ผีบ้านผีเรือนผีฟ้า ปกป้องรักษาคนในบ้าน ให้ครอบครัวมีความอยู่ดีกิน
 ดี มีข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ โรคภัยไข้เจ็บไม่มาเบียดเบียน

รุ่งขึ้นเช้าวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ซึ่งเป็นวันกำฟ้า ทุกคนในบ้านจะตื่นตั้งแต่เช้าตรู่ แม่บ้าน
 เตรียมสำรับอาหารคาวหวาน ไปทำบุญถวายพระที่วัด มีการตักบาตรด้วยข้าวหลาม
 และข้าวจี หลังจากเสร็จพิธีสงฆ์ในตอนเช้าแล้ว ก็จะกลับบ้าน ไปรับประพาทอาหารร่วมกัน ในหมู่
 ญาติพี่น้อง

กิจกรรมที่ถือปฏิบัติกันในวันกำฟ้า นอกจากเข้าวัด ทำบุญ ถวายข้าวหลามข้าวจีแล้วก็จะกระทำ
 พิธีบายศรีสู่ขวัญข้าวในยุ้งของคน เพื่อบูชาแม่โพสพและเทวดาฟ้าดิน ที่อานวยให้
 เกิดความอุดมสมบูรณ์ แก่ครอบครัว และจะหยุดทำงานที่ปฏิบัติประจำวันทั้งสิ้น ไม่ใช้แรงงานวัว
 ควาย มีการละเล่นพื้นบ้าน และสนุกสนานรื่นเริง ซึ่งในวันกำฟ้าคนพวนทุกคนจะหยุดทำงาน ๑ วัน
 ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้น จนถึงพระอาทิตย์ตกดิน

- **ประเพณีเส่อกะจาด** ประเพณีเส่อกะจาดของคนพวน จะจัดกันในเทศกาลออกพรรษา ประมาณเดือน ๑๒ ในงานบุญพระเวส หรือ เทศน์มหาชาติ การเส่อกะจาด หรือ ใส่กระจาดจะมี ก่อนวันเทศน์มหาชาติ ๑ วันเรียกกันว่าวันตั้งบุญมหาชาติ ในวันนี้ญาติพี่น้องต่างหมู่บ้าน ต่างตำบล และผู้มาเยือนจะนำสิ่งของเช่น ผลไม้ อาทิ ก้อย อ้อย ส้มเขียวหวาน ส้มโอ รวมทั้งรูป เทียน และ ปี่จ้อย มาร่วมเส่อกะจาด โดยเจ้าภาพมีหน้าที่คอยต้อนรับ จัดสำรับอาหารคาวหวาน ขนมจีนน้ำยา ของหวาน มาเลี้ยงดูแขก ที่มาร่วมทำบุญเส่อกะจาด หลังอิมหาสำราญแล้ว เจ้าภาพจะนำข้าวต้ม มัดมาแจก เรียกว่า คั้นกระจาด เพื่อเป็นการตอบแทน สาเหตุของการเส่อกะจาด เพื่อให้ญาติพี่น้อง และมิตรสหาย ได้มีโอกาสมาเยี่ยมเยียนกัน ได้ร่วมทำบุญเทศน์มหาชาติร่วมกัน และยังได้มีโอกาส พบปะสนทนา ได้เชื่อมความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเป็นกุศโลบายให้ลูกหลานหนุ่มสาวได้มี โอกาสใกล้ชิดกัน

- **ประเพณีลงช่วง** ลงช่วง เป็นประเพณีของคนพวนอย่างหนึ่ง หมายถึง การนัดหมาย เพื่อนบ้าน ออกมาทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในตอนกลางคืน โดยนับเป็นการนัด พบของคนหนุ่มสาว “ช่วง” คือ บริเวณที่โล่งแจ้ง หรือ ลานบ้านซึ่งกว้างพอที่จะสามารถทำงานได้ งานในที่นี้หมายถึง งานบ้าน งานอาชีพเสริม หรือ งานเบ็ดเตล็ด เช่น ตำข้าว ปั่นด้าย มัดหมี่ จุดมุ่งหมายของการลงช่วง อยู่ที่การได้พบปะพูดคุยกันของคนหนุ่มสาว เนื่องจากในอดีตคนหนุ่ม สาวชาวไทยพวน จะมีโอกาสได้พบปะพูดคุยใกล้ชิดกันมีน้อยมาก ส่วนใหญ่ จะหาโอกาสพบกัน พูดคุยกันในระหว่างมีงานบุญ งานประเพณี หรือ ในขณะที่ ช่วยเหลือ กันทำงานบ้านเช่น ตักน้ำ ตำข้าว ซึ่งจะอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่เสมอ เป็นการแสดงออกถึงความ ขยันขันแข็งในการทำงานด้วย

ภาพแสดงประเพณีการลงช่วง

- การร้องลำพวน ลำพวน หมายถึง การขับร้องลำนำ ประกอบแคน ทำนองลีลาพวน โดยเฉพาะ บทลำนำหรือบทขับร้อง เป็นคำพูดที่ผูกร้อยขึ้น ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ เขียนแหลมด้วยปัญญาเรียกว่า “ผญา” คล้ายกับคำร้อยกรองในภาษาไทย มีลักษณะเป็นปริศนาให้คิดเป็นคำสอน เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในการดำรงชีวิต เป็นคำอำนวยพรที่สอคแทรก ไว้ในเรื่องราวที่จะขับลำนำ หรือ ลำพวนในแต่ละโอกาส เช่น ประวัติความเป็นมา เรื่องเล่านิทาน การแสดงออกถึงความรัก ความอาลัย การต่อว่าก่อนจะ เสียคดี ฯลฯ ลำพวนจึงเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนพวน

ภาพแสดงการเล่นขับร้องลำพวนประกอบแคน

- การละเล่นนางกวก เป็นการละเล่นพื้นบ้านอย่างหนึ่งของชาวไทยพวน ที่ได้สืบทอดปฏิบัติกันมาตั้งแต่ในอดีต เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผี และวิญญาณ ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนพวน ตลอดจนปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งคนพวนเชื่อว่า เป็นผลที่เกิดจากอำนาจลี้ลับไม่มีตัวตน ที่คนพวนเรียกกันว่า ผี บันดาลให้เกิดขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตประจำวันของคนพวน ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัย อุปกรณ์ในการทำมาหากิน จะต้องมีการผูกปมป้องกันรักษา เมื่อว่างเว้นจากการประกอบอาชีพการงาน หรือหมดฤดูการทำนา ก็จะนำเอาอุปกรณ์เหล่านั้น เช่น สากตำข้าว กระด้งผัดข้าว กวกปั่นด้าย มาสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนไปในตัว ทั้งนี้จะไม่ลืมที่จะอัญเชิญ วิญญาณ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีบ้าน ผีเรือน ผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วมาร่วมสนุกด้วย โดยอัญเชิญให้เข้ามาสิงสถิตในอุปกรณ์ดังกล่าวเมื่อวิญญาณเข้ามาสิงก็จะแสดงอาการให้รู้ ก็จะมีการสอบถามชื่อ ให้ทำนายทายทัก หรือ บอกกล่าวสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ต้องการอยากรู้ เป็นที่สนุกสนานเพลิดเพลินอีกทั้งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวไทยพวน ที่จะปกป้องรักษาอุปกรณ์ในการทำมาหากิน และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจอีกด้วย

ภาพแสดงการเล่นผีนางกวัก

๑.๕.๒ ความเชื่อต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์/ชุมชน

ในอดีตชาวไทยพวนยังไม่มีลัทธิความเชื่อ หรือ ลัทธิทางศาสนา เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว จิตใจจากการได้เห็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จากการสังเกตและจดจำ ทำให้บรรพบุรุษชาวไทยพวนมีความเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการบันดาลของสิ่งที่มีอำนาจ มีอิทธิฤทธิ์แต่ไม่มีตัวตน และ เรียกชื่อสิ่งนั้นว่า ผี และเชื่อว่า ผี ที่มีอำนาจมากที่สุดที่บันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า แดดออก ลมพายุ ลูกเห็บตก เหตุการณ์ทั้งหมดเกิดจากบนฟ้า ผีที่มีอำนาจมากที่สุดจึงอยู่บนฟ้า เรียกว่า ผีฟ้า ซึ่งเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทยพวน ในอดีตคนพวนจึงมีความเชื่อในเรื่องผีและวิญญาณ และมีความเชื่อต่อผู้อาวุโส ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิต เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ มาก่อน

ต่อมาเมื่อรับเอาอิทธิพลความเชื่อ ในพระธรรมคำสั่งสอนของศาสนาพุทธ จึงมีความ
เชื่อมั่นในเรื่องบาปบุญคุณโทษ กรรมดีกรรมชั่ว ประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยพวน จึงมีความ
ผูกพันทั้งความเชื่อในเรื่องวิญญาณและผี รวมทั้งความเชื่อในทางพุทธศาสนา

๒.๑.๕ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเวียง กรณีศึกษาไทยเวียง อำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชนเผ่าชาติพันธุ์ที่อพยพข้ามมาจากฝั่งซ้ายของ
แม่น้ำโขง ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง และเมืองเวียงจันทน์ ตลอดจนหัวเมืองใกล้เคียง ที่
ประกอบไปด้วย ชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาทิ เช่น ลาวหลวงพระบาง ลาวเวียงจันทน์ ไทยพวน ไทดำ
ไทแดง ไทญ้อ ผู้ไท ฯลฯ ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกกัน จาก ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ตนเอง
หรือจากถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานเดิม ที่มีถิ่นฐานบ้านเมืองเป็นของตนเอง ทั้งในลักษณะหมู่บ้าน เมืองเล็ก
ๆ หรือ รัฐ ที่มีหัวหน้า หรือ ผู้นำ เป็นผู้ปกครอง ซึ่งชาติพันธุ์เหล่านี้ได้มีปฏิสัมพันธ์ กันอยู่
ตลอดเวลาทั้งในด้านการเมือง การปกครอง การแลกเปลี่ยนสินค้า ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ใน
ดินแดนสยาม ในช่วงเวลาที่พม่ามีอิทธิพล เหนือเมืองล้านช้างเวียงจันทน์ แต่ไม่ปรากฏว่าเข้า
มาใน พ.ศ. ใด ที่ถูกไทยกวาดต้อน ให้เข้ามาตั้งถิ่นฐาน อยู่ในดินแดนสยาม หรือ ประเทศไทย
ปัจจุบัน ตั้งแต่เมื่อสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเวียง ที่ถูกเรียกกันว่า ลาวเวียง ลาวเงี้ยว
ลาวดี ลาวกา จากสังคมวัฒนธรรม ในภาคกลางของประเทศไทย มีการผสมกลมกลืนทาง
วัฒนธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบูรณาการให้ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์
ต่างๆ อยู่ร่วมกันโดยปราศจากเหตุการณ์ขัดแย้งรุนแรงระหว่างกลุ่ม โดยการดูคกลืนวัฒนธรรม
บางอย่างของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา หรือ
อาจเรียกว่าวัฒนธรรมหลวง อิทธิพลของการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ผ่านมา ได้สร้าง
สถานการณ์ในปัจจุบัน ที่ไม่สามารถแยกแยะกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ออกจากกันอย่าง
ชัดเจน หากสังเกตเพียงสภาพโดยทั่วไป นอกเสียจากความเชื่อบางประการที่ยังคงหลงเหลือ
และมีหน้าที่ทางสังคมอยู่ในชุมชนนั้น ๆ

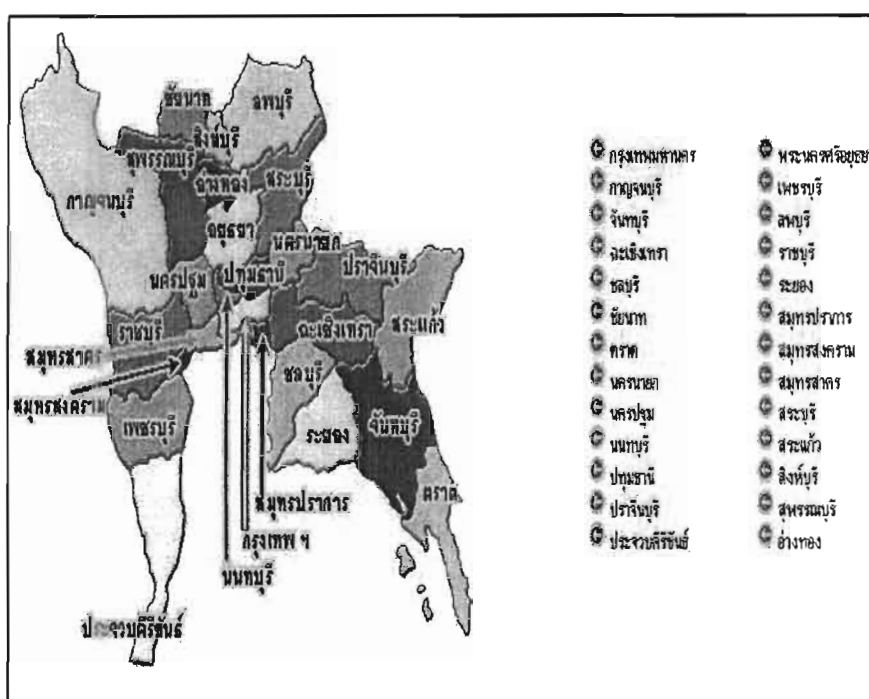
กลุ่มชาติพันธุ์ลาว ถูกมองอย่างเป็นทางการเป็นคนอื่นอยู่ตลอดเวลา เพราะโครงการแห่งการดูถูกชาติ
พันธุ์ฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกของรัฐ ดังมีอคติต่อกลุ่มลาว ดังปรากฏในเอกสารต่าง ๆ ความแตกต่าง
ทางวัฒนธรรมของกลุ่มลาวที่ถูกมองว่าด้อยกว่า ทำให้เกิดการดูถูกและเข้าใจผิด รวมไปถึงไม่
พยายามเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มลาวมากขึ้น

ผู้คนเชื้อสายลาวเงี้ยว ในท่ามกลางความเป็นคนไทยของประเทศไทย บริเวณเขตภาคกลางของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ในชุมชนเกษตรกรรมที่ทำนาเป็นอาชีพหลัก ถูกเรียกว่า “ลาวเงี้ยว” จากผู้คนกลุ่มอื่น และยอมรับการเรียกชื่อกลุ่มนี้ของตน โดยเป็นที่ยอมรับกันทั้งภายในกลุ่มและภายนอกเป็นกลุ่มที่อาจถูกละเลยและมองข้าม เพราะปะปนอยู่กับกลุ่มพวน ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นเดียวกัน ที่มีจำนวนชุมชนและประชากรมากกว่า กลุ่มลาวเงี้ยวนี้แม้จะมีลักษณะเฉพาะทางประเพณีและวัฒนธรรมไม่โดดเด่น แต่ก็ยังคงสำนึกทางชาติพันธุ์ ที่เกาะเกี่ยวการรวมกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันได้ และ สืบมาจนถึงปัจจุบัน

แต่สำนึกทางชาติพันธุ์ของผู้คนเชื้อสายลาวเงี้ยว ก็ยังคงในรูปแบบของ ความเชื่อโดยเฉพาะในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน ภาษาและ สำเนียงการพูดแบบลาวเงี้ยว ส่วนความเคร่งเครียดในชีวิต ซึ่งได้รับผลกระทบจากกระบวนการพัฒนาของรัฐและโครงสร้างที่ไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชาวนา สร้างภาระหนี้สินที่ไม่มีวันหลุดพ้น ทำให้เกิดการวิฤตหาความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย สามารถพึ่งพาตนเองได้ ระลึกถึงอดีตทั้งความในจิตของผู้คน และในชุมชนที่สงบสุข การรวมกลุ่มเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเองในกลุ่มของชาวลาวเงี้ยว อาจจะฉายภาพไม่ชัดเจนนัก แต่เชื่อแน่ว่า หากมีสภาพการณ์ที่บีบรัดชุมชนลาวเงี้ยวยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน อัตลักษณ์และสำนึกทางชาติพันธุ์ ก็อาจจะถูกผลิตซ้ำ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองของกลุ่มขึ้นมาใหม่ และนับว่าเป็นประเด็นที่ต้องเฝ้าติดตามในอนาคต (ศรัศศักดิ์ วัลลิโกดม, มิถุนายน ๒๕๔๑ – มีนาคม ๒๕๔๖, ชุดโครงการความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคกลาง, บทคัดย่อ, <file:///A:\รายละเอียदनักวิจัย.htm>), ๖/๔/๒๕๕๐.

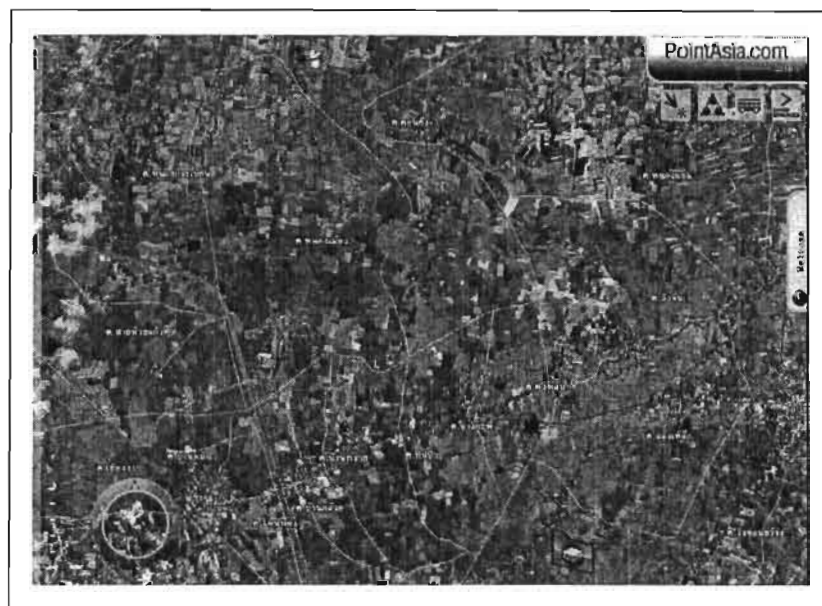
๑. บริบทชุมชน

๑.๑ ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

แผนที่จังหวัดลพบุรี

แผนที่จังหวัดลพบุรีแสดงทั้งอำเภอบ้านหมี่

แผนที่อำเภอบ้านหมี่แสดงที่ตั้งตำบลหนองเมือง

๑.๒. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ตำบลหนองเมือง อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอบ้านหมี่ มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น ๗ หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ ๑ บ้านห้วยกรวด	หมู่ที่ ๒ บ้านหนองเมือง
หมู่ที่ ๓ บ้านหนองเมือง	หมู่ที่ ๔ บ้านหนองแก
หมู่ที่ ๕ บ้านน้ำป่า	หมู่ที่ ๖ บ้านหนองเมือง
หมู่ที่ ๗ บ้านหนองแก	

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดต่อ ตำบลคอนคิ่ง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อ ตำบลบ้านทราย ตำบลหินปัก ตำบลโพนทอง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ ตำบลคอนคิ่ง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อ ตำบลหนองกระเบียน ตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

จำนวนประชากร

จำนวนประชากรทั้งสิ้น ๔,๕๒๕ คน เป็นชาย ๒,๒๒๕ คน เป็นหญิง ๒,๓๐๐ คน

๑.๓.บทบาทต่อสังคมไทย

ชาวไทยเวียงในตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ปัจจุบัน ถือเป็นคนไทยโดยกำเนิด เช่นเดียวกับคนไทยเวียงในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีสิทธิเสรีภาพในฐานะที่เป็นคนไทย มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษ เมื่อศึกษาสำเร็จแล้วก็มีโอกาสสมัครเข้ารับราชการ หรือทำงานในบริษัทห้างร้านอื่น ๆ ตลอดจนประกอบธุรกิจส่วนตัว ตามความสมัครใจ ในปัจจุบันจึงมีชาวไทยเวียงในตำบลหนองเมืองได้มีบทบาทในสังคมไทยมากมายหลายหน้าที่ ทั้งรับราชการทหาร ตำรวจ ครูอาจารย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่งานในกระทรวง ทบวงกรม และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ตลอดจนประกอบอาชีพทำนา ปลุกข้าว เลี้ยงดูประชาชนพลเมืองไทย บางส่วนส่งขายไปยังต่างประเทศ รวมทั้งแต่ก่อนมีการผลิตผ้าทอมัดหมี่ ซึ่งแต่เดิมผลิตสำหรับบริโภคภายในครัวเรือนและสำหรับแลกเปลี่ยนเครื่องบริโภคกับชุมชนอื่น ๆ แต่ในปัจจุบันมีการสืบทอดการทอผ้าแล้ว อีกทั้งสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยเวียง ก็ยังยึดถืออาชีพเกษตร และพึ่งพาตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์สืบทอดรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของตนเองก็ถือเป็นบทบาทหนึ่งของการรักษาชาติ

๒. วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

ประเพณี พิธีกรรม ต่างๆของกลุ่มชาติพันธุ์/ชุมชน

ชาวไทยเวียง ตำบลหนองเมือง ยังคงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และ สืบทอดปฏิบัติต่อมาจนถึงปัจจุบัน ประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญของชาวไทยเวียง ตำบลหนองเมืองได้แก่

- **ประเพณีความเชื่อ** ในอดีตที่ผ่านมาคนไทยเวียงมีความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจ มีอิทธิฤทธิ์ที่ไม่มีตัวตน มีความเชื่อในปรากฏการณ์จากธรรมชาติ จากการสังเกตและติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในประสบการณ์ชีวิต เช่นเดียวกับคนชาติพันธุ์ไทกลุ่มอื่น ๆ มีการจดจำและถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในการถ่ายทอดสั่งสอนลูกหลาน ให้ยึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตของชาวไทยเวียงสืบต่อมา เป็นเหตุให้คนไทยเวียงมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ปู่ย่าตา

๒.๑.๑๐ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยหล่ม กรณีศึกษา ไทยหล่ม อำเภอ หล่มสัก จังหวัด เพชรบูรณ์

อำเภอหล่มสัก เดิมคือเมืองหล่มสัก ตั้งขึ้นมาเมื่อใด ไม่มีหลักฐานชัดเจน ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์สันนิษฐานได้ว่าน่าจะมี ๒ ยุค คือ

ยุคแรก มีหลักฐานปรากฏอยู่ที่บ้านห้วยโป่ง ตำบลบ้านห้วย อำเภอหล่มสัก ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นที่ตั้งของเมืองราด เมืองของพ่อขุนผาเมือง ผู้ซึ่งร่วมกับพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง (นครไทย) ขับไล่ขอม และสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของไทย ต่อมาเมืองราดล่มสลายและเมืองถูกเผาทิ้งเป็นเมืองร้างตั้งแต่นั้นมา

ยุคที่สอง อำเภอหล่มสัก ตั้งขึ้นในสมัยตอนต้นกรุงธนบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๐ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้มีพระบรมราชโองการให้เจ้าพระยาจักรี ยกกองทัพไปปราบเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ ได้ชัยชนะ และได้เชิญพระแก้วมรกต พร้อมทั้งกวาดต้อนผู้คนจากเวียงจันทน์มาด้วย และให้ตั้งหลักแหล่งที่เมืองลพบุรี บางส่วนได้ให้อพยพผ่านมาทางเมืองเพชรบูรณ์ มีผู้หนีทัพมาจากเวียงจันทน์บางส่วน ได้มาตั้งถิ่นฐานแถวเมืองหล่มเก่า ซึ่งเมืองหล่มเก่าเป็นเมืองที่สร้างขึ้น เนื่องจากชาวเวียงจันทน์ได้อพยพติดตามมามากขึ้น และมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองจิกวาย (บ้านหินกลิ้ง ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่าปัจจุบัน) เนื่องจากเป็นสถานที่อุดมสมบูรณ์มีลำน้ำพุ่งไหลผ่าน เหมาะแก่การทำการเกษตรจนกลายเป็นชุมชนใหญ่ เจ้าเมืองคนแรกได้แก่ “ปู่เฒ่า” เป็นคนเชื้อสายเวียงจันทน์ มีเจ้าเมืองปกครองมาประมาณ ๕ คน จนถึงสมัยพระสุริยวงศา เห็นว่าที่ตั้งเมืองไม่เหมาะสม จึงย้ายมาตั้งใหม่ที่บ้านโพธิ์ (บ้านท่าโพธิ์) และเรียกชื่อเมืองใหม่ ว่า “เมืองหล่มสัก” เพราะตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำป่าสัก ต่อมาประชาชนที่อพยพไปอยู่ที่ลพบุรี ได้อพยพกลับมาเพิ่มเติมจนกลายเป็นเมืองใหญ่ขึ้นเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “อำเภอวัดป่า”

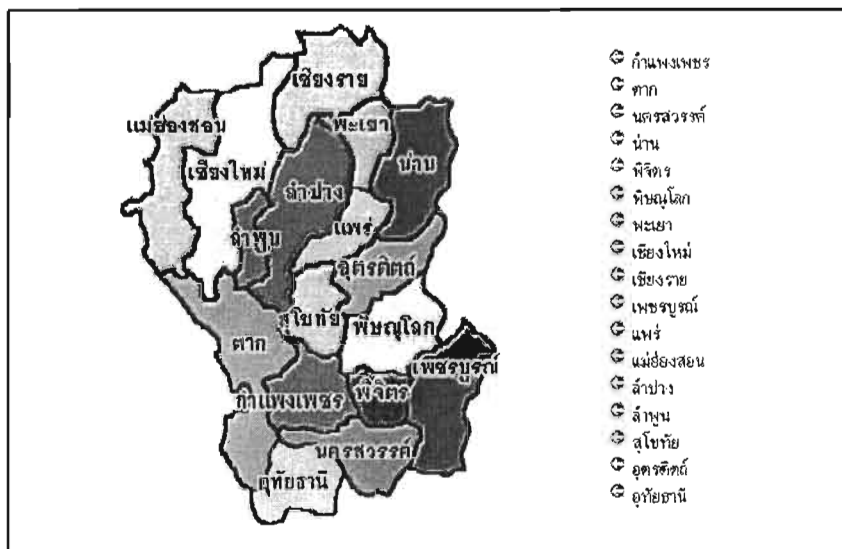
สมเด็จพระอมรินทราบหาราชราชนาถ ทรงสันนิษฐานว่า เมืองหล่มสักตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้าเมืองคนแรก คือ พระสุริยวงศา(คง) ได้มาตั้งเมืองขึ้นใกล้แม่น้ำป่าสัก ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ได้ยกฐานะเมืองเพชรบูรณ์ขึ้นเป็นมณฑล จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนเมืองหล่มสัก ซึ่งเดิมขึ้น อยู่กับมณฑลอุดร มาขึ้นกับมณฑลเพชรบูรณ์ โปรดให้พระแก้วอาสา(ทองดี) นายอำเภอด่านซ้าย มาเป็นผู้ว่าราชการเมืองหล่มสัก ต่อมาเมืองหล่มสักถูกลดฐานะเป็นอำเภอขึ้น อยู่กับจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๕๘ เรียกชื่อว่า “อำเภอวัดป่า” และได้มีพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๘๑ เปลี่ยนชื่อมาเป็น ” อำเภอหล่มสัก” จนถึงปัจจุบัน(สำนักงานปกครองจังหวัดเพชรบูรณ์)

พื้นที่อำเภอหล่มสักเป็นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำป่าสัก มีภูเขาล้อมรอบ เป็นเขตรอยต่อระหว่างภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถเดินทางติดต่อกับทุกภาคดังกล่าวได้สะดวก

อำเภอหล่มสัก ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดเพชรบูรณ์ ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑ (สายสระบุรี – หล่มสัก) ระยะทางห่างจากจังหวัดเพชรบูรณ์ ๔๔ กิโลเมตร การคมนาคมสามารถติดต่อกับภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคอีสานได้สะดวกตลอดปี มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอหล่มเก่า
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอน้ำหนาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอเขาค้อ

จะเห็นได้ว่า อำเภอหล่มสักมีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนกระทั่งได้มีความสัมพันธ์กับบรรพบุรุษชาวเวียงจันทน์ และไทยอีสาน ที่มีความผสมกลมกลืนกันทางประเพณี วัฒนธรรม ภาษาพูด การแต่งกายและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จนเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง โดยเฉพาะภาษาพูด ที่มีสำเนียงเฉพาะของชาวไทยหล่ม

แผนที่ ประเทศไทย แสดงที่ตั้งจังหวัดเพชรบูรณ์

๑. บริบทชุมชน

๑.๑ ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

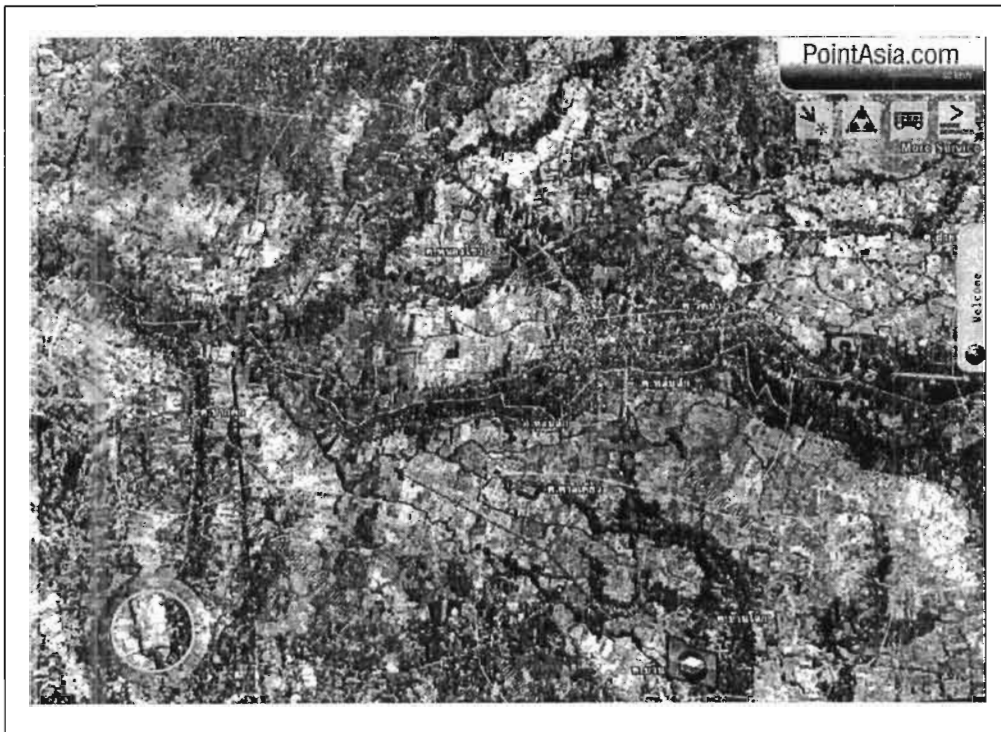
ตำบลบ้านดัว ตั้งอยู่ในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ระยะห่างจากอำเภอหล่มสักประมาณ ๘ กม. และอยู่ห่างจากจังหวัดเพชรบูรณ์ ๕๒ กม. เป็นตำบลที่มีผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจคือ ยาสูบ แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ บ้านปากห้วย หมู่ที่ ๒ บ้านกกเคื่อ หมู่ที่ ๓ บ้านดัว หมู่ที่ ๔ บ้านดัว หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยนาเลา หมู่ที่ ๖ บ้านบึงผักหม หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งนาทอน หมู่ที่ ๘ บ้านท่า หมู่ที่ ๙ บ้านห้วยโปร้ง หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองผือ หมู่ที่ ๑๑ บ้านป่าแกเครือ หมู่ที่ ๑๒ บ้านไร่นาเจริญ

สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลบ้านดัวมีพื้นที่ ๗๘๖๖๓ ไร่ หรือ ประมาณ ๑๒๕.๔ ตร.กม. มีภูมิประเทศ ๓ ลักษณะคือ ที่ราบลุ่ม ที่ราบเชิงเขา และภูเขา ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนและบางที่เป็นดินจืด เนื่องจากในฤดูฝนน้ำไหลหลากชะล้างหน้าดินไปหมด

แผนที่จังหวัดเพชรบูรณ์

แผนที่ จังหวัดเพชรบูรณ์แสดงที่ตั้งอำเภอหล่มสัก

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
 ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เทือกเขาเพชรบูรณ์
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านหวาย ตำบลบ้านโสก อำเภอหล่มสัก
 จังหวัดเพชรบูรณ์

จำนวนประชากรของตำบล

ในเขต อบต. ๗๕๖๓ คน และ จำนวนครัวเรือน ๑๗๓๖ หลังคาเรือน อาชีพหลัก
 ของประชากร คือ ทำนา ทำสวน และทำไร่ อาชีพเสริม คือ ค้าขาย

๑.๒. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

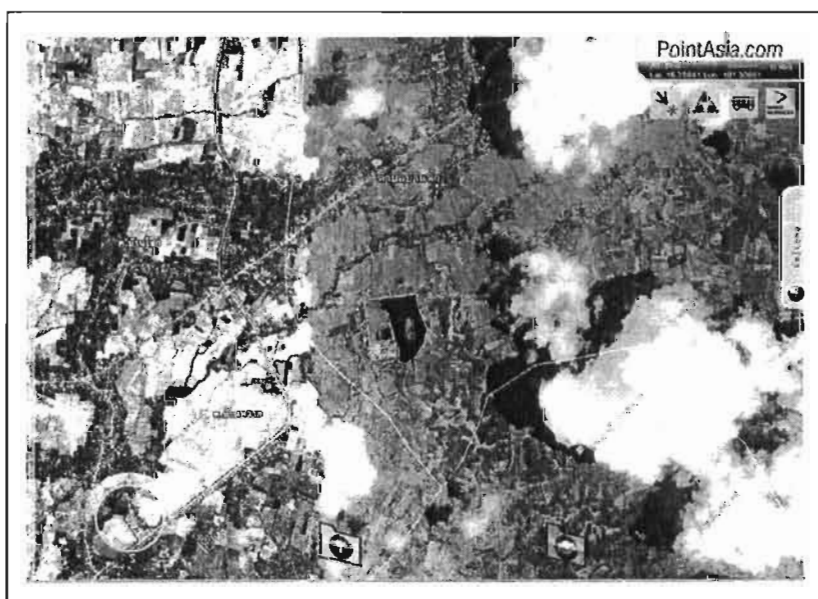
บ้านดัว ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สภาพภูมิศาสตร์ และการคมนาคม สภาพทั่วไปพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นที่ราบลุ่มมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านทุ่งนาทอนและบ้านท่า

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านห้วยโป่ง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านทุ่งนาทอน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านกกเคื่อ

แผนที่อำเภอหล่มสักแสดงที่ตั้งตำบลบ้านดัว

การคมนาคม

มีถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้านเชื่อมต่อกับถนนลาดยาง สายบ้านดัว – หล่มสัก การติดต่อกับภายนอกสะดวกทุกฤดูกาล ระยะทางห่างจากอำเภอหล่มสักประมาณ ๘ กม.

ประชากร

มี ๑,๕๕๐ คน เป็นชาย ๕๓๑ คน หญิง ๑,๐๑๙ คน จำนวนครัวเรือน ๔๗๐ ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร เช่น การทำนา ปลูกยาสูบ ปลูกผัก และทำสวนมะขาม นอกจากนั้นยังมีอาชีพรับจ้างทั่วไป รับราชการ และอาชีพค้าขาย

บ้านไร่นาเจริญ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๒ ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สภาพทางภูมิศาสตร์และการคมนาคม ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบลุ่ม มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านนุ่งผักหม่ม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหนองผือ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เทือกเขาเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านห้วยนาเลา

ระยะทางห่างจากอำเภอหล่มสัก ถึงบ้านไร่นาเจริญ ประมาณ ๑๑ กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออก จะผ่านบ้านโสก บ้านห้วย บ้านร่องบง บ้านดัว บ้านห้วยนาเลาและบ้านไร่นาเจริญ มีประชากร ๕๓๘ คน เป็นหญิง ๒๖๔ คน ชาย ๒๗๐ คน มีครัวเรือน ๑๔๔ หลังคาเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การทำไร่ ทำนา และทำสวน พืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรคือ ไม้ยาสูบ มะขามหวาน และพืชผักทุกชนิดที่ปลูกตามฤดูกาล

๑.๓. ประวัติศาสตร์ของชุมชน

บ้านดัว ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่า เริ่มตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่เมื่อใด คาดว่าคงไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ ปี จากการเล่าสืบต่อกันมาว่า มีชาวลาวกลุ่มหนึ่ง ได้อพยพมาจากเวียงจันทน์ หรือกรุงศรีสัตนาคนหุต ลงมาทางใต้ มาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ทำไร่ไถนาอยู่พุทธาเวียง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และ ได้อพยพติดตามกันมาเรื่อยๆ ทุกๆ ปี ทำให้ผู้คนเพิ่มมากขึ้น ที่ทำกินลดน้อยลง และเป็นเหตุให้ต้องอพยพต่อไปอีกโดยข้ามเทือกเขามาทางทิศตะวันตก เพื่อแสวงหาที่ทำกินต่อไป จึงได้พบผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำและพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก จึงได้ตั้งถิ่นฐานขึ้น ครั้งแรกสันนิษฐานว่ามีป่าดงดิบอยู่เป็นจำนวนมาก และเมื่อจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นมา จึงเรียกว่า “บ้านดัว” หลักฐานอ้างอิงว่า คนบ้านดัวมีบรรพบุรุษร่วมกับคนไทยพุทธาเวียง ซึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์ ด้วยการพูดสำเนียงลงท้ายอย่างเดียวกัน คือ อีเปียง ปีสังหมากผาง และจากการสร้างวัด ก็ได้พระภิกษุจากเวียงจันทน์มาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก จะเห็นได้จากถาวรวัตถุ คือ เจดีย์ ซึ่งสร้างจากศรัทธาชาวมเวียงจันทน์ บรรพบุรุษของ พระครูหลักคำ (น้อย) อันเป็นทำเนียบสมณศักดิ์ซึ่งปรากฏอยู่ที่วัดศรีภูมิ

บ้านไรรณาเจริญ ประชาชนดั้งเดิมของหมู่บ้าน สันนิษฐานว่า เป็นชาวลาวอพยพ มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่โดยมีหลักฐาน คือ ประเพณีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับ ทางภาคอีสานและประเทศลาว โดยเฉพาะชาวเวียงจันทน์ การตั้งชื่อหมู่บ้าน บ้านไรรณาเจริญ เกิดจากการรวมกลุ่มบ้าน ๓ แห่งเข้าด้วยกัน คือ กลุ่มบ้านหนองอ้อ กลุ่มบ้านหนองควายน้อย และกลุ่มบ้านเหล่านาฮี จะใช้ชื่อใดชื่อหนึ่งก็ไม่เหมาะสม จึงตั้งชื่อขึ้นมาใหม่ สืบเนื่อง มาจากเป็นพื้นที่ที่มีที่นา ที่ไร่ เป็นจำนวนมาก จึงเอาคำว่า ไร่ คำว่า นา แล้วเอาคำว่า เจริญ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายและเป็นมงคลมาต่อท้ายรวมได้ว่า “ไรรณาเจริญ”

๒. วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

๒.๑. ประเพณี พิธีกรรม ต่างๆของกลุ่มชาติพันธุ์/ชุมชน

ชาวไทยหล่มดำบลบ้านดัว ยังคงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และ สืบทอดปฏิบัติต่อมาจนถึงปัจจุบัน ประเพณี และพิธีกรรมที่สำคัญ ของชาวไทยหล่ม ดำบลบ้านดัวได้แก่

- **ประเพณีความเชื่อ** ชาวไทยหล่มดำบลบ้านดัว เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลาช้านานหลายชั่วอายุคน บรรพบุรุษสันนิษฐานว่า เป็นชาวลาวอพยพ ประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อ จึงมีลักษณะคล้ายกับประเทศลาว และภาคอีสานของไทย ประเพณีที่เกิดจากความเชื่อ เกี่ยวกับศาสนาและลัทธิพราหมณ์ มีเป็นจำนวนมากที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องผี เรื่องเทวดาและ ผีฟ้า ผีบรรพบุรุษ

- **ประเพณีที่เกิดจากความเชื่อทางพุทธศาสนา** อาทิ เช่น

การกินดอง หมายถึง การแต่งงาน “ดอง” หมายถึง “เกี่ยวดอง” เป็นญาติจากการที่มีคนจากทั้ง ๒ ฝ่ายแต่งงานกัน ตามประเพณีของชาวไทยหล่ม หนุ่มสาวในสมัยก่อน ก่อนที่จะมีการกินดอง ฝ่ายชายจะต้อง “ไปเล่นสาว” หมายถึง การไปจีบสาวที่บ้าน ในเวลา กลางคืน สาว ๆ จะมา “ลงข่วง” คือการทำงาน เช่น ปั่นฝ้าย เ็นด้าย ใช้ตะเกียงอ้อปอก (ตะเกียงน้ำมันก๊าด) ตั้งอยู่บริเวณลานบ้าน หนุ่ม ๆ ก็มาจีบ เมื่อตกลงปลงใจที่จะแต่งงานกัน ก็มีการสู่ขอ หรือ มีการหมั้นกันไว้ก่อน และตกลงหาวันแต่งงานหรือกินดองต่อไป

การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นประเพณีที่นิยมทำกันโดยทั่วไป ในชนเผ่าที่นับถือศาสนา พุทธ มีการนิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์เย็น เพื่อความเป็นสิริมงคล เพื่อนบ้านใกล้เคียง

ญาติพี่น้อง ก็จะนำดอกไม้ ธูปเทียน และเงิน มาช่วยในงาน และร่วมถวายภัตตาหารพระในตอนเช้า

การบวชพระ ชายที่อายุครบ ๒๐ ปี จะต้องบวชเพื่อศึกษาธรรมะ การบวชเหมือนประเพณีของคนไทยทั่วไป

การทำบุญเบิกบ้าน หรือ การทำบุญคุ้ม เป็นการทำบุญหมู่บ้าน โดยกำหนดให้ตั้งกองบุญที่บ้านใดบ้านหนึ่งในหมู่บ้าน หรือบริเวณที่เป็นศูนย์รวมหมู่บ้าน มีการนำข้าวปลาอาหารมา รวมกัน นำทรายมากองรวมกัน และโยนด้วยสายสิญจน์ ไปทุกหลังคาเรือน ตอนเย็นจะมีการ นิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์เย็น เพื่อความเป็นสิริมงคล ในตอนเช้าจะมีการทำบุญเลี้ยงพระ

การจัดงานศพและการทำบุญให้กับผู้ตายไปแล้ว (ทำบุญแจกข้าว) รายละเอียด เหมือนกัน หรือ คล้ายคลึงกับของชนเผ่าอื่น ๆ

การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา จะเหมือนกับทุกภาคของไทย แต่ที่เป็นเอกลักษณ์ได้แก่ การกว่นข้าวทิพย์ การทำบุญข้าวสาก(สารท) การทำบุญพระเวส(เทศมหาชาติ) การทำบุญข้าว ประดับดิน การแสวงบุญ (สานธง)ในวันสงกรานต์ การถวายปราสาทผึ้ง เป็นต้น

- ประเพณีที่เกิดจากความเชื่อตามลัทธิพราหมณ์ ได้แก่ การผูกเสี่ยว การผูกแขน การสู่ขวัญ การช้อนขวัญ จะมีการทำบายศรี โดยทำจากใบตองประดับด้วยดอกไม้ ในบายศรีมี ไข่ต้ม ข้าวต้มมัด ข้าวเหนียว และได้ผูกแขน เมื่อเสร็จพิธีจะมีการผูกแขนเพื่อเป็นสิริมงคลสำหรับผู้เข้าพิธีสู่ขวัญ

- ประเพณีที่เกิดจากความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อเรื่องผี

๑) การเลี้ยงผีและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การเลี้ยงผี ได้แก่ผีบ้านผีเรือน ผีตาแฮก ผีเชื้อ

การเลี้ยงเจ้าพ่อ เจ้าพ่อกที่ไทยหล่มบ้านตัวเคารพนับถือเป็นที่รู้จักกันทั่วไปได้แก่ เจ้าพ่อมเหสักข์ เจ้าพ่อกกไทร และเจ้าพ่อผาแดง

การสักการะ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ ได้แก่ อนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง หลักเมือง ศาลเจ้าพ่อมเหสักข์ ศาลเจ้าพ่อกกไทร และศาลเจ้าพ่อผาแดง

๒) การทำบุญและการละเล่นเพื่อบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์

๒.๑ บุญบั้งไฟ จัดในเดือนหกหรือเดือนเจ็ด เพื่อเป็นการขอฝนจากเทวดา มีการปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยหล่ม ได้แก่ การฟ้อนเสื่อแถบลาน, การแห่อุปลุต, การลงเจ้าพ่อ, การแปลงกายเป็นผี, การจุดบั้งไฟ

๒.๒ การแห่นางแมว เพื่อเป็นการขอฝน

๒.๓ การจุดบั้งไฟตะไล เพื่อขอฝนและขอมาลั่งศักดิ์สิทธิ์

๒.๔ การเล่นแม่ นางด้ง แม่ นางกวัก และแม่ นางเชือก

๒.๕ การแห่ดอกไม้ไปปฏิบัติหลังวันสงกรานต์

๒.๖ การทำบุญลาน เมื่อนำข้าวเข้าลาน จะต้องมีการทำบุญ

๒.๗ การทำบุญแจกข้าว เป็นประเพณีที่ทำบุญให้กับผู้ที่ตายแล้ว

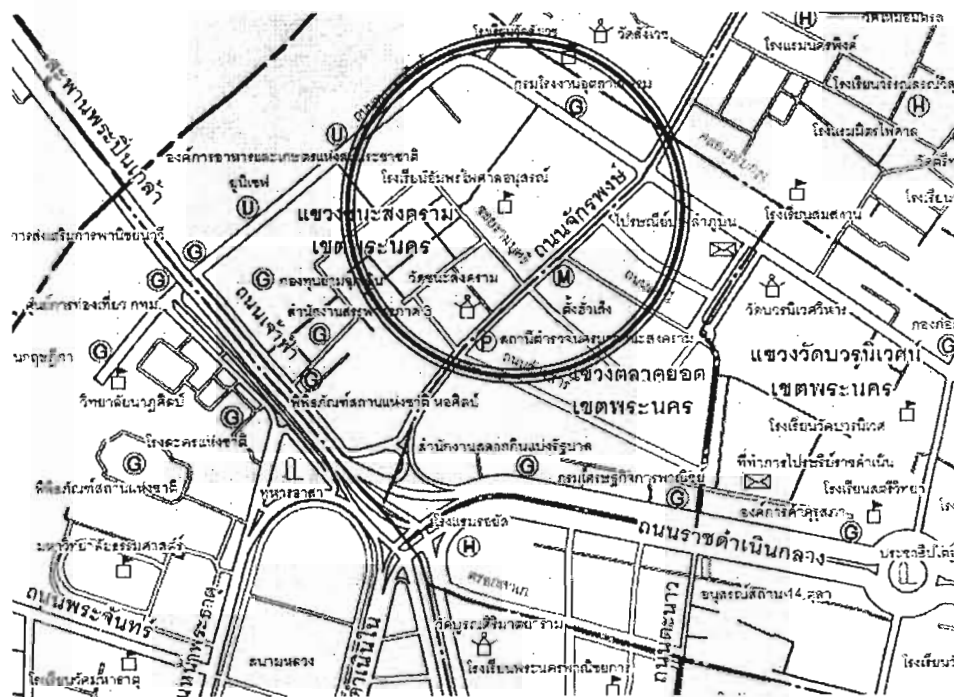
๒.๑.๑๑ กลุ่มชาติพันธุ์มลายู กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ เขตพระนคร

กรุงเทพมหานคร

ที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์

ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ ตั้งอยู่ในแขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กทม. ซึ่งอยู่ในท้องที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	ถนนพระสุเมรุ
ทิศใต้	ติดกับ	ถนนรามบุตรี
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ถนนจักรพงษ์
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ตรอกไก่อ๊ะ

ที่มา : http://203.155.220.217/cpd/db/doc/khetmap_A3/pranakhon.pdf

ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์มีบ้านเรือนปลูกสร้างติดกันอย่างหนาแน่น โดยมีทางเข้าได้ 2 ทางทั้งทางถนนจักรพงษ์ และถนนพระสุเมรุ ทางเดินเป็นคอนกรีตขนาดเล็กเกือบทั้งหมด ในพื้นที่ของชุมชนมีลานของมัสยิดเป็นพื้นที่ว่างสำหรับชุมชนใช้ประโยชน์ในทางศาสนกิจและกิจกรรมทางสังคม

ประวัติของชุมชน

ภาพมัสยิดจักรพงษ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

(ถ่ายโดย: วิมลสิริ เหมทานนท์ ๖ กันยายน ๒๕๕๐)

การตั้งถิ่นฐานชุมชนของมุสลิม จะให้ความสำคัญกับการมีศาสนสถานหรือมัสยิด ดังนั้น การตั้งถิ่นฐานชุมชนจึงปรากฏภาพของมัสยิดควบคู่ไปกับการเริ่มต้นชุมชน ดังนั้นการสร้างชุมชนมัสยิดจักรพงษ์จำเป็นจะต้องกล่าวถึงมัสยิดด้วยควบคู่กันไป

มัสยิดจักรพงษ์ มีชื่อเดิม สุเหร่าวัดตองปุ เพราะตั้งอยู่ใกล้วัดตองปุ (ปัจจุบันคือวัดชนะสงคราม) มัสยิดนี้เป็นมัสยิดเก่าแก่ สันนิษฐานว่าน่าจะตั้งขึ้นในต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ เนื่องจากมีมอญกลุ่มหนึ่งนำโดยพระยาแจ้ง (ตันตระภูตคชเสนีย์) ได้เข้ามาสวามิภักดิ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระองค์โปรดให้ตั้งถิ่นฐานบริเวณวัดกลางนา พระยาแจ้งได้ตั้งชื่อวัดกลางนาใหม่ว่า วัดตองปุ

ภายหลังจากกรมพระราชวังบวรสุรสิงหนาท (วังหน้า) ได้รับชัยชนะจากการเสด็จตีหัวเมืองเหนือ ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลพม่า พระองค์โปรดให้บูรณะวัดทองปู้ และนำเสี้ยนค้ำที่ใส่ออกบรมมาคลุมที่องค์พระประธาน พร้อมทั้งพระราชทานชื่อวัดใหม่ว่า วัดชนะสงคราม ดังนั้นหากพิจารณาคำว่าทองปู้แล้ว สุธะว่าวัดทองปู้จึงน่าจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กับในสมัยพระยาแจ้ง (ในสมัยนั้นชื่อของมัสยิดหรือสุเหร่าจะตั้งตามชื่อวัด) หรืออาจจะต่ำกว่าเล็กน้อย

หลักฐานทางประวัติศาสตร์มัสยิดจักรพงษ์ได้ปรากฏชัดจากคำให้การของฮัจยีอุมร์ อุมาริ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประวัติศาสตร์ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ ผู้ใหญ่เล่า ผู้เยาว์จดและจำ, ๒๕๔๕) เมื่อครั้งฮัจยีอุมร์เป็นเด็ก (ในราวปี พ.ศ. ๒๓๘๐ - ๒๓๙๐) มีสุเหร่าวัดทองปู้หรือมัสยิดจักรพงษ์อยู่แล้ว ฮัจยีอุมร์ อุมาริ เป็นคนผู้รู้ด้านศาสนาอิสลาม ท่านได้ทำหน้าที่เป็นอิหม่ามและเป็นครูสอนศาสนาให้เด็กและผู้ใหญ่เรื่อยมาโดยทำการสอนที่บริเวณบ้านของท่าน นอกจากนี้อิหม่ามอุมร์ยังได้มอบที่ดินแปลงหนึ่งจัดสร้างเป็นบาแล (สถานที่ประกอบศาสนกิจเล็กๆ เอาไว้ใช้สำหรับชุมชนขนาดเล็ก)

ต่อมา ฮัจยีอาลี อุมาริ ซึ่งเป็นบุตรของฮัจยีอุมร์ อุมาริ ได้บริจาคที่ดินส่วนตัว เนื้อที่ ๑ งาน ๑๔ ตารางวา ให้สร้างเป็นมัสยิดจักรพงษ์ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๕ พร้อมทั้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าของที่ดินบางราย เช่น โต๊ะริ้ว ให้บริจาคที่ดินเพื่อสร้างมัสยิด ผู้คนในชุมชนได้ร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้คนในชุมชนเรียกสุเหร่านี้ว่า “สุเหร่าบางลำพู” ตอนแรกสร้างตัวอาคารเป็นไม้ พื้นของมัสยิดเป็นไม้สักทองและฝาเป็นไม้ธรรมชาติ

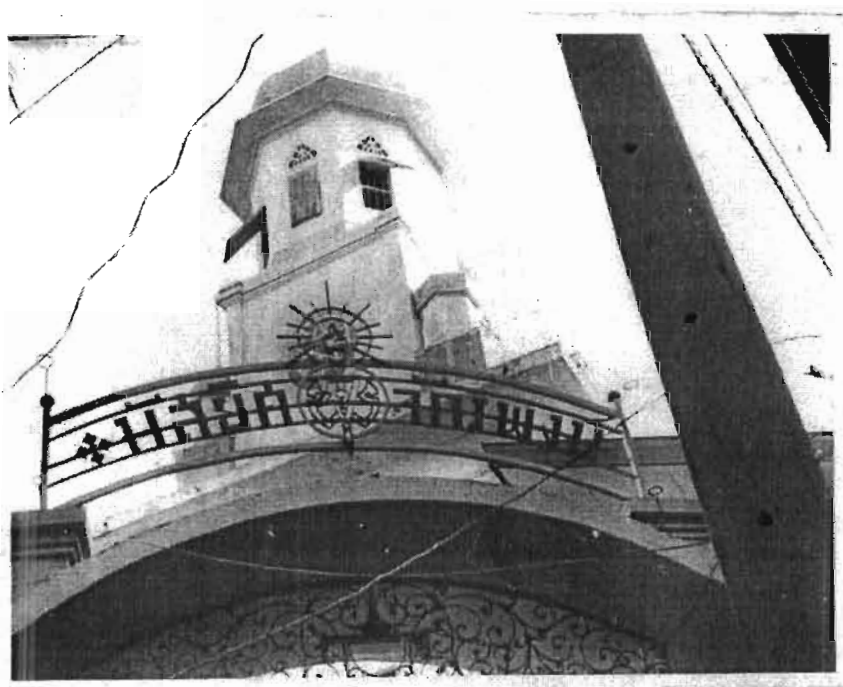
ภาพถ่ายแผ่นหินสลักแสดงการบริจาคที่ดินเพื่อใช้เป็นมัสยิดบางลำพู

(ถ่ายโดย: วิมลสิริ เหมทานนท์ ๖ กันยายน ๒๕๕๐)

หลังคาของมัสยิดเป็นกระเบื้องดินเผามีลักษณะยาวเรียบปลายหัวแหลม เหมือนหลังคาวัดเก่าๆ สีแดง มีนอคนขนาดใหญ่ มีศาลาด้านซ้ายและขวา ส่วนเสาบัง (หอออะซาน) ซึ่งเป็นสถานที่เรียกเชิญชวนผู้คนให้มาละหมาดอยู่นอกตัวมัสยิด ลักษณะเป็นเสา ๔ เสาบันไดสูงมีกลองอยู่ด้านบน ๑ ใบสำหรับใช้ตีก่อนบังเข้าเวลา (การบัง: ออะซาน คือการเชิญชวนให้คนมาทำความดี การเชิญชวนให้ละหมาด จะตีกลองเพื่อบอกให้คนในชุมชนได้รู้ว่าถึงเวลาละหมาดแล้ว) ในสมัยก่อนเมื่อมีการสร้างมัสยิดจะต้องสร้างเสาบังหรือหอออะซานควบคู่กันไป เสาบังจึงมีความหมายสำคัญต้องสร้างให้สูงและตั้งเด่นเป็นสง่า เสียงกลองจะได้ยินไปทั่วชุมชน แล้วตามมาด้วยเสียงอะซาน หลังจากสิ้นเสียงอะซาน มุสลิมทุกคนจะมารวมกันที่มัสยิดเพื่อละหมาดร่วมกัน นอกจากนี้ฮัจยีอาลี อุมาริ ได้ใช้บ้านของท่านเป็นสถานที่สอนภาษาอาหรับ และสอนศาสนาจากคัมภีร์อัล-กุรอานการเขียน-อ่านภาษาไทยให้กับเด็กๆ ในชุมชนด้วย

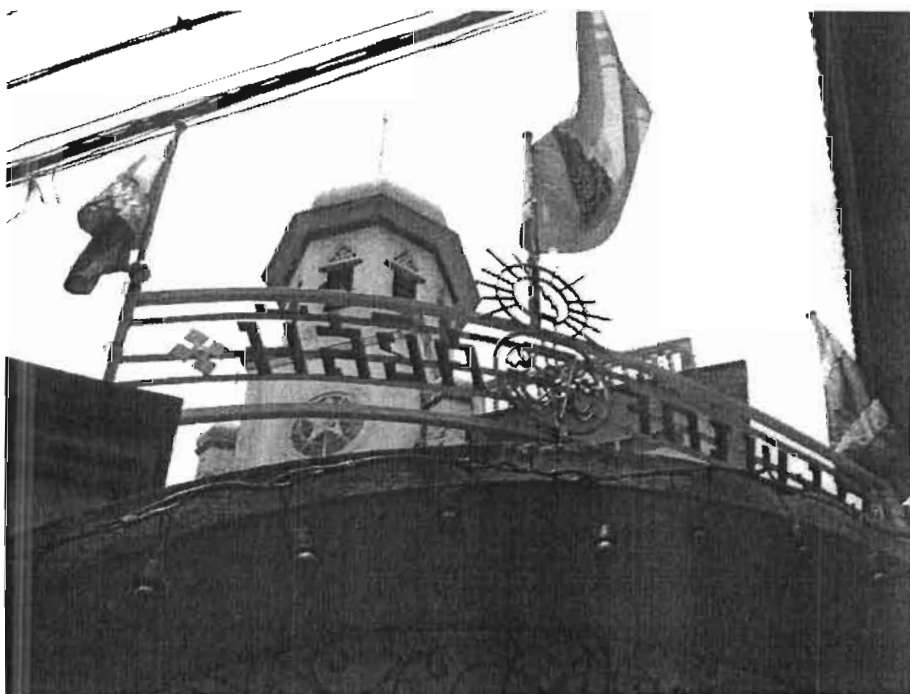
ในยุคฮัจยีสมหวัง จันตะอุมาริ ได้รับเลือกจากสัปบุรุษให้ดำรงตำแหน่งอิหม่าม สุเหร่าที่ตั้งมาแต่เดิมนอกจากจะชำรุดแล้วยังคับแคบเพราะมีจำนวนคนมากขึ้น จึงมีการประชุมหารือระหว่างสัปบุรุษ และในที่สุดก็สร้างเป็นมัสยิดสองชั้นก่ออิฐถือปูนแทน และเรียกชื่อว่า **มัสยิดจักรพงษ์** ตามชื่อของถนนซึ่งตั้งตามพระนามของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ มัสยิดเกิดจากแรงผลักดันของท่านอิหม่ามหวัง จันตะอุมาริ และชาวบ้านในย่านนั้น โดยได้ช่วยกันรวบรวมเงินทองและได้ร่วมมือกันก่อสร้าง โดยใช้เวลาในการก่อสร้างถึง ๒ ปี

มัสยิดนี้ยังมีบทบาทเป็นหลุมหลบภัยในช่วงระยะของสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๒) เวลาที่ฝ่ายสัมพันธมิตรมาทิ้งระเบิด คนในชุมชนจะใช้บริเวณใต้มัสยิดเป็นหลุมหลบภัย บริเวณนี้หากไม่ใช้ในการหลบภัยแล้วจะใช้เป็นที่เก็บงานและของใช้ต่างๆ ที่เป็นทรัพย์สินของมัสยิด เมื่อสงครามสงบจึงมีการเรียไ้เงินอีกครั้งหนึ่ง เพื่อก่อสร้างหอออะซาน

ภาพมัสยิดจักรพงษ์ในอดีต

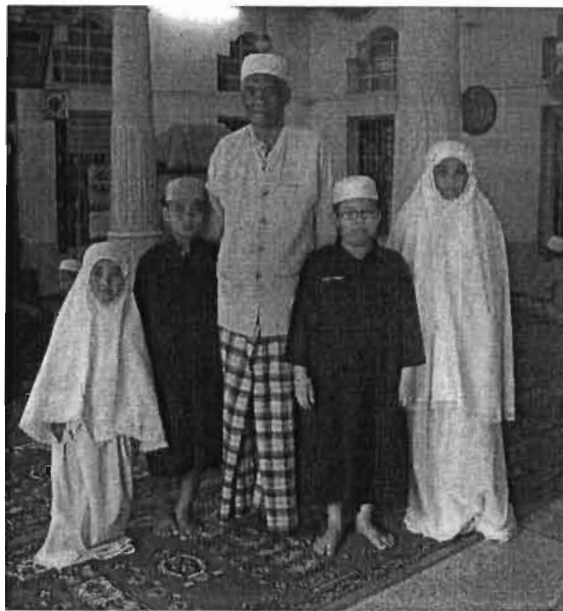
จากเอกสารประวัติศาสตร์ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ ผู้ใหญ่เล่า ผู้เยาว์จดและจำ

ภาพมัสยิดจักรพงษ์ในปัจจุบัน

(ถ่ายโดย: วิมลศิริ เหมทานนท์ ๖ กันยายน ๒๕๕๐)

สถานศึกษาในชุมชน: โรงเรียนอนุกลอิสลาม

ภาพครูใหญ่โรงเรียนอนุกลอิสลาม (ฮัจยีฮาซัน มิตรมานะ) ถ่ายร่วมกับนักเรียน

(ถ่ายโดย: วิมลสิริ เหมทานนท์ ๖ กันยายน ๒๕๕๐)

เมื่ออิหม่ามสมหวัง จันตะอุมาริเสียชีวิต ชุมชนจึงเลือกบุตรชายของท่านให้รับตำแหน่งอิหม่าม แต่บุตรชายของท่านไม่ยอมรับตำแหน่งด้วยเหตุว่าต้องการให้ผู้ที่มีอาวุโสและมีคุณวุฒิที่ดีกว่าเป็นอิหม่ามคนต่อไป ดังนั้นในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ นายด่วน สุวรรณศาสตร์ ซึ่งเป็นจุฬาราชมนตรี จึงได้ส่ง ฮัจยีตวนอับดุลการิม นิภารัตน์ กรรมการอิสลามประจำจังหวัดพระนคร มาเป็นประธานในการเลือกตั้งอิหม่าม ผลของการเลือกตั้งปรากฏว่า ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ นายสุธรรม (อิสมาแอล) ผลทวี ดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่อิหม่าม อิหม่ามอิสมาแอล หรือครูแอล เป็นผู้ที่มีความต้องการให้ชุมชนมีโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามอย่างมีระบบและแบบแผน เพื่อให้เยาวชนมีสถานที่ศึกษาที่รัฐบาลรับรอง มีการเรียนการสอนตามหลักสากล ขยายหลักสูตรการสอนเพิ่มขึ้น และจัดให้มีครูสอนเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งมีครูประจำชั้นสอนฟรีคูอิน (การศึกษาศาสนาระดับต้น) ทั้งภาคปฏิบัติและทฤษฎีโดยใช้มัสยิดเป็นที่ทำการเรียนการสอนในระยะแรก เมื่อจำนวนนักเรียนมากขึ้นประกอบกับจำนวนคนที่มาละหมาด (การประกอบศาสนกิจ) เพิ่มมากขึ้น อิหม่ามอิสมาแอลจึงริเริ่มให้มีการปรับปรุงมัสยิด โดยได้ซื้อที่ดินด้านข้างเพื่อขยายบริเวณมัสยิดและเปลี่ยนรั้วจากรั้วไม้ เป็นรั้วคอนกรีตส่วนบนเป็นโครงเหล็ก ต่อมาได้ซื้อที่ดินตรงข้ามมัสยิดและสร้างเป็นโรงเรียนสอนศาสนาเป็นอาคารสองชั้นโดยตั้งชื่อโรงเรียนว่า “อนุกลอิสลาม” พร้อมทั้งซ่อมแซมมัสยิดโดยเปลี่ยนพื้นมัสยิดชั้นล่างจากพื้นไม้มาเป็นพื้นหินขัด ต่อเติมชั้นบนของมัสยิดเป็นชั้นลอยอีกชั้น ตลอดจนทาสีมัสยิดและโรงเรียนจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนมัสยิดจักรพงษ์และผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป

กิจกรรมทางสังคม

อิหม่ามอิสมาแอล ยังเป็นผู้ริเริ่มปฏิบัติศาสนกิจ ให้มัสยิดจักรพงษ์มีการจัดบรรยายศาสนา-ธรรมขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประวัติศาสตร์ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ ผู้ใหญ่เล่า ผู้เยาว์จดและจำ, ๒๕๔๕) จนในภายหลังมัสยิดอื่นๆ ได้นำไปเป็นแบบอย่าง อีกทั้งยังริเริ่มจัดงานละศีลอดที่มัสยิดเพื่อมุสลิมที่เป็นผู้เดินทาง จะได้รับการบริการ เช่น จัดเตรียมเครื่องดื่ม อาหารทั้งคาวและหวานให้แก่ผู้ละศีลอด ซึ่งการเลี้ยงละศีลอดสำหรับผู้เดินทางนี้ยังคงดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่ออิหม่ามอิสมาแอล ผลทวี เสือชีวิต ได้มีการแต่งตั้งบุตรชายของท่าน คือ สุธี ผลทวี เป็นอิหม่ามคนต่อมา อิหม่ามสุธี (อับลุฆอมมิ) ผลทวี ได้สืบสานเจตนารมณ์ต่อจากอิหม่ามอิสมาแอล ในการจัดหาที่ดินเพิ่มเติมเพื่อสร้างเป็นลานกีฬาสำหรับให้เยาวชนได้ออกกำลังกายรวมทั้งสร้างอาคารอเนกประสงค์สำหรับใช้ทำกิจกรรมต่างๆ ประจวบกับในเวลาต่อมามัสยิดได้รับการบริจาคที่ดินจากผู้มีจิตศรัทธาสำหรับใช้ในกิจกรรมด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านที่เป็นลานกีฬาในปัจจุบัน และบริเวณศูนย์สุขภาพชุมชนซึ่งเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ของคนในชุมชน นอกจากนี้อิหม่ามสุธี ยังได้จัดให้มีการออกร้านขายอาหารเพื่อการกุศล เมื่อการก่อสร้างอาคารหลังใหม่สำเร็จลง จึงได้มีการตั้งชื่ออาคารนี้ว่า “อาคารอเนกประสงค์” สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นพลังแห่งความสามัคคีของคนในชุมชน สำหรับโรงเรียนอนุกุลอิสลามนั้นได้เจริญรุดหน้าภายใต้การดูแลของครูใหญ่ คือ ฮัจยีฮาซัน มิตรมานะ และคณาจารย์ที่ทำหน้าที่ในการอบรมความรู้ให้แก่ เยาวชนจักรพงษ์ ทั้งยังมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุกุลอิสลาม เช่น คัมมัฏฐานสำหรับนักเรียนของโรงเรียนที่เรียนจบชั้นศาสนา ระดับต้น หรือจัดอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน เป็นต้น มัสยิดจักรพงษ์ยังคงปรับปรุงและพัฒนาโครงการอื่นๆ อีกมากมายภายใต้ปณิธานในการพัฒนาของ อิหม่ามสุธี ผลทวี

สังคม อาชีพและวิถีชีวิต

ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นชุมชนตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีคณะกรรมการชุมชนจำนวน ๘ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของคนในชุมชนฯ ปัจจุบันมีนายสมฤทธิ์ ปันมณีวรรณ เป็นประธานกรรมการชุมชน

ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑๒๐ หลังคาเรือน จำนวนครอบครัว ๑๖๐ ครอบครัว และประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๔๕๐ คน ในอดีตชุมชนมัสยิดจักรพงษ์หรือที่รู้จักกันว่า ครอบสุหรามีอาชีพเป็นช่างทำทองเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันคนในชุมชนมัสยิดจักรพงษ์จะประกอบอาชีพค้าขายมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทำทอง หรืองานฝีมือต่างๆ ส่วนอาชีพรับราชการน้อยที่สุด ระดับการศึกษาของประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษา

บังคับและระดับอาชีวศึกษา บางส่วนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕ นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ ๔๖ นับถือศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม ความเชื่อ และการเคารพนับถือของคนในชุมชน

ศาสนาอิสลามมีลักษณะเป็นเอกเทวนิยม คือ นับถือองค์อัลลอฮ์เพียงองค์เดียว และมีความเชื่อว่าสรรพสิ่งในโลกนี้ อัลลอฮ์เป็นผู้สร้างและทรงประทานโอองการ คือ บทบัญญัติการถือปฏิบัติ และการละเว้นปฏิบัติต่างๆ แก่ชาวโลกผ่านทางร่อซูลของพระองค์ โดยมีพระนามนบีมูฮัมหมัดเป็นองค์แรก และองค์สุดท้ายคือท่านนบีมูฮัมหมัด รวม ๒๕ พระองค์ จึงครบบริบูรณ์

นบีมูฮัมหมัด ได้รวบรวมบทบัญญัติหรือ โอองการที่องค์อัลลอฮ์ประทานให้แก่ร่อซูลในที่ต่างๆ มารวบรวมเป็นคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งเปรียบเสมือนธรรมนูญการปกครองการดำเนินวิถีชีวิตของมุสลิม ควบคู่ไปกับพระโอวาทและจริยวัตรของท่านนบีมูฮัมหมัด ซึ่งได้มีผู้บันทึกไว้ เรียกว่า “หะดิษ” (วจนะหรือโอวาทของท่านศาสดานบีมูฮัมหมัด) และ “สุนนะ” (จริยวัตรปฏิบัติของศาสดานบีมูฮัมหมัด) เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของ ศาสนิกชน

ในการต่อมา “อิหม่าม” (ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมศาสนา) ได้มีการวินิจฉัยตีความเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติในส่วนย่อย ที่แตกต่างกันตามความคิดเห็นของตน จึงเกิดการปฏิบัติตามอย่างอิหม่ามผู้เป็นต้นคิดนั้นๆ ซึ่งก็จะแตกต่างกันไป

ศาสนาอิสลามสามารถแบ่งคำสอนได้เป็น ๒ ภาค คือ

๑. หลักศรัทธา (รูกอิมาน) มี ๖ ประการ

- ๑) ศรัทธาในการมีและเอกภาพของพระผู้เป็นเจ้า คือ อัลลอฮ์เพียงองค์เดียว ไม่มีสิ่งใดเท่าเทียม
- ๒) ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ เทวดาผู้รับใช้ของอัลลอฮ์
- ๓) ศรัทธาในคัมภีร์ (หรือ อัล-กุรอาน) ของอัลลอฮ์
- ๔) ศรัทธาต่อบรรดาร่อซูลขององค์อัลลอฮ์ ผู้นำศาสนาของพระองค์มาเผยแผ่แก่มนุษยโลก
- ๕) ศรัทธาในวันสิ้นสุดของโลกมนุษย์ และการฟื้นคืนชีพของผู้ที่ตายไปแล้วว่ามีจริง
- ๖) ศรัทธาในกฎของอัลลอฮ์ ที่กำหนดสถานะความเป็นไปของมนุษย์ไว้ว่า ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่มนุษย์มีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดีและชั่วได้ตามสติปัญญาของตน

๒. หลักปฏิบัติ (รูกนอิสลาม) มี ๕ ประการ ได้แก่

- ๑) ปฏิญาณยืนยันความศรัทธาว่า จะเชื่อมั่นในองค์อัลลอฮ์และร่อซูลของพระองค์ โดยไม่มีพระเจ้าอื่นใด

- ๒) ทำการละหมาด แสดงความจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์ ด้วยกายและจิตใจอันบริสุทธิ์ วันละ ๕ เวลา
- ๓) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ตั้งแต่เวลารุ่งอรุณไปจนถึงเวลาตะวันตกดิน และงดกิน งดดื่ม งดการเสพเมถุน หลีกเลียงการทะเลาะวิวาท การนินทากล่าวร้าย
- ๔) บริจาคซะกาต (หรือบริจาคทานบังคับ) จากผู้มีทรัพย์สิน ให้แก่คนยากจน (และคนที่ไม่มีสิทธิจะได้รับ ตามที่กฎหมายอิสลามกำหนดไว้)
- ๕) เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบียอย่างน้อย ๑ ครั้ง เมื่อมีทรัพย์สินและมีสุขภาพสมบูรณ์

ประวัติการเข้ามาของศาสนาอิสลามในประเทศไทย

ยุคเริ่มต้น

ศาสนาอิสลามได้เข้ามาเผยแพร่ทางตอนใต้ของประเทศไทยเมื่อประมาณพันกว่าปีมาแล้ว ซึ่งสมัยนั้นดินแดนแถบนี้ยังเป็นอาณาจักรศรีวิชัยอันเป็นอาณาจักรที่เคยรุ่งเรืองด้วยพุทธศาสนา มหายาน และได้เสื่อมสูญไปโดยมีศาสนาอิสลามเข้ามารุ่งเรืองแทน จนกระทั่งในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ได้ทรงแผ่อาณาเขตไปจนถึงแหลมมลายู ทำให้ดินแดนเหล่านี้ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของไทย โดยที่ไทยยอมให้เมืองเหล่านี้มีผู้ปกครองของตนเอง เมื่อถึงกำหนดปีต้องส่งเครื่องราชบรรณาการและจะต้องนำถวายพระมหากษัตริย์ไทย จึงมีความสัมพันธ์กับผู้นามลายูในรัฐต่างๆ นับแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไทยได้มีการค้ากับต่างชาติ พวกที่นับถืออิสลามซึ่งมาจากดินแดนต่างๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น อาหรับ เปอร์เซีย และตุรกี ได้เข้ามาทำการค้ากับไทย หลายคนได้ตั้งหลักแหล่งในเมืองหลวงเก่าแห่งนี้ของไทย โดยอาศัยอยู่ในบริเวณทั้งภายในเกาะเมือง เช่น ประตูนครด้านตะวันตกไปจนถึงหลังวัดนางมุก แล้วเลยไปที่ทำนบก่าย ซึ่งในส่วนนี้ที่เป็นส่วนในกำแพงเมืองยุคนั้น มีมุสลิมที่ตั้งหลักแหล่งอีกเช่นกัน ส่วนนอกกำแพงเมืองเข้าใจว่ามุสลิมที่เข้ามาในสมัยอยุธยาส่วนมากเป็นพวกมลายูจามและมักกะสัน ซึ่งเป็นพวกที่มาจากเกาะซีลีเบสในอินโดนีเซีย ปัจจุบันพวกนี้ตั้งบ้านเรือนแถบคลองตะเคียนด้านใต้

เมื่อกรุงศรีอยุธยาตกในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ มุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานที่อยุธยา กลุ่มต่างๆ ได้เดินทางมาตั้งถิ่นฐานที่กรุงธนบุรี

สมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์

หลังจากที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในการเสียกรุงครั้งที่ ๒ มุสลิมได้ตั้งถิ่นฐานบริเวณปากคลองบางหลวงและบางกอกน้อย แต่เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ปัตตานี และประเทศราชทั้งหลายในดินแดนแหลมมลายูต่างตั้งตนเป็นอิสระไม่ยอมขึ้นต่อกรุงธนบุรี ดังนั้นเมื่อถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยของพระบาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงได้ยกทัพไปปราบปราม ในครั้งนี้ พระองค์โปรดพวkmุสลิมปัตตานีที่ถูกนำตัวมายังกรุงเทพฯ และได้ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ภายในพระนคร อยุธยา มินบุรีและหนองจอก นอกจากนี้ยังมีการกวาดต้อนพวกเขมรมาด้วย และในกลุ่มชาวเขมรที่ถูกกวาดต้อนมาด้วยนี้ก็มีพวกจามที่นับถือศาสนาอิสลามมาอยู่ด้วย ทรงโปรดให้อาศัยอยู่แถวบ้านครัว เขตพญาไท (ปัจจุบันได้แก่ แถวกิ่งเพชร) มุสลิมบางคนในสมัยนี้ได้เข้ารับราชการในกรมกองต่างๆ รวมทั้งรับราชการในกองทัพเรือ

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดเหตุการณ์ขัดแย้งในหัวเมืองมลายู เช่น เมืองปัตตานี ทรงโปรดให้ชาวมลายูได้ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ในแถบบ้านสมเด็จพระและสวนพลู ทำให้จำนวนมุสลิมในเมืองหลวงเพิ่มจำนวนมากขึ้น

ในยุคที่ไทย ปรับปรุงประเทศให้เป็นแบบสมัยใหม่ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ และ ๕ เป็นต้นมา รัชกาลที่ ๕ ทรงปฏิรูปการปกครองที่มีลักษณะเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ (Modern State) ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีฐานะเป็นพลเมืองไทย เช่นเดียวกับมุสลิมมลายูที่อยู่ในประเทศไทยก็มีฐานะเป็นคนสัญชาติ เชื้อชาติไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ให้หมู่เรียกตนเองว่า ออแหมนยู หรือ คนมลายู หมายถึงผู้สืบเชื้อสายมลายู นับถือศาสนาอิสลาม และใช้ชีวิตชีวิตร้อยอย่างมลายูอิสลาม ขณะเดียวกันก็มักแสดงตนเองว่าเป็น ออแหมดानी หรือ คนตานี เมื่อเข้าไปทำงานหรือท่องเที่ยวในมาเลเซีย โดยเฉพาะในแถบรัฐทางเหนือใกล้เคียงกับฝั่งชายแดนไทย (เกสสุดา สิทธิสันติกุล “กะปิเยาะห์” คน “กะมียอ” ชีวิตและวัฒนธรรม 2548) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ทั้งนี้อาจมีนัยแฝงของความภาคภูมิใจที่เป็นหนึ่งในฐานะของรัฐปัตตานีที่เคยรุ่งเรือง และมีความรู้สึกถึงการยอมรับว่าเป็นคนที่มีรากเหง้าอยู่ในแผ่นดินที่เคยเป็นบ้านเมืองสำคัญและมีความเป็นพวกพ้องเดียวกัน

อย่างไรก็ตามคำว่า คนตานี นี้ ในยุคต้นกรุงเทพฯ คนไทยก็เรียกกลุ่มคนเหล่านั้นว่า แหกตานี ดังพบร่องรอยที่ปรากฏเป็นชื่อถนนตรงสี่แยกคอกวัวว่า ถนนตานี และมีชุมชนมุสลิมอาศัยอยู่เป็นชุมชน ซึ่งปัจจุบันเป็นตรอกแคบ ๆ บนถนนดังกล่าว คือ ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ นอกจากนี้ยังมี “คนตานี” ที่ถูกกวาดต้อนมาเป็นพลเมืองที่กรุงเทพฯ และอาศัยอยู่ในปริมณฑลตามจังหวัดรอบนอก เช่น นนทบุรี ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา อยุธยา ฯลฯ แม้ในรุ่นต่อมาบางส่วนจะกลับคืนไปปัตตานี แต่ส่วนใหญ่ยังคงตั้งชุมชนอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ และนับถือศาสนา

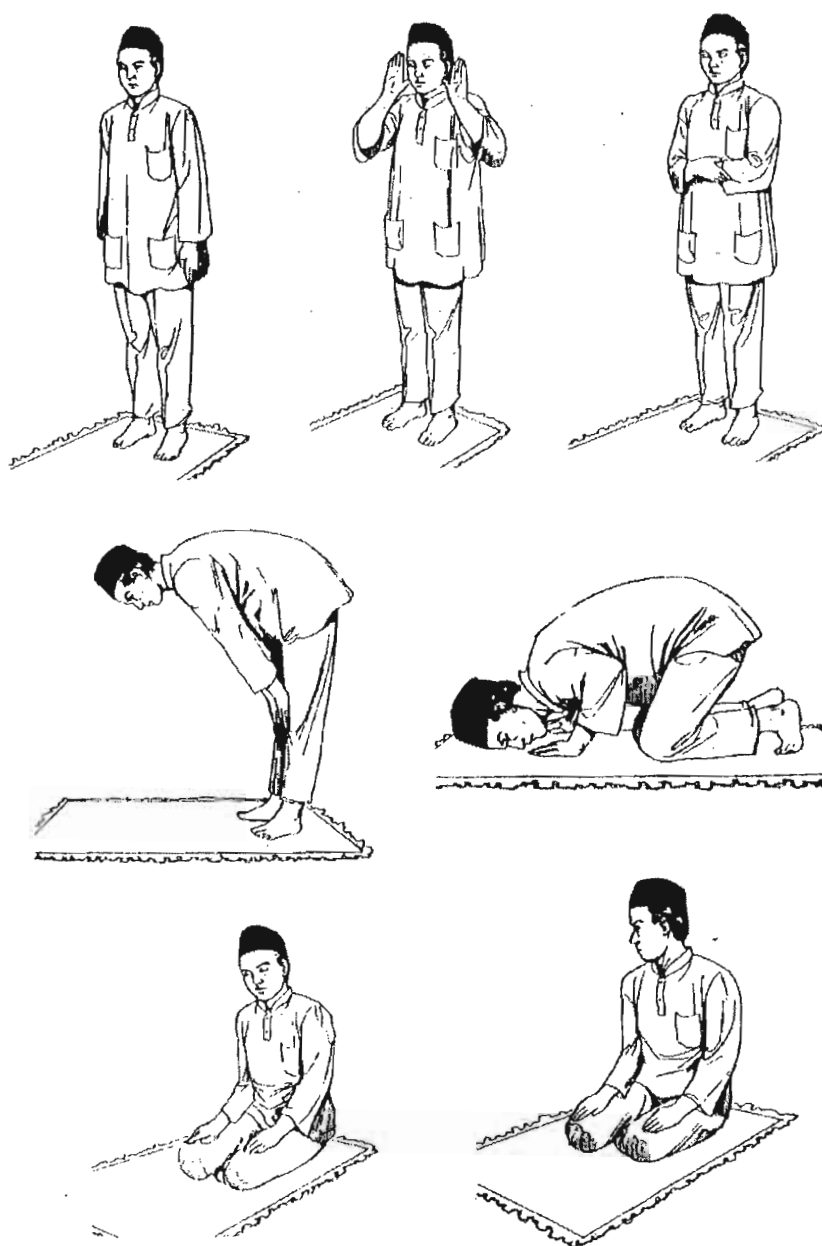
อิสลาม บาง -กลุ่มยังคงอัตลักษณ์ เช่น ยังคงแต่งกายแบบชาวมลายู หรือพูดภาษายาวี เช่นที่ชุมชนทำอิฐ

ไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า คนมุสลิมที่อยู่ในเมืองไทย ต่างอยู่ร่วมกันกับชาวไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา บุคคลเหล่านี้ได้ร่วมสร้างสรรค์สังคมไทย เช่น เข้ารับราชการทั้งฝ่ายพลเรือนและทหาร ทำหน้าที่ป้องกันบ้านเมืองมาโดยตลอด เช่น พวกที่เชื้อสายเจกอหมัด ได้แก่พวกตระกูลบุญนาค อะหมัดจุฬา และจุฬารัตน์ และพวกที่สืบเชื้อสายจากสุลต่านสุไลมาน เช่น ณ พัทลุง สุคนธาภิรมย์ และ ศิริสัมพันธ์ เป็นต้น

เนื่องจากประชากรส่วนหนึ่งของชุมชนมัสยิดจักรพงษ์นับถือศาสนาอิสลาม ความเชื่อของคนในชุมชนจึงเป็นความเชื่อที่มีพื้นฐานมาจากศาสนาซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน มัสยิดจึงเป็นศาสนสถานที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับชุมชนตลอดมา วิถีชีวิตของมุสลิมนั้นจะต้องละหมาดวันละ ๕ ครั้ง ดังนี้

- ๑) ละหมาดซุบฮ - ละหมาดตอนเช้าตรู่ (นมัสการพระเจ้า)
- ๒) ละหมาดดูริช - ละหมาดตอนเที่ยง
- ๓) ละหมาดอัซริ - ละหมาดตอนบ่าย
- ๔) ละหมาดมัฆริบ - ละหมาดตอนค่ำ
- ๕) ละหมาดอิชา - ละหมาดตอนกลางคืน

วิธีการละหมาดของชาวมุสลิม

ภาพที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในที่มัสยิด คือ ภาพของมุสลิมชายและหญิง ทั้งผู้สูงอายุ คนหนุ่มสาวและเด็กจะมาทำการละหมาดร่วมกันที่มัสยิดเมื่อได้ยินเสียงอะซาน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นความผูกพันและความเชื่อของชุมชนต่อศาสนา โดยมีมัสยิดเป็นศูนย์รวมและศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจึงนับเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนผู้นับถือศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามคือความผูกพันกับวิถีชีวิตของมุสลิมตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน การละหมาดวันละ ๕ เวลา เป็นศาสนบัญญัติที่มุสลิมทุกคนทั้งชายและหญิงเมื่อบรรลุนิติภาวะจะต้องปฏิบัติ นอกเหนือการละหมาดวันละ ๕ เวลาในแต่ละวันแล้ว วิถีชีวิตของมุสลิมในชุมชนก็ยังเกี่ยวพันสอดคล้องทางศาสนาก็เหมือนกับมุสลิมในชุมชนอื่นๆ คือมีวิถีชีวิตผูกพันกับการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ ดังนี้

การละหมาดญุมอะฮ์ (ละหมาดวันศุกร์) สัปดาห์ละครั้ง

วันศุกร์หรือวันญุมอะฮ์นั้นเป็นวันสำคัญประจำสัปดาห์ซึ่งศาสนบัญญัติให้มุสลิมิน (มุสลิมที่เป็นผู้ชาย) จะต้องละหมาดร่วมกันที่มัสยิดในเวลาละหมาดคุฮรี ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการคุญบะฮ์ (เทศนาธรรม) โดยคอเต็บ และเมื่อคุญบะฮ์เสร็จแล้วจะทำการละหมาดร่วมกัน ๒ รอกะอ์ต (การละหมาด ๒ ครั้ง มีลักษณะการยืน ก้ม กราบ)

สำหรับชุมชนมัสยิดจักรพงษ์นั้นก็เหมือนชุมชนมุสลิมในที่อื่นๆ ซึ่งจะต้องมีการละหมาดวันศุกร์ร่วมกันภายในชุมชน ด้วยเหตุที่มัสยิดจักรพงษ์ตั้งอยู่ในย่านกลางเมือง มัสยิดแห่งนี้จึงเป็นศูนย์กลางให้มุสลิมินที่ทำงานหรือกำลังเรียนอยู่ในละแวกนี้และที่เดินทางผ่านไปมาได้มาใช้สถานที่ของมัสยิดจักรพงษ์ละหมาดร่วมกัน บรรยากาศของชุมชนจึงคึกคักมากกว่าวันอื่นๆ ของสัปดาห์ เพราะมีทั้งอาหารและขนมวางขายมากกว่าวันอื่นๆ ทำให้ชุมชนมีสีสันขึ้นกว่าทุก ๆ วัน

การละหมาดญะนาซะฮ (สำหรับผู้เสียชีวิต)

การละหมาดญะนาซะฮ คือการละหมาดให้กับคนตาย (ไมยิต) ตามบัญญัติของศาสนาอิสลามต้องรีบฝังไมยิตภายใน ๒๔ ชั่วโมง โดยก่อนที่จะฝังนั้นจะมีการละหมาดญะนาซะฮให้กับไมยิตก่อนนำไปฝัง ยกเว้นคนที่เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายที่จะไม่ได้รับอนุญาตให้มีการละหมาดญะนาซะฮให้

(สมาคมอัล-อิสลาห์ วิธีละหมาดตามบัญญัติอิสลาม ๒๕๔๔ หน้า ๓๔๕-๓๔๖)

ก่อนที่จะทำการละหมาดญะนาซะฮนั้นจะต้องมีการอาบน้ำญะนาซะฮให้คนตาย และมีการห่อผู้ตายด้วยผ้าขาวธรรมดา หากไม่มีผ้าขาวให้ใช้ผ้าเก่าหรือผ้าสีก็ได้ เมื่อจะละหมาดญะนาซะฮให้ตั้งผู้ตายตามขวาง โดยศีรษะอยู่ขวามือ อิหม่ามยืนหันหน้าไปตรงกิบละฮ (ทิศที่ใช้ในการละหมาด) โดยมีเจตนาจะละหมาดผู้ตาย หากผู้ตายเป็นชายอิหม่ามต้องยืนตรงศีรษะผู้ตาย หากผู้ตายเป็นหญิง อิหม่ามต้องยืนตรงสะโพกของผู้ตาย และเริ่มทำการละหมาดญะนาซะฮ เมื่อทำการละหมาดเสร็จแล้วจึงนำไมยิตไปฝัง

เนื่องจากมัสยิดจักรพงษ์ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐาน จึงไม่สามารถสร้างสุสาน (กุโบร์) ได้ ดังนั้นหากมีผู้ตายจะต้องนำไปฝังที่กุโบร์มหานาค ซึ่งต่างจากชุมชนอื่นที่มีสุสาน (กุโบร์) อยู่ในชุมชนหรือละแวกใกล้เคียง

ค่านิสฟูชะอบาน

ค่านิสฟูชะอบานคือ คื่นที่ ๑๕ ของเดือนชะอบาน ซึ่งเป็นเดือนที่เปดตามปฏิทินอิสลาม มุสลิมจำนวนมากมีความเชื่อว่า อัลลอฮ์ ได้ทรงกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างไว้แล้ว ทั้งความทุกข์ยาก ความดี (ริสกี) การเกิด การตาย และได้มีการลงบันทึกไว้ก่อนที่มนุษย์จะเกิดมา และจะทรงคงไว้ตามที่พระองค์ทรงประสงค์ เพราะพระองค์ทรงกรรมสิทธิ์ ในบันทึกให้คงไว้ จึงมีการสวดความยิ่งใหญ่ของวันนี้ โดยปฏิบัติความดี (อิบาดะฮ) ภายในมัสยิดและตามบ้านเรือน ด้วยการอ่านซูเราะฮฺ ยะซีน (บทหนึ่งจากคัมภีร์อัลกุรอาน) อ่านคฺอฺา (บทขอพร) เฉพาะ และละหมาดเฉพาะเพื่อขอให้ อัลลอฮ์ได้โปรดลบบันทึก เกี่ยวกับความทุกข์ยาก และการมีริสกีที่คับแคบ โดยเปลี่ยนแปลงเป็นความผาสุก ความสมหวัง

พิธีกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ปรากฏในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด และในสมัยของบรรดาซอฮาบะฮ์ (คนร่วมยุคกับท่านนบี) จุดเริ่มต้นของพิธีเช่นนี้ เกิดจากการริเริ่มของตาบิอิน (คนภายหลังยุคซอฮาบะฮ) ๒ คนคือ คอลิดอิบนุมะอฺดาน และมักฮูล อัชชามียฺ ทั้ง ๒ ได้แสดงความคร่ำเคร่ง ในการปฏิบัติอิบาดะฮ์ในคิ่นนิสฟูชะอบาน

ในวันนิสฟูชะอบานที่มัสยิดจักรพงษ์ ชาวชุมชนต่างร่วมกันทำบุญด้วยการนำอาหารและผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาบริจาค เช่น บริจาคขนม นม น้ำผลไม้ โดยจะช่วยกันแบ่งขนมใส่ถุงให้เท่าๆ

กัน สำหรับนำไปแจกจ่ายเลี้ยงผู้มาร่วมละหมาดในคัมภีร์นิสฟูชะอบาน เมื่อเสร็จสิ้นการละหมาด นิสฟูชะอบาน ผู้ที่มาละหมาดจะร่วมกันรับประทานอาหารที่ทางมัสยิดจัดเตรียมไว้ พร้อมกับอาหารที่ชุมชนบริจาคร่วมกัน หากอาหารเหลือก็จะทำการแจกเด็กต่อไป

เดือนรอมฎอน

เดือนรอมฎอนเป็นเดือนที่ ๙ ตามปฏิทินอิสลาม เป็นเดือนที่บัญญัติให้มุสลิมต้องถือศีลอด ตลอดทั้งวันเป็นเวลา ๑ เดือน โดยไม่ดื่มน้ำ หรือรับประทานอาหารตลอดระยะเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนกระทั่งพระอาทิตย์ตก นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ทำความดีและบริจาคทาน สำหรับตน ขจัดความขโมย โสโอหัง สอนให้ออกทน ห้ามความฟุ้งเฟ้อ และฟุ้งเฟ้อ

ความสำคัญของเดือนรอมฎอนที่เจาะจงให้มีการถือศีลอดและส่งเสริมให้มีการละหมาด ในยามค่ำ เนื่องจากเป็นเดือนที่มีความประเสริฐที่สุดในบรรดาเดือนต่างๆ เพราะเป็นเดือนที่ คัมภีร์อัลกุรอานถูกประทานลงมาในคืนอัลกัจร์ มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพิเศษ เช่นการละหมาดที่เรียกว่า ละหมาดตะรอเวียห์ ซึ่งเป็นการละหมาดในยามค่ำคืนหลังละหมาดอิชา โดยอาจทำการละหมาดร่วมกันในมัสยิดหรือที่บ้านของคนที่ได้ มุสลิมโดยทั่วไปมีความเชื่อว่าในคืนลัยละตุลคัจร์นี้มีภาคผลบุญและผลานิสงฆ์มากกว่าพันเดือน โดยมีความเชื่อว่า คัมภีร์อัลกุรอานดังกล่าวเป็นวันหนึ่งวันใดในวันซึ่งอยู่ในสิบคืนสุดท้ายของเดือนรอมฎอน ดังนั้นจึงทำให้ในช่วง สิบคืนสุดท้ายของเดือนรอมฎอน มุสลิมส่วนใหญ่จะประกอบความดีและทำบุญกันโดยมาก

สำหรับชุมชนมัสยิดจักรพงษ์นั้น บรรยากาศของเดือนรอมฎอนจะเริ่มปรากฏตั้งแต่เดือนชะอบาน (หนึ่งเดือนก่อนเดือนรอมฎอน) โดยเมื่อใกล้ถึงเดือนรอมฎอน ชุมชนมีการเตรียมตัว และร่วมมือกันในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น ถ้างานมัสยิด ทาสีรั้วเพื่อเป็นการต้อนรับเดือนรอมฎอน ตลอดถึงบริเวณมัสยิดและโดยรอบจะมีการประดับไฟเพื่อสร้างสีสันและบรรยากาศของเดือนรอมฎอนตลอดทั้งเดือน นอกจากนี้ในเวลาเย็นมัสยิดจะทำการเปิดเทปคลาสเซ่ทำการอ่านกุรอานผ่านเครื่องขยายเสียงของมัสยิดเพื่อให้ชาวชุมชนได้ฟังกุรอานอีกด้วย ทั้งร้านค้าในย่านชุมชนจะคึกคักเพราะมีผู้คนแวะเวียนมาซื้ออาหารไปละศีลอดทำให้บรรยากาศยามเย็นมีสีสันกว่าปกติ และเนื่องจากชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ตั้งอยู่ในย่านกลางเมือง จึงเป็นสถานที่ที่มีมุสลิมจากที่ต่างๆ ที่ไม่สามารถไปละศีลอดที่บ้านได้ทันเวลา มาทำการละศีลอดที่มัสยิด ทางมัสยิดจักรพงษ์ได้ทำการเลี้ยงละศีลอดให้กับผู้เดินทางมาโดยตลอดทุกปี โดยการเลี้ยง

ละศีลอดนั้น ทางมัสยิดจะนำเงินที่ได้จากการบริจาคมาใช้ในการประกอบอาหาร และนอกจากนี้ ชาวชุมชนและคนทั่วไปยังได้ช่วยกันนำอาหารมาร่วมกันทำบุญและละศีลอดร่วมกัน

เมื่อเสร็จสิ้นจากการละศีลอด เป็นเวลาที่พระอาทิตย์ตกดินและเริ่มรับประทานอาหาร และน้ำได้ ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ก็เหมือนกับชุมชนมุสลิมอื่นๆที่มีการละหมาดร่วมกันนั่นคือ ละหมาดตะรอเวียห์และละหมาดวิตเตอร์ ผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนก็จะทำการละหมาดร่วมกันที่ มัสยิด มีบ้างที่ละหมาดที่บ้านของตนเอง

วันอีด

ในรอบปี มุสลิมมีวันสำคัญอื่นอันเป็นวันรื่นเริงคือ วันอีด คำว่า “อีด” แปลว่า เทศกาลที่ กลับมา เวียนมา ในรอบปีหนึ่งมุสลิมมีวันอีด ๒ ครั้ง คือ อีดัลฟิตรี และ อีดัลอัฎฮา ซึ่งเป็นวันรื่นเริง ของมุสลิม

๑. วันตรุษอีดัลฟิตรี (วันออกบวช, วันอีดเล็ก หรือ ฮารีรายอ)

อัลฟิตรี แปลว่า สภาพเดิม เมื่อนำเอาคำว่า “อีด” มาประสม (สนธิ) กับ “อัลฟิตรี” จึงได้ เป็นอีดัลฟิตรี มีความหมายว่า วันรื่นเริงเนื่องในการครบรอบเข้าสู่สภาพเดิมหรือเทศกาลของการเข้าสู่ สภาพเดิม คือสภาพที่ไม่ต้องอดอาหาร

วันตรุษอีดัลฟิตรีเป็นวันสำคัญทางศาสนา ตรงกับวันที่ ๑ (วันขึ้น ๑ ค่ำ) เดือนเชาวาล (เดือนที่ ๑๐) ในระหว่างเดือนรอมฎอน (เดือนที่ ๙ ของปฏิทินอิสลาม โดยถือทางจันทร์คติ) เป็น วันที่สิ้นสุดการถือศีลอดเป็นเวลา ๑ เดือนในเดือนรอมฎอน ซึ่งบางคนเรียกว่าถือบวช ฉะนั้นวันอีดัลฟิตรีคือวันรื่นเริงที่กลับสู่สภาพเดิมคือไม่ต้องถือบวช จึงนิยมเรียกวันนี้ว่า “วันออกบวช” หรือ “วันอีดเล็ก”

กิจกรรมที่มุสลิมปฏิบัติคือ การละหมาดที่เรียกว่า ละหมาดอีด โดยจะมีการละหมาดกันใน ตอนเช้าแล้วจึงฟังคุฏบะฮ์ หลังจากนั้นจึงไปเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้านและญาติมิตร นอกจากนี้ยังนิยมให้ แต่งตัวและตกแต่งบ้านให้สะอาดสวยงาม เพราะถือเป็นวันที่รื่นเริงวันหนึ่ง บรรยาการโดยทั่วไปจะ อบอวลไปด้วยรอยยิ้มและความรื่นเริงเบิกบาน มัสยิดจะมีการดักบิร (การกล่าวถ้อยคำถวายความ เกรียงไกรแก่พระเจ้า) ตั้งแต่ช่วงเช้า ความสำคัญอีกประการที่มุสลิมจะต้องปฏิบัติคือ การจ่ายชะกาต ฟิฏเราะฮ์ (การบริจาคข้าวสารหรือเงินตามที่ศาสนากำหนดไว้ให้แก่คนยากจน) โดยจะต้องกระทำ ให้เสร็จสิ้นก่อนละหมาดอีดจะเริ่มขึ้น

วันงานออกศีลอด ตอนเช้าทุกคนละหมาดปกติ แต่ตกเย็นเมื่อทุกคนละหมาดเสร็จ ส่วนมากจะนั่งรวมกัน เพื่อรอฟังประกาศ จากจุฬาราชมนตรี ซึ่งการดูดวงจันทร์นี้จะเป็นการ กำหนดวันใหม่ เดือนใหม่ของอาหรับ โดยเริ่มต้นนับการขึ้นวันใหม่เมื่อเวลาพระอาทิตย์ตก

เมื่อมีการละหมาดเสร็จสิ้น บริเวณหน้าประตูทางเข้าสู่หะร่า จะมีข้าวสารใส่ถุง ถุงละ ๓ กิโลกรัมมาแจกจ่าย ลักษณะนี้จึงเหมือนกับเป็นการทำทานด้วยข้าวสาร (ชะกาตสิ่งเฉพาะปลูก) ใน

วันงานจะมีชาวชุมชนฯ มาร่วมทำทานด้วยข้าวสาร ซึ่งก็จะซื้อข้าวสารได้ทันที ในชุมชนจะมีบริการให้ โดยไม่ต้องเตรียมข้าวสารมา ข้าวสารก็จะหมุนเวียนเปลี่ยนมือไปเรื่อย ๆ การที่ต้องทำทานด้วยข้าวสารหมายถึงตอนที่ถือศีลอดนั้นได้มีการพูดโกหกหรือการทำไม่ดี ดังนั้นจึงต้องมาทำทานด้วยข้าวสารโดยจะเปรียบเสมือนให้ข้าวสารมาซ่อมแซมข้อบกพร่องต่าง ๆ คนที่มาซื้อข้าวสารทำทานส่วนมากจะเป็นหัวหน้าครอบครัว อาทิเช่น พ่อทำให้ลูก คนทุกคนต้องซื้อ เหมือนเป็นการบังคับว่าใครที่มีชีวิตอยู่ต้องทำ แล้วข้าวสารนั้นก็จะเป็นไปบริจาคให้กับคนยากจนที่ไม่มีกิน

ในประเทศไทย ได้แบ่งประเภทของคนที่รับทาน (แจกข้าวสาร) ไว้ ๖ ประเภท คือ

๑. คนยากจน หรืออนาถา เรียกภาษามุสลิมว่า “ฟาร์กรี มิสเกร” คือผู้ที่ไม่มีทรัพย์สิน หรือแทบจะไม่มีรายได้ประจำเลย เช่น ต้องใช้วันละ ๑๐ บาท แต่มีรายได้เพียงวันละ ๒ - ๓ บาท
๒. ผู้ขัดสน ยากจน หรือผู้ที่มีทรัพย์สินหรือรายได้ประจำบ้าง แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะดำรงชีพ เช่น ต้องใช้วันละ ๑๐ บาท แต่ที่มีรายได้เพียงวันละ ๖ - ๗ บาท ซึ่งมีฐานะดีกว่าประเภทที่ ๑ เล็กน้อย
๓. ผู้ที่เข้าศรัทธาในอิสลาม เพื่อเป็นการสนับสนุนให้กำลังใจเขา หรือเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่หมู่คณะของเขาให้เลื่อมใสในอิสลาม
๔. ผู้ที่มีหนี้สินเพราะการใช้จ่ายในทางกุศล ไม่ใช่หนี้การพนัน ฯลฯ
๕. ผู้เดินทางไกลรอนแรมมาจากต่างถิ่น
๖. ในการพลีเพื่ออัลลอฮ์ (ฟิสะบิลิลลาฮ์) บางท่านหมายความว่า เป็นการบริจาคเฉพาะแก่ผู้ทำสงคราม เพื่อศาสนาอิสลามหรือเกี่ยวกับกิจการนี้

ภาพผู้รอรับทานหน้ามัสยิดจักรพงษ์

วันที่ ๑ ของเดือนใหม่จึงถือว่าวันนี้เป็นวันตรุษหรือวันอีด (อีดีลฟิตรี) เป็นวันออกศีลอดหรือสิ้นสุดการถือศีลอด ตอนเช้าในเวลา ๕.๐๐ น. ทุกคนจะมาละหมาดพร้อมกันแม้แต่คนที่ย้ายออกไปจากที่นี่ก็จะกลับมาละหมาดพร้อมกันที่มัสยิด เมื่อละหมาดเสร็จก็จะร่วมรับประทานอาหาร

ร่วมกัน (โดยก่อนหน้านี้อีก ๑ - ๒ วัน จะเรียไรเงินคนในชุมชนเพื่อมาร่วมกันทำอาหาร และจำนวนเงินที่ได้รับก็จะมีประกาศที่บอร์ดหน้ามัสยิด) การร่วมรับประทานอาหาร จะรับประทานในภาคเดียวกัน ดังนั้นในวันนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นวันรื่นเริง เพราะเป็นวันที่ญาติที่ไม่ได้พบหน้ากันนานได้มาพบปะเยี่ยมเยียนไปมาหาสู่กัน และเป็นวันที่ร่วมเฉลิมฉลองวันตรุษอีดิลฟิตรี และนับจากนี้ไปอีกประมาณ ๔๕ วันจะเป็นวันร่วมเฉลิมฉลองวันตรุษอีดิลอัฎฮา หรือวัน “ชะกาตปศุสัตว์” หรือวันเชือดวัวอีก ๑ วัน

๒. วันตรุษอีดิลอัฎฮา (วันอีดิใหญ่ หรือวันฮารีรายา)

อัฎฮา แปลว่า การเชือดสัตว์พลีเพื่อเป็นอาหารแก่ประชาชนและคนยากจน เมื่อนำมารวมกับคำว่า “อีดิ” จึงเป็น “อีดิลอัฎฮา” ซึ่งหมายถึง วันรื่นเริงเนื่องในการเชือดสัตว์พลีเป็นอาหารแก่ประชาชนและคนยากจน

วันตรุษอีดิลอัฎฮาหรือวันอีดิใหญ่ ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลหิจญะ อันเป็นเดือนที่ 12 ของปีอิสลาม โดยถือทางจันทร์คติ ซึ่งเป็นเวลาเดียวกันกับการประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ของมุสลิมทั่วโลก ดังนั้น ชาวไทยมุสลิมจึงนิยมเรียกว่า “วันออกฮัจญ์” หรือ “วันอีดิใหญ่”

ในวันตรุษอีดิลอัฎฮา มุสลิมทั้งชายและหญิงจะไปทำการละหมาดอีคร่วมกันที่มัสยิด และจะรับฟังกฏบะฮ์เมื่อละหมาดเสร็จ โดยทั่วไปบรรยากาศจะเต็มไปด้วยความสดชื่น รื่นเริง ส่วนการปฏิบัติตัวในวันตรุษอีดิลอัฎฮาจะเหมือนกับวันตรุษอีดิลฟิตรี จะต่างกันตรงที่วันตรุษอีดิลอัฎฮา นั้น จะทำการละหมาดตอนเช้าตรู่ (เร็วขึ้นกว่าเวลาละหมาดอีดิในวันตรุษอีดิลฟิตรี) เพราะต้องเชือดกุรบาน (สัตว์) เพื่อเอาเนื้อมารับประทานหรือแจกจ่ายให้คนยากจน และในวันนี้จะเริ่มการตักบิรตั้งแต่หลังละหมาดศุบห์ (ละหมาดในตอนเช้าตรู่) ของวันที่ ๙ เดือนซุลหิจญะฮ์ โดยตักบิรได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ที่โอกาสอำนวย

การเชือดสัตว์พลี หรือที่เรียกว่าการทำกุรบาน มีประวัติกวามเป็นมาดังได้กล่าวไว้ว่า

“เมื่อวันอีดิ อัล-อัฎฮา เวียนมาถึง กิจกรรมอันหนึ่งที่สำคัญนอกเหนือจากการละหมาดอีดิที่มุสลิมควรสนใจก็คือการเชือดสัตว์ทำ “กุรบาน” แจกจ่ายเนื้อเป็นทานแก่พี่น้องมุสลิม โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจน อนาถา จะได้มีโอกาสดูแลเป็นอาหารเลี้ยงครอบครัวอันจะนำมาซึ่งความปลื้มปิติยินดีทั่วทุกครัวเรือน ซึ่งมีระดับฐานะแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอีดิ อันเป็นวันแห่งความรื่นเริงเบิกบาน และให้ความอัมเิบเลี้ยงดูแก่คนยากจนและบุคคลทั่วๆ ไป”

สัตว์ที่ถูกเชือดจะมี ๕ ชนิด คือ อูฐ วัว แพะ ควาย และแกะ การเชือดวัว ๑ ตัว จะร่วมกันบริจาคเงินได้ไม่เกิน ๗ คน แต่ถ้าแพะจะบริจาคได้คนละ ๑ ตัว และถ้าเป็นอูฐแล้วคนใดมีฐานะ มีเงินเหลือกินเหลือใช้ ก็สมควรที่จะซื้อ ๑ ตัว เพื่อเป็นการปฏิบัติและทำตามที่กำหนดไว้

การเชือดวัวบางสถานที่เชือดถึง ๔๐ ตัว ในเวลาไม่เกิน ๔ วัน แต่วันแรกจะไม่นับ เช่น งานวันที่ ๑๑ ก.พ. อาจจะเชือดถึง ๑๔ ก.พ. การดูวันก็จะดูดวงจันทร์ซึ่งเป็นไปตามปกติ ในการเชือดวัวจะต้องเชือดให้ถูกวิธีและเมื่อเชือดเสร็จก็จะแจกจ่ายไปตามบ้านซึ่งเป็นลักษณะการทำทาน

การแต่งกายของคนมุสลิมในวันอีดิ้ทั้งสองนั้น ให้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ดีที่สุดที่ผู้นั้นมีอยู่ (ไม่ต้องดัดใหม่ และต้องไม่มีวัตถุประสงฆ์เพื่อประกวดประชัน ทั้งนี้เพราะอิสลามไม่ส่งเสริมให้ฟุ่มเฟือย)

๒.๑.๑๒ กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กรณีศึกษาชาวมอญบ้านสามเรือน หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

๑. บริบทชุมชน

ปทุมธานี เป็นบ้านเป็นเมืองมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนต้นรู้จักกันในนามของ “เมืองสามโคก” มีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์การเมือง มีชุมชนตั้งบ้านเรือนอยู่เป็น หมู่ ๆ ริมสองฝั่งลำน้ำเจ้าพระยา เป็นดินแดนที่ชาวมอญได้อพยพหลบภัยสงครามมาอาศัยอยู่ถึงสามครั้ง สามสมัย ส่วนใหญ่มาตั้งบ้านเรือน อยู่กันหนาแน่นในอำเภอสามโคก

๑.๑ ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์

อำเภอสามโคก เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ฝั่งตะวันตก ริมถนนปทุมธานี-สามโคก ห่างจากศาลากลางจังหวัดปทุมธานีไปทางทิศเหนือประมาณ ๖ กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๓๒ กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๕๔,๕๖๗ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕๕,๐๖๒.๕ ไร่

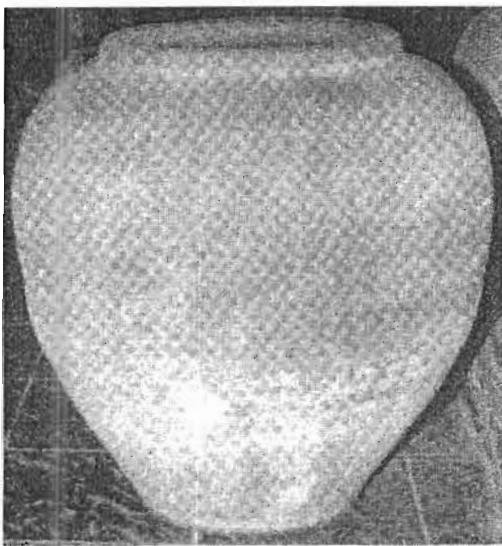
อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอลาดหลุมแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอคลองหลวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอลาดหลุมแก้ว

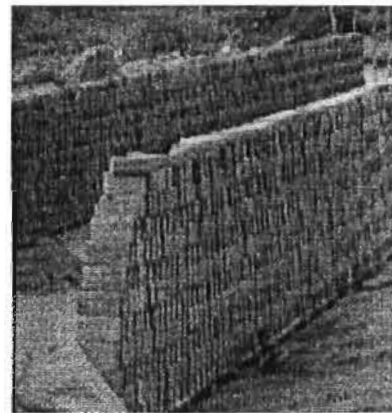
อำเภอสามโคก แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ ตำบล ๕๘ หมู่บ้าน ดังนี้ ตำบลบางเตย ๑๐ หมู่บ้าน (อยู่ในเขตเทศบาล ๘ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๒ ถึง หมู่ที่ ๙ และอยู่นอกเขตเทศบาล คือ หมู่ที่ ๑ และ หมู่ที่ ๑๐) ตำบลคลองควาย ๘ หมู่บ้าน ตำบลเชียงรากใหญ่ ๗ หมู่บ้าน ตำบลบ้านปทุม ๖ หมู่บ้าน ตำบลเชียงรากน้อย ๕ หมู่บ้าน ตำบลบ้านจั่ว ๕ หมู่บ้าน ตำบลสามโคก ๔ หมู่บ้าน ตำบล

ท้ายเกาะ ๔ หมู่บ้าน ตำบลบางกระบือ ๓ หมู่บ้าน ตำบลกระแซง ๓ หมู่บ้าน และตำบลบางโพธิ์เหนือ ๓ หมู่บ้าน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอสามโคกเป็นที่ราบลุ่มตั้งอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ของอำเภอสามโคก จากทิศเหนือไปจดทิศใต้ (โดยเริ่มตั้งแต่บ้านท้ายเกาะใหญ่ถึงบ้านกระแซง) และที่สำคัญสภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวเหมาะแก่การทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น ถ้วยสามโคก (ถ้วยอีเล็ง) อีฐมอญ หม้อข้าวแช่ และเตาหวง นอกจากนี้ยังมีคลองต่าง ๆ แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาหลายสาย ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสามโคก ทำให้พื้นที่โดยทั่วไปเหมาะแก่การทำ การเกษตร

ถ้วยสามโคก

อิฐมอญ

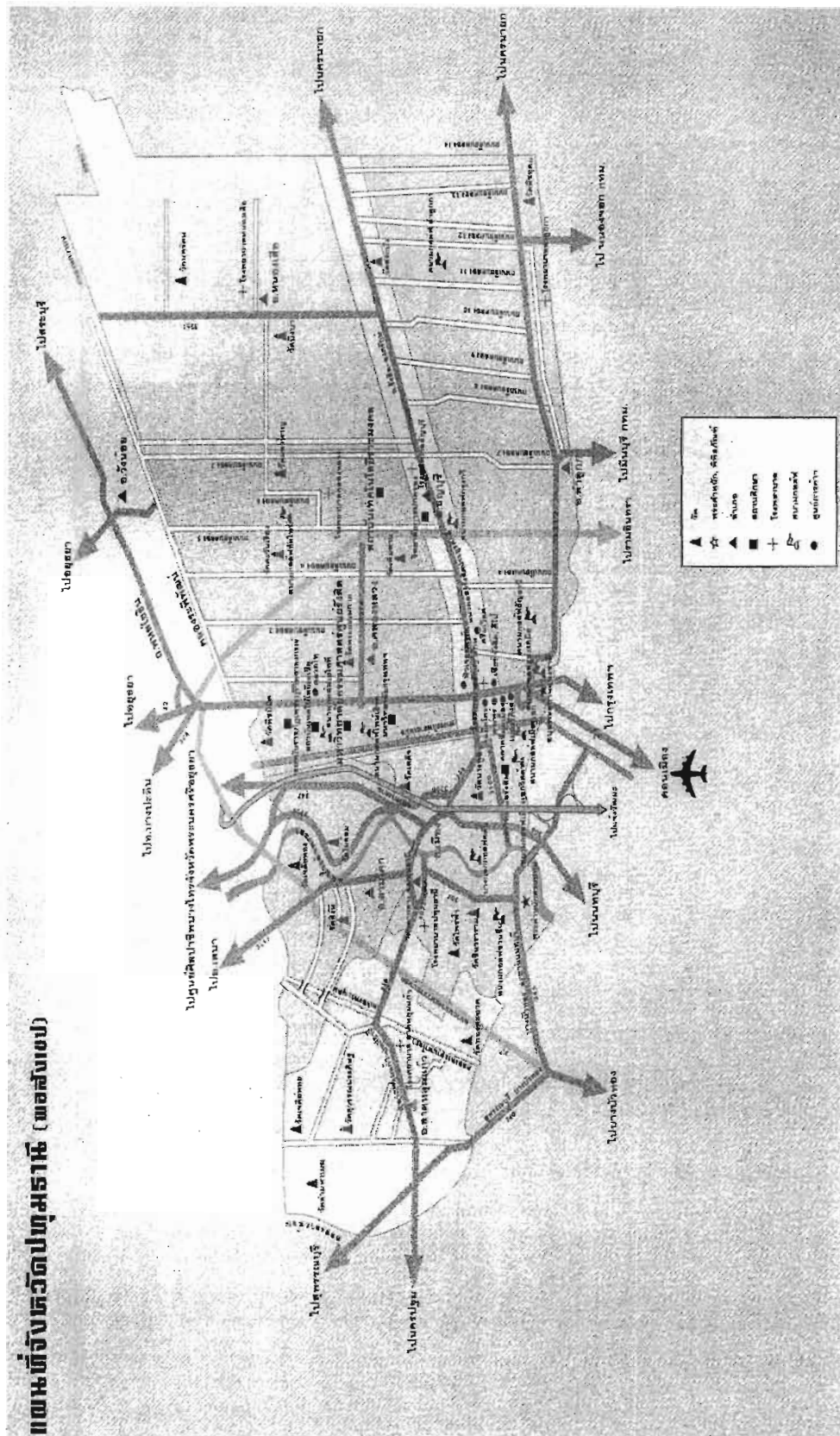

หม้อข้าวแช่

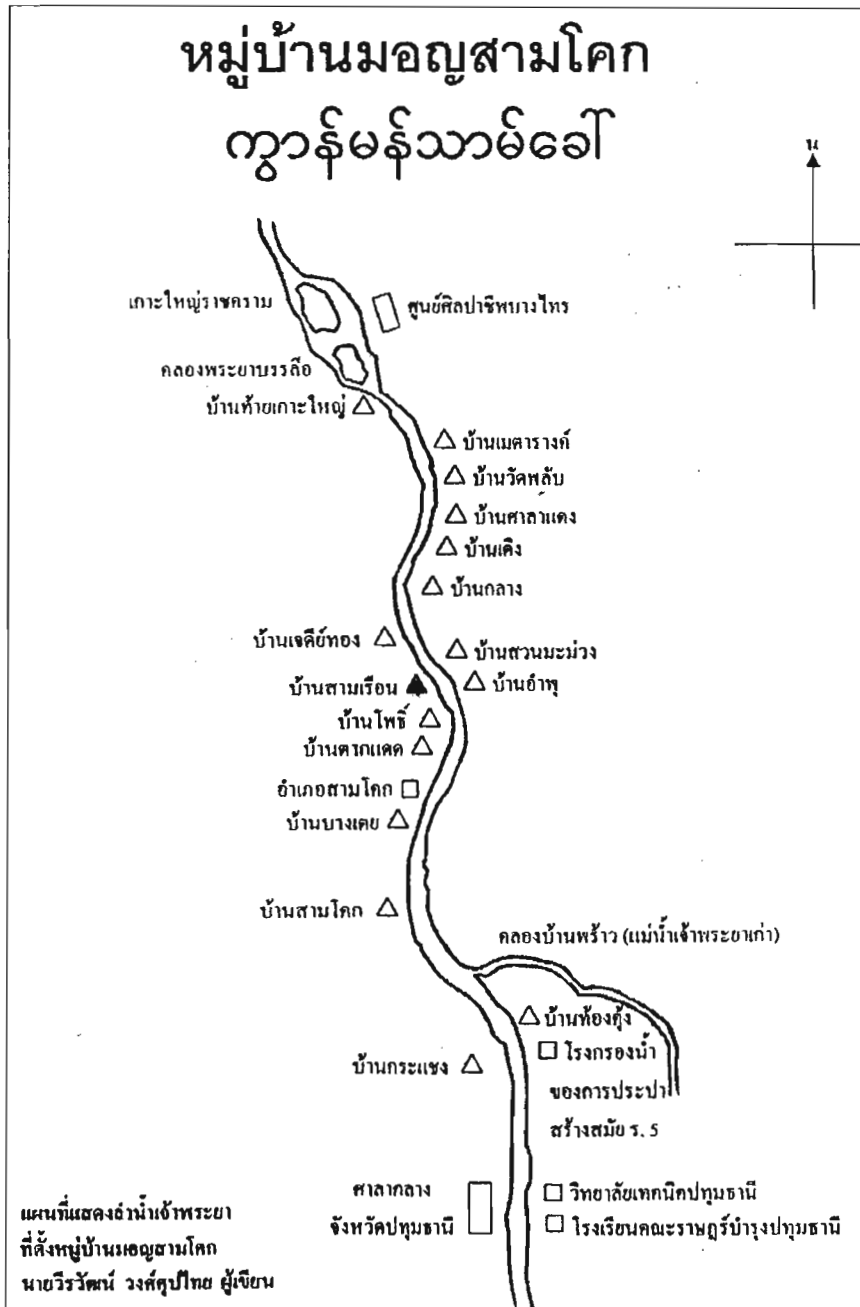

เตาหวง

ที่มา: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (๒๕๔๒). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปทุมธานี**. หน้า ๑๗๕-๑๘๑)

ที่มา: สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาการณ. (๒๕๔๒). จิตรกรรมฝาผนังจังหวัดปทุมธานี.

ที่มา: วิวัฒน์ วงศ์บุปผา. (๒๕๔๖, ธันวาคม). มอญสามโคก. ศิลปวัฒนธรรม. ๒๕(๒):๑๓๔.

๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

ประชากรอำเภอสามโคกมีประชากรทั้งสิ้น ๔๘,๙๒๗ คน แยกเป็นชาย ๒๓,๘๕๘ คน เป็นหญิง ๒๕,๐๖๙ คน จำนวนครัวเรือน ๑๗,๑๗๘ ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ ๔๑๑ คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรสามารถแยกเป็นรายตำบลได้ดังนี้

ลำดับ ที่	ตำบล	จำนวนประชากร (คน) พ.ศ. ๒๕๕๙			ครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
๑	กระแซง	๒,๙๖๘	๓,๑๕๐	๖,๑๕๘	๒,๖๓๐
๒	เชียงรากใหญ่	๒,๗๙๔	๓,๐๕๐	๕,๘๔๔	๑,๘๘๖
๓	คลองควาย	๒,๖๗๕	๒,๗๐๙	๕,๓๘๔	๑,๔๖๑
๔	สามโคก	๒,๒๐๘	๒,๒๗๘	๔,๔๘๖	๑,๕๕๖
๕	บ้านปทุม	๑,๘๕๖	๒,๐๐๖	๓,๘๖๓	๑,๗๐๑
๖	เชียงรากน้อย	๑,๖๒๓	๑,๖๕๑	๓,๒๗๔	๙๔๐
๗	บางโพธิ์เหนือ	๑,๒๕๐	๑,๓๒๒	๒,๕๗๒	๑,๐๓๔
๘	บ้านจิว	๑,๑๕๒	๑,๒๑๕	๒,๓๖๗	๖๔๖
๙	ท้ายเกาะ	๑,๑๐๑	๑,๑๔๙	๒,๒๕๐	๑,๑๔๗
๑๐	บางกระบือ	๙๖๐	๑,๐๐๒	๑,๙๖๒	๕๒๙
๑๑	บางเตย	๔๖๑	๔๙๕	๙๕๖	๒๖๓
รวม		๑๙,๐๔๙	๒๐,๐๖๗	๓๙,๑๑๖	๑๓,๗๙๔

ลำดับ ที่	เทศบาล	จำนวนประชากร (คน) พ.ศ. ๒๕๕๙			ครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
๑	ตำบลบางเตย	๔,๘๐๙	๕,๐๐๒	๙,๘๑๑	๓,๓๘๔
รวม		๔,๘๐๙	๕,๐๐๒	๙,๘๑๑	๓,๓๘๔

ที่มา: <http://www.samkhok.com> ข้อมูล ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๙

จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญที่อพยพมาตั้งหลักปักฐานที่ใด มักตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อหมู่บ้านเดิมของตนในเมืองมอญ เพื่อเป็นการรำลึกถึงบ้านเกิดเมืองนอน และเพื่อให้ญาติพี่น้องมาตามหาได้ง่าย

ชาวมอญเรียกหมู่บ้านว่า กวาน และกวานมอญสาม โศก จังหวัดปทุมธานีมี ๑๕ กวาน ดังนี้

ครอบครัวชาวมอญฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา

หมู่บ้าน	ตำบล	จำนวนประชากร	วัดประจำหมู่บ้าน
๑. เมตารังค์ (กวานปีชะตาง) เมืองเมะตะมะ	เชียงรากน้อย	๑๐ ครอบครัว ๕๐ คน	วัดเมตารังค์
๒. วัดพลับสุทาวาส (กวานชะหลัก) เมืองสะเทิม	เชียงรากน้อย	๘๘ ครอบครัว ๒๕๐ คน	วัดพลับสุทาวาส
๓. ศาลาแดง (กวานชะปรั้ง) เมืองเมะตะมะ ซึ่งเป็นสำนักเรียนบาลี แห่งแรกของพระมอญ	เชียงรากน้อย	๗๐ ครอบครัว ๓๗๐ คน	วัดบางเตย วัดโพธิ์
๔. บ้านแดง (กวานแดง) เมืองมะละแหม่ง	เชียงรากน้อย	๔ ครอบครัว ๑๕ คน	วัดศาลาแดง (เพี้ยปราง)
๕. บ้านกลาง (กวานชะกราด) เมืองเมะตะมะ	บ้านจั่ว	๑๐๘ ครอบครัว ๑,๓๐๐ คน	วัดสองพี่น้อง
๖. บ้านสวนมะม่วง (กวานเพี้ยะเกร็ก) เมืองเมะตะมะ	บ้านจั่ว	๓๐ ครอบครัว ๒๐๐ คน	วัดสวนมะม่วง
๗. บ้านอำพู (กวานอะป่อง) เมืองเมะตะมะ	บ้านจั่ว	๒๕ ครอบครัว ๑๕๐ คน	วัดอำพูวราราม
๘. บ้านท้องคุ้ง (กวานลำแล) เมืองมะละแหม่ง	เชียงรากใหญ่	๗๐ ครอบครัว ๓๕๐ คน	วัดลำแล

ครอบครัวชาวมอญฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา

หมู่บ้าน	ตำบล	จำนวน ประชากร	วัดประจำหมู่บ้าน
๑. บ้านเกาะใหญ่ (กวนเวียงจาม) เมืองเย	ท้ายเกาะใหญ่	๖๐ ครอบครัว ๒๔๐ คน	วัดท้ายเกาะใหญ่
๒. บ้านเจดีย์ทอง (กวนมุเต็ง)	คลองควาย	๖๕ ครอบครัว ๒๓๐ คน	วัดเจดีย์ทอง
๓. บ้านสามเรือน (กวนป้อยเจินย๋) เมืองมะละแหม่ง	คลองควาย	๖๐ ครอบครัว ๒๖๐ คน	วัดสามัคคิยาราม (วัดเมียง)
๔. บ้านโพธิ์ (กวนซั่ว) เมืองมะละแหม่ง	คลองควาย	๒๒ ครอบครัว ๑๑๐ คน	วัดสามัคคิยาราม (วัดเมียง)
๕. บ้านตากแดด (กวนริตัก) เมืองมุเต็ง	บางเตย	๒๗ ครอบครัว ๑๓๕ คน	วัดจันทน์กะพ้อ (วัดโก๊ะ)
๖. บ้านบางเตย (กวนชะปรั้ง) เมืองมะละแหม่ง	บางเตย	๑๒๐ ครอบครัว ๓๕๐ คน	วัดบางเตย
๗. บ้านสามโคก (กวนเกาะปิ่น) เมืองมุเต็ง	สามโคก	ไม่พบข้อมูล	วัดสามโคก วัดสิงห์
๘. บ้านกระแซง (กวนกระแซง)	กระแซง	ไม่พบข้อมูล	วัดไก่เตี้ย

ที่มา: วีรวัฒน์ วงศ์สุปไทย. (๒๕๔๖, ธันวาคม). มอญสามโคก. ศิลปวัฒนธรรม. ๒๕(๒):๑๓๕-๑๓๙.

๑.๓ ประวัติศาสตร์ของชุมชน

ชาวมอญเป็นชนชาติหนึ่ง ซึ่งอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอิรวดีในบริเวณพม่าตอนล่าง ได้ตั้งอาณาจักรของตนขึ้น โดยมีศูนย์กลางความเจริญในระยะแรกหลายแห่งด้วยกัน คือ สะเทิม ทวันเท ทะละ และหงสาวดี ซึ่งต่างเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกันได้สร้างสมอารยธรรมและความเจริญต่าง ๆ ไว้มากมาย แต่ก็ไม่สามารถรักษาอาณาจักรของตนไว้ได้ ในขณะที่พม่าซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ทางตอนเหนือสามารถตั้งอาณาจักรเป็นปึกแผ่นขึ้นที่พุกาม แล้วอำนาจลงมารุกรานมอญ มอญจึงต้องสูญเสียอิสรภาพแก่พม่าใน พ.ศ. ๑๖๐๐ และนับแต่นั้นมามอญก็ต้องทำการต่อสู้กับพม่าเพื่อความเป็นอิสระ และรักษาอาณาจักรของตนเรื่อยมาเป็นเวลากว่า ๗๐๐ ปี จนกระทั่งถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพม่าใน พ.ศ. ๒๓๐๐ ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของพม่าในการที่จะแผ่อำนาจเข้าไปครอบครองมอญ โดยรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรตน ด้วยเหตุที่

อาณาจักรมอญมีความสำคัญต่อพม่าอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง เพราะตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์และมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศทางทะเล ในขณะที่พม่าตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นภูเขาและที่สูง ซึ่งไม่อุดมสมบูรณ์ ทั้งยังถูกมอญปิดกั้นการติดต่อกับนานาชาติทางทะเลอีกด้วย มอญจึงเปรียบเสมือนอู่ข้าวอู่น้ำสำคัญของพม่า และการที่มอญตั้งอยู่ระหว่างไทยกับพม่าซึ่งเป็นศัตรูกัน จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญซึ่งพม่าได้อาศัยเป็นฐานทัพและเส้นทางเดินทัพเข้ามารบกับไทย ขณะเดียวกันพม่าก็อาศัยมอญเป็นทั้งแหล่งเสบียงอาหารและแหล่งระดมพลเข้าร่วมในกองทัพไปทำสงครามด้วย ส่วนไทยนั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะแผ่อำนาจเข้าไปในหัวเมืองมอญเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างพม่า ส่วนมากแล้วไทยมักจะอาศัยหัวเมืองมอญในการทำสงคราม หรือป้องกันการรุกรานจากพม่า ดังนั้น โดยปกติความสัมพันธ์ระหว่างมอญกับไทยจึงเป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นมิตรไมตรีต่อกัน มอญต้องการพึ่งไทยจากการรุกรานของพม่า และไทยก็ต้องการใช้มอญเป็นสะพานในการสืบข่าวความเคลื่อนไหวของพม่า และยังใช้มอญเป็นกำแพงป้องกันการรุกรานจากพม่าอีกด้วย

สภาพความเป็นอยู่ของชาวมอญที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่ออิสรภาพ และความอยู่รอดของตน ตลอดจนความเดือดร้อนที่ได้รับจากการปกครองของพม่า เนื่องจากพม่าปกครองมอญอย่างกดขี่และบีบคั้นในเรื่องการเก็บภาษีอากรและเกณฑ์แรงงานทั้งยังรู้สึกไม่ปลอดภัยที่จะอยู่ในหัวเมืองมอญ ทำให้ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ด้วยเห็นว่าเป็นดินแดนแห่งเสรีภาพและกษัตริย์ไทยเต็มพระทัยในการต้อนรับทุกโอกาส มอญเองก็มีความคุ้นเคยในเส้นทางเข้าสู่ประเทศไทย เพราะเคยถูกพม่าเกณฑ์เข้ามารบกับไทยบ่อย ๆ ยิ่งไปกว่านั้นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมประเพณีคล้ายคลึงกัน ที่สำคัญ คือ นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน สามารถปรับตัวเข้ากันได้ง่าย ทำให้มอญเลือกที่จะอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเพื่อต้องการหาหลักแหล่งใหม่

การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทย มีลักษณะต่าง ๆ กัน คือ

๑. เข้ามาในฐานะเป็นเชลยสงคราม เช่น ใน พ.ศ. ๒๑๓๘ สมเด็จพระนเรศวรเสด็จยกกองทัพไปตีหงสาวดีครั้งแรก แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ เมื่อเสด็จยกทัพกลับ พระองค์ก็ได้กวาดต้อนครอบครัวมอญในมณฑลหงสาวดีเข้ามาเป็นเชลยเป็นจำนวนมาก

๒. เข้ามาโดยหลบหนีออกจากกองทัพพม่า ซึ่งมักเกณฑ์ให้ไปทำสงครามอยู่เสมอ เช่น การอพยพของมอญในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ราว พ.ศ. ๒๒๐๕ คราวพม่าเกณฑ์มอญไปรบศึกฮ่อ (พวกเม่งจู)

๓. เข้ามาในฐานะผู้ลี้ภัยทางการเมือง ภายหลังจากที่ได้ก่อการกบฏ และถูกปราบ เช่น การอพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง หรือเข้ามาเมื่อไม่พอใจในภาวะความ

เป็นอยู่ของตนเพราะถูกพม่ากดขี่เบียดเบียน เช่น การอพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบจำนวนแล้วส่วนใหญ่มอญจะอพยพเข้ามาในฐานะผู้ลี้ภัย และมาด้วยความสมัครใจมากกว่าที่จะมาในลักษณะของการถูกกวาดต้อนเป็นเชลย

มอญที่อพยพเข้ามานั้น ส่วนใหญ่เป็นมอญจากเมืองเมาะตะมะ ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ใกล้พรมแดนไทย และเป็นชุมทางซึ่งมีทางร่วมที่จะเข้าสู่ไทยถึง ๒ สาย เมืองเมาะตะมะเป็นเมืองที่ได้รับความกดดันและบีบคั้นจากพม่ามาก เนื่องจากพม่าใช้เป็นสถานที่ประชุมทัพก่อนมายกตีไทย และยังเกณฑ์เสบียงอาหารและชาวเมืองเข้ากองทัพอีกด้วย ทำให้ชาวมอญที่นั่นได้รับความเดือดร้อน จึงพยายามที่จะเป็นกบฏต่อต้านพม่าเมื่อไม่สำเร็จก็พากันอพยพหนีมาเมืองไทย นอกจากนี้ยังมีมอญอพยพจากเมืองอื่น ๆ เช่น เมืองหงสาวดี เมืองเมาะลำเลิง เมืองแครง และเมืองเริง เป็นต้น

เส้นทางที่ใช้ในการอพยพมี ๓ ทางโดยตั้งต้นจากเมืองเมาะตะมะ คือ

๑. ทางใต้ อพยพเข้ามายังเมืองกาญจนบุรี ทางด่านเจดีย์สามองค์ ซึ่งเป็นเส้นทางที่ใช้กันมาก เช่น การอพยพในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ พ.ศ. ๒๒๐๕

๒. ทางเหนือ อพยพเข้ามายังเมืองตากหรือระแหง ทางด่านแม่ละเมา เช่น การอพยพในสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีในพ.ศ. ๒๓๑๑ มีสมิงสุหรัยกลั่นเป็นหัวหน้า

๓. เข้ามาทางเมืองอุทัยธานี เช่น การอพยพของชาวมอญในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ราว พ.ศ. ๒๓๕๘ (สุภาภรณ์ โอเจริญ, ๒๕๒๗ : ๑๗)

จะเห็นได้ว่า เส้นทาง ๒ สายแรกเป็นเส้นทางเดียวกับพม่าที่ใช้ในการยกกองทัพเข้ามารุกรานไทย (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, ๒๕๐๕:๑๓-๑๔) และมอญคงจะคุ้นเคยกับเส้นทางดังกล่าวดี เพราะนอกจากจะเคยเข้ามาดอนทำสงครามแล้ว ยังเป็นเส้นทางที่ใช้ติดต่อค้าขายกันอีกด้วย นอกจากนี้ตามพงศาวดารมอญ-พม่า ยังได้กล่าวถึงเส้นทางที่ใช้ในการอพยพอีกสายหนึ่ง โดยเข้ามาทางเชิงใหม่ ซึ่งเป็นเส้นทางที่พระยารามัญ ๑ คน คือ พระยาพระราม พระยากลางเมือง และพระยาน้อยวันดี ใช้ในการอพยพครัวรามัญเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (ประชุมพงศาวดารเล่ม ๒, ๒๕๐๖ : ๘๓)

การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทย ปรากฏหลักฐานเมื่อหลังแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี พบว่าชาวมอญกลุ่มใหญ่มาตั้งรกรากที่ สามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งที่ตั้งดั้งเดิมของเมืองสามโคกอยู่ที่บริเวณวัดพญาเมือง (ปัจจุบันเป็นวัดร้างอยู่ใกล้ ๆ กับวัดป่าจี่) ครั้งเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ ๑ ในปีพุทธศักราช ๒๑๑๒ เมืองนี้ได้ร้างไป จนถึงปีพุทธศักราช ๒๒๐๓ ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมิงเปอกับพรรคพวกมอญด้วยกัน รวม ๑๑ คน ได้พาครอบครัวมอญประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน อพยพหนีการกดขี่ของพม่าเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้ง

บ้านเรือนอยู่ที่ “บ้านสามโคก” ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก (บริเวณระหว่างวัดตำหนักกับวัดสะแก) ชุมชนมอญได้ขยายตัวเจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ จึงได้ตั้งเป็นเมืองอยู่บริเวณใกล้กับวัดสิงห์ และใช้ชื่อว่า “เมืองสามโคก” (สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง, ๒๕๔๒ : ๖๗๑๐)

การอพยพของชาวมอญที่ได้เข้ามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร หลังจากสมัยแผ่นดินของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแล้ว ได้มีการอพยพครั้งสำคัญอีกสองครั้ง คือ ในปีพุทธศักราช ๒๓๑๗ ซึ่งตรงกับแผ่นดินของพระเจ้าตากสินมหาราช โดยมีพระยาแจ้ง (พระยามหาโยธา ต้นสกุลคชเสนี) ตะละเส่ง กับพระยากลางเมืองเป็นหัวหน้า และในปีพุทธศักราช ๒๓๕๘ ซึ่งตรงกับแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีสมิงรามัญเมืองเมาะตะมะ เป็นหัวหน้า ได้โปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญที่อพยพมาทั้งสองครั้งนี้ส่วนหนึ่งไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสามโคก และอีกส่วนหนึ่งให้ไปตั้งบ้านเรือน อยู่ที่ปากเกร็ด เมืองนนทบุรี และนครเขื่อนขันธ์ อำเภอกระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ในปัจจุบันปรากฏหลักฐานว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พร้อมด้วยกรมพระราชวังบวรมหาเสนารักษ์ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับแรม ณ ที่พลับพลาริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก เยื้องเมืองสามโคก (บริเวณวัดปทุมทองปัจจุบัน) ทรงรับดอกบัวหลวงจากชาวมอญที่นำมาทูลเกล้าฯ ถวายอย่างมากมาย และประกอบกับในครั้งนั้น เดือน ๑๑ เป็นฤดูน้ำหลาก ดอกบัวบานสะพรั่งอยู่ทั่วไป ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระพุทธ-เลิศหล้านภาลัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามเมืองสามโคกใหม่เพื่อให้เป็นสิริมงคลว่า “เมืองปทุมธานี” และยกฐานะขึ้นเป็นหัวเมืองชั้นตรี

หลังจากที่ชาวมอญมาตั้งรกรากที่อำเภอสามโคก ได้ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น ตุ่มสามโคก (ตุ่มอีเล้ง) อีฐมอญ หม้อข้าวแช่ และเตาวง ส่วนชาวมอญบ้านสามเรือนตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกดำรงชีพด้านการเกษตร ในอดีตบริเวณบ้านสามเรือนมีอาชีพทำไม้ ซึ่งไม้บ้านสามเรือนหล่อด้วยปูน ทดแทนการแกะด้วยหินซึ่งราคาแพง ผู้ผลิตไม้หลายรายร่ำรวยจากการประกอบอาชีพนี้ เจ้าแรกเริ่มทำตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ คือ ตาด้วด และตาซอน เจ้าของไม้ตราช้าง ระยะต่อมาจึงเกิดตราใหม่ ๆ ได้แก่ ตราหมี ตราสิงห์ ตราหงส์ ตราค้างคาว ตราหมู ตราควาย ตราเสือ ตราพาน และตรามงกุฏ (วิวัฒน์ วงศ์สุปไทย และ ไพรัตน์ จันทรแบบ, ๒๕๔๕ : ๒๕)

โม้ตราเสื่อ โม้รุ่นสุดท้ายของบ้านสามเรือน

ที่มา: วีรวัฒน์ วงศ์สุปไทย และไพรัตน์ จันทร์แบบ. (๒๕๔๕). “เป็งซังกราน” สงกรานต์เมืองปทุม.
หน้า ๑๕.

๑.๔ บทบาทของชาวมอญต่อสังคมไทย

ชาวมอญในประเทศไทยมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมไทย ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และศิลปวัฒนธรรม นอกเหนือไปจากมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งไทยรับจากมอญ ในอดีต คือ การรับกัมภีร์พระธรรมศาสตร์มาใช้เป็นแบบแผนในการออกกฎหมายและกำหนดฐานะของพระมหากษัตริย์ว่าเป็น “ธรรมมิกราช” ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อสถาบันการปกครองของไทย

บทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวมอญในประเทศไทยแยกเป็น ๒ ด้าน คือ

๑. สถาบันศาสนา ไทยได้รับพุทธศาสนารามัญนิกาย ซึ่งได้ชื่อว่าเคร่งครัดในด้าน วินัยปฏิบัติ และได้เป็นรากฐานของธรรมยุติกนิกายในประเทศไทย นอกจากนี้พระสงฆ์รามัญนิกาย ยังมีบทบาทสำคัญในการสวดพระปริตรในพระบรมมหาราชวัง เพื่อขจัดปัดเป่าภัยอันตราย เป็นการ สืบชะต้ามือง ตามธรรมเนียมของพระสงฆ์มอญ และได้กลายเป็น โบราณราชประเพณีอย่างหนึ่งใน ราชสำนักไทย

๒. ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้นำขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ของตนเข้ามาถือปฏิบัติสืบทอดมาอย่างเคร่งครัด

จนบางส่วนของวัฒนธรรมเหล่านั้นได้เข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทย ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษา (คำในภาษามอญที่นำมาใช้ในภาษาไทย เช่น คำว่า กรุง นาย คลอง เป็นต้น) วรรณคดี (เรื่องราชาธิราช เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ) คนตรี (ปีพาทย์มอญ) ประเพณี (เป็งซ่งกรานตรงกับกลางเดือนเมษายนของทุกปี ทั้งมอญและไทยโบราณถือเป็นวันขึ้นปีใหม่) ประเพณีอื่น ๆ ที่มีบทบาทเข้ามาปะปนในสังคมไทย ได้แก่ ประเพณีแต่งงาน ถ้าชายไทยแต่งงานกับหญิงมอญ ก็ต้องเพิ่มพิธีแบบมอญเข้าไปด้วย หรือประเพณีอุปสมบทก็เช่นกัน ถ้าชายไทยไปบวชวัดมอญ พิธีในโบสถ์ก็จะจัดแบบมอญ และต้องครองผ้าแบบมอญ คือ ห่มจีวรแหวก (สุภรณ์ โอเจริญ, ๒๕๔๒ : ๔๘๕๑-๔๘๕๔)

๑.๕ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

วัฒนธรรม

ชาวมอญมีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับของตนเอง คือ ภาษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมและความเจริญด้านต่าง ๆ ทั้งยังเป็นหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองในอดีต

ภาษา

มอญอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer) ตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic) มีภาษาพูดและเขียนเป็นของตนเอง จารึกมอญที่เก่าแก่ที่สุด ขุดพบบริเวณจังหวัดนครปฐม จารึกขึ้นราว พ.ศ. ๑๑๔๓ รวมทั้งการประดิษฐ์อักษรไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ดัดแปลงมาจากภาษาขอมหัดและมอญโบราณ จากการขุดค้นพบศิลาจารึกสมัยทวารวดี และหริภุญไชยจำนวนมาก ได้แสดงให้เห็นว่าอาณาจักรทวารวดี และหริภุญไชย ทั้งผู้ปกครองและพลเมืองเป็นมอญเสียโดยมาก ภาษาและวัฒนธรรมมอญมีอิทธิพลเหนือผู้คนและดินแดนแถบนี้อย่างเห็นได้ชัด

ทุกครั้งที่ชาวมอญอพยพเข้าเมืองไทย มักนำใบจารึก ใบลานภาษามอญติดตัวเข้ามาด้วย รวมทั้งที่มีการจดจารในเมืองไทยด้วย จากการสำรวจพบว่ามีใบลานมอญอยู่ตามวัดมอญในเมืองไทยมากกว่า ๒๕๐ วัด

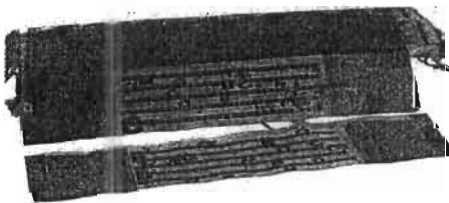
ลักษณะคำไทยที่มาจากภาษามอญ มีคำไทยที่ยืมมาจากภาษามอญ ๖๕๖ คำ เช่น

หน่วย แปลว่า นาย ไทยนำมาใช้เป็นคำประกอบตำแหน่งหน้าที่ เช่น นายเรือ นายช่าง คำว่า “นาย” ในภาษามอญเมื่อมาอยู่กับไทยนานเข้าก็กลายเป็นคำไทยและเรามักจะนำมาเข้ากับคำเดิมของไทยว่า “เจ้านาย”

เกรียง แปลว่า คลอง ไทยนำมาใช้ในความหมายว่า “กรุง” เนื่องจากว่าเมืองหลวงของประเทศมักตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง ดังนั้นคำว่า “กรุง” จึงมีความหมายเปลี่ยนมาเป็นเมืองหลวง (วัฒนา บุรณศิริกร, ๒๕๔๑ : ๒๑)

โก่ง แปลว่า ทาง ไทยนำมาใช้ในความหมายว่า “คลอง”

ปัจจุบันจังหวัดปทุมธานีแม้จะมีคนไทยเชื้อสายมอญอยู่เป็นจำนวนมากก็ตาม แต่จะหาผู้อ่านและเขียนภาษามอญได้นั้นกลับหาได้ยากมาก ในอดีตที่ผ่านมาเคยมีการศึกษาเล่าเรียนภาษามอญกันมาก ตามวัดมอญที่มีอยู่มากในปทุมธานี (ปัจจุบัน ไม่มีวัดไหนสอนภาษามอญอีกแล้ว) ด้วยการสอนเมื่อก่อนนั้นมีข้อจำกัด ให้เรียนได้เพราะผู้ชายเท่านั้น ซึ่งเมื่อได้เรียนไปแล้วโอกาสที่จะนำไปใช้ก็ไม่มี เพราะสภาพสังคมในครอบครัวเปลี่ยนไป ผู้หญิง เด็ก คนหนุ่มสาวในบ้านนิยมพูดภาษาไทยมากกว่าจึงทำให้ภาษามอญค่อย ๆ หายไปจากความทรงจำในที่สุด (สำนักงานวัฒนธรรมปทุมธานี, ๒๕๔๙ : ๓) ปัจจุบันนายบุญส่ง โคมลอย ได้สร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านสามเรือน เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการสอนภาษามอญ โดยใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวจ่ายค่าตอบแทนครู ทั้งนี้เพื่อต้องการอนุรักษ์ภาษามอญให้เข้มแข็งเหมือนในอดีตที่ผ่านมา (ดวงใจ, สัมภาษณ์ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๐)

คัมภีร์งานช่างจารึกบทสวดภาษามอญ

ประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของชาวมอญ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณ คือ ประเพณีเป็งซังกราน ประเพณีส่งข้าวแช่ ประเพณีแห่โหนด ประเพณีตักบาตรพระร้อย ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีมอญคั่ง และประเพณีมอญร้องไห้ เป็นต้น

ประเพณีเป็งซังกราน

ชาวมอญให้ความสำคัญกับเทศกาลสงกรานต์อย่างยิ่งในฐานะวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งอยู่ระหว่างวันที่ 13-17 เมษายน ช่วงเช้าจะมีพิธีบูชาเทวดาด้วยเป็งซังกราน จากนั้นนำไปถวายพระพร้อมการทำบุญตักบาตร ของที่ใช้ทำบุญ ได้แก่ ข้าวสงกรานต์หรือข้าวแช่ (เป็งค้ำจก) และมีการแห่โหนด (ธงตะขาบ) เพื่อไปถวายตามวัดต่าง ๆ นอกจากนั้นมีการแห่นก แห่ปลา ไปปล่อยที่วัด โดยจัดเป็นขบวนอย่างสวยงาม บรรดาหนุ่มสาวที่เข้าร่วมในขบวนจะเพลิดเพลินในการแต่งกายด้วย

อารมณ์ที่มีสีสันงดงาม หลังจากนั้นจะมีการเล่นสาดน้ำสงกรานต์กันเป็นที่สนุกสนานและยังดักน้ำไปอาบให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่นับถือด้วย ที่สำคัญคือ ในเวลาเย็นจะมีการเล่นสะบ้า ซึ่งเป็นการเล่นที่นิยมกันในบรรดาหนุ่มสาวมอญที่ยังเป็นโสด ประกอบด้วยผู้เล่นฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในจำนวนเท่ากัน เครื่องมือที่ใช้คือลูกสะบ้าทำด้วยไม้ มีลักษณะกลม ๆ แบน ๆ ซึ่งเป็นของฝ่ายชาย ส่วนลูกสะบ้าของฝ่ายหญิงมักทำด้วยงาช้าง หรือเขาควาย หรือทองเหลือง และมีขนาดเล็กกว่าของฝ่ายชาย ใช้สำหรับทอยหรือเข่ง ตะหรือโยนด้วยหลังเท้า แล้วแต่โอกาส ในวันสงกรานต์นี้ชาวมอญที่ออกไปทำมาหากินตามที่ต่าง ๆ จะกลับมาพร้อมหน้ากัน เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูทวดที่ต่อญาติผู้ใหญ่ในหมู่บ้านของตน (ทองคำ พันนัทธิ, ๒๕๓๕: ๔๕)

ส่งข้าวแช่

รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่

สร้างพระพุทธรูป

เล่นสะบ้ามอญ

ประเพณีสงฆ์ข้าวแช่

จากการสอบถามคุณลุงบุญชู ทองประยงค์ ชาวไทยเชื้อสายมอญ ชุมชนบ้าน เจริญทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เล่าว่า ประเพณีสงฆ์ข้าวแช่ จะทำขึ้นในวันมหาสงกรานต์ ซึ่งเป็นวันที่เทวดาเสด็จลงมารักษาโลกมนุษย์ ชาวมอญจะบวงสรวงเทวดาที่ลานดิน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ด้วยการสร้างศาลที่ทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีก ประดับด้วยผ้าขาวและกาบกล้วย ประดับศาลด้วยดอกสงกรานต์ (ดอกราชพฤกษ์ หรือดอกกุน) พร้อมการร่ายมนต์ โดยมีการบวงสรวง โดยมีข้าวแช่ ประกอบด้วยอาหาร ได้แก่ กะปิทอด ปลาผัด ไข่เค็ม ผักกาดหวานผัด และเนื้อเค็มผัด ขนมนมิกะละแม และข้าวเหนียวแดง เป็นเครื่องบวงสรวง

รุ่งเช้าของวันที่ ๑๓ เมษายน จะนำข้าวแช่ไปทำบุญและส่งญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ส่งกันไปส่งกันมาตั้งแต่เช้าถึงเพล นับได้ว่าเป็นประเพณีที่ดี ทำให้คนไม่ลืมถิ่น รักบ้านเกิดเมืองนอนของตน และที่สำคัญเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลที่ตนเคารพนับถืออีกด้วย

บวงสรวงเทวดาในประเพณีสงฆ์ข้าวแช่ของชาวมอญ

ประเพณีส่งข้าวแช่ของชาวมอญ

ประเพณีแห่โหนด

เสาชิง (โหนด) บูชาพระพุทธรเจ้า มีตำนานว่า ชายบ้านป่าผู้หนึ่งต้องการบูชาพระพุทธรูป จึงเข้าป่าตัดไม้ที่ลักษณะงามมา ๑ ต้น ลงมือถากยังไม่ทันแล้วดี เกิดป่วยเสียชีวิตเสียก่อน ต่อมาชายหนุ่มอีกคนหนึ่งมาพบเสาชิงที่ทิ้งค้างไว้ จึงนำมามา ถู และขัดเรียบร้อยสวยงาม ทว่ายังมีได้ทันได้ปิดทองก็สิ้นชีวิตไปอีกคน

ต่อมามีชายหนุ่มอีกผู้หนึ่งมาพบเสาชิงดังกล่าว ที่ขัด ใส ตกแต่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว สวยงาม เกิดความศรัทธาจึงซื้อทองคำเปลวมาปิด และมีพ่อค้า ๕๐๐ คน ผ่านมาพบ ได้ลงมือช่วยกันทำาง ทุกคนต่างทำด้วยความเต็มใจ เสร็จแล้วชักขึ้นเหนือยอดเสา เกลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ ชายหนุ่มทั้ง ๓ คน และพ่อค้าวานิชทั้ง ๕๐๐ คน เมื่อสิ้นชีวิตลงต่างไปเกิดบนสวรรค์ ด้วยอานิสงผลบุญที่ได้บูชาพระพุทธรูปองค์ด้วยเสาชิงนั่นเอง

การสร้างเสาชิงบูชาพระพุทธรเจ้า แต่เดิมยอดบนสุดของเสาทำเป็นรูปช้างสามเศียร บ้าง รูปหงส์บ้าง ส่วนธงทำด้วยผืนผ้าสีขาว มีวงกรอบตราหมากruk ใช้ไม้ติดด้านข้างเป็น ชั้น ๆ ถึงวันสงกรานต์ก็ชักขึ้นเหนือยอดเสา ผู้ที่มีศรัทธาก็ตัดปอยผมจากศีรษะตนคนละเล็กคนละน้อย มัดรวมกันผูกไว้ปลายผืนธง เป็นพุทธรูป ครั้นต่อมาจึงปรากฏว่านิยมทำยอดเสาเป็นรูปหงส์ทุกวัด นานเข้าก็เหลือเพียงเสาเดียว โดยนำธงบูชาพระพุทธรเจ้าไปแขวนไว้ที่เสาหงส์ ผนวกกับเจ้าเรื่องของตะขาบ ในตำนานพระเจดีย์ละเก็ง (เขวดากอง) เรียกรวมกันว่า เสาหงส์ธงตะขาบ บางแห่งเรียกธงนั้นผิดเพี้ยนไปว่า หางหงส์ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี, ๒๕๔๕ : ๑๘)

เสาหงส์ทรงตะขาบวัดศาลาแดง ปทุมธานี

แห่โพน (ธงตะขาบ)

ประเพณีตักบาตรพระร้อย

เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลออกพรรษา แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นต้นไป เป็นประเพณีทำบุญที่ยิ่งใหญ่ มีผู้ร่วมงานมากทั้งพระและพุทธศาสนิกชน การตักบาตรพระร้อย แตกต่างจากการทำบุญอื่น ๆ คือ จะเป็นการตักบาตรในเรือที่ลอยอยู่ในน้ำทั้งพระและผู้ที่มาทำบุญ หลังจากตักบาตรพระร้อยเสร็จในตอนเช้าแล้ว ตอนกลางวันทางวัดจัดให้มีงานปิดทองพระ

นมัสการพระประธานในโบสถ์หรือพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีมหรสพการละเล่น เช่น แข่งเรือ ตอนบ่ายจะมีการลอยเรือหน้าวัดหนุ่มสาวนั่งลอยลำคุยกันและเล่นเพลงกันอย่างสนุกสนานจนถึงกลางคืน

ตักบาตรพระร้อย

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

เป็นประเพณีในการถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งยึดถือปฏิบัติกันในภาคกลางอันเป็นบริเวณที่ราบลุ่มลำน้ำเจ้าพระยา เป็นแผ่นดินอยู่อาศัยของประชาชนในประเทศในจังหวัดปทุมธานี โดยชาวไทยที่มีบรรพบุรุษเป็นชาวมอญหรือมอญ ซึ่งได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนที่เมืองสามโคก ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งทำกันในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ กลางเดือน ๑๐ ถือเป็นวันตักบาตรน้ำผึ้ง

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

ประเพณีมอญคั่ง

เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติหลังจาก “ประเพณีตักบาตรพระร้อย” คือ ประเพณีการลอยเรือเล่นเพลงกันในเดือน ๑๑ หลังจากออกพรรษา วัดที่มีประเพณีมอญคั่ง คือ วัดในเขตอำเภอเมือง และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

มอญคัง

ประเพณีมอญร้องไห้

เป็นประเพณีการร้องไห้คร่ำครวญต่อหน้าศพเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความอาลัยรัก และรำพึงรำพันถึงคุณงามความดีของผู้ตายด้วยเสียงที่เยือกเย็นวังเวง สะกดจิตใจผู้มาร่วมงานให้อยู่ในอาการเศร้าโศกตามไปด้วย ผู้มีอาชีพมอญร้องไห้นั้นอาจไม่รู้จักผู้ตายมาก่อนเลยก็ได้

พิธีกรรม

พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพมอญ มีรายละเอียดปลีกย่อยในการทำพิธีแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะการตาย เช่น แก่ตาย ถือว่าตายดี หากตายด้วยอุบัติเหตุ ผูกคอตาย ถือว่าตายไม่ดี นอกจากนี้สถานะของผู้ตายก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่น ฆราวาส หรือพระสงฆ์ หากเป็นพระเถระ ก็จะมีการจัดงานยิ่งใหญ่

คนมอญจัดการศพด้วยการเผา แต่หากตายไม่ดี ต้องฝังไว้ ๑ ปีก่อน จึงนำมาประกอบพิธีและเผาได้ ในกรณีที่ตายดี โดยเฉพาะตายในบ้าน จะจัดการอาบน้ำศพโดยล้างทำความสะอาดสวดทั้งตัว หลังจากนั้นจะใส่เสื้อผ้าในทางกลับกัน คือ เอาด้านหน้าไว้ด้านหลัง แล้วจัดทำเป็นแคร่ไม้ไผ่ตั้งศพ (โจ่งแหะห์) ขึ้นกลางบ้าน จะมีเสา ๖ ต้น มีหลังคาประดับด้วยผ้าสีขาวหรือดำ ตรงส่วนหลังคาด้านในตรงกับอกของผู้ตายจะใช้สายสิญจ์ผูกแขวนห้อยลงมา ใช้ผ้าสีแดงปิดหน้าผู้ตายแล้วนำผ้าขาวพับอีกชั้นหนึ่ง จะตั้งสวดพระอภิธรรมประมาณ ๓-๗ วันหลังสวดครบ ๗ วัน จึงต่อโลงมานอกชายคาบ้าน บรรจุศพแล้วแห่ไปวัดทำพิธีเผาศพต่อไป เพราะคนมอญมีคติไม่ให้นำโลงศพเข้าบ้าน

ส่วนงานศพพระมอญ โดยเฉพาะพระเถระผู้ใหญ่ งานจะยิ่งใหญ่เพราะถือว่าได้บุญสูง เป็นการส่งพระกลับสวรรค์ ต้องสร้างเมรุลอยปราสาทและโลงมอญ ปลายบานกันสอบ ฝาครอบเป็นยอดปราสาท ประดับประดาด้วยกระดาศสี ฉลุอย่างวิจิตรบรรจง มหรสพสมโภชน์ ปี่พาทย์มอญประโคม มอญรำ มอญร้องไห้ ดอกไม้ไฟ ซึ่งในอดีตศพพระเผาด้วยการจุดลูกหนู เพราะถือว่าศพพระเป็นสิ่งเคารพสูงสุด ไม่ควรเผาด้วยไฟจากมือคนธรรมดา ส่วนการแต่งกายไปงานศพสวมเสื้อผ้าสีขาวดำเพื่อเป็นการไว้ทุกข์

โลศพมอญ

ความเชื่อ

มอญเชื่อว่าสมัยพุทธกาล ครั้งนั้นมีเศรษฐีผู้หนึ่งมีภรรยา ๒ คน ต่อมาเมียหลวงฆ่าลูกของเมียน้อยเพราะความริษยา ทั้งสองนี้เมื่อตายไป ก็อาฆาตจองเวรกันและกัน และกินลูกของอีกฝ่ายหนึ่งสลับกันไปในแต่ละชาติ ในที่สุดฝ่ายหนึ่งไปเกิดเป็นผี อีกฝ่ายหนึ่งไปเกิดเป็นมนุษย์และมีลูกด้วย ฝ่ายผีนั้นไล่ตามมนุษย์เพื่อจะกินลูกของมนุษย์ ฝ่ายมนุษย์หนีไปขอพึ่งพระพุทธเจ้าขณะประทับอยู่ที่เวฬุวันมหาวิหาร พระพุทธองค์ทรงทราบถึงความเป็นไป จึงโปรดเทศนานางผีนั้นให้ได้เห็นโทษของการจองเวร นางมนุษย์กับนางผีจึงได้ระงับเวรต่อกัน และต่อมานางผีได้ไปอยู่กับนางมนุษย์ ได้ช่วยเหลือแนะนำนางมนุษย์ให้ทำนาได้ผลดี จนบังเกิดโภคทรัพย์มั่งคั่งเป็นเหตุให้ชาวมอญนับถือผีมาจนถึงทุกวันนี้

มอญแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ มอญเตี้ย อยู่ในแคว้นพะสิม มี ๓๒ หัวเมือง พวกนี้นับถือผีมะพร้าว โดยเอามะพร้าวแห้งทั้งผล รวมทั้งหนวดติดมาด้วย ผูกผ้าแดงผ้าขาว แขนวไว้ที่หัวเสาเอกบ้าน คนในบ้านต้องคอยดูอย่าให้น้ำมะพร้าวแห้งหรืองอก หรือหนวดมะพร้าวนั้นร่วง ถ้าเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องหาลูกใหม่มาแขวนแทน มอญเตี้ยะ พวกที่อยู่ในแคว้นหงสาวดี มี ๓๒ เมือง มอญพวกนี้นับถือผีผ้า มีผ้าถุงผู้ชาย ๑ ผืน เสื้อผู้ชายสีขาว ๑ ตัว ผ่าอกแขนยาว ผ้าสไบ ๒ ผืน ผืนหนึ่งสีขาว อีกผืนหนึ่งสีแดง แหวนทองคำ หัวพลอยแดง ๑ วง รวมเป็น ๑ ชุด มอญญะ พวกนี้อาศัยอยู่ในแคว้นสะเทิม มี ๓๒ เมือง นับถือผีกระบอกละไม้ไผ่ โดยหากระบอกละไม้ไผ่ขนาดเล็กมีข้อติดกันอยู่ที่กันกระบอกละ ๗ อัน ใส่ลงในกระบอกละให้เต็ม แล้วใส่ใบหว้ากระบอกละ ๑ ใบ กระบอกละนี้แขวนไว้ที่เสาผีของบ้าน คนในบ้านต้องคอยดูกระบอกละไม้ไผ่ น้ำแห้ง ใบหว้าเน่า ต้องเปลี่ยนใหม่ ถ้าละเลยไม่ตรวจดูอาจเสียหาย อาจเกิดอาเพศแก่ครอบครัวด้วยประการต่าง ๆ ขึ้นได้ หน้าที่อีกอย่างหนึ่งของผู้ที่รับผี คือ การรำผีมอญ ซึ่งจะทำเมื่อมีคนในครอบครัวล้มเจ็บ เข้าบ้านจะรำผีเพื่อบนบานขอให้หาย แล้วจะรำผีถวาย การรำผีมีข้อจำกัด คือ ต้องไม่ทำในระหว่างเข้าพรรษา

ไม่ทำในวันพระ และต้องไม่ทำในระยะที่สมาชิกฝ่ายหญิงในครอบครัวตั้งครรภ์ โดยทั่วไปมักทำในฤดูแล้งประมาณเดือน ๔ ถึง เดือน ๖ (สุเอ็ด คชเสนี, ๒๕๒๗ : ๕๐-๖๓)

ฉะนั้น มอญจึงเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะทำอะไรก็ต้องบอกผีให้ทราบก่อนเสมอ มอญแต่ละบ้านจะมีหีบผีมอญไว้ที่เสาเอกภายในตัวเรือน ๑ หีบ เป็นหีบของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เมื่อพ่อแม่ตายลงจะต้องให้คนทรงผีกระทำพิธีเชิญผีให้ลูกชายคนโตไปรับ (ยกเว้นชาวมอญบ้านเกาะ จังหวัดสมุทรสาคร จะให้ลูกชายคนสุดท้องรับผีมอญ) ถ้าไม่ใช่ลูกชายถือว่าผีบรรพบุรุษสูญไป ลูกชายที่จะรับผีต้องนุ่งโสร่งโปกผ้าขาวม้าแดง ไปกับคนทรงที่หีบผี แล้วคนทรงก็จะยกหีบมอญให้ ผู้ที่รับผีมอญจะต้องเอาใจใส่ดูแลหีบไว้ให้ดีเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว ถ้าผ้าขาดหรือเป็นรูต้องเปลี่ยนใหม่ ถ้าไม่เปลี่ยนจะทำกินไม่ขึ้น ดังนั้นต้องจัดพิธีรับผีมอญเพื่อเป็นการไถ่โทษ

เรื่องผีมอญนี้ คนมอญถือเคร่งครัดมาก ถ้ามีแขกมาพักอาศัยที่บ้านต้องจัดรูปบอกห้ามคนที่มือทองนั่งพิงเสา เขกที่ม้าม้าเป็นสามิภรรยา กัน ต้องแยกกันนอนคนละมุ้ง และไม่ให้นอนที่ตัวเรือนใหญ่ที่ไว้หีบ นอกจากญาติผู้ใหญ่เท่านั้น จึงจะนอนบนเรือนใหญ่ได้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, ๒๕๔๒ : ๑๐๗-๑๐๘)

เครื่องเซ่นไหว้ผีมอญ

อาบน้ำก่อนรับผีมอญ

“โต้ง” เจ้าพิธีรับผีมอญ

พิธีรับฝ้ายอู้อำเภอสามโคก

รำฝ้ายอู้อู

๒.๑ .๑๓ กลุ่มชาติพันธุ์อินเดีย กรณีศึกษาชาวไทยเชื้อสายอินเดีย ในเขตพื้นที่พระนคร และเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

บริบทชุมชน

ชาวอินเดียมีการติดต่อค้าขายกับประเทศไทยมาตั้งแต่ยุคต้นประวัติศาสตร์ โดยนำศาสนาแบบแผนการดำเนินชีวิต และ เทคโนโลยี ต่าง ๆ เข้ามาเผยแพร่ และได้ตั้งถิ่นฐาน แต่งงานกับคนพื้นเมืองจนผสมผสานกลายเป็นคนไทยไปในที่สุด จากนั้นก็ยังคงมีคนอินเดียเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายและตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงรัชกาลที่ ๕ มีชาวอินเดียเชื้อสายต่าง ๆ ที่มีสถานภาพเป็นคนในบังคับอังกฤษเข้ามาดำเนินธุรกิจในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก โดยนำสินค้าจากอินเดียเข้ามาจำหน่ายในกรุงเทพฯ เช่น ผ้า เครื่องแก้ว ภาชนะโลหะ เครื่องแก้ว เครื่องเทศ ฯลฯ จนเมื่ออินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษ ชาวอินเดียบางส่วนจึงขอสัญชาติเป็นคนไทยและอยู่อาศัยในประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบัน

แม้จะอยู่อาศัยในประเทศไทยมานานนับศตวรรษ แต่คนไทยเชื้อสายอินเดียส่วนใหญ่ยังคงมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับเครือญาติในอินเดีย และยังคงสืบทอดวัฒนธรรมแบบอินเดียไว้อย่างเหนียวแน่น เหตุผลหนึ่งมาจากเงื่อนไขทางศาสนา และลักษณะวัฒนธรรมอันเข้มข้นที่อยู่ในสายเลือด ทำให้คนอินเดียมักเลือกจะแต่งงานระหว่างคนอินเดียด้วยกัน โดยเฉพาะคนที่มีความศรัทธาเดียวกัน หรืออยู่ในวรรณะเดียวกัน ทำให้สามารถสืบทอดประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติ รวมถึงวัฒนธรรมการแต่งกายตามแบบอย่างปฏิบัติกันคนอินเดียได้อย่างชัดเจน

คนไทยเชื้อสายอินเดียอาจแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ตามศาสนาที่นับถือ คือ ชาวฮินดู หรือผู้นับถือศาสนาฮินดู ชาวสิกข์ หรือผู้นับถือศาสนาสิกข์ ชาวมุสลิม หรือผู้นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ยังอาจแบ่งตามกลุ่มสมาคมชาวอินเดีย โดยแบ่งตามแหล่งที่อยู่ในประเทศอินเดีย เช่น ชาวคุจราต หรือผู้ที่มาจากรัฐคุจราต (Gujarat) ทางตะวันตกของอินเดีย ชาวทมิฬ หรือผู้ที่มาจากรัฐ

ทมิฬนาฑู(Tamilnadu)ทางตอนใต้ของอินเดียชาวเบงกาลีหรือ ผู้ที่มาจากรัฐเบงกอล(Bengal) ทาง ตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย เป็นต้น

การศึกษาบริบทชุมชนของคนไทยเชื้อสายอินเดียในการวิจัยนี้ จะใช้พื้นที่พาหุรัด และสำ เพ็ง ซึ่งเป็นพื้นที่การตั้งถิ่นฐานของคนไทยเชื้อสายอินเดียมาตั้งแต่อดีต แม้ในปัจจุบันพื้นที่พาหุรัด เป็นย่านการค้าและที่อยู่อาศัยของคนเชื้อสายลิกซ์มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่ผู้วิจัยก็ได้ติดตามศึกษา กลุ่มคนเชื้อสายมุสลิมและฮินดูที่ทำธุรกิจอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวด้วย

พาหุรัด แต่เดิมเป็นเพียงที่พักอาศัยของชาวบ้านที่ทำการค้าเล็กๆ น้อยๆ ใกล้กับวังบ้านหม้อ ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระพิทักษ์เทเวศร์ และวังบูรพาภิรมย์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช จนกระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนสายใหม่ขึ้น ข้างวังบูรพาภิรมย์ ตั้งแต่ถนนบ้านหม้อมาจนถึงต้นถนนจักรเพชร เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า พาหุรัดมณีมัย พระราชธิดาซึ่งสิ้นพระชนม์ขณะมีพระชันษาได้เพียง ๑๐ ปี โดยทรงนำทรัพย์สิน ส่วนหนึ่งของสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงพาหุรัดมาใช้ในการสร้างถนน และทรงพระราชทานนามถนนว่า "พาหุรัด" ตามพระนามพระธิดา

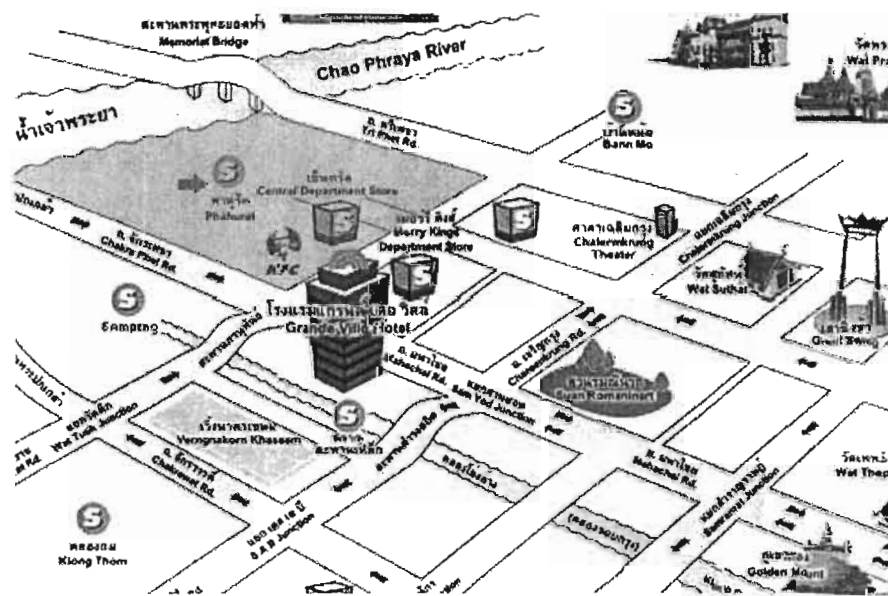

ภาพจากหนังสือ กรุงเทพฯ ๒๔๘๕ - ๒๕๓๕ หน้า ๑๑๐

ภาพถ่ายเก่าบริเวณวังบูรพาในอดีต มองเห็นย่านพาหุรัดตอนบนของภาพ

ตั้งแต่มีการเปิดใช้ถนนพาหุรัด ชาวอินเดียที่เดินทางเข้ามาค้าขายในประเทศไทยซึ่งเดิมอยู่ อาศัยในบ้านถนนบ้านหม้อได้ขยายธุรกิจมายังย่านพาหุรัด โดยชาวอินเดียที่ดำเนินธุรกิจการค้าใน ระยะแรก ๆ คือ ชาวอินเดียเชื้อสายมุสลิม นิกายชีอะห์ กลุ่มคาโวดี โบห์รา จาการ์ฮูจราต และบอม

เบี่ยนผ้าและสินค้าอื่น ๆ จากอินเดียเข้ามาค้าขาย โดยส่วนหนึ่งได้ตั้งห้างการค้าอยู่ในย่านท่าน้ำราชมงคล และบนถนนหน้าวัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกาะ) ต่อมาพ่อค้าอินเดียมุสลิมกลุ่มนี้ได้ขยายไปประกอบธุรกิจในพื้นที่อื่น ปัจจุบันจึงมีร้านค้าที่ดำเนินการโดยกลุ่มอินเดียมุสลิมโบราณจำนวนมาก นอกจากนี้ก็มี ชาวอินเดียเชื้อสายสิกข์และเชื้อสายฮินดูจากรัฐปัญจาบที่เข้ามาเปิดร้านขายผ้า โดยชาวสิกข์ยังคงเป็นเจ้าของกิจการส่วนใหญ่ในย่านพาหุรัด และได้สร้างศาสนสถานของตนเองกลางบริเวณพาหุรัด

ภาพจาก <http://www.grandvillehotel.com>

แผนที่ พาหุรัดและพื้นที่ใกล้เคียงในปัจจุบัน

พาหุรัด เป็นพื้นที่ที่คนไทยเชื้อสายอินเดีย สร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยและทำมาค้าขายกันอย่างหนาแน่นก่อนจะค่อยๆ กระจายกันไปอยู่ตามพื้นที่ส่วนต่างๆ ของกรุงเทพฯ โดยในระยะแรกพ่อค้าอินเดียที่เข้ามาทำการค้าในย่านพาหุรัดยังคงมีสถานภาพเป็นคนในบังคับอังกฤษที่ขออนุญาตเข้ามาทำการค้า เนื่องจากเป็นช่วงที่อินเดียอยู่ใต้อาณานิคมของอังกฤษ จนกระทั่งเมื่ออินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษ พ่อค้าส่วนใหญ่จึงได้ขอสัญชาติไทยและตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบัน มีการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสร้างศาสนสถานของตนเองขึ้น

ในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา เครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรได้ทิ้งระเบิดลงตรงโรงไฟฟ้าวัดเลียบที่อยู่ติดกับย่านพาหุรัดชาวอินเดียและสะพานพุทธฯ เกิดไฟไหม้เป็นพื้นที่กว้างทำลายบ้านเรือน ในย่านพาหุรัดเสียหายมาก เหลืออยู่แต่วัดสิกข์ที่ถูกระเบิดขนาด ๕๐๐ ปอนด์สองลูกตกใส่ แต่ระเบิดคั่น ชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พาหุรัดต้องอพยพไปหาที่อยู่ใหม่ โดยกระจายออกไปตามชานกรุงเทพฯ

ย่านพาหุรัดเมื่อร่วม ๗๐ ปีก่อนนั้น เป็นห้องแถวไม้เรียงรายไปตามถนนพาหุรัด ถัดไปด้านหลังถนนเป็นวัดสีกซ์ และบริเวณที่เรียกว่าประตูเหล็กใหญ่ และประตูเหล็กเล็ก บริเวณที่เป็นประตูเหล็กใหญ่ ทางเข้าอยู่ทางด้านถนนจักรเพชร ได้สูญหายไปหมดแล้ว นายห้างชาวสีกซ์ ชื่อ โกเปาต์ ซิงห์ ได้สร้างห้างเอทีเอ็มให้เป็นศูนย์กลางการค้าผ้า เมื่อปี ๒๕๑๔ ห้างแห่งนี้ขายด้วยตรอกเล็ก ๆ ด้านขวามือ อันเป็นทางเข้าวัดสีกซ์ ส่วนด้านซ้ายก็คือ ตรอกอินเดีย ซึ่งเป็นที่ตั้งของร้านขายสินค้าประเภทต่าง ๆ จากอินเดีย ต่อมา เมื่อห้าง เอ ที เอ็ม ถูกไฟไหม้เสียหาย พื้นที่ดังกล่าวจึงได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์การค้าในชื่อ อินเดีย เอ็ม โฟเรียม ซึ่งปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างก่อสร้าง

ภาพโดย

ผู้วิจัย

ย่านพาหุรัดในปัจจุบัน

พาหุรัด ได้ชื่อว่า เป็นย่านธุรกิจค้าผ้าที่ใหญ่ที่สุดของกรุงเทพมหานคร และมีร้านจำหน่ายเครื่องแต่งกายแบบอินเดีย ทั้งเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าสำหรับ และเครื่องประดับต่างๆ อาทิ กำไล สร้อยคอ ต่างหู รวมทั้งเสนาผ้า สมุนไพรที่ชาวอินเดียใช้วาดลวดลายบนผืนผ้าเป็นรอยสักชั่วคราว ในโอกาสสำคัญ และยังมีร้านขายของชำแบบอินเดีย จำหน่ายของกินของใช้ นับแต่ถั่วสารพัดชนิด เพราะชาวสีกซ์และฮินดูส่วนใหญ่เป็นมังสวิวัติ รวมถึงเครื่องเทศ และเครื่องปรุงสำหรับอาหารแบบอินเดีย ใบชาและกาแฟอินเดียอย่างดี ซึ่งส่วนมากนำเข้ามาจากอินเดีย จนทำให้พาหุรัด ได้ชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า little India หรือ ย่านอินเดียน้อย ของกรุงเทพมหานคร

คนไทยเชื้อสายอินเดียในย่านพาหุรัดอาจเป็นเป็นกลุ่มตามจำนวนจากมากไปน้อยได้คือ ชาวสิกข์ ชาวฮินดู และชาวมุสลิม แต่ในปัจจุบันนี้ ร้านค้าของชาวจีนได้รุกคืบเข้ามา ทำให้ชาวอินเดียได้ย้ายครอบครัวออกไปจากย่านนี้อย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้พาหุรัดกลายเป็นย่านที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมมากขึ้น หากแต่พาหุรัดก็ยังคงมีกลิ่นอายและบรรยากาศของสภาพความเป็นอยู่แบบอินเดียไว้ให้เห็นอย่างเด่นชัด

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากลุ่มชาวไทยเชื้อสายอินเดียในย่านพาหุรัด ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑ **ชาวฮินดู** คือ ผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู อันเป็นศาสนาที่เกิดในประเทศอินเดีย ก่อนพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มีพัฒนาการสืบต่อมาจากลัทธิพราหมณ์ จึงมักเรียกรวมๆ กันว่า ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มี คัมภีร์ทางศาสนา คือ คัมภีร์พระเวท นับถือเทพเจ้าหลายองค์ เรียกว่า "พหุเทวนิยม" โดยเทพเจ้าแต่ละองค์ในแต่ละยุคสมัย มีบทบาท และตำนานต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าองค์หนึ่งๆ แตกต่างกันไปด้วย โดยทั่วไป ชาวฮินดูเชื่อว่ามีเทพเจ้าสูงสุด ๓ องค์ คือ พระพรหม ป็นผู้สร้างโลก พระศิวะ เป็นผู้ทำลาย และพระวิष्ณุ หรือ พระนารายณ์ เป็นผู้ปกป้องและรักษาโลก ชาวอินเดียฮินดูมีการแบ่งชนชั้น หรือ เรียกว่าวรรณะ เป็น ๔ วรรณะ คือ วรรณะกษัตริย์ คือ กษัตริย์หรือนักรบ ทำหน้าที่ป้องกันชาติบ้านเมือง และทำศึกสงคราม วรรณะพราหมณ์ คือ ผู้ทำพิธีกรรม มีหน้าที่ติดต่อกับเทพเจ้า สั่งสอนศาสนาและประกอบพิธีกรรมแก่ประชาชนทุกวรรณะ รวมถึงมีหน้าที่ศึกษา จดจำและสืบทอดคัมภีร์พระเวท วรรณะแพศย์ คือ ผู้ประกอบพาณิชยกรรม เกษตรกรรม ซึ่งเป็นวรรณะของคนส่วนใหญ่ในสังคม และ วรรณะศูทร คือ กรรมกร แต่หากมีการแต่งงานข้ามวรรณะ บุตรที่เกิดมาก็จะกลายเป็นจัณฑาล หรือ เป็นผู้อยู่นอกวรรณะซึ่งเป็นที่ยกเว้นของทุกวรรณะ

ชาวฮินดูมีการประกอบพิธีกรรมในเทวาลัยซึ่งเป็นที่ประดิษฐานรูปเทพสำคัญทางศาสนา

ภาพจาก www.omaarti.com/vatkag.html

วัดพระศรีมหาอุมาเทวีหรือวัดแขกสีลม

พิธีทางแห่พระอุมาของชาวฮินดูที่วัดแขกสีลม

คนไทยเชื้อสายอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดูมาจากหลายภูมิภาคของอินเดีย แต่ส่วนใหญ่มาจากรัฐปัญจาบและรัฐอุตตรประเทศ โดยเข้ามาทำการค้าในกรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ โดยชาวฮินดูจากปัญจาบส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าผ้าในพาหุรัด ส่วนกลุ่มที่มาจากรัฐอุตตรประเทศเคยมีอาชีพเป็นแขกยาม ก่อนที่รัฐบาลจะมีประกาศห้ามไม่ให้คนต่างด้าวทำอาชีพนี้จึงหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน ในกรุงเทพฯ มีเทวาลัยเก่าแก่ในศาสนาฮินดู คือ เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ เป็นเทวสถานในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นิยมเรียกกันว่า เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ บนถนนบ้านดินสอ ใกล้เสาชิงช้า ในเขตพระนคร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๗ และวัดพระศรีมหาอุมาเทวี หรือ วัดแขก บนถนนสีลม เขตบางรักสร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณ พ.ศ. ๒๔๓๘ โดยนายไวยุทธ และญาติมิตรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บนถนนสีลมมีศรัทธาจัดสร้างวัดเพื่อเป็นที่บูชาพระอุม่าได้ขอแลกที่ดินของพวกตนกับสวนผักของนางปิ่น อุปการโกบาระดี ภายในเทวาลัยประดิษฐานเทวรูปสำคัญ 3 องค์ ได้แก่ พระอุม่าเทวี พระขันธุกุมาร และพระพิฆเนศ นอกจากนี้ยังมีแถวรูปปั้นต่าง ๆ ได้แก่ พระศิวะ พระศิวะ และเทพในลัทธิฮินดูอีกหลายองค์ รวมทั้งพระพุทธรูปในพุทธศาสนา

วัดแขกเดิมเป็นสถานที่จำเพาะของผู้นับถือศาสนาฮินดูเท่านั้น ในตอนบ่ายจะมีการปิดโบสถ์เพื่ออ่านรามเกียรติ์เพื่อสรรเสริญพระเป็นเจ้า เทศกาลที่ชาวเมืองมีโอกาสร่วมด้วยคือ เทศกาลแห่เจ้าแม่วัดแขก ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี "เทศกาลนวราตรี" หรือ "เทศกาลดุซเซรา" มีการจัดขบวนอัญเชิญเจ้าแม่แห่ไปตามถนนรอบชุมชนฮินดูจากสีลมไปเคโห แล้วย้อนมาที่ถนนปิ่นไปออกถนนสารแล้ววกกลับที่ถนนสุรศักดิ์ เพื่อมายังหน้าวัดที่ถนนสีลมอีกครั้งหนึ่งในปัจจุบัน วัดแขกเปิดกว้างต้อนรับผู้คนมากขึ้น ทั้งผู้มีจิตศรัทธาองค์พระศรีมหาอุมาเทวีไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดๆ รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติ และมีการสร้างสถาปัตยกรรมแบบอินเดียตอนใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งโคปุระ หรือซุ้มประตูที่ตกแต่งเป็นรูปปูนปั้นเทพเจ้าต่างๆ และในฝั่งธนบุรีมีเทวาลัยพราหมณ์บนถนนสมเด็จพระยาฮอย ๕ เป็นที่ประกอบศาสนพิธีของชาวอินเดียเชื้อสายฮินดูมานานกว่า ๔๐ ปี

๒ ชาวสิกข์ คนไทยเชื้อสายอินเดียที่นับถือศาสนาสิกข์ ส่วนใหญ่มาจากรัฐปัญจาบ ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย จากข้อมูลคำบอกเล่าของชาวสิกข์ที่อยู่อาศัยในพาหุรัดมานาน เล่าว่า คนสิกข์ได้เข้ามาทำการค้าในกรุงเทพฯ ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยในระยะแรกมีชาวสิกข์ชื่อ นายกิริระ ปาราม ชาวปัญจาบ เป็นพ่อค้าม้าพันธุ์ดีจากเมืองกาบูลของปากีสถาน ทำการค้าระหว่างอินเดียกับกรุงเทพฯ และมีม้าที่ใช้เดินทางฝากไว้ในกรุงเทพฯ จนวันหนึ่งนายกิริระ มีโอกาสได้เข้าเฝ้ารัชกาลที่ ๕ จึงได้ทูลเกล้าถวายม้าของตน รัชกาลที่ ๕ จึงได้พระราชทานช้างเป็นรางวัลตอบแทน นายกิริระได้นำช้างกลับไปยังปัญจาบ และเลี้ยงดูเป็นอย่างดี จนต่อมาได้ถวายช้างเชือกนั้นแก่มหाराชาแห่งแคว้นแคชเมียร์ และได้รับผ้าผ่อนแพรพรรณจำนวน

มากเป็นการตอบแทน จึงนำผ้าที่ได้รับมาขายยังกรุงเทพฯ และได้ดำเนินธุรกิจค้าผ้าจากนั้นมา ต่อมาจึงมีชาวลีขจากรัฐปัญจาบเดินทางเข้ามาทำธุรกิจในกรุงเทพฯ เพิ่มมากขึ้น โดยยึดอาชีพค้าผ้าและสินค้าอื่น ๆ จากอินเดียอยู่บริเวณบ้านหม้อ เมื่อมีการตัดถนนพาหุรัดจึงขยับขยายไปตั้งร้านค้าในย่านพาหุรัด จนกลายเป็นกลุ่มนักธุรกิจหลักของย่านนี้ จนเมื่อราว ๓๐ ที่ผ่านมา ตลาดพาหุรัดมีการขยายตัวมากขึ้นและเกิดความแออัดขึ้น ชาวลีขที่มีฐานะจึงย้ายออกไปอยู่ในทำเลอื่น ๆ เช่น สุขุมวิท คลองตัน และท่าพระ

ชาวลีขไม่รับประทานเนื้อวัว และไม่มีรูปเคารพ ผู้ชายลีขมีสร้อยนามว่า สิงห์ และมีเอกลักษณ์การแต่งกายที่สำคัญ คือ มีผ้าโพกศีรษะ สัญลักษณ์ประจำกาย ๕ อย่างของชายชาวลีข คือ ๑ เกศ หรือ หมวกที่ปล่อยยาวโดยไม่ตัดหรือโกนอย่างเด็ดขาด ด้วยชาวลีขถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ธรรมชาติให้มาจึงไม่ควรตัดหรือทำลาย ๒ กังมะ หรือ หวีอันเล็ก เพื่อใช้สาងเส้นผมที่ตัดไม่ได้ ๓ กะร่า หรือ กำไลข้อมือเหล็กสวมที่ข้อมือขวา ๔ กะข่า หรือ กางเกงในขาสั้น ๕ กิริพาน หมายถึง มิดโค้ง หรือ กริช ที่เป็นอาวุธของผู้ชาย แต่เมื่อมาอยู่ในประเทศไทยชาวลีขต้องปรับตัวให้เข้ากับบ้านเมือง ด้วยการทำเป็นจิรัฐปกริชจำลองขนาดเล็กห้อยไว้ที่คอแทน หรือ เปลี่ยนจากกำไลเหล็กเป็นกำไลทอง เป็นต้น

ภาพโดยผู้วิจัย

ชาวลีขส่วนใหญ่ในย่านพาหุรัด ทำธุรกิจค้าผ้า

ในพาหุรัด สมาคมศรีสุริยสิงห์สภา ซึ่งมีศาสนสถานลีขขนาดใหญ่เป็นศูนย์กลางของชาวลีข สำหรับใช้ประกอบศาสนกิจและกิจกรรมงานทางด้านสังคมต่าง ๆ ตัววัดสร้างเป็นตึกหลังใหญ่สูง ๖ ชั้น มียอดโดมสีทอง บนชั้นที่ ๔ เป็นห้องโถงขนาดใหญ่เป็นสถานที่ทำพิธีทางศาสนา ชั้นที่ ๕ เป็นโรงเรียนลีขนานาชาติ ส่วนชั้นบนสุดเป็นที่อ่านและเก็บรักษาพระคัมภีร์

ภาพ โดยผู้วิจัย

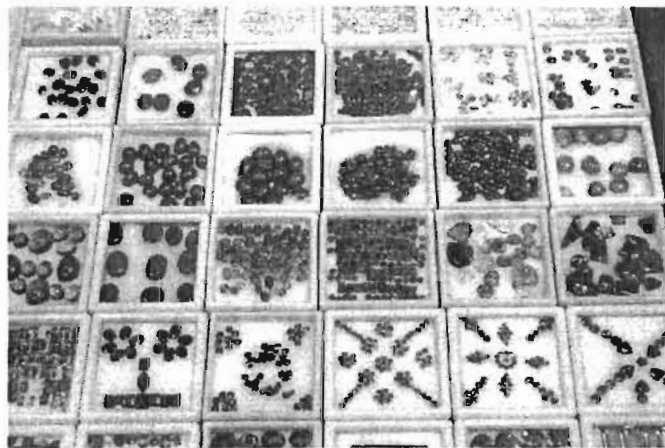
วัดสีกซ์ ในใจกลางย่านพาหุรัด

๓ ขาวมุสลิม ในการวิจัยนี้ได้ศึกษาชาวอินเดียมุสลิมสายชีอะห์ กลุ่มดาโวดี โบราห์ ที่มาจากเมืองสุรัตในรัฐคุชราต และจากบอมเบย์ในรัฐมหาราษฏร์ ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย ซึ่งเป็นกลุ่มแรก ๆ ที่เข้ามาทำการค้าในกรุงเทพฯ โดยเป็นที่รู้จักกันในนามนักกุดาหรือ พ่อค้าสำเภา เช่น นักกุดาสระวะสี (หลวงสนธิภูบาล) นักกุดาอามัดฟอเรศ (หลวงประเทศไมตรี) ก่อนจะตั้งธุรกิจถาวรขึ้นในบริเวณย่านตึกขาวบนฝั่งธนบุรี ก่อนจะขยายการค้าข้ามฝั่งมายังบริเวณท่าราชวงศ์ และพาหุรัด โดยนำสินค้าต่าง ๆ จากอินเดียมาขาย เช่น ผ้าลาย ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะ ผ้าลายอย่าง ที่ช่างไทยเป็นผู้คิดแบบลายแล้วส่งผ่านบริษัทค้าผ้าเหล่านี้ไปผลิตที่โรงงานในอินเดียแล้วส่งกลับเข้ามาขายยังประเทศไทย และมีบางส่วนที่ประกอบอาชีพค้าเพชรพลอยอยู่บริเวณถนนวานิช ด้านหน้าวัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกะ) รวมถึงทำการค้าเครื่องแก้ว เครื่องเทศ หม้อ แหก ฯลฯ จนเมื่อมีชาวอินเดียกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพฯ มากขึ้น และมีการนำเข้าสินค้าผ้าจากประเทศอื่น ๆ ที่มีราคาถูกกว่าเข้ามาตีตลาด ประกอบกับประเทศไทยเริ่มผลิตผ้าในเชิงอุตสาหกรรมขึ้นใช้เอง ชาวอินเดียมุสลิมจึงหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่น ธุรกิจส่งออก อสังหาริมทรัพย์ การเงินและการธนาคาร เป็นต้น

ปัจจุบันยังมีร้านค้าของขาวมุสลิมโบห์ราในย่านพาหุรัดไม่มากนัก เพราะส่วนหนึ่งได้ย้ายออกนอกพื้นที่ตั้งแต่ครั้งที่ระเบิดลงในคราวสงครามมหาเอเชียบูรพา และได้ย้ายออกไปอย่างต่อเนื่อง

ภาพจาก บริษัทมัสกาศี พุทธมณฑลสาย ๕ นครปฐม
ภาพเก่าห้างมัสกาศี บริเวณทำนาราชวงศ์

ภาพโดยผู้วิจัย

ห้างเอม เอ ฮูเซ็น ปิดกิจการค้าเพชรพลอยในย่านสำเพ็งมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕

ชาวมุสลิมกลุ่มโบราณนี้เดิมตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตคลองสาน ในฝั่งธนบุรี มีมัสยิดที่รู้จักกัน โดยทั่วไปว่า ตึกขาว เพราะบริเวณหน้ามัสยิดเซฟเป็นคลังสินค้าเป็นตึกขาวอยู่ริมแม่น้ำ

แต่ชื่อเป็นทางการคือ มัสยิดเซฟี สร้างขึ้นโดยกลุ่มนายห้างชาวมุสลิมโบห์รา เช่น อับดุลการเดอร์เชนอารีวาลี เจ้าของห้างวาลี ไชยาอุดินมูฮัมหมัดอาลี พ่อค้าแร่ขายเพชรพลอยตามบ้าน อับดุลราฮิม นายห้างอับดุลราฮิม นายห้างมัสกาดี เป็นต้น ได้ช่วยกันซื้อที่ดินและสร้างสุเหร่าขึ้น

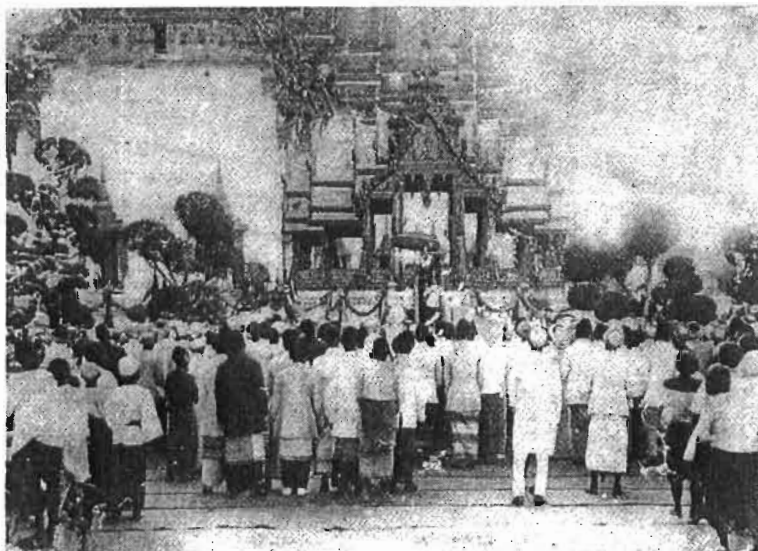
ภาพจาก หนังสืออุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี

หน้า ๕๗

มัสยิดเซฟี ในซอยสมเด็จพระยา ๕ เขตคลองสาน
ศูนย์กลางศาสนกิจของชาวมุสลิมโบห์ราในกรุงเทพฯ

ก่อนการสร้างถนนเจริญกรุงขึ้นบนฝั่งพระนคร ย่านตึกขาวเคยเป็นแหล่งธุรกิจการค้า และที่อยู่อาศัยแหล่งใหญ่ของชาวมุสลิมอินเดีย มีโกดังเก็บสินค้า ร้านขายผ้า และเพชรพลอย เครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ที่นำเข้าจากอินเดียตั้งอยู่อย่างหนาแน่น จนหนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นเรียกย่านนี้ว่า เป็นย่านการค้าสำคัญรองจากลำเพ็งที่เดียว

มัสยิดตึกขาว ยังคงใช้เป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนามานานเกือบศตวรรษ แต่ชาวมุสลิม โบราห์ที่เคยอาศัยอยู่โดยรอบได้ขยับขยายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่อื่น ๆ ส่วนกุโบร์ของสัปบุรุษของมุสลิมกลุ่มโบราห์นี้อยู่ใกล้กับกุฎีเจริญพาศน์ เรียกว่า สุสานดาวูดิโบราห์

ภาพจาก หนังสือ ธนบุรี สำนักพิมพ์สารคดี หน้า ๔๐
 ภาพเก่าของ โต๊ะอิหม่ามจากสุเหร่าต่าง ๆ เข้าเฝ้าแสดงความขอบคุณรัชกาลที่ ๖
 ที่ทรงประกาศเป็นศาสนาอุปถัมภ์ศาสนาอิสลามในพิธีบรมราชาภิเษก

ในปัจจุบันชาวอินเดียส่วนมากมาเมืองไทยแบบชั่วคราว เช่น มาเยี่ยมญาติ หรือ มาติดต่อธุรกิจ คนที่จะเข้ามาอยู่อาศัยเช่นในอดีตมีจำนวนไม่มาก แต่เนื่องจากชาวไทยเชื้อสายอินเดียส่วนใหญ่ยังคงไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องในประเทศอินเดีย หรือ มีการแต่งงานระหว่างคนไทยเชื้อสายอินเดียบอกกับคนอินเดียในประเทศอินเดีย ทำให้วัฒนธรรมอินเดียหลายอย่างยังคงได้รับการสืบสานต่อเนื่อง

๒.๒.๑ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

วัฒนธรรมการผลิตชุดเครื่องแต่งกาย

การซื้อขายสินค้าเกี่ยวกับเสื้อผ้าและเครื่องประดับ

กระบวนการผลิต

การผลิตเครื่องนุ่งห่มของชาวโผล่งในอดีต ส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบที่มีหรือหาได้ในท้องถิ่น นับตั้งแต่เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า วัสดุเส้นใย สีที่ใช้ย้อมด้ายและฝั้นผ้า ส่วนเครื่องประดับส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่นำมาจากแหล่งอื่น ตามประเพณีแล้ว กระบวนการผลิตเครื่องนุ่งห่มเป็นภาระหน้าที่ของผู้หญิง ดังนั้นภูมิปัญญาในด้านการผลิตเครื่องนุ่งห่มจึงอยู่กับผู้หญิงและสืบทอดผ่านลูกสาว-หลานสาว หน้าที่ของผู้ชายคือการจัดทำเครื่องมือและอุปกรณ์ทอผ้าที่จำเป็น ได้แก่ เครื่องปั่นฝ้าย เครื่องกรอด้าย และกี่ทอผ้า

การผลิตเส้นด้าย

ในอดีต ชาวบ้านปลูกฝ้ายไว้เพื่อทำเส้นใยใช้ในการทอผ้า โดยจะปลูกฝ้ายลงในไร่ข้าวจากเมล็ดพันธุ์ฝ้ายที่เก็บรักษาไว้จากผลผลิตของปีที่ผ่านมา เมื่อดอกฝ้ายบานได้ที่ พวกเขาจะเก็บรวบรวมและแบกกกลับมายังบ้านของคนเพื่อเก็บไว้จนกว่าจะมีเวลาว่างพอที่จะนำมาทอเป็นเส้นด้ายต่อไป ตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่ง คือ ป้าไค่ ทั้งถึง อายุ 78 ปี กล่าวว่าตนหัดเริ่มทอผ้าเมื่ออายุได้ประมาณ 17 – 18 ปี

นอกจากฝ้ายจะใช้เพื่อการทอเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังใช้ทอถุงย่าม และทำด้ายสายสัญญาณสำหรับใช้ในพิธีต่าง ๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม การปลูกฝ้ายเริ่มลดความนิยมลงไปเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2510 แล้ว จนเมื่อมีหน่วยงาน กรป. กลางเข้ามาดำเนินงานในพื้นที่ในปี พ.ศ. 2511 ชาวบ้านได้เลิกทอผ้าใช้กันเองกันไปเป็นส่วนใหญ่แล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้อาวุโสหลายคนไม่สามารถจดจำให้ชัดเจนได้ว่าเป็นปีใดแน่ที่ความนิยมในการทอผ้าตามประเพณีได้ขาดหายไป แต่สามารถเชื่อมโยงสาเหตุของการเลิกปลูกฝ้ายได้ว่าเป็นเพราะชาวบ้านเลิกปลูกข้าวไร่กันและหันมาปลูกข้าวโพด มันสำปะหลังและอ้อยกันมากขึ้น ประกอบกับฝ้ายเป็นพืชที่ถูกทำให้เสียหายได้ง่ายจากหนอนเจาะ เป็นไปได้ว่าหลังจากมีนโยบายให้อพยพชาวโผล่งลงมาจากถิ่นที่อยู่บนดอยมาตั้งอยู่ ณ ภูมิลำเนาปัจจุบันแล้ว วิถีชีวิตในการทำไร่หมุนเวียนตามประเพณีจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไป รวมทั้งการขาดหายไปของการทำไร่ข้าวด้วย และเนื่องจากเคยมีการปลูกฝ้ายกันในไร่ข้าว เมื่อเลิกปลูกข้าวไร่กันไป จึงทำให้การปลูกฝ้ายหายตามไปด้วย ปัจจุบัน ผู้ที่ทอผ้าเป็นตามประเพณีมีเหลืออยู่ในพื้นที่เพียง 3 คน โดยอาศัยอยู่ที่บ้านบ่อ 1 คน บ้านสวนผึ้ง 2 คนที่มีอายุมากแล้ว ไม่มีกำลังที่จะทอผ้าได้แล้ว

การย้อมสีทอผ้า

ด้ายฝ้ายที่ทอเป็นเส้นไว้แล้วจะถูกนำมาย้อมสีตามที่ต้องการ ซึ่งจะมีสีหลัก ๆ คือ สีแดงซึ่งได้จากขมิ้นผสมปูนแดง รากขมิ้นและเปลือกไม้ที่เรียกว่า “ปะโย่ไผ่” พืชอีกชนิดหนึ่งที่นำมาย้อมด้ายเป็นสีแดงได้ด้วย คือ ลูก “ตะปะยู” ซึ่งเป็นประเภทไม้เถา และสีดำได้จากลูกมะเกลือผสมเถาไม้ป้าและใบคำแย ด้ายที่ย้อมสีแล้ว หลังจากนั้นนำไปตากจนแห้งดีและเส้นด้ายอยู่ตัวแล้วจึงนำมาใช้ในการทอผ้าต่อไป

เมื่อการปลูกฝ้ายไว้ใช้เองขาดหายไป การย้อมสีด้วยวัตถุดิบตามธรรมชาติก็ขาดหายไปด้วย ปัจจุบัน ผู้ที่ยังทอผ้าซึ่งมีเหลืออยู่เพียงไม่กี่คนได้ซื้อสีสมัยใหม่จากตลาดมาใช้ในการย้อมผ้าแทน และทำให้มีการใช้สีอื่น ๆ เพิ่มขึ้น สีสมัยใหม่นี้ยังเป็นที่นิยมของชาวบ้านเนื่องจากทำให้ผ้ามีสีสวยสดใสมากกว่าที่เคยใช้กันในอดีต รวมทั้งคุณสมบัติที่ไม่ทำให้ผ้าสีตกในขณะซักด้วย

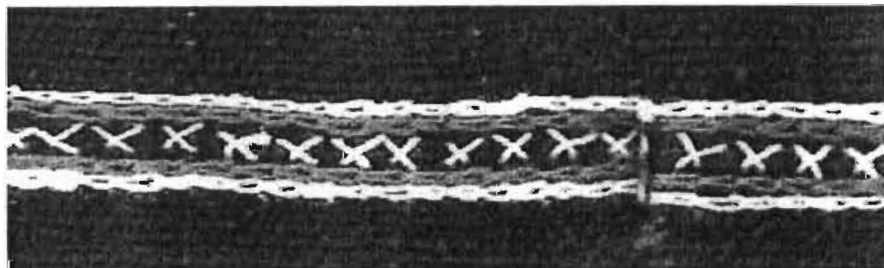
การเย็บปักประดิษฐ์

ลวดลายผ้าที่เกิดจากการเย็บปักประดิษฐ์ของชาวโพล่งมีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ผู้รู้จึงสามารถบอกได้ว่าลวดลายแบบใดเป็นของเพชรบุรี (เรียกว่า “พลิบพลี”) หรือแบบใดเป็นของสุพรรณบุรี กล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเรื่องลวดลายปักผ้านี้เป็นของผู้หญิงโดยเฉพาะ สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ ภูมิปัญญาชุดนี้ขาดการถ่ายทอดอย่างมาก จนทำให้มีผู้หญิงในกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังคงรักษาความรู้เหล่านี้ไว้

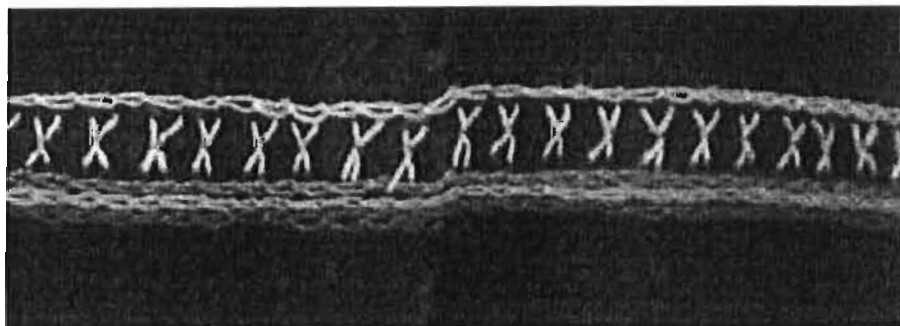
เป็นเรื่องที่น่าแปลกใจที่ผู้ให้ข้อมูลคือ ป้าไฉ่ ทิ้งสิ่ง ซึ่งเป็นผู้หญิงที่ยังเหลืออยู่ไม่กี่คนที่ยังรักษาภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ได้ดี กล่าวว่าตนเองเริ่มทอผ้าเมื่ออายุได้ประมาณ 17 - 18 ปีแล้ว และในสมัยนั้นชาวบ้านยังคงปลูกฝ้ายใช้เองและการใช้สีจากวัสดุธรรมชาติในการย้อมผ้ากันอย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ได้เลิกปลูกฝ้ายและทอผ้าเองแล้ว แต่ลวดลายต่าง ๆ ในอดีตยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และจากการที่ชุดทรงกระสอบสีขาวได้เลิกนิยมไประยะหนึ่ง ผู้หญิงโพล่งส่วนใหญ่จึงนิยมสวมเสื้อที่น้ำเงินเทาปักลวดลายตามประเพณีกันโดยทั่วไปทั้งหญิงโสดและแม่เรือน

1) เสื้อสตรี

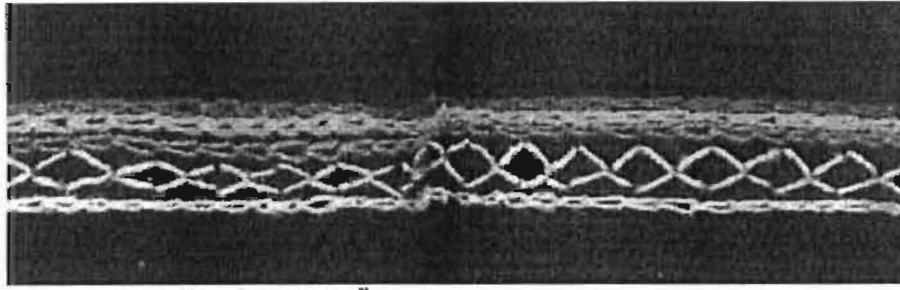
ลวดลายปักแบบต่าง ๆ

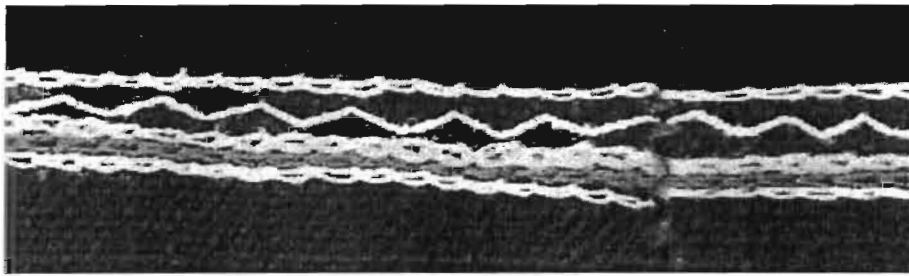
ชาวเล็ก (หรือ “หว่าฟู้”)

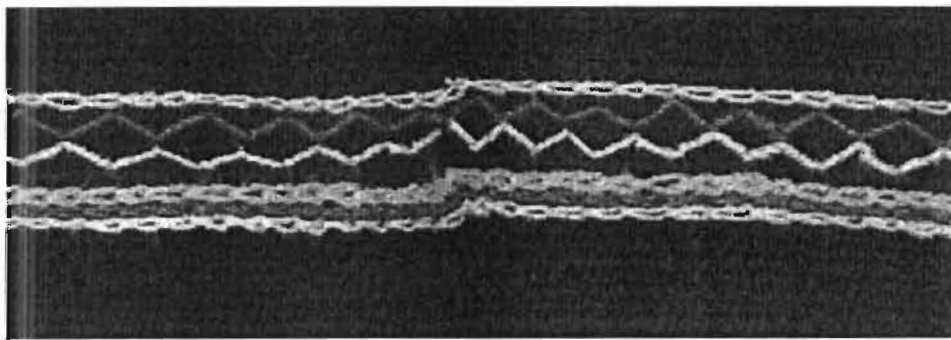
เฮวเล็ก

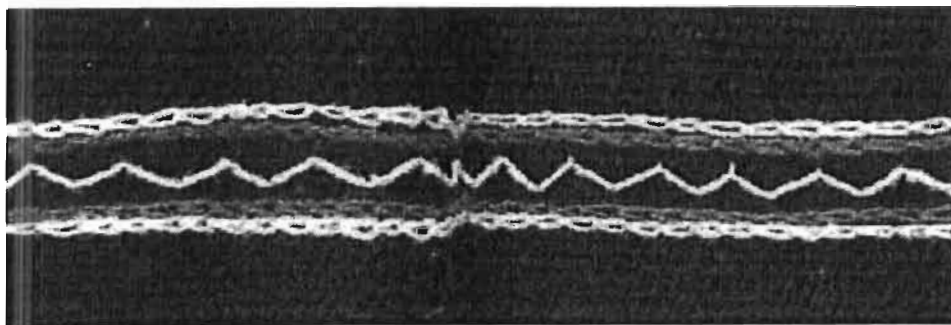
รังกบฏ (กบฏนี้ทางภาคเหนือเรียกว่า “เจียดแลว”)

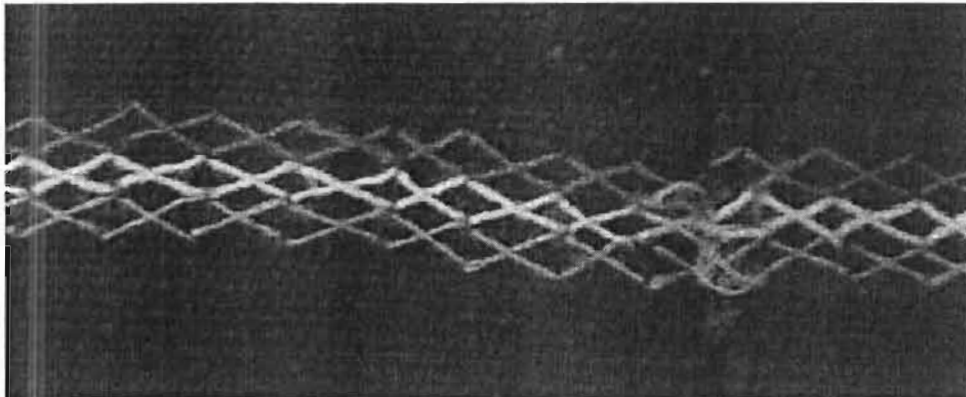
ลายพัน

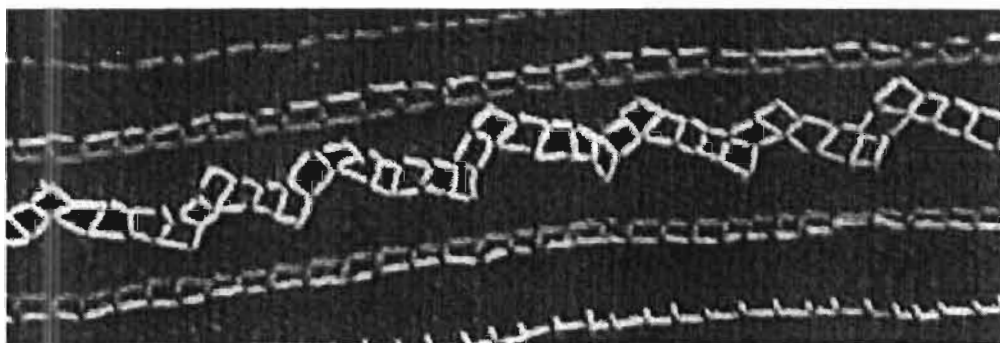
ดักลอบ

หางนาค

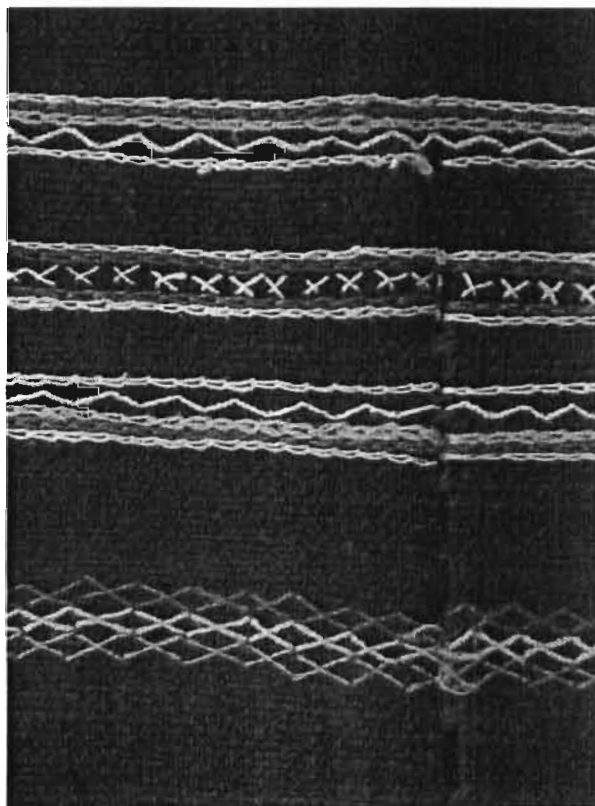

ลายสร้อย

หางปลาชะโด

ลวดลายเหล่านี้เมื่อนำมาประดับบนผืนผ้า จะมีลักษณะดังนี้

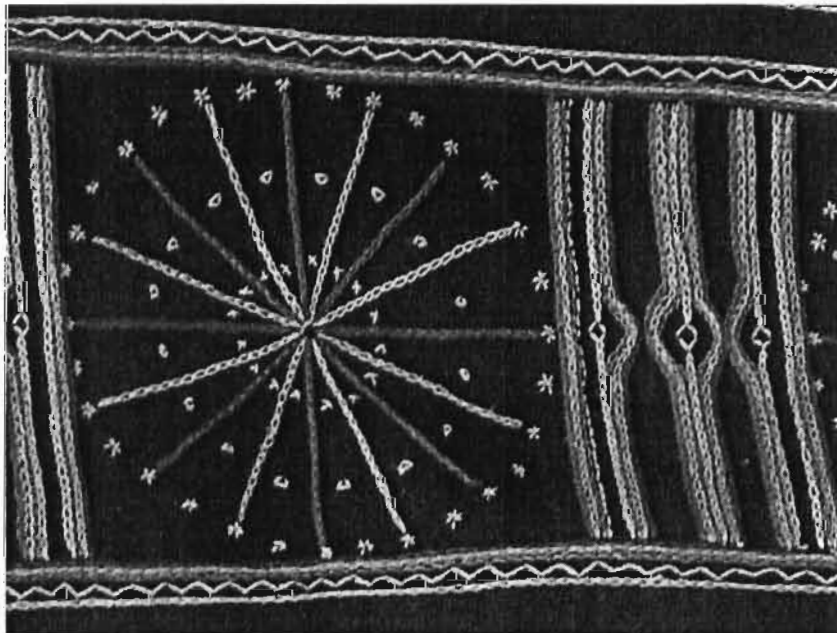

(จากด้านบน) ลายพัน ขาวเล็ก ลายพัน ลายสร้อย

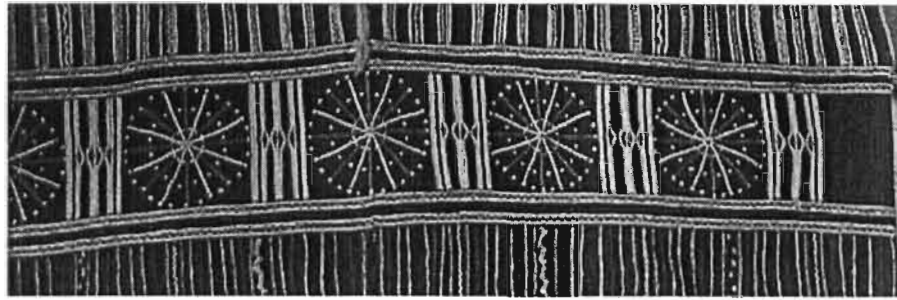
(จากข้างบน) หางนาค เอวเล็ก ดักลอบ ขาวเล็ก

มีลวดลายปักแบบหนึ่งเป็นเส้นขีดตัดไขว้กันเหมือนรูปดอกจันทน์ ลายนี้มีชื่อว่า “โคดั่งสะ” ที่ถูกอธิบายว่าเป็นรูปหัวใจ แต่ในปัจจุบันมีหลายคนไม่ทราบว่ามีความหมายถึง “นม” ของผู้หญิงด้วย ดังมีคำกล่าวที่ว่า “หนึ่งไขโคดั่งสะ หนึ่งมิขะ” แปลว่า “ลายรอบใจนี้ ชัดตรงที่นม”

ลวดลายดอกจันทน์เรียกว่า “โคดั่งสะ” ส่วนด้านขวา คือ “จับมือกัน”

ลวดลายทางขวาสามเส้นนี้จะต้องมาด้วยกันเสมอเป็นการจับมือกัน ส่วนลาย “โคลั้งสะ” จะปักไว้ตรงบริเวณราวนม ทั้งด้านหน้าและด้านหลังต่อเนื่องกันจำนวนด้านละ 5 ดวง โดยที่ลาย “โคลั้งสะ” ที่อยู่ตรงกึ่งกลางหมายถึงดวงใจ ส่วนอีกสองดวงที่อยู่ทั้งซ้ายและขวาหมายถึงนม โดยอธิบายว่าที่ต้องทำไว้ข้างละสองดวงเป็นการเผื่อไว้สำหรับผู้หญิงร่างใหญ่และร่างเล็ก

ลาย “โคลั้งสะ” สลับกับ “จับมือกัน”

เสื้อที่ปักเสร็จแล้ว เมื่อนำมาสวมใส่จะมีลักษณะดังนี้

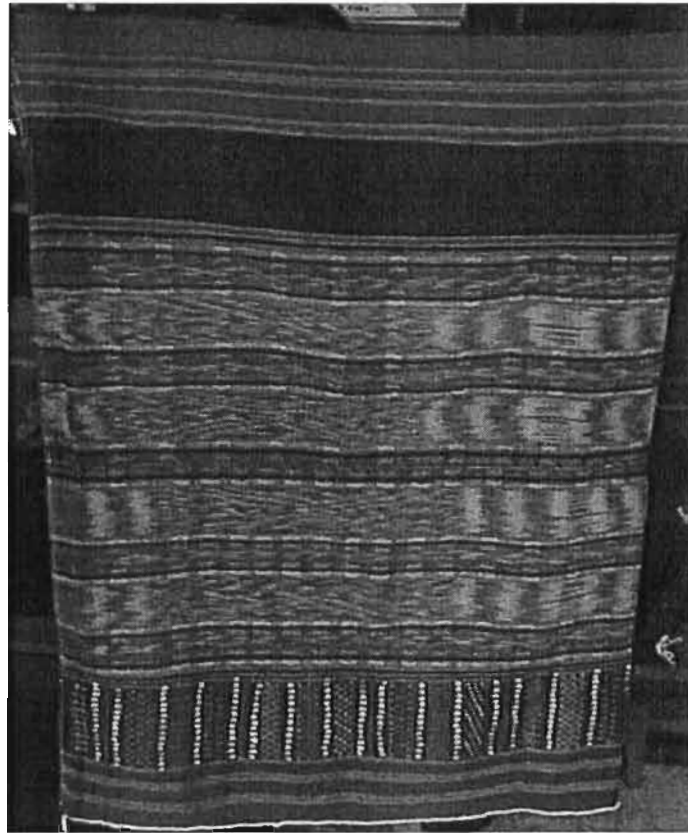

เสื้อสตรีโพล่งด้านหน้า

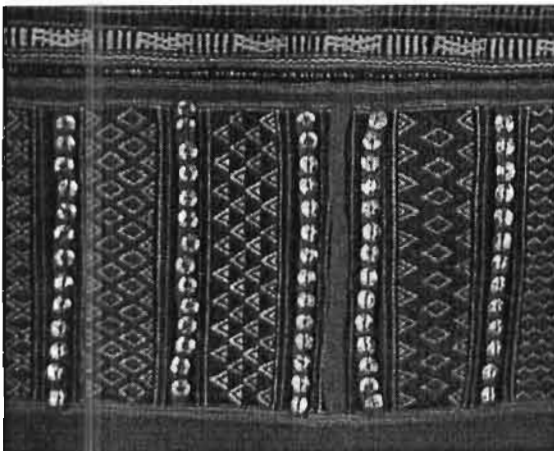
เสื้อสตรีโพล่งด้านหลัง

2) ผ้าจีนสตรี

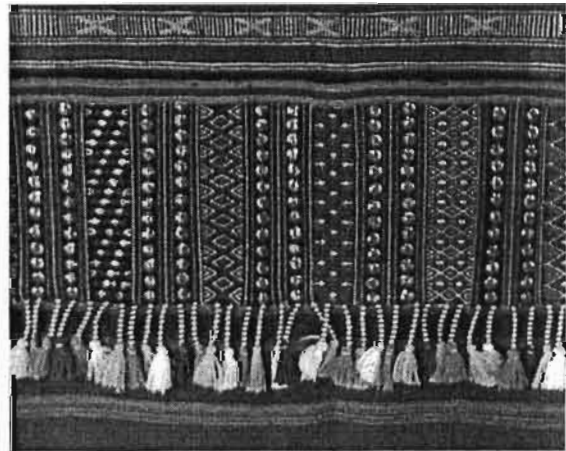

ผ้าจีนสตรีชาวโผล่งสวนผึ้ง

เนื่องจากลักษณะที่ทอผ้าของชาวโผล่งมีความกว้างจำกัด โดยทั่วไปจะทอผ้าผืนได้หน้ากว้างประมาณ 18 นิ้ว ด้วยเหตุนี้ผ้าจีนของสตรีชาวโผล่งจึงเกิดจากการนำผ้าสามผืนมาเย็บต่อกันเป็นผืนเดียวแล้วจึงเย็บเชื่อมชายเข้าด้วยกันเป็นผ้าถุง ผืนที่อยู่ตรงกลางนิยมทำเป็นลายน้ำไหล ส่วนผืนที่เป็นตีนจีนนิยมปักลวดลายสวยงาม เช่น ลายเสี้ยวผู้ รอยเท้าไก่เพชรบุรี รอยเท้าไก่อราชนูรี เจ้าไม่มีศาล รอยตีนตะขาบ เป็นต้น ตีนจีนบางผืนยังนิยมทำพู่ห้อยเป็นครุยลงมา และมีการนำแผ่นเงินเล็ก ๆ มาเย็บประดับผืนผ้าอีกด้วย

ตีนจีนปักลวดลายต่าง ๆ

การประดับพู่ห้อยรอบตีนจีน

โดยเหตุที่ผ้าชิ้นถูกเย็บไว้เป็นถุงหลวม ๆ เมื่อสตรีนำมาห่มจึงนิยมพับทบไปมาเป็นจีบรวบไว้ทางด้านขวาของผู้สวมใส่ ดังรูป

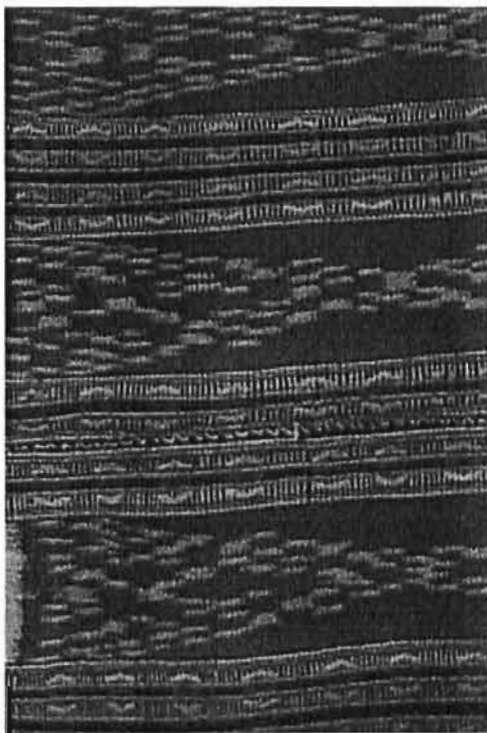

ชุดสตรีประกอบด้วยเสื้อและซิ่น

ตัวอย่างลายน้ำไหล

ข้อแดง ข้อขาว ข้อลาย

เอวนางเสนห์ (สะเน)

ภูมิปัญญาในการทำผ้าลายน้ำไหลนี้ ทั้งชาวโผล่งและชาวปกากะญอถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมานาน ไม่ว่าผ้าชิ้นผืนนั้นจะใช้วัสดุสมัยใหม่หรือสืบทอดศาสตร์สำหรับซ่อมผ้ามากมายเพียงใด จะต้องมีส่วนหนึ่งของผืนผ้าที่สอดแทรกลายน้ำไหลไว้ด้วย สำหรับชาวโผล่งแล้ว พวกเขาสามารถบอกได้ว่าผ้าชิ้นผืนใดเป็นแบบกาญจนบุรี แบบสุพรรณบุรี หรือแบบราชบุรี โดยดูจากการใช้สีและลวดลายที่ใช้

3) เสื้อผ้าผู้ชาย

เสื้อ

เครื่องแต่งกายของผู้ชายดูเหมือนจะมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าผู้หญิงอย่างเห็นได้ชัด มีผู้กล่าวว่า ในสมัยก่อนใช้ผ้าฝ้ายที่ทอเป็นผืนวางลง แล้วนำกระบอกกลมมาวางทาบทตรงกลาง ตัดออกตามรอยเกิดเป็นวงกลมโหว่อยู่กลางผืนผ้า แล้วพับทบเข้าหากันเย็บเป็นเสื้อแบบสวมทางหัวสำหรับผู้ชาย

คาดว่าคงจะประมาณสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ผู้ชาย(น่าจะเป็นคนของทางการ)นิยมสวมเสื้อแขนกระบอกสีดำจากการย้อมมะเกลือ แขนยาวถึงข้อมือ คอเสื้อปิดแบบคอตั้ง มีกระดุมไม้ 5 – 6 เม็ด ส่วนคนที่เป็นผู้นำหรือผู้มีฐานะดีอาจใช้กระดุมเงินเย็บติดเป็นสองแถว แถวละประมาณ 5 – 6 เม็ด

กางเกง

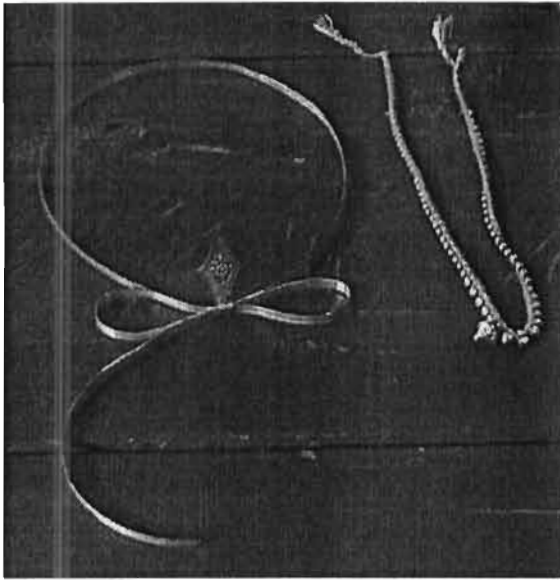
ในอดีต ชาวบ้านจะใช้ต้นไม้ชนิดหนึ่งเรียกว่า “จิ้ง” (ยางน่อง) เลื่อยตัดตรงส่วนที่มีง่ามแยกเป็นสองแฉก ลอกเปลือกออกนำมาทุบทำกางเกงสำหรับผู้ชาย กางเกงเป็นทรงกระบอกหรือแบบกางเกงขาก๊วยสีขาว คือเป็นสีของฝ้ายเอง หรืออาจใช้มะเกลือย้อมดำ ชายกางเกงจะอยู่ประมาณเหนือเข่าเล็กน้อย คงจะในสมัยรัชกาลที่ 5 อีกเช่นกันที่ผู้นำที่เป็นคนของทางการนิยมนุ่งโจงกระเบน

ในสมัยก่อนซึ่งน่าจะย้อนไปได้ถึงประมาณ 50 – 80 ปี ผู้ให้ข้อมูล (นายเล็ก กังฟู – ผู้ใหญ่บ้าน) กล่าวว่าผู้ใหญ่จะปล่อยให้เด็ก ๆ แก้วผ้าโทง ๆ เด็กหญิงอาจมีจ๊อบปึงเงินใส่ จนอายุได้ประมาณ 4 – 5 ขวบจึงเริ่มนุ่งชุดชาย-หญิง

เครื่องประดับ

1) เครื่องประดับสำหรับสตรี

เครื่องประดับผมที่นิยมกันในอดีต ซึ่งน่าจะเป็นอิทธิพลในสมัยรัชกาลที่ 5 คือห่วงเงินสำหรับคาดผม ทำขึ้นจากการนำเงินมาตีรีดเป็นเส้นแบนบาง ๆ กว้างประมาณ ครึ่งเซนติเมตร นำมาขดเป็นวงเพื่อใช้สวมหัว ตรงส่วนปลายเส้นขดไว้เป็นปมเหมือนผูกโบว์ และมีแผ่นเงินชิ้นเล็ก ๆ ขุนลายเล็กน้อยวางตั้งขึ้นตรงบริเวณที่เหมือนเป็นปมของโบว์

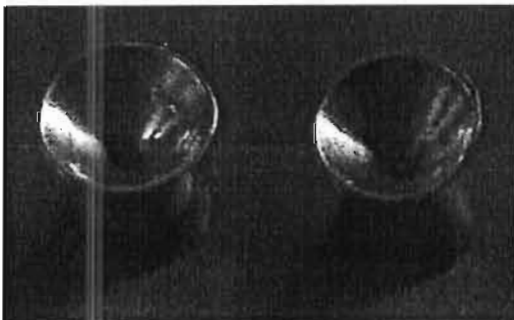

ห้วงเงินสวมหัวและสร้อยคอเม็ดเงิน

ผู้หญิงสวมห้วงโดยหันปมไว้ด้านหลัง

ห้วงเงินสวมหัวนี้ ผู้หญิงจะสวมโดยหันปมไปไว้ด้านหลัง โดยการรวบผมด้านหน้าหวีไปรวมกันแล้วเกล้าเป็นมวยไว้ด้านหลังศีรษะ ส่วนผู้ชายจะสวมโดยหันปมไว้ด้านหน้า จึงนับเป็นเครื่องประดับที่ใช้ได้ทั้งสองเพศ เช่นเดียวกับตุ้มหูเงินที่ใช้ได้ทั้งหญิงและชาย และมีตุ้มหูที่ทำจากไม้มะเกลือที่ด้านหนึ่งคว้านเป็นเบ้าเหมือนกรก ชักด้วยขี้ผึ้งแล้วนำแผ่นเงินชิ้นเล็กปิดทับ ผู้หญิงยังนิยมใช้ผ้าขาวพันผมเมื่อออกนอกบ้าน และหลายคนเริ่มหันมาใช้ผ้าขนหนูแทนผ้าฝ้ายกันมากขึ้น

ตุ้มหูเงิน

สร้อยเม็ดเงิน

สร้อยเหรียญ Annas

สร้อยเม็ดเงินมีหลายแบบและขนาด ปัจจุบันมีผู้นิยมนำพระเครื่องมาห้อยไว้สำหรับสวมคอ เพื่อเป็นสิริมงคล ส่วนสร้อยที่ร้อยเหรียญเงินเป็นเหรียญ Annas สลักเป็นพระบรมฉายาลักษณ์พระเจ้า George V ระบุปี ค.ศ. 1912 สร้อยประเภทนี้มักจะนิยมนำมาสวมคอเด็ก หรือนำมาผูกไว้รอบเอวเด็ก นอกจากนี้ยังมีสร้อยลูกปัดสีดำ ขาว แดง ทำจากพลาสติกที่ใช้กันมานานแล้ว แต่ไม่ทราบแหล่งที่มา

ผู้หญิงยังนิยมสวมกำไลข้อมือที่เป็นกำไลเงินรอบข้อมือทั้งสองข้าง นอกจากนี้ เหรียญเงินในสมัยอาณานิคมยังนิยมนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องประดับด้วย

เหรียญ King George V 1912

เหรียญ Victoria 1840

เหรียญ Rupee India

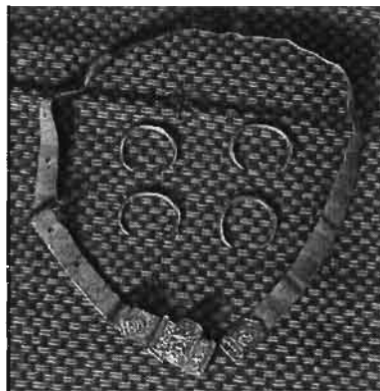
เหรียญ One Dollar

2) เครื่องประดับชาย

นอกจากห่วงเงินรัดข้อมแล้ว ผู้ชายในอดีตยังนิยมเกล้ามวยผมไว้ด้านหลังหน้าเหนือหน้าผากโดยมัดไว้เป็นปม ผ้าโพกศีรษะผู้ชายทำจากผ้าฝ้ายข้อมสีดำหรือบางคนอาจใช้ผ้าแพรสีดำ สมัยก่อนถ้าเห็นผู้ชายมุ่นมวยผมไว้ด้านหลังหัวแสดงว่าเป็นคนมาจากนอก (จากฝั่งพม่า) ปัจจุบัน เนื่องจากผู้ชายเลิกนิยมไว้ผมยาว จึงใช้ผ้าดำแต่งเป็นหมวกโดยมุ่นผ้าเป็นมวยไว้ด้านหลังหน้าเหนือศีรษะเหมือนเป็นหมวกสำเร็จรูปใช้สวมหัวได้ทันที

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ในสมัยก่อน ผู้ชายจะมีกติกเล็กๆ หรือตลับยาหม่องใส่สิ่งของบางอย่างเก็บไว้ในมุ่นมวยผมของตน สิ่งของที่ใส่ไว้ในกติกนั้นเป็นจำพวกเสริมเสน่ห์ เช่น ใส่น้ำมันส่วนเกินของนกพญาไฟ หรือน้ำมันพราय เป็นต้น ปัจจุบัน ผ้าดำที่พันเหมือนเป็นมวยเรียกว่า “**คู่บั้งข้าว**” ทั้งยังคงเก็บซ่อน “ของดี” ไว้ในมวายนั่นด้วย

ผู้ขายสมัยก่อนนิยมสวมกำไลข้อมือเงินด้วย ตรงส่วนปลายทั้งสองข้างจะทำเป็นปุ่ม ซึ่งต่างไปจากกำไลเงินของผู้หญิง นอกจากนี้ ผู้ขายยังมีสายสะพายประดับเหรียญเงินสะพายเฉียงไหล่ไว้กันทั้งสองข้าง รวมทั้งมีการใช้เข็มขัดเงินคาดทับกางเกงหรือโจงกระเบนด้วย

เข็มขัดเงินและกำไลข้อมือเงิน

3) แหล่งทำเครื่องประดับ

เครื่องประดับส่วนใหญ่มักจะเป็นมรดกตกทอดมาจากคนรุ่นก่อน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมักไม่ทราบแหล่งผลิต ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งระบุว่า เคยมีชาวจีนชื่อ เป๊ะอ่อน มาทำเหมืองแร่ เขาได้รับจ้างดีเงินให้ชาวบ้านในแถบนี้ ผู้ให้ข้อมูลอีกรายหนึ่งกล่าวว่า เคยมีชาวตองสูที่เร่ร่อนรับจ้างตีเครื่องเงิน โดยชาวบ้านจะนำเงินเหรียญรูปของตนมาให้ช่างผู้นี้ตีเป็นเครื่องเงินให้ แม้ถูกปดสีต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลก็ไม่สามารถบอกได้ว่ามาจากแหล่งใด

ข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแต่งกาย

ในกระบวนการของการทำเครื่องแต่งกายจะมีข้อห้ามหลายประการแทรกอยู่ในเรื่องต่าง ๆ นับตั้งแต่ช่วงของการชิงด้ายเพื่อเตรียมทอ ห้ามส่งเสียงจาม หรือได้ยินเสียงแก้วร่อนก็ทำต่อไม่ได้ เพราะถือเป็นการรบกวน และจะต้องชิงด้ายให้เสร็จในวันเดียว หลังจากชิงด้ายเสร็จแล้ว ต้องระวังห้ามแมวกระโดดข้าม

การย้อมผ้า จะต้องนำด้ายมามัดหมี่ไว้ก่อนต้ม โดยต้องนำรากขอมมาตำให้ละเอียดผสมลงไปด้วย ไม้พินที่ใช้มัดต้องใช้ไม้ฝาง หากฝานไม้ทำตามนี้จะเกิดอาเพศ เช่น ฝนฟ้าคะนอง หรือเสื่อมาเป็นต้น หลังจากมัดเสร็จแล้วให้นำถ่านและพินที่เหลือ 1 ก้อนพร้อมด้ายฝ้ายขาวไปขอขมาอย่าให้ฟ้าดินลงโทษ สามิ(ของหญิงที่กำลังทำเครื่องนุ่งห่ม)ห้ามเข้าป่าล่าสัตว์ เตาต้มผ้าต้องตั้งบริเวณริมห้วย ห้ามต้มในบ้านเรือน แม้เด็กที่ไปทำหน้าที่ช่วยก็ต้องจำกัดจำนวนไว้ จะมาเพิ่มมากกว่าเดิมไม่ได้ โดยปรกติ ชาวบ้านจะมัดผ้าด้วยกันที่ริมห้วย และขณะที่กำลังย้อมผ้าอยู่นั้น ห้ามใช้มือ

หีบข้าวกิน ต้องใช้ไม้ไผ่ทำเป็นช้อนตักกินแทน ทั้งยังห้ามกินผักและน้ำพริก กินได้แต่เพียงข้าวกับเกลือ

หากมีผู้เจ็บป่วยหรือล้มตาย วันนั้นก็จะขอมผ้าไม่ได้ หรือกรณีที่ญาติพี่น้องของผู้ที่กำลังขอมผ้าได้เสียชีวิตลงแต่ยังไม่ได้เผา ก็จะทำไม่ได้เช่นกัน

ในสมัยก่อน ช่วงที่เด็กสาวยังคงสวมชุดทรงกระสอบสีขาว เมื่อโตขึ้นประจำเดือนมา ถือกันว่าเป็นมลทินจะทำให้พ่อแม่ทำมาหากินไม่ขึ้น เด็กสาวนั้นจะเปลี่ยนเป็นชุดเสื้อ-ผ้าซิ่น โดยจะต้องนำดอกไม้ 5 ดอก พร้อมรูป 5 ดอกมาขอขมาต่อพ่อแม่ของตน จากนั้นจึงเปลี่ยนชุดใหม่ได้

มีความเชื่อดังว่า หากน้องสาวจะแต่งงานก่อนพี่สาว น้องจะต้องซื้อเสื้อผ้าให้พี่ มิฉะนั้นพี่สาวจะไม่ได้แต่งงานเลย

๒.๒.๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จาม

การแต่งกายของชาวจามในอดีต มีปรากฏในหนังสือภูมิศาสตร์วัดโพธิ์ของกาญจนากรพันธ์ ดังโคลงว่า

แขกจามเจืออย่างป้อม	ปานเขมร
ผิวเพื่อนคำดูหมาย	หมึกได้
สถานถิ่นอยู่บริเวณ	เวียงสะแวก
เสพยัถ์วันกเนื้อใช้	เชือดคอ
โปกผ้าเช็ดหน้าแพก	พรรค์ขอม
เสื้อใส่ลายลออคุม	ถัฟร่อย
สวมถุงนุ่งกรอมเชิง	เณรสาย
เอวเหน็บมีดน้อยล้ำ	กฤษไกรฯ

จากโคลงดังกล่าวบ่งบอกถึงการแต่งกายของมุสลิมจามไว้ค่อนข้างชัดเจน คือใช้ผ้าโปกศีรษะ สวมเสื้อติดกระดุมเม็ดเรียงติดกัน นุ่งโสร่ง และเหน็บกริช ทั้งนี้รูปแบบการโปกศีรษะและการแต่งกายของชาวจามนั้นแตกต่างจากของเขมร แต่จะใกล้เคียงกับพวกมลายูดังปรากฏในลิลิตกระบวนแห่พระกฐินพยุหยาตราสมัยรัชกาลที่๑ ซึ่งกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ไว้ว่า

“อาสาจามแต่งแม่ัน	มลายู เยี่ยงเฮย
เหน็บกฤษไกวห้อยชู	คู่แคว้ง”

อีกแห่งหนึ่งว่า

“พลจามจามเพริศพจน์
ตนแต่งอย่างมลายู

ไพรุ รูปฤา
เพศพร้อม”

อีกแห่งหนึ่งว่า

“จามพลตนแต่งแม่น
ปั้นเหน่งโอบเอวดู

มลายู
เพริศแพรว”

และอีกแห่งหนึ่งว่า

“แต่งแขกสองพวกเพี้ยน
หมู่หนึ่งอาสาจาม
มลายูเยี่ยงแต่งตาม

แขกสยาม เพศแอ
อ่าล้า
สนอบสนับ เพลาฤา”

จากบทกวีทุกบทที่กล่าวถึง แสดงให้เห็นวัฒนธรรมการแต่งกายของมลายูและจามที่คล้ายคลึงจนแยกไม่ออกของชาวจามและชาวมลายู ซึ่งมีรูปแบบคือ สวมเสื้อติดกระดุม นุ่งโจงรัดเข็มขัด โปกศีระ และเหน็บกริช

จามกับมลายูจึงน่าจะมีรูปแบบการแต่งกายที่คล้ายคลึงกันตั้งแต่อดีตหลายร้อยปีมาแล้ว และรูปแบบที่คล้ายกันนี้ยังคงอยู่ต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่าผู้ชายจามและมลายูล้วนนุ่งโจงลายตารางเหมือนกัน ผู้หญิงก็นุ่งผ้าปาเต๊ะเหมือนกัน และรายละเอียดในการแต่งกายรวมทั้งรูปแบบของพิธีกรรมก็ไม่ต่างกัน ส่วนต่างที่จะมองเห็นชัดในการแต่งกายของจามและมลายูก็คือ จามนิยมใช้ผ้าไหมตัดเย็บเครื่องแต่งกายเพราะมีความชำนาญในการทอผ้าไหม

ภาพวาดแขกในกระบวนพยุหยาตราสถลมารค ในรัชสมัย
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

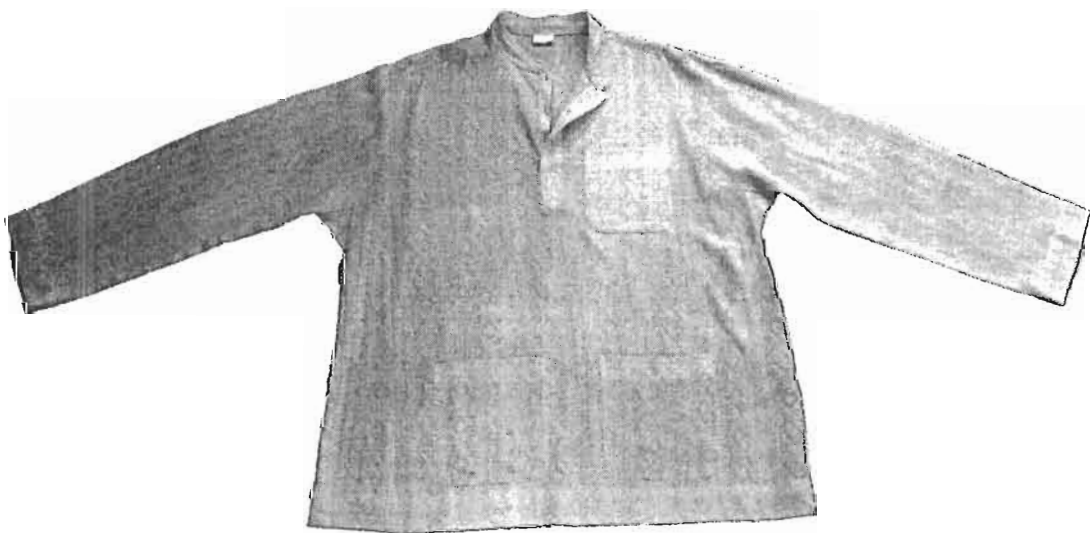
ที่มาของภาพ : หนังสือกระบวนพยุหยาตราสถลมารค
สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช . กรมศิลปากร

ชุดแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจาม

ชุดแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

เสื้อ

ชาวมุสลิมจามในอดีตไม่นิยมการสวมเสื้อเมื่ออยู่กับบ้าน เช่นเดียวกับชาวไทยโดยทั่วไป ยกเว้นเมื่อจะทำการละหมาดตามที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ เนื่องจากศาสนากำหนดไว้ว่าการทำการละหมาดคือการเข้าเฝ้าพระเจ้าผู้ทำการละหมาดต้องสวมเสื้อผ้าที่สะอาดปกปิดร่างกาย ในกรณีของผู้ชายต้องปกปิดอย่างน้อยตั้งแต่สะดือลงไปถึงหัวเข่า ในขณะที่ผู้หญิงปกปิดทุกส่วน ยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือทั้งสอง ชาวมุสลิมชาวจามจึงนิยมสวมเสื้อถุงซึ่งเป็นเสื้อแขนยาว ทรงกระบอก ปลายแขนเย็บปลายพับปลายแขนไม่เกินครึ่งนิ้ว ลำตัวเสื้อไม่มีจีบ อาจมีกระเป๋าด้านหน้า ในส่วนของคอเสื้อเป็นคอตั้งยกประมาณ ๑ นิ้ว โดยมีทั้งคอผ่าลงมาครึ่งตัว และผ่ายาวตลอดตัว ทั้งสองชนิดจะนิยมติดกระดุมบ่งบอกฐานะของตน และโดยทั่วไปเสื้อนี้นอกจากจะใช้ในการละหมาดที่บ้านของตนเองแล้ว ยังสามารถนำมาใส่เพื่อไปละหมาดที่มัสยิดในวันศุกร์หรือวันอีดีสำคัญทั้งสองได้อีกด้วย

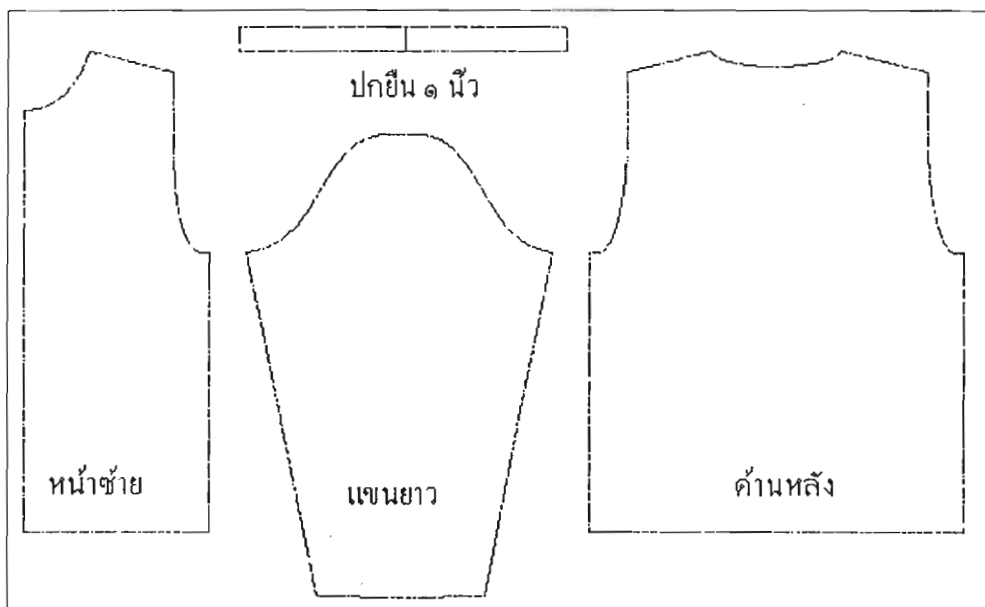
เสื้อถุงคอผ่าครึ่งตัว นิยมใส่ละหมาดที่มัสยิดหรือเมื่อมีงานพิธีต่างๆ

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

เสื้อทรงคอผ่ายาวตลอดตัวติดกระดุม เป็นเสื้ออีกประเภทที่นิยมใส่ละหมาดที่มัสยิดหรือเมื่อมีงานพิธีต่างๆ

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

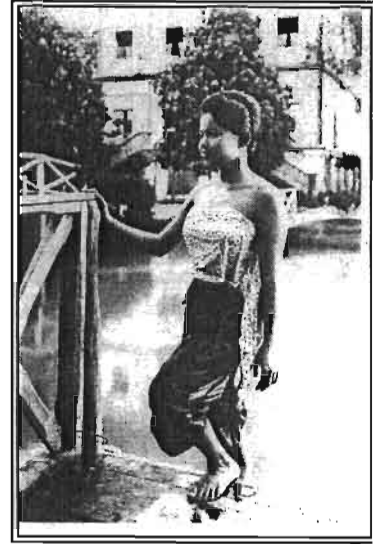

โครงสร้างเสื้อทรงของผู้ชาย

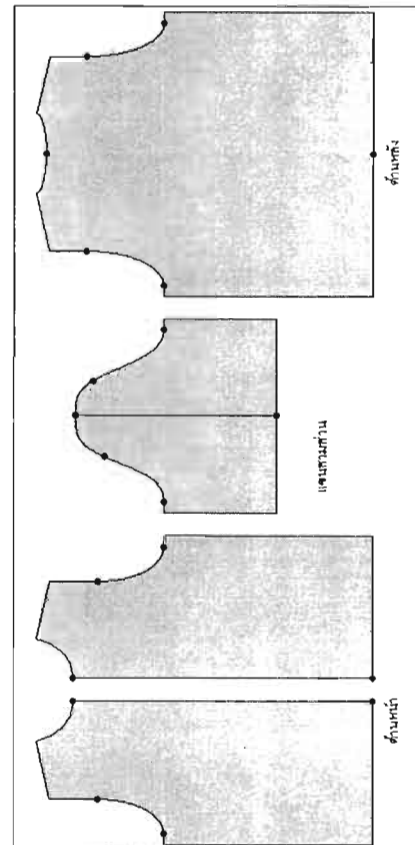
ในขณะที่หญิงมุสลิมจามในอดีต เมื่ออยู่บ้านส่วนใหญ่จะนุ่งโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าแถบซึ่งเป็นผ้าเหนียวข้างรักแร้แล้วทิ้งชายด้านหลังเหมือนหญิงไทยทั่วไป ขณะที่บางส่วนใส่เสื้อแขนกระบอกยาวแคศอกเพื่อสะดวกในการทำงานบ้าน

การแต่งกายด้วยผ้าแถบและนุ่งโจงกระเบน เป็นที่นิยมสวมใส่ของ
หญิงไทยตั้งแต่ในอดีตรวมทั้งหญิงชาวจามด้วย

ที่มาของภาพ: สมุดภาพวิวัฒนาการการแต่งกายสมัยกรุง
รัตนโกสินทร์

การแต่งกายอยู่บ้านของหญิงชาวจามในอดีตสวมเสื้อแขน
กระบอกยาวแค่นุ่งโจงกระเบน
ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

โครงสร้างของเสื้อแขนกระบอก

โสร่ง ผ้าโจงกระเบน ผ้าปาเต๊ะ

ชายมุสลิมชาวจาม จะนิยมนุ่งโสร่งเป็นส่วนใหญ่ เพราะนอกจากจะสะดวกและใช้ได้สารพัดประโยชน์ไม่แตกต่างจากผ้าขาวม้าแล้ว โสร่งที่สะอาดไม่เปื้อนสิ่งสกปรกใดๆสามารถนำมานุ่งเพื่อใช้ในการละหมาดได้ โดยไม่ต้องเปลี่ยนชุดใด ๆ อีก โสร่งของชาวจามในอดีตเป็นโสร่งลายตารางไม่ต่างจากปัจจุบัน เนื่องจากชาวจามในอดีตจนถึงปัจจุบันจะทอผ้าไหมรวมทั้งทอโสร่งและผ้าขาวม้าไหมขาย ในอดีตชายมุสลิมชาวจามที่ค่อนข้างมีฐานะจะใช้ผ้าโสร่งที่เป็นผ้าไหมเฉพาะวันอิ็ดทั้งสอง ขณะที่คนทั่วไปจะใช้ผ้าด้าย แต่เมื่อมาถึงวันสำคัญทางศาสนาจะนิยมนุ่งโสร่งไหม แต่ในปัจจุบัน โสร่งที่ชายมุสลิมชาวนุ่งเป็นผ้าด้ายธรรมดาไม่ใช่ผ้าไหม สาเหตุสำคัญที่ปัจจุบันไม่นุ่งโสร่งที่ทอจากไหมเนื่องจากความเข้าใจในหลักการของศาสนาที่มีมากขึ้น เมื่อทราบว่าเป็นข้อห้ามของศาสนาอิสลามที่กำหนดให้มุสลิมชายห้ามสวมเครื่องนุ่งห่มที่ทำจากไหม¹⁰ มุสลิมบ้านคว้งจึงใช้โสร่งผ้าด้ายธรรมดานุ่งแทน

ในส่วน of ผ้าขาวม้าและโสร่งที่ชาวบ้านคว้งทอจากไหมจะนำไปจำหน่ายที่จังหวัดอ่างทอง สุพรรณบุรีและอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ โดยผ้าขาวม้าทอจากไหมขนาด ๕ สอกจะขายในราคาประมาณ ๑๐-๒๐ บาทต่อผืน (ราคาเมื่อ ๕๐ กว่าปีที่ผ่านมา)

ผ้าขาวม้าทอด้วยไหมที่มุสลิมชาวนบ้านคว้งทอเพื่อนำไปจำหน่าย

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

¹⁰ นอกจากผ้าไหมแล้ว มุสลิมชายยังถูกห้ามสวมเครื่องประดับที่ทำจากทองคำด้วย

หญิงมุสลิมชาวจามในอดีต ขณะอยู่บ้านจะนุ่งโจงกระเบน ซึ่งนำผ้าหลากหลายชนิดมานุ่งเป็นโจงกระเบน ที่นิยมคือผ้าไหมหางกระรอก ผ้าลาย รวมถึงผ้าพื้นธรรมดา

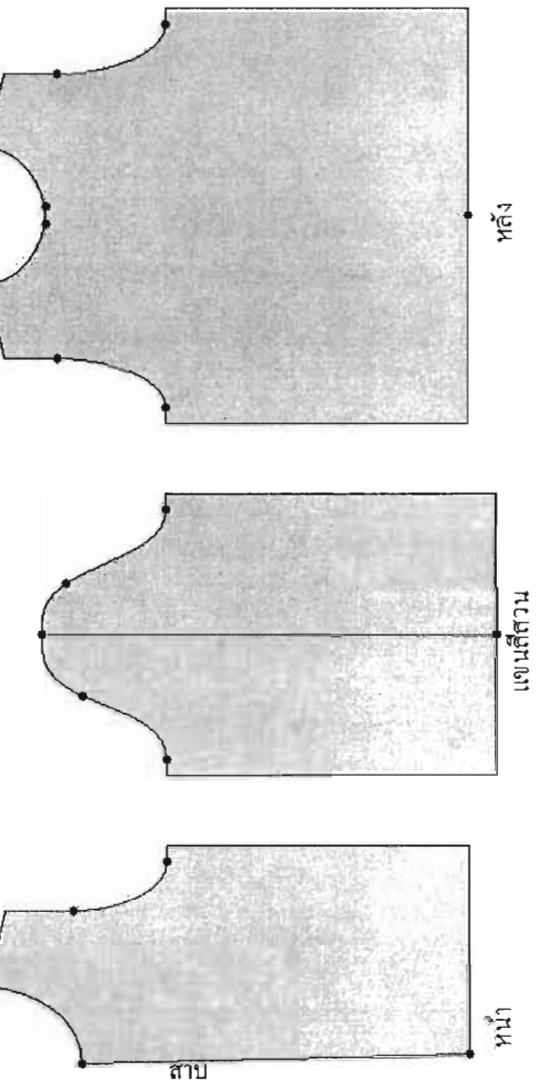
ภาพการแต่งกายของหญิงมุสลิม
จามในอดีตสวมเสื้อแขนกระบอก
นุ่งโจงกระเบนด้วยผ้าลาย

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

ส่วนผ้าปาเต๊ะนิยมนุ่งอยู่บ้าน เริ่มจากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา ส่วนเสื้อมักเป็นเสื้อที่ตัดด้วยผ้าลูกไม้ แต่ก็มีเสื้อที่ตัดด้วยผ้าฝ้ายบ้าง แต่ทั้งนี้ไม่นิยมเสื้อที่ตัดจากผ้าไหม ลักษณะเสื้อเป็นเสื้อแขนกระบอก

การแต่งกายของสตรีชาวมุสลิม นิยมสวม
เสื้อแขนกระบอกและนุ่งโจร่งปาเต๊ะ
ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

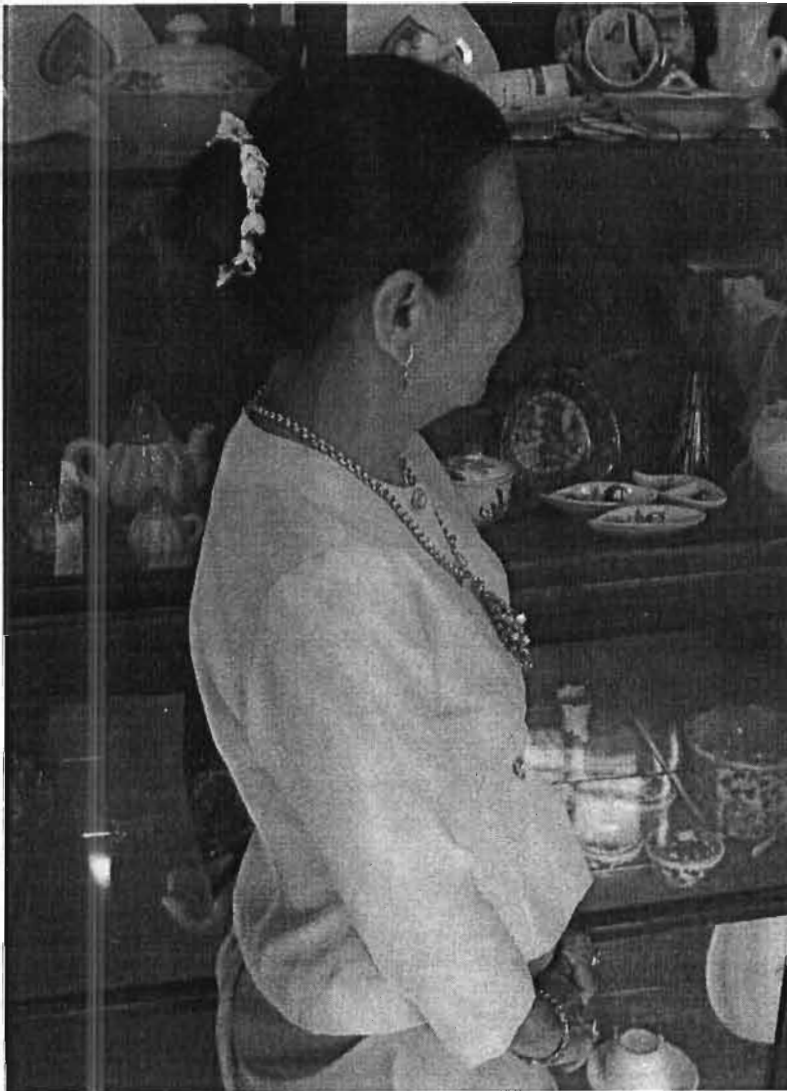
โครงสร้างเสื้อแขนกระบอก

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

ทรงผม

ชาวมุสลิมชาวจามในอดีต จะตัดผมสั้นตามสมัยนิยม มีบางส่วนที่รับราชการจะตัดทรงมหาดไทย สำหรับผู้ที่ไปประกอบพิธีฮัจญ์แล้ว ก็มักจะโกนศีรษะ เสมือนเป็นเอกลักษณ์ของผู้ที่ผ่านการไปประกอบพิธีฮัจญ์มาแล้ว

ในขณะที่ผู้หญิงส่วนใหญ่จะไว้ผมยาวเกล้ามวยต่ำไว้ที่ท้ายทอย มีบ้างบางส่วนที่ไว้ผมสั้น และในยุคต่อ ๆ มาจึงนิยมไว้ผมมัด

ทรงผมเกล้ามวยต่ำใน
ชีวิตประจำวันของหญิง
ชาวจาม

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

ภาพถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ จะเห็น
ว่าผู้ชายตัดสั้นทรงมหาดไทย ส่วน
ผู้หญิงไว้ผมยาวตัดลอน ในขณะที่
ผู้สูงอายุจะเกล้ามวยต่ำ

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

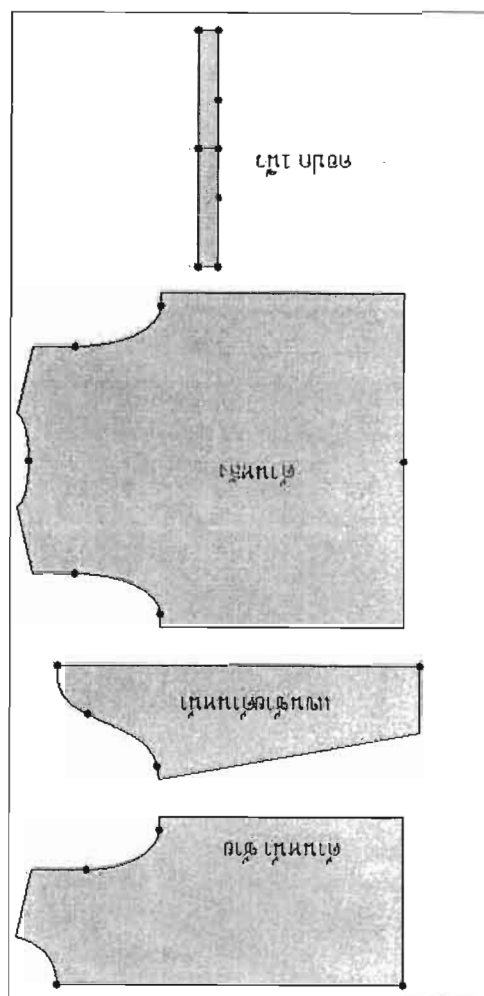
ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

ชุดแต่งกายที่ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ

การแต่งกายของชายมุสลิมชาวจามในโอกาสงานพิธี

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

โครงสร้างชุดแต่งกาย

เสื้อผ้า ทรงผม หมวก ของผู้ชาย

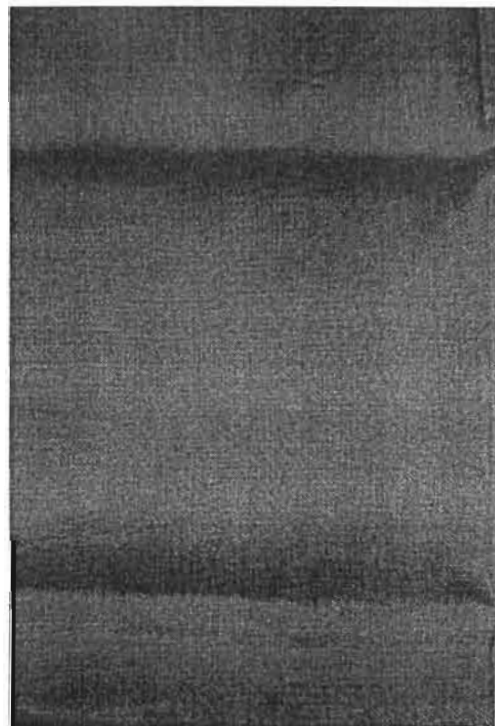
ชายจามในอดีตมีรูปแบบการแต่งกายที่ใช้ในงานพิธีที่ผสมปนเปกับชาวมลายูพื้นถิ่น เนื่องจากมีชุมชนชาวมลายูที่มัสยิดมอญซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนชาวจาม แต่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ตรงที่ใช้ผ้าไหมในการทอเสื้อและโสร่ง ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบการแต่งกายได้ดังนี้

● เสื้อ – นอกจากจะสวมเสื้อคอตั้งแขนยาว ดังที่ใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว ในงานพิธีชาวจามจะสวมเสื้อคลุมทับอีกด้วย โดยเสื้อคลุมจะเป็นผ้าไหมสีเดียว หรือผ้าเกล็ดสี (ไหมพื้นกับไหมพุ่งคนละสี) ซึ่งเสื้อคลุมนี้อาจมีทั้งขนาดสั้นต่ำกว่าเอวเล็กน้อย และขนาดยาวซึ่งจะเลยไปจนเกือบถึงเข่า โดยที่กระดุมของทั้งเสื้อนอกและเสื้อในจะบ่งบอกถึงฐานะของผู้สวมใส่ เช่นกระดุมสีทองสำหรับผู้มีฐานะดี และกระดุมผ้าหรือไม้สำหรับคนทั่วไป

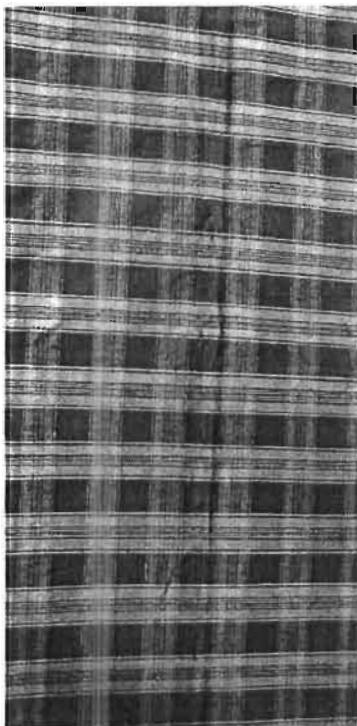
ผ้าไหมทอเหลืองสี โดยไหมพื้นเป็นสีดำ ส่วนไหม
พุ่งเป็นสีเขียว

ผ้าไหมทอเหลืองสี โดยไหมพื้นเป็นสีดำ ส่วนไหม
พุ่งเป็นสีทอง

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● โสร่ง - ในงานพิธีต่างๆ หรือในวันอีด ชายมุสลิมจามนิยมนุ่งโสร่งซึ่งทอจากไหม เป็นลายตารางหมากรุก ซึ่งลายตารางของโสร่งของจามนี้จะแตกต่างจากลายตารางของชาวไทยอีสาน ตรงที่ลายตารางจะเป็นเส้นไหมสีดำหรือสีอื่นๆเส้นเล็กตัดให้มีลายมากขึ้น และจะมีสีสันมากกว่า ขณะที่อีสานจะใช้เส้นไหมสีเหลืองตัด โสร่งไหมของชาวจามพื้นจะนิยมสีเขียวหัวเปิด สีครีม สีแดง บานเย็น สีแดงส้ม ฯลฯ

ผ้าโสร่งไหมพื้นสีม่วง ลายตารางใช้เส้นไหมสีเหลืองตามแบบ
อีสาน ซึ่งชาวจามบ้านครัวก็ทอส่งไปขายที่อีสานเช่นกัน

ผ้าโสร่งไหมที่ชาวจามบ้านครัวทอไว้ใช้เอง จะเห็นได้ว่ามีเส้น
ไหมขนาดเล็กหลายสีตัด ทำให้ดูมีลายมากขึ้น

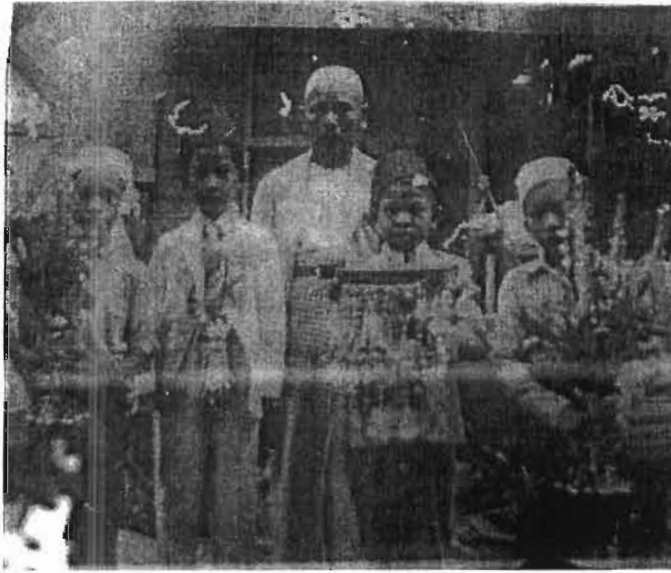
ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● หมวก ผ้าโพกศีรษะ

หมวกกาปิเยาะ หรือหมวกกะเปาะ เป็นสิ่งที่แทบจะเรียกได้ว่าติดศีรษะของชาวมุสลิมอยู่
ตลอดเวลา ในงานพิธีก็เช่นกัน ชาวมุสลิมชาวจามจะสวมหมวกกาปิเยาะเข้าร่วมในงานพิธีด้วยทุก
ครั้ง สืบเนื่องจากพิธีการส่วนใหญ่ของมุสลิมจะดำเนินตามแนวทางของศาสนาอิสลาม และสำหรับ

ผู้ที่ผ่านการ ไปประกอบพิธีหัจญ์ที่นครมักกะฮ์มาแล้ว มักจะ โภกศีระด้วยผ้าลายทับลงบนหมวกที่ตนสวมอยู่ วิธีการ โภกผ้าเช่นนี้เรียกว่า “การ โภกสะหระบัน”

นอกจากหมวกกาปีเยาะแล้ว ยังนิยมสวมหมวกหนึบ หมวกทรงโต และหมวกอื่นๆ หมวกบางชนิดทอจากด้าย บางชนิดมีโครงโลหะแข็งอยู่ด้านใน เพื่อรักษารูปทรงของหมวก

ภาพถ่ายงานพิธีตัมมัด กุรอานในอดีต จะเห็นว่าทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะสวมหมวกกาปีเยาะสีขาว บางคนสวมหมวกทรงโต

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

ภาพถ่ายชายสูงอายุในชุดพิธีการในอดีต ซึ่งจะสวมหมวกกาปีเยาะสีขาวสวมเสื้อกุรงและนุ่งโสร่ง

ที่มาของภาพ : คุณญามีละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

ภาพถ่ายชายสูงอายุในชุดพิธีการในปัจจุบันซึ่งยังคงสวมใส่
เสื้อทอแขวนยาวคอปิด นุ่งโสร่งและสวมหมวกกาปีเยาะอยู่

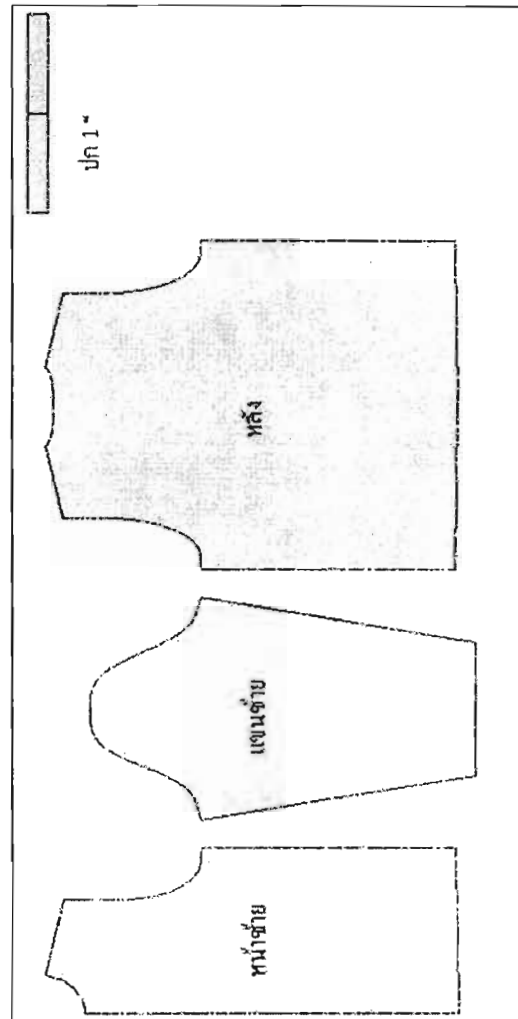

หมวกถักด้วยผ้าสี และภายนอกใช้ผ้าฝ้ายพันรอบ
และภายในเป็นโครงโลหะ เจ้าของคือ คุณอรุณี สุมานะนันท์
กล่าวว่าไม่ทราบว่าใช้ในงานพิธีอะไร แต่ตกทอดมาหลาย
รุ่นแล้ว

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

ชุดแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงชาวจาม

หญิงมุสลิมจามในอดีตมีการแต่งกายในงานพิธีที่มีความสวยงามค่อนข้างพิถีพิถันและมีเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะชุดแต่งงานของเจ้าสาว

โครงสร้างเครื่องแต่งกาย

คุณศิริพรรณ บินสุเซ็นแสดงรูปแบบของชุดเจ้าสาวในสมัยเมื่อกว่า ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง จากภาพแสดงให้เห็นชุดเครื่องแต่งกายที่ตัดจากผ้าไหมทั้งเสื้อและผ้าถุง โดยเสื้อเป็นเสื้อคอจีน แขนยาวทรงกระบอก ผ้าหน้าครึ่งตัว ผ้าถุงเป็นผ้าไหมลายตีนจก รัดเอวด้วยเข็มขัดนากหรือทอง สะพายไหล่ด้วยสายสร้อยทอง และโดยปกติจะสวมรองเท้าหนังสันเตี้ย หัวอน

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

ที่กลางหน้าอกเสื้อจะบิดผ้าเป็นริ้วคล้ายใบตาล ในสมัยนั้นเรียกว่า “บิดใบตาล” ยิ่งบิดเป็นริ้วมากเท่าไรยิ่งถือว่าสวยงามมากเท่านั้น ที่หัวบิดจะติดเข็มกลัดทอง หรือทองฝังเพชรตามฐานะของผู้สวมใส่ ส่วนกระดุมจะเป็นกระดุมสร้อยทอง โดยใช้สร้อยทองร้อยระหว่างกระดุมทองแต่ละเม็ด

ทรงผมของเจ้าสาวในยุคเกือบ ๒๐๐ ปี นับเป็นส่วนที่ทำให้ยากมากที่สุด โดยเมื่อมีการแต่งงานบรรดาญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงจะช่วยกันแต่งตัวและทำผมให้ฝ่ายหญิง โดยจะใช้สีผึ้งดูบทั่วศีรษะทำให้สามารถจัดทรงได้ และจะเกล้าผมคล้ายมวยสูงแต่ไม่ได้ผูกมวยผม จะตั้งผมขึ้นให้เป็นลักษณะของหัวนกยูง โดยจะประดับผมด้วยปีกแมลงทับทั้งศีรษะ และปีกหางนกยูงหลายเส้นบริเวณด้านท้ายทอย ซึ่งเมื่อทำเสร็จแล้ว จะดูเหมือนนกยูงจิกอาหารอยู่บนศีรษะ

บริเวณหน้าผากจะคาดด้วยไข่มุกและใช้ลูกปัด ๘๐-๑๐๐ ลูก ห้อยลงมาถึงท้ายทอย ที่คอของนกยูงจะประดับด้วยปิ่นทองฝังเพชรหรือแหวนทอง

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

๒.๒.๓ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จีน

เมื่อ ๒๑๕๔ ปี ก่อนพุทธกาล กษัตริย์อึ้งตี้ได้สอนให้ประชาชนรู้จักการเลี้ยงไหม เพื่อทำเป็นเสื้อผ้าสวมใส่ เริ่มรู้จักวิธีการใช้เปลือกไม้และเส้นไหมมาทอ ตัดเย็บเสื้อผ้าพร้อมเริ่มมีการปักลวดลายบนเสื้อผ้า มาตั้งแต่ ๕๕๐ ปีก่อนพุทธกาล การทอผ้าฝ้ายก็เริ่มมีตั้งแต่เมื่อ ๗๐๐ ปีที่แล้ว และวิวัฒนาการในการแต่งกายก็ได้มีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนมาในสมัยราชวงศ์ซิงระหว่าง พ.ศ. ๒๑๘๗ – ๒๔๕๗ มีการบังคับเรื่องการไว้ทรงผมของชาย ต้องโกนผมด้านหน้า ถักเปียด้านหลัง ให้นุ่งกางเกง สวมเสื้อยาวคลุม ตัดกระดุมด้านขวา ส่วนหญิงโอกาสที่จะแต่งชุดกี่เพ้าได้ ก็เฉพาะพิธีแต่งงาน มีการกำหนดให้สวมใส่เสื้อผ้าจากผ้าป่านหยาบไม่ฟอกขาว หากเป็นคนยากจนก็ให้ใส่เสื้อผ้าที่มีอยู่โดยใส่กลับเอาด้านในอยู่ด้านนอก พร้อมติดผ้าป่านหยาบเป็นชั้นเล็ก ๆ ใ่วที่ออกสื่อ

ในสมัยพระเจ้าวู้ตี้ แห่งราชวงศ์ฮั่น ครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. ๔๐๑ – ๔๕๗ ได้มีการสำรวจและเปิดเส้นทางการค้ากับเอเชียตอนกลาง สินค้าสำคัญที่จีนนำไปขายยังนครแอนติออก คือ ผ้าไหม เส้นทางนี้จึงรู้จักและเรียกกันว่า “เส้นทางสายไหม” (Silk Rout หรือ Silk Road)

ผ้าไหม ผ้าฝ้าย รวมทั้งผ้าแพร ผ้าป่านของจีนได้มีการนำเข้ามาค้าขายในเมืองไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ตัดเย็บเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้เพราะคนจีนได้ทำราชการในแผ่นดินไทย จนมีตำแหน่งหน้าที่ราชการสูง ๆ บ้างก็ทำมาค้าขายประกอบอาชีพทำมาหากินอย่างมั่นคง จนมีฐานะร่ำรวย แต่ก็ยังมีความรู้สึกว่าเป็นคนจีน อยากแสดงถึงคุณค่าของความเป็นคนจีนในด้านต่าง ๆ โดยการสวมใส่ด้วยเสื้อผ้าแพรพรรณจากเมืองจีน ซึ่งมีความสวยงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะของจีนอยู่ด้วย

พร้อมกันนี้ยังมีการนำเอาวิชาความรู้ของการทอผ้ามาสอนแก่คนไทย ด้วยการตั้งโรงงานทอผ้าที่กรุงเทพฯ และสอนการทอผ้าด้วยกี่กระตุกแก่ชาวพุมเรียง อำเภอลือไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และชาวเกาะยอ จังหวัดสงขลา

๒.๒.๔ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ของ

ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม

เครื่องแต่งกายของคนไทยเชื้อสายของ มีลักษณะเช่นเดียวกับการแต่งกายของคนไทย โดยอาจจำแนกเป็นรูปแบบได้ดังนี้

การแต่งกาย

การแต่งกาย การไว้ทรงผม โดยปกติคนของจะทอผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้าใส่กันเอง ด้วยที่ใช้ทอผ้า นั้นคนของต้องหาซื้อมาจากตลาด เมื่อเวลานำของไปขายในเมือง ชาวของไม่ชอบผ้าที่มี

ลวดลายสีฉูดฉาด สีของเสื้อผ้าทั้งหญิงและชาย จะออกสีน้ำเงินเกือบดำ ส่วนเสื้อผ้าที่นำมาแต่งกายนั้น แต่ละสีมีความหมาย ดังนี้

สีดำ หมายถึง คนของเป็นคนที่ไม่ปามาดีกว่าอยู่ในเมือง เป็นคนมีทุกข์เพราะถูกผู้อื่นบุกรุกถิ่นทำมาหากินบ่อย ๆ จึงแต่งผ้าสีดำ และเป็นสีที่เหมาะสมในการทำงานเพราะเปื้อนยาก

สีแดง หมายถึง คนของนิยมนำมาโพกศีรษะหรือนำมาคาดเอว นอกจากนั้นยังนำมาใช้กราบไหว้เมื่อยามเกิดทุกข์ภัย

สีขาว หมายถึง ใช้ในการไปทำบุญ เพราะถือว่าเป็นสีที่บริสุทธิ์สะอาด

ลักษณะการแต่งกาย

ผู้หญิงจะนุ่งผ้าชิ้น สวมเสื้อคอกระเช้าผ่าเล็ก ถ้าเป็นผู้หญิงสูงอายุจะนุ่งผ้าโจงกระเบน และห่มผ้าแถบคาดอก ส่วนเครื่องประดับจะสวมแหวนทำด้วยสแตนเลสหรือตะกั่วขาว ต่างหูใช้ดอกไม้สดต่าง ๆ ประดับ สวมสร้อยคอลูกปัดร้อยจากลูกขาวเคียวเพราะมีความเงาและแข็งแรงมากกว่า ส่วนกำไลข้อมือและข้อเท้าจะทำด้วยเงินยวง สำหรับทรงผมผู้หญิงจะไว้ผมทรงดอกกระพุ่ม

ผู้ชาย จะนุ่งผ้าโสร่งยาวประมาณครึ่งน่อง หรือนุ่งกางเกงขาสั้นหรือกางเกงขากว้าง (ลักษณะคล้ายกางเกงขาก๊วยของคนจีน) ไม่สวมเสื้อเวลาอยู่บ้าน และจะสวมเสื้อเวลาเข้าป่าล่าสัตว์ หรือหาของป่า เวลาไปเที่ยวจะนุ่งผ้าโจงกระเบนลวยชาย ไม่สวมเสื้อ (สุรเชา สุพรรณไพบูลย์, ๒๕๓๐ : ๒๘) เครื่องประดับจะสวมแหวนทำด้วยสแตนเลสหรือตะกั่วสีขาวเหมือนผู้หญิง ใส่สร้อยคอทำด้วยลูกมะติประดับด้วยลูกขาวเคียวร้อยเป็นพวง พร้อมด้วยตะกุดทำด้วยตะกั่วคาดเอว และด้ายมงคลมัดข้อมือ การไว้ทรงผมของคนของ โดยธรรมชาติผมของคนของจะหยิกขด ดังนั้น คนของส่วนใหญ่จึงไม่ชอบไว้ผมยาว ผู้ชายจะตัดผมทรงสั้น ๆ เกรียน ซึ่งทรงผมจะเหมาะสมกับอาชีพเพราะต้องเข้าป่าล่าสัตว์ทุกวัน เครื่องมือที่ใช้ในการตัวผมมีลักษณะเหมือนคีมแต่ปลายคม

ในปัจจุบันการแต่งกายของชาวของได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมตามยุคสมัย อาจจะโดยเลียนแบบเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสมัย ซึ่งการแต่งกายก็เหมือนคนจันทบุรีทั่วไป เพราะปัจจุบันชาวของได้รับการศึกษาเหมือนคนทั่วไป มีสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป หากที่ยังคงแบบดั้งเดิมไว้บ้างก็มีแต่ผู้สูงอายุ ที่ยังคงแต่งกายและดำเนินวิถีชีวิตแบบเดิมอยู่

๒.๒.๕ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยภาคกลาง

การแต่งกายของคนไทยตั้งแต่ยุคโบราณ – ยุคต้นรัตนโกสินทร์ (ยุคโบราณ – พ.ศ. ๒๓๕๔)

ตอนที่ ๑ การแต่งกายของคนไทยตั้งแต่ยุคโบราณถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย (ยุคโบราณ –

พ.ศ. ๒๓๑๐)

๑ การแต่งกายสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๑ – ๑๖)

การแต่งกายของคนไทยในยุคนี้สามารถพิจารณาได้จากหลักฐานทางโบราณคดี ซึ่ง

กรมศิลปากรชุดค้นได้จากตำบล ภูบัว ที่จังหวัดราชบุรี และที่อุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี (พวงผกา คุโรวาท : ๒๕๓๕) สันนิฐานได้ว่า การแต่งกายของผู้หญิงนุ่งผ้าจีบ มีทั้งผ้าพื้นหรือ ลวดลาย บางครั้งนุ่งทบซ้อนกันข้างหน้าทั้งชายแนบลำตัว ย้อมผ้าสีกรัก ไม่ใส่เสื้อห่มสไบเฉียงเป็นจีบตามยาว ใช้ผ้าฝ้ายเนื้อบางมีเครื่องประดับเป็นทอง ดีบุก ลูกปัดแก้วและหิน โดยใช้สวมด้นแขน กำไลมือ ตุ้มหู ทับทรวง และมีเครื่องประดับศรียะ เป็นต้น

การแต่งกายของผู้ชาย นุ่งผ้าจีบมีชายพก ใช้ผ้าฝ้ายย้อมสีต่าง ๆ มีผ้าห้อยชายสองข้าง หรือ ผ้าคาดเอว มีเครื่องประดับสวมด้นแขน กำไลมือ ตุ้มหู และคาดเอว เป็นต้น

ลักษณะการแต่งกายแบบหนึ่งในสมัยทวารวดี

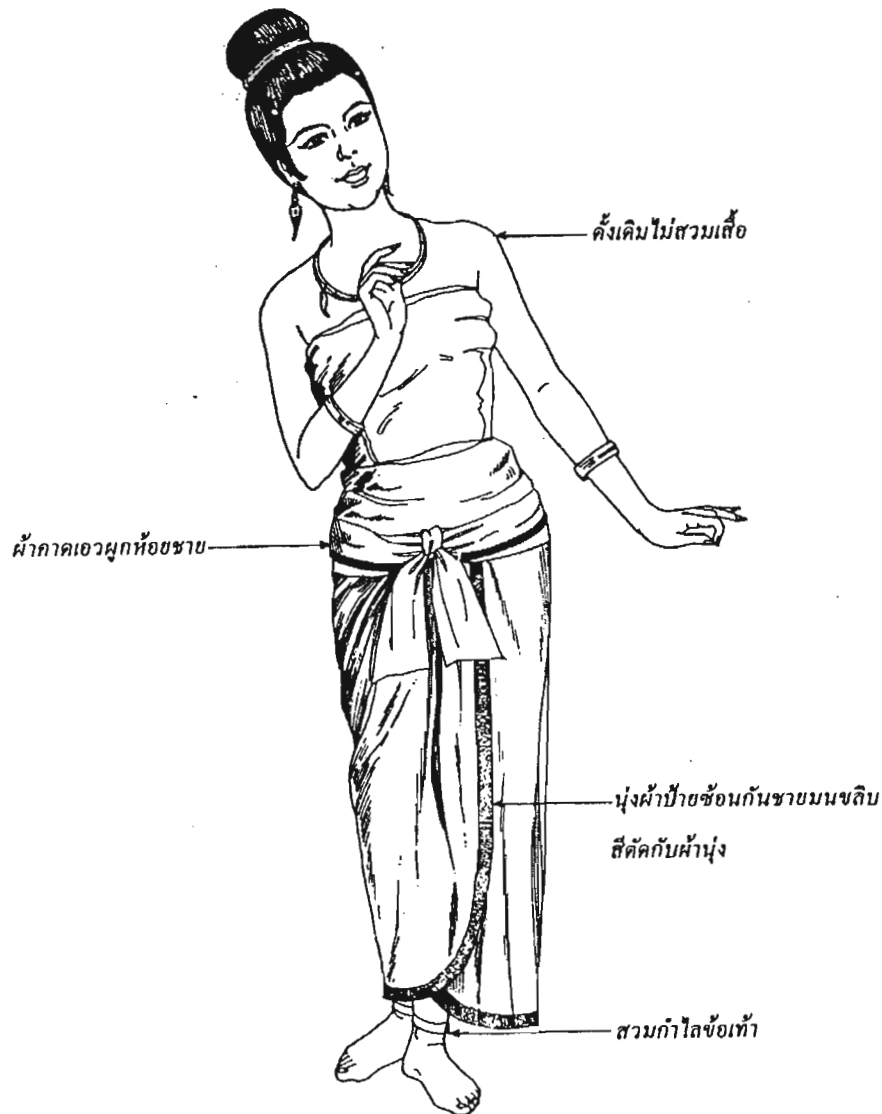
๒ การแต่งกายสมัยลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ ๑๖ – ๑๘)

การแต่งกายของคนไทยในยุคนี้นี้สามารถพิจารณาได้จากปฏิมากรรม รูปจำหลักทับหลัง และโบราณวัตถุต่าง ๆ พบว่าบางส่วนคล้ายขอม (พวงผกา คุโรวาท : ๒๕๓๕) การแต่งกายของผู้หญิงไม่สวมเสื้อ นุ่งผ้าให้ชายซ้อนทับกันตรงหน้าแล้วปล่อยชายออก ๒ ข้าง เป็นปลีหรือเชิงปลาย ทำเป็นรูปคล้ายกรวยเชิงห้อยเรียงเป็นแถว ไม่สวมรองเท้า สวมเทริดที่ศรียะ สวมกำไลด้นแขน และกำไลมือ ๒ ข้าง ตุ้มหู เข็มขัด กรองคอ เป็นต้น

การแต่งกายของผู้ชาย นิยมนุ่งผ้าถุงสูง ขวาทับซ้ายแล้วทิ้งชายเป็นทบใหญ่ มีเข็มขัด ใส่
ตุ้มหูและกรองคอ สวมกำไลแขนและเท้า รัดต้นแขน ไม่สวมรองเท้า เป็นต้น ผมหงอกและชาย
แสกกลางตอนบนนุ่งปกด้วยปิ่นยอดแหลม

สมัยลพบุรี

หญิง

๓ การแต่งกายสมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๙)

การแต่งกายของชาวสุโขทัย สามารถศึกษาได้จากศิลาจารึก และศิลปโบราณวัตถุ
(การแต่งกายไทย : ๒๕๔๕) สรุปได้ดังนี้

การแต่งกายของผู้หญิง นุ่งผ้าซิ่นหรือผ้าถุงยาวครอบคลุมถึงข้อเท้า เป็นผ้าทอจากฝ้าย และไหม
มีลวดลายสีสวยงดงาม ขาดเข็มขัด สวมเสื้อรัดรูป แขนทรงกระบอก ห่มผ้าสไบ

การทำผม มีหลายแบบ เช่น ผมเกล้าเป็นมวยอยู่กลางศรีษะ มีดอกไม้หรือพวงมาลัยสวมรอบมวย ไว้ผมยาวเสกกลางรวบผมไว้ท้ายทอย มีเกี้ยวหรือห่วงกลมคล้องตรงที่รวบ เกล้าเป็นผมกลางหลังศรีษะสวมลอมพอก หรือมงกุฎ ผมยาวประบ่า เป็นต้น

การแต่งกายของผู้ชาย สวมเสื้อแขนผ่าอก มีผ้าคล้องไหล่ เสื้อแขนสั้นคอเหลี่ยม หรือเสื้อยันต์ ผ้านุ่งทำจากผ้าฝ้ายหรือไหม ชนชั้นสูงนุ่งโจงกระเบนทับสนับเพลา มีผ้าจีบที่เอวห้อยลงมาสองชายคาดทับด้วยปิ่นแห่ง อีกแบบทรงสวมสนับเพลาขายาวหรือขาสั้นเหนือเข่ามีผ้าคาดสามัญชนนุ่งโจงกระเบนแบบสั้นเหนือเข่า มีผ้าคาดเอว เป็นต้น

เด็ก ไว้ผมจุก มีปิ่นปัก เด็กเล็กไม่นุ่งผ้า เด็กชายมีพริกเทศห้อยที่เอว เด็กหญิงห้อยจ๊ับปิ้งปิดอวัยวะเพศ เมื่อโตขึ้นนุ่งซิ่น นุ่งโจงกระเบนคล้ายผู้ใหญ่

เครื่องประดับ ชนชั้นสูงมีสิริภรณ์คล้ายเทริด กรองคอ กำไลข้อมือ ตุ้มหู ปิ่นแห่ง ใช้เครื่องประทีน เช่น กระเจี๊ว น้ำมันหอม แป้งสาลีผัดหน้า ลูบกาย เขียนกิ้ว แต่งเล็บ ไว้เล็บยาว ใช้น้ำมันงาใส่ผม เป็นต้น

๔ การแต่งกายสมัยอยุธยา (พ.ศ. ๑๘๕๓ – พ.ศ. ๒๓๑๐)

อยุธยาเป็นอาณาจักรที่มีอาณาเขตกว้างขวางและเจริญรุ่งเรืองอยู่เป็นเวลายาวนาน รวมเป็นเวลา 417 ปี อยุธยายังประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติศาสนา มีสัมพันธภาพต่อแว่นต่าง ๆ ใกล้เคียง จึงทำให้ได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมจากแว่นเหล่านั้นเข้ามาผสมกับวัฒนธรรมของอยุธยาด้วย เกิดเป็นวัฒนธรรมของอยุธยาโดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น จึงสรุปลักษณะการแต่งกายในสมัยอยุธยาไว้ ๓ ระยะ ได้แก่

- ๑ สมัยอยุธยาตอนต้น (พ.ศ. ๑๘๕๓ – พ.ศ. ๒๐๓๓)
- ๒ สมัยอยุธยาตอนกลาง (พ.ศ. ๒๐๓๔ – พ.ศ. ๒๑๗๒)
- ๓ สมัยอยุธยาตอนปลาย (พ.ศ. ๒๑๗๓ – พ.ศ. ๒๔๑๓)

๔.๑ การแต่งกายสมัยอยุธยาตอนต้น (พ.ศ. ๑๘๕๓ – พ.ศ. ๒๐๓๓)

สมัยนี้เริ่มตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ถึงสิ้นรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ รวมระยะเวลา ๑๘๘ ปี สามารถสรุปลักษณะการแต่งกายจากการศึกษาหลักฐานจากวรรณกรรมเช่น กฎมณเฑียรบาล ลิลิตพระลอ บันทึกการเดินทางจากเอกสารจีน จากการศึกษาหลักฐานจากประติมากรรม จากการขุดค้นทางโบราณคดี กรุพระปรางค์ วัดราชบูรณะ (การแต่งกายไทยฯ : ๒๕๔๒) สรุปได้ดังนี้

วิธีการนุ่งผ้ามีหลายแบบ เช่น นุ่งจีบ นุ่งโจง นุ่งลอยชาย เป็นต้น ปกติไม่สวมเสื้อ เมื่อมีงานพระราชพิธีต่าง ๆ จึงสวมเสื้อ ใช้ผ้าที่มีลวดลาย สีไม่ฉูดฉาด เรียกรวมว่าแพรพรรณ สตรีชั้นสูงสวมเสื้อห่มผ้าสไบ บุรุษนุ่งกางเกงสนับเพลา

เครื่องประดับ ได้แก่ มหามงกุฏ สอนองเกล้า เกี้ยว ดุ่มหู ทองคันแขน สร้อยสังวาล
สายรัดเอว กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า แหวน รองเท้า เป็นต้น

ทรงผม ทั้งชายและหญิงใช้การเกล้าผมไว้ท้ายทอย และเกล้าสูงบนกระหม่อม มี
เครื่องประดับที่มวยผม พร้อมศรียะ

๔.๒ การแต่งกายสมัยอยุธยาตอนกลาง (พ.ศ. ๒๐๓๔ – พ.ศ. ๓๒๐๓)

การแต่งกายในช่วงสมัยนี้ตรงกับสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ถึงสมัยสมเด็จพระ
พระอาทิตย์วงศ์ รวมเวลา 138 ปี มีอิทธิพลศิลปปะสุโขทัยแพร่เข้าสู่อยุธยามากขึ้น นักโบราณคดี
เปรียบเทียบทางรูปแบบจากหลักฐานประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระพุทธรูปทรงเครื่อง
รูปจำหลักทวารบาล ภาพจิตรกรรม (การแต่งกายไทยฯ : ๒๕๔๒) สรุปการแต่งกายได้ดังนี้

เครื่องประดับ ได้แก่ มงกุฏ เทริด ชฎา เกี้ยว สอนองเกล้า กุณฑล พาหุรัด ทองพระกร
กรองศอ สังวาล ทับทรวง ลอมพอก (ในขุนนาง)

การนุ่งห่ม ชายสวมเสื้อหลายแบบ โดยเฉพาะองค์พระมหากษัตริย์ มีแบบแขนสั้น เสื้อกัก
เสื้อกรวย หญิงที่เป็นสตรีชั้นสูงในพระราชพิธี ใช้เสื้อคอแหลมยาวคลุมสะโพก ผ่าอก ขัดคุม ห่มสไบ

ทรงผม ชายไว้ทรงมหาดไทย ทรงหลักแจวหรือผมปัก (ใช้ตลอดมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5
กรุงรัตนโกสินทร์) สตรีมีหลายแบบ ได้แก่ ผมมวย หนูนหยิก รักแครง และผมปัก

๔.๓ การแต่งกายสมัยอยุธยาตอนปลาย (พ.ศ. ๒๑๗๓ – พ.ศ. ๒๓๑๐)

การแต่งกายในช่วงสมัยนี้ตรงกับสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ถึงเสียกรุงศรีอยุธยา
พ.ศ. ๒๓๑๐ รวมเวลา ๑๓๗ ปี สังคมของกรุงศรีอยุธยาในช่วงสมัยนี้ได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
เป็นอย่างมาก ทั้งด้านการเมือง การต่างประเทศ การพาณิชย์ และอุตสาหกรรม รวมทั้งด้าน
วัฒนธรรมการแต่งกาย ได้ปรับตัวไปตามสภาพสังคมในขณะนั้นด้วย จากการศึกษาหลักฐานทาง
ประติมากรรม จิตรกรรม วรรณกรรม (การแต่งกายไทยฯ : ๒๕๔๒) สรุปลักษณะการแต่งกายได้
ดังนี้

การนุ่งห่ม พระมหากษัตริย์จะฉลองพระองค์ตามระเบียบแบบแผนตามตำราว่าด้วย
เครื่องต้นเครื่องทรง สำหรับเสด็จออกงานพระราชพิธีต่าง ๆ ซึ่งแยกประเภทและลักษณะการใช้งาน
ของเครื่องประดับแต่ละชนิดไว้ โดยทั่วไปจะมีการนุ่งโจงช้อนอยู่เหนือสนับเพลา มีเจียรบาด
ชายไกว ชายแครง คาดปิ่นหนึ่ง ฉลองพระองค์มักเป็นสี่แฉก

เครื่องประดับ มีมงกุฏ เทริด ดุ่มหู กรองศอ สังวาล พาหุรัด ชำมรงค์

การแต่งกายของขุนนาง เมื่อร่วมพระราชพิธี สวมเสื้อกรวย เสื้อนอก ผ้าคล้องคอ
ใส่สนับเพลา นุ่งโจงกระเบนด้วยผ้าสมปัก สวมรองเท้า สวมลอมพอกที่ศรียะ

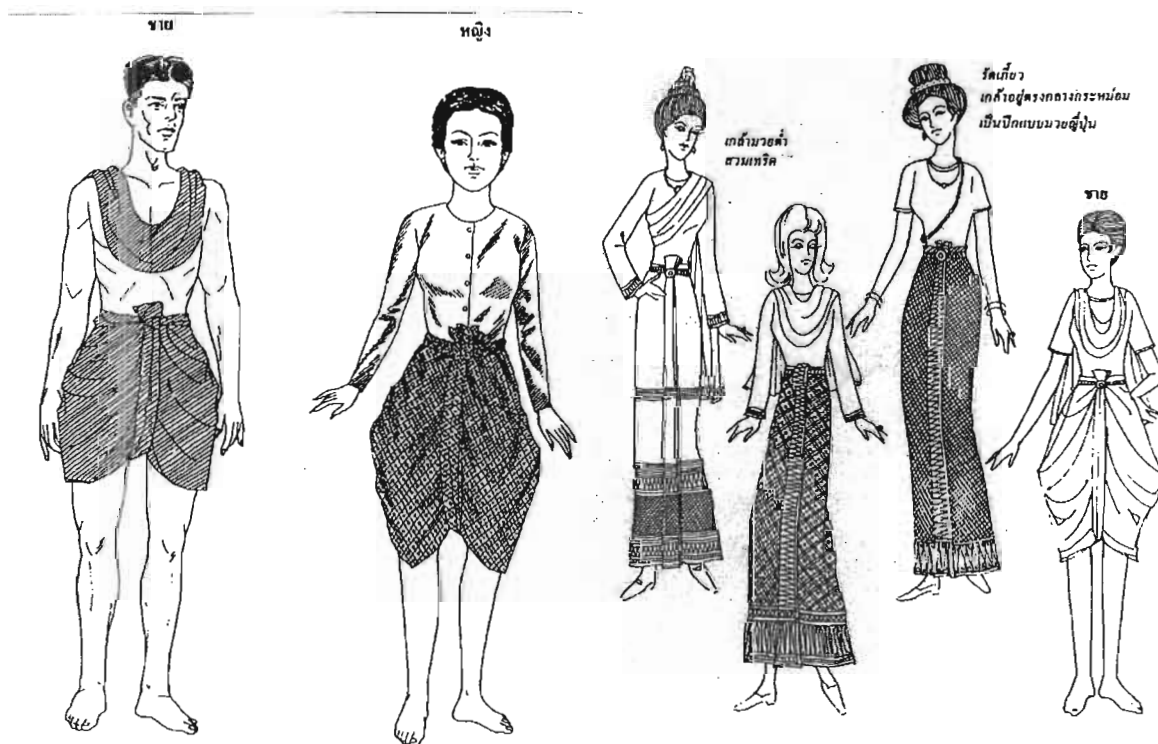
การแต่งกายของสตรีชั้นสูงในราชสำนัก นุ่งผ้าจีน สวมเสื้อผ่าอกคอแหลม แขนกระบอก ยาว นุ่งจีบ ห่มคาด ในงานพิธีสวมเสื้อริ้วทอง ห่มสไบ (พวงผกา คูโรวาท : ๒๕๓๕)

การแต่งกายของสามัญชน ชายมีผ้าถุง สวมเสื้อแขนครึ่งท่อน หญิงมีผ้าถุง ห่มสไบเฉียง บางครั้งใช้ผ้าบาง ๆ พาดไหล่ หรือปิดหน้าอก ยามสงครามห่มตะเบงมาน

ทรงผม ชายนิยมไว้ผมทรงปึก หญิงมีกลายแบบ เช่น ผมมวยกลางศรีษะ ผมปึก ผมหนูน หยิก รักแครง ผมยาวประบ่า เด็ก ๆ ไว้ผมจุก

การเสริมความงาม มีการทำฟันให้มีสีดำ ในหมู่ลูกผู้ดีจะมีการข้อมสืเล็บ และนิ้วมือให้เป็น สีแดง และมีการไว้เล็บยาว ในกลุ่มผู้ชายจะนิยมการสักตามร่างกาย ซึ่งน่าจะเพื่อความ เป็นผู้มีวิชาอาคมหรือมีของขลัง เป็นต้น

มีการใช้เครื่องประทีนและเครื่องสำอาง (การแต่งกายไทยฯ : ๒๕๔๒) เช่น กระแจะจันทน์ น้ำดอกไม้มเทศ บูหงารำไป น้ำอบไทย ขมิ้น มะกรูด แป้งนวล เป็นต้น

การแต่งกายสมัยอยุธยา

ตอนที่ ๒ การแต่งกายสมัยธนบุรี – สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. ๒๓๑๐ – พ.ศ. ๒๓๕๔)

๑ การแต่งกายสมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. ๒๓๑๐ – พ.ศ. ๒๓๒๔)

หลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้กอบกู้เอกราชแล้ว มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะ การค้าขายกับประเทศจีน จึงมีสินค้าเครื่องแพรพรรณของจีนเข้ามาขายมากขึ้น (พงศาวดาร อยุธยา : ๒๕๓๕) จึงทำให้การแต่งกายมีการปรับเปลี่ยนเกิดขึ้นบ้างจากสมัยอยุธยาตอนปลาย ดังนี้

การแต่งกายของผู้หญิง มีการนุ่งผ้าถุงแทนนุ่งโจงกระเบน ห่มสไบรัดหน้าอก นิยมใช้ผ้าแพร ไ้วผมทัด

การแต่งกายของผู้ชาย นุ่งกางเกง เสื้อคอกลม ผ่าอกแขนครึ่งท่อน มีกระดุมผ้าแบบจีน มีกระเป๋ใหญ่ข้างละใบ ไ้วผมทรงมหาดไทย

สรุปการแต่งกายในยุคนี้ไม่หรูหรา เพราะเป็นช่วงเวลาที่ตั้งเมืองใหม่ ยังเป็นยุคที่ขาดแคลน และยังคงสืบทอดการแต่งกายจากอยุธยาตอนปลายด้วย

๒ การแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๒๕ – พ.ศ. ๒๓๕๔)

ช่วงเวลารัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ เป็นระยะที่บ้านเมืองกำลังฟื้นตัวจากภาวะสงครามและสร้างเมืองใหม่ คนไทยในช่วงนี้จึงรับวัฒนธรรมการแต่งกายมาจากครั้งสมัยอยุธยา เพราะเคยเห็นความรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ซึ่งเรียกว่า “ครั้งบ้านเมืองดี” (การแต่งกายไทยฯ : ๒๕๔๒) ดังนี้

การแต่งกายในราชสำนัก

การแต่งกายของหญิงในราชสำนัก นุ่งผ้ายกหรือผ้าลายทอง ห่มสไบเฉียงเฉียงด้วยผ้าปัก หรือผ้าแพรที่อัดกลีบ ผมตัดไว้เชิงสั้น

การแต่งกายของชาย นุ่งผ้าม่วงโจงกระเบนสีต่าง ๆ สวมเสื้อคอปิด ผ่าอก แขนยาว ปกติไม่นิยมสวมเสื้อ จะสวมเสื้อเข้าเฝ้าในฤดูหนาวเท่านั้น (กรมศิลปากร : ๒๕๒๕) มีผ้าคาด บางครั้งสวมเสื้อครุย สวมลอมพอก

ข้าราชการทหาร นุ่งสนับเพลา หรือนุ่งโจงผ้าลายไหมหรือพื้น คาดผ้าแพรสวมเสื้อสีตามกำหนดของหน่วยอาวุธรบ เกี่ยวกับสีต่าง ๆ สวมหมวกลักษณะต่างกันตามหน่วยรบ เสื้อที่สวมมีชื่อต่าง ๆ เช่น เสื้อเครื่อง เสื้อกุดไผ่ เสื้อเสนาภู่ เสื้อทรงประพาส เป็นต้น ผู้มีวิชาอาคมจะแต่งกายนุ่งผ้าตามสีประจำวัน คาดรัดประคดลงอาคม สวมเสื้อลงยันต์ไว้ชั้นใน คาดบันเหน่งลงอาคม สวมมงคลบนศรีษะ โปกผ้าประเจียดลงอาคม ประแป้ง หรือเจิมหน้าผาก เป็นต้น

การแต่งกายของสามัญชน

การแต่งกายของชายสามัญชน นุ่งโจงกระเบน ไม่สวมเสื้อ ไม่สวมรองเท้า ถ้าปกติอยู่บ้านทำงานหนักจะแต่งกายอย่างทะมัดทะแมง โดยการนุ่งโจงให้ถลกสั้นเหนือเข่า โปกผ้าที่ศีรษะ บางครั้งนุ่งผ้าลอยชายซึ่งถือว่าไม่สุภาพ ในเทศกาลต่าง ๆ จะนุ่งโจงกระเบนเป็นผ้าแพรสีต่าง ๆ มีผ้าคล้องคอปล่อยชายยาวทั้งสองข้างไว้ด้านหลัง หรือข้างหน้า หรือพาดบ่าไว้

การแต่งกายของหญิงสามัญชน นุ่งโจงกระเบน ห่มผ้าแถบเป็นแบบผ้าคาดอกหรือแบบสไบเฉียง หรือห่มแบบตะแบงมาน หรือคล้องคอ แต่การห่มแบบนี้ต้องใส่เสื้อด้วย การใช้ผ้าต่าง ๆ ของราษฎร จะใช้ตามฐานะของตน รวมทั้งการใช้เครื่องประดับด้วย

ในชาวต่างชาติ เช่น ชาวจีน จะแต่งตามเชื้อชาติของตน หากเป็นข้าราชการอาจแต่งกายตามแบบข้าราชการสำนัก แต่งกายสุภาพพร้อมจะรับแขกที่มาติดต่อราชการหรือเรื่องส่วนตัว

การแต่งกายของเด็กชาย - หญิง เด็กโดยทั่วไปจะไม่สวมเสื้อผ้า จนอายุประมาณ ๔-๕ ขวบ เด็กหญิงจะมีกระโปรงปักปัดอวัยวะเพศ เด็กชายจะผูกสายรัดเอวหรือพริกเทศ มีเครื่องประดับตกแต่งแล้วแต่ฐานะ ส่วนมากจะเป็นกำไลข้อมือ ข้อเท้า

การไว้ผม โดยทั่วไปจะไม่ทรงเดียวกันทุกคนขึ้น คือ ผู้ชายไว้ผมทรงมหาดไทย หรือทรงหลักแจว ส่วนผู้หญิงไว้ผมเปีย หรือผมทัด เด็กชาย - หญิง ไว้ผมจุก ผมโก๊ะ ผมแกละ และผมเปีย อายุประมาณ ๑๑ - ๑๓ ปี จึงโกนแล้วไว้ผมตามแบบผู้ใหญ่

เครื่องประดับที่ใช้ร่วมกับเสื้อผ้าอาภรณ์ และทรงผม ส่วนใหญ่จะใช้ประดับในงานพระราชพิธี เครื่องประดับของพระมหากษัตริย์กำหนดไว้ในเครื่องราชูปโภค เป็นต้น ของพระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ซึ่งจะมีความโอ้อ่า ลดหลั่นกันลงตามฐานะ บรรดาศักดิ์ สตรีในราชสำนักมีเครื่องประดับต่าง ๆ ตามฐานันดรศักดิ์ซึ่งต่างจากหญิงสามัญชน

เครื่องประดับ ในสามัญชนที่เป็นชายจะไม่นิยมเครื่องประดับที่แสดงถึงความสวยงามหรือความโอ้อ่า แต่มักเป็นสิ่งที่แสดงถึงการมีวิชาอาคม ส่วนผู้หญิงจะนิยมใช้สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ดัมหนู กำไลข้อเท้า (จะเฉพาะในหญิงที่ยังไม่แต่งงาน) เครื่องประดับในเด็กจะมีมากในหมู่ที่เป็นผู้มีฐานะ มักเป็นพวกทองคำ เช่นกำไลมือ เท้า เป็นต้น (การแต่งกายไทยฯ : ๒๕๔๒)

บุคคลนี้มีการใช้เครื่องประทีน เครื่องหอม สำหรับปรุงแต่งร่างกาย เช่นเดียวกับอยุธยาตอนปลาย เช่น แป้งนวลผัดหน้า ทาผิวเหลืองด้วยขมิ้น แต่งผมด้วยเขม่าผสมน้ำมันตานีให้เป็นสีดำ ใช้สีผึ้งทาปาก ใช้น้ำอบไทย เป็นต้น นอกจากนี้สตรีชาววังยังนิยมนุ่งห่มให้เป็นสีผ้าตัดกัน เช่น นุ่งสีเหลือง ห่มสีน้ำเงินอ่อนหรือบานเย็น นุ่งเขียวอ่อน ห่มสีม่วงอ่อน เป็นต้น

การแต่งกายของคนไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ – รัชกาลที่ ๗
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๓๕๔ – พ.ศ. ๒๔๕๓)

ตอนที่ ๑ ช่วงการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายเป็นแบบสมัยใหม่ (พ.ศ. ๒๓๕๔ – พ.ศ. ๒๔๕๓.)

๑. การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๓๕๔ – พ.ศ. ๒๔๑๑)

การแต่งกายของคนในสมัยนี้ ถือว่าเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อของการแต่งกายแบบเก่าและใหม่ กล่าวคือ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยเริ่มต้นของการเปิดประเทศติดต่อกับชาวตะวันตก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ชาวตะวันตกกำลังแสวงหาอาณานิคม ทรงมองเห็นถึงความสำคัญของชาวตะวันตก จึงทรงดำเนินนโยบายทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนปรับปรุง เปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างให้สอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายของต่างประเทศเพื่อ

ป้องกันมิให้ประเทศต่าง ๆ ยกปัญหาเหล่านี้ขึ้นมาอ้างและแทรกแซงกิจการภายในประเทศ การเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายสรุปดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะการแต่งกาย โปรดให้ข้าราชการสวมเสื้อเข้าเฝ้าเป็นครั้งแรก เริ่มไว้ผมทั้งศรีษะและตัดยาวอย่างฝรั่ง

สตรีในราชสำนัก นุ่งผ้าจีบลายทอง ห่มสไบปัก ใช้เครื่องประดับต่าง ๆ เช่น ทับทรวง พาทูร์ด สะอึ่ง สร้อยสังวาล ตุ่มหูเพชร แหวนเพชร เป็นต้น และยังคงไว้ผมปักเหมือนดังเดิม

การแต่งกายของราษฎรทั่วไป สตรีสวมเสื้อคอกลม ปิดคอ แขนกระบอก รัดรูป นุ่งผ้าลายโจงกระเบนทับเสื้อ คาดแพรหรือห่มสไบเฉียงทับตัวเสื้อ สวมกำไลที่ข้อเท้า ไม่สวมรองเท้า ไว้ผมปัก ไว้เล็บ ใช้เครื่องประดับเหมือนที่เคยใช้มาแต่เดิม

เด็กยังนิยมไว้ผมจุก เด็กหญิงใส่เสื้อคอระบายลูกไม่มีคอ แขน

สมเด็จพระเจ้าบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ถ่ายโดย จอห์น ทอมสัน พุทธศักราช ๒๔๐๔ วัฒนธรรมมหาดไทย

ผ่านผู้หญิงกลิ่น ภริยาของสมเด็จพระเจ้าบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) นุ่งโจงกระเบนไว้ชายพก คาดเข็มขัดมีหัวประดับ อัญมณี ใส่เสื้อผ้าแพรจีน ห่มทับด้วยสไบเฉียง ที่เป็นแพรจีนเช่นกัน

สุภาพสตรีในสมัยรัชกาลที่ ๕ (ประมาณพุทธศักราช ๒๓๙๕ - ๒๔๑๑) นุ่งผ้าโจงกระเบน คาดเข็มขัดทองมี หัวประดับอัญมณี ห่มผ้าสไบอดก้นด้วยแพรจีน

๒. การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๔๑๑ – พ.ศ. ๒๔๕๓)

การแต่งกายของคนในสมัยนี้ถือว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายเป็นแบบสมัยใหม่ เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เปลี่ยนแปลงการแต่งกายให้เป็นแบบนานาประเทศมากขึ้น โดยเริ่มปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งใกล้พระองค์ก่อน ทรงใช้ประจักษ์สามารถในการปลูกปลูกบ่ม น้อมนำให้คนใกล้ชิดพระองค์ได้เข้าใจถึงเหตุผลความเหมาะสมและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปลี่ยนแปลง (การแต่งกายไทยฯ : ๒๕๔๒) การเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นที่การไว้ทรงผมจากเดิมที่เคยไว้ทรงมหาดไทย ให้ยกเลิกมาเป็นไว้ผมยาวแบบฝรั่ง ในเวลาต่อมาเรียกว่า “ผมรองทรง”

ในคราวเสด็จประพาสประเทศสิงคโปร์ใน พ.ศ. ๒๔๑๓ โปรดให้ผู้ตามเสด็จสวมเสื้อนอก กอเปิด มีเสื้อเชิ้ตข้างใน ผูกผ้าผูกคอ นุ่งโจงกระเบน และกำหนดเครื่องแต่งกายในหน่วยรบที่ตามเสด็จทั้งฝ่ายพลเรือน และฝ่ายทหารขึ้นใหม่ด้วย เมื่อเสด็จกลับจากสิงคโปร์ ยังโปรดให้ข้าราชการสำนักในพระองค์สวมถุงเท้า รองเท้า ยืนเฝ้ารับเสด็จ แทนการหมอบเฝ้า ต่อมาเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของข้าราชการให้ใส่เสื้อเป็นแบบเสื้อปัก และนุ่งผ้าโจงกระเบนแทนผ้าสมปัก เป็นต้น การเปลี่ยนแปลง

ต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการแต่งกายนั้น เกิดขึ้นตลอดเวลา ตลอดรัชกาลของพระองค์เป็นเวลา ๔๒ ปี

การเปลี่ยนแปลงการแต่งกายทั้งผู้ชายและผู้หญิง โดยเริ่มจากพระองค์เอง ผู้ใกล้ชิด ทั้งพระน้องยาเธอ พระมหาดเล็ก เจ้าจอมต่าง ๆ และข้าราชการ จนขยายออกสู่สังคมกว้างในที่สุด การเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายสรุปได้ดังนี้

๒.๑ การแต่งกายต้นรัชกาลที่ ๕

การแต่งกายของหญิง ได้แก่ นุ่งผ้าโจงกระเบนใส่เสื้ออีกชั้นหนึ่ง ปกติดอยู่บ้านไม่ใส่เสื้อห่มแต่สไบ ในงานพิธีต่าง ๆ นุ่งยกห่มคาด เลิกไว้ผมปัก ไว้ผมยาวปะบ่า

การแต่งกายของชาย ได้แก่ นุ่งผ้าม่วงโจงกระเบน สวมเสื้อราชประแตน สวมหมวกหางนกยูง ถือไม้เท้า ไปงานพิธีต่าง ๆ ให้ใส่ถุงเท้า รองเท้า ใช้ผมรองทรง เลิกไว้ผมมหาดไทย

เครื่องประดับ ได้แก่ สร้อยสังวาลย์ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล แหวน เข็มขัดมีลวดลายงดงามเหมือนในรัชกาลที่ผ่านมา

๒.๒ การแต่งกายกลางสมัยรัชกาลที่ ๕

การแต่งกายของหญิง ได้แก่ นุ่งผ้าจีบไว้ชายพก เสื้อแบบตะวันตก กอตั้ง แขนยาว ดันแขน พองคล้ายขามูแฮม มีผ้าห่มหรือแพรสไบเฉียง ทับตัวเสื้ออีกทีหนึ่ง บางคนมีแพรสะพายสีชมพู

ปักด้วยด้ายเป็นลวดลายต่าง ๆ ตามที่ได้รับพระราชทานตามชั้นยศสำหรับฝ่ายใน นิยมไว้ผมยาวเสมอ

ต้นคอ เริ่มใช้เครื่องสำอางค์แบบตะวันตก

การแต่งกายของชาย ได้แก่ นุ่งโจงกระเบน ผ้าม่วง สวมเสื้อราชปะแตน ไว้ผมรองทรง เช่นเดียวกันตอนต้นรัชกาล

เครื่องประดับ สร้อยสังวาลย์ เข็มขัดทองทั้งลงยาประดับเพชรพลอย เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

๒.๓ การแต่งกายปลายสมัยรัชกาลที่ ๕

การแต่งกายของหญิง ได้แก่ นิยมนุ่งโจงกระเบน เสื้อนิยมใช้ผ้าแพรไหม และผ้าลูกไม้ และตัดเย็บแบบตะวันตก คือ คอตั้งสูง แขนยาวพู่พอง เอวเสื้อบางที่จีบเข้ารูป บางทีคาดเข็มขัด กัดรัด เข็มขัด แพรสะพาย สวมถุงเท้ามีลวดลาย สวมรองเท้าส้นสูง ไว้ผมดอกกระพุ่ม ใช้เครื่องสำอางค์ กินหมากน้อยลง ชัดฟันขาว

การแต่งกายของชาย ได้แก่ เครื่องแบบข้าราชการเป็นไปตามพระราชกำหนด ซึ่งปรับปรุงเป็นแบบอารยประเทศ โดยทั่ว ๆ ไป ผู้ชายหันมานุ่งกางเกง เริ่มสวมหมวกกะโล่ ไว้ผมรองทรง

เครื่องประดับ นิยมสร้อยไข่มุกซ้อนกันหลาย ๆ สาย เครื่องประดับที่เป็นเพชรนิลจินดา ยังใช้เหมือนเดิม และอนุโลมตามฐานะและความสวยงาม

สรุปการแต่งกายในสมัยนี้ได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างชัดเจนได้แก่

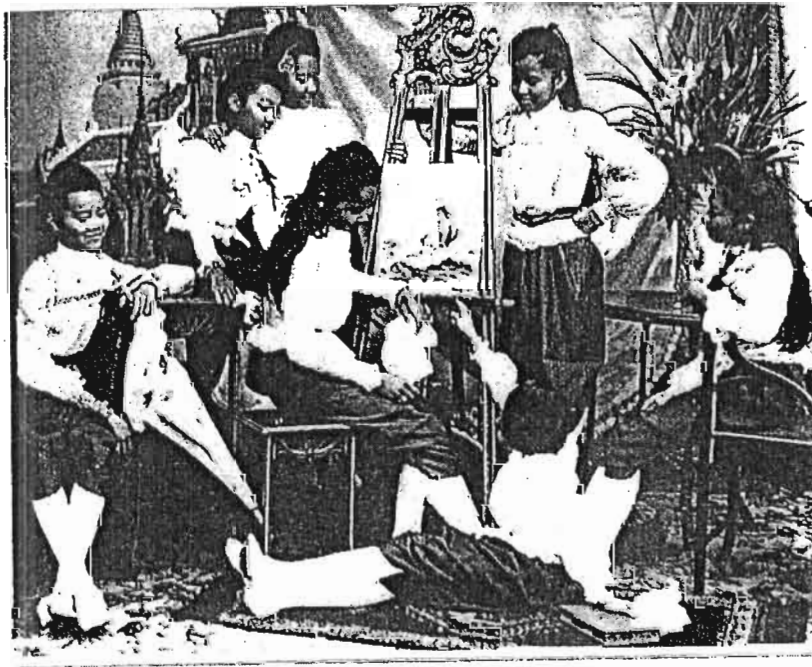
- ๑ การสวมเสื้อแบบตะวันตก สะพายแพร
- ๒ สวมรองเท้าส้นสูง และสวมถุงน่อง
- ๓ ผู้ชายนุ่งกางเกง สวมหมวกกะโล่
- ๔ ชัดฟันให้มีสีขาว
- ๕ นิยมนวมใส่หมวก
- ๖ นิยมใช้เครื่องสำอางค์แบบตะวันตก

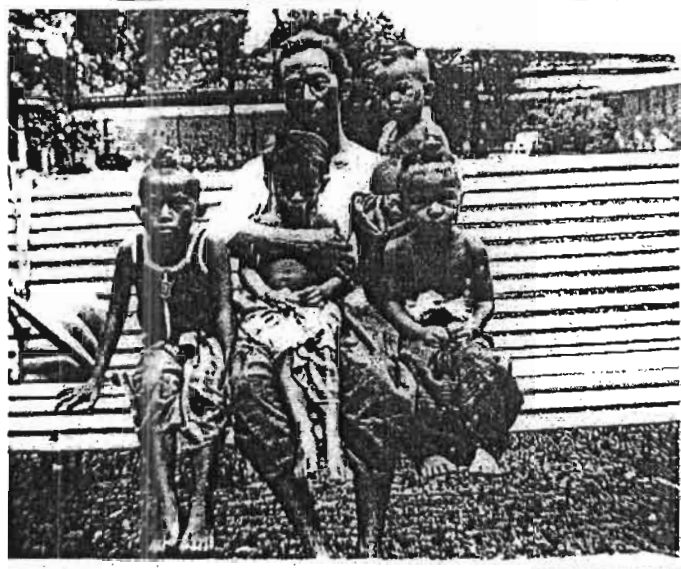
พระราชโอรส และพระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
ฉวยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะยังทรงพระเยาว์และยังมีได้โศกณัฏฐ์ไว้พระเกศจาก

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในฉลองพระองค์เดิมยศ อย่างซัดคัยนาโดตามแบบโบราณราชประเพณี

พระราชธิดาในรัชกาลที่ ๕ ทรงฉลอง
พระองค์ ผ้าลูกไม้แขนทองจับจีบรัด เอวจับ
เข้ารูป ทรงพระภูษาโจง ถุงพระบาทและ
ฉลองพระบาทคัทชู

พระโอรสธิดาของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

การแต่งกายอย่างเป็นทางการเป็นการ
โดยสวมเสื้อผ้าลูกไม้ติดโบว์ นุ่งโจง
กระเบน

ตอนที่ ๒ การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ ๖ ถึงรัชกาลที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๕๓ – พ.ศ. ๒๔๗๕)

๑ การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๔๕๓ – พ.ศ. ๒๔๖๘)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ประเทศไทยยังคงมีการติดต่อกับประเทศตะวันตกมากขึ้นโดยสืบเนื่องมาจากในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีคนไทยที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศเดินทางกลับประเทศไทย และนำแนวทางการดำเนินชีวิตรวมทั้งการแต่งกายแบบชาวตะวันตกเข้ามาปฏิบัติ และให้คนในหน่วยงานหรือในสังคมได้ปฏิบัติตามด้วย จึงทำให้การแต่งกายของชาวไทยในสมัยนี้เป็นแบบตะวันตกมากขึ้น สรุปการแต่งกายในสมัยนี้ ดังนี้

การแต่งกายของผู้ชาย ได้แก่ มีการนุ่งผ้าม่วงหลากหลายสี นุ่งกางเกงแพรสีต่าง ๆ ใส่เสื้อมีสตรี (การแต่งกายไทย : ๒๕๔๒) หรือเสื้อผ้าปานบาง ๆ แขนสั้นคอกลมผ่าหน้า หรือ ผ่าตลอด มีกระดุมเม็ดเดียวหรือหลายเม็ด โดยทั่ว ๆ ไปผู้ชายจะนุ่งผ้าม่วงสวมเสื้อราชปะแตน สวมถุงน่อง รองเท้า เช่นเดียวกับในสมัยรัชกาลที่ ๕ นอกจากนี้ยังนิยมสวมหมวกซึ่งมีหลายอย่าง ถ้าอยู่กับบ้าน นุ่งกางเกงไทย หรือกางเกงแพร ใส่เสื้อชั้นใน เป็นต้น

เครื่องประดับ เครื่องแต่งกายของผู้ชายในสมัยนี้เชื่อว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอันแสดงถึงฐานะและบ่งบอกถึงรสนิยม เช่น ใช้นาฬิกาพกมีสายโยง ตัวนาฬิกาจะสอดไว้ในกระเป๋าสีบนด้านซ้าย สายโยงนี้จะทำด้วยสร้อยสามกษัตริย์ และสร้อยสามกษัตริย์นี้ยังนิยมทำสร้อยข้อมือด้วย สวมแหวนแบบเกลี้ยงหรือแหวนนามสกุล ใช้ไม้เท้าเพื่อความโก้เก๋งดงาม โดยเฉพาะในคนวัยหนุ่ม

การแต่งกายของผู้หญิง ถ้าสตรีในราชสำนักสวมผ้าจีน หรือถุงสำเร็จ แบบของเสื้อหลากหลาย ใช้ผ้าแพรและผ้าดอก ผมหงสั้น เช่น ทรงบ๊อบ ทรงซิงเกิ้ล เป็นต้น ตกแต่งผมด้วยสาย

การครอบศีรษะ หรือปักด้วยขนนก สร้อยคอเป็นมุกเส้นยาว ๆ หลายเส้น หรือเป็นแบบแหงรอบคอ เป็นต้น ผู้หญิงทั่วไปส่วนมากยังนุ่งโจงกระเบน ค้อมานิยมนุ่งซิ่น เสื้อรัดรูป แขนพอง ต่อมาเปลี่ยนเป็นแบบเสื้อที่หลากหลายให้เข้ากับการนุ่งซิ่น ทรงผมมีหลายแบบ เช่น ผมทัด ผมยาว เป็นต้น ใส่รองเท้าแตะ แต่มีบ้างที่เป็นรองเท้าส้นสูง สรุปว่าการแต่งกายของสตรีทั่วไปได้รับแบบอย่างจากสตรีราชสำนัก

เครื่องประดับของสตรี (กรมศิลปากร : ๒๕๒๕) ในระยะแรกไม่นิยมใช้เครื่องประดับมากนัก ค้อมานิยมเครื่องประดับที่เลียนแบบตะวันตก รวมทั้งใช้เครื่องสำอางค์ ใช้ของตะวันตกมากขึ้น เช่น ใช้ลิปสติก ใช้ครีม น้ำหอมแบบตะวันตก นิยมพินขาว แบบดุ่มหูจะเป็นแบบลูกประคำดุ่ม ๆ ก้อน ๆ กำไลกำนันแข็ง แหวนแบบมีหัวเดียวที่เรียกว่า “แหวนหัว” เลิกใช้กำไลกำนันบัว เป็นต้น

คุณหญิงถวิลหวั่ง ศรีเสนา สมบัติศิริ
เมื่อพุทธศักราช ๒๔๕๔

การแต่งกายของสตรีในรัชสมัยของพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖

ความนิยมในการนุ่งกางเกงแพรสีต่างๆ กับ
เสื้อมีสกรหรือเสื้อผ้าบางๆ คาคีเมียด
ใส่รองเท้าเป็นรูปแบบที่นิยมมากในช่วง
รัชกาลที่ ๖ และ ๗

๒ การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ ๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๔๖๘-พ.ศ. ๒๔๗๕)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 การแต่งกายของไทยคล้ายชาวตะวันตกมากขึ้น เพราะคนไทยในช่วงนี้ได้มีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศมากขึ้น จึงนำเอาอารยธรรมการแต่งกายเข้ามาด้วย รวมทั้งได้มีการนำภาพยนตร์ของชาวตะวันตกโดยเฉพาะของชาวอเมริกันซึ่งกำลังเฟื่องฟูมากในสมัยนี้ เข้ามาฉายในประเทศมากขึ้น จึงทำให้มีอิทธิพลต่อการแต่งกายของสตรีชาวไทยในขณะนั้นเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายนี้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในสังคมชั้นสูงและในหมู่ราษฎรสามัญทั่วไป ซึ่งเป็นเหมือนเช่นในรัชกาลก่อน ซึ่งมักเริ่มจากสังคมชั้นสูงก่อน แล้วจึงมีอิทธิพลไปถึงระดับสามัญในที่สุด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

การแต่งกายของผู้หญิง ได้แก่ การนุ่งผ้าถุงสำเร็จโดยการเย็บผ้าถุงให้พอดีกับเอวโดยไม่ต้องคาดเข็มขัด (กรมศิลป : ๒๕๒๕) ซึ่งบางครั้งก็ยาวเพียงแค่เข่า สวมเสื้อหลวมทรงกระบอกหรือไม่ตัดให้เข้ารูปเหมือนก่อน ด้วยยาว บางครั้งเป็นแบบแขนสั้น บางครั้งไม่มีแขนหรือแบบแขนกุด ตกแต่งตัวเสื้อด้วยโบว์และมีระบายเหมือนของฝรั่ง ใส่สายสร้อยและต่างหูยารูปแบบต่าง ๆ สวมกำไลข้อมือ ผมหยาไม่ปะบ่า เริ่มตัดเป็นลอน และเริ่มนุ่งกระโปรงตามแบบภาพยนตร์ฝรั่ง ลักษณะการแต่งกายดังกล่าวเริ่มในสังคมชาววังและสังคมชั้นสูงก่อน ชาวบ้านยังมีการเปลี่ยนแปลงไม่มาก ส่วนมากยังยึดตามแบบเดิมของการแต่งกายของสามัญชนตั้งแต่ในรัชกาลก่อน ๆ โดยเฉพาะตอนอยู่บ้าน หรือไม่ได้ออกสังคมหรืองานพิธีต่าง ๆ

การแต่งกายของข้าราชการและชนชั้นสูงที่เป็นผู้ชาย ได้แก่ การนุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อราชปะแตน สวมถุงเท้า รองเท้า สวมหมวกสักหลาดมีปีก หรือบางที่เป็นหมวกกะโล่ ซึ่งเป็นชุดพิธีการหรืองานราชการทั่วไป หรือในกรณีที่เดินทางไปต่างประเทศ ใส่เสื้อคอแบะ ผูกเนคไท นุ่งกางเกงแบบตะวันตก ถ้าในเวลาปกติหรือการแต่งกายของราษฎรทั่วไป นุ่งโจงกระเบน หรือกางเกงแพร สวมเสื้อผ้าธรรมดา ไม่สวมรองเท้า

วัฒนธรรมการแต่งกาย หมายถึง ความเจริญงอกงามของประชาชน (สมศักดิ์ ใจดี : ๒๕๒๖) วัฒนธรรมเป็นการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่สืบทอดให้กับคนรุ่นต่อ ๆ มาซึ่งถ้าเป็นสิ่งดีก็จะรักษาไว้ สิ่งใดควรแก้ไขก็แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวบ้านบ้านโคกก็เช่นเดียวกัน มีการปรับปรุงแก้ไขในตัวเองให้เข้ากับการดำเนินชีวิตและยุคสมัยตลอดมาจนปัจจุบันดังนี้

การแต่งกายในชุมชนบ้านหน้าโคก

๑ ยุคก่อนปีพ.ศ.๒๕๐๐การแต่งกายยังมีการผสมผสานระหว่างของเก่ากับของใหม่เข้าด้วยกันแต่เมื่อออกจากบ้านไปในที่สาธารณะจะแต่งกายตามสากลนิยมถ้าอยู่ในที่เฉพาะส่วนตัวก็จะแต่งกายตามความเคยชินแบบไทยเดิม เช่น สตรีผู้สูงอายุยังคงนุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อคอกระเช้าเมื่อไปงานบุญจะใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอกห่มสไบ ผู้ชายนุ่งกางเกงจีนหรือกางเกงขาก๊วย ไม่สวมเสื้อใช้ผ้าขาวม้าคาดไหล่ แต่เมื่อออกนอกบ้านจะใส่เสื้อผ้าป่านคอกลมสีขาว สุภาพสตรีมักมีเครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ไข่มพรางดอกกระพุ่ม ผมหัด และผมหัด ผู้ชายไว้ผมรองทรง

เด็กนุ่งโจงกระเบนไว้ผมจุกไม่ใส่เสื้อ ถ้าไปในที่สาธารณะใส่เสื้อ เก้าผมจุกมีปิ่นปักผมหรือพวงมาลัยคล้องที่ผมจุกอย่างสวยงาม

๒ ยุคหลังปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง

๒.๑ ปีพ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๒๕ เป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายจากตะวันตกอย่างมาก ชุมชนบ้านหน้าโคกซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยจึงมีการคมนาคมติดต่อกับทางกรุงเทพฯ ได้สะดวกได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายจากกรุงเทพฯ การนุ่งโจงกระเบนของชาวบ้านจึงมีน้อยลงเป็นอย่างมาก ในหมู่คนอายุไม่เกิน 30 ปีจะไม่นุ่งโจงกระเบนแต่จะหันมานุ่งผ้าถุง ซึ่งมีทั้งใช้ผ้าลายและ ผ้าโสร่งแบบชาวปักษ์ใต้ด้วย เสื้อจะเปลี่ยนไปตามแบบซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยนั้น ซึ่งเป็นแบบที่คน

กรุงเทพฯ นิยมสวมใส่ การไว้ผมนิยมตัดผมอย่างกว้างขวาง ในสตรีผู้สูงอายุยังมีผมพรางดอกกระพุ่ม ผมหัดและผมหัด ในสาวรุ่นมีการซอยผมและการไว้ผมยาวตามสมัยนิยม ผู้ชายการแต่งกายไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมยังคงนุ่งกางเกงทรงมีจีบและเริ่มเปลี่ยนในราว ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ มีกางเกงแฟชั่นที่นิยม ๒ แบบ คือ ทรงขาลีบตั้งแต่สะโพกถึงปลายขาเรียกว่า “กางเกงทรงเตีป” และทรงขา

บานตั้งแต่สะพานโพธิ์ถึงปลายเขาเรียกว่า “กางเกงทรงม้อส” แบบกางเกงทั้ง ๒ นิยมมากใน ชาย
วัยรุ่น

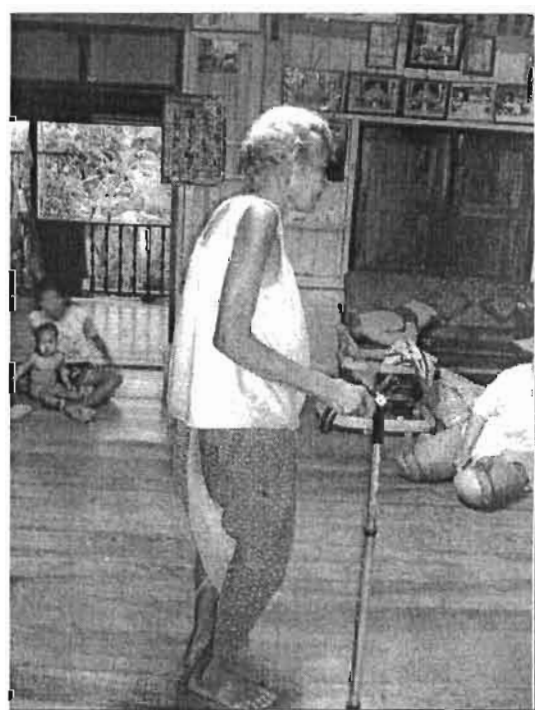
ในกลุ่มวัยเด็กแต่งกายตามสมัยนิยมโดยเริ่มมีเสื้อผ้าสำเร็จรูปจำหน่าย ถ้าอยู่กับบ้านจะไม่
สวมเสื้อ

๒.๒ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕-ปัจจุบัน การแต่งกายของสตรีทั่วไปส่วนมากหญิงชาวหน้าโคกจะ
นุ่งผ้าถุงเรียกว่า “ผ้าโสร่ง” ซึ่งมีรูปลักษณ์เป็นแบบผ้าถุงอินโดนีเซีย ส่วนการนุ่งผ้าถุงเป็นผ้าลายจะมี
น้อยลง หญิงวัยกลางคนจะนุ่งไปในงานทำบุญวัดกบตร บวชนาค แต่งงาน เป็นต้น การนุ่งโจง
กระเบนของผู้สูงอายุมีน้อยมาก ในวัยสาวรุ่นจะมีการนุ่งกางเกง กระโปรงตามสมัยนิยม วัยเด็ก
ยังมีลักษณะการแต่งกายเหมือนเดิม การแต่งกายของผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงยีนส์มากขึ้น และถือเป็นการ
เปลี่ยนแปลงที่สำคัญเพราะมีการดัดแปลงการนุ่งและใส่ยีนส์ในแบบที่หลากหลายมากขึ้น

ประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๗ รัฐบาลมีนโยบายเชิญชวนให้ข้าราชการใช้เสื้อผ้าที่ตัด
จากผ้าไทยจึงทำให้เกิดความนิยมการแต่งกายเช่นนี้ของชาวบ้านด้วย สตรีที่มีอายุเกิน ๒๐ ปี
ส่วนมากจะมีเสื้อผ้าที่ตัดจากผ้าฝ้ายและผ้าไหมเพื่อใส่ไปในงานพิธีต่าง ๆ ผ้าถุงนิยมตัดเป็นถุง
สำเร็จมีเสื้อเข้าชุดเหมือนผ้าถุงหรือใช้เสื้อที่ตัดจากผ้าลูกไม้ การแต่งกายแบบนี้ยังคงนิยมถึง
ปัจจุบันแม้ในกลุ่มสุภาพบุรุษก็นิยมตัดเสื้อจากผ้าไทยเช่นเดียวกัน

การไว้ผมของสตรีชาวหน้าโคกยังนิยมไว้ผมมัด ในผู้สูงอายุจะมีไว้ผมทรงกระพุ่ม ผม
ตลบข้าง สตรีวัยสาวจะมีทรงผมที่หลากหลายตามสมัยนิยมมีแนวโน้มในแฟชั่นการชอยผม การ
ดูแลรักษาสภาพผม ส่วนการตัดผมลดน้อยลง

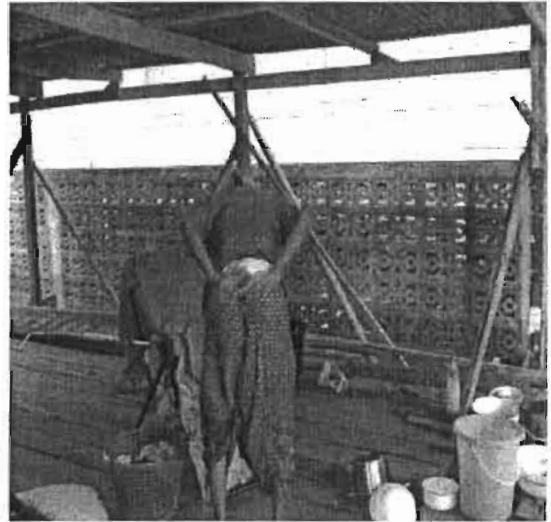
การแต่งกายของชาวบ้านหน้าโคก

การนุ่งโจงกระเบน

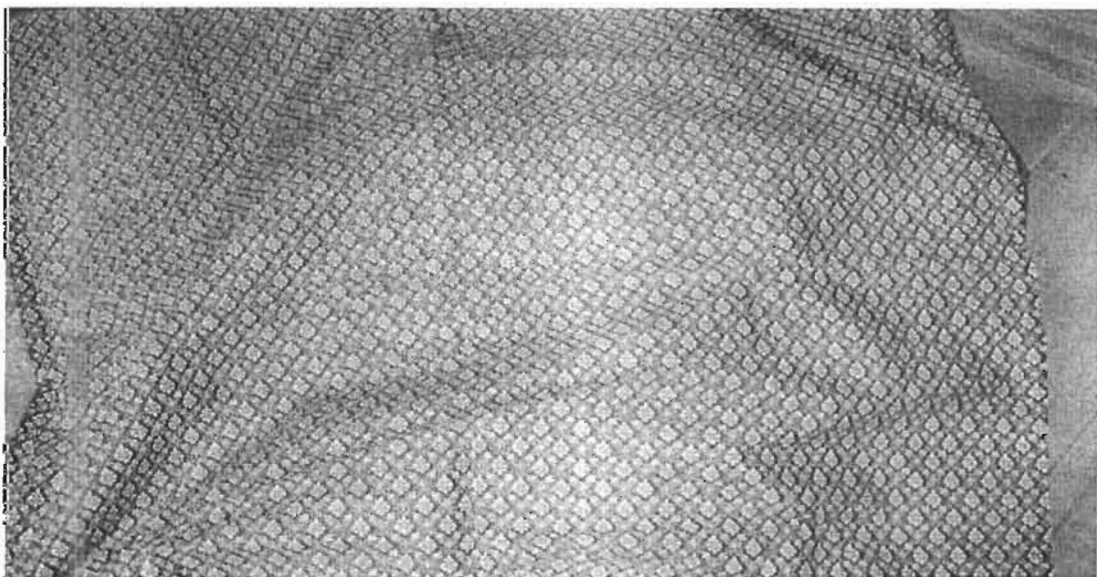

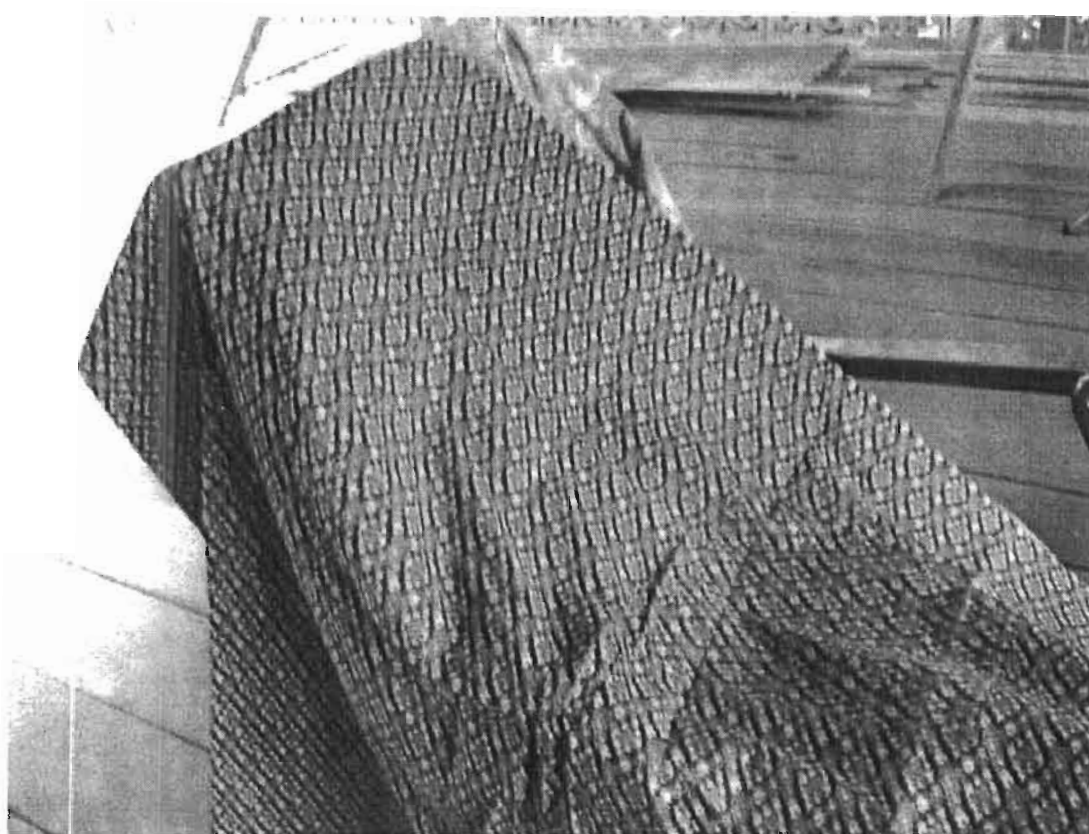
สถิติการนั่งโจงกระเบน

ผมทรงตลบ

ตัวอย่างผ้าลาย

๒.๒.๖ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยครั้ง

เส้นทางการค้าในอดีต

ในอดีตผู้หญิงชาวไทยครั้งอำเภอบ้านไร่ มีการทอผ้าขึ้นใช้เองสำหรับสมาชิกในครอบครัว และทอไว้สำหรับใช้ในพิธีการต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนไทยเผ่าอื่น ๆ โดยวัสดุที่นำมาใช้ทอ ทั้งฝ้าย และไหม ก็ปลูกและเลี้ยงเอง ตลอดจนอุปกรณ์ในการทอ สีย้อม ก็ได้จากธรรมชาติที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์ ไม่จำเป็นต้องซื้อหา ผลผลิตที่ได้ก็ไม่ได้ผลิตเพื่อจำหน่าย นอกจากบางครั้งมีการแลกเปลี่ยนกันกับสินค้าที่ต้องการ

การผลิตและการค้า

ในระยะต่อมา วัสดุที่ใช้ในการทอผ้า จากธรรมชาติ มีจำนวนลดลง หาได้ยาก ประกอบกับความเจริญ ทางด้านอุตสาหกรรม ทำให้มีการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ จากโรงงานที่มีราคาถูก หาซื้อได้ง่ายและประหยัดเวลา ทำให้จุดมุ่งหมายในการทอ เปลี่ยนจากทอเพื่อใช้เองสำหรับสมาชิกในครัวเรือน เป็นการผลิตเพื่อการค้า มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต อาทิ ลวดลายผ้า สีย้อม ตามความต้องการของตลาด ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีการสืบทอดอนุรักษ์กรรมวิธีการทอผ้า แบบโบราณ ใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น เส้นด้ายจากดอกฝ้ายที่ปลูกเอง แต่ต้องใช้เวลาและมีข้อจำกัด ในด้านราคา ซึ่งต้องมีใบสั่งผลิตจึงจะทำให้ได้ (นางทองลี ภูริผล อายุ ๕๑ ปี, ๑๒ หมู่ ๒ บ้านผาทั่ง, ๒๗ ก. พ. ๒๕๕๐)

แต่ก็ยังมีกลุ่มอนุรักษ์ ที่ยังคงสืบทอดกรรมวิธี การทอ ลวดลายแบบโบราณและสีสันทจาก สีย้อมธรรมชาติ เพื่อการค้าตามความต้องการของตลาด (นางจำปี ธรรมศิริ, อายุ ๖๑ ปี, ๑๐/๑ หมู่ ๓ บ้านบึง, นางอำไพ สารรัตน์ อายุ ๕๐ ปี, กลุ่มไฟจิตต์ทอผ้า ๒๕ หมู่ ๓ บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง, ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๐)

ปัจจุบันชาวไทยครั้งอำเภอบ้านไร่ ซื้อด้าย ไหม และเส้นด้ายประดิษฐ์สำเร็จรูปที่ขายเป็นใจ มีทั้งที่ยังไม่ย้อมสีและย้อมสีสำเร็จมาใช้ในการทอผ้า โดยการรวมกลุ่มกันสั่งซื้อหรือไปซื้อเองจาก จังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดอุทัยธานี ลพบุรี สุพรรณบุรี หรือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น เพชรบูรณ์ ขอนแก่น อุดรธานี สุรินทร์ ฯลฯ เป็นการลดขั้นตอนการผลิตผ้าลง การปลูกฝ้าย และเลี้ยงไหม ได้หมดไปจากอำเภอบ้านไร่มาแล้ว ๔๐ ปีแล้ว (นางสายบัว อินทูลักษณ์, อายุ ๖๖ ปี, ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๐)

การผลิตเส้นด้ายและไหม

การผลิตเส้นด้าย เริ่มจากการปลูกฝ้ายเมื่อเริ่มฤดูฝน พร้อมกับการทำนาประมาณเดือน ๖ เก็บดอกฝ้ายเมื่อแก่จัด ประมาณเดือน ๑๑ เก็บเฉพาะปุยฝ้ายใส่กระบุงเพื่อแยกเมล็ดฝ้ายออกจากปุย ฝ้าย เรียกว่า อีวฝ้าย คัดฝ้าย เพื่อให้ฟูขึ้น ลือ ปุยฝ้ายให้เป็นหลอดแล้ว เจ็น ฝ้าย ปั่นให้เป็น เส้นด้าย ม้วน เป็นขด หรือใจ ฟอก หรือ ย้อมสี กรอ เข้าหลอดเป็น เส้นยืน สันพุ่ง เดินด้ายเข้า กี่ เก็บตะกอย แล้งจึง ทอเป็นผืนผ้า สำหรับเส้นไหม เริ่มจากการปลูกคันหม่อน เพื่อนำใบไปให้

ไหมกินตัวไหมแก่นำรังไหมดัมในหมอน้ำร้อน สาวเส้นไหม ออกจากรังไหม ตีเกลียวไหม ควนเส้นไหม ฟอกขาวไหม ย้อมสีนำไปทอเป็นผ้า

ขั้นตอนและวิธีการทอผ้าของชาวไทยครั้ง

ขั้นตอน และ วิธีการทอผ้า ของชาวไทยครั้ง อำเภอบ้านไร่ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีลักษณะคล้ายกับ กรรมวิธีการทอของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ คือมีทั้งการทอ จก ยกจิดและมัดหมี่ ลักษณะการทอเฉพาะประเภทและเทคนิควิธีการทอที่คล้าย ๆ กัน ได้แก่

(๑) การทอพื้นฐาน เป็นวิธีการทอ โดยใช้เส้นพุ่ง ขัดกับเส้นยืน เมื่อจึงเส้นยืนเข้ากับที่เรียบร้อยแล้ว ใช้กระสวยซึ่งบรรจุหลอดเส้นพุ่ง ใส่ไว้ในร่องกระสวย พุ่งกระสวยจากขวาไปซ้าย สอดเส้นพุ่งสลับจากซ้ายไปขวา สลับกลับไปกลับมา เวลาสอด ๑ ครั้ง ใช้เท้าเหยียบ ๑ ครั้ง แล้วใช้ฟันหวีกระทบเพื่ออัดเส้นพุ่งให้แน่น การทอพื้นฐานใช้ประกอบกับการทอทุกประเภท

(๒) การทอมัดหมี่ เป็นวิธีการทอที่ต้องนำเส้นด้าย หรือไหม ที่เป็นเส้นพุ่งไปมัด ให้เป็นลวดลายด้วยเชือกกล้วย หรือ เชือกฟางก่อนนำไปย้อมสี แล้วกรอเส้นพุ่งให้เรียงตามลวดลาย ใส่กระสวยนำไปทอพื้นฐาน จะได้ลายมัดหมี่ทางด้านกว้าง เรียกว่า มัดหมี่เส้นพุ่ง

(๓) การทอยก เป็นวิธีการทอโดยใช้ไม้เขี่ย หรือ สะกิดซ้อนเส้นยืนขึ้นตลอดแนวความกว้างของหน้าผ้า แล้วทอสลับจะทำให้เกิดลวดลายขึ้นในแต่ละแถวเป็นลายซ้ำ และมีสีเส้นพุ่งสีเดียวตลอดแนว

(๔) การทอจก เป็นวิธีการทอให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษเข้าไป โดยผูก หรือ เกาะเป็นช่วงๆ ขณะที่ทอไม่ติดต่อกัน ตลอดหน้ากว้างของผ้า โดยใช้ไม้ หรือ ขนเม่น หรือ นิ้วมือยก หรือ จก แยกเส้นยืนขึ้นหรือลง แล้วสอดเส้นพุ่งพิเศษสลับสีต่าง ๆ เข้าไปตามลวดลายตลอดความกว้างของเส้นยืน แล้วทอพื้นฐานสลับการทอผ้าจกของชาวไทยครั้งใช้วิธีผูกเก็บปุมเส้นพุ่งพิเศษด้านบน (ผ้าด้านนอกจะอยู่ด้านล่าง) การทอจกถือเป็นรูปแบบการทอที่ใช้มากที่สุด (นางทองลี ภูริพล. ๒๕ ส.ค. ๒๕๕๐.)

การย้อมสีเส้นใยฝ้ายและไหม

การย้อมสีเส้นด้ายจาก ฝ้ายและไหม ของไทยครั้ง อำเภอบ้านไร่ในปัจจุบัน ยังคงใช้สีที่ย้อมแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ทั้งสีธรรมชาติ และ สีวิทยาศาสตร์ หรือ สีเคมี

สีธรรมชาติ ส่วนมากจะได้จากพืช ทั้งส่วนที่เป็นราก ลำต้น เปลือก ดอกผล และใบ โดนนำส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ ไป ตัด หั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ หรือ ตำ โขลก เพื่อสกัดเอาสีออกจากต้นพืช การให้สีของต้นไม้นี้แต่ละต้น จะให้ไม่เหมือนกัน แม้จะเป็นต้นไม้ชนิดเดียวกัน เช่น เปลือกสด เปลือกแห้ง เปลือกต้นอ่อน เปลือกต้นแก่ จะให้สีแตกต่างกัน ต้นไม้ดอก ไม้ผล หรือ ไม้ส่วนใหญ่มักจะให้สีได้เช่นเดียวกับสัตว์บางชนิด เช่น สีแดง ได้จากดอกคำฝอย รากขมิ้น แก่นไม้ฝาง

ครั้ง, สีน้ำเงินได้จาก ดันคราม , สีเหลืองได้จาก แก่นขนุน หัวขมิ้นชัน แก่นแข เปลือกผลมะตูม
ดิบ, สีดำ ได้จากลูกมะเกลือ ลูกกระเจียว, สีชมพูได้จากต้นฝาง ต้นมหาภาพเป็นต้น

สีธรรมชาติ เมื่อย้อมออกมาแล้ว จะได้สีที่สวยงาม กลมกลืน แต่ไม่ทนแดดและต่อการซัก
เพราะสีธรรมชาติบางสี ไม่สามารถติดแน่นในเนื้อผ้าและไหมด้วยตัวของมันเองต้องมีส่วนผสม
อื่นร่วมด้วยเพื่อให้ทนต่อการซักและแสงแดด เช่นสารส้ม น้ำด่างจี๊ด้า จุนสี น้ำส้มสายชู ปูนขาว ดิน
โคลน เป็นต้น การย้อมสีธรรมชาติต้องเสียเวลานาน วิธีการย้อมยุ่งยากกว่าสีวิทยาศาสตร์

สีวิทยาศาสตร์ เป็นสีที่เกิดจาก การผสมสารเคมี มีความทนทานต่อการซักกรด
และแสงแดด ให้สีสดใส มีการเกาะติดเส้นใยดี มีสีให้เลือกและผสมสีได้หลากหลาย มีหลายชนิด
เช่น สีเบสิก สีแอซิก สีไคเรค สีรีแอคทีฟและสีเวต ซึ่งในปัจจุบันนิยมใช้กันมากในกลุ่มผู้ผลิตผ้า
ทอ เนื่องจากราคาถูก หาซื้อได้ง่าย ย้อมง่าย ประหยัดเวลา มีสีให้เลือกมาก แต่ข้อเสียคือ ผลกระทบ
ทางด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยกรรมวิธีการผลิตสังเคราะห์ขึ้นทางเคมี

ในการย้อมสีทั้งสีธรรมชาติและสีวิทยาศาสตร์ จุดประสงค์คือ ต้องการให้สีซึมเข้าภายใน
เส้นใยและคงทนสีไม่ตก ก่อนย้อมจะต้องมีการเตรียมเส้นใยผ้าและไหม เพื่อขจัดสิ่งสกปรกและ
ไขมันจากธรรมชาติให้หมดไปจากเส้นใยก่อน โดยวิธีการทำความสะอาดอย่างง่าย ๆ คือการต้มเสียก่อน
ด้วยน้ำด่างจี๊ด้า การย้อมสีแต่ละสีต้องเลือกสีที่เหมาะสม กับคุณสมบัติของเส้นใยแต่ละชนิดแล้วยัง
ต้องประกอบด้วยเทคนิคการย้อมที่ถูกต้อง การเลือกอุณหภูมิในการย้อมสีมี ๒ วิธีคือ

(๑) วิธีย้อมเย็น ไม่ต้องต้มน้ำสีย้อม หรือต้ม เพื่อใส่สารช่วยติดสีแล้วต้องทิ้งไว้ให้เย็น

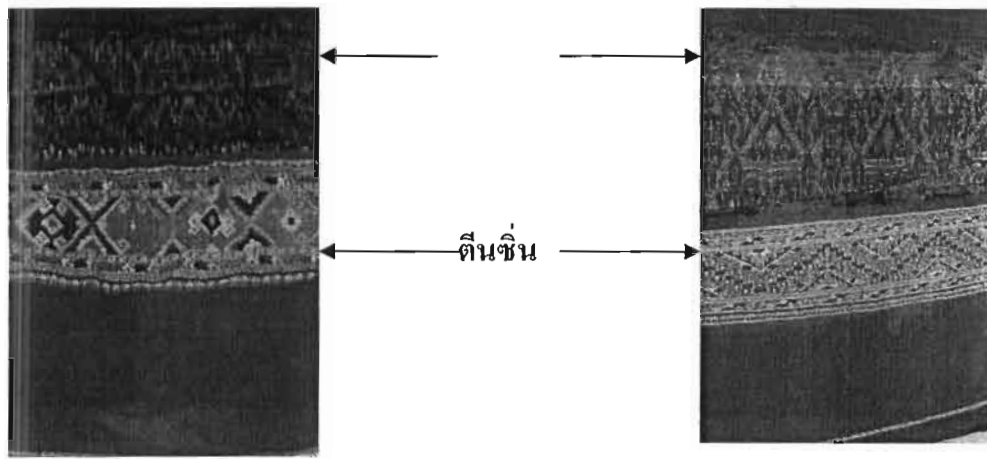
(๒) วิธีย้อมร้อน ต้มน้ำสีย้อมให้ร้อนจัดหรือให้อุ่น ตามกำหนดระยะเวลาการ

ย้อมสีนานพอ เพื่อให้สีมีการปรับความเข้ม และแทรกซึมเข้าสู่ภายในเส้นใยผ้า

อัตลักษณ์ของผ้าทอไทครั้ง

ผ้าทอไทยครั้งที่อำเภอบ้านไร่ ถึงแม้จะมีกรรมวิธีการทอ การใช้วัสดุ เหมือนกับ
ชนเผ่าอื่นๆ แต่ก็ถือได้ว่าผ้าทอของชาวไทยครั้งมีอัตลักษณ์ที่เป็นของตนเองโดดเด่นในหลายๆ
ด้านที่มองเห็นแล้วสามารถได้ทันทีว่าเป็นผ้าชาวไทยครั้งบ้านไร่ได้แก่

(๑) เป็นผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมด้วยสีธรรมชาติ โดยเฉพาะผ้าชิ้น จะมีสามส่วน คือ
ตัวชิ้น จะเป็นผ้าฝ้ายมัดหมี่จะย้อมสีด้วยครั้งทำให้มีสีแดงอมม่วง ดินชิ้น จะเป็นผ้าฝ้ายยกยัด
ย้อมด้วยสีแดง จากครั้ง ฝาง ลูกสะตือ , สีเหลืองจากขมิ้น เปลือกเพกา ,และ หัวชิ้น จะเป็นผ้าพื้นสี
ต่าง ๆ

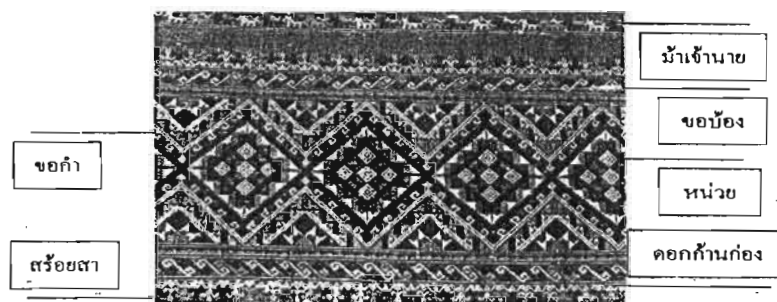
แสดงผ้าขึ้นโบราณไทยครั้ง

(๒) สีที่ย้อม จะมีเอกลักษณ์ และ ความหมายจะเน้น สีแดง ซึ่งหมายถึง ดวงอาทิตย์ เวลากลางวัน, สีดำ เวลากลางคืน, สีเขียว (สีลิ้ว) ความอุดมสมบูรณ์, สีแสด ผลไม้สุกหอม, สีเหลือง ดวงจันทร์ – ทำงานกลางคืนไม่มีแสงไฟ, สีขาว ปุยเมฆ หลังฝนตก หรือ ปุยฝ้าย

(๓) ลวดลายการทอ ที่เป็นเอกลักษณ์ อาทิ เช่น

- ลายขอกำ หมายถึง หนดของผัก คำลึง ฟักทอง
- ลายขอชื้อ หมายถึง เถาบันไคลิง
- ลายขोन้อย หมายถึง เหน็ดที่ขึ้นตามขอนมะม่วง ขอนมะกอก
- ลายสัตว์ต่างๆ เช่น ลายนากน้อย, ปีกไก่อ้น้อย

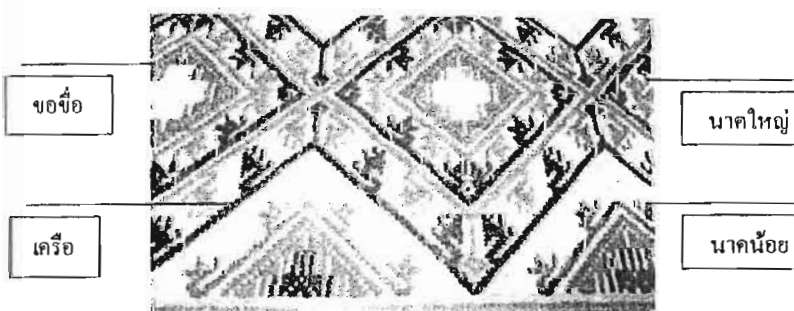
4.3 ตัวอย่างผ้าทอโบราณลาวครึ่ง

รูปที่ 23 ลายน้ำเจ้านาย ขอบ้อง ขอก้า หน่วย ดอกก้านทอง และลายสร้อยสา
ที่มา พิพิธภัณฑ์ผ้าไทยโบราณ

รูปที่ 24 ลายขอชื้อ ขอน้อย ฮ้อยแอ้ คอกมะลิ และลายสร้อยสา
ที่มา พิพิธภัณฑ์ผ้าไทยโบราณ

(๔) คตินิยมเกี่ยวกับการทอผ้า

- จะทอผ้าหน้าแคบ ไม่ใช่แคบเพราะฟืม เจตนาให้แคบเปรียบเสมือนบ้านต้องมีธรณีประตู ความแคบจะเป็นการบังคับ ให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ ให้มีความเป็นกุลสตรี เวลาเดินจะได้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเนื่องจากหน้าผ้าแคบ เป็นภูมิปัญญาที่ชาวไทยครั้งใช้สั่งสอนลูกหลาน

ภาพแสดงอัตลักษณ์ผ้าทอไทยครั้ง

- จะไม่เย็บชายขอบหัวชิ้น ด้วยมีความเชื่อว่า เพื่อให้การทำมาหากิน การหาเงินหาทอง คล่องตัว มีอุปสรรคใด ๆ ก็สารถแก้ไขให้ผ่านพ้นลุล่วงไปได้ (นางจำปี ธรรมศิริ)
- การทอผ้าหน้าแคบ เป็นเพราะในอดีตความสามารถของผู้ทอ มีข้อจำกัดด้านภูมิปัญญา ในการผลิตอุปกรณ์การทอแค่นั้น เช่นสามารถคิดฟืมได้เพียง ๕ หลบเป็นต้น อีกอย่างคนไทยครั้งใน

สมัยก่อนตัวเล็ก ผอมสูงเนื่องจากรับประทานอาหารจากธรรมชาติ ไม่อ้วนใหญ่เหมือนปัจจุบัน ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ผ้าหน้ากว้าง (นางทองลี ภูริผล ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐)

๒.๒.๖ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ

๑ เครื่องนุ่งห่มการดำ

เส้นทางการดำในอดีต

การผลิตและการดำ

๒ กระบวนการผลิต

การผลิตเส้นด้าย

ขั้นตอนการผลิตเส้นด้ายจากดอกฝ้าย

ขั้นตอนการทอผ้า

อัตลักษณ์ของชุดเครื่องแต่งกายไทยโซ่ง

การย้อมสีเส้นใยฝ้ายหรือเส้นด้าย

แนวคิดที่มาของลวดลาย

๒.๒.๗ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน

๑ เครื่องนุ่งห่มการดำ

๑.๑. เส้นทางการดำในอดีต

วิถีชีวิตของคนพวนในอดีต ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและ พึ่งพาตนเอง โดยอาศัยภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยเฉพาะการทอผ้าขึ้นใช้เอง ในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องซื้อหาจากที่อื่น คนพวนนิยมปลูกฝ้ายไว้ ตามหัวไร่ปลายนา และ ที่ว่างลานบ้านหลังฤดูการทำนา เมื่อดอกฝ้ายแก่ก็เก็บฝ้ายไว้ มีเวลาว่างก็จะลงช่วงเส้นฝ้าย ให้เป็นเส้นด้าย ก่อนเข้ากระบวนการทอเป็นผืนผ้านำมาตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้สอยประเภทต่าง ๆ เช่น ผ้าแผ่นเสื้อ ผ้าขาวบาง ผ้าพื้น ผ้าจัน ผ้าจิด ผ้าขาวม้า ผ้ามัดหมี่ ตามความจำเป็นในชีวิต

โดยภูมิปัญญาในการทอผ้าจะได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยเป็นหน้าที่ของผู้หญิงพวน ที่จะต้องเรียนรู้กระบวนการทอผ้า เพื่อเตรียมพร้อมในการมีครอบครัว ในอดีตจึงไม่มีการซื้อขายผ้าในหมู่บ้านพวน ซึ่งนอกจากจะทอขึ้นไว้ใช้เองและสมาชิกในครัวเรือนแล้ว ยังทอเตรียมไว้ สำหรับเป็นของกำนัลญาติผู้ใหญ่ในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน ยามเยือน วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น อีกทั้งยังทอไว้สำหรับ ถวายเป็นพุทธบูชาเช่น ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้าคลุมหัวนาคน ปลอกหมอนกองบวช เป็นต้น

๑.๒ การผลิตและการค้า

คนพวนผลิตผ้าตามกระบวนการ ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เพื่อใช้ในวิถีชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนตาย สำหรับตนเอง และสมาชิกในครัวเรือน โดยไม่มีการค้าขาย

ต่อมาเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ กับคนภายนอกหมู่บ้าน โดยเฉพาะกับคนจีน จึงได้มีการแลกเปลี่ยนสินค้า และต่อมาจึงเกิดการซื้อขาย โดยคนพวนผลิตข้าวคนจีนเห็นคนพวนทอผ้าโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ คนจีนจึงหาวัสดุจากโรงงาน ที่มีราคาถูกกว่า และ หาซื้อได้ง่าย นำมาแลกกับข้าวเปลือก คนจีนเห็นคนพวนนุ่งกางเกง หรือ ใส่สามตะเข็บ จึงเอาผ้าจากโรงงานที่มีราคาถูกมาตัดเย็บเลียนแบบเรียกว่า กางเกงขาก๊วย นำมาแลกข้าวสาร ข้าวเปลือก และ นำมาขายให้กับคนพวนจนเป็นที่นิยมเพราะ ไม่ต้องเสียเวลาทอ ราคาถูกลงกว่า หรือ คนจีนนำกางเกงแพรมาขาย รวมทั้งเสื้อคอกระเช้าผู้หญิง ตลอดจนผ้าถุง ผ้าโสร่งปาเต๊ะ ที่ราคาถูก สะดวกไม่ต้องเสียเวลาจึงเกิดการค้าขายขึ้นในหมู่บ้านพวน

๒. กระบวนการผลิต

๒.๑. การผลิตเส้นด้าย คนพวนสืบทอดกรรมวิธี ในการผลิตเส้นด้ายจากบรรพบุรุษ โดยผลิตจากดอกฝ้าย พันธุ์ฝ้ายที่คนพวนใช้ปลูก จะเป็นพันธุ์ฝ้ายพื้นเมืองที่เก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์ต่อ ๆ กันมา ฝ้ายเป็นพืชเขตอากาศร้อน ชอบดินเหนียวปนทราย อากาศโปร่งไม่ชอบที่ร่มเงา สถานที่ปลูกจะใช้บริเวณลานบ้าน ที่ว่างเปล่า ตลอดจนหัวไร่ปลายนา โดยนิยมปลูกในฤดูฝนหลังจากการหว่านข้าวกล้า ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม จะทำให้ต้นฝ้ายได้รับฝนดี และ ง่ายต่อการดูแลรักษา ระยะเวลาในการปลูกฝ้าย จนกระทั่งสามารถเก็บฝ้ายได้ ใช้เวลาประมาณ ๖ - ๗ เดือน ประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม ฝ้ายก็จะแก่และแตกฝัก จะเลือกเก็บเฉพาะดอกฝ้ายที่บ้าน เป็นฝักขาวดีแล้ว และสามารถเก็บได้หลายครั้งในแต่ละต้น โดยทยอยเก็บไปเรื่อย ๆ แล้วนำไปเก็บไว้ในภาชนะที่สานจากไม้ไผ่ เรียกว่า กะทอฝ้าย เมื่อมีเวลาวางก็จะนำดอกฝ้ายมาเข้ากระบวนการผลิตที่เรียกว่า **การเข็น** ให้ เป็นเส้นด้ายตามขั้นตอน ที่ได้สืบทอดมา โดยส่วนใหญ่จะนิยมทำในตอนกลางคืน ทำให้เกิด **ประเพณีลงช่วงเข็นฝ้าย** ขึ้นเส้นด้ายที่ผลิต จะขึ้นอยู่กับชนิดของผ้าที่ต้องการจะทอและ วิธีการเข็น เช่น การทอผ้าพื้นหรือผ้าหนังเสือ ก็จะเข็นให้เส้นด้ายเป็นเส้นใหญ่ ผ้าที่ทอจะหนา ใช้ทำเป็นผ้าห่ม หรือ ผ้าที่เย็บเป็นพูกที่นอน หากจะใช้ทำเป็นมุ้งหรือ ผ้าขาวบาง ผ้ากรอง ก็จะเข็นด้ายให้ออกมาเป็นเส้นเล็ก ๆ เช่นเดียวกับด้ายที่จะใช้ทอเป็นผ้ามัดหมี่ย้อมสีให้เกิดลวดลายเวลาทอ ก็จะเข็นให้เป็นเส้นเล็กละเอียดนำมาปั่นควบกันตั้งแต่สองเส้นขึ้นไปเรียกว่า **ด้ายลัง**

การผลิตเส้นด้าย หรือ เส้นใยฝ้ายแบบดั้งเดิมของคนพวนนั้น มีความยุ่งยาก และเสียเวลามาก จึงหันมานิยมใช้ด้ายสำเร็จ เรียกว่า **ไหมประดิษฐ์** ที่มีการนำมาจากโรงงานเข้ามาขายตาม

ท้องตลาด โดยหาซื้อได้ง่ายและมีราคาถูก ย้อมสีติดดี สีไม่ตก มีความมันวาวสวยงาม ให้อายุการใช้งาน
 ได้ง่าย

๒.๒ ขั้นตอนการผลิตเส้นด้ายจากดอกฝ้าย

กรรมวิธีในการเตรียมเส้นใยฝ้าย หรือเส้นด้ายจากฝ้าย ตลอดจนขั้นตอนในการทอผ้าของไทย
 พวนอำเภอบ้านหมี่ ที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับกรรมวิธีการทอของกลุ่มชน
 ที่สืบเชื้อสายมาจากคนไทยเผ่าอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพียงแต่การ
 เรียกชื่อขั้นตอน หรือ กรรมวิธีอาจจะแตกต่างกันตามลักษณะของภาษาถิ่นและอาจจะมีบางอย่างที่เป็น
 เทคนิคหรือประสบการณ์เฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะถิ่น ซึ่งอาจจะมีแตกต่างกันบ้าง สำหรับขั้นตอนวิธีการ
 ผลิตเส้นด้าย ของชาวไทพวนอำเภอบ้านหมี่ มีดังนี้คือ

(๑) การเตรียมฝ้าย นำดอกฝ้ายที่เก็บไว้ มาตากแดดให้แห้ง คูตัวแมลงที่อาจจะติดอยู่กับดอก
 ฝ้าย และ คัดขี้ตาฝ้าย หรือ สิ่งสกปรกที่ติดอยู่กับปุยฝ้ายออกให้หมด คัดเลือกเอาเฉพาะปุยฝ้ายที่
 สวยขาว

ภาพแสดงการอ้วฝ้ายของสาวไทยพวน

(๒) อ้วฝ้าย เป็นวิธีการที่นำปุยฝ้ายที่คัดเลือกดีแล้วมาอ้ว หรือ หีบเพื่อแยกเมล็ดออกให้เหลือ
 แต่เพียงใยฝ้าย โดยใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า เครื่องอ้วฝ้าย

๓) **ติดฝ้าย** เป็นวิธีการทำให้ฝ้ายที่ อีว เอาเมล็ดออกแล้วฟู ไม่จับตัวกันเป็นก้อน โดยใช้ไม้กงติด มีลักษณะเป็นไม้รูปโค้ง เหมือนคันธนู มีเชือกผูกซึ่งที่ปลายทั้งสองข้าง ทำจากเชือกปอ ก่อนติดจะใช้ใบมะขามเทศ มาลูบให้เป็นมัน ฝ้ายจะได้ไม่ติดเวลาติด

(๔) **ล้อมฝ้าย** เป็นวิธีการ ม้วนปุยฝ้ายให้เป็นแท่ง โดยใช้ไม้ไผ่เหลาให้กลม ๆ เล็ก ๆ เป็นแกน ในการม้วน เมื่อม้วนจนได้ขนาดตามที่ต้องการแล้ว จึงถอดแกนออก

(๕) **เข็นฝ้าย** เป็นวิธีการนำแท่งปุยฝ้ายที่ล้อมแล้วไปใส่ ไน หรือ โลหธา เพื่อปั่นแล้ว ดึงออกมาเป็นเส้นด้ายจะให้เส้นเล็ก หรือเส้นใหญ่ขึ้นอยู่กับความต้องการว่าจะใช้ทอผ้าอะไร

ภาพแสดงวิธีการเข็นด้าย

(๖) **เปียฝ้าย** เป็นวิธีการพันด้าย ที่เข็นเป็นเส้นแล้ว ทำให้เป็น เช็ด เป็น ใจ ซึ่งเป็นการกำหนดความยาวของด้ายที่จะนำไปทอ แล้วแต่จะทำเป็นเช็ดใหญ่ หรือ เช็ดเล็ก ก่อนที่จะนำไปย้อมสี หรือทอต่อไป

(๗) **การฆ่าฝ้าย** ด้ายที่ผ่านการเปียทำเป็นเช็ดหรือ ใจ แล้วจะต้องนำไปต้ม เพื่อขจัด สิ่งสกปรกและไขมันที่ติดอยู่กับเส้นด้ายโดยต้มกับข้าวสารหรือน้ำข้าว ลงแป้ง แล้วนำไปตากแดดให้แห้ง

(๘) **ปั่นหลอด** เป็นการนำด้ายทั้งที่ย้อมสี และ ไม่ย้อมสี มาปั่นใส่หลอดเก็บไว้โดยใช้ กวักหรือหลาปั่นด้าย ก่อนที่จะนำไปเรียงเส้น หรือ คั่นด้ายต่อไป

(๙) **การคั่นด้าย** เป็นขั้นตอนวิธีการแรกในกระบวนการทอผ้า เป็นการจัดเรียงเส้น ด้ายเพื่อ กำหนดจำนวนเส้น และความยาวตามแต่จะต้องการมาก หรือน้อย โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า **เผื่อ** ตัวเผื่อจะมีความกว้างประมาณ ๓ เมตรเศษ ยาว ๕ เมตร ด้านกว้างทั้งสองด้าน จะมีหลักไม้ด้านละ ๑๖ หลัก สำหรับนำด้ายจากหลอดมาขึงใส่หลักเผื่อ เพื่อให้ได้ความยาวตามที่ต้องการ จำนวนเส้นด้ายจะ

เรียงเป็นหลบ หลบหนึ่งจะเท่ากับ ๔๐ เส้น ส่วน มากจะนิยมเรียงที่ละ ๒ หลบ คือ ๘๐ เส้น โดย โยงด้ายจากหลอด ๘๐ หลอดมาจึงใส่หลักเผื่อจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่ง จนครบทั้ง ๒ ด้าน ด้านหนึ่งมี ๑๖ หลัก รวม ๒ ด้านเท่ากับ ๓๒ หลัก จะโยงด้าย ๓๓ เที้ยวขาวเที้ยวละ ๕ เมตร ได้ความยาว ๒๕๗ เมตร ส่วนจำนวนเส้นจะอยู่ที่เบอร์ของฟืมที่ใช้ทอเช่น เบอร์ ๕๖ จะต้องใช้ด้าย ๒๗ หลบกับอีก ๒๑ เส้น คือ ๑,๑๐๑ เส้น โยงด้ายครั้งละ ๒ หลบก็จะต้องโยงทอไปมาถึง ๑๓ รอบกับอีกเศษที่เหลือ ก็จะได้ด้ายจำนวนเท่ากับรูฟืมที่จะทอ ส่วนความยาวนั้นอยู่ที่ความต้องการว่า จะใช้ ๑๐๐ เมตร , ๒๐๐ เมตร หรือ ๓๐๐ เมตร

(๑๐) การหิวเคือ คือ การนำด้ายที่คั่นแล้ว ไปสอดใส่ในรูฟืม ที่จะใช้ในการทอ และจัดเรียงให้เป็นระเบียบไม่พันกัน โดยใช้หวีที่ทำมาจากขนหมูป่า นำมาใส่ชั้น และน้ำมันสนจัดเรียงเป็นแผงรัด ด้วยตอกหวาย เรียกว่า หิวเคือ เมื่อจัดเรียงด้ายเป็นระเบียบแล้ว จะม้วนเก็บไว้ในแกนไม้เล่ เพื่อที่จะนำไปสับหูกเก็บเหาต่อไป

(๑๑) สับหูกเก็บเหา วิธีการทอเส้นด้ายหรือด้ายเคือเข้ากับ เหา หรือ ตะกอล โดยผูกเคือไว้กับเสา แล้ว ใช้ไม้ไขว้ดัดด้ายเคือ ที่ละเส้นโดยปกติจะมี ๒ เหา ถ้าทอยกจิดจะมี ๔ เหากับ ๘ เหาเหาหรือ ตะกอล จะเป็นตัวยกสลับเส้นด้ายเวลาทอเพื่อที่จะสอดด้ายพุ่ง ผู้ที่จะสับหูก หรือ เก็บเหาได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ หรือมีความชำนาญโดยเฉพาะ

๒.๓. ขั้นตอนการทอผ้า

เป็นกรรมวิธีสุดท้ายในกระบวนการทอผ้า ซึ่งมีกรรมวิธีการทอหลายชนิดตามความต้องการ แล้วแต่ชนิดของผ้า ซึ่งแต่ละชนิดจะใช้วิธีการทอที่แตกต่างกัน สำหรับชาวไทพวนตำบลหินปักนิยม ใช้วิธี การทอแบบธรรมดา ในการทอผ้าพื้น ผ้ามัดหมี่ และ แบบจิดในผ้ามัดหมี่ที่ต้องการยกจิด ส่วนการจกนั้น ปัจจุบันไม่มีผู้สืบทอดวิธีการทอแล้ว

ภาพแสดงการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทอผ้า

การทอผ้าจก เป็นวิธีการทอ และ ปักผ้าไปพร้อม ๆ กัน เป็นการทอลดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าเป็นช่วง ๆ ไม่ติดกันตลอดหน้ากว้างของผ้า มีวิธีการทำโดยใช้ไม้ หรือ ขนเม่น หรือ นิ้วมียกขึ้น อาจกล่าวได้ว่า เป็นการทอผสมปักกลาย ๆ แต่แทนที่จะใช้เข็มปักก็ใช้ขนเม่นหรือ ไม้แหลมๆ ค่อยๆ ทำลดลายสอดคล้องกับด้าย

การทอผ้าจิด เป็นกรรมวิธีการทอผ้า โดยใช้ไม้เขี่ย หรือ สะกิดซ้อนเส้นด้ายขึ้น ขึ้น แล้วสอดเส้นพุ่งทำให้เกิดลดลายรูปแบบต่างๆ

เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทอผ้า เครื่องมือในการทอผ้าของชาวไทพวนบ้านหินปักดั้งเดิม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นเครื่องมือแบบง่าย ๆ ที่สามารถประดิษฐ์ขึ้นเอง โดยฝีมือของผู้ชายไทพวน โดยนิยมเรียกกันว่า **กักอก** หรือ **ก้อมือ** ก้อมือ มีลักษณะคล้ายกี๋พื้นเมืองโดยทั่ว ๆ ไป โครงสร้างทำจากไม้จริง ที่แข็งแรง มีเสา ๔ เสา จับยึดด้วยคานบน และยกพื้นคานล่างทั้ง ๔ ด้าน ขนาดกว้างประมาณ ๑.๒๐ เมตร ยาว ๒ เมตร องค์กรประกอบอื่น ๆ ประกอบด้วย ฟืม ซึ่งทำจากไม้จริง ฟืมฟืมจากเปลือกไม้ไผ่, เชาหูก หรือ ตะกอก , ไม้ม้วนผ้า , ไม้นั่งทอผ้า , ไม้เหยียบสำหรับดึงเส้นด้ายให้ขึ้นลง หรือคานเหยียบ, คานแขวน, กระสวย, หลอดด้ายพุ่ง ฯลฯ

ก้อมือพื้นบ้านของชาวไทพวน สามารถใช้ทอผ้าได้ทุกประเภท ทั้งผ้าธรรมดา ผ้าจีน ผ้ามัดหมี่ ผ้าจก ผ้าจกจิด แต่มีข้อจำกัดในการทอ คือ ฟืมที่ใช้มีหน้าแคบ ผ้าที่ทอได้หน้าผ้าจะไม่กว้าง ใช้เวลาทอนาน ได้ผ้าจำนวนน้อย

๒.๔. ผลผลิตจากผ้าทอไทพวนหินปัก

ในอดีตที่ผ่านมา อาจจะกล่าวได้ว่า ผ้าทุกชนิดที่เกี่ยวข้อง ในชีวิตประจำวัน ของคนพวนหินปัก ทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่เกิดจนตาย จะทอขึ้นใช้เองทั้งหมดถ้าจะแบ่งชนิดของผ้าทอ ตามลักษณะใช้งาน หรือ การใช้สอย ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ และ พิธีกรรมทางศาสนาแล้ว อาจแบ่งได้ตามลักษณะการทอออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

(๑) **ผ้าพื้น** เป็นผ้าที่ทอจากเส้นใยฝ้าย หรือ เส้นด้ายที่เงินจากปุยฝ้าย มีทั้งที่ไม่ได้ย้อมสีและย้อมสีแล้ว ทั้งชนิดหนา และ ชนิดบาง ขึ้นกับประโยชน์การใช้สอย ผ้าพื้นนิยมนำมาตัดเย็บเป็น เสื้อ กางเกง ผ้านุ่ง ผ้าซิ่น ผ้าสไบหรือ ผ้าแฉ่งดู หรือ ผ้าเกียนนม ผ้างั่ง หรือ ผ้างันแดด ผ้าม่านหน้าต่าง ประตู ผ้าปูโต๊ะ ผ้าปูที่นอน ฯลฯ ผ้าที่ไม่ได้ย้อมสี หรือผ้าพื้นสีขาวหรือผ้าด้ายดิบ เป็นผ้าที่ไม่มีลดลายใด ๆ ทั้งสิ้น ชนิดหนา จะทอจากด้ายที่เงินเส้นใหญ่ ส่วนชนิดบาง จะทอจากด้ายที่เงินเป็นเส้นเล็กละเอียด เมื่อตัดเย็บเป็นเสื้อ หรือกางเกงแล้ว อาจจะย้อมสีทั้งตัวก็ได้ ส่วนผ้าพื้นสี หรือ ผ้าสีเป็นผ้าที่ได้จากการย้อมสีเส้นด้าย ให้เป็นสีต่าง ๆ ก่อนที่จะนำมาทอเป็นผืนผ้า ส่วนใหญ่ด้ายเกลือหรือด้ายเส้นขึ้นจะเป็นสีขาว หรือย้อมสีดำ เส้นด้ายพุ่งจะย้อมสีต่าง ๆ เช่น ม่วง น้ำเงิน เขียว แดง เหลือง ชมพู ฟ้า ฯลฯ การทอถ้าด้ายขึ้นมีสีดำ ผ้าที่ทอออกมาจะมีสีเข้ม ถ้าด้ายขึ้นเป็นสีขาว ผ้าที่ทอ

ออกมาจะมีสีอ่อน ผ้าพื้นสีจะมีทั้งชนิดหนา และชนิดบางเช่นเดียวกัน ผลผลิตที่ได้จากผ้าพื้น ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวนที่น่าสนใจคือ

- ผ้าชิ้นซ้อน เป็นผ้าถุงซับใน ทำหน้าที่เป็นผ้าซับใน ของผ้าชิ้นมัดหมี่ ทำจากผ้าพื้นสี ขาวชนิดบาง

- เสื้อป้าย เป็นเสื้อของผู้หญิงพวน ที่มีอายุมาก มีลักษณะคล้ายเสื้อชั้นใน มีแขนข้างเดียว เมื่อสวมใส่แล้ว แขนเสื้อจะคล้องอยู่บนบ่า ปลายเสื้อทั้งสอง จะป้ายผ่านลำตัวมา ถัดติดกระดูกซี่โครงที่ได้ แขนอีกด้านหนึ่ง ตัดเย็บจากผ้าพื้นไม่มีสีชนิดหนา

- ผ้าพายโต่ง เป็นผ้าสไบทำจากผ้าพื้นสีขาวชนิดบาง สำหรับผู้หญิงพวนใช้พาดบ่าทับชุดที่สวมใส่ลักษณะสไบเฉียง เพื่อเข้าพิธีกรรมต่างๆ หรือไปทำบุญที่วัด

- ผ้าแฉ่งตูหรือผ้าเกียนนม สำหรับหญิงสาวที่อยู่กับบ้าน ทำจากผ้าพื้นสีต่าง ๆ ชนิดหนา

- เสื้อหม่ากะแล้ง เป็นเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงพวน ใช้ใส่อยู่บ้าน ใส่ในพิธีกรรม และใส่ออกงานมีลักษณะคล้ายเสื้อคอกระเช้าแต่แขนเสื้อที่ใช้คล้องไหล่จะมีเส้นเล็ก สำหรับของหญิงสาว ที่ยังไม่ได้แต่งงาน คอเสื้อจะรัดติดกับหน้าอกส่วนบน ขอบเสื้อจะนิยมปักทอเป็นลวดลาย ลูกไม้ หรือ ลวดลายพับจีบ หรือ ขอบแถบผ้าธรรมดา แสดงออกถึงความสามารถในการเย็บปักถักร้อย หรือ ฝีมือลายมือ ของผู้ที่สวมใส่ และ มักจะอวดอ้างประชันขันแข่งกัน ไม่นิยมทำกระเป๋าย ชายเสื้อ เวลาใส่จะเก็บเข้าไว้ในชายพกผ้าชิ้น สวมทับด้วยเข็มขัดเงินหรือนาก ส่วนของหญิงที่ผ่านการแต่งงาน มีบุตรแล้ว หรือหญิงมีอายุ คอเสื้อจะหลวมสบายๆขอบจะปักทอหรือไม่ก็ได้มักนิยมเจาะกระเป๋ายที่ ชายเสื้อทั้งสองข้าง เวลาสวมใส่จะปล่อยชายเสื้อไม่ทับใน ผ้าที่ใช้ตัดเย็บจะเป็นผ้าพื้นสีต่าง ๆ ของหญิงสาวจะเป็นผ้าพื้นสีที่ทอจากด้ายยืนสีขาว ผ้าที่ทอจะมีสีอ่อนสดใส ส่วนหญิงที่มีอายุหรือแต่งงานแล้วนิยมใช้ผ้าสีขาวหรือผ้าพื้นสีที่ทอจากด้ายยืนสีดำซึ่งมีสีทึบเข้ม

- โสังขาก้อม เป็นกางเกงที่ตัดเย็บ จากผ้าพื้นสีขาว มีลักษณะเอวใหญ่หลวม ขยายไปถึงได้หัว เข้าประมาณ ๑ ฝ่ามือ หรือครึ่งหน้าแข้ง ตัดเย็บด้วยผ้าสามชั้น จึงมักเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โสังสาม ส่วนหรือ โสังสามตะเข็บ เป็นกางเกงอเนกประสงค์ หรือสารพัดประโยชน์ของผู้ชายพวน ถือเป็นเอกลักษณ์ในการแต่งกายของผู้ชายพวน ซึ่งจะนุ่งแต่โสังขาก้อมอย่างเดียว เมื่อตัดเย็บเป็นกางเกงสำเร็จแล้ว นิยมนำไปย้อมเป็นสีดำจากน้ำสีลูกมะเกลือ หรือ สีนํ้าตาลจากน้ำสีลูกตะโก หรือเอาไปหมักดินโคลนให้มีสีเทา

(๒) ผ้าหนังเสือ หรือ ผ้าแผ่นดำ เป็นผ้าที่ทอจากด้ายที่เส้นใยใหญ่เป็นพิเศษเวลาทอออกมา เนื้อผ้าจะหนาเป็นผ้าด้ายดิบที่ไม่นิยมย้อมสี แต่จะใช้ด้ายที่ย้อมสีแดง สีคราม หรือสีเหลืองทอแทรก เป็นริ้วเล็ก ๆ ตามแต่จะใช้ตัดเย็บอะไร ผ้าหนังเสือจะใช้สำหรับตัดเย็บเครื่องใช้สอยที่ใช้งานหนัก ต้องการความทนทานมีอายุการใช้งานนาน ผลผลิตที่ได้จากผ้าหนังเสือได้แก่

- **เสื้อหรือฟูกหรือที่นอน** ใช้ผ้าหนังเสือเย็บเป็นลูกฟูก ยัดไส้ด้วยขนุน มีขนาดใช้สำหรับนอนคนเดียว กว้างประมาณ ๖๐-๗๐ ซม. ยาวประมาณ ๑๘๐-๒๐๐ ซม. แบ่งออกเป็น ๓ หรือ ๔ พับ ขอบฟูกจะใช้ผ้าพื้นสีแดง หรือคราม ไส้ฟูกทำจากผ้าพื้นด้ายดิบ นอกจากจะมีไว้ใช้สอยสำหรับสมาชิกในครัวเรือนแล้ว ยังมีไว้สำหรับแขกหรือญาติพี่น้องด้วย

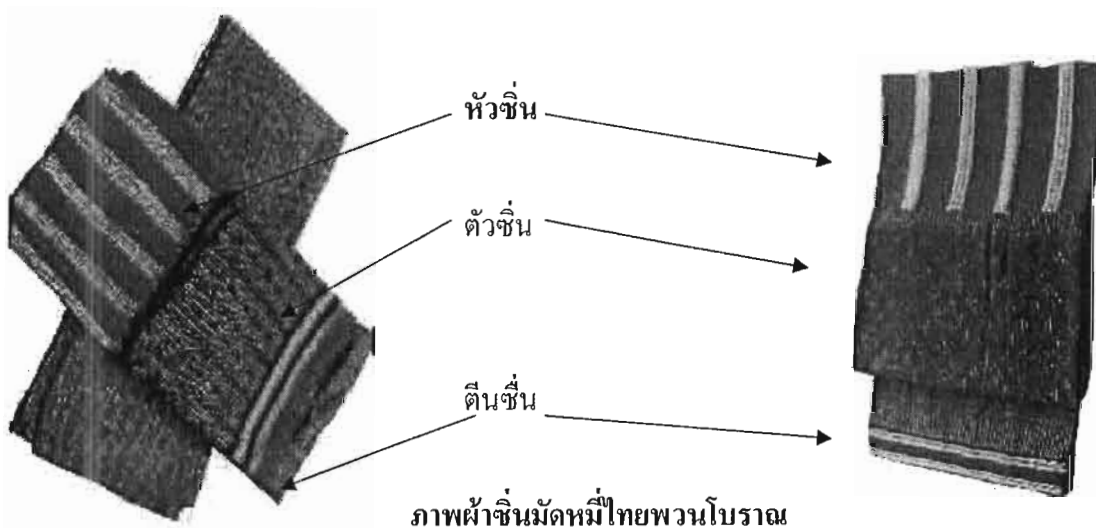
- **ผ้าห่มดำปีก** เป็นผ้าหนังเสือ ที่ทอเป็นชิ้นเดียว หรือ สองชิ้นนำมาต่อกัน แทรกด้วยด้ายสีแดง หรือครามเป็นริ้วเล็ก ๆ สอดขวางเป็นตารางสี่เหลี่ยมใหญ่ ๆ หรือ สอดขวางยาวในแนวเดียวกันมีขนาดกว้าง ประมาณ ๑.๒๐ เมตร ยาว ๒ เมตรใช้ประโยชน์เป็นผ้าห่มกันหนาว

- **ผ้าห่มสีเหา หรือ สีตะกอ** เป็นผ้าหนังเสือ ที่ใช้ด้ายข้อมสี โดยให้เส้นด้ายทางขึ้นเป็นสีหนึ่งแล้วแต่จะเอาสีอะไรเป็นพื้น สีอะไรกัน ถ้าต้องการตาใหญ่ ก็กันหลายเส้น ถ้าต้องการตาก็กันน้อยเส้น ส่วนด้ายพุ่งก็ใช้ด้ายสองสีเช่นเดียวกัน โดยพุ่งตาที่เป็นพื้นให้เท่ากับตาดีน จากนั้นจึงพุ่งตาคัน มีขนาดเท่ากับผ้าห่มดำปีก

- **ถุงโกลี** เป็นถุงขามขนาดใหญ่ สารพัดประโยชน์ ที่คนพวนนิยมใช้แทนกระเป๋า ตัดเย็บจากผ้าหนังเสือ ใช้ประโยชน์ใส่ข้าวของเครื่องใช้ ใช้เก็บพืชไร่ ใช้ใส่เสื้อผ้าเวลาเดินทาง เป็นต้น

- **ผ้ากั้น** เป็นผ้ามัน หรือผ้ากันแดด ตัดเย็บจากผ้าหนังเสือ นำมาเย็บตัดกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดใหญ่เล็กตามต้องการ

(๓) **ผ้ามัดหมี่** เป็นผ้าทอที่ได้จากกรรมวิธีมัดเส้นด้ายเป็นเปลาะ ๆ เพื่อข้อมสี แล้วนำมาทอทำให้เกิดเป็นลวดลาย ถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของคนพวน ซึ่งบรรพบุรุษของคนพวนเป็นผู้คิดค้นกรรมวิธีการมัดหมี่ให้เกิดเป็นลวดลายในการทอและเป็นที่รู้จักนิยมแพร่หลายต่อมา ผ้ามัดหมี่ มีชื่อเรียกหลายอย่าง ตามแต่วิธีการมัดลวดลายที่ทอ ในสมัยก่อนจะมีอยู่เพียงไม่กี่ลาย แต่ในปัจจุบันได้ประยุกต์ลวดลาย ต่าง ๆ ตามความนิยมและความต้องการของตลาดจึงทำให้มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้น ผ้ามัดหมี่ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนพวนหนีบักได้แก่

ผ้าขึ้นทิว เป็นผ้าทอโบราณอย่างหนึ่งของคนพวน ที่ปัจจุบันไม่มีทอแล้ว ลักษณะลวดลายจะเกิดจาก ด้ายสองสีที่ใช้เป็นด้ายพุ่ง ทอกลับสีเป็นริ้วเล็ก ๆ ตรงตีนชั้นจะทอเป็นริ้วแถบใหญ่ด้วยด้ายพุ่งอีกสีหนึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นสีแดง เขียว และเหลือง

- **หมี่เปียง** เป็นผ้ามัดหมี่ที่มีลวดลายช่องว่าง ห่างกันในแต่ละช่องเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หมี่ห่าง จะมัดหมี่เป็นลายอะไรก็ได้ แต่จะสลับด้วยผ้าพื้นสีเดียวส่วนใหญ่จะมัดหมี่ ๗ ลำ

- **หมี่โถด** เป็นการทอผ้ามัดหมี่ที่มัดให้เกิดลวดลายตลอดทั้งผืนจะมัดเป็นลายอะไรก็ได้ โดยไม่มีเทคนิคอื่น ๆ มากัน

- **หมี่ย้อย หรือ หมี่หยอด** เป็นผ้ามัดหมี่ที่ทอ โดยใช้ด้าย กับ หมี่ พุ่งสลับกันไปมา ติดต่อกันเต็มเนื้อผ้า เป็นผ้ามัดหมี่ ที่ไม่มีการมัดจับดอก ลวดลายที่ออกมา จะเป็นเส้นจุดคล้ายสายฝน

- **หมี่ลายหรือหมี่ถี่** เป็นผ้ามัดหมี่ที่ทอเป็นลายเล็ก ๆ ติดกัน โดยมีการแซมด้วยด้ายลงไม่สลับระหว่างดอกหมี่

- **หมี่คั่น** เป็นผ้ามัดหมี่ที่ทอโดยใส่หมี่สีเส้น ทอด้ายสีเส้นสลับกันไป

- **หมี่หญ้าหัด หรือ หมี่หนูแห่น** เป็นผ้าชั้นลายโบราณสองสี หมี่จะเป็นสีขาวสลับดำ หรือขาวเขียวทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง เส้นยืนในรูป ๑ รูจะมีเส้นหมี่ขาวและดำอย่างละเส้น

ผ้ามัดหมี่ที่เป็นลวดลายโบราณเหล่านี้ ในอดีต นิยมตัดเย็บเป็นแต่เพียงผ้าขึ้น หรือผ้านุ่ง และจะมีการต่อหัวผ้าขึ้นและตีนชั้น โดยใช้ฝ้ายกจิด สีต่าง ๆ โดยเฉพาะสีแดงยกจิด ด้วยสีเหลือง เขียว เนื่องจากตัวผ้าขึ้นมีหน้าแคบ ตามขนาดของพืม เวลานำมาตัดเป็นผ้าขึ้นจะสั้น จึงต้องต่อหัว และ ตีนชั้น การทอผ้ามัดหมี่ของคนพวนบ้านหินปักในปัจจุบัน ได้นำเอา ลวดลายต่าง ๆ ที่ได้รับการแนะนำจากวิทยากรอื่น ๆ จากหน่วยงานพัฒนาชุมชนบ้าง จากท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น จากลวดลายผ้าไหมอีสานบ้าง และจากจินตนาการของช่างมัดหมี่เองนำมามัดลายตามความนิยมของผู้ใช้ หรือ ตามความต้องการของตลาดบ้าง ลวดลายที่มัดก็มีความพิสดารมากขึ้น สำหรับการใช้ประโยชน์ ได้มีการนำเอาผ้ามัดหมี่มาตัดเย็บเป็นเครื่อง นุ่งห่มชนิดต่าง ๆ มากมาย ตามความนิยมในปัจจุบัน เช่น ผ้าขึ้นสำเร็จ ชุดกระโปรง เสื้อทั้งของ สุภาพสตรี สุภาพบุรุษ ชุดทำงาน เครื่องแบบหน่วยงาน ห้างร้านต่าง ๆ เป็นต้น

(๔) **ผ้าจก หรือ ผ้าจิด** เป็นกรรมวิธีการทอผ้าแบบโบราณ คนพวนรุ่นเก่าเท่านั้น จึงจะมีความสามารถทอได้ ซึ่งในปัจจุบันในตำบลหินปัก มีเพียงไม่กี่คน ที่สามารถทอได้ แต่ด้วยมีอายุมาก สายตาไม่ดีจึงไม่มีการทออีกการทอยกจิดในปัจจุบันนี้เป็นการทอแบบใหม่โดยใช้กึ่งกระตุกลวดลายที่ทอก็เป็นลวดลายแบบใหม่ผลผลิตจากผ้าทอจกหรือยกจิดของไทพวนบ้านหินปักได้แก่

- **หมอนจิดจก** เป็นหมอนโบราณที่สอ ใส่หนุนหรือสำลีเป็นชั้น ๆ ปกคลุมหมอนทำเป็นลวดลายจิดเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ เช่น ช้าง ม้า หรือเป็นรูปดอกไม้ ต้นไม้บ้าง

- หมอนเกล้า เป็นหมอนโบราณ ปลอกหมอนทำด้วยผ้าจิดกาบ สามารถใส่ได้หมอนย่อยได้ ๘ ใบ มีรูกลวงอยู่ ๑ ช่อง
- หมอนอ๊ก เป็นหมอนโบราณ ปลอกหมอนทำด้วยผ้าจิดกาบ สามารถใส่หมอนเล็กได้ ๖ ใบ
- ผ้าคลุมหัวนาค เป็นผ้าทอขกจิดใช้สำหรับคลุมหัวนาคในพิธีบวช ทอด้วยลวดลายขกจิดเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ
- ผ้าห่อคัมภีร์ เป็นผ้าที่ทอขึ้นเพื่อใช้ห่อคัมภีร์ใบลานแล้วนำไปถวายวัด เป็นผ้าทอด้วยมือขกจิด มีลวดลายสวยงามมาก บางครั้งทอโดยใช้ไม้ไผ่บาง ๆ สอดสลับด้วยด้ายเป็นระยะ ๆ
- ถุงกะเทียว หรือ ถุงย่ามแดง เป็นถุงย่ามที่มีขนาดเล็ก สำหรับใส่ขอกระจุกระจิก เป็นผ้าทอพื้นสีแดงสลับริ้วเหลืองขกจิด ใช้ประโยชน์แทนกระเป๋าถือเวลาเดินทางออกนอกบ้าน
- ผ้าจิดตีนชัน และผ้าจิดหัวชัน เป็นผ้าที่ทอขกจิด สำหรับไปเย็บต่อหัวชันให้ยาวเพิ่มขึ้นเพื่อความกระชับในเวลาถุง ส่วนใหญ่จะเป็นสีแดง สลับริ้วเหลืองขกจิด ส่วนตีนชันจะเป็นแถบเล็ก ๆ ตีนชันของหญิงมีอายุจะมีสีดำ ริ้วแดง และ เหลือง ส่วนของหญิงสาวจะมีสีแดงริ้วเหลือง

(๕) ผ้าขาวม้า เป็นผ้าอเนกประสงค์ที่ใช้อยู่กับบ้าน สำหรับนุ่งคาดเอว โภกศิระใช้ผูกเปลนอน ใช้กระโจมอก และ ใช้เป็นผ้าไหว้สำหรับพ่อแม่เจ้าบ่าวเจ้าสาว สำหรับขอพรผู้ใหญ่ ในประเพณีสงกรานต์ ผ้าขาวม้าของคนพวนหินปัก ที่มีชื่อเสียงได้แก่

- ผ้าอโป้ เป็นผ้าขาวม้าผู้ชายที่ทอลวดลาย เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสทอสลับสีต่าง ๆ เช่น สีแดง สลับขาว ดำสลับขาว เป็นต้น บางครั้งนิยมเรียกกันว่า ผ้าลายตาม่อง
- ผ้าขาวม้าใส่ปลาไหล เป็นผ้าขาวม้าที่ทอเป็นริ้วเล็ก ๆ คล้ายใส่ปลาไหล มีหลายสีด้วยกันมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของคนพวนอีกอย่างหนึ่ง

(๖) ผ้ามุ้ง , ผ้าแผ่นตอง เป็นผ้าที่ทอจากด้าย ที่เส้นเป็นเส้นเล็กละเอียด ทอโดยดัดพิมพ์ต่าง ๆ ใช้ตัดเย็บเป็น มุ้ง เลยเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ผ้ามุ้ง และยังใช้สำหรับเป็นผ้ากรองน้ำ หรือผ้ากรอง

๒.๕. การย้อมสีเส้นใยฝ้ายหรือเส้นด้าย

ด้ายที่ได้จากการเส้นใย และเปียออกมาเป็นเส้นด้ายเรียบร้อยแล้ว จะนำไปแช่น้ำไว้ประมาณ ๒ - ๓ คืน แล้วจึงนำออกมาทาบ หรือ ดำใส่ครกเพื่อให้ด้ายเข้าน้ำ บิดให้สะเด็ดน้ำนำไปต้มเพื่อขจัดความสกปรกและไขมันออกหากไม่ต้องการย้อมสี ถ้าต้องการย้อม ก็ใช้ข้าวสาร อัตราส่วน ๑ กำมือต่อด้าย ๑ ก้น (๕ เซ็ดหรือใจ) ต้มจนข้าวสุกเปื่อย จึงเอาออกมา

บิด โดยใช้ไม้สอดเข้าไปในเช็ดด้าย แล้วบิดให้สะเด็ดน้ำข้าว นำไปสลับหรือใส่ในราวไม้กระตุกให้ด้ายแตกกระจายไม่ติดกัน เรียกว่า “**ฆ่าฝ้าย**” แล้วตากแดดให้แห้ง ก่อนที่จะนำไปย้อมสีด้าย

การย้อมสีด้ายในอดีต จะใช้สีที่ได้จากธรรมชาติ ซึ่งได้มาจากพืชทั้งหมด จากเปลือกไม้บ้าง ใบไม้ แก่นไม้ ราก และ ลูกไม้ เช่น ลูกมะเกลือให้สีดำ ลูกตะโกให้สีน้ำตาล ดินผงให้สีแดง ใบต้นครามให้สีน้ำเงิน ใบถั่วแปบให้สีเขียว ดินแฉะและแ่งขมิ้นให้สีเหลืองเป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จากดินธรรมชาติ เช่นดินโคลนให้สีเทาดำ ดินลูกลังให้สี ส้มแดง เป็นต้น

ลักษณะเด่นของสีธรรมชาติ คือ สีจะไม่ฉูดฉาด ไม่สดใส แต่จะเป็นประเภทสีขรึม นุ่มนวล บางสีจะมีลักษณะเฉพาะที่ แม้แต่สีเคมีก็ลอกเลียนแบบไม่ได้เหมือน การย้อมสีจะมี ๒ วิธี คือ การย้อมร้อนและย้อมเย็น ส่วนประกอบในการย้อม ก็จะใช้น้ำกรดและด่างที่ได้จากธรรมชาติ เช่น น้ำกรดจากมะขามเปียก มะนาว มะกรูด น้ำด่างจากน้ำขี้เถ้าต้นมะขาม น้ำปูนแดง เป็นต้น ก่อนที่จะทำการย้อมจะต้องนำใจด้ายหรือเช็ดด้ายดิบ ไปต้ม หรือ ฆ่าด้ายก่อนทุกครั้ง ยกเว้นการย้อมร้อนเพื่อขจัดไขมันและสิ่งสกปรกออกจากเส้นด้าย หลังจากย้อมสีเสร็จแล้วจะต้องทาบให้สีซึมเข้าในเส้นด้ายแล้วนำไปแช่ในน้ำข้าวซึ่งเท่ากับเป็นการลงแป้ง เพราะฝ้ายพื้นเมืองเนื้อจะนิ่มจึงต้องลงแป้งให้แข็งได้รูปเพื่อทอได้ง่าย

ผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ สีจะตกเล็กน้อย โดยเฉพาะในการซักครั้งแรก ๆ สีจะตกบ้าง แต่สีที่ตก จะไม่เข้าไปผสมกับสีอื่น ๆ ไม่ทำให้เลอะเทอะไปทั้งผืน เนื่องจากสารเคมีที่ได้จากกรด และด่างธรรมชาติ จะช่วยให้สีติดแน่น และ เนื่องจากเป็นด้ายปั่นมือ เกลียวเส้นด้าย จะไม่แน่นขมึงเกลียวเหมือนด้ายที่ปั่นจากเครื่องจักร ทำให้ย้อมได้ง่าย และสีจะดูดซึมเข้าทั่วถึงตลอดเส้น

๒.๖ อัตลักษณ์ของผ้าทอไทพวนตำบลหินปัก

(๑) **ผ้ามัดหมี่** ชาวไทพวนตำบลหินปัก จะทอผ้าฝ้ายใช้เพียงอย่างเดียว ไม่มีการทอผ้าไหม ผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทพวนตำบลหินปัก ดังที่ได้กล่าวแล้วใน ผลผลิตผ้าทอ ชาวไทพวนตำบลหินปัก เช่น ผ้าพื้น ผ้าแผ่นดำ ผ้าหนึ่งเสื่อ ผ้ามัดหมี่ ฯลฯ โดยเฉพาะ**ผ้ามัดหมี่** ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

จากการสืบค้นประวัติความเป็นมา ของชื่ออำเภอบ้านหมี่ซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทพวนที่หนาแน่นที่สุดในประเทศไทย ทำให้ทราบว่า คำว่า “**บ้านหมี่**” เป็นชื่อหมู่บ้านเดิมที่บรรพบุรุษชาวไทพวนอำเภอบ้านหมี่ ได้อพยพจากมาและได้นำเอาชื่อหมู่บ้านเดิมมาตั้ง ซึ่งหมู่บ้าน บ้านหมี่เดิมนั้น ปัจจุบันนี้คือ หมู่บ้านบ้านหมี่ เมืองโพนสะหวัน แขวงเชียงขวาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เหตุที่ชื่อหมู่บ้านบ้านหมี่ เพราะบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านนั้นมีต้นหมี่ขึ้นอยู่มาก และมีต้นหมี่ใหญ่มากต้นหนึ่งเป็นสัญลักษณ์

ผู้คนที่ย้ายอยู่ในหมู่บ้านบ้านหมี่ เป็นคนไทพวน ที่มีภูมิปัญญาในการทอผ้าฝ้าย ย้อมสีเส้นด้ายโดยกรรมวิธีที่ใช้เส้นเชือกปอจากเปลือกต้นกล้วย มัดเส้นด้ายที่จะย้อมสี เป็นเปลาะ ๆ ตาม

ลวดลายที่ต้องการ กรรมวิธีมัดย้อมแบบนี้ เมื่อมีคนไทบ้านอื่น ๆ มาเห็น จึงเรียกว่า **วิธีการมัดย้อมแบบบ้านหมี่** ต่อมาจึงหดเหลือเพียง **วิธีการมัดหมี่** ผ้าที่ทอจากการมัดย้อมแบบบ้านหมี่ จึงเรียกว่า **ผ้ามัดย้อมบ้านหมี่** ต่อมาจึงเหลือ เพียง **ผ้ามัดหมี่** (สัมภาษณ์ พ่อเผ่าอ่อน อินทาวัน , อายุ ๗๔ ปี, ผู้อาวุโสชาวไทพวน หมู่บ้านบ้านหมี่เมืองโพนสะหวัน ประเทศ สปป.ลาว, ๒๕๓๕. ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว, ผู้วิจัย)

(๒) **รูปแบบชุดแต่งกาย** ชุดแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวน ที่เด่นชัดที่สุด จะเป็นการนุ่งผ้าชิ้นของผู้หญิงไทพวนทุกวัย จะ **นุ่งผ้าชิ้นมัดหมี่** แต่เดิมนั้น ผ้าชิ้นมัดหมี่จะมีอยู่ ๓ ส่วน คือ หัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น มีลวดลายการมัดหมี่หลายรูปแบบ สำหรับการทอมีทั้งทอแบบธรรมดาและยกขัด แต่ไม่มีทอจาก ตัวชิ้นจะยาวประมาณ ๕๐ ซม. หัวชิ้น ยาวประมาณ ๒๕ ซม. และตีนชิ้นจะยาว ประมาณ ๕ ซม.

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับผ้าชิ้นมัดหมี่ของชาวไทพวนอยู่ที่ตีนชิ้น หัวชิ้น จะบ่งบอกถึงวัยของผู้หญิงที่ใส่ โดยดูจากสี ถ้าเป็นวัยผู้ใหญ่และคนชรา หัวชิ้น และตีนชิ้น จะทอพื้นสีเหลืองสลับยกขัดด้วยสีดำ ส่วนวัยหญิงสาวจะเป็นสีเหลืองสลับแดง สำหรับตีนชิ้นของแม่ จะถือเป็นเครื่องรางของขลังสำหรับผู้ชายไทพวน เวลาออกนอกบ้าน หรือ เดินทางไกลโดยเฉพาะคนที่เป็ทหารเวลาออกสนามหรือไปทำสงครามจะฉีกเอาตีนชิ้นของแม่พกติดตัวเป็นเครื่องรางป้องกันภัยอันตรายที่จะได้รับ

สำหรับเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวนคือเสื้อหม่ากะแล้ง ที่สวมใส่ได้สำหรับผู้หญิงทุกวัย ทั้งวัยเด็ก วัยสาว วัยผู้ใหญ่และวัยชรา

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการนุ่งเสื้อหม่ากะแล้ง จะบ่งบอกถึงความเป็นหญิงสาวโสด และหญิงที่แต่งงาน โดยดูจากตัวเสื้อและการนุ่งห่ม คือ ถ้าเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะใส่เสื้อหม่ากะแล้งตัวใหญ่ไม่รัดกระชับและไม่นุ่งทับในผ้าชิ้น จะปล่อยชายเสื้อ และตัวเสื้อจะเจาะกระเป๋าด้านข้างทั้งสองข้าง เพื่อความสะดวกสบาย และ ความคล่องแคล่ว ในการทำงานบ้าน โดยเฉพาะแม่ลูกอ่อน ก็สะดวกในการให้นมบุตร ส่วนของหญิงสาวจะตัดให้กระชับรัดบนหน้าอก ไม่มีกระเป๋าด้านข้าง เวลาสวมใส่ชายเสื้อจะทับไว้ในผ้าชิ้น คาดทับด้วยเข็มขัด สิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นกุลสตรี ที่มี ความสามารถในการเย็บปักถักร้อย ที่มีความพร้อม ที่จะมีครอบครัวดูจาก **เสื้อหม่ากะแล้งอยู่ที่แถบรัดหน้าอก** ซึ่งจะมีอยู่สามลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรกจะเป็น **แถบรัดที่ถักเป็นลายลูกไม้** เป็นคนที่มีความสามารถในการเย็บปักถักร้อยสูง บ่งบอกถึงความมานะพยายาม อดทน พิถีพิถันละเอียดรอบคอบ รักสวยรักงาม ลักษณะที่สอง **แถบรัดหน้าอกจะเป็นเพียงการจับจีบผ้าทับซ้อนกันต่อ ๆ กัน** แสดงถึงยังพอมีความสามารถบ้าง แต่ไม่ค่อยจะมีความมานะพยายาม ไม่ค่อยจะพิถีพิถัน พอจะมีความรักสวยรักงาม ผลิตภัณ์ลักษณะที่สามคือ **เป็นแถบผ้าธรรมดา** ดูเหมือนไม่ค่อยจะมีความสามารถ ไม่อดทนไม่

พิธีพืชน์และไม่รักสวยรักงาม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่พ่อแม่ของผู้ชายชาวไทยพวนใช้เลือกคู่ครองให้กับบุตรชาย

ภาพแสดงเสื้อหมากะแล้งและแสดงการนุ่งห่ม

สำหรับเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้หญิงชาวไทพวน จะสวมใส่ เสื้อป้าย จะมีลักษณะคล้ายเสื้อชั้นใน แต่มีแขนเพียงข้างเดียว ห้อยอยู่บนบ่าด้านซ้าย ตัวเสื้อจะป้ายพาดผ่านหน้าอก และหลัง สอดผ่านใต้รักแร้ขวา ติดกระดุมด้านข้าง เวลานุ่งจะมี ผ้าสไบ หรือผ้าพ้ายโต่งหรือผ้าแอ้งตุ้พาดทับซ้อนจากบ่าด้านซ้ายลงมาสอดผ่านใต้รักแร้ขวาเช่นเดียว กัน

ภาพแสดงหญิงสาวนุ่งห่มผ้าแอ้งตุ้

ส่วนหญิงสาวชาวไทยพวนนอกจากจะนุ่งห่มด้วยเสื้อหมากะแล้งแล้ว ยังมีการนุ่งห่มด้วยผ้าสไบคาดอก หรือ ที่เรียกว่า นุ่งผ้าแอ้งตุ้ ซึ่งเป็นผ้าแถบสีพื้นธรรมดาสีอ่อน เช่น ชมพูอ่อน สีฟ้าอ่อน

เขียวอ่อน เหลืองอ่อน เช่นเดียวกับสีของเสื้อหม่ากะแล้ง ผิดกับของ ผู้หญิงสูงวัยหรือวัยผู้ใหญ่ที่นุ่งห่มด้วยผ้าสีเข้ม

อัตลักษณ์ของผู้ชายไทยพวนทุกวัย จะอยู่กับการนุ่งห่มด้วย กางเกงสามตะเข็บ หรือ โส้ง ขาก้วย และ ผ้าขาวม้าลายตาม่อง และ ลายไส้ปลาไหล ใช้พาดบ่าและผูกคาดที่เอว ไม่นิยมใส่เสื้อ โดยเฉพาะอยู่ที่บ้าน

๒.๒.๕ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเวียง

๒.๒.๑๐ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยหล่ม

วัฒนธรรมการผลิตชุดเครื่องแต่งกายของชาวไทยหล่ม

๑ เครื่องนุ่งห่ม

วิถีชีวิตของคนไทยหล่มในอดีต ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ และ พึ่งพาตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยเฉพาะการทอผ้าขึ้นใช้เอง ในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องซื้อหาจากที่อื่น คนไทยหล่มนิยมปลูกฝ้ายไว้ตามหัวไร่ปลายนา และที่ว่างลานบ้านหลังฤดูการทำนา เมื่อดอกฝ้ายแก่ก็เก็บฝ้ายไว้ มีเวลาว่างก็จะลงช่วงเงินฝ้ายให้เป็นเส้นด้าย ก่อนเข้ากระบวนการเป็นผืนผ้า นำมาตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้สอยประเภทต่าง ๆ ภูมิปัญญาในการทอผ้าของคนไทยหล่ม มีการทอผ้าที่เป็นลวดลายต่าง ๆ และลายที่เป็นเอกลักษณ์ได้แก่ลายมัดหมี่ ผ้าจิด ผ้ามุก ผ้าคัน ผ้าลายสีเข้ ผ้าลายเอี้ย ผ้าขาวม้า ผ้าแห่ง ถูย้อม ดินซิ่น และ หัวซิ่น ตามความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการชีวิตประจำวันและใช้ในพิธีการต่าง ๆ

โดยภูมิปัญญาในการทอผ้า จะได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่จะต้องเรียนรู้กระบวนการทอผ้า เพื่อเตรียมพร้อมในการมีครอบครัวในอดีตจึงไม่มีการซื้อขายผ้าในหมู่คนไทยหล่ม ซึ่งนอกจากจะทอขึ้นไว้ใช้เอง และสมาชิกในครัวเรือนแล้ว ยังทอเตรียมไว้สำหรับเป็นของกำนัลญาติผู้ใหญ่ ในโอกาสต่าง ๆ เช่นงานแต่งงาน ยามเยือน วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น อีกทั้งยังทอไว้สำหรับถวายเป็นพุทธบูชา เช่น ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้าคลุมหัวนาคราโลกหมอนทองบวช เป็นต้น

๒ กระบวนการผลิต

๒.๑ ขั้นตอนการผลิตเส้นด้ายจากดอกฝ้าย

กรรมวิธีในการเตรียมเส้นใยฝ้าย หรือ เส้นด้ายจากฝ้าย ตลอดจนขั้นตอนในการทอผ้าของไทหล่ม อำเภอบ้านดัวที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จะมีลักษณะคล้าย คลึงกับ กรรมวิธีการทอของกลุ่มชน ที่สืบเชื้อสายมาจากคนไทเผ่าอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพียงแต่การเรียกชื่อขั้นตอนหรือกรรมวิธี อาจจะแตกต่างกัน ตามลักษณะของภาษาถิ่น และ อาจจะมีบางอย่างที่เป็นเทคนิค หรือ ประสบการณ์เฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะถิ่นซึ่งอาจจะมีแตกต่างกันบ้าง สำหรับขั้นตอนวิธีการผลิตเส้นด้าย ของชาวไทหล่ม อำเภอหล่มสักมีดังนี้คือ

(๑) **การเตรียมฝ้าย** นำดอกฝ้ายที่เก็บไว้มาตากแดดให้แห้ง คู้ตัวแมลงที่อาจจะติดอยู่กับดอกฝ้าย และคัดขี้ด้าฝ้าย หรือ สิ่งสกปรก ที่ติดอยู่กับปุยฝ้ายออกให้หมด คัดเลือกเอาเฉพาะปุยฝ้ายที่สวย ขาว

(๒) **อ้วฝ้าย** เป็นวิธีการที่นำปุยฝ้าย ที่คัดเลือกดีแล้ว มา อ้ว หรือ หีบ เพื่อแยกเมล็ดออกจากให้เหลือแต่เพียงปุยฝ้าย โดยใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า เครื่องอ้วฝ้าย

(๓) **ดัดฝ้าย** เป็นวิธีการทำให้ฝ้าย ที่ อ้วเอาเมล็ดออกแล้ว ฟูไม่จับตัวกันเป็นก้อน โดยใช้ไม้กวดดัด มีลักษณะเป็นไม้รูปโค้ง เหมือนคันธนู มีเชือกผูกขึงที่ปลายทั้งสองข้าง ทำจากเชือกปอ ก่อนดัดจะใช้ใบมะขามเทศ มาลูบให้เป็นมัน ฝ้ายจะได้ไม่ติดเวลาดัด

(๔) **ล้อมฝ้าย** เป็นวิธีการม้วนปุยฝ้าย ให้เป็นแท่ง โดยใช้ไม้ไผ่เหลาให้กลม ๆ เล็ก ๆ เป็นแกนในการม้วน เมื่อม้วนจนได้ขนาดตามที่ต้องการแล้ว จึงถอดแกนออก

(๕) **เข็นฝ้าย** เป็นวิธีการนำแท่งปุยฝ้ายที่ล้อมแล้ว ไปใส่ ใน หรือ โลหลา เพื่อปั่นแล้วดึงออกมาเป็นเส้นด้าย จะให้เส้นเล็ก หรือเส้นใหญ่ขึ้นอยู่กับความต้องการว่าจะใช้ทอผ้าอะไร

(๖) **เปียฝ้าย** เป็นวิธีการพันด้าย ที่เข็นเป็นเส้นแล้ว ทำให้เป็นเช็ด เป็นใจ ซึ่งเป็นการกำหนดความยาวของด้ายที่จะนำไปทอแล้วแต่จะทำเป็นเช็ดใหญ่หรือเช็ดเล็ก ก่อนที่จะนำไปย้อมสีหรือทอต่อไป

(๗) **การฆ่าฝ้าย** ด้ายที่ผ่านการเปีย ทำเป็นเช็ด หรือ ใจ แล้วจะต้องนำไปต้ม เพื่อขจัดสิ่งสกปรก และไขมันที่ติดอยู่กับเส้นด้าย โดยต้มกับข้าวสาร หรือ ลงน้ำข้าว ลงแป้ง แล้วนำไปตากแดดให้แห้ง

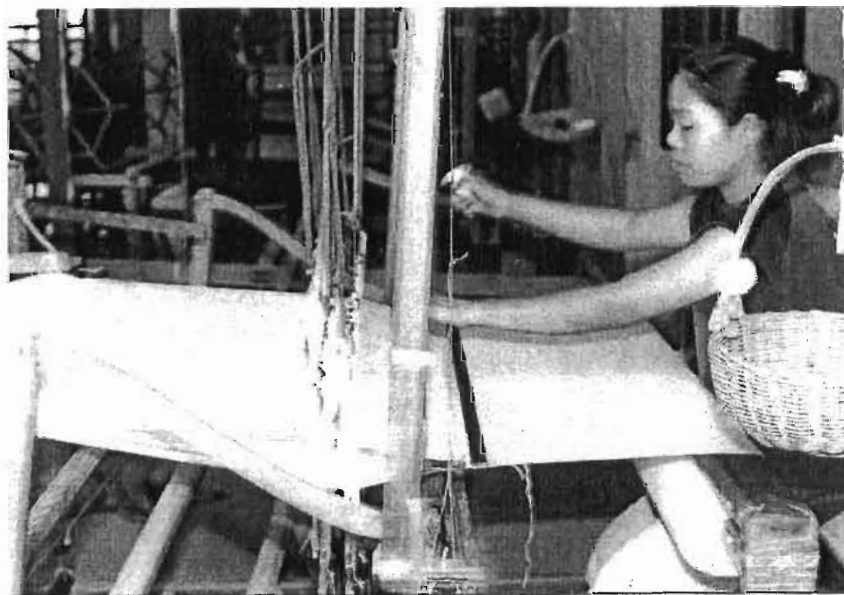
(๘) **ปั่นหลอด** เป็นการนำด้ายทั้งที่ย้อมสี และ ไม่ย้อมสี มาปั่นใส่หลอดเก็บไว้โดยใช้กวกหรือหลาปั่นด้าย ก่อนที่จะนำไปเรียงเส้นหรือคั่นด้ายต่อไป

(๙) **การคั่นด้าย** เป็นขั้นตอนวิธีการแรก ในกระบวนการทอผ้า เป็นการจัดเรียงเส้นด้ายเพื่อกำหนดจำนวนเส้น และ ความยาวตามแต่จะต้องการมาก หรือ น้อย โดยใช้

เครื่องมือที่เรียกว่า **ฝื่อ** ตัวฝื่อจะมีความกว้างประมาณ ๓ เมตรเศษ ยาว ๕ เมตร ด้านกว้างทั้งสองด้านจะมีหลักไม้ด้านละ ๑๖ หลัก สำหรับนำด้ายจากหลอดมาจึงใส่หลักฝื่อ เพื่อให้ได้ความยาวตามที่ต้องการ

(๑๐) **การหวีเคือ** คือการนำด้ายที่คั่นแล้ว ไปสอดใส่ในรูฝีม ที่จะใช้ในการทอและจัดเรียงให้เป็นระเบียบไม่พันกัน โดยใช้หวีที่ทำมาจากขนหมูป่า นำมาใส่ชั้น และน้ำมันสนจัดเรียงเป็นแผง รัศด้วยดอกหวาย เรียกว่า **หวีเคือ** เมื่อจัดเรียงด้ายเป็นระเบียบแล้วจะม้วนเก็บไว้ในแกนไม้เล่ เพื่อที่จะนำไปสับหูกเก็บเหาต่อไป

(๑๑) **สับหูกเก็บเหา** วิธีการทอเส้นด้าย หรือ ด้ายเคือ เข้ากับ เหา หรือ ตะกอ โดยผูกเคือไว้กับเสาแล้วใช้ไม้ไขว้ดัด ด้ายเคือ ที่ละเส้น โดยปกติจะมี ๒ เหา ถ้าทอขจิดจะมี ๔ เหากับ ๘ เหา เหาหรือตะกอ จะเป็นตัวยกสลับเส้นด้ายเวลาทอ เพื่อที่จะสอดด้ายพุ่ง ผู้ที่จะสับหูกหรือเก็บเหาได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีความชำนาญโดยเฉพาะ

ภาพแสดงการทอผ้าของผู้หญิงไทยหล่มในปัจจุบัน

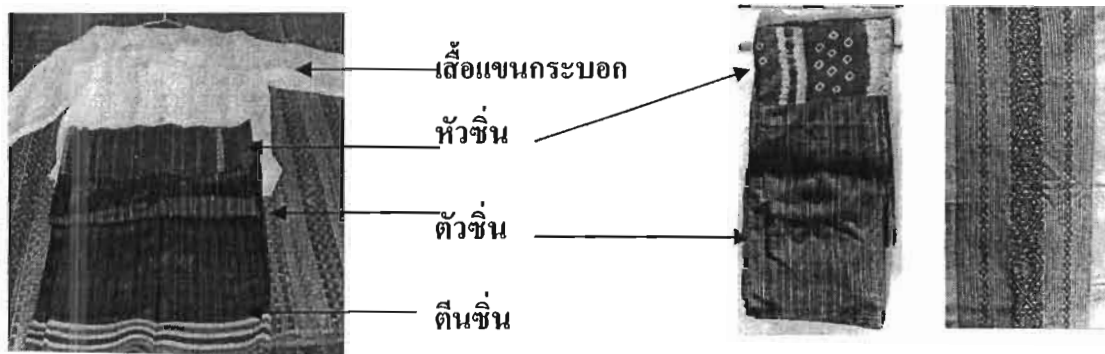
๒.๒ ขั้นตอนการทอผ้า

การทอผ้า โดยใช้กี่ทอด้วยมือ เริ่มจากการปลูกฝ้าย เก็บฝ้ายมาอ้าว แล้วนำไปคืด จากนั้นนำไปกลิ้ง และ เ็น เพื่อให้เป็นเส้นด้าย จากนั้นนำเส้นด้ายที่ได้ ไปย้อมสีตามต้องการ นำไปประกอบกับกี่แล้วทอให้ได้ลวดลายตามที่ต้องการ

๒.๓ อัตลักษณ์ของผ้าทอไทยหล่ม

เอกลักษณ์การแต่งกายของชาวไทยหล่ม ในอดีตผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ซึ่งเป็นผ้าทอด้วยฝีมือของตนเองและสมาชิกในครอบครัว เรียกว่า “ผ้าจิ้น” มีชื่อเรียกตามวิธีการทอ หรือชนิดของลาย

ที่ทอ เช่น ชันมุก ชันมัดหมี่ ชันลายจิด ชันคัน เป็นต้น ส่วนผู้ชายใส่โสร่ง หรือ กางเกงขาก๊วย โส้กขาก้อม และ นิยมใช้ผ้าขาวม้าเป็นเครื่องประกอบในการแต่งกาย โดยใช้ผูกเอว โปกหัว และ พาดไหล่ ซึ่งเป็นผ้าขาวม้าทอมือ มีลวดลายเป็นตาหมากรุก ทอด้วยไหมและฝ้ายเป็นส่วนใหญ่

๒.๔ การย้อมสีเส้นใยฝ้ายหรือเส้นด้าย

ด้ายที่ได้จากการเส้นใยและเปียออกมาเป็นเส้นด้ายเรียบร้อยแล้ว จะนำไปแช่น้ำไว้ประมาณ ๒ - ๓ คืน แล้วจึงนำออกมาทาบ หรือ ตำใส่ครกเพื่อให้ด้ายเข้าน้ำ บิดให้สะเด็ดน้ำนำไปดมเพื่อขจัดความสกปรก และ ไขมันออก หากไม่ต้องการย้อมสีก็ใช้ข้าวสาร อัตราส่วน ๑ กำมือ ต่อด้าย ๑ ก้น (๕ เช็ดหรือใจ) ดมจนข้าวสุกเปื่อย จึงเอาออกมาบิด โดยใช้ไม้สอดเข้าไปในเช็ดด้าย แล้วบิดให้สะเด็ดน้ำช้อนนำไปสลด หรือ ไล่ ในราวไม้ กระตุกให้ด้ายแตกกระจายไม่ติดกันเรียกว่า “ ฆ่าฝ้าย ” แล้วตากแดดให้แห้งก่อนที่จะนำไปย้อมสีด้าย การย้อมสีด้ายในอดีต จะใช้สีที่ได้จากธรรมชาติ ซึ่งได้มาจากพืชทั้งหมด จากเปลือกไม้บ้าง ใบไม้ แก่นไม้ ราก และ ลูกไม้ เช่น ลูกมะเกลือให้สีดำ ลูกตะโกให้สีน้ำตาล ต้นฝางให้สีแดงใบต้นครามให้สีน้ำเงิน ใบถั่วแปบให้สีเขียว ต้นแขและแงงขมิ้นให้สีเหลืองเป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จากดินธรรมชาติ เช่น ดินโคลนให้สีเทาดำ ดินลูกลังให้สีส้มแดง เป็นต้น

ลักษณะเด่นของสีธรรมชาติ คือสีจะไม่ฉูดฉาดไม่สดใสแต่จะเป็นประเภทสีขรึม นุ่มนวล บางสีจะมีลักษณะเฉพาะ ที่แม้แต่สีเคมีก็ลอกเลียนแบบไม่ได้เหมือน การย้อมสี จะมี ๒ วิธี คือ การย้อมร้อน และ ย้อมเย็น ส่วนประกอบในการย้อม ก็จะใช้ น้ำกรดและ ด่างที่ได้จากธรรมชาติ เช่น น้ำกรดจากมะขามเปียก มะนาว มะกรูด น้ำด่างจากน้ำขี้เถ้าต้นมะขาม น้ำปูนแดง เป็นต้น ก่อนที่จะทำการย้อม จะต้องนำใจด้าย หรือ เช็ดด้ายดิบไปดม หรือ ฆ่าด้ายก่อนทุกครั้ง ยกเว้นการย้อมร้อน เพื่อขจัดไขมัน และ สิ่งสกปรกออกจากเส้นด้าย หลังจากย้อมสีเสร็จแล้ว จะต้องทาบให้สีซึมเข้าในเส้นด้าย แล้วนำไปแช่น้ำข้าวซึ่งเท่ากับเป็นการลงแป้ง เพราะฝ้ายพื้นเมืองเนื้อจะนิ่ม จึงต้องลงแป้งให้แข็งได้รูปเพื่อทอได้ง่าย

ผ้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ สีจะตกเล็กน้อย โดยเฉพาะในการซักครั้งแรกๆ สีจะตกบ้าง แต่สีที่ตกจะไม่เข้าไปผสมกับสีอื่น ๆ ไม่ทำให้เลอะเทอะไปทั้งผืน เนื่องจากสารเคมีที่ได้จากกรด และ ด่างธรรมชาติจะช่วยให้สีติดแน่น และเนื่องจากเป็นด้ายปั่นมือ เกลียวเส้นด้ายจะไม่แน่นขมึง เกลียวเหมือนด้ายที่ปั่นจากเครื่องจักร ทำให้ย้อมได้ง่ายและสีจะซึมเข้าทั่วถึงตลอดเส้น

๒.๕ แนวคิดที่มาของลวดลาย

ที่มาของลวดลายผ้าทอมือของชาวไทยหล่มดำนบ้านดั่ว เป็นภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในอดีต เช่นเดียวกับคนไทยเผ่าอื่น ๆ ที่มีความผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ชอบสังเกตจดจำ เห็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากธรรมชาติ ทั้งเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เห็นความเคลื่อนไหว ลีลาท่าทางของสัตว์ เช่น ช้าง ม้า เป็ด ไก่ นก ปลา งู ฯลฯ เห็นรูปทรงของต้นไม้ ดอกไม้ ผลไม้ เห็นสายฝนที่กำลังตก จึงเกิดแนวความคิดที่จะนำมาเป็นลวดลายของผ้าทั้งทอ จก ยก จิด และ มัดย้อมสีให้เกิดเป็นลวดลายตามที่ต้องการ แบบลองผิดลองถูก จนกระทั่งกลายมาเป็นรูปแบบ ที่นำมาถ่ายทอดให้กับลูกหลานสืบต่อมา

๒.๒.๑๑ อัตลักษณ์การแต่งกาย : กลุ่มชาติพันธุ์มลายู กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดจักรพงษ์

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

การแต่งกาย

ศาสนาอิสลามเป็นระบอบที่กล่าวถึงการแต่งกายของมุสลิม โดยผู้ชายให้ปกปิดอวัยวะของร่างกายตั้งแต่สะดือจนถึงหัวเข่า สำหรับผู้หญิงนั้นให้ปกปิดอวัยวะทุกส่วนของร่างกายยกเว้น ใบหน้าและฝ่ามือ ตามโองการของพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบหฺ) ที่ได้ทรงบัญญัติไว้ในคัมภีร์ อัลกุรอ่าน เกี่ยวกับการแต่งกายไว้ว่า “ลูกๆ ของอาดัมเอ๋ย แน่นอนเราได้ประทานลงมาแก่สูเจ้า ซึ่ง

อาภรณ์เพื่อปกปิดสิ่งพึงละอายของสุเจ้า และเป็นเครื่องประดับ แต่อาภรณ์แห่งการสำรวมตนจากความชั่วที่ดียิ่ง นั่นคือ (หนึ่ง) จากโองการทั้งหลายของ อัลลอฮ์ เพื่อพวกเขาจะได้รำลึก (และสำรวมตน)” (๗:๒๖)

การแต่งกายปกปิดตามรูปแบบที่อิสลามกำหนดไว้ของทั้งชายและหญิงมุสลิมเรียกในภาษาอาหรับว่า “ฮิญาบ” มาจากรากศัพท์ คำว่า “ชะอฺวะบะ” หมายถึง “ปิด บัง ซ่อน ปกคลุม” หรืออีกนัยหนึ่งคือ ระบบการป้องกัน ปิดกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคม

คำว่า “ฮิญาบ” ยังครอบคลุมถึงเรื่องการประพฤติปฏิบัติและการวางตัวของชายและหญิงมุสลิมอีกด้วย ดังนั้น ผู้ที่คลุมฮิญาบจึงไม่ใช่แค่ยอมรับผ้าผืนหนึ่งมาคลุมเรือนร่าง หากแต่ยอมรับหลักการทั้งหมดที่มากับผ้าผืนนี้มาคลุมใจด้วย นั่นคือหลักการแห่งอิสลาม ซึ่งครอบคลุมทุกรายละเอียดของชีวิต แต่ในสังคมไทยมุสลิมเมื่อเอ่ยคำว่า “ฮิญาบ” จะเข้าใจตรงกันว่า หมายถึงเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงตามหลักการอิสลามเพียงเท่านั้น

นอกจากนี้ การแต่งกายยังต้องคำนึงถึงความสะอาด ประณีต เรียบร้อย ดูสวยงาม เหมาะสมกับบุคลิกภาพ อิสลาม ไม่ห้ามการแต่งกาย ด้วยเสื้อผ้าที่ดีมีราคา ถ้าหากว่าฐานะทางเศรษฐกิจเอื้ออำนวย และต้องการแสดงออก ให้เห็นว่าตน ได้รับความโปรดปรานจากพระเจ้า แต่ในขณะเดียวกัน อิสลามก็ห้ามการแต่งกาย โดยมีเจตนา ที่จะโอ้อวด ถึงความมั่งคั่ง และความทงตนว่าเหนือกว่าคนอื่น

การแต่งกายของผู้ชายตามหลักศาสนาอิสลาม

ภาพการแต่งกายของผู้ชายในชุมชนมุสลิมจัดกิจกรรมตามหลักศาสนาอิสลาม
(นางมานิดา แดงน้อย : เจ้าของภาพ)

ขอบเขตเอวาระห์ของผู้ชาย

อิสลามได้กำหนดขอบเขตเอวาระห์ทั้งของผู้ชายและหญิง เอวาระห์ตามหลักนิกายทางศาสนานั้นหมายถึง อวัยวะส่วนของร่างกายที่ว่ายับต้องปกปิด โดยเอวาระห์ของผู้ชายได้แก่สิ่งที่อยู่เหนือเข้าและใต้สะดือ นอกจากนี้ พวกเขาได้ถูกห้ามไม่ให้เปิดเอวาระห์ต่อหน้าผู้อื่น และไม่ให้มองเอวาระห์ของผู้อื่นอีกเช่นกัน

ประเพณีวัฒนธรรมการแต่งกาย : กระปิเยาะห์

(ภาพจากหนังสือ “กระปิเยาะห์” คน “กะมิยอ”)

กระปิเยาะห์ มาจากคำว่า “คูฟียะฮ์” เป็นศัพท์จากภาษาอาหรับ แปลว่า “หมวก” ด้วยสำเนียงภาษาแต่ละถิ่นจึงทำให้เพี้ยนไป ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จะใช้คำว่า “กะปิเยาะห์” หรือบางทีก็กร่อนเสียงเหลือเพียง “ปิเยาะห์” และมักมีการเรียกเพราะความสับสนในความหมาย คือเรียกว่า หมวกกะปิเยาะห์ ทั้งที่คำว่า “กะปิเยาะห์” หมายถึงหมวกอยู่แล้ว

กระปิเยาะห์ หรือหมวกที่ชายมุสลิมใช้ในการประกอบศาสนกิจและเป็นสัญลักษณ์ในการบ่งบอกถึงความเป็นมุสลิม เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาตามการเผยแพร่ของศาสนาอิสลามที่เข้ามาถึงยังดินแดนราชอาณาจักรมลายู ปัตตานี ด้วยหน้าที่ของมุสลิมคนใดก็ตามที่มีโอกาส ควรจะไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่นครมักกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อย่างน้อยครั้งหนึ่งในชีวิต และการที่มุสลิมไทยได้ไปนครมักกะห์ ก็เป็นจุดเริ่มต้นในการรับเอาวัฒนธรรมการใช้ การผลิต ติดตัวกลับมายังชุมชน

ความเป็นมา

กระปิเยาะห์เป็นมาอย่างไรยังไม่แน่ชัด แต่กระปิเยาะห์เป็นวัฒนธรรมของคนอาหรับมาแต่ดั้งเดิม การที่มุสลิมใส่กระปิเยาะห์ หรือใช้ผ้าโพกศีรษะ เนื่องจากว่าใส่แล้วได้บุญ เพราะเป็นการแต่งกายตามแบบท่านศาสนานบีมุฮัมมัด จริยวัตรของท่านทุกอย่างถือเป็นแบบฉบับของมุสลิมทั่วโลกที่ควรประพฤติปฏิบัติตาม แม้ท่านนบีมุฮัมมัดได้จากโลกนี้ไปแล้ว แต่หลักฐานที่หลงเหลือ

อยู่คือหมวกและผ้าโพกศีรษะที่ทำนบิเคยใช้ ยังปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ในประเทศตุรกี ดังนั้น หากมุสลิมท่านใดใช้ทั้งหมวกและผ้าโพกศีรษะพร้อมกัน ก็ถือว่าจะได้บุญเป็น 2 เท่า

ผ้าโพกศีรษะที่นับว่าเป็นวัฒนธรรมของชาวอาหรับที่ใช้ชีวิตอยู่กลางทะเลทรายนั้น

นอกจากจะใช้ในระหว่างการประกอบศาสนกิจอย่างการละหมาดแล้ว ยังใช้ประโยชน์ได้อีกหลายอย่างเช่นเดียวกับผ้าขาวม้าของไทย คือ ใช้ปูนอน ใช้ปูละหมาด ใช้แทนเชือก กันแดดในทะเลทราย

รูปทรงพื้นฐานและส่วนประกอบ

กะปิเยาะห์ที่เห็นในปัจจุบันนั้น อาจสันนิษฐานได้ว่ามาจากรูปทรงของโดมมัสยิด และโดมมัสยิดที่เห็นก็มีรากฐานมาจากสิ่งก่อสร้างของกรุงโรมตะวันออก ซึ่งเป็นศิลปะแบบไบเซนไทน์ (Byzantine) ซึ่งสามารถพบได้ในประเทศตุรกีปัจจุบัน

ส่วนประกอบของกะปิเยาะห์ ประกอบไปด้วย ๒ ส่วน คือ ส่วนฐานและส่วนหัว ส่วนฐานเรียกตามภาษาอาหรับว่า “จิดา” (Jida) ภาษามลายูเรียกว่า “อีบู” ส่วนหัวเรียกตามภาษาอาหรับว่า “เฟาก์” (Fauk) ภาษามลายูเรียกว่า “ตาโป๊ะ”

← ส่วนหัว : เฟาก์ (Fauk), ตาโป๊ะ

← ส่วนฐาน : จิดา” (Jida), อีบู

(ภาพจากหนังสือ “กะปิเยาะห์” คน “กะมียอ”)

พัฒนาการด้านรูปทรง

เมื่อศาสนาอิสลามเผยแผ่ออกไป วัฒนธรรมการแต่งกายที่มีท่านนบีมุฮัมมัดเป็นต้นแบบก็ได้ติดตามไปด้วย รวมทั้งกะปิเยาะห์ แต่จะเปลี่ยนรูปทรงไปตามวัฒนธรรม สภาพอากาศ วัตถุประสงค์ที่ใช้ผลิตกะปิเยาะห์ของแต่ละประเทศ

ความสำคัญของกะปิเยาะห์ในศาสนกิจและวิถีชาวมุสลิม

การปฏิบัติศาสนกิจที่ชาวมุสลิมต้องทำทุกวัน จะละเว้นไม่ได้คือ “การละหมาด” ขั้นตอนการทำละหมาดขั้นตอนหนึ่งคือ การก้มกราบเวลาซุลูด ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่หน้าผากจะต้องสัมผัสกับพื้น การที่มีเส้นผมมาปกหน้าผากแม้เพียงสามเส้น จะทำให้การละหมาดนั้นเป็น โมะฆะ ดังนั้น จึง

มีการป้องกันผมปรกหน้าผาก โดยการสวมกะปิเยาะห์ซึ่งจะทำหน้าที่ในการรวบผมที่ปิดหน้าผากเอาไว้ เพื่อให้ “การละหมาด” นั้นสมบูรณ์ หรือบ้างก็ใช้ผ้าเช็ดหน้าผูกเอาไว้ แต่บางคนที่มีมั่นใจว่าหัวผมเรียบร้อยและผมจะไม่ลงมาปรกหน้าผาก จึงไม่น่ามีความผิดอันใดหากเขาจะไม่ได้สวมหมวกเวลาละหมาด

ปัจจุบัน นอกจากจะใช้ในระหว่างการละหมาดแล้ว “กะปิเยาะห์” ยังเป็นเครื่องวัฒนธรรมการแต่งกายเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นมุสลิม การใช้กะปิเยาะห์นั้นไม่ใช่หลักการทางศาสนา เป็นวัฒนธรรมการแต่งกายเท่านั้น และไม่มีข้อห้ามสำหรับคนต่างศาสนาในการสวมใส่ แต่ก็ไม่ควรใช้ เพราะกะปิเยาะห์เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า “เป็นสัญลักษณ์ของชายมุสลิม” หากคนที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามมาสวมใส่แล้วไปทำในเรื่องที่ผิดกับหลักศาสนาอิสลามแล้ว จะเกิดความเข้าใจผิดกับคนทั่วไป

ข้อห้ามเกี่ยวกับการสวมกะปิเยาะห์

ในหลักปฏิบัติอีกประการหนึ่งสำหรับการสวมใส่กะปิเยาะห์ คือ ห้ามมิให้ผู้หญิงสวมใส่ แม้ผู้หญิงนั้นจะเป็นมุสลิมก็ตาม ทั้งนี้กะปิเยาะห์บ่งบอกถึงความเป็นชาย การที่หญิงแต่งเป็นชาย และชายจะแต่งกายเป็นหญิง เช่น จะคลุมศีรษะด้วยผ้าคลุมอย่างผู้หญิงนั้นจะกระทำมิได้ เพราะมุสลิมต้องมีการแยกแยะให้ได้ว่าเป็นชายหรือหญิงเท่านั้น

นอกจากนี้ ตามวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “จงอย่าสวมผ้าไหม และเสื้อผ้าที่ปักด้วยไหม”, “เครื่องประดับต่างๆ เช่น ทอง เงิน และเสื้อผ้าไหมนั้น อนุญาตให้เฉพาะผู้ชาย แต่ไม่อนุญาตสำหรับผู้หญิง” ดังนั้น จึงมีข้อห้ามสำหรับการแต่งกายของผู้ชายดังนี้

๑. ห้ามแต่งกายเลียนแบบผู้หญิง ตามความเชื่อที่ว่า “ท่านนบีมุฮัมมัดศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม สัปแช่งผู้ชายที่เลียนแบบผู้หญิงและผู้หญิงที่เลียนแบบผู้ชาย”
๒. ห้ามใส่เสื้อผ้าที่ทำด้วยผ้าไหม
๓. ห้ามใช้เครื่องประดับที่ทำด้วยทองคำ
๔. ห้ามใส่เสื้อผ้าที่ยาวกรอมเท้าหรือลากชายผ้าไปตามพื้นดินหรือกรุยกราย
๕. ห้ามทำรอยสักตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย

นอกเหนือจากข้อห้ามดังกล่าวแล้ว การแต่งกายของชายจะอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ อาจเป็นกางเกง, ไสว ฯลฯ ซึ่งไม่ได้จำกัดว่าคนมุสลิมจะต้องนุ่งโจงสวมไป ความสำคัญของการแต่งกายอยู่ที่ความสุภาพ ถูกต้องและสะอาด

เครื่องแต่งกายสตรีตามหลักการอิสลาม

การแต่งกายของสตรีมุสลิมมีกล่าวไว้ในอัลกุรอาน และหะดีษของท่านศาสดามุฮัมมัด ที่อรรถาธิบายละเอียดต่อไปนี้

“จงประกาศเถิด แก่มวลสตรีผู้มีศรัทธาทั้งหลาย ให้พวกนางลดสายตาของพวกนางลงต่ำ (อย่ามองสิ่งต้องห้าม) และให้พวกนางรักษาอวัยวะเพศของพวกนางไว้ และพวกนางจะต้องไม่เปิดเผย (ร่างกายส่วนสวมนิด) สิ่งประดับของพวกนาง (ให้ปรากฏแก่สายตาเพื่อนต่างเพศ) ยกเว้น ส่วนที่พึงเปิดเผยได้ (คือบางส่วนของร่างกายที่อนุญาตให้เปิดเผยได้) และพวกนางจงดึงผ้าคลุมศีรษะของพวกนางลงมาถึงหน้าอกของนาง

และพวกนางอย่าเปิดเผย (ร่างกายส่วนสวมนิด) เครื่องประดับของพวกนาง ยกเว้นต่อบุคคล เหล่านี้

- คู่ครองของพวกนาง
- บิดาของพวกนาง
- บิดาของคู่ครองของพวกนาง
- ลูกๆ ของพวกนาง
- ลูกๆ ของคู่ครองของพวกนาง
- พี่น้องผู้ชายของพวกนาง
- ลูกๆ ของพี่น้องผู้ชายของพวกนาง
- ลูกๆ ของพี่น้องผู้หญิงของพวกนาง

- บรรดาสตรีเพศเดียวกันกับพวกนาง
- บรรดาหญิงรับใช้ของพวกนาง
- ทาสหญิงที่พวกนางปกครอง
- บรรดาผู้ติดตามที่ไม่มีความต้องการทางเพศจากผู้ชาย (ที่มีอายุ)
- เด็กที่ไม่สนใจต่ออวัยวะเพศของผู้หญิง

นอกจากนี้ พวกนางอย่าเคาะเท้าของพวกนาง (ให้เกิดเสียงดังจากเครื่องประดับที่พวกนางปิดไว้ และพวกเจ้าจงสารภาพโทษต่ออัลลอฮ์โดยพร้อมเพรียงกันเถิด โอ้มวลศรัทธาชนทั้งหลาย เพื่อพวกเจ้าจะได้ประสบชัยชนะ”

ท่านศาสดามุฮัมมัด คือลัลลอสูลอะลัยฮะซัลลัมได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการแต่งกายของสตรี โดยอะบีบักอตะฮ์ รุฎอียัลลอฮ์อันฮุกกล่าวว่าท่านศาสดามุฮัมมัด คือลัลลอสูลอะลัยฮะซัลลัมได้กล่าวว่า

“อัลลอฮ์จะไม่ทรงรับการละหมาดของสตรีคนใดจนกว่านางจะปกปิดเครื่องประดับกายของนาง และจะไม่ทรงรับการละหมาดของเด็กหญิงคนใดที่บรรลุนิติภาวะจนกว่านางจะคลุมศีรษะ”

สำหรับข้อกำหนดเรื่องการแต่งกายของมุสลิมจากอัลกุรอานและหะดีษ สามารถสรุปรวบรวมเป็นข้อห้ามสำหรับหลักปฏิบัติและการแต่งกายของผู้หญิงได้ดังนี้

๑. เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่สวมใส่ต้องปกปิดส่วนสำคัญของร่างกาย ยกเว้นบางส่วนของอนุญาตให้เปิดเผยได้ ในส่วนที่ต้องปกปิดคือ สัดส่วนของร่างกายที่มีความสวยงาม มีเสน่ห์ เป็นธรรมชาติของผู้หญิงโดยทั่วไป เช่น เส้นผม ลำคอ หน้าอก แขน สะโพก เป็นต้น รวมถึงความสวยงามภายนอกกาย เช่น แหวน สร้อย เครื่องประดับกาย เป็นต้น ส่วนที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปกปิดคือ หน้าและมือ
๒. ห้ามใส่เสื้อผ้าที่รัดรูปหรือโปร่งบางจนมองเห็นรูปร่างได้ชัดเจน ดังอัลกุรอาน บทที่ ๓๓ ซูเราะฮ์อัลอะห์ซาบ โองการที่ ๕๘ ที่ระบุว่า “นบีเอ๋ย! จงกล่าวแก่ภรรยาทั้งหลายของเจ้า และลูกหญิงของเจ้า และผู้หญิงของชายผู้ศรัทธาทั้งหลายให้นางกระชับเสื้อคลุมของนางให้มิดชิด (เมื่อเขาออกจากบ้าน หรือท่ามกลางชาย) นั่นเป็นการเหมาะสมกว่าที่นางจะได้เป็นที่สังเกตุ (ว่าเป็นมุสลิม) แล้วจะได้ไม่ถูกระราน” (๓๓ : ๕๘)
๓. ห้ามใส่เครื่องหอมเมื่อออกนอกบ้าน เพราะไม่ต้องการให้กลิ่นน้ำหอม ไปกระตุ้นความรู้สึกของเพศตรงข้าม แต่ขณะเดียวกัน ก็สนับสนุนให้ผู้หญิง โดยเฉพาะ ภรรยา ใช้น้ำหอม และแต่งกายให้สะอาดสวยงามเมื่ออยู่กับสามี
๔. ห้ามกระທိบเท้าจนได้ยินเสียงของเครื่องประดับ

๕. ห้ามทำรอยสักตามร่างกาย
๖. ผ้าคลุมผมต้องยาวลงมาปิดหน้าอกด้วย
๗. ไม่ทำผมทรงสูง
๘. ห้ามต่อผมให้ยาวหรือใช้ผมปลอม
๙. ห้ามดึงหรือถอนผมให้เป็นรูปร่างต่างๆ
๑๐. ต้องระมัดระวังการใช้เสียง
๑๑. ห้ามแต่งกายเลียนแบบผู้ชาย ทั้งนี้เพื่อบำรุงรักษาบุคลิกและเอกลักษณ์แห่งเพศของตัวเองไว้ นอกจากนี้ ท่านศาสดามุฮัมมัดได้สาปแช่งคนที่แต่งกายเลียนแบบของเพศตรงข้ามไว้ด้วย

ปัญหาการคลุมฮิญาบ

ในทัศนะของท่านอายาตุลลาห์ มุคอซซารีกกล่าวว่า ประเด็นหลักในเรื่องของการคลุมฮิญาบของสตรีที่ต้องคลุกคลีอยู่ในสังคม แท้จริงแล้วก็คือ อิสลามต้องการที่จะปกป้องพวกนางให้รอดพ้นจากการหาความสนุก และความสุขของผู้ชายที่ชอบมองพวกหล่อน

อนึ่ง ในอิสลามอนุญาตให้บรรดาผู้ชายมองเพื่อหาความสุขได้เฉพาะกับภรรยาของพวกเขาเท่านั้น และพวกเขาได้ถูกห้ามไม่ให้หาความสุขทางการมองจากหญิงอื่น จุดมุ่งหมายในการกำหนดของเขตเช่นนี้ ก็เพื่อที่จะสร้างสรรค์ให้ครอบครัวมีความราบรื่น และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันเป็นจุดสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมที่ดี มีคุณธรรมและให้เกียรติแก่สตรี

การคลุมฮิญาบในหลักการของอิสลามนั้นเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมสากล ในการรณรงค์เพื่อต่อต้าน และถอนรากถอนโคนความเสื่อมโทรมทางจริยธรรม และเพื่อป้องกันการมั่วสุมระหว่างชายหญิงโดยปราศจากขอบเขต

ด้วยการแต่งกายตามแบบฉบับอิสลาม บรรดาสตรีนั้นจะได้รับเกียรติ และได้รับการยกย่องมากยิ่งขึ้น พวกนางจะได้รับการปกป้องจากการรบกวนของผู้ที่ไร้จริยธรรม ไม่ใช่เพราะเครื่องแต่งกายที่เรียบร้อยดอกหรือ ที่เป็นเครื่องบ่งบอกถึงสตรีที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้หญิงที่แต่งกายแบบเปิดนั้น มักจะเรียกรบกวนความสนใจจากเพศตรงข้าม และเหมือนกับการเขย่าวนเชิญชวนความสวยงามของร่างกาย

การคลุมฮิญาบนั้นไม่ได้หมายความว่า ผู้หญิงได้ถูกห้ามและจำกัดขอบเขตจากการมีโอกาสร่วมในกิจกรรมทางสังคม แต่ทว่าในทางตรงกันข้าม อิสลามได้กำหนดเหนือมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ให้แสวงหาความรู้ ไม่ใช่แยกตัวออกจากสังคม ดังนั้น จึงเป็นที่แน่ชัดว่า การคลุมฮิญาบนั้น ไม่ได้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความปั่นป่วน และความเสื่อมโทรมในสังคม

ฟิทัศนะของเครื่องแต่งกาย

เริ่มต้นมาจากความต้องการที่จะโชว์ตัวเอง บรรดาพวกผู้หญิงจึงได้แข่งขันกันที่จะแสดงออกซึ่งความงามของพวกนาง ความสนใจและความต้องการดังกล่าวนี้ จะไม่เด่นชัดขึ้น และเป็นที่ยอมรับเพราะว่ามันชุกช่อนอยู่ในหัวใจของพวกนาง แต่ทว่ามันจะปรากฏให้เห็นก็ต่อเมื่อพวกนางแต่งตัวใส่เสื้อผ้าบางๆ และอื่นๆ อัลกุรอานได้อธิบายถึงการกระทำดังกล่าว โดยใช้คำนิยามว่า “ตาบ์รุลอฎฎาฮิลียะห์” กล่าวคือ การแต่งกายแบบอฎฎาฮิลียะห์ และคำว่า “ตาบ์รุลอฎฎาฮิลียะห์” นั้นมีรากฐานมาจากคำว่า “นุรฎุ” ซึ่งแปลว่า โคมหรือหอคอย ซึ่งก็หมายถึงการโชว์

ดังนั้นความหมายของคำว่า “ตาบ์รุลอฎฎาฮิลียะห์” ดังปรากฏข้างต้นนั้น หมายถึงการแสดงออกซึ่งความสวยงาม ไม่ว่าจะผ่านทางเครื่องแต่งกาย วิธีการเดิน การแต่งตัว และอื่นๆ อนึ่ง อิสลามนั้นอนุญาตให้สตรีตกแต่งร่างกายได้ แต่ต้องด้วยจุดมุ่งหมายที่ดีปราศจากจุดมุ่งหมายที่ไม่ดี

ฟิทัศนะเสื้อผ้าอาภรณ์

บทบัญญัติการปกปิดเอวาระห์ในศาสนาอิสลาม มีไว้เพื่อที่จะปกป้องรักษาสัจชาติญาณ ความอายที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ซึ่งเราไม่อาจหาพบได้ในอารยธรรมอื่นๆ ซึ่งคิดเพียงแต่ว่าเสื้อผ้าอาภรณ์เป็นเพียงเครื่องแต่งกายชนิดหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อปกปิดเอวาระห์แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม อิสลามได้สอนว่า เสื้อผ้าอาภรณ์นั้นคือ เครื่องปกปิดเอวาระห์ ไม่ใช่เพียงเครื่องแต่งกายประดับประดาเท่านั้น อิสลามได้กำหนดให้ผู้หญิงและผู้ชายนั้นปกปิดร่างกายของพวกเขา ซึ่งอาจจะเรียกความสนใจจากเพศตรงข้าม

เพื่อที่จะทำให้รากฐานของสังคมนั้นเข้มแข็ง วิธีแรกที่อิสลามได้บัญญัติไว้ก็คือ การสั่งห้ามไม่ให้แก้ผ้า และการทำการกำหนดเอวาระห์ของผู้หญิงและผู้ชาย

โทษของผู้ไม่ปฏิบัติตาม

เรื่องของการแต่งกายเป็นบัญญัติให้มุสลิมทำเฉพาะตัว หากปฏิบัติตามก็จะเป็นการดีแต่ตัวเองเพราะเป็นการแสดงตัวว่าเป็นมุสลิม ทำให้ผู้ที่แต่งกายนั้นต้องระมัดระวังกิริยามารยาท ตลอดจนท่าทางที่จะปรากฏต่อสายตาของคนในชุมชน สำหรับผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามด้านการแต่งกายตามหลักการอิสลามก็เป็นผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของอัลลอฮ์ เขาอาจจะมีเหตุผลจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นเรื่องระหว่างตัวของบุคคลนั้นกับอัลลอฮ์ จึงไม่ปรากฏบทลงโทษใดๆ ที่มนุษย์ด้วยกันเองจะกระทำต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้

อย่างไรก็ตาม มีแนวความเชื่อที่ว่า การไม่คลุม “ฮิญาบ” ถือว่าเป็นบาปใหญ่ ซึ่งมุสลิมหลายคนคิดว่าเป็นบาปเล็กๆ ถ้าละหมาดบาปนี้ก็จะหายไป ความจริงแล้วหลักคิดแบบนี้เป็นการเข้าใจผิด เพราะหะดีษของท่านรอซูลระบุไว้ว่า ผู้หญิงที่แต่งตัวไม่เป็นไปตามหลักการอิสลามนั้น จะถูก

สาปแช่งจากอัลลอฮ์ชูปฮานะฮฺวะตะอาลา และจากมลาอิกะห์ บาปที่อยู่ในลักษณะการถูกสาปแช่งนั้น อิสลามถือว่าเป็นบาปใหญ่มาก และเป็นบาปที่ติดตัวอยู่ตลอดเวลา หมายถึงว่าหญิงที่ออกนอกบ้านอยู่ต่อหน้าบุคคลทั่วไปโดยที่ไม่ได้แต่ง “ฮิญาบ” เธอจะมีบาปติดตัวตลอดเวลาที่เธออยู่ในลักษณะนั้น นอกจากนี้ การไม่แต่ง “ฮิญาบ” จะทำให้ความดีที่เคยกระทำนั้นสูญสลายไป เพราะการไม่คลุม “ฮิญาบ” เป็นบาปใหญ่ และผู้นั้นก็ทำชั่วชามากอยู่ตลอด มันจะทำให้งานอื่นๆ ที่ดีของผู้นั้นสูญสลาย นอกจากนี้ ผู้ที่ไม่แต่ง “ฮิญาบ” จะถูกลงโทษในโลกหน้า คือ การทรมานไฟนรก หากเขาตายไปโดยไม่ได้ขอกฎโทษต่ออัลลอฮ์ชูปฮานะฮฺวะตะอาลา (เตาบะห์)

๒.๒.๑๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ

การทอผ้าเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งอดีต เพราะผ้าถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จำเป็น ประกอบกับในสมัยโบราณเทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้า ทุกครัวเรือนจึงช่วยเหลือตนเองด้วยการทอผ้าใช้เอง เสื้อผ้าที่สวมใส่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งยังเชื่อมโยงไปถึงสถาบันครอบครัว ในด้านการเลือกคู่ครอง ผู้ชายมองว่างานฝีมือด้านการเย็บปักถักร้อย เป็นงานของผู้หญิงที่ควรเลือกมาเป็นแม่ศรีเรือน

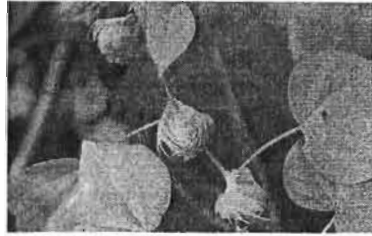
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นเครื่องบอกถึงฐานะมาตั้งแต่สมัยโบราณ พระเจ้าแผ่นดิน เจ้านาย และขุนนางแต่งกายต่างจากสามัญชนและส่วนใหญ่ใช้ผ้าชนิดต่าง ๆ ที่สั่งจากต่างประเทศ สมัยชนส่วนใหญ่ใช้ผ้าพื้นเมืองซึ่งมีอยู่ในทุกประเทศ วัตถุดิบที่ใช้มีทั้งฝ้ายและผ้าไหม ในแต่ละประเทศจะมีอัตลักษณ์การแต่งกายเฉพาะ ทั้งอัตลักษณ์ รูปทรง และสี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปแบบและวัฒนธรรมการแต่งกายของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ยังคงสืบทอดศิลปะการทอผ้า ซึ่งเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยการเรียนรู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ประกอบกับความสามารถพิเศษของบุคคล อิทธิพลสิ่งแวดล้อม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดลวดลายใหม่ที่สวยงามและไม่ซ้ำแบบใคร กิดประดิษฐ์ขึ้นเองหรือนำลายเก่าที่มีมาพัฒนาสลับกันก่อให้เกิดลายใหม่

๑. กระบวนการผลิต

๑.๑ การผลิตเส้นด้าย

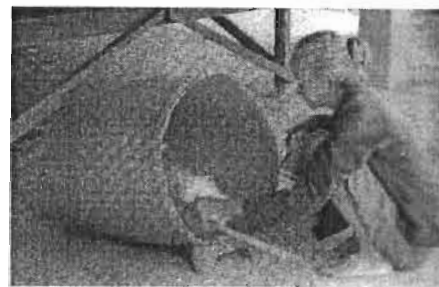
ในอดีตได้นำฝ้ายมาจากจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต แล้วนำฝ้ายมาแยกเมล็ด คัดฝ้ายให้ฟูเป็นปุย คลึงฝ้ายให้เป็นหลอด ปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้าย แล้วนำมาย้อมสีธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันสั่งซื้อเส้นด้ายสำเร็จรูป โดยผ่านการย้อมสีสังเคราะห์มาแล้วเรียบร้อยแล้วพร้อมที่จะลงมือทอ

ฝ้าย

แยกเมล็ดฝ้าย

คิดฝ้ายให้ฟูเป็นปุย

คลึงฝ้ายให้เป็นหลอด

ปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้าย

๑.๒ การทอ

เครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความจำเป็น ซึ่งมนุษย์ได้ผลิตขึ้นเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย กลุ่มชาติพันธุ์เดิมในระยะแรกจะใช้วิธีหาเปลือกไม้มาห่อหุ้มร่างกายเพื่อความอบอุ่น ต่อมาได้พัฒนาให้มีการผลิตผ้าจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ฝ้าย ไหม และสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับการทอผ้า เรียกว่า กี่ ในอดีตใช้กี่แบบผูกเอว ปัจจุบันใช้กี่มีโครงคานและกี่กระตุก

ขั้นตอนการทอผ้าที่ใช้กี่แบบผูกเอว

๑. กี่ทอที่ประกอบเสร็จจึงด้ายยืนเรียบร้อยแล้ว เมื่อสอดแกนแยกด้ายยืน ด้ายยืนก็จะแบ่งออกเป็น ๒ ชุด เกิดเป็นแนวปากทอแนวแรกสำหรับการทอต่อไป

๒. มือขวาถือมีดสับด้ายสอดเข้าไปที่ปากทอ ยกมีดชิดไปทางไม้ก่อกำหนดหน้าถ่างปากทอออกเพื่อเตรียมพุ่งด้าย

๓. ใช้กระสวยนำด้ายพุ่งจากขวาไปซ้ายเข้าไปยังปากทอ จากนั้นใช้มือขวาชักมีดสับด้ายออก

๔. ใช้มือขวาจับแกนแยกด้ายยื่นเข้าไปใกล้ไม้เกี่ยวด้ายก่อน แล้วใช้มือซ้ายจับไม้
ก่อเขาน้ำยขึ้น มือขวาจับแกนแยกด้ายยื่น และไม้ก่อเขาน้ำยหลังกดลงพร้อมกัน เกิดเป็นแนวปาก
ทอแนวที่ ๒

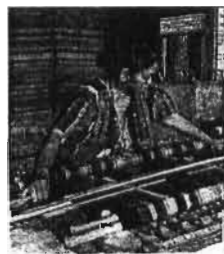
๕. มือขวาจับมิดสับด้ายสอดเข้าไปในปากทอ วางมิดในแนวราบ ใช้ด้านคมมิด
ดันเส้นด้ายไปตามปากทอ จนกระทั่งถึงโคนเส้นด้ายยื่น

๖. มือขวาจับด้ามมิดสับด้าย มือซ้ายจับท่อนหน้าของมิด ใช้แรงสับลงที่ด้ายพุ่ง
เวลาสับลงจะต้องใช้กำลังที่เอนและที่ขาอย่างเต็มที่ เพื่อให้ด้ายยื่นตึงแน่นไว้

๗. หลังจากสับด้ายพุ่งแล้ว ให้ขยับมิดสับด้ายไปอยู่ระหว่างด้ายยื่น ๒ ชุด ใช้
กระสวยนำด้ายพุ่งจากซ้ายไปขวาเข้าไปยังปากทอ

๘. ใช้มือขวาชักมิดสับด้ายออก จากนั้นใช้สองมือจับแกนแยกด้ายยื่นเข้าไปใกล้
ไม้ก่อเขาน้ำย

การทอผ้าด้วยกี่แบบผูกเอวในขั้นตอนที่ ๑-๘ ปฏิบัติซ้ำกันจนกลายเป็นผืนผ้า
ขึ้นมา เมื่อทอผ้าเสร็จไปตอนหนึ่ง คนทอก็จะคลายแกนม้วนผ้าที่หนีบก้นแน่นอยู่ออก แล้วถึงขยับ
ผ้าที่ทอเสร็จลง จากนั้นจึงค่อยรัดแกนม้วนผ้าใหม่ ผ้าที่ทอเสร็จจะค่อย ๆ เลื่อนจากบนลงล่าง ทอไป
แล้วขยับดึงผ้าไปเรื่อย ๆ จนเสร็จสิ้นการทอ (เครือจิต ศรีบุญนาค, ๒๕๒๕ : ๑๖-๑๗)

การทอผ้าโดยใช้กี่ผูกเอวแบบโบราณ

ขั้นตอนการทอผ้าที่ใช้ผูกทอผ้าแบบที่ธรรมดา

๑. ใช้ระวีงสำหรับกรอด้าย
๒. นำเส้นด้ายแช่น้ำเพื่อให้เหนียว
๓. นำเส้นด้ายมาใส่กระสวย
๔. จูงด้ายยื่น
๕. นำมาใส่กี่
๖. เริ่มทอ

การทอผ้าที่ใช้กี่ธรรมดา ทำให้ผ้ามีหน้าแคบ ประมาณ ๔๐-๔๘ เซนติเมตร และทอได้ช้า

ระวียงสำหรับกรอผ้า

นำเส้นผ้ามาแช่น้ำ

กรอผ้าเข้ากระสวย

จูงผ้าขึ้น

นำมาใส่ก๊

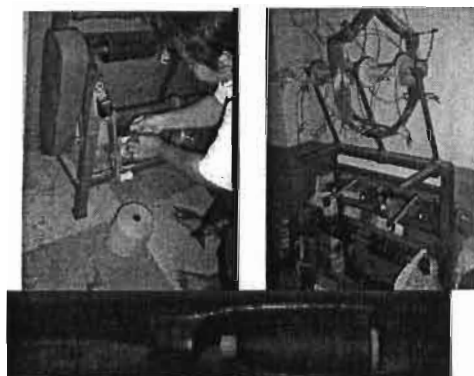

เริ่มทอ

ขั้นตอนการทอผ้าที่ใช้กี่กระตุก

๑. นำฝ้ายมากรอ
๒. จูงผ้าขึ้น
๓. ร้อยเข้าฟันหวี (ฟืม)
๔. หวีผ้า
๕. นำเข้าที่ ร้อยตะกอล
๖. เริ่มทอ

การทอผ้าที่ใช้กี่กระตุก ทำให้ผ้ามีหน้ากว้าง ประมาณ ๑๐๐ เซนติเมตร และทอได้ปริมาณมาก

กรอด้วย

งูด้วยขึ้น

กระสวย

ร้อยเข้าฟันหวี

หวีด้วย

นำเข้าก็ ร้อยตะกอล

เริ่มทอ

๑.๓ การย้อมสี

ชาวมอญรู้จักใช้สีธรรมชาติ (สีพื้นบ้าน) โดยนำสีจากพืชมาย้อม สีส่วนใหญ่เป็นสีน้ำเงิน สีแดง สีดำ สีขาว สีเหลือง สีชมพู และสีเขียว ซึ่งเป็นสีหลักที่ได้จากพืชให้สีต่าง ๆ ดังนี้

สีน้ำเงิน	ได้จากต้นคราม
สีแดง	ได้จากครั่ง หรือบางครั้งมีการนำเอาดินสีแดง มาบดละลายน้ำใช้ย้อมด้วย
สีดำ	ได้มาจากมะเกลือ ถ้าต้องการให้ผ้าเป็นเงามันควรตำงาดำผสมไปด้วย
สีขาว	สีจากฝ้ายที่ได้จากการปั่นแล้ว
สีเหลือง	ได้จากขมิ้น, แก่นขนุน
สีชมพู	ได้จากต้นฝาง
สีเขียว	ได้จากถั่ว หรือเครือเถาวัลย์ป่า

จากสีต่าง ๆ ดังกล่าว ถ้าจะให้เกิดสีอื่น ๆ จะใช้การผสมสี ถ้าต้องการให้ผ้ามีสีติดทนนานและสีไม่ตก ควรเติมสารส้ม น้ำมะขามเปียก หรือน้ำมะนาว ผสมลงไปเล็กน้อย ในปัจจุบัน

การย้อมสีธรรมชาติค่อย ๆ เลื่อนหายไป เพราะหาพืชที่จะนำมาย้อมสีตามความต้องการได้ยาก จึงหันมาใช้วิทยาศาสตร์หรือสีสังเคราะห์ในการย้อมผ้า ข้อเสียของสีสังเคราะห์ทำให้ผ้าเนื้อแข็งกระด้าง ดูแลรักษายาก

กระบวนการย้อมสี

นำพืชแต่ละชนิดมาล้างน้ำให้สะอาด ทบให้แตกพอหยาบ ๆ แช่วาสะอาดทิ้งไว้ประมาณ ๑ คืน แล้วนำมาต้มเดือด ประมาณ ๓๐ นาที จนได้สีที่ต้องการ ขกลงกรองด้วยผ้าขาวบางให้เหลือเฉพาะน้ำ ผสมสารส้ม น้ำมะขามเปียก หรือน้ำมะนาว ลงไปเล็กน้อย เพื่อให้สีสดและติดทนนานขึ้น หลังจากนั้นนำผ้ามาชุบน้ำธรรมดา แล้วบิดพอหมาด ๆ ทบให้เรียงเส้น จุ่มลงไปในน้ำย้อมสีที่เตรียมไว้ เดือด่ออีก ๓๐ นาที หมั่นกลับผ้าเพื่อให้สีดูดซึมทั่วถึงจะได้ไม่ต่าง นำออกมาซักน้ำสะอาดจนสีไม่ตก ใส่วาสผึ่งไว้สักพัก แล้วจึงกระตุกให้เส้นฝ้ายกระจาย ตากให้แห้ง จะได้สีสวยงามตามต้องการ

๑.๔ แนวคิดที่มาของลวดลาย

จากการศึกษาลงพื้นที่ ผู้วิจัยพบว่าชุมชนมอญบ้านสามเรือน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ยังคงมีการแต่งกายตามวัฒนธรรมเดิม แต่ไม่นิยมการทอผ้าเพราะมีอาชีพอื่น ซึ่งสร้างรายได้ดีกว่าการทอผ้า

ในปัจจุบันชาวมอญสามโคกที่แต่งกายไปในงานพิธีต่าง ๆ จะหาซื้อผ้าทอมือได้ที่ชุมชนมอญวัดม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งสถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งผ้ามอญ ทอมือแบบโบราณ ชาวมอญนิยมผ้าสีฉูดฉาด ส่วนลวดลายไม่ได้คิดค้นคว้าใหม่ ยังคงอนุรักษ์ลวดลายเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับผ้าที่บรรพบุรุษเก็บไว้ในหีบผ้ามอญ

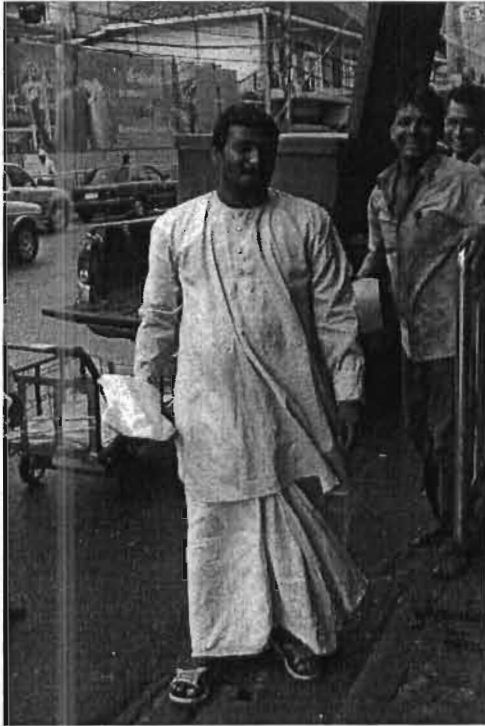
๒.๒.๑๓ ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม อินเดีย

ชาวไทยเชื้อสายอินเดียส่วนใหญ่ยังคงสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงการแต่งกาย ตามแบบอินเดียและเปลี่ยนแปลงไปตามแฟชั่นรุ่นใหม่ ๆ จากอินเดีย เครื่องแต่งกายของคนไทยเชื้อสายอินเดีย จึงมีลักษณะเช่นเดียวกับการแต่งกายของคนอินเดียในประเทศอินเดีย ซึ่งไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยอาจจำแนกเป็นรูปแบบได้ดังนี้

๑ การแต่งกายของบุรุษ

เครื่องแต่งกายของบุรุษชาวอินเดียที่เห็นโดยทั่วไปในทุกกลุ่ม ประกอบด้วยเสื้อตัวยาว แขนยาว คอกลม ผ้าช่วงอก ที่เรียกว่า กูรตา (kurta) โดยอาจสวมกับผ้าถุงสีขาวที่เรียกว่า โดตี (Dhoti) ที่อาจนุ่งแบบโจงกระเบน หรือ แบบผ้าโสร่งตามแต่โอกาส ซึ่งนิยมในหมู่ผู้ชายฮินดู ส่วนบุรุษ

สิกข์ และมุสลิมนิยมสวมกับกางเกงตัวหลวมแบบชาลวาร์ หรือ จูรีดาร์ เรียกว่า ชุด กูรตา ปาจามาร์ โดยนิยมชุดสีขาว บางครั้งสวมทับเสื้อกูรตาดำด้วยเสื้อกั๊กตัวสั้นสีดำ

ภาพโดยผู้วิจัย

ภาพจาก<http://www.cbmphoto.co.uk>

บุรุษอินเดียในเสื้อกูรตาสวมกับผ้าโชติ

ภาพจาก www.exoticindiaart.com

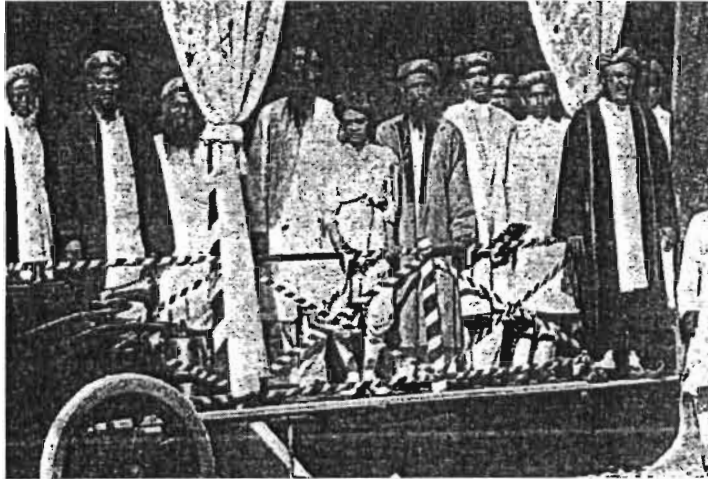
บุรุษอินเดียในเสื้อกักรตา ปาจามาร์

ภาพโดยผู้วิจัย

เสื้อกักรตัวสั้นที่ใช้สวมทับเสื้อกักรตา

สำหรับผู้ชายกลุ่มมุสลิมโบราณ มีรูปแบบการแต่งกายที่มีลักษณะเฉพาะ คือ ในอดีตตัวเสื้อเป็นเสื้อคลุมตัวยาวแบบอาหรับ ต่อมาจึงเปลี่ยนมาเป็นเสื้อสูทตัวยาวและกางเกงแบบฝรั่ง โดยมีเอกลักษณ์ที่สำคัญ คือ การสวมหมวกสีทอง ที่เรียกว่า ซ่าระบันทอง

ภาพจาก คณะกรรมการมัสยิดเซฟี

ภาพเก่าชาวมุสลิม กลุ่มโบราณ

ภาพจาก คณะกรรมการมัสยิดเซฟี

ภาพเก่าบุรุษมุสลิมโบราณ ขณะเข้าเฝ้า สมเด็จพระนครสวรรค์ดิศพนิต

ภาพจาก หนังสือ ธนบุรี สำนักพิมพ์สารคดี หน้า ๑๔๗
ภาพนายห้างอัศดุราฮิม ในเสื้อสูทตัวยาวกับกางเกงแบบฝรั่ง

ภาพจาก คณะกรรมการมัสยิดเซฟี
ภาพเก่านุรุสมุสลิมโบห์ราในชุดแบบอังกฤษ ถ่ายที่ประเทศอินเดีย
แต่โดยทั่วไปแล้วในปัจจุบัน นุรุสมุสลิมโบห์รา สวมเสื้อกูรตายาว กับกางเกงปาจามาร์
เช่นเดียวกับนุรุอินเดียนกลุ่มอื่น ๆ

ภาพจาก นายสมศักดิ์ สยามวาลา ร้าน เอ็ม เอ ซูเซ็น ลำเพ็ง
คนไทยเชื้อสายอินเดีย กลุ่มมุสลิมโบราณ

- หมวก และ ผ้าโพกศีรษะ

รูปแบบการแต่งกายบุรุษที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่ง คือ หมวก และเครื่องโพกศีรษะ โดย หมวกทรงสี่เหลี่ยมพับเป็นแบบของบุรุษฮินดู บุรุษชาวสิกข์มีผ้าโพกศีรษะที่มีรูปแบบการโพกต่างกันระหว่าง เด็กกับผู้ใหญ่ ส่วนบุรุษมุสลิมสวมหมวกทรงกลม

หมวกแบบฮินดู

การโพกของชาวสิกข์

หมวกแบบมุสลิม

ในปัจจุบันการแต่งกายของบุรุษอินเดียโดยทั่วไปเป็นแบบตะวันตกมากกว่าการแต่งกายของสตรี กล่าวคือ ผู้ชายนิยมสวมเสื้อเชิ้ตและกางเกงขายาวแบบตะวันตก จะแต่งกายด้วยชุดแต่งกายแบบอินเดียเฉพาะในโอกาสพิเศษ

๒ เครื่องแต่งกายของสตรี

ในอดีตรูปแบบการแต่งกายของสตรีอินเดียจะมีรูปแบบตามกลุ่มศาสนา หรือตามถิ่นที่มา เช่น สตรีฮินดูนิยมใส่紗หรี สตรีสิกข์นิยมใส่ซาลวาร์ กามิซ หรือ ชุดลาเฮงกาเป็นชุดพื้นเมืองของชาวคุจราติและชาวราชสถาน เป็นต้น แต่ในปัจจุบันการแต่งกายเป็นไปตามสมัยนิยมมากขึ้น การจำแนกรูปแบบแต่งกายตามศาสนาหรือถิ่นที่มาจึงทำได้ยาก โดยเฉพาะชุดที่ใส่ในชีวิตประจำวัน

ซึ่งมักจะใช้ร่วมกัน สตรีไทยเชื้อสายอินเดียในแต่ละศาสนาจะมีการแต่งกายตามประเพณีหลายรูปแบบ คือ

๑.๑ ชุด紗หรี (Sari) เป็นเครื่องแต่งกายของสตรีฮินดู ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ชิ้น คือ เสื้อตัวสั้น หรือ โกลี (choli) กระโปรงจับในตัวยาว หรือ petticoat และ ส่าหรี หรือผ้าผืนยาว ใช้ห่มพันทับกระโปรงจับในแล้วเหน็บเป็นผ้าห่ม แล้วพันชายผ้าส่วนที่เหลือขึ้นไปทับเสื้อตัวสั้นแล้วทิ้งชายไว้พาดเหนือบ่า ห้อยชายที่มีลวดลายงดงามไว้ด้านหลัง

ภาพโดยผู้วิจัย

เสื้อตัวสั้น หรือ โกลี

Petticoat ภาพ จาก <http://www.salwarkameezindia.com/custom-petticoats.htm>

ภาพโดยผู้วิจัย

ชุดสำหรับในแบบ นิวิ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมมากที่สุด

รูปแบบการนุ่งสำหรับของสตรีอินเดียมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรม หรือภูมิภาค โดยความยาวของส่าหรีมีตั้งแต่ราว ๔ เมตร ถึงราว ๕ เมตร ต่างไปตามรูปแบบการนุ่ง ปัจจุบันสตรีอินเดียส่วนใหญ่ยังคงนิยมสวมส่าหรีในชีวิตประจำวัน แต่สำหรับเด็กสาว อาจแต่งกายด้วยส่าหรีในโอกาสพิเศษเท่านั้น

รูปแบบของส่าหรี ขึ้นอยู่กับชนิดของผ้าที่ใช้ โดยผ้าสำหรับแต่ละชนิดสามารถบอกถึงแหล่งที่มาได้ เช่น

- บันดานี (bhandani) ส่าหรี เป็นส่าหรีที่มีลวดลายจากเทคนิคมัดย้อมบนผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมมาจากรัฐคุจราต หรือราชสถาน

ภาพจาก http://www.indusmall.com/send-kota_doria_bandhni_saree-to-india-10049

บันดานี (bhandni) สำหรับ

- ปะโตลา (patola) สำหรับ เป็นสำหรับทอด้วยเทคนิคมัดหมี่เส้นคู่มาจากปาทาน ในรัฐ
 กุจราต มีรูปแบบลวดลายที่ซับซ้อนสวยงาม คล้ายคลึงกับผ้ามัดหมี่ในอินโดนีเซีย เพราะในอดีต
 เคยส่งมาขายที่อินโดนีเซีย

ภาพจาก <http://www.flickr.com/photos/90664717@N00/66745823/>

ปะโตลาสำหรับ

- โอริสสา (Orissa) สำหรับ เป็นสำหรับที่มาจากรัฐโอริสสา ทางตะวันออกเฉียงเหนือ
อินเดีย ทอด้วยเทคนิคมัดหมี่ นิยมทอเป็นลายดอกไม้ หรือลายเลขาคณิต

ภาพโดยผู้วิจัย

สำหรับจากโอริสสา

- บานาราส (Baneras) สำหรับ จากเมืองพาราณสี ถือเป็นสำหรับทอด้วยเทคนิคยกจากไหม
ที่มีฝีมือประณีต และมีลวดลายตกแต่งมากมีราคาสูง จึงนิยมใช้สวมใส่ในโอกาสพิเศษ

บานาราส (Baneras) สำหรับ

ภาพโดยผู้วิจัย

- **ชิกัน (Chikan)** สำหรับ จากเมือง ลัคเนา (Lucknow) เป็นสำหรับที่ปักลวดลายด้วยการปักลายเป็นลวดลายต่างๆ บนผ้าโปร่งเบาสีอ่อน รูปแบบดั้งเดิมมักใช้ด้ายปักสีขาวปักบนผ้ามีสลิ

ภาพจาก <http://www.lucknow-chikan-house.com/chikan-ladies-wear/chikan-sarees.html>

สำหรับปักจากลัคเนา

นอกจากรูปแบบผ้าแล้ว รูปแบบการนุ่งห่มสำหรับในวัฒนธรรมอินเดีย ก็ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค เช่น

ภาพจาก <http://www.massala.com/sari.htm>

การนุ่งห่มสำหรับ แบบกูจราติ ซึ่งเป็นแบบเดียวกับบางพื้นที่ของรัฐ
อูธรประเทศ, มัชฌมประเทศ, ราชาสถาน และพิหาร ซึ่งต่างจากแบบ
มาตรฐาน คือ พันทบมาเปิดด้านขวา แล้วพาดชายส่วนที่สวงามข้าม
บ่าขวามาทางด้านหน้า แล้วคล้องลุ่มลำตัวด้านหน้า โดยเหน็บชายผ้า
ด้านซ้ายเข้าในขอบกระโปรงจับใน

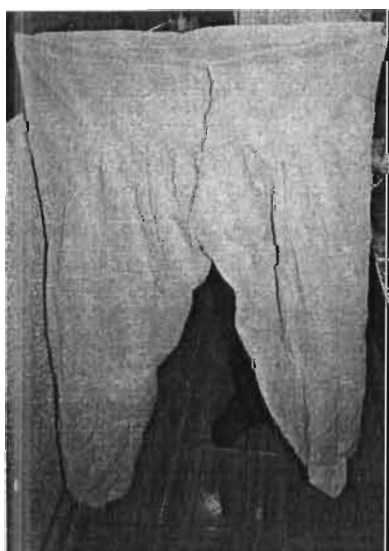
การนุ่งห่มสำหรับ แบบเบงกาลี เป็นการห่มแบบไม่พับทบเป็นจีบ แต่จะพับรอบเอวไปทางด้านขวา และพาดผ้าเหนือบ่าซ้ายไปด้านหลัง แล้วตลบส่วนชายผ้าด้านสวยงาม (pallav) พาดผ่านบ่าขวามาห้อยไว้ด้านหน้า

๑.๒ ชุดชาลวาร์ กามิซ (Salwar kameez)

ชุดชาลวาร์กามิซเป็นเครื่องแต่งกายของสตรีเชื้อสายสิกข์ในปากีสถาน และในรัฐปัญจาบทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย บางครั้งเรียกว่า ชุดแบบปัญจาบี ซึ่งต่อมาได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในอินเดียจนกลายเป็นเครื่องแต่งกายอีกรูปแบบหนึ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปทั้งในกลุ่มสตรีอินเดียฮินดูและสตรีมุสลิม เพราะเป็นชุดที่ให้ความคล่องตัวมากกว่าชุดสำหรับ

รูปแบบของชุด ชาลวาร์ กามิซ ประกอบด้วย กางเกงทรงหลวมที่เรียกว่า ชาลวาร์ มีส่วนเอวกว้าง มีสายรัดสำหรับรัดเอวเมื่อสวมใส่ ส่วนขาสอบปลาย สวมกับกามิซ หรือ เสื้อผ้าหน้าแขนยาว ตัวเสื้อยาวถึงหน้าแข้ง มีผ้าพาดบ่า หรือใช้คลุมศีรษะที่เรียกว่า ดูปัตตา (Dupatta)

นอกจากชาลวาร์ แล้วยังมีกางเกงที่ขาส่วนล่างสอบมากสวมพอดีกับขนาดปลายขาเรียกว่า จูริดาร์ (cluridar) ทั้งชาลวาร์ และจูริดาร์คล้ายคลึงกับกางเกงชุดแต่งกายของผู้ชาย

ภาพ โดยผู้วิจัย
ชาลวาร์

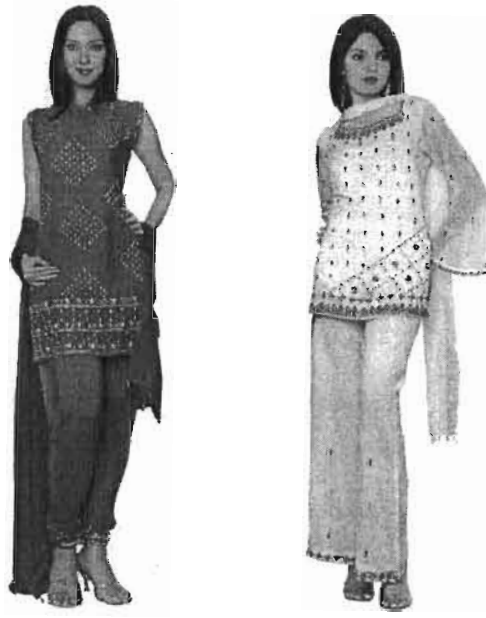
ภาพ โดยผู้วิจัย
กามิซ

ปัจจุบันชุดชาลวาร์ กามิซมีการปรับเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม โดยมีการนำรูปแบบของกางเกงแบบสากลมาใช้เรียกว่า แพนท์ (pant) และส่วนตัวเสื้อก็มีการพัฒนารูปแบบของแขนในแบบต่าง ๆ มีทั้งแขนยาว แขนสี่ส่วน แขนสามส่วน แขนสั้น และแขนงู๊ด หรือ ปรับตัวเสื้อให้สั้นขึ้น เป็นต้น

ภาพจาก <http://www.exoticindiaart.com/product/SL75>

ภาพจาก <http://www.flickr.com/photos/7504277@N03/436325680/> ชาลวาร์กามิซ แบบเดิม
กามิซแบบใหม่ กับกางเกงปลายแคบที่เรียกว่า จูริดาร์

ภาพจาก <http://www.indianattire.com>

ชาลวาร์กามิซ ตามสมัยนิยมในอินเดีย

ภาพโดยผู้วิจัย

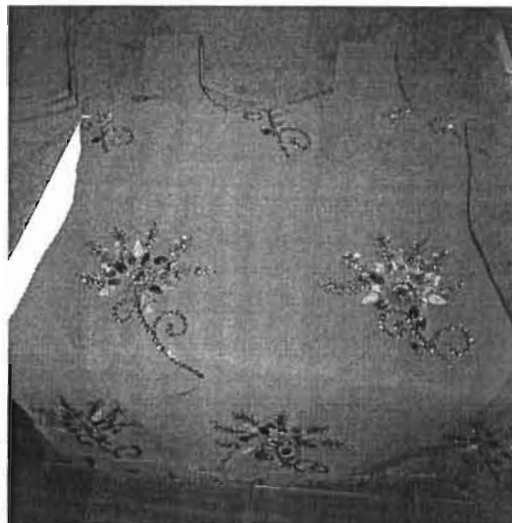
ภาพโดยผู้วิจัย

สตรีไทยเชื้อสายอินเดียที่พาหุรัด ในชุดชาลวาร์ กามิซ

ลักษณะของผ้าที่ใช้ตัดชุดชาลวาร์กามิซมีความหลากหลายต่างกันไปตามแหล่งที่มา เช่นเดียวกับ紗หริ มีทั้งผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าจอร์เจีย (georgette) และผ้าชีฟอง (chiffon) เป็นต้น โดยมีทั้งการเลือกผ้าสำหรับเสื้อกางเกงและเสื้อให้เป็นสีเดียวกัน ส่วนสีของดูปัตตาเลือกสีตัดกับชุด หรือ การเลือกสีเสื้อกับกางเกงตัดกัน แล้วเลือกสีของดูปัตตาให้เข้ากับสีกางเกง เป็นต้น

ภาพโดยผู้วิจัย

ภาพโดยผู้วิจัย

ตัวอย่างผ้าที่ใช้ตัดเย็บชาลวาร์กามิช

๑.๓ เลเฮงกา โจลี และ โอคานี

ชุด เลเฮงกา โจลี เดิมเป็นเครื่องแต่งกายของสตรีอินเดียในรัฐกุจราตและราชสถาน มีรูปแบบเครื่องแต่งกายที่ประกอบด้วย กระโปรงบานสี่สาคาวจรคข้อเท้า เรียกว่า เลเฮงกา (Lehenga) เสื้อตัวสั้น หรือ โจลี (choli) แบบเดียวกับที่ใช้ในชุด紗หรี และผ้าคลุมศีรษะที่เรียกว่า โอคานี (odhani)

ปัจจุบัน ชุดแบบนี้เป็นที่นิยมในการสวมใส่ในโอกาสพิเศษ และเป็นชุดเจ้าสาวในพิธีแต่งงานแบบอินเดีย โดยได้ปรับรูปแบบตามสมัยนิยม และมีการเปลี่ยนแปลงประดับตกแต่งให้อลังการมากขึ้น

เลเฮงกา โจลี แบบเดิม

เลเฮงกาโจลีในปัจจุบัน

๓ ชุดเครื่องแต่งกายในพิธีแต่งงาน

ในวัฒนธรรมอินเดีย งานแต่งงานถือเป็นพิธีที่สำคัญในชีวิต โดยในพิธีแต่งงานตามแบบฮินดู เจ้าสาวชาวอินเดียนั้นเปรียบเสมือนเทพธิดา "ลักษมี" ดังนั้นชุดแต่งกายและ เครื่องประดับ จึงถูกออกแบบมาให้เจ้าสาวในลักษณะพิเศษ และด้วยการที่อินเดียเป็นประเทศใหญ่ ในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีพิธีการ และการแต่งกายต่างกันออกไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ชุดของเจ้าสาวฮินดูมักจะเป็นสำหรับ ในขณะที่ ชุดแบบลาเฮงกา โกลี ได้รับการนิยมนำมาใช้ในกลุ่มเจ้าสาวฮินดู ลิกซ์ และมุสลิม

เจ้าสาวอินเดียจะสวมเครื่องประดับตามรสนิยมความงามแบบอินเดีย ที่เรียกว่า อลังการ ประกอบไปด้วย สร้อยคอ, กำไล, แหวน, แหวนจมูก, กำไลข้อเท้า, และ แหวนนิ้วเท้า เป็นต้น

ภาพ โดยผู้วิจัย

เจ้าสาวในรัฐคุจราต

ชุดลาเฮงกาที่ใช้สำหรับเจ้าสาวอินเดีย
นิยมใช้สีแดงซึ่งถือเป็นสิริมงคล

ชุดเจ้าสาวแบบนี้มีราคาสูงเป็นหลักหมื่นถึงแสนบาท และนิยมส่งไปทำที่อินเดีย

ส่วนเจ้าบ่าวสินคู่ได้รับการยกย่องเป็น "วิษณุ" ผู้ซึ่งถือว่าเป็นของขวัญล้ำค่าที่เทพเจ้าเท่านั้นสมควรจะได้รับ ส่วนใหญ่แล้วเจ้าบ่าวมักจะสวมชุดแบบโบราณ โดยเฉพาะในทางตอนใต้ เจ้าบ่าวจะมีผ้าโพกศีรษะ ที่มีการประดับด้วยดอกไม้

เชอร์วานี (Sherwani) เป็นเสื้อคลุมตัวยาว นิยมสวมทับชุดกुरตา-จुरิดาร์ ในโอกาสสำคัญ เช่นงานแต่งงาน งานหมั้น งานเทศกาล งานประเพณี และงานเฉลิมฉลองต่างๆ เป็นเสื้อคลุมที่พัฒนามาจากเสื้อคลุมยาวที่แสดงเอกลักษณ์อันสง่างามของวัฒนธรรมการแต่งกายแบบอินเดีย โดยรูปแบบการตัดเย็บที่ปรับเปลี่ยนเป็นแบบตะวันตกมากขึ้น รูปแบบเสื้อเป็นเสื้อตัวยาวถึงเข่า ผ้าหนา ติดกระดุม คอเป็นแบบคอจีน ผ้าที่ใช้มักเป็นผ้าทอยก หรือ ปักลวดลายอันวิจิตรด้วยเส้นไหมหรือคิ่นเงินคิ่นทอง โดยมีผ้าคลุมใช้พาดบ่า

ภาพจาก <http://www.musaniphoto.com/AnikaBridal/AnikaBridal.htm>

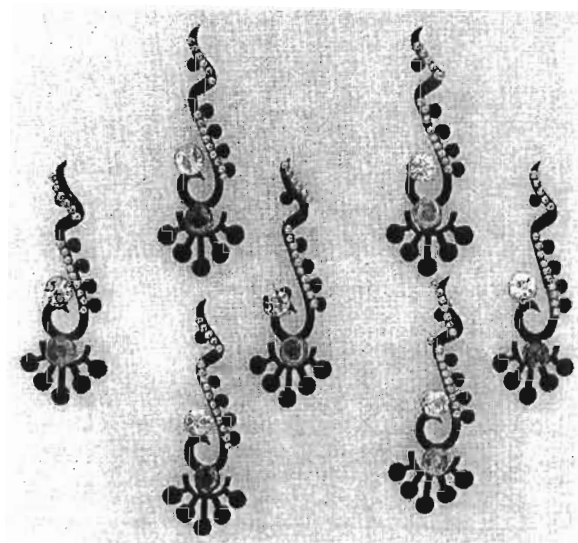
ทั้งนี้ ชุดชุดแบบสากลได้รับความนิยมเป็นชุดเจ้าบ่าวด้วยเช่นกัน

๔ การตกแต่งร่างกาย

๔.๑ บินดี Bindi หรือจุดกลางหน้าผาก เดิมเป็นสัญลักษณ์มงคลสำหรับสตรีที่แต่งงานแล้ว ปัจจุบันได้กลายมาเป็นแฟชั่นทั่วไป ที่ไม่ได้เป็นไปตามสัญลักษณ์แบบดั้งเดิม และมีรูปแบบต่างๆ มากขึ้นจากเดิมที่เป็นเพียงจุดกลม

ภาพจาก http://www.mckinnonsc.vic.edu.au/projects/asia/india-pix/Bindi_Women.jpeg

ภาพจาก <http://www.dollsofindia.com/product/FA50>

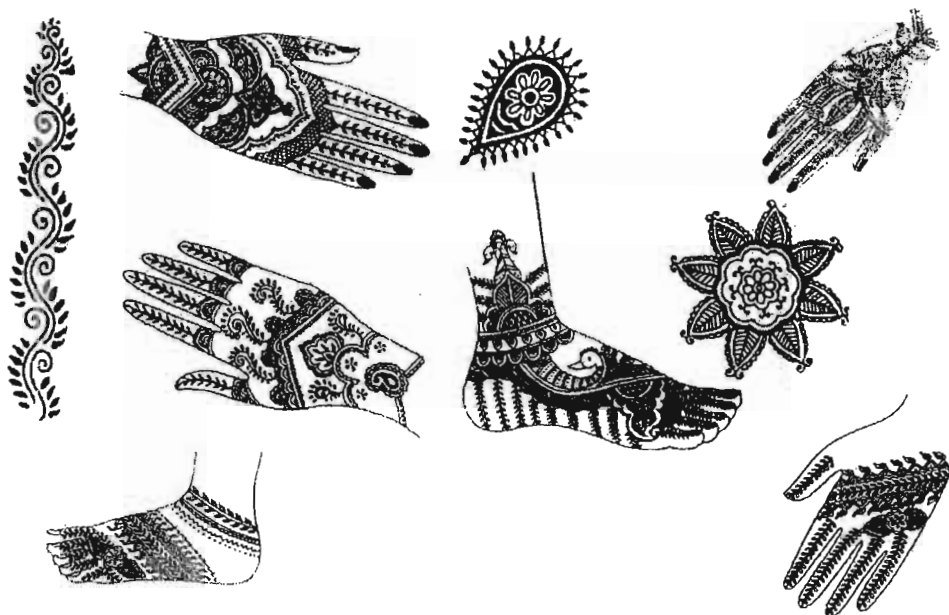
รูปแบบbindiในแฟชั่นปัจจุบัน

๔.๒ เฮนนา หรือ มเหนดี Henna or Mehndi เป็นสมุนไพรที่ใช้วาดลงบนผิวหนังส่วนที่มือและเท้าของสตรีอินเดีย ถือเป็นการตกแต่งร่างกายอย่างหนึ่ง ในพิธีแต่งงาน เจ้าสาวจะตกแต่งร่างกายด้วยการวาดเฮนนาที่มือและเท้าอย่างงดงาม ปัจจุบันการตกแต่งเฮนนากลายเป็นแฟชั่นอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในโลกตะวันตกที่เริ่มนิยมเฮนนามาตั้งแต่ราว ค.ศ ๑๕๕๐ เป็นต้นมา

ภาพจาก <http://www.mehndidesigns.com/aboutmehndi.html>

การตกแต่งมือและเท้าด้วยเฮนนา

ภาพจาก http://www.hennapenna.us/shopping_page.html

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ ประชากร/กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างศึกษาการแต่งกายทั้ง ๑๓ ชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้น ได้แก่

๑ กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๒ จาม บ้านครัว คลองมหานาคและคลองแสนแสบ เขตราชเทวี และเขต ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

๓ จีน ตัวแทนจากเขตบางรัก

๔ ของ ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี

๕ ชาวไทยภาคกลาง ตัวแทนชุมชนจากบ้านหน้าโคก อำเภอผักไห่ จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

๖ ไทยครั้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

๗ ไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๘ ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

๙ ไทยเวียงอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

๑๐ ไทยหล่ม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

๑๑ มลายูถิ่นไทย ในเขตมัสยิดจักรพงษ์ กรุงเทพมหานคร

๑๒ มอญบ้านสามเรือน หมู่ที่ ๔ ตำบล คลองควาย อำเภอสามโคก

จังหวัดปทุมธานี

๑๓ ชาวอินเดีย กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาเป็น ๓ กลุ่ม คือ

- อินเดียฮินดู วัดแขก สีลม และ กลุ่มสมาคมชาวฮินดู เป็นต้น

- อินเดียสิกข์ โดยจะใช้วัดสิกข์ ครูควาราศีครูสิงห์สภา

- อินเดียมุสลิม ในการศึกษาครั้งนี้ จะมุ่งไปที่ กลุ่มสมาคมธุรกิจไทยอินเดียใน

ประเทศไทยรวมถึงกลุ่มพ่อค้าผ้าและเพชรพลอยในย่านพาหุรัด และสำเพ็ง

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๑ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์ชุมชนทั้ง ๑๓ ชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้น ซึ่งมีรูปแบบ และอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมการแต่งกายแตกต่างกัน

๓.๒.๒ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุน ตามในเรื่องทัศนคติ ความสำคัญ ความนิยม

๓.๒.๓ เครื่องมือสเก็ชและระบายภาพ เช่น กระดาษ ดินสอสี ปากกาสีต่างๆ พู่กัน สีน้ำ หรือสีโปสเตอร์

๓.๒.๔ กล้องถ่ายรูปเพื่อเก็บรวบรวมภาพถ่ายเครื่องแต่งกายทั้ง ๑๓ ชชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้น วัสดุกรรมวิธีการผลิตและรูปแบบลวดลายผ้า ตลอดจนการบันทึกบุคคล เหตุการณ์ กิจกรรมและสภาพแวดล้อม

๓.๒.๕ กล้องวิดีโอเพื่อบันทึกภาพการจัดเวทีกระบวนการมีส่วนร่วม

๓.๒.๖ แบบบันทึกใช้ในการบันทึกรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์ บันทึกกิจกรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยในการจำ

๓.๒.๗ เครื่องบันทึกเสียง สำหรับบันทึกเสียงการสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญ

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๑ การศึกษาเอกสาร ทั้งที่เป็นเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง รวมทั้งสมุดภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ตีพิมพ์แล้ว

๓.๓.๒ การศึกษาภาคสนาม การเลือกสรร เครื่องแต่งกายของ ๑๓ ชชาติพันธุ์และ ๒ ชนชั้น ที่มีวัฒนธรรมการแต่งกาย

๓.๓.๓ วิธีการดำเนินงาน

๑ การศึกษาจากเอกสาร

๒ การศึกษาภาคสนาม โดยใช้ กระบวนการชุมชนมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

๒.๑ การจัดประชุมปฏิบัติการผู้แทนแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ๑๓ ชชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้นเพื่อวางแผนทางการเก็บข้อมูล และเพื่อทราบสภาพข้อมูลของชุมชน

๒.๒ เปิดเวทีขอความเห็นชอบ และการเลือกสรรจากตัวแทนชุมชน จากแกนนำ ๑๓ ชชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้น

๒.๓ แกนนำจาก ๑๓ ชชาติพันธุ์ และ ๒ ชนชั้น เปิดเวทีเลือกสรรเครื่องแต่งกายชนเผ่าของตน จำนวนชาติพันธุ์ละ ๒ ครั้ง โดยใช้ตัวอย่างที่ได้จากการศึกษาเอกสาร มาเป็นเครื่องมือในการเปิดเวทีชาติพันธุ์

๒.๔ นำผลสรุปการคัดเลือกเครื่องแต่งกายของแต่ละชาติพันธุ์ จัดทำ Pattern

๓.๔ การสรุปผล

การรายงานผล ซึ่งประกอบด้วยภาพถ่าย ภาพลายเส้น และPATTERN ในระบบดิจิทัล

๓.๕ จัดทำเป็นเอกสารต้นฉบับพร้อมพิมพ์

นำผลการวิจัย เครื่องแต่งกายจาก ๑๓ ชาติพันธุ์ และ ๒ชนชั้น มาเลือกสรร และจัดทำเป็นเอกสารต้นฉบับพร้อมพิมพ์

รายงานความก้าวหน้าโครงการ ภูมิไทย ชูดีไทย ภาคกลาง
ฉบับสมบูรณ์
เล่ม 2

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลัปลึง กงชนะ และคณะ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐

บทที่ ๔

วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ภาคกลางในรอบ ๘๐ ปี

๔.๑ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในรอบ ๘๐ ปี

๔.๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จามในรอบ ๘๐ ปี

การศึกษารูปแบบของชุดเครื่องแต่งกายนี้จะแบ่งออกตามเพศ วัย โดยการศึกษาจะแบ่งเป็น ๓ ยุค คือ ยุคที่ ๑ (๘๐ - ๕๐ ปี) ยุคที่ ๒ (๕๐ - ๒๐ ปี) และยุคที่ ๓ (๒๐ ปี - ปัจจุบัน)

๔.๒.๑ การแต่งกายในชุดประจำวันของผู้ชายวัยผู้สูงอายุชาวจาม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ - ๕๐ ปี)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

ในยุคที่ ๑ นี้ชายวัยสูงอายุจะไม่นิยมสวมเสื้อ ยกเว้นเมื่อทำงานนอกบ้านอาจสวมเสื้อคอกลมผ้าป่าน แขนสั้นและแขนยาว มีกระดุมด้านหน้าและมีกระเป๋

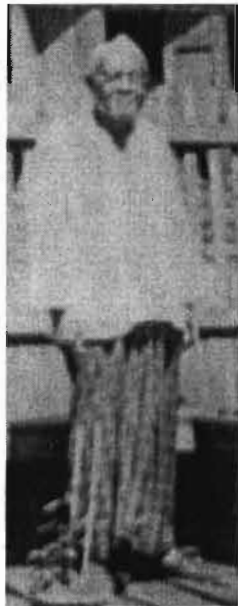
● โสร่ง กางเกง

ในยุคนี้ชายวัยสูงอายุจะนุ่งโสร่งตาตารางหมากรุกเป็นหลัก โดยจะเป็นโสร่งผ้าด้ายธรรมดา หาซื้อตามร้านซึ่งคนจีนทอขายในตรอกสำเพ็ง มีบ้างบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยจะมีการนุ่งกางเกงผ้าแพรขาวบ้าง และเปลี่ยนไปนุ่งกางเกงขาวผ้าธรรมดา ตามนโยบายรัฐนิยมของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม

ทรงผม ของชายในวัยผู้สูงอายุ จะไว้ผมสั้น และจะสวมหมวกก่าปิเยาะอยู่ติดศีรษะตลอดเวลา

รองเท้า ไม่นิยมสวมใส่ หากสวมรองเท้าก็จะเป็นรองเท้าแตะหนึบยางรถยนต์หรือรองเท้าแตะฟองน้ำ

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ – ๖๐ ปี)

ที่มาของภาพ : คุณณามิละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

● เสื้อ

ในยุคที่ ๒ นี้ ชายสูงอายุส่วนน้อยยังคงไม่สวมเสื้อ แต่ส่วนใหญ่เริ่มสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือเสื้อทรงแขนสั้นหรือแขนยาวในชีวิตประจำวัน โดยแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากยุคที่ ๑ เลย

● โสร่ง กางเกง

ในยุคนี้ก็ยังคงสวมโสร่งผ้าทอลายตารางหมากรุก ดังเช่นในอดีต แม้ในช่วงระยะกลางและปลายยุคเริ่มกลับมานิยมกางเกงผ้าแพร แต่ก็ยังคงสวมใส่เป็นส่วนน้อย

ทรงผม ยังคงตัดสั้นเช่นในอดีต และสวมหมวกก่าปิเยาะติดศีรษะอยู่ตลอดเช่นกัน
รองเท้า สวมรองเท้าฟองน้ำแบบหนึบ และแบบสวม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

คุณเกษม บินมะฮมุด กับชุดแต่งกายในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีรูปแบบการแต่งกายคือ สวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นมีปก และนุ่งโสร่งลายตารางหมากรุก ซึ่งไม่ต่างจากชายผู้สูงอายุในอดีต

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

ตั้งแต่ ๒๐ปีก่อนจนถึงปัจจุบัน รูปแบบการแต่งกายของชายสูงอายุในชีวิตประจำวันจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยยังคงนิยมสวมเสื้อเชิ้ต เสื้อกั๊ก ทั้งแขนสั้นและแขนยาวอยู่ และนิยมใช้ผ้าฝ้าย

● โสร่ง กางเกง

เช่นเดียวกับในยุคที่ผ่านมา ชายวัยสูงอายุชาวจามยังคงนุ่งโสร่งลายตารางหมากรุกเป็นหลัก และเป็นโสร่งผ้าด้ายธรรมดา ที่หาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป

ทรงผม ยังคงไว้ผมสั้น และสวมหมวกกาปิเยาะเช่นในอดีต

รองเท้า นิยมสวมรองเท้าแตะ ทั้งฟองน้ำ และหนังเทียม

การแต่งกายในชุดประจำวันของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ชาวจาม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ - ๕๐ ปี)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

ในยุคที่ ๑ ช่วงต้นๆนั้น ชายวัยผู้ใหญ่ชาวจามส่วนมากยังไม่สวมเสื้อ ขณะที่ในช่วงกลางและปลายของยุคที่ ๑ ส่วนใหญ่จะสวมเสื้อผ้าด้ายแบบบางสีอ่อน คอกลมติดกระดุม มีกระเป๋าด้านหน้า ๑-๓ ใบ

● โสร่ง กางเกง

ในส่วนของการแต่งกายท่อนล่าง ชายวัยผู้ใหญ่จะนุ่งโสร่งเป็นหลัก โดยโสร่งจะเป็นผ้าด้ายธรรมดา ซึ่งวิธีการนุ่งจะเป็นแบบปายผ้าซ้อนกันแล้วพับม้วนให้แน่น แต่หากต้องทำงานในไร่ในสวนก็จะนุ่งถกเขมรเพื่อความสะดวกในการทำงาน ต่อมาจนถึงช่วงกลางยุคที่ ๑ จึงเริ่มมีการใส่กางเกงบ้าง อันเป็นผลมาจากการประกาศนโยบายรัฐนิยมในปีพ.ศ.๒๔๘๔ ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยเป็นกางเกงขาวผ้าด้ายธรรมดา

ทรงผมของชายวัยผู้ใหญ่ หากรับราชการก็จะตัดทรงมหาดไทย บุคคลทั่วไปไว้ผมสั้นทรงทรง ในช่วงนี้ผู้ชายส่วนใหญ่จะใส่หมวกกาปิเยาะติดศีรษะอยู่ตลอดเวลา

รองเท้า ช่วงต้นยุค ส่วนใหญ่ไม่ได้สวมรองเท้า เนื่องจากทางเดินในหมู่บ้านจะเป็นคันดินหรือสะพานไม้ทอด การเดินด้วยเท้าเปล่าจึงสะดวกมากกว่า ยกเว้นเมื่อออกนอกเขตหมู่บ้านจึงสวมรองเท้าตามนโยบายรัฐนิยม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ – ๒๐ ปี)

ภาพถ่ายชายวัยผู้ใหญ่ เมื่อ
ประมาณ ๕๐ ปีที่ผ่านมา
แสดงให้เห็นการแต่งกาย
ด้วยเสื้อยืดคอกลมและ
เสื้อเชิ้ต

ที่มาของภาพ : คุณณัฐมีละอัส จิตหยาดสุวรรณ

● เสื้อ

ในยุคที่ ๒ นี้ ชายวัยผู้ใหญ่ที่ไม่สวมเสื้อผ้าเริ่มลดลง จะนิยมสวมเสื้อผ้ายืดคอกลมแขนสั้นมากขึ้น รวมทั้งเสื้อคอเชิ้ตแขนสั้นก็มีมากขึ้น ในช่วงกลางถึงปลายยุคที่ ๒ ก็เริ่มมีการใส่เสื้อยืดโดยส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อกีฬาสี และเสื้อคอกลมยืดอกสีขาวและเสื้อยืดมีปก

● โสร่ง กางเกง

ในยุคนี้ ชายวัยผู้ใหญ่ยังคงนุ่งโสร่งเป็นหลัก เนื่องจากสะดวกในเวลาจะทำละหมาด(ซึ่งทำวันละ ๕ เวลาคือกล่าวข้างต้น) พร้อมกับทำงานในชีวิตประจำวัน ขณะที่การนุ่งกางเกงก็เริ่มมีแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ และไม่ผิดตามหลักศาสนา (การแต่งกายของชาวมุสลิม ต้องปกปิดอวัยวะอย่างน้อยตั้งแต่ สะดือลงไปถึงหัวเข่า) กางเกงที่นิยมนุ่งก็จะเป็นกางเกงผ้าธรรมดา รวมไปถึงกางเกงผ้ายืดอก (ชุดนักกีฬา)

ทรงผมก็ยังนิยมตัดสั้นตามสมัยนิยม บางครั้งก็ตัดเลียนแบบผู้ที่ตนชื่นชอบ

รองเท้า ในยุคนี้นิยมรองเท้าแตะเป็นส่วนใหญ่ ที่นิยมสวมใส่คือ คราซังขาว

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

ในช่วงยุคที่ ๓ นี้ ชายวัยผู้ใหญ่ที่ไม่สวมเสื้อแทบจะไม่มีเลย ยกเว้นกรณีอยู่แต่ในบ้าน เท่านั้น ส่วนการแต่งกายในชีวิตประจำวันก็จะสวมเสื้อเชิ้ตเป็นหลัก ซึ่งมีทั้งคอเชิ้ตและคอปกขาวยวมไปจนถึงเสื้อยืด ทั้งคอปก และคอกลม (เสื้อกีฬา) และมีสีสันหลากหลายมากยิ่งขึ้น

● ไส้ รัง กางเกง

เช่นเดียวกับทุกยุคที่ผ่านมา เครื่องแต่งกายท่อนล่างของชายวัยผู้ใหญ่ชาวจาม จะต้องปกปิดตามหลักศาสนา คือ อย่างน้อยตั้งแต่สะดือถึงหัวเข่า ดังนั้น ส่วนใหญ่จึงนุ่งโสร่งและกางเกงขายาวเป็นหลัก หรืออย่างน้อยจะเป็นกางเกงขาสามส่วนขายาวเลยหัวเข่า โดยโสร่งเป็นโสร่งผ้าด้ายธรรมดาหาซื้อตามท้องตลาดทั่วไป ส่วนกางเกงก็จะเป็นทั้งผ้ายีน ผ้าด้าย หรือผ้าอื่นๆ ตามความต้องการ

รองเท้า มีการสวมรองเท้าที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะเป็นรองเท้าแตะ ทั้งฟองน้ำ และหนังเทียม ส่วนผู้ที่ทำงานนอกบ้านก็จะสวมใส่รองเท้าหุ้มส้น

ทรงผม ส่วนใหญ่ยังคงไว้ผมสั้น

การแต่งกายในชุดประจำวันของเด็กชายชาวจาม

การแต่งกายของเด็กชายในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ - ๕๐ ปี)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

◎ เสื้อ

ในช่วงยุค ๘๐ - ๕๐ ปีที่ผ่านมา เด็กชายมุสลิมชาวจาม ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันจะไม่ได้เสื้อเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไป หากจะใส่ก็จะเป็นเสื้อผ้าด้ายธรรมดา ดิดกระดุม

◎ โสร่ง กางเกง

ขณะที่ท่อนล่างมักจะนุ่งโสร่งเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการนุ่งโสร่งจะใช้วิธีปายผ้าซ้อนกันแล้วพับม้วนให้แน่น ซึ่งจะแตกต่างกับการม้วนผ้าขาวม้าหรือโสร่งของชาวไทยโดยทั่วไป ซึ่งมักจะนุ่งโดยยึดชายสองข้างเข้าหากันแล้วขมวดเป็นปม ขณะเดียวกัน ด้วยวัยของเด็กซึ่งจำเป็นต้องมีกิจกรรมมากมาย การนุ่งโสร่งยาวๆ ย่อมไม่สะดวกในการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เด็กชายจามในสมัยก่อนจึงนุ่งผ้าโสร่งในรูปแบบที่แตกต่างกันไป บางคนจะใช้ผ้าโสร่งโพกศีรษะและเปลือยท่อนล่างวิ่งเล่นเพื่อไม่ให้ผ้าโสร่งเปื้อน บางคนจะใช้ผ้าโสร่งคล้องไหล่เฉียง บางคนก็นุ่งโสร่งแบบถกเขมร โดยการม้วนโสร่งเป็นหางยาวสอดเข้าใต้ระหว่างขาและหนีบกับชายโสร่งด้านหลัง ขณะที่โสร่งที่ใช้ก็จะเป็นโสร่งผ้าด้ายธรรมดา

ทรงผมของเด็กชายในสมัยนั้นมักจะตัดสั้น บางคนก็โกนผม ไม่มีรูปแบบของทรงผมที่แน่นอนขึ้นกับความต้องการของแต่ละบุคคล

ในส่วนเครื่องประดับ สำหรับเด็กชายไม่มีการสวมใส่เครื่องประดับ ถ้าจะมีก็จะเป็นกำไลข้อเท้าซึ่งมักจะทำจากนาหหรือเงิน ส่วนรองเท้าไม่นิยมสวมใส่

การแต่งกายของเด็กชายในช่วงยุคที่๒ (๕๐ปี-๖๐ปี)

ภาพถ่ายการแต่งกายของเด็กชายชาวจามเมื่อประมาณ ๕๐ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีรูปแบบการแต่งกายคือ สวมเสื้อเชิ้ต กางเกงขาสั้น กางเกงนักเรียน

ที่มาของภาพ : คุณณามิละห์ จิตหยาดสุวรรณ

◎ เสื้อ

ในช่วงต้นยุค ๕๐ ปี ที่ผ่านมานี้ ขณะอยู่บ้านหรือบริเวณไม่ห่างจากบ้าน เด็กชายชาวจาม ยังคงไม่สวมเสื้อเช่นเดียวกับแต่ก่อน ต่อมาจึงเริ่มใส่เสื้อเชิ้ต โดยส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อนักเรียน หรือเสื้อเชิ้ตแบบอื่น และเริ่มใส่เสื้อยืดคอกลมรวมถึงเสื้อกีฬาอยู่บ้าน ในช่วงปลายของยุค

◎ โสร่ง กางเกง

ในส่วนเครื่องแต่งกายที่อนาลัง ยังคงนุ่งโสร่งอยู่ซึ่งมีรูปแบบการนุ่งไม่ต่างจากในช่วงยุคที่ ๑ จนมาถึงช่วงตอนกลางยุคที่ ๒ จึงเริ่มมีเด็กชายบางส่วนใส่กางเกงนักเรียนขาสั้น หรือขายาว ขณะเดียวกันส่วนใหญ่ยังคงนุ่งโสร่ง และโสร่งก็ยังคงถูกใช้ในช่วงของการทำพิธีละหมาดเป็นหลัก ขณะเดียวกันในช่วงปลายของยุคก็จะเริ่มใส่ชุดกีฬา เนื่องจากอยู่ไม่ห่างจากสนามกีฬาแห่งชาติมากนัก

ทรงผม เริ่มตัดเกรียนเป็นทรงนักเรียน สำหรับผู้ที่เรียนหนังสือ ขณะที่บางส่วนก็ไว้ผมสั้น

รองเท้า เริ่มใส่รองเท้าแตะหนังรถยนต์ตั้งแต่ปลายยุคแรก จนกระทั่งในยุคที่ ๒ เริ่มใส่แตะฟองน้ำตราช้างดาว บางส่วนเริ่มใส่รองเท้าผ้าใบ และรองเท้านักเรียน

การแต่งกายของเด็กชายในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี - ปัจจุบัน)

ที่มาของภาพ : คุณณามิละห์ จิตหยาดสุวรรณ

◎ เสื้อ

ในช่วงยุคที่ ๓ นี้ หากอยู่นอกบ้าน เด็กชายชาวจามส่วนใหญ่จะสวมเสื้อหลากหลาย ซึ่งเป็นเสื้อสำเร็จรูป มีทั้งเสื้อยืดลายการ์ตูน เสื้อยืดกีฬา เสื้อเชิ้ตแขนสั้น และจะเลือกสีตามความพอใจ

◎ โสร่ง กางเกง

ในยุคนี้เด็กชายชาวจามส่วนใหญ่จะนุ่งโสร่งในชีวิตประจำวันน้อยลง นอกจากจะนุ่งเมื่อประกอบศาสนกิจเป็นหลัก แต่จะสวมกางเกงขาสั้น และกางเกงขายาว มีทั้งกางเกงผ้าธรรมดา กางเกงยีน และกางเกงกีฬาผ้ายืด

ในขณะที่เด็กส่วนใหญ่จะสวมรองเท้าแตะเป็นหลัก ยกเว้นออกห่างจากบริเวณบ้านหรือไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าจะสวมรองเท้าผ้าใบ หรือรองเท้ารัดส้น

การแต่งกายในชุดประจำวันของผู้หญิงวัยสูงอายุชาวจาม
การแต่งกายของผู้หญิงวัยสูงอายุในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ – ๙๐ ปี)

คุณศิริพรรณ บินฮูเซ็น แสดงรูปแบบการแต่งกายของหญิงชาวจาม
ในอดีต คือสวมเสื้อแขนกระบอกนุ่งโจงกระเบนผ้าลาย

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

ในช่วงตอนต้นของยุคที่ ๑ หญิงวัยสูงอายุชาวจามจะใช้ผ้าแถบคาดอกเช่นเดียวกับคนไทย โดยทั่วไป มีบางส่วนสวมเสื้อแขนกระบอกยาวเสมอข้อศอก เพื่อความสะดวกในการทำงานบ้าน ผ้าคาดอกที่ใช้เป็นผ้าธรรมดาไม่ใช่ผ้าไหม โดยใช้ทั้งผ้าพื้นและผ้าลายดอก ส่วนเสื้อแขนกระบอกก็ใช้ผ้าพื้นธรรมดา นิยมสีขาวหรือสีอ่อนมากกว่าสีเข้ม

● โจงกระเบน ปาเต๊ะ

ในช่วงตอนต้นยุคที่ ๑ หญิงวัยสูงอายุชาวจามยังคงนุ่งโจงกระเบนอยู่ โดยใช้ผ้าฝ้ายธรรมดา ไม่ใช่ผ้าไหม และนิยมสีทึบ เช่น สีดำ นอกจากนี้ยังนิยมนุ่งโจงกระเบนผ้าลายเมื่อเข้าสู่ช่วงกลางถึงปลายของยุคที่ ๑ หญิงวัยผู้ใหญ่ชาวจามนิยมนุ่งผ้าถุง ผ้าปาเต๊ะแทนตามนโยบายรัฐนิยม

ทรงผม ของหญิงวัยสูงอายุ นิยมไว้ผมยาวเกล้ามวยต่ำ

รองเท้าไม่สวมใส่ หรือหากใส่ก็ใส่รองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ - ๒๐ ปี)

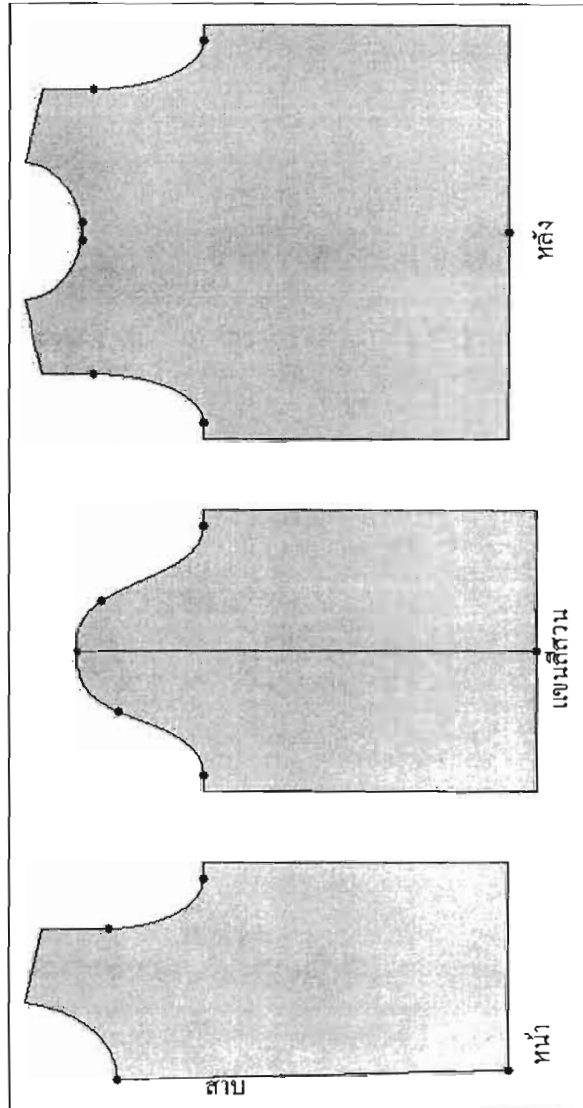
คุณยายอาอิชะอ์ บินมะสมุด

ภาพถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่งกายด้วย
เสื้อคอใบโพธิ์แขนกระบอก นุ่งผ้าปาเต๊ะ
ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

ภาพถ่ายเมื่อประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา หญิงสูงอายุแต่งกายด้วยเสื้อคอใบโพธิ์แขนกระบอก นุ่งผ้า
ปาเต๊ะ นุ่งทอผ้าไหม

ที่มาของภาพ : คุณญามีละอ์ จิตหยาดสุวรรณ

โครงสร้างเสื้อคอใบโพธิ์แขนกระบอก

● เสื่อ

ในยุคที่ ๒ การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงวัยสูงอายุไม่แตกต่างจากในยุคที่ ๑ คือนิยมสวมเสื่อ แขนกระบอก เสื้อคอกระเช้า โดยใช้ผ้าฝ้ายตัดเย็บ ซึ่งมีทั้งซื้อมาและตัดเย็บเอง

● ผ้าปาเต๊ะ ผ้าถุง

ในช่วงยุคที่ ๒ นี้ การนุ่งโจงกระเบนเริ่มหมดไป หญิงสูงอายุนิยมนุ่งผ้าปาเต๊ะ และผ้าถุงแทน โดยสีของผ้าปาเต๊ะที่นิยมคือสีเหลือง ลายดอกไม้ โดยซื้อจากพ่อค้าที่นำมาขายจากประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ที่ชุมชนบ้านครัวเหนือในอดีตก็มี โรงพิมพ์ผ้าปาเต๊ะเองด้วย

ทรงผมยังนิยมไว้ผมยาวเกล้ามวยต่ำ

รองเท้าสวมรองเท้าแตะ

ลายผ้าของผ้าลายที่นิยมนำมานุ่งโจงกระเบนในอดีต

ลายผ้าปาเต๊ะส่วนใหญ่จะเป็นลายดอกไม้สวยงาม

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

คุณยายณามีละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ สวมเสื้อผ่าหน้าติดกระดุม คอกลม แขนกระบอก และนุ่งผ้าปาเต๊ะ

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

ในยุคที่ ๒ การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงสูงอายุไม่แตกต่างจากในยุคที่ ๑ และ ๒ คือนิยมสวมเสื้อแขนกระบอกผ่าหน้าติดกระดุมมีทั้งผ้าลูกไม้และผ้าพื้นธรรมดา และเสื้อคอกระเช้า โดยใช้ผ้าฝ้ายตัดเย็บ ซึ่งมีทั้งซื้อมาและตัดเย็บเอง

● ผ้าปาเต๊ะ ผ้าถุง แฉีก

ในยุค ๒๐ ปีที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ไม่มีหญิงสูงอายุผู้นุ่งโจงกระเบนแล้ว มีแต่นุ่งผ้าปาเต๊ะ และผ้าถุง และมีบางส่วนผู้นุ่งกระโปรงแฉีกแทน

ทรงผมหญิงผู้สูงอายุมีทั้งไว้ผมยาวเกล้ามวยต่ำ และตัดสั้นแค่คอ
รองเท้านิยมสวมรองเท้าแตะฟองน้ำเป็นส่วนใหญ่

การแต่งกายในชุดประจำวันของหญิงวัยผู้ใหญ่ชาวจาม

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ – ๕๐ ปี)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

ที่มาของภาพ: สมุดภาพวิวัฒนาการการแต่งกาย

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

● เสื่อ

ในช่วงตอนต้นของยุคที่ ๑ หญิงวัยผู้ใหญ่ชาวจามจะใช้ผ้าแถบคาดอก เช่นเดียวกับคนไทย โดยทั่วไป นอกจากนี้ยังสวมเสื่อคอกระเช้า และมีบางส่วนสวมเสื่อแขนกระบอกยาวเสมอข้อศอก เพื่อความสะดวกในการทำงานบ้าน ผ้าแถบคาดอกที่ใช้เป็นผ้าธรรมดาไม่ใช่ผ้าไหม โดยใช้ทั้งผ้าพื้นและผ้าลายดอก ส่วนเสื่อคอกระเช้าใช้ผ้าฝ้าย และเสื่อแขนกระบอกก็ใช้ผ้าพื้นธรรมดา นิยมสีขาวหรือสีอ่อนมากกว่าสีเข้ม เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายของยุคที่ ๑ ก็จะสวมเสื่อแขนสั้นหรือแขนงูดตามสมัยนิยม

● โจงกระเบน ผ้าถุง ผ้าปาเต๊ะ

ในช่วงตอนต้นยุคที่ ๑ หญิงวัยผู้ใหญ่ชาวจามยังคงนุ่งโจงกระเบนอยู่ โดยใช้ผ้าฝ้ายธรรมดา ไม่ใช่ผ้าไหม และนิยมสีทึบ เช่น สีดำ และนุ่งผ้าลายเมื่อเข้าสู่ช่วงกลางถึงปลายของยุคที่ ๑ หญิงวัยผู้ใหญ่ชาวจามนิยมนุ่งผ้าถุง ผ้าปาเต๊ะแทน ตามนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยมี

โรงพิมพ์ผ้าอยู่ที่สุดเขตบ้านครัวเหนือบริเวณมัธยมวัดธาตุฟ้าละห์เยื้องกับบ้านจิม ทอมป์สันในปัจจุบัน และมีลานมะเกลือสำหรับย้อมและตากผ้าที่ย้อมแล้วอยู่ในบริเวณดังกล่าว(ปัจจุบันไม่มีแล้ว)

ทรงผมของหญิงวัยผู้ใหญ่ในชีวิตประจำวันเดิมเป็นผมยาวเกล้ามวยต่ำ ต่อมาในช่วงกลางของยุคที่ ๑ เริ่มนิยมผมสั้นคัตลอน

รองเท้า ยังไม่นิยมสวมใส่ในช่วงแรก แต่จะมารวมใส่รองเท้าแตะและรองเท้าหุ้มส้น ในช่วงกลางของยุคตามนโยบายรัฐนิยมเช่นเดียวกัน

ภาพคุณไชหนับ สุมานะนันท์ ถ่ายเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๐ จะเห็นรูปแบบการแต่งกาย เป็นเสื้อแขนสั้น ปกใหญ่ ผ้าถุงใช้ผ้าลายดอก ผมสั้นคัตลอน

ภาพคุณมารียะห์ สุมานะนันท์ ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ เช่นเดียวกัน มีรูปแบบการแต่งกายเป็นเสื้อแขนสั้นไม่มีปก ผ้าถุงสีพื้น ผมสั้นคัต

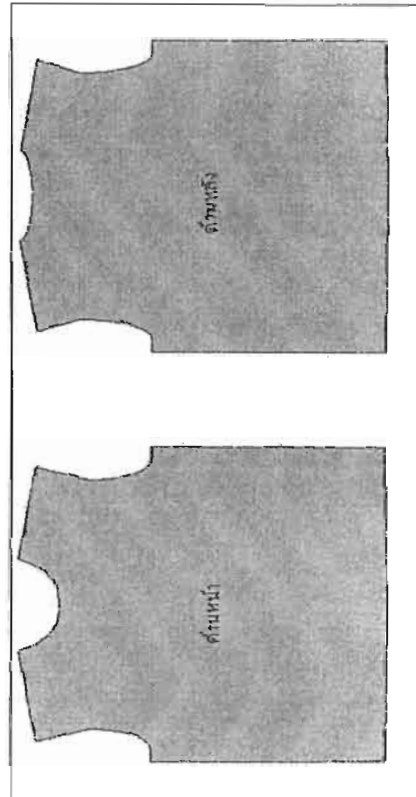

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

รูปแบบการแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่เมื่อ ๔๐ปีที่ผ่านมา
ที่มาของภาพ : คุณณามิละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่
ในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ - ๒๐ปี)

โครงสร้างเสื้อแขนงู

● เสื้อ

ในช่วงยุคที่ ๒ ตอนต้น ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ยังคงนิยมเสื้อคอกระเช้า เสื้อเชิ้ตแขนสั้น และแขนงูอยู่ โดยเสื้อจะเป็นเสื้อมีปกใหญ่ หรือไม่มีปก เนื้อผ้าเป็นผ้าธรรมดา เนื้อเบา ที่นิยมใส่จะเป็นสีพื้น สีสอ่อน บางรายจะใช้ผ้ามีลวดลายตามชอบ ในช่วงกลางและปลายยุคเนื่องจากแฟชั่นเสื้อสำเร็จรูปเริ่มมีมากขึ้น ความนิยมในการสวมเสื้อจึงเปลี่ยนไปตามแฟชั่นซึ่งหลากหลายมากขึ้น

● ผ้าถุง ผ้าปาเต๊ะ

ในยุคนี้ช่วงต้น ยังคงนุ่งผ้าถุงลินินสีพื้น ไม่มีลายและผ้าปาเต๊ะอยู่ จนถึงช่วงกลางถึงปลายเริ่มมีแฟชั่นกระโปรงสำเร็จรูป หญิงวัยผู้ใหญ่จึงหันมาสวมกระโปรงตามสมัยนิยม

ในส่วนของการเกล้า ส่วนใหญ่นิยมสวมรองเท้าน้ำเต้าแต่ในเวลาต่อมาเริ่มหันมาสวมรองเท้าหุ้มข้อสันเตี้ยมากขึ้น

ทรงผม ในยุคนี้ยังคงนิยมไว้ผมยาว และผมสั้นตัดลอน เหมือนในยุคที่ผ่านมา
การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่ ๓ (๒๐ปี - ปัจจุบัน)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในยุคนี้ออกจะเข้าแบบจะหาคนใส่ไม่ได้เว้นแต่หญิงสูงอายุ ส่วนเสื้อจี๊ดแขนสั้นหรือแขนกุด เริ่มลดลง ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่เริ่มแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งมีจำหน่ายมากมายและราคาถูก โดยจะสวมเสื้อทั้งจี๊ด คอกลม คอปก แขนสั้น รวมทั้งเสื้อยืดอกกลมและคอปก ขณะที่การคลุมศีรษะด้วยผ้า(คลุมฮิญาบ)ในชีวิตประจำวันเริ่มมีมากขึ้น

● ผ้าถุง ผ้าปาเต๊ะ กระโปรง กางเกง

ในช่วงยุคที่ ๓ นี้ หญิงวัยผู้ใหญ่โดยเฉพาะวัยรุ่น ไม่นิยมนุ่งผ้าถุง หรือผ้าปาเต๊ะ แต่จะหันมานิยม กระโปรง หรือกางเกงขายาวมากกว่า เนื่องจากเป็นกระโปรงหรือกางเกงสำเร็จรูปเป็นส่วนใหญ่จึงหาซื้อได้ง่ายและสามารถเลือกแบบได้ตามความพอใจ โดยกระโปรงและกางเกงที่นิยมจะเป็นผ้ายีน ผ้ายืค

ในส่วนของการผมนั้น หลากหลายตามแฟชั่น มีทั้งผมยาว ผมสั้นตรง ผมสั้นคัต ผมยาวคัตลอน ฯลฯ

รองเท้า ยังคงนิยมสวมรองเท้าแตะ และรองเท้าส้นเตี้ยอยู่

การแต่งกายในชุดประจำวันของเด็กหญิงชาวมลายู

การแต่งกายของเด็กหญิงในช่วงยุคที่๑ (๘๐ปี - ๕๐ปี)

โครงสร้างของเสื้อคอกระเช้า

ที่มาของภาพ : คุณณามิละห์ จิตหยาดสุวรรณ

◎ เสื้อ

เสื้อของเด็กหญิงชาวจามในช่วงยุคที่ ๑ เป็นเสื้อคอกระเช้า สีขาวหรือสีอ่อน ใช้ผ้าด้ายธรรมดา ไม่มีลวดลายใดๆ แต่จะมีจับจีบบริเวณคอเสื้อให้ดูสวยงาม เสื้อคอกระเช้านี้บางรายจะใช้ด้ายถักเป็นลายลูกไม้บริเวณคอเสื้อ เพื่อความสวยงาม เพราะนอกจากจะใช้ใส่ในชีวิตประจำวันแล้ว บางครั้งในงานพิธีการก็นำสวมใส่ด้วย ต่อมาจนถึงช่วงกลางและปลายยุคที่ ๑ เมื่อเด็กหญิงเริ่มเข้าเรียนหนังสือ จึงมักใส่เสื้อนักเรียนซึ่งเป็นเสื้อเชิ้ตเป็นหลัก

◎ ผ้าถุง ผ้าถุง

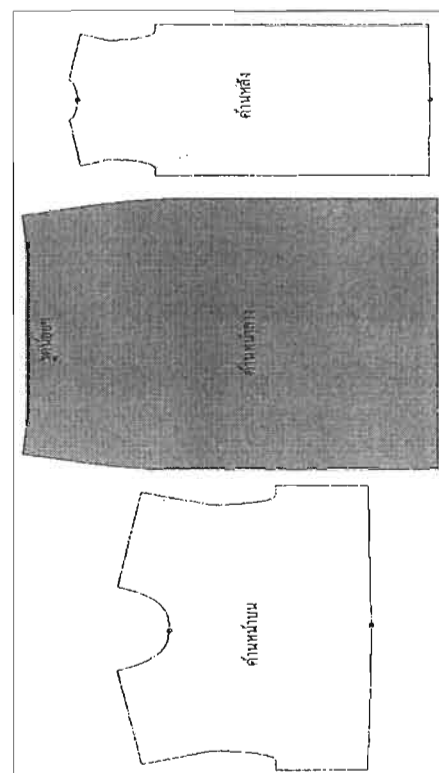
ในยุคที่ ๑ เด็กหญิงชาวจามจะนุ่งผ้าถุง เป็นผ้าลินิน หรือผ้าด้ายธรรมดา และเป็นสีพื้น ไม่มีลวดลายใดๆ ส่วนใหญ่จะเป็นสีดำ หรือสีกรมท่า จนถึงยุคที่เริ่มเรียนหนังสือเด็กบางส่วนสวมเสื้อนักเรียนและนุ่งผ้าถุงไปโรงเรียน ขณะที่บางส่วนจะนุ่งกระโปรงผ้า

ทรงผมของเด็กหญิงในยุคนี้ จะเป็นผมสั้น ผมบ๊อบ ไม่เกล้ามวยเหมือนผู้ใหญ่ ขณะที่บางรายจะไว้ผมยาวและถักเปีย

รองเท้าบางรายไม่ได้สวมใส่ หากมีสวมใส่ก็จะเป็นรองเท้านักเรียน หรือรองเท้าแตะ การแต่งกายของเด็กหญิงในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ปี-๖๐ปี)

เสื้อแขนทูด ผ้าถุงลินิน ผมหบ๊อบ เป็นที่นิยมของเด็กหญิงชาวจาม ในยุคที่ ๒

โครงสร้างเสื้อแขนทูด

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

◎ เสื้อ

ในช่วงยุคที่ ๒ นี้ เด็กหญิงชาวจามบางส่วนยังคงสวมเสื้อคอกระเช้าอยู่ แต่ส่วนใหญ่จะหันมานิยมซื้อเสื้อสำเร็จรูปมากขึ้น เนื่องจากอยู่ไม่ไกลตลาดเสื้อผ้ามากนัก เสื้อที่ซื้อจะเป็นเสื้อเชิ้ตแขนสั้น เสื้อแขนกุศ ที่ใส่สบาย รวมไปถึงเสื้อยืดยังก็เริ่มนิยมใส่แพร่หลายมากขึ้น

◎ ผ้าถุง ผ้าถุง

ในช่วงต้นยุคที่ ๒ ยังนุ่งผ้าถุง โดยผ้าถุงที่ใช้ยังคงเป็นผ้าถุงลินิน ขณะที่ในช่วงปลายยุคทางกงเริ่มแพร่หลาย เด็กหญิงจึงเริ่มหันมานุ่งกางเกงขายาว และกางเกงขาสามส่วนมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นผ้าธรรมดา และผ้ายัด

ทรงผมในยุคนั้น ยังคงไว้ผมสั้น ผมบ๊อบ ใส่รองเท้าแตะ หรือรองเท้าผ้าใบ การแต่งกายของเด็กหญิงในช่วงยุคที่ ๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

◎ เสื้อ

เนื่องจากในยุคปัจจุบัน แฟชั่นเสื้อผ้าของเด็กหญิงมีมากมายหลากหลาย รวมทั้งเสื้อผ้าสำเร็จรูปก็มีจำหน่ายทั่วไปและมีราคาไม่แพงนัก เสื้อของเด็กหญิงชาวจามจึงมีความหลากหลายตามความต้องการของเด็ก ซึ่งมีทั้งเสื้อยืดยัดสารพัดลาย เสื้อเชิ้ตแขนสั้น แขนกุศ

◎ กางเกง กระโปรง

ในยุคนี้ การแต่งกายของเด็กหญิงแทบจะไม่มีการนุ่งผ้าถุงอีกแล้ว โดยส่วนใหญ่จะใส่กางเกงขาสามส่วน และกระโปรงเป็นหลัก กางเกงที่นิยมก็จะเป็นผ้ายีน หรือผ้าชนิดอื่น ขณะที่กระโปรงจะเป็นกระโปรงผ้ายาวเลยเข่า มีลวดลายหลากหลาย

ในส่วนของทรงผม เนื่องจากเด็กหญิงส่วนใหญ่จะยังเรียนหนังสืออยู่ ทรงผมจึงเป็นทรงผมสั้น หรือถ้าไว้ยาวก็จะนิยมถักเปีย

รองเท้านิยมใส่รองเท้าแตะ ทำจากทั้งหนังและฟองน้ำ

๔.๒.๒ การแต่งกายในชุดพิธีการของผู้ชายวัยผู้สูงอายุชาวจาม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ – ๕๐ ปี)

รูปแบบการแต่งกายของชายสูงอายุชาวจามในช่วงยุคที่ ๑
สวมเสื้อกุดรง นุ่งโสร่ง สวมหมวกกาปิเยาะ

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

การแต่งกายในชุดพิธีการของชายวัยสูงอายุชาวจามในยุคที่ ๑ จะคล้ายคลึงกับการแต่งกายของชายชาวจามในวัยผู้ใหญ่ นั่นคือ สวมเสื้อกุดรงคอปิด ผ่าหน้าครึ่งตัว หรือเต็มตัว และติดกระดุม บางส่วนจะคลุมเสื้อคลุมทับข้างนอก เป็นเสื้อที่ชายเสื้อยาวถึงตาคุ่ม หรือยาวแค่เอว เสื้อคลุมตัวนอกมักเป็นเสื้อที่ตัดจากผ้าไหม

● โสร่ง กางเกง

เช่นเดียวกับการแต่งกายของชาวจามในวัยผู้ใหญ่ ชายวัยสูงอายุนิยมนุ่งโสร่งในงานพิธี โดยโสร่งที่นุ่งจะเป็นโสร่งผ้าไหม ลายตารางหมากรุก สีที่นิยมนุ่งคือ สีเขียวหัวเปิด สีครีม สีแดง บานเย็น แดงส้ม

ในยุคนี้ชายสูงอายุนิยมสวมหมวกกาปิเยาะ โดยผู้ที่เคยไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จะนิยมโพกผ้าลายซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลายขาวสลับแดงซึ่งซื้อมาจากนครมักกะฮ์ หรือหากไม่โพกก็จะนำมาพาดบ่า เหมือนกับเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่ไปประกอบพิธีฮัจญ์มาแล้ว รองเท้าในยุคนี้สวมรองเท้าในโอกาสงานพิธี เป็นรองเท้าหุ้มส้น

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่๒ (๕๐ – ๒๐ปี)

ในยุคที่ ๒ นี้ การแต่งกายของผู้ชายวัยสูงอายุชาวจาม ยังคงไม่มีความแตกต่างจากในยุคที่ ๑ โดยยังคงสวมเสื้อกุง และมีบางส่วนสวมเสื้อคลุมทับที่ทำจากไหมอยู่ ขณะเดียวกันความนิยมในโสร่งที่นำเข้ามาจากอินโดนีเซีย คือผ้าสะมารินด้า เริ่มมีมากขึ้น เนื่องจากมีความสวยงาม ชายสูงอายุซึ่งไม่ต่างกับชายในวัยผู้ใหญ่จึงนิยมนุ่งผ้าสะมารินด้า แทนโสร่งไหม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

ในยุคที่ ๓ นี้มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของผ้า จากเดิมผ้าไหมเป็นผ้าทอชนิดอื่น เนื่องจากกระแสดความเข้าใจในหลักการอิสลามมากขึ้น แต่รูปแบบการแต่งกายของชายสูงอายุก็นยังคงเป็นรูปแบบเดิม คือ สวมเสื้อกุง นุ่งโสร่ง สวมหมวกกาปิเยาะ

ภาพชายสูงอายุสวมเสื้อกุง นุ่งโสร่งลายตารางหมากรุก สวมหมวกกาปิเยาะบางครั้งคลุมศีรษะด้วยผ้าขาวหรือผ้าลาย เป็นภาพที่เห็นชินตาในงานพิธีของชาวจามบ้านคร้ว

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

การแต่งกายในชุดพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ชาวจาม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่๑ (๘๐ - ๕๐ปี)

ภาพถ่ายคุณอิสมาแอล บินมะฮมูด เมื่อประมาณกว่า ๘๐ ปี แสดงให้เห็นรูปแบบการแต่งกายคือ สวมเสื้อกูรงคอปิดติดกระดุมหน้า นุ่งโสร่งผ้าไหม คาดเข็มขัด สวมเสื้อคลุมตัวนอกที่ทอจากไหม โปกสะระบันด้วยผ้าลาย

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

● เสื้อ

การแต่งกายในชุดพิธีการของชายวัยผู้ใหญ่ชาวจาม จะคล้ายคลึงกับการแต่งกายของชาวมลายูพื้นถิ่น ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพียงแต่ใช้ผ้าไหมแทนการใช้ผ้าธรรมดา โดยเสื้อที่สวมใส่จะเป็นเสื้อกูรง คอปิด ซึ่งมีทั้งผ้าหน้าครึ่งตัว และผ้าหน้าตลอด ติดกระดุมเรียง ซึ่งความแตกต่างของกระดุมก็ใช้บ่งบอกฐานะได้ เช่นกระดุมทองสำหรับผู้มีฐานะดี กระดุมไม้ หรือผ้าสำหรับชาวบ้านทั่วไป ขณะเดียวกันเสื้อคลุมนิยมใช้ผ้าที่ทอจากไหม สีที่นิยมจะเป็นสีทอง สีทึบ ลำตัวเสื้อจะนิยมทั้งลำตัวสั้นและยาว

● โสร่ง กางเกง

ในยุคนี้นิยมนุ่งโสร่งที่ทอจากผ้าไหมลายตาราง และคาดเข็มขัดซึ่งทำจากหนัง ทรงผมจะไว้ผมสั้นแต่สวมหมวกกาปีเยาะ และโปกสะระบันทับหมวกกาปีเยาะอีกชั้นหนึ่ง สวมรองเท้าหนัง หุ้มสั้นเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงกลางและปลายของยุคหันมาสวมกางเกงแทนตามนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่๒ (๕๐ – ๒๐ปี)

ภาพถ่ายเมื่อประมาณกว่า ๔๐ ปี แสดงให้เห็นรูปแบบการแต่งกายในงานพิธีของผู้ชายผู้ใหญ่คือ สวมเสื้อถุง นุ่งโสร่งผ้าไหม ใช้ผ้าลายหรือผ้าพื้นขาวพาดบ่า

ที่มาของภาพ : คุณณามิละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

● เสื้อ

ในยุคที่ ๒ นี้ การแต่งกายในชุดพิธีการยังคงนิยมสวมเสื้อถุง เสื้อคลุมใช้ที่ผ้าไหม ไม่แตกต่างจากยุคที่ ๑

● โสร่ง กางเกง

ยังคงนุ่งโสร่งผ้าไหมเช่นเดิม แต่เริ่มนิยมนุ่งกางเกงขายาวมากขึ้น

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่๓ (๒๐ – ปัจจุบัน)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื่อ

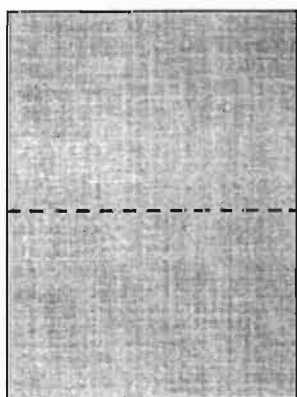
ในยุคที่ ๓ นี้ รูปแบบการแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่มีความเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ที่แตกต่างจากยุคก่อนๆ คือผ้าที่ใช้ตัดเสื้อคลุมชั้นนอกและโสร่ง ซึ่งเดิมใช้ผ้าไหมที่ทอในชุมชน แต่เนื่องจากกระแสการตื่นตัวในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับแนวทางของอิสลามแพร่ขยายมากขึ้น เมื่อผ้าไหมเป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับผู้ชาย การแต่งกายของผู้ชายจึงเกิดความเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับหลักของศาสนา นั่นคือการเลิกใช้ผ้าไหมเป็นอาภรณ์สวมใส่ ขณะที่ยังคงสวมเสื้อ กุรงแบบเดิม ส่วนผ้าคลุมชั้นนอกใช้ผ้าฝ้ายหรือผ้าโทเรแทนผ้าไหม ขณะเดียวกันชายวัยผู้ใหญ่บางส่วนก็นิยมสวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวหรือแขนสั้น บางคนนิยมใส่ชุดสากลผูกไทด์

● โสร่ง กางเกง

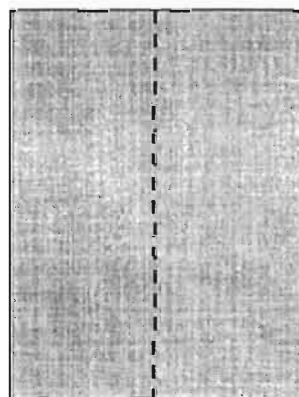
การนุ่งโสร่งก็เช่นเดียวกัน จากเดิมที่นิยมนุ่งโสร่งที่ตัดจากผ้าไหม ในยุคนี้ก็หันมานิยมนุ่งโสร่งที่ตัดจากผ้าธรรมดา ขณะเดียวกันก็นิยมนุ่งโสร่งที่นำเข้ามาจากมาเลเซียและอินโดนีเซีย ที่นิยมคือโสร่งสะมารินด้า ซึ่งเนื้อผ้าหนาและทึบตัว เนื้อผ้ามันเหมือนผ้าไหม และเป็นผ้าเคาะกลาง (ผ้าต่อตรงกลางแทนการเย็บต่อริมเหมือนผ้าโสร่งของไทย) ขณะที่บางส่วนก็สวมกางเกงกับเสื้อเชิ้ตหรือเสื้อสูท

ในยุคนี้ยังคงนิยมสวมหมวกกปิเยาะในงานพิธีการ และจะโพกศีรษะด้วยผ้าลาย สำหรับผู้ที่ผ่านการไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียมาแล้ว หรือหากไม่โพกก็จะนิยมใช้ผ้าลายพาดบ่าแทน

รองเท้า ในงานพิธีการจะสวมรองเท้าหุ้มส้นหนัง จะมีบางส่วนที่สวมรองเท้าแตะหุ้มส้นหรือรองเท้าแตะหนังชนิดสวม

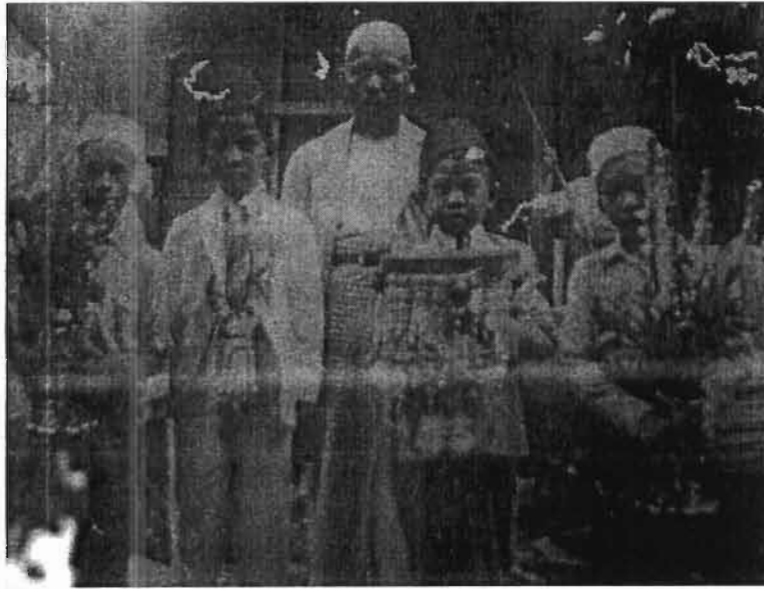
ผ้าโสร่งเคาะกลาง (ต่อกลางผ้า)

ผ้าโสร่งปกติ(ต่อริมผ้า)

การแต่งกายในชุดพิธีการของเด็กชายชาวจาม

การแต่งกายของเด็กชายในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ – ๕๐ ปี)

ภาพในพิธีตัมมัดอัลกุรอาน
ถ่ายเมื่อประมาณ ๗๐ ปีที่ผ่านมา จะเห็นว่า เด็กชายแต่งกาย
ด้วยเสื้อเชิ้ต สวมเสื้อนอกทับ
มีทั้งนุ่งโสร่งและกางเกงขา
ยาว สวมหมวกทรงโต

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

● เสื้อ

การแต่งกายตามแบบพิธีการของเด็กชายชาวจามในยุคที่ ๑ บางส่วนเริ่มแต่งกายด้วย
เสื้อเชิ้ตบางครึ่งสวมเสื้อนอกทับ บางส่วนยังคงนิยมสวมเสื้อกั๊ก ซึ่งเป็นเสื้อแขนสั้นและแขนยาว
เป็นเสื้อคอตั้ง มีทั้งผ่าด้านหน้าครึ่งตัว และผ่าตลอดตัวติดกระดุม

● โสร่ง

ในงานพิธีการเด็กชายชาวจามจะนุ่งโสร่งเป็นโสร่งผ้าไหม ลายตารางหมากรุก ขณะที่การ
นุ่งกางเกงก็เป็นที่นิยมมากขึ้น สวมหมวกกาปิเยาะ หรือหมวกหนีบ หมวกทรงโต

การแต่งกายของเด็กชายในช่วงยุคที่๒ (๕๐ปี-๖๐ปี)

ภาพในพิธีดัมมัตต์อุดรอ่าน ถ่ายเมื่อประมาณ ๕๐ ปีที่ผ่านมา
จะเห็นว่า เด็กชายแต่งกายด้วยเสื้อเชิ้ต นุ่งโสร่งผ้าไหม สวม
หมวกหนึบ

ที่มาของภาพ : คุณณามิละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

● เสื้อ

ในยุค ๕๐ปีที่ผ่านมา เด็กชายยังคงสวมเสื้อถุงในในงานพิธีต่างๆ อยู่แต่เริ่มมาสวมเสื้อเชิ้ต
แขนสั้นและแขนยาวมากขึ้น โดยผู้ที่มีฐานะคืออาจสวมเสื้อนอกทับเสื้อเชิ้ต และผูกเน็คไทด์

● โสร่ง กางเกง

ในยุคที่ ๒ นี้เด็กชายชาวจามยังคงนุ่งโสร่งไหมในงานพิธีการ นอกจากนี้ยังมีบางส่วนเริ่ม
สวมกางเกงขายาว ผ้าสีพื้น ขณะเดียวกันก็นิยมสวมหมวกกาปิเยาะ หมวกหนึบ และหมวกทรงโด
(หมวกทรงหม้อตาล) สวมรองเท้าหนังหุ้มส้น

การแต่งกายของเด็กชายในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี - ปัจจุบัน)

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

ในช่วงยุคนี้ เด็กชายชาวจามยังคงสวมเสื้อทรงในงานพิธี และมีบางส่วนสวมเสื้อเชิ้ต ซึ่งมีรูปทรงหลากหลาย และส่วนใหญ่จะซื้อสำเร็จรูปเป็นหลัก โดยเลือกสีและลวดลายตามที่ตนชอบ

● ไสร่ กางเกง

ส่วนเครื่องแต่งกายส่วนล่างยังเป็นไสร่อยู่ แต่ไม่ใช่ไสร่ผ้าไหมแล้ว เนื่องจากความเข้าใจในหลักการของศาสนาที่มีการเผยแพร่มากขึ้น การสวมไหมซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับผู้ชายจึงถูกยกเลิกไป นอกจากไสร่แล้วยังนิยมกางเกงขาว สวมรองเท้าหุ้มส้น ทั้งผ้าและหนัง ขณะเดียวกันก็สวมหมวกกาปีเยาะ หรือหมวกหนีบแบบอิน โดนีเซีย

การแต่งกายในชุดพิธีการของผู้หญิงวัยสูงอายุชาวจาม
การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ – ๕๐ ปี)

คุณศิริพรรณ บินฮูเซ็น แสดงชุดแต่งกายในพิธี ของหญิงวัย
สูงอายุชาวจาม ซึ่งสวมเสื้อแขนกระบอก และนุ่งโจงกระเบน

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยสูงอายุในช่วงยุคที่ ๑ ไม่แตกต่างจากชุดในชีวิตประจำวันเท่าใดนัก คือสวมเสื้อแขนกระบอกที่ตัดจากผ้าไหม คอเสื้อมักจะเป็นคอใบโพธิ์ แขนส่วนใหญ่จะเป็นแขนกระบอกสามส่วนหรือแขนสี่ส่วน บางรายจะมีผ้าลูกไม้บางพาดบ่า และสวมเครื่องประดับที่ทำจากทองและเพชรตามฐานะ

● โจงกระเบน ผ้าถุง ผ้านุ่ง

ในช่วงตอนต้นยุคที่ ๑ หญิงวัยสูงอายุชาวจามยังคงนุ่งโจงกระเบนอยู่ โดยใช้ผ้าธรรมดา ไม่ใช่ผ้าไหม และนิยมสีทึบ เช่น สีดำ และผ้าลายเมื่อเข้าสู่ช่วงกลางถึงปลายของยุคที่ ๑ หญิงวัยสูงอายุชาวจามนิยมนุ่งผ้าถุง ผ้าปาเต๊ะแทน ไม่แตกต่างจากผู้หญิงวัยผู้ใหญ่

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ – ๖๐ ปี)

ภาพถ่ายเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นการแต่งกายของผู้สูงอายุที่นิยมสวมเสื้อแขนกระบอกและนุ่งผ้าไหม

ที่มาของภาพ : คุณณามิละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

● เสื้อ

การแต่งกายในชุดพิธีการของผู้หญิงวัยสูงอายุในยุคที่ ๒ ไม่แตกต่างจากในยุคที่ ๑ คือสวมเสื้อแขนกระบอก แขนสามส่วนหรือแขนสี่ส่วนที่ตัดจากผ้าไหม และยังคงนิยมใช้ผ้าบางพาดบ่า

● ผ้าถุง ผ้านุ่ง

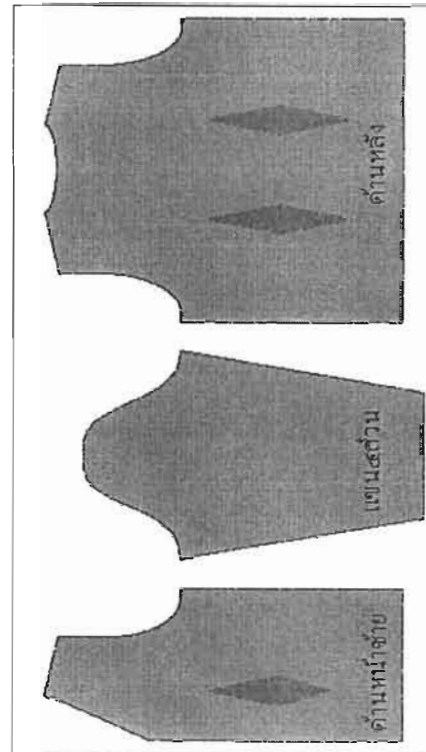
ในยุคที่ ๒ หญิงวัยสูงอายุชาวจามนิยมนุ่งผ้าไหม ผ้าถุงและผ้าปาเต๊ะ ไม่แตกต่างจากผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงเดียวกัน ในขณะเดียวกันก็นิยมประดับเครื่องประดับตามความพอใจโดยไม่มีเอกลักษณ์เป็นการเฉพาะ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้สูงอายุในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

โครงสร้างเสื้อ

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

● เสื้อ

เนื่องจากกระแสความตื่นตัวในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับแนวทางของอิสลาม แพร่ขยายมากขึ้น การแต่งกายของผู้หญิงจึงเกิดความเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับหลักของศาสนา นั่นคือการแต่งกายที่มีมิดชิด การคลุมศีรษะ(คลุมฮิญาบ) ปัจจุบันหญิงสาวงามจึงนิยมคลุมฮิญาบในงานพิธีการมากขึ้น ขณะที่รูปแบบการแต่งกายยังคงไม่แตกต่างจากยุคที่ผ่านมา คือสวมเสื้อผ้าไหม แขนกระบอก แขนยาวถึงข้อมือหรือแขนยาวเลยข้อศอก และมีผ้าลูกไม้บางพาดไหล่

● ผ้าถุง ผ้าห่ม

ส่วนผ้าถุงยังคงนุ่งผ้าถุงทำจากผ้าไหม ซึ่งมีลายผ้าแตกต่างกันไป ไม่มีลายเฉพาะอันเป็นเอกลักษณ์

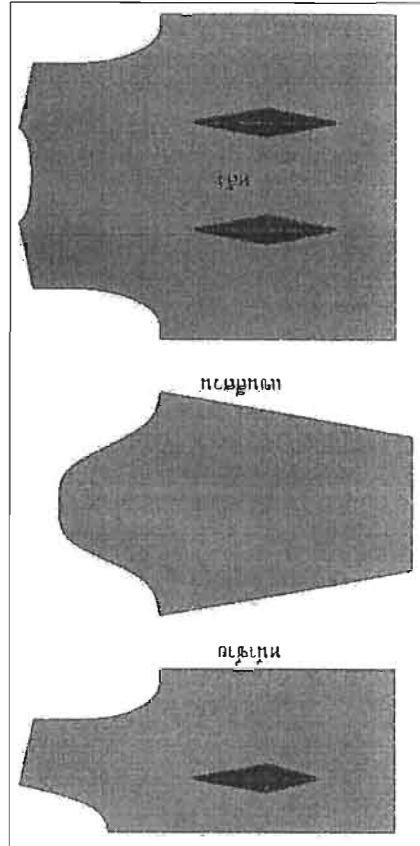
ขณะเดียวกัน ผ้าคลุมศีรษะก็มีหลากหลายรูปแบบ เช่นเป็นหมวกคลุมผม ในส่วนที่เป็นผ้าคลุมก็นิยมผ้าสีขาวหรือผ้าสีอ่อนที่เข้ากับชุดที่สวมใส่ โดยมีเครื่องประดับที่ใส่ก็ไม่มีเอกลักษณ์ที่แน่นอน ใส่ตามความพึงพอใจของผู้ใส่

การแต่งกายในชุดพิธีการของหญิงวัยผู้ใหญ่ชาวจาม
การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่๑ (๘๐ – ๕๐ปี)

คุณศิริพรรณ บินสุเซ็น
แสดงรูปแบบการแต่งกายใน
ชุดพิธีการของหญิงชาวจาม
ในอดีตกว่า ๘๐ปี ซึ่งมี
รูปแบบที่สำคัญคือ เป็นชุดที่
ตัดด้วยผ้าไหมทั้งชุด เสื้อเป็น
เสื้อแขนยาวทรงกระบอก คอ
เสื้อรูปใบโพธิ์ เสื้อผ้าหน้าติด
กระดุมสร้อยทอง ใช้
สายสร้อยยาวคล้องไหล่เพียง
มีผ้าบางพาดบ่า ในส่วนของ
ผ้าถุงเป็นผ้าไหมที่ทอใน

ชุมชนเช่นกัน โดยเป็นผ้าที่ไม่ได้เย็บติดกัน แต่นุ่งผ้าแบบ
ป้ายพันรอบตัวแทน

โครงสร้างของเสื้อ

กระดุมสร้อยทองใช้สร้อยทองร้อยยี่ระหว่างกระดุมแต่ละเม็ด โดยที่
ส่วนใหญ่กระดุมก็จะเป็นทองหรือทองฝังเพชรแล้วแต่ฐานะผู้สวมใส่

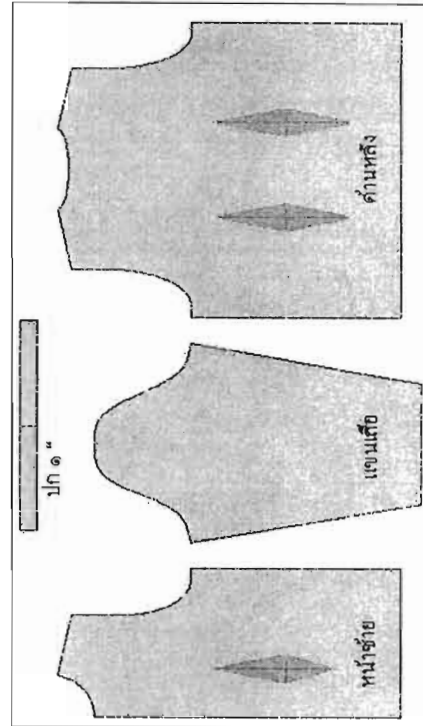
ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

การแต่งกายในชุดพิธีการของหญิงวัยผู้ใหญ่ในอดีตค่อนข้างจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง
โดยชุดพิธีการทั้งชุดจะตัดจากผ้าไหม ดังรูปตัวอย่าง ส่วนสีที่นิยมจะเป็นสีน้ำเงิน สีชมพู นิยมใช้
สายสร้อยทองคล้องไหล่ และผ้าลูกไม้บางพาดบ่า หรือ ใช้ไหมพันสีสด เช่นสีแดงเลือดนก หรือฟ้า
สว่าง นามปากเลื่อม ใช้พาดบ่า ขณะที่ผ้าถุงในสมัยนั้นนิยมผ้าถุงลายตีนจก ซึ่งทอในชุมชนเช่นกัน
ทรงผม เมื่อร่วมงานพิธีหญิงชาวจามจะเกล้ามวยสูง

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ - ๖๐ ปี)

คุณศิริพรรณ บินสุเช็น แสดงรูปแบบการแต่งกายในชุดพิธีการของหญิงชาวจามในระยะ ๕๐ ปีที่ผ่านมา โดยสวมเสื้อตัวในคอจีนแขนกุด และเนื้อผ้ายังคงเป็นผ้าไหมของชุมชน ส่วนเสื้อคลุมตัวนอกใช้ผ้าบางลายลูกไม้แขนยาวและชายเสื้อยาวถึงหัวเข่า

โครงสร้างของเสื้อ

เกล้ามวยสูงปักปิ่นทองหรือดอกไม้ที่มวยผม

ที่มาของภาพ : ผู้วิจัย

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมา ได้รับอิทธิพลจากแฟชั่นในยุคนั้นพอสมควร คือการสวมเสื้อแขนกุดคอจีน แต่เพื่อความเรียบร้อยสวยงามจึงนิยมสวมเสื้อผ้าบางคลุมชั้นนอกอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ หญิงชาวจามบางส่วนนิยมแต่งกายตามแฟชั่นสมัยใหม่ อันเป็นผลมาจากแฟชั่นเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีหลากหลายชิ้น และสามารถเลือกซื้อได้ตามความพอใจ

ในส่วนของการทรงแม่นอกจากเกล้ามวยสูงแล้ว ในยุคที่ ๒ นี้ นิยมไว้ผมสั้นตัดลอนตามสมัยนิยมด้วย

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

ภาพการแต่งกายในงานพิธีของผู้หญิงชาวจามในปัจจุบัน

ที่มาของภาพ : คุณณามิละฮ์ จิตหยาดสุวรรณ

เนื่องจากกระแสความตื่นตัวในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับแนวทางของอิสลาม แพร่ขยายมากขึ้น การแต่งกายของผู้หญิงจึงเกิดความเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับหลักของศาสนา นั่นคือการแต่งกายที่มิดชิด การคลุมศีรษะ(คลุมฮิญาบ) เปิดเผยเฉพาะวงหน้า ฝ่ามือ ปัจจุบันหญิงชาวจามจึงนิยมคลุมฮิญาบในงานพิธีการมากขึ้น ขณะที่รูปแบบการแต่งกายยังคงไม่แตกต่างจากยุคที่ผ่านมา คือสวมเสื้อผ้าไหม แขนกระบอก แขนยาวถึงข้อมือหรือแขนยาวเลยข้อศอก ส่วนผ้านุ่งยังคงนุ่งผ้าถุงทำจากผ้าไหม ซึ่งมีลายผ้าแตกต่างกันไป ไม่มีลายเฉพาะอันเป็นเอกลักษณ์

ขณะเดียวกัน ผ้าคลุมศีรษะก็นิยมผ้าสีขาวหรือผ้าสีอ่อนที่เข้ากับชุดที่สวมใส่ โดยมีเครื่องประดับที่ใส่ก็ไม่มีเอกลักษณ์ที่แน่นอน ใส่ตามความพึงพอใจของผู้ใส่

การแต่งกายในชุดพิธีการของเด็กหญิงชาวจาม

การแต่งกายของเด็กหญิงในช่วงยุคที่ ๑ (๘๐ปี - ๕๐ปี)

ที่มาของภาพ : คุณอรุณี สุมานะนันท์

● เสื้อ

การแต่งกายของเด็กหญิงชาวจามในช่วงยุคที่ ๑ จะสวมเสื้อแขนสั้น หรือแขนกุด คอกลม ไม่แตกต่างจากชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวันเท่าใด

● ผ้าถุง

ในยุคนั้นจะนุ่งผ้าถุง เป็นผ้าลินินสีพื้น (ส่วนใหญ่จะเป็นสีเข้ม) ไม่มีลวดลาย สวมรองเท้ารัดส้น ทรงผมจะเป็นผมบ๊อบสั้น

การแต่งกายของเด็กหญิงในช่วงยุคที่ ๒ (๕๐ปี-๒๐ปี)

ภาพถ่ายพิธีตัดผมตัดฮักรอ่านของ
เด็กหญิงชาวจามเมื่อกว่า ๔๐ ปี
มาแล้ว

ที่มาของภาพ : คุณณัฐมีละอ์ จิตหยาดสุวรรณ

● เสื้อ

ในยุคที่ ๒ นี้ เด็กหญิงชาวจามยังคงแต่งชุดในงานพิธี โดยเฉพาะถ้าเป็นผู้ที่ต้องทำพิธีเช่นในการต้มมัดอัลกุรอ่าน เด็กหญิงชาวจามที่ต้มมัดอัลกุรอ่านจะแต่งกายคล้ายมลายูคือสวมเสื้อแขนยาว นุ่งผ้าไหม และคลุมศีรษะด้วยผ้าบาง ขณะที่ผู้เข้าร่วมพิธีจะนิยมหันมาสวมใส่เสื้อผ้าสำเร็จรูปมากขึ้น ซึ่งจะมีทั้งเสื้อเชิ้ต แขนสั้นและแขนยาว เสื้อยืด แขนสั้นและแขนยาวเช่นกัน

● ผ้าถุง กางเกง

ผ้าถุงยังคงเป็นที่นิยมสวมใส่อยู่จนถึงปลายยุค เมื่อเสื้อผ้า กระโปรง กางเกงสำเร็จรูปมากขึ้น เด็กหญิงจามจึงเริ่มนิยมสวมกระโปรง หรือ กางเกงสำเร็จรูปมากขึ้น

การแต่งกายของเด็กหญิงในช่วงยุคที่๓ (๒๐ปี – ปัจจุบัน)

ที่มาของภาพ : คุณณัฐมีละอ์ จิตหยาดสุวรรณ

● เสื้อ อีญาบ

เนื่องจากกระแสความตื่นตัวในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับแนวทางของอิสลาม แพร่ขยายมากขึ้น การแต่งกายของผู้หญิงจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับหลักของศาสนา นั่นคือการแต่งกายที่มิดชิด การคลุมศีรษะ(คลุมอีญาบ) เปิดเผยเฉพาะวงหน้า ฝ่ามือปัจจุบันเด็กหญิงจึงนิยมคลุมอีญาบในงานพิธีการมากขึ้น

● ผ้าถุง กางเกง

ในยุคนี้เครื่องแต่งกายส่วนล่างก็ยังคงเป็นผ้าถุงบ้าง กางเกงบ้างแล้วแต่นิยม เด็กหญิงบางคนก็สวมชุดยาวถึงข้อเท้า และใช้ผ้าคลุมศีรษะ

มุสลิมจามบ้านครัว นอกจากจะมีประวัติศาสตร์เป็นของตนเองหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทยในฐานะชนชาวไทยที่แตกต่างเพียงศาสนาแล้ว ชาวจามบ้านครัวยังมีเอกลักษณ์ในการแต่งกายเป็นของตนเองสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือสีสันของสังคมเฉกเช่นดอกไม้หลากสีในแปลงหรือกระถางเดียวกันย่อมนำมาซึ่งความสวยงามความน่าสนใจน่าศึกษามากกว่าดอกไม้ที่มีเพียงสีเดียวในกระถาง

แม้ชาวจามและมลายูจะมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องการแต่งกายดังปรากฏให้เห็นจากบทกวีในอดีตที่ผ่านมา แต่เนื่องจากชาวจามมีความชำนาญในการทอผ้าไหม อันตกทอดมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่เมื่อครั้งบรรพบุรุษยังเป็นชนชาติจามอยู่ในเขมร ชาวจามจึงนิยมนำผ้าไหมมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำหรับตนเอง แม้รูปแบบการแต่งกายจะเหมือนมลายูแต่ผ้าที่ใช้จะแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งนี้นับเป็นเอกลักษณ์ของชาวจาม ในขณะเดียวกันการที่มีบรรพบุรุษเป็นชนชาติจามที่มีอยู่ทั้งในเขมรและญวน การแต่งกายของชาวจามโดยเฉพาะผู้หญิงวัยผู้ใหญ่จะนำเอารูปแบบการแต่งกายของญวนและเขมรเข้ามาปะปน เช่นชุดเจ้าสาวในงานพิธีในยุคเกือบสองร้อยปีที่ผ่านมา การสวมเสื้อคอจีน และการทำผมเป็นหางนกยูงล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมรและญวน

ชุมชนของมุสลิมจามบ้านครัวเองก็ไม่แตกต่างจากชุมชนหรือสังคมอื่น ที่ถูกกระแสวัฒนธรรมจากที่อื่นๆ หลั่งไหลเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อเอกลักษณ์การแต่งกายของชุมชนน่าจะเริ่มจากการประกาศนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในปี พ.ศ.๒๔๘๒ ทำให้รูปแบบการแต่งกายทั้งของผู้ชายและผู้หญิงเปลี่ยนแปลงไป ครั้งต่อมา คือการเข้ามาของจิม ทอมป์สันในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วนับเป็นอุปการะมาทอชุมชนบ้านครัวที่ทำให้ตลาดผ้าไหมเปิดกว้างขึ้น ก่อให้เกิดรายได้อย่างมากมาให้แก่ชาวชุมชนบ้านครัว แต่สิ่งที่สูญเสียไปคือผ้าและการทอผ้าในรูปแบบดั้งเดิม ครั้งต่อมาคือกระแสแฟชั่นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีมากมายหลากหลายตามความชอบในราคาที่ถูก ทำให้ชาวไทยทั้งหลายรวมทั้งผู้ชายและผู้หญิงชาวจามหันมานิยมซื้อมาสวมใส่มากขึ้น และครั้งหลังสุดน่าจะเป็นการไหลบ่าขององค์ความรู้ด้านศาสนาอิสลาม ทำให้เกิดความเข้าใจในหลักการศาสนามากยิ่งขึ้น การแต่งกายจึงเปลี่ยนไปตามแนวทางของศาสนาโดยผู้ชายเลิกใช้ผ้าไหมตัดเป็นเสื้อผ้าสวมใส่ ขณะที่ผู้หญิงจะแต่งกายมิดชิดขึ้นและใช้ผ้าคลุมศีรษะ

แน่นอนว่า การรักษาเอกลักษณ์ของตนเองนั้น ดูเหมือนเป็นสิ่งที่คู่กับคำว่า “ล้ำสมัย” ในสายตาของคนรุ่นใหม่บางคน แต่สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์นั้นคือการบอกให้รู้ถึงรากเหง้าของตนเอง แม้วันนี้ชาวจามบ้านครัวยังคงรักษารูปแบบการแต่งกายในอดีตไว้ได้บ้างบางส่วน แต่ใครจะรู้ว่าในอนาคตข้างหน้าอีกสามสิบหรือสี่สิบปีรูปแบบการแต่งกายเหล่านี้จะยังคงอยู่หรือไม่ ผู้ที่จะให้คำตอบนี้ได้ก็คงหนีไม่พ้นชาวจามบ้านครัวนั่นเอง

๔.๓ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในรอบ 80 ปี

ก. การแต่งกายของชายชาวไทยเชื้อสายจีน ช่วงเวลา ๘๐ ปีที่ผ่านมา

๑. ผู้มีฐานะดี หรือผู้มีตำแหน่งทางสังคมค่อนข้างสูง

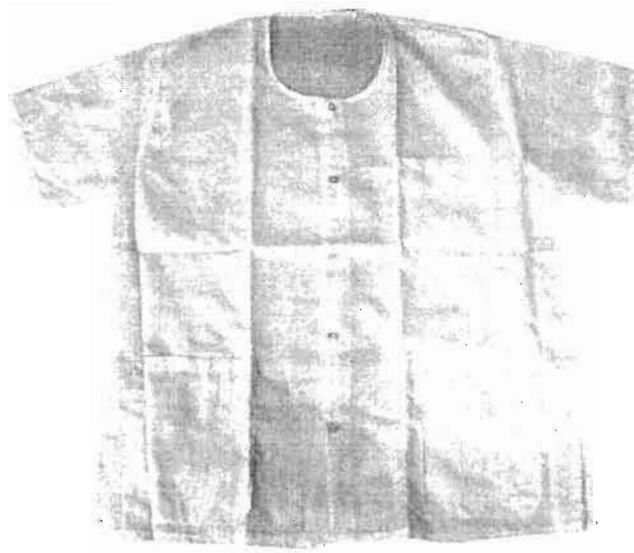
๑.๑ ชุดจำลอง หรือ ชุดอยู่กับบ้าน

ก. เสื้อ

ผ้าป่านบาง คอกลมผ่าหน้า แขนสั้น กระเป๋าด้านล่างเสื้อ ๒ ใบ กระดุมผ้าถัก หรือ กระดุมโลหะ หรือกระดุมพลาสติก

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “กุยเฮง”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ฮ้อยฮ้ง”

เสื้อ “กุยเฮง” คนจีนแต้จิ๋ว

“ฮ้อยฮ้ง” คนจีนกวางตุ้ง

ข. กางเกง

ผ้าฝ้าย หรือผ้าแพร หรือ ผ้า “ปั่งลั่น” (ผ้าเนื้อหนา ลื่น ผิวน้ำมัน สีดำ) ขาวาว ปลายขาทรงกระบอกกว้าง ตัวกางเกงกว้าง (สำหรับรวบขมวดที่เอว) คนไทยเรียก กางเกงจีน กางเกงแพร หรือกางเกงขาก๊วย

คนจีนแต้จิ๋วเรียก กางเกงทรงจีนว่า “ตั่งนั้งจวงโซ่ว”

กางเกงผ้าตัวนสีด้าเรียก “ปั่งลั่นโซ่ว”

คนจีนกวางตุ้งเรียก กางเกงทรงจีนว่า “หล่องซ่านฟู”

กางเกงผ้าตัวนสีด้าเรียก “ป้านเหล่งฟู”

กางเกง “ตั่งนั้งจวงโซ่ว” หรือ “ปั่งลั่นโซ่ว” คนจีนแต้จิ๋ว

“หล่องซ่านฟู” หรือ “ป้านเหล่งฟู” คนจีนกวางตุ้ง

หากเป็นชนิดขาสั้น ตัดเย็บด้วยผ้า ๒ ชั้น เป็นผ้าฝ้ายเนื้อดี ยาวประมาณ ๑๕ – ๑๘ นิ้ว
 ฟุต บางตัวมีกระเป๋าช้าง ๆ ๑ ใบ มีเชือกผูกที่เอว

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “คากิ้ว”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ไต้ฟู”

กางเกง “คากิ้ว” คนจีนแต้จิ๋ว

“ไต้ฟู” คนจีนกวางตุ้ง

ค. รองเท้า

รองเท้าไม้แบนเรียบ ทั้งพื้นบนและพื้นล่างหรือพื้นด้านล่างทำเป็น ๒ ตอน สายคาด
 ปลายเท้าเป็นผ้าเนื้อหนา หรือพลาสติก หรือหนังสัตว์ ทาด้วยน้ำมันทาไม้ หรือทาสิมิลวดลาย
 ประดับ

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “บั๊กเกีย”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “หมกแขกเท้า”

ภาพที่ ๕ รองเท้า “บั๊กเกีย” คนจีนแต้จิ๋ว

“หมกแขกเท้า” คนจีนกวางตุ้ง

๑.๒ ชุดทำงาน

ก. เสื้อ

ผ้าเนื้อหนา หรือผ้าแพร หรือผ้าไหม แขนยาวทรงกระบอก คอกลม หรือคอปกตั้งผ้า
กลาง กระดุมผ้าดัก กระเป๋ายาวเสื้อ ๒ ใบ มีทั้งชนิดยาวคลุมเอว และชนิดยาวคลุมครึ่งแข้ง ผ้า
ข้างเหนือหัวเขา

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “โผ้วซา”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “หล่องซ่านจ้อง”

เสื้อ “โผ้วซา” คนจีนแต้จิ๋ว

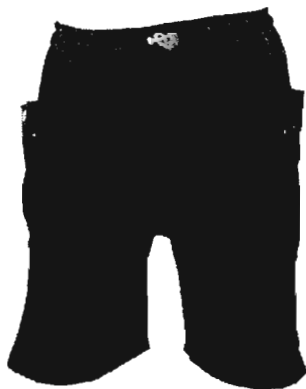
“หล่องซ่านจ้อง” คนจีนกวางตุ้ง

ข. กางเกง

แบบเดียวกับกางเกงใส่อยู่กับบ้าน โดยนุ่งกางเกงขา กว้างสั้นอยู่ใน สวมทับด้วยกางเกง
ทรงจีนยาว ผ้าฝ้ายเนื้อดี หรือผ้าแพร หรือผ้าไหม หรือกางเกงขา สั้นผ้าเนื้อหนา กระเป๋ ๒ ข้าง
เชือกผูกรัดเอว

คนจีนแต้จิ๋ว เรียก “ตอ โช่ว”

คนจีนกวางตุ้ง เรียก “ตั้นฟู”

กางเกง “ตอ โช่ว” คนจีนแต้จิ๋ว

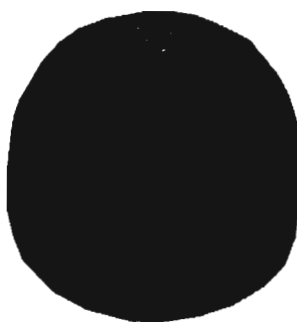
“ตั้นฟู” คนจีนกวางตุ้ง

ค. หมวก

หมวกผ้าทรงกลมสีดำ

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “บ่อ”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “โหม่ว”

หมวก “บ่อ” คนจีนแต้จิ๋ว

“โหม่ว” คนจีนกวางตุ้ง

ง. รองเท้า

สวมรองเท้าพื้นไม้ หรือรองเท้าผ้าหุ้มสันพื้นยางแบบจีน หรือรองเท้าหนังหุ้มสันสากล

นิยม

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “ลั่วโหย้”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ห่าย”

รองเท้า “ลั่วโหย้” คนจีนแต้จิ๋ว

“ห่าย” คนจีนกวางตุ้ง

๑.๓ ชุดงานพิธีการ

ก. เสื้อ

เสื้อชั้นใน เสื้อแขนสั้น (เสื้อกุยเฮง) ผ้าบาง หรือเสื้อแบบชุดทำงานแขนยาว ผ้าฝ้าย

เนื้อเบา

เสื้อคลุมชั้นนอก เป็นเสื้อที่ตัดเย็บแบบเดียวกับชุดทำงาน แต่จะเป็นผ้าแพรหรือผ้าไหม มีลายในเนื้อผ้า หรือผ้าเนื้อเรียบปักลวดลายประดับ มีซิปในตัวเสื้อยาวเสมอมือของผู้สวม หรือยาวคลุมถึงกลางน่อง ผ่าข้าง

เสื้อคลุมสั้น คนจีนแต้จิ๋วเรียก “กู่ต้งซา”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “หมากว่าซำม”

เสื้อคลุมยาว คนจีนแต้จิ๋วเรียก “ตั้วซา”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “เล่องซำม”

เสื้อคลุมสั้น “กู่ต้งซา” คนจีนแต้จิ๋ว

“หมากว่าซำม” คนจีนกวางตุ้ง

เสื้อคลุมยาว “ตัวชา” คนจีนแต้จิ๋ว
“เลื่องซำม” คนจีนกวางตุ้ง

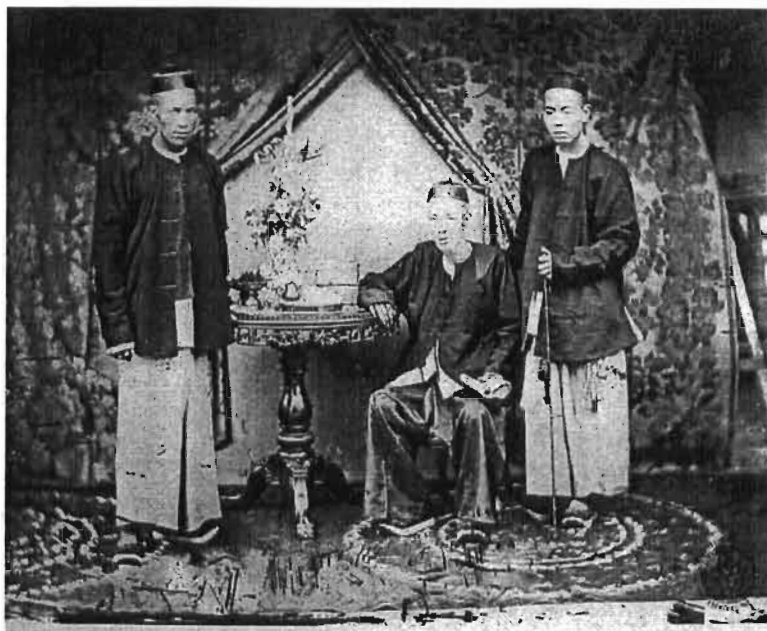
ข. กางเกง

แบบเดียวกับชุดทำงาน

ค. รองเท้า

แบบเดียวกับชุดทำงาน ไม่นิยมสวมรองเท้าพื้นไม้

ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
แสดงการแต่งกายแบบพิธีการเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐

๒. ผู้ทำงานรับจ้าง หรือกรรมกร (จับกัง)

ก. เสื้อ

คอกลม แขนกว้าง ขาวครึ่งซอก หรือ ขาวถึงข้อมือ กระเป๋าคอ ๒ ใบชายเสื้อ หรือ ใบที่สามที่อกเสื้อด้านซ้าย กระดุมพลาสติกแบบทั่วไป

ข. กางเกง

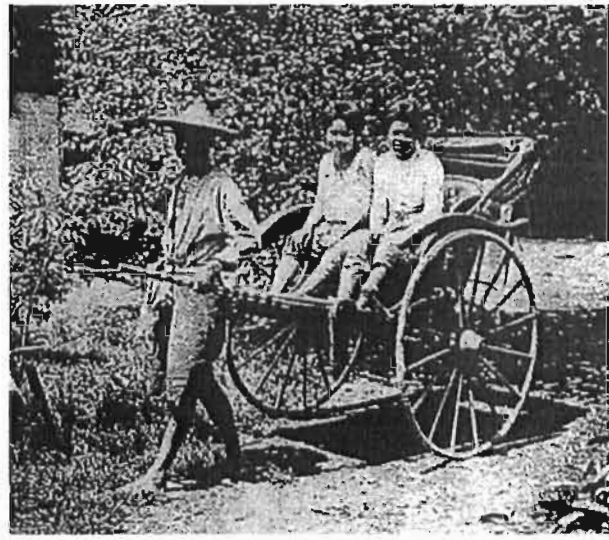
เป็นผ้าฝ้าย อาจยาวเหมือนกางเกงจีนทั่วๆ ไป หรือยาวคลุมเข่า หรืออาจเป็นกางเกง “ลาถั่ว”

เสื้อและกางเกง มักนิยมข้อมด้วยน้ำมะเกลือ หากเป็นชาวประมง จะนิยมข้อมผ้าด้วยเปลือกไม้พยอม (เรียกน้ำเชียบ) จะออกสีน้ำตาลแดง เนื้อผ้าแน่นหนาขึ้น ทนทานขึ้น

ค. รองเท้า

รองเท้าไม้ หรือ รองเท้าพื้นยางรถยนต์แบบคิบบ

ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

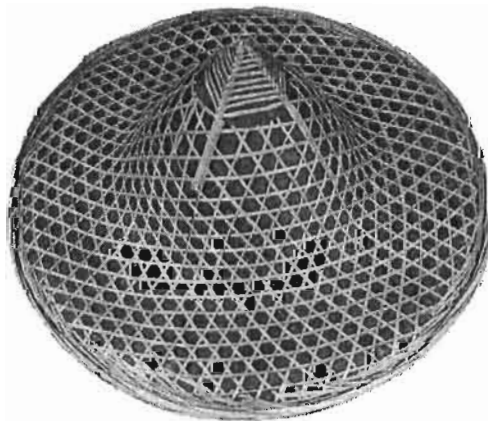
แสดงการแต่งกายของผู้ทำงานรับจ้าง ลูกจ้าง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐

ง. หมวก

โครงไม้ไผ่สานทรงกลม ยอดแหลม ปีกหมวกกว้างประมาณ ๒๐ – ๒๒ นิ้วฟุต กรอด้วย
ใบลานระหว่างโครงไม้ไผ่ ๒ ชั้น

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “โก๋ยโล้ย” หรือ “ก๊วยเล้ย”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “จิกโหม่ว” หรือ “ก๊วยเล้ยโหม่ว”

หมวก “โก๋ยโล้ย” “ก๊วยเล้ย” คนจีนแต้จิ๋ว

“จิกโหม่ว” “ก๊วยเล้ยโหม่ว” คนจีนกวางตุ้ง

การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๐ ถึงปัจจุบัน

พ.ศ.๒๔๕๔ จีนได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วยการโค่นล้มระบอบกษัตริย์ของราชวงศ์ชิง ทำให้ชาวจีนเลิกการไว้ผมเปีย ประกอบกับอิทธิพลของตะวันตกได้แพร่เข้าสู่จีน โดยเฉพาะในมณฑลเซียงไฮ้และมณฑลกวางตุ้ง มีผลให้คนจีนหันมาสวมใส่เสื้อผ้าตามแบบตะวันตกมากขึ้น และในช่วงพ.ศ. ๒๔๖๑ ถึง ๒๔๖๕ คนจีนจากมณฑลกวางตุ้งได้อพยพเข้ามาเมืองไทยจำนวนมาก มีผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนโดยเฉพาะพวกคนจีนชั้นสูงได้ค่อย ๆ หันมาไว้ทรงผมและสวมเสื้อผ้าแบบตะวันตก

ความจริงคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มพวกชนชั้นสูงนิยมสวมใส่เครื่องแต่งกายแบบตะวันตกมาก่อนหน้าการปฏิวัติในจีน โดยพิจารณาจากภาพถ่ายคณะกรรมการสมาคมชั่วเถาเกากงซ้อ (ชื่อเดิมของสมาคมวิเทศสัมพันธ์) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ จะเห็นว่าคณะกรรมการเกือบครึ่งหนึ่งแต่งกายแบบตะวันตก

ภาพคณะกรรมการสมาคมชั่วเถาเกากงซ้อ (ชื่อเดิมของสมาคมวิเทศสัมพันธ์)
ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑

และจากการพิจารณาภาพถ่ายของคณะกรรมการและผู้อุปถัมภ์มูลนิธิของคนไทยเชื้อสายจีน ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐ (หรือเมื่อ ๘๐ ปีที่ผ่านมา) พบว่าผู้ชายแต่งกายแบบตะวันตก มากกว่าแต่งกายแบบจีน และจากการสัมภาษณ์ผู้มีอายุสูงกว่า ๘๐ ปีหลายท่าน ต่างบอกว่าผู้ชายไทยเชื้อสายจีนนิยมแต่งกายแบบตะวันตก

ภาพคณะกรรมการมูลนิธิเหลียงเจ็กอ๋อง (ตระกูลเหลียง)

แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๘ - ๒๔๘๐

จึงอาจสรุปได้ว่า ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นต้นมา ผู้ชายไทยเชื้อสายจีนในกลุ่มชนชั้นสูง ไม่ได้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าจีน เพียงแต่การแต่งกายอยู่ที่บ้านก็ยังสวมใส่เสื้อกุยเฮงผ้าป่านบางและกางเกงทรงจีน อยู่โดยทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ และดูเหมือนจะมีคนไทยนิยม

แต่งกายอยู่กับบ้านในทำนองเดียวกันด้วย ส่วนรองเท้าไม้ก็ถูกห้ามสวมใส่ในที่สาธารณะมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๕๐

สำหรับกรรมกร หรือกุลิ หรือจับกัง ยังคงสวมใส่เสื้อผ้าแบบจีนมาจนถึงประมาณ ๒๕๒๐ หรือเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้วก็เริ่มหมดไป

และกางเกงกาง้วยสั้น ผ้า ๒ ชั้น เชือกผูกผูกเอว ก็ยังมีคนสวมใส่อยู่บ้าน หรือสวมใส่เป็นกางเกงชั้นใน และยังมีตัดเย็บวางขายบ้าง แต่ค่อนข้างน้อย

และกางเกงขาสั้น “คอโหว่” “ตื้นฟู” ผ้า ๒ ชั้น เนื้อหนา มีกระเป๋าด้านข้าง ๒ ใบ บ้างมีเชือกผูกผูกเอว ยังมีสวมใส่เพื่อทำงานในบ้าน หรือทำงานทั่ว ๆ ไป ก็ยังมีอยู่แต่น้อยมาก ซึ่งหากไม่สังเกตจริง ๆ จะดูเหมือนกางเกงขาสั้นแบบทั่ว ๆ ไป

ในงานพิธีการของสมาคมมูลนิธิ หรือบริษัทห้างร้านที่มีเจ้าของกิจการและพนักงาน ส่วนที่มีเชื้อสายจีน อาจมีการนัดหมายสวมใส่เสื้อคลุมแบบจีน

ข. การแต่งกายของสตรีไทยเชื้อสายจีน

ช่วงเวลา ๘๐ – ๖๐ ปี

๑. สตรีที่มีฐานะดี หรือมีตำแหน่งทางสังคมค่อนข้างสูง

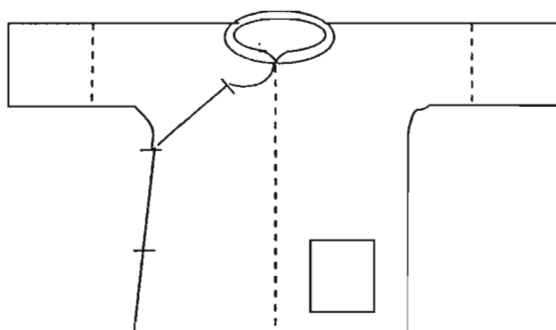
๑.๑ ชุดจำลองหรือชุดอยู่ที่บ้าน

ก. เสื้อ

คอปกตั้ง ผ้าชั้นซ้ายป้ายทับขวา กระดุมผ้าถัก หรือ ผ้าเส้นผูก กระเป๋าด้านล่าง ซ้าย แขนสามส่วนทรงกระบอก ยาวคลุมสะโพก

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “ตอซา”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ตื้นซำม”

เสื้อสตรี “ตอซา” คนจีนแต้จิ๋ว

“ตื้นซำม” คนจีนกวางตุ้ง

ข. กางเกง หรือกระโปรง

กางเกงทรงจีน แบบเดียวกับของชาย ผ้าฝ้ายหรือผ้าแพร หากเป็นกระโปรงนิยมสีเข้ม ตัวใหญ่ ไม่รัดรูป ยาวถึงกลางน่อง

กางเกงสตรี คนจีนแต้จิ๋วเรียก “จาโปตั้งนั่งจวงโจ่ว”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “เหนยหย่นถ่องจ้องฟู”

กระโปรง คนจีนแต้จิ๋วเรียก “คั้ง”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ข้วน”

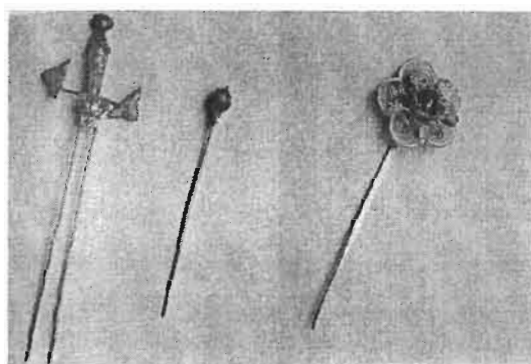
ค. ทรงผม

สตรีทั่วไปตัดผมแบบสากลนิยม

ผู้สูงอายุเกล้ามวย มีปิ่นปักผม ทำด้วยหยก หรือเงิน หรือทอง หรือไม้แกะสลัก

ปิ่นปักผม คนจีนแต้จิ๋วเรียก “โทย “

คนจีนกวางตุ้งเรียก “เถ่าซ่าย”

ภาพที่๒๑ ปิ่นปักผม “โทย” คนจีนแต้จิ๋ว

“เถ่าซ่าย” คนจีนกวางตุ้ง

ง. รองเท้า

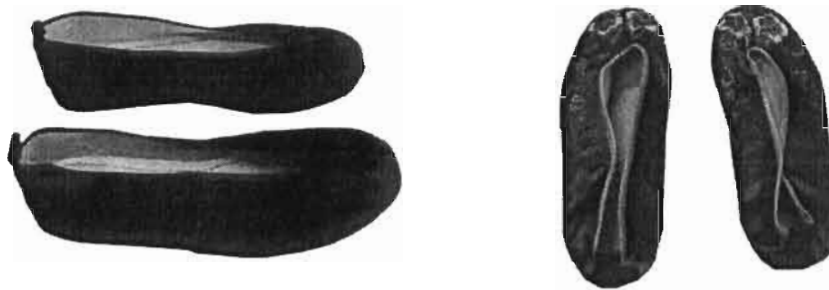
รองเท้าไม้ หรือรองเท้าผ้าหุ้มสันแบบจีน แบบเดียวกับของผู้ชาย

รองเท้าดำ คนจีนแต้จิ๋ว เรียก “โอวโอ้ย”

คนจีนกวางตุ้ง เรียก “ฮ้าห่าย”

รองเท้าปักกลดลาย คนจีนแต้จิ๋ว เรียก “สิ้วฮวยโอ้ย”

คนจีนกวางตุ้ง เรียก “ชาวฟ้าห่าย”

รองเท้าดำ คนจีนแต้จิ๋ว เรียก “โอวโอ้ย”

คนจีนกวางตุ้ง เรียก “ฮ้าห่าย”

รองเท้าปักลวดลาย คนจีนแต้จิ๋ว เรียก “สั่วฮวยโอ้ย”

คนจีนกวางตุ้ง เรียก “ชาวฟ้าห่าย”

จ. เครื่องประดับ

สวมแหวน และกำไลหยก

แหวนหยก คนจีนแต้จิ๋วเรียก “เห็งกจีฮ้วง”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ هنگากายจี”

กำไลหยก คนจีนแต้จิ๋วเรียก “เห็งกช่วง”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ هنگากอ้า”

กำไลหยก “เห็งกช่วง” คนจีนแต้จิ๋ว

“ هنگากอ้า” คนจีนกวางตุ้ง

แหวนหยก (รูปทรงเหมือนกำไล แต่มีขนาดเล็กสำหรับสวมนิ้ว)

“เห็งกจีฮ้วง” คนจีนแต้จิ๋ว

“ هنگากายจี” คนจีนกวางตุ้ง

๑.๒ ชุดทำงานนอกบ้าน จะมี ๒แบบ คือ

๑.๒.๑ แบบเสื้อกับกางเกง หรือกระโปรงแยกกัน

ก. เสื้อ

มีทั้งแบบเดียวกับเสื้อชุดลำลอง คอปกตั้ง ผ้าจีนซ้ายทับขวา กระดุมผ้าถัก แขนเสื้อสั้นเสมอศอก แขนสามส่วนหรือแขนยาวถึงข้อมือ

ข. กางเกงหรือกระโปรง

แบบเดียวกับการแต่งกายในชุดลำลอง

ค. ทรงผมและเครื่องประดับ

แบบเดียวกับการแต่งกายในชุดลำลอง

ง. รองเท้า

มีทั้งสวมรองเท้าไม้ รองเท้าผ้าพื้นยางปีกลดตาย และรองเท้าหนังสัตว์หุ้มสันแบบ สากลนิยม

ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

แสดงการแต่งกายชุดทำงานนอกบ้าน หรือชุดประจำวัน แบบเสื้อกับกางเกงแยกกัน
ภาพเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐

1931

จากหนังสือ Chinese Costume in Transition

โดย Donald Moore แสดงภาพวาดสตรีจีน พ.ศ. ๒๔๖๔

1927

1930

ภาพที่ ๒๖ จากหนังสือภาษาจีน “จงกว่ากูได้ผู้เฒ่าซื้อ” โดย “จิน ซี เปา”

แสดงการแต่งกายของสตรีจีน ๒๔๖๐ และ พ.ศ. ๒๔๖๓

๑.๒.๒ แบบเสื้อกับกระโปรงติดกัน

ก. เสื้อกระโปรงติดกัน

เสื้อกระโปรงติดกันของจีน เป็นวิวัฒนาการมาจากชุดยาวของชาวแมนจูที่เคยสวมใส่กันมาตั้งแต่ ๔๐๐ ปีที่ผ่านมา เป็นที่รู้จักกันว่าชุดกิ๊พ้า เริ่มต้นด้วยเสื้อแบบเดียวกับเสื้อกระโปรงที่แยกกัน คือ คอปกตั้ง ผ้าชั้นซ้ายป้ายทับชั้นขวา ติดกระดุมผ้าถักตั้งแต่คอเสื้อถึงกระโปรงระดับต้นขา แขนเสื้อทรงกระบอก ยาวเกือบถึงข้อมือ กระโปรงทรงกระบอกหลวมยาวเกือบถึงข้อเท้า ผ้าข้างถึงค่อนน่อง ต่อมาได้รับอิทธิพลการแต่งกายแบบตะวันตก แขนเสื้อเริ่มสั้นขึ้นจนถึงแขนงูคหรือแขนคลุมหัวไหล่ลงมาประมาณ ๒ นิ้วฟุต ชุดเริ่มรัดรูปมากขึ้น บางช่วงกระโปรงก็สั้นถึงหัวเข่า แต่บางช่วงก็กลับยาวกรอมเท้า มีกุนรอบตัวและเริ่มมีลวดลายในเนื้อผ้า

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “กิ๊พ้า”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “เข๋ยโฝ่ว”

ภาพที่ ๒๗ เสื้อกระโปรงติดกัน “กิ๊พ้า” จีนแต้จิ๋ว

“เข๋ยโฝ่ว” จีนกวางตุ้ง

ภาพที่ ๒๘ ภาพครอบครัวคุณสุเมธ วนิชประภา
ประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๕
แสดง การแต่งกายของสตรีและเด็กหญิงในชุด
“กิ๊เพ้า” “เขี่ยไผ่ว”

ภาพที่ ๒๙ จากหนังสือ Twentieth Century Impression
of Siam ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐
แสดงการแต่งกายแบบจีนของสตรีอาวโส สตรีอ่อน
อาวโส เด็กหญิง และแบบสากลนิยมของชาย

๑.๓ ชุดงานพิธีการ

ก. เสื้อ

เป็นเสื้อคลุมมีซิปใน คอปกตั้ง ผ่ากลางติดกระดุมผ้าถัก แขนยาว สีเรียบเข้ม
หรือมีลวดลาย ปักรูปหงส์ หรือ นกกระเรียน และดอกไม้

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “สั่วซา”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “กว่าซ้าม”

เสื้อพิธีการสตรี “สั่วซา” คนจีนแต้จิ๋ว
“กว่าซ้าม” คนจีนกวางตุ้ง

ข. กระโปรง

แบบเดียวกับชุดทำธุระนอกบ้าน สีและลวดลายจะเหมือนกับเสื้อ

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “สั่วคั้ง”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “ขวันกว่า”

กระโปรงพิธีการ “สั่วคั้ง” คนจีนแต้จิ๋ว
“ขวันกว่า” คนจีนกวางตุ้ง

ค. ทรงผม

ผู้อาวุโสจะเกล้าผมมีปิ่นปักผม สตรีทั่ว ๆ ไปจะตัดผมสั้นยาวครึ่งต้นคอ หรือตัดผมแบบสากลนิยม

ง. รongเท้า

สตรีอาวโสสวมรองเท้าผ้าพื้นยาง สีดำเรียบหรือปักลายดอกไม้ สตรีทั่วไปสวมรองเท้าหนังแบบสากลนิยม สวมถุงเท้ายาวถึงหัวเข่า

จ. เครื่องประดับ

สตรีอาวโสสวมกำไลหยก แหวนทองหรือแหวนหยก

สตรีทั่วไป นิยมสวมแหวนที่มีหัวแหวนประดับด้วยเพชรพลอย

ภาพจากครอบครัว คุณสุเมธ วนิชประภา แสดงชุดพิธีการของสตรี
ที่เป็นบุตรหลานของสตรีอาวุโส ประมาณ พ.ศ.2475-2480

๒. สตรีสามัญชนทั่วไป

ชุดลำลองและชุดทำธุระนอกบ้าน เหมือนของสตรีที่มีฐานะดีหรือมีสถานภาพทางสังคม
ค่อนข้างสูง โดยชุดทำธุระนอกบ้านจะสวมใส่ในงานพิธีการด้วย

ชุดเสื้อกระโปรงแยกกัน จะสวมใส่ได้ทุกโอกาส ส่วนชุดก็เพ้าจะสวมใส่เฉพาะทำธุระ
นอกบ้านและงานพิธีการ ไม่สวมใส่เป็นชุดลำลองอยู่บ้าน ไม่เหมาะแก่การทำงานบ้าน

ช่วงเวลา ๖๐ - ๘๐ ปี

สตรีไทยเชื้อสายจีนทุกกลุ่ม ยังแต่งกายแบบเดิม ๆ กว้างทรงจีนสำหรับการแต่งกายอยู่
ในบ้าน และทำธุระนอกบ้านยังมีอยู่ทั่วไปในผู้สูงอายุและวัยกลางคน สำหรับวัยรุ่นอาจยังมีสวมใส่
เสื้อแบบกระดุมผ้าฉีกจีนชายป้ายทับชั้นขาวอยู่บ้าง แต่จะนุ่งกระโปรง กางเกงขาวแบบสากล
นิยมเพื่อทำธุระนอกบ้านหรืองานพิธีการมากขึ้น

ชุดก็เพ้า หรือ เข็มไผ่ก็เป็นที่นิยม

รองเท้าไม้ ไม่มีการสวมใส่ในที่สาธารณะ เพราะรัฐบาลสั่งห้ามเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ รองเท้า
ผ้าพื้นยางแบบจีนก็ไม่ได้รับความนิยม นิยมใช้รองเท้าส้นสูงมากขึ้น

กำไลหยก มีสวมใส่เฉพาะผู้สูงอายุ

“กีเพ้า” “เซ่ยโฝว” เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๐

ช่วงเวลา ๔๐ปี – ปัจจุบัน

ในช่วงนี้ ความนิยมในการแต่งกายแบบจีน ของสตรีเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นแบบสากลมากขึ้น โดยเฉพาะกางเกงขาเกวียหรือกางเกงจีนสี่ริบบแบบเดิม ได้เปลี่ยนเป็นผ้าฝ้ายสีต่าง ๆ หรือมีลวดลายสดใสสวยงาม บ้างก็คิดเส้นผ้าด้านหลังกางเกงเพื่อให้ผู้เฒ่าได้อย่างแน่นอนหนา ส่วนเสื้อก็ได้วิวัฒนาการหลากหลายรูปแบบ สีสดใส ปีกและประดับลวดลายงดงาม ทั้งแขนยาว แขนสั้น และไม่มีแขน หรือผ่ากลาง ตัวเสื้อกระชับสัดส่วนร่างกายมากขึ้น สำหรับเสื้อที่มีเอกลักษณ์จีน มักสั่งจากประเทศจีน หรือจากฮ่องกง หรือไต้หวัน วางจำหน่ายในร้านหรือตามฟู้ดพาซังถนนที่เยาวราช สีลม ฯลฯ

ปัจจุบันเสื้อกางเกงสตรีแบบจีนดั้งเดิมเมื่อ ๔๐ – ๑๐๐ ปีก่อน ยังมีผู้สวมใส่ในสตรีสูงอายุบ้างแต่น้อยมาก

ภาพจากครอบครัว คุณอ่อง บึงคำรงค์

ประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๐

ภาพสตรีอายุ ๘๕ ปี ในกรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๕๕๐

ก. การแต่งกายของเด็ก

การแต่งกายของเด็กชายเด็กหญิงที่ยังนอนแบเบาะหรือยังช่วยตัวเองไม่ได้ จะแต่งกายด้วยผ้าผืนสี่เหลี่ยม ด้านบนป้าน มุมบนด้านหนึ่งเป็นห่วงผ้า อีกด้านหนึ่งเป็นผ้าเส้นผูกครอบคอเด็ก ด้านข้างยาวกว่าด้านบนล่าง ผ้าเส้นติดที่ด้านข้างทั้งสอง สำหรับผูกรอบตัวเด็ก ด้านล่างยาวพอปิดอวัยวะเพศของเด็ก อาจมีการปักลวดลายให้สวยงามด้วย ปัจจุบันยังมีใช้สวมใส่ให้เด็กเล็ก ๆ อยู่บ้าง และยังเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นสิริมงคลที่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะมอบแก่เจ้าสาว เป็นผ้าสีแดงเพื่อเป็นเคล็ดว่าให้มีลูกหลานที่ดีสืบสกุลมีเกียรติ มีความเจริญก้าวหน้า

ผ้าสี่เหลี่ยมมีสายผูกคอและลำตัวของเด็กเล็ก

คนจีนแต้จิ๋วเรียก “โต้วเอีย”

คนจีนกวางตุ้งเรียก “เต้าโถว”

ผ้าปิดหน้าอกเด็กเล็ก “โต้วเอีย” คนจีนแต้จิ๋ว

“เต้าโถว” คนจีนกวางตุ้ง

สำหรับเด็กชายหญิงที่พ้นสภาพการอนาถา สามารถช่วยเหลือตัวเองได้บ้างแล้ว ในช่วงเวลา ๘๐ ปีก่อน ทั้งเด็กชายหญิงเชื้อสายจีนจะแต่งกายแบบจีนเหมือนผู้ใหญ่ แต่อาจมีการก๊นหรือมีลวดลายแบบที่น่ารัก เด็กชายได้เปลี่ยนเป็นการแต่งกายแบบสากลนิยม ในช่วงเวลาเดียวกับที่ผู้ใหญ่ชายนิยมแต่งกายแบบสากลนิยมด้วย ส่วนเด็กหญิงยังคงแต่งกายตามแบบอนุรักษนิยมเช่นผู้ใหญ่สตรีและเปลี่ยนเป็นการแต่งกายแบบสากลนิยมตามผู้ใหญ่สตรีในช่วง ๖๐ ปีที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า ทั้งเด็กชายเด็กหญิงลูกจีนต่างแต่งกายแบบเดียวกับผู้ใหญ่

แสดงการแต่งกายเด็กชายไทยเชื้อสายจีน ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐
ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

แสดงการแต่งกายของเด็กหญิงไทยเชื้อสายจีน ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๕

ง. การแต่งกายเครื่องทอผ้าพื้นบ้าน

ชุดแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์จีนได้ดี คือ ชุดเครื่องทอผ้าในการทำพิธีศพหรือ “พิธีกงเต็ก”

๑. ชุดเครื่องทอผ้าของชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มภาษาแต้จิ๋ว จะเป็นดังนี้

ลูกชาย

ใส่เสื้อผ้าด้านในเป็นผ้าดิบแขนยาว คาดผ้าปกที่แขน นุ่งกางเกงทรงจีน ด้านนอกสวมทับด้วยเสื้อผ้าปอขาว มีเชือกคาดเอว สวมหมวกผ้าปอทรงสูงห้อยลูกตุ้มกลม ๆ ๔ ลูก หลานชายคนโตที่เกิดจากลูกคนโต แต่งกายเหมือนบิดา

เครื่องทอผ้าสำหรับลูกชาย และหลานชายคนโตของลูกชายคนโต

คนจีนแต้จิ๋วสวมใส่งานศพของบิดา มารดา ทั้งหมดรวมเรียกว่า “หมั่วอี”

ลูกสาวกับลูกสะใภ้ (แต่งกายเหมือนกัน)

ใส่เสื้อด้านในเป็นผ้าดิบแขนสั้น คาดผ้าปกที่แขน นุ่งกางเกงขาถัก (กางเกงจีน) ขาว ด้านนอกสวมทับด้วยเสื้อผ้าปอสั้น นุ่งผ้าปอ ๒ ชั้นทับกางเกง มีเชือกคาดเอวห้อยตุ้มผ้าเล็ก ๆ สวมหมวกผ้าปอสามเหลี่ยม

แสดงเครื่องทุกข์ของสตรีจีนแต่จิวที่เป็นลูกสาว ลูกสะใภ้ ของผู้ตาย

เสื้อเรียก “หมั่วซา” ผ้าคาดทับกางเกงหรือกระโปรงเรียก “ก๊วง” ผ้าคาดหัวเรียก “ปักถั่ว”

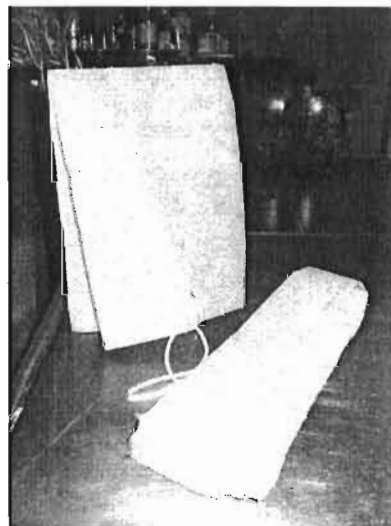
ลูกเขย

ใส่ชุดขาวยาว แบบทั่ว ๆ ไป มีผ้าขาวยาวประมาณ ๔ เมตร พันรอบพุง เหน็บชายผ้าไว้ที่เอว ใส่หมวกผ้าขาว

เครื่องทุกข์ลูกเขยจีนแต่จิว

หมวกเรียก “แปะบ่อ”

ผ้าคาดเอวเรียก “แปะโต้ว”

หลาน

ใส่เสื้อขาวทั้งชุด หัวคาดผ้าสามเหลี่ยมสีขาว

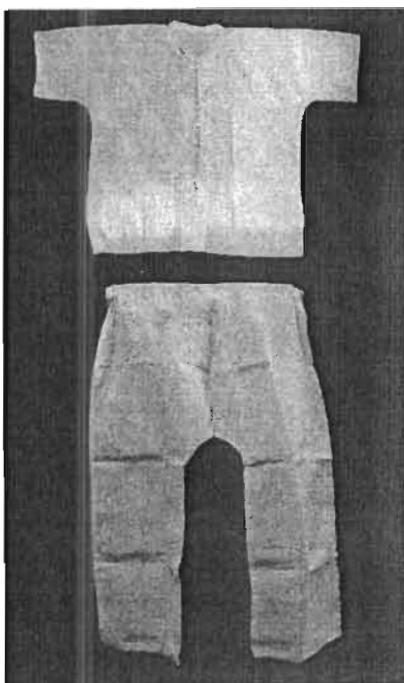

ภาพจากครอบครัว คุณสุเทพ เกษมเจริญสุข
แสดงการแต่งกายเครื่องทุกข์ของคนจีนแต่จิว

๒. ชุดเครื่องทุกข์ของชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มภาษากวางตุ้ง จะเป็นดังนี้

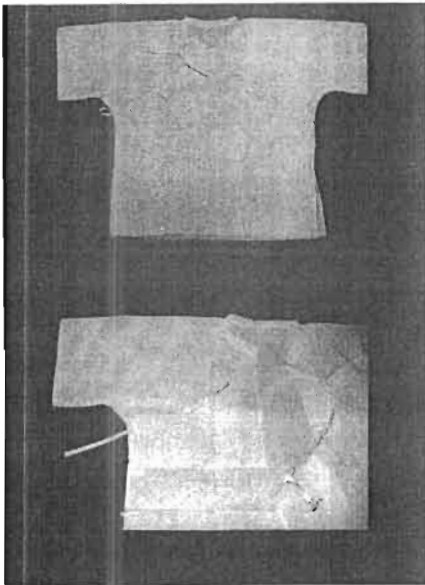
๒.๑ ชุดเครื่องทุกข์ช่วง ๒๕ปี และก่อนหน้านี

ชุดเครื่องทุกข์ช่วง ๒๕ปี และก่อนหน้านี ลูกหลานแต่งผ้าดิบฟอกขาว ชายเสื้อไม่เย็บ
ตะเข็บ โดยลูกชาย ลูกสาว ลูกสะใภ้และหลายชายคนโตของลูกชายคนโต มีชุดผ้าปอ แบบ
เดียวกับจีนแต่จิว โปกหัวด้วยผ้าขาวผืนใหญ่

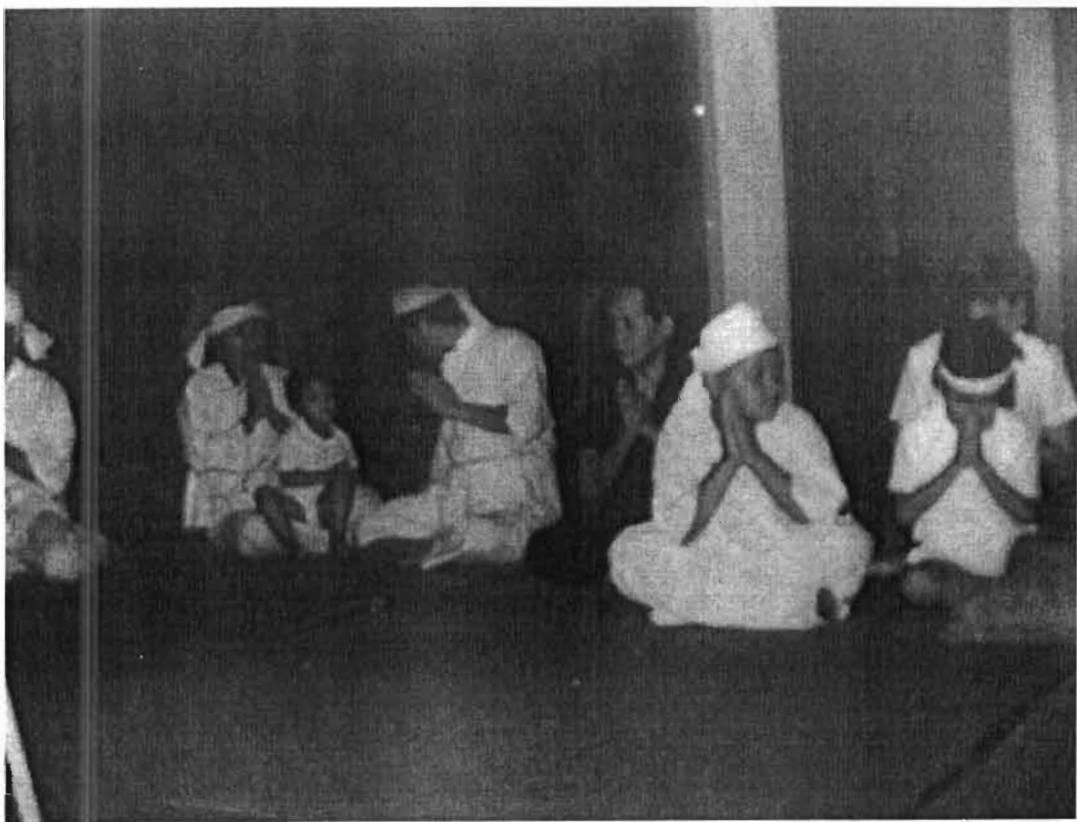

คนจีนกวางตุ้งเรียกชุดผ้าปอทั้งชุดว่า “หม่าอี้ซำม”
และเรียกผ้าดิบฟอกขาวว่า “จีโป้ว”

เสื้อผ้าดิบฟอกขาว สำหรับชายจีนกวางตุ้ง เรียก “จี
โป้วซำม” กางเกงใช้ได้ทั้ง หญิง และชาย เรียก “จี
โป้วฝู”

แสดงเสื้อผ้าดิบฟอกขาว สำหรับสตรีจีนกวางตุ้ง
เรียก “จีโป่วซำม” โดยผ้าชิ้นซ้ายป้ายทำขึ้นขวา

งานศพของคนจีนกวางตุ้ง พ.ศ.๒๕๒๖ สวมเสื้อผ้าปอทับชุดขาว
ผ้าคาดผมสีขาวเรียก “ป๊องเถ่า”

๒.๒ ชุดเครื่องทุกข์ช่วง ๒๐ ปี จนถึงปัจจุบัน

ลูกชาย

ใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าดิบฟอกขาว เสื้อแขนสั้นผ่ากลาง เส้นผ่าผูกแทนกระดุม
กางเกงทรงจีนผ้าดิบฟอกขาว ผ้าดิบฟอกขาวพับ ๒ ทบ ขนาด ๒ นิ้ว พันรอบศีรษะ มีแถบผ้าปอ
สีเหลี่ยมขนาด ๑ X ๒ นิ้ว ติดต้นแขนเสื้อด้านซ้าย

ลูกสาวกับลูกสะใภ้ (แต่งเหมือนกัน)

ใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าดิบฟอกขาว เสื้อแขนสั้นเปิดข้างซ้ายทับขวา เส้นผ่าผูกแทน
กระดุม นุ่งกางเกงทรงจีนขาว สวมหัวด้วยผ้าดิบขาวยาวประมาณ ๔ ฟุต เย็บติดกันด้านหนึ่ง ติด
ผ้าปอแบบเดียวกับลูกชาย

หลานชายคนโตของลูกคนโต แต่งเครื่องทุกข์เหมือนบิดา

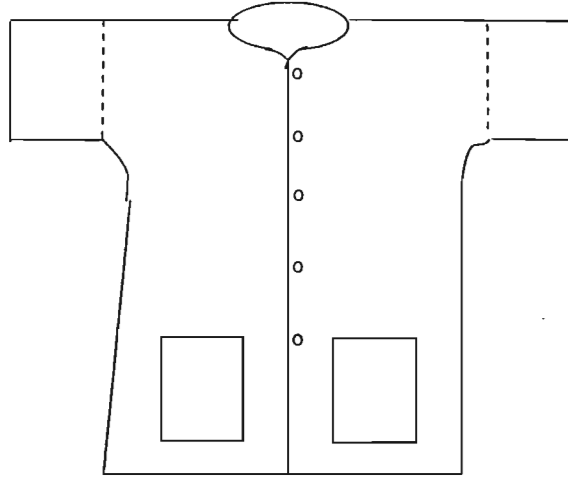
ลูกเขยและหลาน ใส่เสื้อกางเกงผ้าดิบฟอกขาวทั้งชุด พันผ้ารอบหัวเหมือนลูกชาย แต่
ไม่มีแถบผ้าปอติดที่ต้นแขน

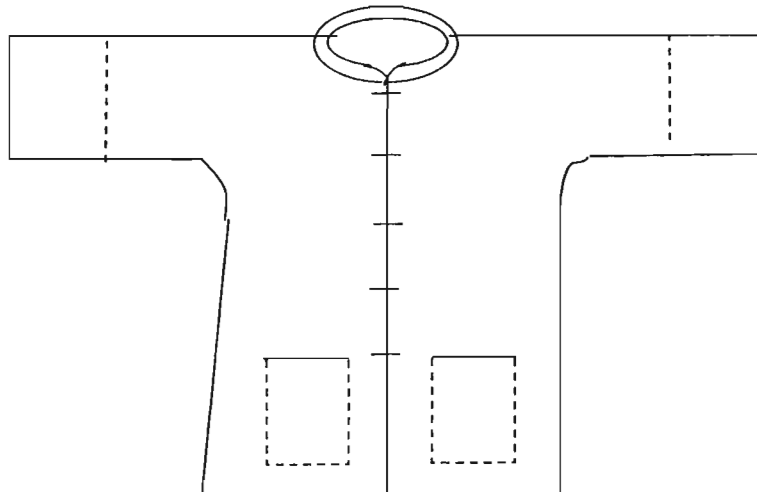
งานศพคนจีนกวางตุ้ง พ.ศ.๒๕๕๐ แต่งชุดขาวไม่สวมเสื้อผ้าปอ
ลูกสาว ลูกสะใภ้ มีผ้าคลุมหัวถึงหลัง เรียก “เกล้ากอย”

จ. อักษรรูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern)

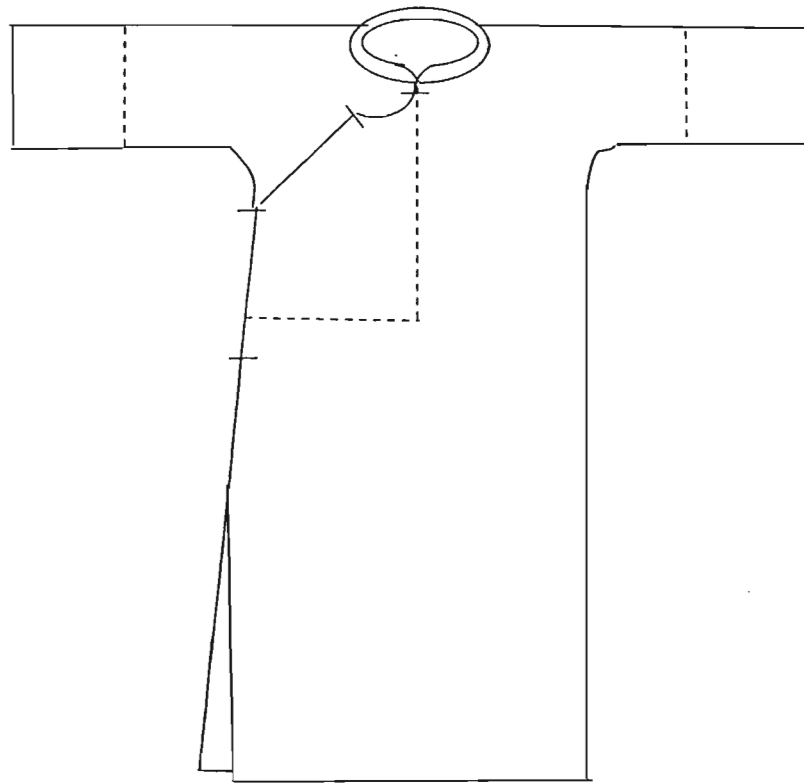
๑. รูปแบบโครงสร้างเสื้อชาย “กุยเฮง” แต้จิ๋ว “ฮ้อยฮั้ง” กวางตุ้ง

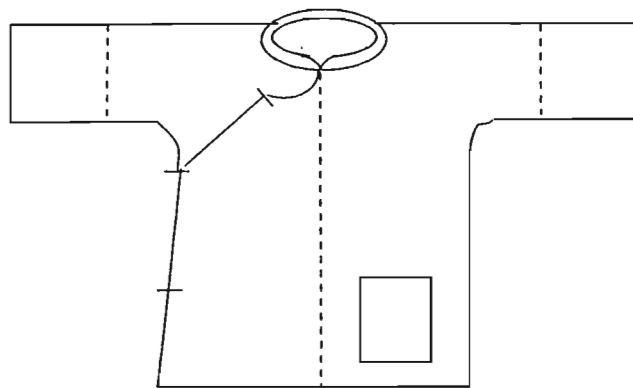
๒. รูปแบบโครงสร้างเสื้อคลุมสั้นชาย “กู๊ดงา” แต้จิ๋ว “หมากว่าซาม” กวางตุ้ง

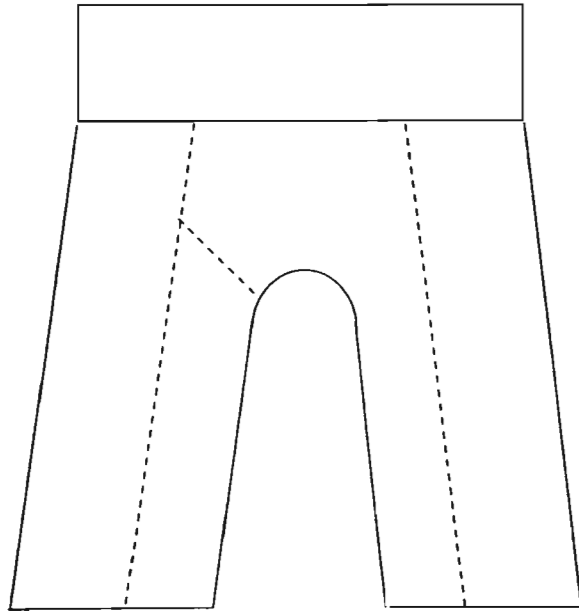
๓. รูปแบบโครงสร้าง เสื้อคลุมยาวชาย “ตัวชา” แต้จิ๋ว “เล่องซำม” กวางตุ้ง

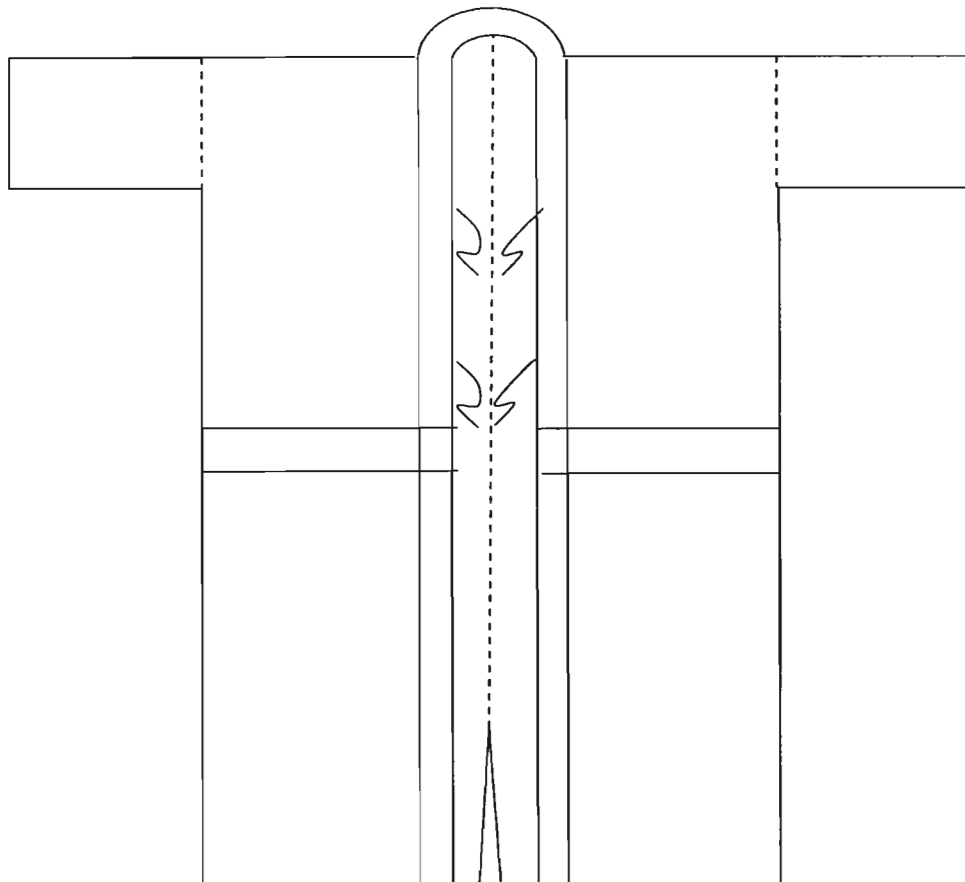
๔. รูปแบบโครงสร้างเสื้อสตรี “ตอชา” แต้จิ๋ว “ตันซำม” กวางตุ้ง และเป็นรูปแบบโครงสร้างเสื้อผ้าดิบหญิงชาว กวางตุ้ง สำหรับชายชาว กวางตุ้ง เป็นเสื้อผ่ากลางมีแถบผ้าผูกแทนกระดุม ไม่เย็บชายล่าง เสื้อชายมีกระเป๋าดู ๒ ใบ เสื้อสตรีไม่มีกระเป๋าดู “จีโป้วซำม”

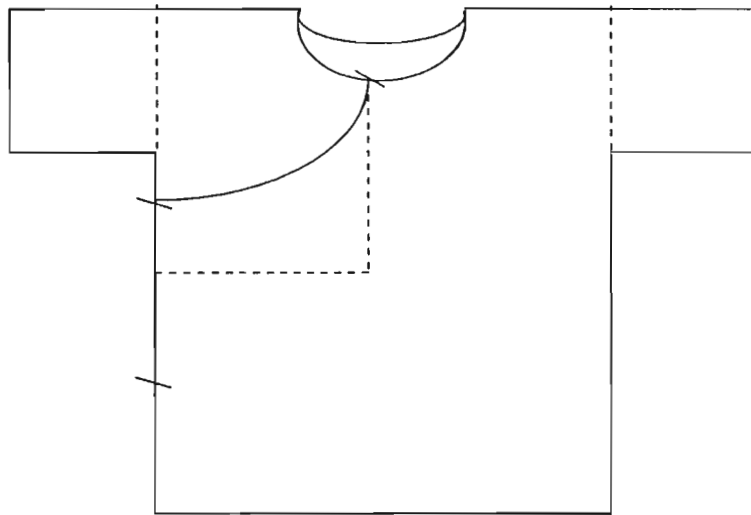
๕. รูปแบบโครงสร้างกางเกงทรงจีน ทั้งหญิง และชาย “ตั่งนั่งจวงโป่ว” แต่จี๊ว “หล่องซ่านฟู” กวางตุ้ง และเป็นรูปแบบโครงสร้างสำหรับกางเกงผ้าดิบของชายและหญิงชาวกวางตุ้ง “จีโป่วฟู”

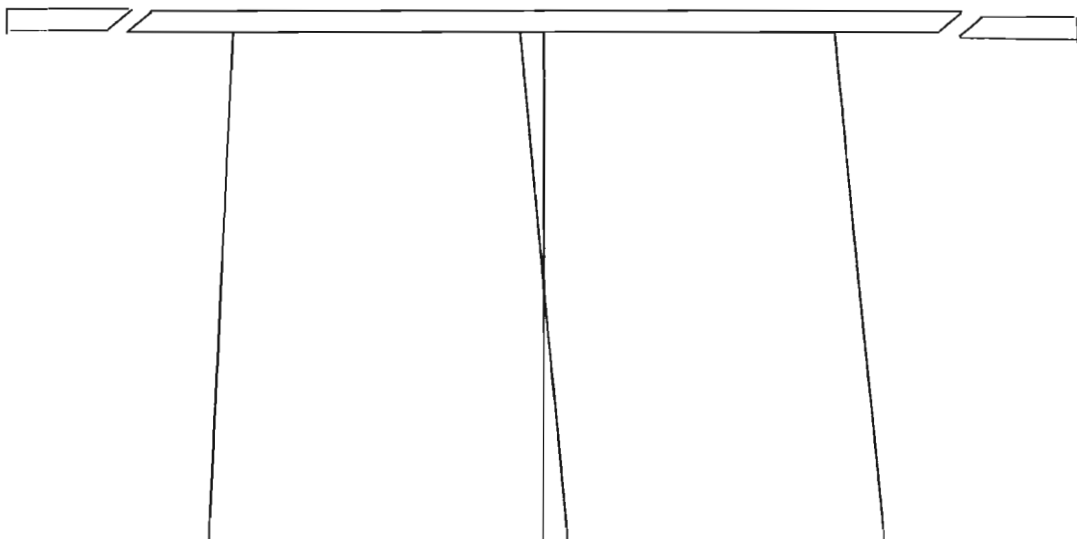
๖.. รูปแบบ โครงสร้างเครื่องทุกข์เสื้อผ้าปอชาย “หมั่วซา” แต่จี๊ว “หม่วยี่ซ้าม” กวางตุ้ง

๗. รูปแบบ โครงสร้างเสื้อเครื่องทุกข์ผ้าปอหญิง จีนแต่จิว “หมั้วซา”

๘. รูปแบบ โครงสร้างผ้าปอสตรีคาดเอวทับกางเกง ของชาวแต่จิว “ก๊วง”

เส้นทางการค้าผ้า

กรณีเสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่วางขายตามร้านค้า และตามแผงลอยข้างถนน เป็นเสื้อผ้าใส่ทั่วไป ผ้าวอยู่ในระดับพื้นๆ ถึงปานกลาง ราคาขายต่อตัวไม่สูงมากนัก โดยเฉพาะเสื้อผ้าที่ตัดแบบผสมผสานอย่างตะวันตก โดยมีเอกลักษณ์ของจีนคือ กระดุมผ้าถัก คอปกตั้ง และผ้าชั้นซ้ายปายทับ รวมทั้งลวดลายพิมพ์บนผ้าหรือลายปัก จะเป็นรูปมังกรสำหรับเสื้อผ้าชาย และหงส์ หรือกระเรียน หรือดอกไม้ สำหรับเสื้อผ้าหญิง สำหรับใส่ทั่วไป หรือแบบลำลอง ก็มีราคาที่พอซื้อหาได้ จะมีนายหน้าติดต่อสั่งซื้อจัดส่งให้ร้านค้า นายหน้าเรียก “เจ้าจู้ย” ซึ่งจะส่งจากไต้หวัน ฮองกง หรือจากจีนตอนใต้ เช่น เสินเจิ้น กวางตุ้ง

เซี่ยงไฮ้

สินค้าประเภทนี้จะนำเข้า ขึ้นอยู่กับจำนวนที่ร้านค้าจะสั่งซื้อ

หากเป็นเสื้อผ้าชนิดมีราคาแพง การตัดเย็บโดยช่างฝีมือ จะเป็นการสั่งนำเข้า โดยจะสั่งผ้าตัวน ผ้าแพร ผ้าไหม ผ้าแถบลายปักสำหรับประดับเสื้อผ้า รวมถึงกระดุมผ้าถัก จะสั่งเข้ามาจากฮองกง ไต้หวัน และหลายมณฑลของจีน พร้อมกับจ้างช่างตัดเย็บเสื้อผ้าจากฮองกง และเซี่ยงไฮ้ มาออกแบบและตัวเย็บ ราคาเสื้อผ้าจากร้านค้าประเภทนี้ซึ่งมีประมาณ ๓-๔ ร้าน จะมีราคาค่อนข้างสูง เพราะฝีมือการตัดเย็บที่ปราณีตสวยงามเนื้อผ้าอย่างดี

การแต่งกายแบบจีนของชายและหญิงไทยเชื้อสายจีนในช่วงหลังจาก พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นต้นมา มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกับการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายของชาวจีนในประเทศจีน

กล่าวคือ ในช่วงปลายราชวงศ์ชิง พ.ศ. ๒๓๙๓ ได้เกิดสงครามฝิ่น อังกฤษได้บังคับให้เปิดเมืองกวางตุ้งและเซี่ยงไฮ้เป็นเมืองการค้า อารยธรรมตะวันตกจึงแพร่เข้าสู่ชนพลดังกล่าวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับเกิดกบฏผมยวขึ้นในปี พ.ศ. ๒๓๙๐ ซึ่งต่อต้านชาวแมนจูที่ปกครองจีน พยายามยกเลิกการผูกมัดกับไผ่ผมเปีย และในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ เกิดปฏิวัติในจีนล้มราชวงศ์ชิง เป็นการสิ้นสุดระบอบกษัตริย์มาเป็นระบบสาธารณรัฐ พร้อม ๆ กับจีนเปิดประตูการค้ากับต่างประเทศ คนจีนได้อพยพสู่ประเทศไทยจำนวนมากในช่วง พ.ศ. ๒๔๖๑ – ๒๔๗๕ ดังได้กล่าวแล้ว

ชาวจีนที่อพยพเข้ามามากมาย และการเดินทางไป – มาระหว่างจีน – ไทยเปิดกว้างขึ้น คนไทยเชื้อสายจีนได้เรียนรู้การแต่งกายของคนจีนสมัยที่แต่งตัวแบบตะวันตกมากขึ้น คนไทยเชื้อสายจีนที่มีมารดาเป็นคนไทยหรือที่มาอยู่เมืองไทยนานปีก็ต้องการให้เกิดความกลมกลืนกับคนไทย โดยการแต่งกายแบบสากลนิยมเช่นเดียวกันด้วย

จึงอาจกล่าวได้ว่า การแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีนในช่วง ๘๐ ปีก่อนเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นแบบสากลนิยม แต่ยังคงมีความพยายามในการรักษาเอกลักษณ์ของจีนไว้ โดยการแต่งกายแบบจีนในโอกาสงานพิธีการที่นัดหมายไว้แต่งกายแบบย้อนยุค และมีความพยายามที่จะดัดแปลงเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบจีนให้มีการผสมผสานกับแบบสากลนิยมโดยยังคงเอกลักษณ์จีนไว้ โดยเฉพาะการคงไว้ซึ่งกระดุมผ้าดักและลวดลายหงส์ มังกร และดอกไม้ต่าง ๆ ตามความเชื่อเดิม

รูปแบบเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายแบบจีน ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ ลี ลวดลาย ให้สวยงาม สะดวกแก่การสวมใส่ และความใกล้ชิดผสมผสานกลมกลืนระหว่างไทยกับจีนจนแยกไม่ออก จะเป็นเครื่องยืนยันว่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบจีนที่ได้มีการวิวัฒนาการมาโดยตลอดจะคงอยู่ในประเทศไทยได้โดยตลอดไป

การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งชายและหญิงในทุกกลุ่มภาษา ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องแต่งกายทั่วไปและการแต่งกายในแบบพิธีการต่าง ๆ ยกเว้น การแต่งกายในชุดเครื่องทุกข์จะมีความแตกต่างกัน

ภาพที่ 48 เสื้อคลุมสั้น “หมากว่าซำม” ของผู้ชายที่มีขายในปัจจุบัน

ภาพที่ 49 เสื้อทำงาน หรือเสื้องานพิธีการ พ.ศ. 2550

คนไทยเชื้อสายจีนในงานสมาคม พ.ศ. 2548

เสื้อผ้าเอกลักษณ์จีนสำหรับ ชาย และ หญิง ที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน

เชิงอรรถ บทที่ 4

1. ล. เสถียรสุด (นามแฝง). ประวัติวัฒนธรรมจีน. 2544.
2. ทีมงานด้วย'ตูน . ปฐพีมังกรของฮ่องเต้. 2550.
3. แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. วิถีจีน-ไทย : ในสังคมสยาม. 2550, 183.
4. พรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ(ผู้แปล). สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. 2529

๔.๔ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ของในรอบ 80 ปี

ชุดเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันตามปกติของวัยชรา

ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๐๐)

เสื้อ

การแต่งกายของชาวชองโดยทั่วไปเมื่ออยู่บ้านหรือทำงานไม่ค่อยนิยมสวมเสื้อทำให้ผิวหนังดำเกรียมเนื่องจากถูกแสงแดดแผดเผา แต่บางคนที่มีฐานะค่อนข้างดีอาจสวมเสื้อกั๊กหรือเสื้อแขนยาวเมื่อออกนอกบ้านไปทำงานในนา ในไร่ ในสวน หรือไปล่าสัตว์หาของป่า

ผ้าถุง

จะนุ่งผ้าโสร่ง ผ้าโจงกระเบนเป็นผ้าที่ทอจากเส้นด้ายดิบที่ซื้อจากตลาดหรืออาจซื้อเป็นผ้าผืนสำเร็จรูป สีแดงเปลือกมังคุด สีกรมท่า หรือสีดำ หรือนุ่งกางเกงขาก๊วยขาวขาว หรือขาสาม

การแต่งกายของผู้ชายชาวชองวัยชรา ในช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาดังนี้ จะไม่ค่อยสวมเสื้อ หรือสวมเสื้อกั๊กจะเริ่มมีการสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาวเสื้อสำเร็จรูปมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากต้องปรับตัวให้เข้าสภาพสังคมและความเจริญของบ้านเมืองที่ขยายไปมายังชุมชนชาวชอง

ผ้าถุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ ยังนุ่งผ้าโสร่งมีผ้าขาวม้าคาดเอว ผ้าโจงกระเบนบ้างแต่ไม่ค่อยได้พบเห็นมากนัก ในระยะหลังเนื่องจากนิยมสวมกางเกงขาก๊วยและขาสามตามแฟชั่นสมัยนิยม

การแต่งกายของผู้ชายชาววัยชรา ในช่วงระยะเวลา ๕๐-๖๐ ปี

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๕๐)

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่วไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น ใช้สีสันทันต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย แต่ก็ยังนิยมสวมเสื้อกุยเฮงอยู่

กางเกง

ในขณะนี้พบว่ายังมีการนุ่งผ้าโสร่งอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก เมื่ออยู่บ้านนิยมนุ่งกางเกงขาก๊วยโดยเฉพาะเมื่อต้องทำงานในท้องนา ในสวน ในไร่

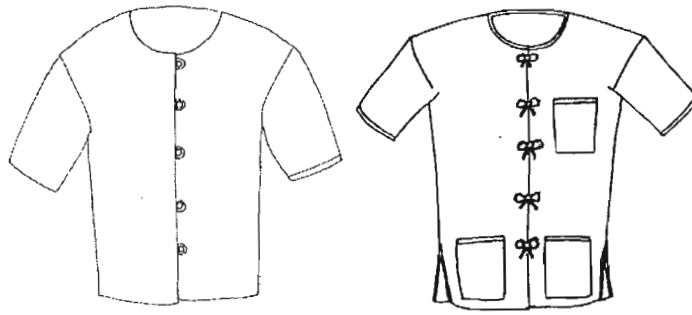
การแต่งกายของผู้ชายชาววัยชรา ในช่วงระยะเวลา ๖๐ - ปัจจุบัน

การแต่งกายในชีวิตประจำวันตามปกติของผู้ใหญ่

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๙๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๘๐)

เสื้อ

การแต่งกายของโดยทั่วไปสวมเสื้อกุยเฮง เสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาว สีดำ หรือสีกรมท่า

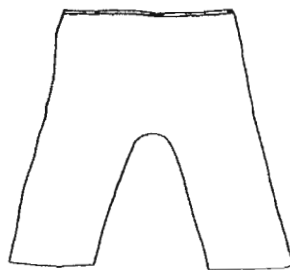
เสื้อกวยเฮง

กางเกง

จะนุ่งผ้าโสร่ง ผ้าเตี่ยวหรือผ้าขาวม้า หรือกางเกงขาก๊วยแบบขายาวหรือแบบขาสั้นสามส่วน นิยมใช้สีสีดำ สีกรมท่า มีผ้าขาวม้าคาดเอวหรือใช้โพกศีรษะเมื่อทำงาน หรือเข้าป่าล่าสัตว์

กางเกงจีน

กางเกงขาก๊วย

การแต่งกายของผู้ชายชาวชองวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลา ๘๐ – ๕๐ ปี

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาดัง ๆ สวมเสื้อกุดเซ่ง เสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาวในระยะเวลาต่อมาจะมีการใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่น เสื้อยืด เสื้อผ้าตามสมัยนิยม

ผ้าห่ม

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ ยังนุ่งผ้าโสร่งหรือกางเกงขาก๊วยแบบขายาวหรือแบบขาสามส่วน นุ่งกางเกงทั้งขาสั้นหรือขายาวตามแฟชั่นสมัยนิยม

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลา ๕๐ – ๒๐ ปี

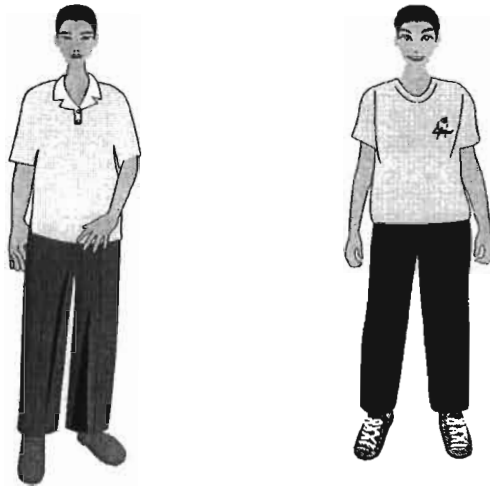
ช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๕๐)

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น มีการ แต่งกาย
ลักษณะเช่นเดียวกับผู้ชายไทย

กางเกง

ในระหว่างนี้จะ สวมกางทั้งชนิดขาสั้นและขายาว ตามแฟชั่นสมัยนิยม

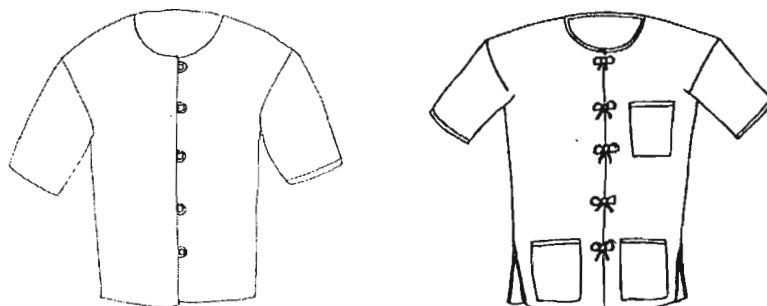
การแต่งกายของผู้ชายชาวฮ่องกงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชาย

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๐๐)

เสื้อ

การแต่งกายของเด็กชายชาวฮ่องกงที่ครอบครัวมีฐานะยากจนโดยทั่ว ๆ ไปไม่ค่อยสวมเสื้อ
ส่วนเด็กชายชาวฮ่องกงที่มีฐานะดีจะสวมเสื้อ

เสื้อกุดเฮง

การแต่งกายของเด็กชายชาวช่อง ในช่วงระยะเวลา ๘๐ – ๕๐ ปี

ผ้าถุง

ชาวช่องที่มีฐานะยากจนจะนุ่งผ้าเตี่ยว หรือผ้าขาวม้า ส่วนชาวช่องที่มีฐานะดีจะสวมกางเกงขาสั้น หรือกางเกงขายาว

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๓๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของเด็กผู้ชายสวมเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยเฉพาะเสื้อเครื่องแบบนักเรียน เมื่อต้องเข้าเรียนหนังสือ เริ่มมีการสวมเสื้อยืดคอกลม สวมเสื้อเชิ้ตมีปกมีแขนตามสมัยนิยมมากขึ้น

กางเกง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ เด็กผู้ชายนุ่งกางเกงทั้งขาสั้นและขายาว เมื่อเข้าเรียนจะสวมกางเกงขาสั้นเครื่องแบบนักเรียน

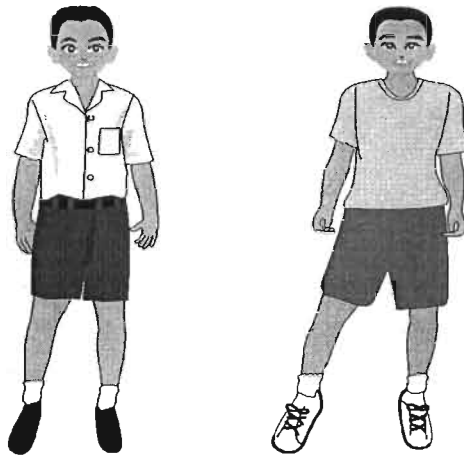
ช่วงระยะประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๕๐)

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น

กางเกง

ในขณะนี้เด็กผู้ชายส่วนใหญ่สวมกางเกงตามแฟชั่นสมัยนิยมทั้งชนิดขาสั้นและขายาว

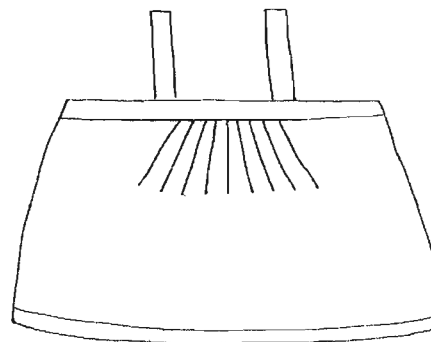
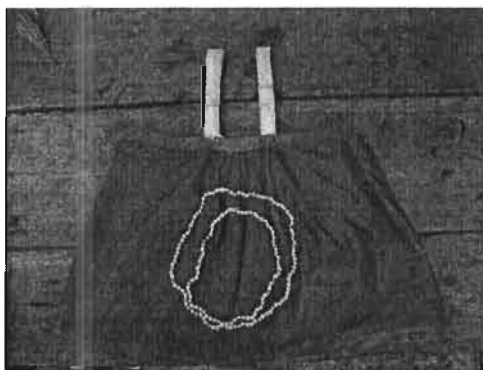

การแต่งกายของเด็กผู้ชายชาวทอง ในช่วงระยะเวลา ๒๐ - ปัจจุบัน

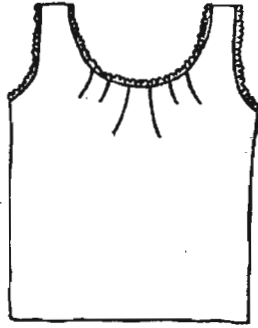
การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงชาวทอง

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยชรา (อายุ ๕๐ ปีขึ้นไป)

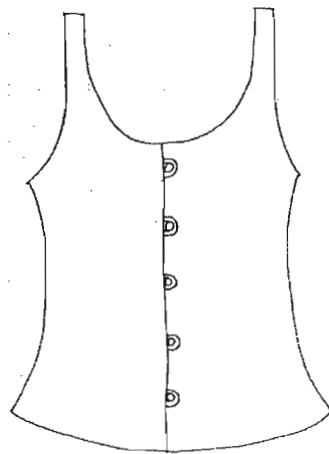
ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๐๐)

เสื้อคอถัง

เสื้อคอกระเช้า

เสื้อกั๊ก

ภาพการแต่งผู้หญิงวัยชราชาวของ

ที่มา : กรรณิการ์ เกณิกานนท์และคณะ. ของ. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, ๒๕๒๒ . หน้า

เสื้อคอกลมแขนทรงกระบอก (ด้านหน้า)

เสื้อคอกลมแขนทรงกระบอก (ด้านหลัง)

ภาพการแต่งการของผู้ชายและผู้หญิงชาววัยชรา ในช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี
ที่มา : กรรณิการ์ เณิกานนท์และคณะ. ของ. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, ๒๕๒๒.

การแต่งกายของโดยทั่วไปสวมเสื้อก๊ก เสื้อคอกระเช้า เสื้อก๊กเป็นเสื้อตัวสั้นขนาดเล็ก รัศรูป เสื้อชนิดนี้เป็นที่นิยมใส่สำหรับผู้หญิงชาวขอมวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยชรา อาจเป็นเพราะในอดีตไม่นิยมสวมเสื้อ แต่เสื้อก๊กมีรูปแบบที่ยังคงให้ความรู้สึกใกล้เคียงกับความเคยชินที่ไม่นิยมสวมเสื้อ มาก่อน สำหรับการตัดเย็บโดยมากใช้ผ้าฝ้าย ผ้าดิบ อาจตัดเย็บเองหรือจ้างช่างตัดเย็บเสื้อผ้า จึงทำให้รูปทรงออกแบบ โครงสร้างของเสื้อโดยมากมีขนาดพอดีกับลำตัวไม่รัดรูปมาก มีความยาวมาถึงบริเวณสะดือ ตัวเสื้อผ่าด้านหน้าติดกระดุมแป้น หรือตะขอสำหรับยึดทั้งสองข้างเข้าด้วยกัน หรืออาจเจาะรูใช้กระดุมเม็ดธรรมดา ด้านหน้าอาจทำกระเป๋าลึก ๆ ไว้ทั้งชายและขวา ทั้งนี้เพื่อเอาไว้เก็บเงิน หรือเอาไว้เก็บของที่ต้องใช้พกติดตัว เช่น ยาคุม เป็นต้น การสวมเสื้อก๊กมักใช้สวมเมื่ออยู่บ้านโดยนุ่งผ้าโจงกระเบน ผ้านุ่งแบบผ้าพื้น แต่ถ้าต้องไปเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนจึงสวมเสื้อชั้นนอก เช่น เสื้อแขนทรงกระบอก เสื้อคอกระเช้า เสื้อกุยเฮงทับอีกที

ผ้านุ่ง

จะนุ่งผ้าโจงกระเบนหรือผ้านุ่งที่ทอด้วยเส้นด้ายฝ้ายที่ซื้อจากตลาดหรือซื้อผ้าโจงกระเบนสำเร็จรูป สีแดงเปลือกมังคุด สีฟ้า สีเขียว หรือสีดำ

ภาพการแต่งกายของชาวขอมวัยชรา ในช่วงระยะเวลา ๘๐-๕๐ ปี

ที่มา : กรรณิการ์ เกณิกานนท์และคณะ. ขอม. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, ๒๕๒๒. หน้า

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะเวลาดังนั้น ๆ จะสวม เสื้อกั๊ก เสื้อคอกระเช้า เสื้อแขนทรงกระบอกสามส่วน เสื้อกุยเฮง ระยะเวลาดอนปลายมาจะใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปมากขึ้น

ผ้าถุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ ยังนุ่งผ้าโจงกระเบนบ้างแต่ในช่วงระยะหลังจาก พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่ค่อยได้พบเห็นมากนัก แต่จะนิยมนุ่งผ้าถุงที่ทอด้วยผ้าฝ้ายหรือสวมผ้าถุงสำเร็จ

ช่วงระยะประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๕๐)

เสื้อ

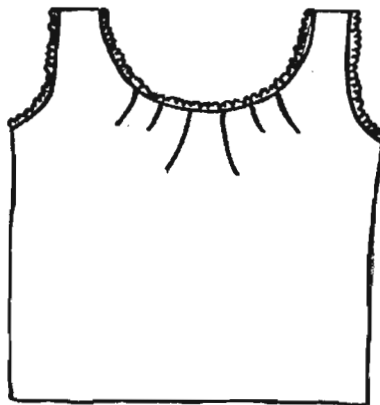
การแต่งมีลักษณะตามแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น ใช้สีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย เนื่องชาวชราในระยษนี้มีปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับคนไทยจนแทบจะยากต่อการแยกแยะในเรื่องการแต่งกายว่าเป็นคนชราหรือเป็นคนไทย

ผ้าถุง

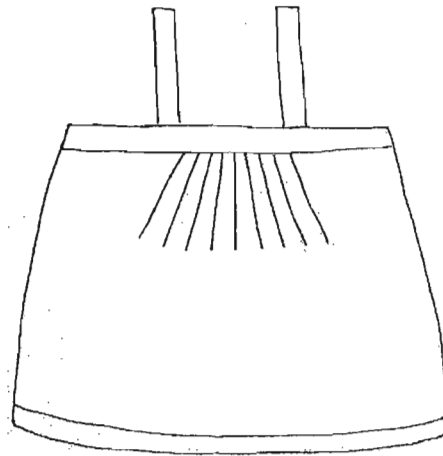
ในระยษนี้จะนุ่งผ้าถุง สวมผ้าถุงสำเร็จ หรือสวมกางเกง ตามโอกาสที่เหมาะสม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ใหญ่ (อายุ ๒๐ – ๕๐ ปี)

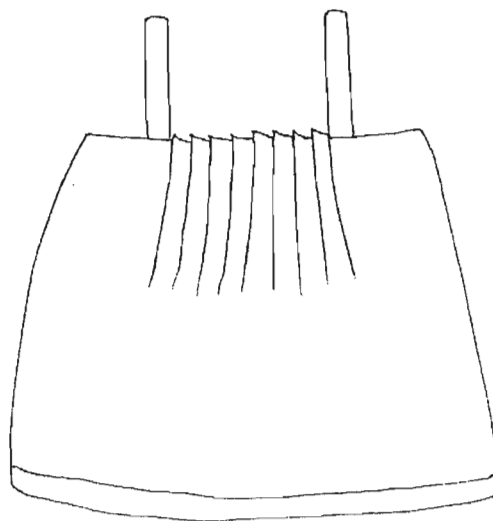
ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๐๐)

เสื้อคอกระเช้า

เสื้อคอตั้ง

เสื้อคอหอนอน

เสื้อ

การแต่งกายของชาวชองโดยทั่วไปสวมเสื้อคอกระเช้า เสื้อคอตั้ง เสื้อคอหอนอน ส่วนชาวชองที่มีฐานะร่ำรวยจึงจะสามารถซื้อหรือตัดเสื้อเชิ้ตคอมีปกแขนสั้นหรือแขนยาวสวมใส่

ผ้าถุง

ถุงผ้าถุงหรือผ้าซิ่นที่มีลักษณะเป็นผ้าฝ้ายทอด้วยเส้นด้ายฝ้ายที่ซื้อจากตลาด สีแดงเปลือกมังคุด สีฟ้าสีเขียว หรือสีดำ

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๓๐)

การแต่งกายของผู้หญิงชาวของอายุ ๒๐ - ๕๐ ในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๒๐ ปี
ที่มา : กรรณิการ์ เณิกานนท์และคณะ. ของ. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, ๒๕๒๒. หน้า

การแต่งกายของผู้หญิงชาวของ ในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๒๐ ปี
ที่มา : กรรณิการ์ เณิกานนท์และคณะ. ของ. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, ๒๕๒๒. หน้า

การแต่งกายของผู้หญิงชาวชองอายุ ๒๐ - ๕๐ ในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาดัง ๆ จะสวมเสื้อคอกระเช้า ในระยะเวลาต่อมาจะมีการใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่น เสื้อยืด เสื้อผ้าตามสมัยนิยม

ผ้าถุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ (ก่อน พ.ศ. ๒๕๑๐) ยังนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่นทอด้วยผ้าฝ้ายหรือผ้าชนิดอื่นตามยุคตามสมัย ในระยะต่อมาจึงได้นุ่งกางเกงทั้งขาสั้นหรือขายาว หรือนุ่งกระโปรง

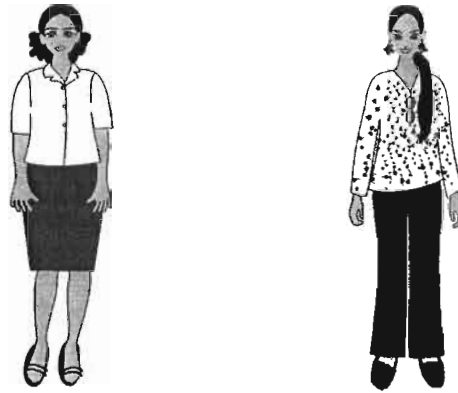
ช่วงระยะประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๕๐)

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น ใช้สีสันท่าง ๆ เนื่องจากชองในระยะนี้มีปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับคนไทยจนแทบจะยากต่อการแยกแยะว่าเป็นคนชองหรือเป็นคนไทย

ผ้าถุง

ในระยะนี้จะนุ่งผ้าถุง สวมกางเกงทั้งชนิดขาสั้นและขายาว หรือชุดกระโปรงสีต่าง ๆ ตามสมัยนิยม ในปัจจุบันการแต่งกายของผู้หญิงชาวชองมีความคล้ายคลึงกับคนไทยมาก แต่ยังสามารถแยกแยะว่าคนชองและคนไทยได้จากรูปร่างและหน้าตา

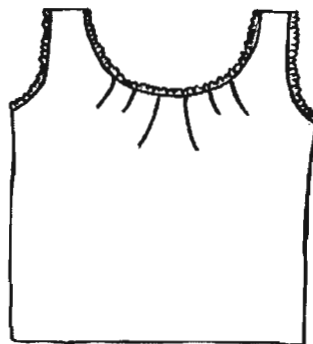
การแต่งกายของผู้หญิงชาวของวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงชาวของ

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิง (อายุไม่เกิน ๒๐ ปี)

วัยเด็ก

ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๐๐)

เสื้อคอกระเช้า

เสื้อ

การแต่งกายโดยทั่ว ๆ ไปอาจไม่สวมเสื้อในกลุ่มผู้มีฐานะยากจน หรืออาจสวมเสื้อคอกระเช้าผ้าดิบ สำหรับผู้มีฐานะร่ำรวยสวมเสื้อคอกระเช้าเมื่ออยู่บ้าน และสวมเสื้อจี๊ดคอปกเมื่อต้องไปธุระนอกบ้านหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีของชุมชน

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในช่วงระยะเวลา ๘๐ – ๕๐ ปี

ผ่านุง

เด็กผู้หญิงที่มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี โดยทั่ว ๆ ไปจะนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่นที่มีลักษณะเป็นผ้าฝ้าย ทอด้วยเส้นด้ายดิบที่ซื้อมาจากตลาด สีที่นิยมใช้ได้แก่สีแดงเปลือกมังคุด สีฟ้า สีเขียว สีนํ้าเงิน หรือสีดำ

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาดัง ๆ จะสวมเสื้อคอกระเช้า ในระยะเวลา ต่อมาเมื่อความเจริญขยายเข้าไปในเขตพื้นที่ประกอบกับมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น เนื่องจากชาว ชองได้มีการตั้งบ้านเรือนเป็นแหล่ง และเริ่มจับจองที่ดินเพื่อเพาะปลูกและสร้างสวนผลไม้ โดย เปลี่ยนจากเดิมที่มีทำไร่แบบเลื่อนลอยและเคลื่อนย้ายที่อยู่ไปยังที่ทำกินแห่งใหม่ จึงทำให้มีเงิน สำหรับซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป เสื้อยืด โดยเฉพาะเสื้อเครื่องแบบนักเรียนเมื่อเข้าเรียนหนังสือใน โรงเรียนและเพื่อปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

ผ่านุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ (๒๕๐๐ – ๒๕๑๐) เด็กผู้หญิงยังนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่นทอด้วยผ้าฝ้าย ต่อมาในช่วงระยะเวลาหลังจาก พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมาจึงนุ่งกางเกงขาสั้น กางเกงขายาว และ กระโปรงตามสมัยนิยมมากยิ่งขึ้น

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๒๐ ปี

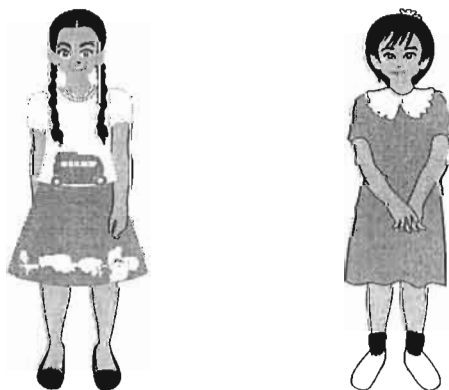
ช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๕๐)

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น ใช้สีสันทันต่าง ๆ เนื่องจากชาวชองในระยะนี้มีปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับคนไทยจนแทบจะยากต่อการแยกแยะว่าเป็นคนชองหรือเป็นคนไทย เนื่องจากเริ่มมีคนต่างด้นเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกับคนชองมากยิ่งขึ้น มีการรับรูปแบบการแต่งกายจากสังคมภายนอกมากยิ่งขึ้น

ผ้าถุง

ในระยะนี้เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่แทบไม่ค่อยนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่น จะสวมกางเกงขนิดขาสั้น และขายาว หรือชุดกระโปรงสีต่าง ๆ ตามแบบแฟชั่นสมัยนิยม

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

การแต่งกายของชาวชองในแบบพิธีการ

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยชรา

ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๐๐)

เสื้อ

การแต่งกายของโดยทั่วไปสวมเสื้อกั๊กแขนยาวเมื่อออกไปทำธุระนอกบ้านที่ไม่เป็นทางการ แต่หากต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไกลก็จะสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาว

กางเกง

จะนุ่งผ้าโสร่งหรือกางเกงขาก๊วยแบบขาวหรือแบบขาสวม ส่วน สีด้า สีกกรมท่า มีผ้าขาวม้าคาดเอวเมื่อไปทำธุระนอกบ้านที่ไม่เป็นทางการ เช่น ไปตลาด ไปเยี่ยมเยียนบ้านเพื่อนฝูง ไปร่วมพิธีกรรมตามประเพณี หรือไปทำบุญที่วัด แต่ถ้าต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไกลก็จะสวมกางเกงขาวตามสมัยนิยมที่เหมาะสมแก่วัย

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาดัง ๆ สวมเสื้อกั๊กแขนยาว เสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาวในระยะเวลาต่อมาจะมีการใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่น เสื้อยืด เสื้อผ้าตามสมัยนิยม

ผ้าห่ม

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ ยังนุ่งผ้าโสร่งหรือกางเกงขาก๊วยหรือกางเกงขาว เมื่อไปทำธุระนอกบ้านที่ไม่เป็นทางการ เช่น ไปตลาด ไปเยี่ยมเยียนบ้านเพื่อนฝูง ไปร่วมพิธีกรรมตามประเพณีของหมู่บ้าน หรือไปทำบุญที่วัด แต่ถ้าต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไกลก็จะสวมกางเกงขาวตามสมัยนิยมที่เหมาะสม

ช่วงระยะประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๕๐)

การแต่งกายในแบบพิธีการของวัยชรา ช่วงระยะประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป ยังนิยมสวมเสื้อกั๊กแขนยาว เมื่อต้องออกจากบ้านไปทำธุระใกล้ ๆ บ้าน เช่น ไปตลาด ไปเยี่ยมเยียนบ้านเพื่อนฝูง ไปร่วมพิธีกรรมตามประเพณี หรือไปทำบุญที่วัด แต่ถ้าต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไกลก็จะสวมเสื้อเชิ้ตสำเร็จรูปตามแฟชั่นทั้งแขนสั้นและแขนยาว โดยใช้สีสันทันต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่วัย

กางเกง

ในระยะนี้จะ สวมกางเกงชนิดขาสั้นและขายาว ตามสมัยนิยม

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่

ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๐๐)

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

การแต่งกายของโดยทั่วไปสวมเสื้อกั๊กแขนเมื่อออกไปทำธุระนอกบ้านที่ไม่เป็นทางการ เช่น ไปตลาด ไปร่วมงานประเพณีของชุมชน แต่หากต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไกลก็จะสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาว ลักษณะการแต่งกายจะแตกต่างกันตามฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคม

กางเกง

ในช่วงระยะเวลาต้น ๆ จะนุ่งกางเกงขาก๊วยแบบขาวยาว สีดำ สีกรมท่า สีน้ำตาล มีผ้าขาวม้าคาดเอวเมื่อไปทำธุระนอกบ้านที่ไม่เป็นทางการ เช่น ไปตลาด ไปเยี่ยมเยียนบ้านเพื่อนฝูง ไปร่วมพิธีกรรมตามประเพณี หรือไปทำบุญที่วัด แต่ถ้าต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไกลก็จะสวมกางเกงขาวยาว

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๖๐)

การแต่งกายในแบบพิธีการของวัยผู้ใหญ่ ช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาต้น ๆ สวมเสื้อกั๊กแขน เสื้อเชิ้ตแขนสั้นหรือแขนยาวในระยะเวลาต่อมาจะมีการใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่น เสื้อยืด เสื้อผ้าตามสมัยนิยม

ผ้าถุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ ยังกางเกงขาก๊วยแบบขาวยาวหรือแบบขาสามส่วน เมื่อไปทำธุระนอกบ้านที่ไม่เป็นทางการ เช่น ไปตลาด ไปเยี่ยมเยียนบ้านเพื่อนฝูง ไปร่วมพิธีกรรมตามประเพณี

หรือไปทำบุญที่วัด แต่ถ้าต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไกลก็จะสวมกางเกงขายาวตามสมัยนิยม

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๕๐)

เสื้อเชิ้ตแขนยาว

เสื้อ

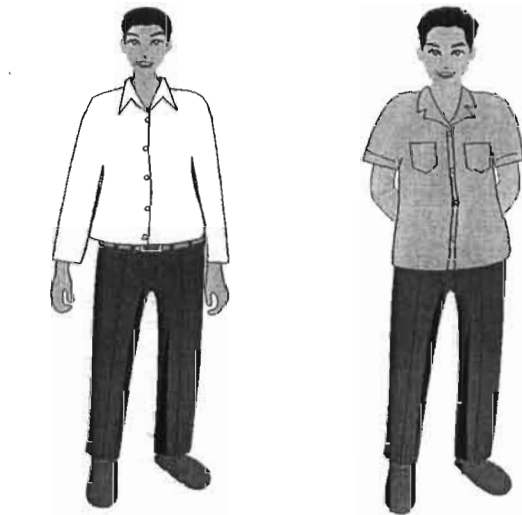
การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป จะสวมเสื้อเชิ้ตสำเร็จรูปตามแฟชั่นทั้งแขนสั้นและแขนยาว ยังนิยมสวมเสื้อกั๊กเสก เมื่อต้องออกจากบ้านไปทำธุระใกล้ ๆ บ้าน เช่น ไปตลาด ไปเยี่ยมเยียนบ้านเพื่อนฝูง ไปร่วมพิธีกรรมตามประเพณี หรือไปทำบุญที่วัด หรือเมื่อต้องไปติดต่อสถานที่ราชการหรือต้องเดินทางไปทำธุระในสถานที่ไกล ๆ

กางเกงขายาว

กางเกง

ในขณะนี้ จะสวมกางขายาว ตามสมัยนิยม การสวมกางเกงจั้น หรือกางเกงขาก๊วยแพบจะไม่ค่อยจะได้พบเห็น

การแต่งกายในแบบพิธีการของวัยผู้ใหญ่ ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้ชาย

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้ชาย

ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๐๐)

เสื้อ

การแต่งกายของ โดยทั่วไปสวมกยเฮงแขนสั้นผ่าด้านหน้าและปิดติดผูกด้วยกระดุมหรือแบบมีเชือกใช้ผูกมัด หรือสวมเสื้อคอกลมแขนสั้นที่ตัดเย็บมาจากผ้าฝ้าย ถึงแม้จะต้องไปเรียนหนังสือก็ยังคงแต่งกายตามสภาพปกติ

ผ้าห่ม

จะนุ่งกางเกงขาสั้นเป็นส่วนใหญ่ จะมีนุ่งกางเกงขายาวบ้างก็เป็นส่วนน้อยมาก การแต่งกายจะแตกต่างกันตามสภาพฐานะทางเศรษฐกิจ

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๒๐)

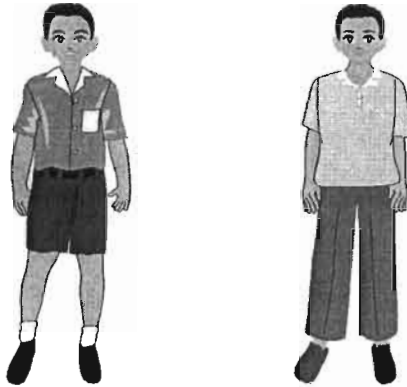
เสื้อ

การแต่งกายของเด็กผู้ชายในขณะนี้เริ่มสวมเสื้อผ่าสำเร็จรูป โดยเฉพาะเสื้อเครื่องแบบนักเรียน สวมเสื้อยืดคอกลม สวมเสื้อเชิ้ตตามสมัยนิยมมากขึ้น เสื้อส่วนใหญ่จะซื้อจากตลาด

กางเกง

เด็กผู้ชายนุ่งกางเกงทั้งขาสั้น เนื่องจากต้องแต่งเครื่องแบบนักเรียน ส่วนกางเกงขายาวมีบ้างเมื่อไปเที่ยว หรือต้องไปธุระกับผู้ใหญ่

ช่วงระยะประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๕๐)

การแต่งกายแบบพิธีการของเด็กผู้ชายชาวช่อง ในช่วงระยะเวลา ๒๐ - ปัจจุบัน

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปแบบต่าง ๆ ตามแฟชั่น แต่ก็ต้องแต่งชุดเครื่องแบบนักเรียนเนื่องจากยังอยู่ในวัยเรียน

กางเกง

ในขณะนี้เด็กผู้ชายส่วนใหญ่สวมกางเกงตามแฟชั่นสมัยนิยมทั้งชนิดขาสั้นและขายาว และกางเกงเครื่องแบบนักเรียน

การแต่งกายของผู้หญิงชาวชองในแบบพิธีการ

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยชรา

ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๗๐ – ๒๕๙๐)

เสื้อ

การแต่งกายของโดยทั่วไปสวมเสื้อกั๊กไว้ชั้นใน เสื้อแขนทรงกระบอกสามส่วนไว้ชั้นนอก ส่วนเสื้อคอกระเช้าก็ยังนิยม

ผ้าถุง

จะนุ่งผ้าโจงกระเบนหรือผ้าถุงที่ทอด้วยเส้นด้ายฝ้ายที่ซื้อจากตลาดหรือซื้อผ้าโจงกระเบนสำเร็จรูป สีแดงเปลือกมั่งกุด สีฟ้า สีเขียว หรือสีดำ

ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๙๐ – ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะเวลาดังนั้น จะสวม เสื้อกั๊กไว้ชั้นใน เสื้อแขนทรงกระบอกสามส่วนไว้ชั้นนอก เสื้อคอกลมแขนสั้น ในระยะเวลาตอนปลายมาจะใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น

ผ้าถุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ ยังนุ่งผ้าโจงกระเบนบ้าง แต่ไม่ค่อยได้พบเห็นมากนัก ส่วนใหญ่นุ่งผ้าถุงผ้าฝ้าย หรือสวมผ้าถุงสำเร็จ

ช่วงระยะประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๕๐)

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น ใช้สีสันทันต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย เนื่องชาวชองในระยะนี้มีปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับคนไทยจนแทบจะขาดต่อการแยกแยะว่าเป็นคนชองหรือเป็นคนไทย

ผ้าถุง

ในระยะนี้จะนุ่งผ้าถุง สวมผ้าถุงสำเร็จ หรือสวมกางเกง ตามโอกาสที่เหมาะสม

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่

ช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๐๐)

เสื้อ

การแต่งกายของโดยทั่วไปสวม เสื้อกุยเฮง เสื้อแขนสั้น หรือเสื้อแขนตามแบบทรงสมัยนิยม

ผ้าถุง

จะนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่นที่มีลักษณะเป็นผ้าฝ้ายทอด้วยเส้นด้ายฝ้ายที่ซื้อจากตลาด สีแดง เปลือกมั่งคุด สีฟ้า สีเขียว หรือสีดำ หรือสีต่าง ๆ ตามความสนใจ

ช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๓๐)

เสื้อ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลานี้เริ่มสวมเสื้อสำเร็จรูป เช่น เสื้อยืด แบบเสื้อตามแฟชั่นสมัยนิยมมากขึ้น แต่ก็ยังนิยมสวมเสื้อกุยเฮง

ผ้าถุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ ยังนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่นซื้อจากตลาด และนุ่งกระโปรง หรือนุ่งกางเกงขาวยาว และนุ่งกางเกงขาสั้นในช่วงระยะเวลาลง ๆ

ช่วงระยะเวลา ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๕๐)

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น เนื่องจากเวลานี้ชาวช่องในมีปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับคนไทย

ผ้าถุง

ชาวช่องยังนิยมนุ่งผ้าถุงที่เรียกว่าผ้าพื้น แต่เริ่มนิยมสวมกางเกงขาสั้นและขาสั้นแบบสามส่วน หรือกระโปรงสีต่าง ๆ ตามสมัยนิยม

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้หญิง

ช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๐๐)

เสื้อ

การแต่งกายของโดยทั่วไปสวมเสื้อคอกระเช้ากันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเสื้อเชิ้ตแขนสั้นนั้นคนที่มีความดีจึงจะมีโอกาสได้สวมใส่ แม้เมื่อต้องไปเข้าเรียนก็ยังคงสวมเสื้อตามที่ใช้สวมใส่มื่ออยู่บ้านในยามปกติ

ผ้าถุง

จะนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่นที่มีลักษณะเป็นผ้าฝ้ายทอด้วยเส้นด้ายฝ้ายที่ซื้อจากตลาด สีแดง เหลือง ม่วง สีส้ม สีฟ้า สีเขียว หรือสีดำ จากการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลตรงกันว่าในอดีตชาวช่องมีการทอผ้าใช้เองโดยปั่นเส้นด้ายจากใยฝ้ายหรือบางครั้งก็จะซื้อเส้นด้ายดิบมาจากตลาด

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๓๐)

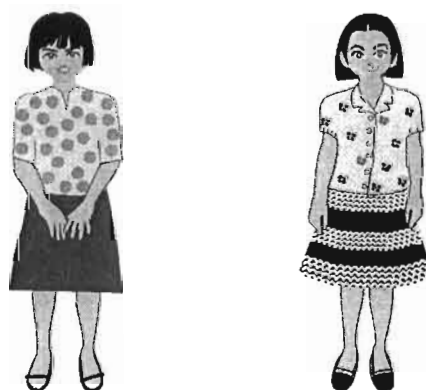
เสื้อ

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาดังนั้น จะสวมเสื้อคอกระเช้า ในระยะเวลาต่อมาจะมีการใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยเฉพาะเสื้อเครื่องแบบนักเรียน เริ่มมีการสวมเสื้อยืด

ผ้าถุง

ในช่วงระยะตอนต้น ๆ เด็กผู้หญิงยังนุ่งผ้าถุงหรือผ้าซิ่นทอด้วยผ้าฝ้าย หรือนุ่งกางเกงขาสั้น กางเกงขาขาว กระโปรง

ช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๐ – ๒๕๕๐)

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้หญิงช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ - ปัจจุบัน

เสื้อ

การแต่งมีลักษณะแบบสมัยนิยมทั่ว ๆ ไป สวมเสื้อสำเร็จรูปตามแฟชั่น ใช้สีต่าง ๆ ตามรสนิยม เนื่องจากชาวช่องในระบายนี้นี้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้คล้ายคลึงกับคนไทย และคนช่องมีการแต่งงานกับคนไทย คนจีน คนอีสานมากขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพทางร่างกาย รูปร่างลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของคนช่องจึงผิดแผกแตกต่างไปจากเดิม จนยากต่อการแยกแยะว่าเป็นคนช่องหรือเป็นคนไทย ดังนั้นในปัจจุบันจึงหาคนช่องที่สืบเชื้อสายมาโดยตรงค่อนข้างยาก

ผ้าถุง

ในระบายนี้นี้เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่นั้นจะไม่ค่อยนุ่งผ้าถุง แต่จะสวมกางเกงขาสั้นและขาขาว หรือชุดกระโปรงสีต่าง ๆ

๔.๕ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกลางในรอบ ๘๐ ปี

การแต่งกายของชาวหน้าโคกในสมัยปัจจุบัน จะศึกษาการแต่งกายในช่วงระยะเวลา ๘๐ ปี ที่ผ่านมา โดยศึกษาทั้งเพศชายและหญิง แบ่งออกเป็น ๓ ระยะได้แก่ ระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี ที่ผ่านมาระยะเวลา ๕๐ - ๒๕ ปี ที่ผ่านมา และระยะเวลา ๒๕ ปี ถึง ปัจจุบัน และศึกษาอัตลักษณ์รูปแบบและโครงสร้างได้ ดังนี้

ตอนที่ ๑ ลักษณะการแต่งกาย

๑ การแต่งกายของชาวหน้าโคก ในระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๔๗๐ - พ.ศ. ๒๕๐๐)

๑.๑ การแต่งกายของหญิง

การแต่งกายของวัยผู้ใหญ่ จะถือว่าผู้หญิงที่อายุเกิน ๒๕ ปี หรือคนที่มีครอบครัวแล้วถึง

วัยชรา สรูปการแต่งกายดังนี้ ถ้าอยู่กับบ้านตามปกติ วัยชราจะนุ่งโจงกระเบน และห่มผ้าแถบสีน้ำตาล (ข้อมูลมาจาก ขยายพริ่ง ผ่องโชติ อายุ ๘๒ ปี : เม.ย. ๕๐) เป็นหลัก ส่วนผู้มีอายุน้อยกว่าจะใส่เสื้อคอกระเช้า หรือเสื้อคล้าย ๆ เสื้อคอกระเช้าแต่ผ่าด้านหน้าติดกระดุมและเสื้อแนบตัว ซึ่งใช้เป็นเสื้อชั้นในเมื่อเวลาต้องแต่งตัวออกไปงานนอกบ้านหรือไปทำบุญที่วัด และถ้าแต่งกายอย่างเป็นทางการ เช่น ไปทำบุญที่วัดจะนุ่งโจงกระเบนผ้าลายไทย ใส่เสื้อแขนยาวสามส่วน คอกลม คอแหลม ห่มผ้าสไบทับอีกชั้น ทรงผมยังเป็นผมดอกกระพุ่มแบบเดิม

การแต่งกายของวัยสาว จะถือว่าผู้หญิงที่เริ่มเป็นสาววัย ๑๕ ปี ถึงไม่เกิน ๒๕ ปี หรือผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน โดยปกติอยู่บ้านจะแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าถุง และนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อคอกระเช้า และเสื้อคอกลมแขนงูดแบบสวมหัว หรืออื่น ๆ ที่มีหลายแบบในตอนนั้น ถ้าแต่งกายไปทำบุญหรืองานพิธีอื่น ๆ จะนุ่งผ้าถุงลายไทย ไม่เรียกผ้าซิ่น นุ่งโจงกระเบนลายไทย ใส่เสื้อที่มีแบบหลากหลายมากขึ้นในสมัยนั้นตามแบบคนกรุงเทพฯ นิยมผมมัด บางทีไว้ผมยาวปะบ่า ใส่รองเท้า

วัยเด็ก ไว้ผมจุก วัยเด็กเล็กไม่ใส่เสื้อผ้า ใส่จับปั้งเงินปิดอวัยวะเพศ อายุ ๔-๕ ขวบขึ้นไป ใส่เสื้อผ้า นุ่งโจงกระเบน นุ่งผ้าถุง เสื้อคอกระเช้า หรือ ไม่ใส่เสื้อ ลูกคนมีฐานะจะใส่กำไลข้อเท้าทำจากเงิน ทอง นาค

๑.๒ การแต่งกายของผู้ชาย

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ จะถือว่าผู้ชายที่มีอายุเกิน ๒๕ ปี หรือคนที่มีครอบครัวแล้วจนถึงวัยชรา สรูปการแต่งกายดังนี้ ถ้าอยู่บ้านตามปกติไม่ใส่เสื้อ นุ่งโจงกระเบน นุ่งโสร่งลายตาหมากรุก มีผ้าขาวม้าคาดไหล่ ถ้าแต่งตัวไปทำบุญที่วัดหรือในงานพิธีการ นุ่งโจงกระเบน นุ่งกางเกงแพร สวมเสื้อคอกลมผ่าหน้า ใช้ผ้าเนื้อบาง ใส่หมวกกะโล่ สวมรองเท้า ผมหงอกขาว ร่องทรง

การแต่งกายของผู้ชายวัยหนุ่ม คือวัยที่อายุเริ่ม ๑๕ ปี จนถึงไม่เกินอายุ ๒๕ ปี หรือเป็นผู้ที่ยังไม่มีครอบครัว ถ้าอยู่บ้านปกติไม่ใส่เสื้อ นิยมนุ่งกางเกงหลายแบบ เช่น กางเกงจีนหรือกางเกงขาก๊วย ถ้าแต่งตัวไปทำบุญที่วัดหรืองานพิธีการต่าง ๆ นิยมกางเกงทรงสุภาพ หรือเรียกว่ากางเกงรัดเชือกคล้ายทรงลุง ใส่เสื้อเชิ้ตแขนสั้น แขนยาว สวมรองเท้าคัชชู ผมนรองทรง

การแต่งกายของเด็กผู้ชายในระยยะเวลาดังกล่าวนี้อย่างนิยมไว้จุก แคะ เปีย โกะ เด็กเล็กไม่ใส่เสื้อผ้า ข้อมเท้าใส่กำไล โตขึ้นราว ๔-๕ ขวบ นุ่งกางเกงขาสั้น นุ่งโจงกระเบน ไม่นิยมใส่เสื้อ แต่ถ้าแต่งตัวไปทำบุญหรืองานพิธีก็จะใส่เสื้อ นุ่งโจงกระเบน เสื้อ กางเกงขาสั้น

๒ การแต่งกายของชาวหน้าโคก ในระยะเวลา ๕๐ ปี – ๒๕ ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๐๐ – พ.ศ. ๒๕๒๕)

๒.๑ การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ จะถือว่าผู้หญิงมีอายุเกิน ๒๕ ปี หรือคนที่มีครอบครัวแล้ว จนถึงวัยชรา สรูปการแต่งกายดังนี้ ปกติเมื่ออยู่บ้าน นิยมนุ่งผ้าถุงมากขึ้น แต่วัยชรายังคงนุ่งผ้าโจงกระเบนแบบผ้าลาย และผ้าพื้น ใส่เสื้อคอกระเช้า บางครั้งใช้ลูกไม้ฝักทำหูเสื้อ คอเสื้อ เริ่มนุ่งผ้าถุงที่เรียกว่า “ผ้าโสร่ง” ซึ่งมีลักษณะเป็นผ้าถุงที่มีลวดลายต่าง ๆ เหมือนปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งต่างจากลายไทยที่เคยเป็นผ้าลายแบบผ้าโจงกระเบน ซึ่งต่อมาตัดแปลงเป็นผ้าถุง

ถ้าแต่งกายไปทำบุญที่วัดให้เสื้อยกหรือทำถุงผ้าโจงกระเบนเช่นเดิม ใส่เสื้อคอกลมสีขาวเป็นผ้าบาง ๆ เสื้อผ้าถุงไม่ใส่เสื้อเมื่อหน้าฝนหรือร้อน ผ่าหน้าติดกระดุม มีกระเป๋าย่าง ๒ ใบ และบางครั้งใส่เสื้อยกทรงที่สังัดเป็นเสื้อเต็มตัว ด้านหน้าได้ทรงทำเป็นกระเป๋าย่าง ใส่เสื้อ

คอกลมหรือคอกแหลม วัสดุใหญ่ที่อายุยังไม่มากนักจะนิยมนุ่งผ้าลายและใส่เสื้อรัดรูป หลากสี หลากลวดลาย คอเสื้อ ปกเสื้อมีหลาย ๆ แบบ บางครั้งใช้ผ้าลูกไม้หรือบางที่เรียกว่า “ผ้าจลุ” วัสดุอายุผมทรงดอกกระพุ่ม ทรงผมตลบ ที่อายุน้อยกว่านิยมผมตัดหยิก นิยมใส่รองเท้าแตะ ในกลุ่มข้าราชการถ้าไปงานพิธีการจะแต่งตัวตามสมัยนิยม นุ่งกระโปรง ใส่รองเท้าส้นสูงแหลม

วัยรุ่น ซึ่งมีอายุระหว่าง ๑๔ - ๒๕ ปี หรือผู้ที่ยังไม่มีครอบครัว เมื่ออยู่บ้านตามปกติ นุ่งผ้าถุงที่เรียกว่าผ้าโสร่ง สวมเสื้อที่เป็นแบบสมัยนิยมขณะนั้น ซึ่งเป็นแบบสุภาพ หรือเสื้อเชิ้ต เสื้อคอกลมแขนทุด ไม่นิยมสวมเสื้อคอกระเช้า เพราะเห็นว่าเป็นเสื้อคนสูงอายุ และเป็นแบบที่ไม่มิดชิด ใส่รองเท้าแตะฟองน้ำ ถ้ากรณีแต่งตัวไปงานทำบุญที่วัดหรืองานพิธีต่าง ๆ นุ่งผ้าถุง ผ้าฝ้าย ผ้าไหม หรือตัดเย็บเป็นผ้าถุงสำเร็จ สวมเสื้อลูกไม้ หรือลายจลุตัดเข้ารูป หรือเสื้อผ้าธรรมดาที่มีแบบหลากหลายตามสมัยนิยมทั่วไป ถ้าไปที่อื่นที่ไม่ใช่งานทำบุญ นุ่งกางเกง หรือกางเกงยีนส์ ใส่เสื้อยืด เสื้อเชิ้ต สวมรองเท้า ทรงผมหลากหลาย เช่น ผมตัดหยิก ซอยสั้น ซอยยาว เรียกว่า ทรงรากไทร ไว้ผมยาว เป็นต้น

ไปช่วย “งานบวช” ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๒

แต่งกายด้วยผ้าถุงสำเร็จ ใส่เสื้อลูกไม้ “งานแต่งงาน” พ.ศ. ๒๕๑๒

วัยเด็กหญิง ไว้ผมแบบเด็กโบราณบ้างคือ ผมจุก เปีย แกละ แต่นิยมตัดผมสั้น วัยเด็กเล็กไม่นุ่งผ้า ยังมีใส่จับปิ้งอยู่บ้าง ใส่กำไลข้อเท้า เด็กโตนุ่งผ้าถุง กางเกงเอวยัดขาสั้น ใส่เสื้อที่เริ่มมีขายอยู่ทั่วไปที่เรียกว่า “เสื้อโหล” ซึ่งมีแบบต่างๆ มากมาย ใส่รองเท้า

ภาพสามวัย แต่งกายสามแบบ
ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๔

“เด็กๆ” พ.ศ. ๒๕๒๓

๒.๒ การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ ๒๕ ปีขึ้นไปหรือมีครอบครัวแล้ว เมื่ออยู่บ้านตามปกติไม่ใส่เสื้อ นุ่งผ้าโสร่งตามากรุก กางเกงขาก๊วย กางเกงแพร ผ้าขาวม้าคาดบ่า หรือผ้าขาวม้าคาดพุง บางครั้งใส่เสื้อกล้ามสีขาว ใส่รองเท้าแตะ ถ้าไปทำบุญที่วัดใส่กางเกงแพร กางเกงขาก๊วยและกางเกงทรงสุภาพหรือทรงสูง สวมเสื้อผ้าป่านสีขาว เสื้อเชิ้ต บางครั้งใส่ชุดสากล เช่น งานแต่งงาน งานพิธีรับปริญญาบุตรหลาน เป็นต้น

วัยหนุ่ม อายุไม่เกิน ๒๕ ปี หรือผู้ที่ไม่มีการครอบครัว ปกติอยู่บ้านใส่เสื้อผ้าบาง ๆ เสื้อเชิ้ต เสื้อกล้าม บางครั้งก็ไม่ใส่เสื้อ นุ่งกางเกงขาสั้น กางเกงยีนแบบขาสั้น เป็นต้น ถ้าไปทำบุญที่วัดหรืองานพิธีการนอกบ้าน จะใส่กางเกงขายาวทรงสุภาพ กางเกงยีนส์ กางเกงขาบาน ซึ่งนิยมในกลุ่มคนหนุ่มที่เรียนต่อระดับมัธยมถึงมหาวิทยาลัย และคนที่มีการทำงานทำต่างถิ่น เป็นต้น ใส่รองเท้าตามสมัยนิยม ผมทรงทรง

วัยเด็ก ยังใช้ผมแบบโบราณอยู่ เช่น ผมจุก แกละ เปีย นิยมตัดผมทรงนักเรียนสั้น วัยเด็กเล็กไม่นุ่งผ้า มีกำไลข้อเท้า เด็กโตนุ่งกางเกงขาสั้นเอวยัด ซึ่งเป็นกางเกงสำเร็จ เสื้อกางเกงโหล ที่มีขายอยู่ทั่วไปตามตลาด

ภาพถ่าย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

ในงานเลี้ยง ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๐

ในงานเลี้ยง ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๐

พี่สาว - พี่ชาย
หน้าบ้านผู้เขียน พ.ศ. ๒๕๑๒

๓ การแต่งกายของชาวหน้าโคก ระยะเวลาตั้งแต่ ๒๕ ปีจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๒๕-พ.ศ. ๒๕๕๐)

๓.๑ การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ หรือผู้มีครอบครัวแล้ว ปกติอยู่บ้าน นุ่งผ้าถุงแบบผ้าโสร่ง เสื้อคอกระเช้า นุ่งโจงกระเบนเกือบไม่มีให้เห็น นิยมไว้ผมมัดหยิก ในวัยชราไว้ผมตลบ ทรงกระทุ่มเกือบไม่มีให้เห็น ไปทำบุญที่วัดนุ่งผ้าถุง หรือผ้าถุงสำเร็จ ถ้ามีฐานะพอสมควรจะนุ่งผ้าไหม ใส่เสื้อลูกไม้ตัดเข้ารูปแขนสั้น ถ้าเป็นผู้ชราไปวัดจะห่มผ้าแถบนอกเสื้อทับอีกครั้ง โดยเฉพาะคนชราที่ถือศีลนอญค้ำที่วัด และปัจจุบันผู้ถือศีลที่วัดนิยมแต่งชุดขาว

การแต่งกาย
ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่

ภาพถ่ายประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๘

วัยรุ่นซึ่งมีอายุไม่เกิน ๒๕ ปี หรือวัยที่ยังไม่มีครอบครัว ปกติอยู่บ้านนุ่งผ้าโสร่ง กางเกงขา
สั้น ใส่เสื้อตามสมัยนิยมต่าง ๆ เช่น เสื้อยืด เสื้อเชิ้ต สวมรองเท้าแตะฟองน้ำ ทรงผมหลากหลาย แต่
นิยมซอยผม และไว้ยาว ทำสีผมตามสมัยนิยม ถ้าไปทำบุญที่วัดไม่นิยมนุ่งผ้าถุง นิยมกางเกงขายาว
และมักเป็นแบบกางเกงยีนส์ ซึ่งมีขายอยู่ทั่วไป ราคาไม่แพง เสื้อตามสมัยนิยม เมื่อประมาณปี
๒๕๔๕ - ๒๕๕๐ เป็นเสื้อที่ตัวสั้นรัดรูป กางเกงเอวต่ำ จึงดูไม่สุภาพเมื่อสาว ๆ แต่งตัวไปทำบุญที่
วัด

วัยเด็กหญิง แต่งตัวเลียนแบบวัยรุ่นสาวมากขึ้น เพราะมีเสื้อผ้าสำเร็จรูปขายทั่วไป ราคาถูก
และพ่อแม่ก็แต่งให้ลูก ๆ ตามสมัยนิยม ไม่พบเด็กไว้ผมแบบโบราณ คือผมจุก แกละ เปีย โกะะ นิยม
นุ่งกางเกงขาสั้น ใส่รองเท้า

๓.๒ การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีครอบครัวแล้ว ปกติอยู่บ้านนุ่งกางเกงขาสั้น กางเกงขาก๊วย โสร่งลายตาหมากรุก ไม่ใส่เสื้อ หรือถ้าใส่เสื้อก็เป็นเสื้อเชิ้ต เสื้อยืด ไปทำบุญที่วัดใส่ กางเกงทรงธรรมดาสุภาพ เสื้อเชิ้ต เสื้อยืดคอกกลมสีขาว ถ้าคนชราอยู่รักษาศีลในวันพระใส่ชุดขาว คนทั่วไปแต่งกายตามสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ

วัยรุ่น ซึ่งมีอายุไม่เกิน ๒๕ ปี หรือผู้ที่ยังไม่มีครอบครัว ปกติอยู่บ้านนุ่งกางเกงขาสั้น ใส่ เสื้อยืดคอกกลมหลากสี หลายลวดลาย ไปทำบุญที่วัดหรืองานพิธีนอกบ้าน นิยมใส่กางเกงยีนส์ เสื้อ ยืด เริ่มนิยมย้อมสีผม สวมรองเท้าตามสมัยนิยม

วัยเด็ก ไว้ผมทรงนักเรียนที่เรียกว่า ไล่ขาว ไม่พบผมทรงแบบเด็กโบราณ เช่น ผมจุก เปีย
แกละ โก๊ะ ใส่เสื้อผ้าตั้งแต่วัยเด็กเล็ก นิยมกางเกงขาสั้นเอวยืดเมื่ออยู่บ้าน ถ้าไปเที่ยวนอกบ้านกับ
ผู้ปกครองก็จะแต่งให้ดูตามสมัยนิยม ซึ่งมีขายอยู่ทั่วไป

เครื่องประดับ ชาวหน้าโคกในทุกยุค ทุกวัย โดยเฉพาะผู้หญิงนิยมใส่สร้อยทองรูปพรรณ
ทำเป็นสร้อยคอ สร้อยข้อมือ ตุ้มหู และนอกจากนี้ในกลุ่มสาวรุ่นยังมีเครื่องประดับที่ทำจากวัสดุ
ต่าง ๆ เช่น กีบติดผม โบว์รวบผม สร้อยคอ ตุ้มหู กำไลข้อมือ เป็นต้น ผู้ชายนิยมนาฬิกา วัยรุ่น
นิยมใส่สร้อยคอ ตุ้มหู ซึ่งทำจากวัสดุต่าง ๆ ที่ราคาไม่แพง มีแบบหลากหลาย เป็นต้น

สรุป การแต่งกายในสมัยปัจจุบันของชาวหน้าโคกโดยทั่วไปจะแต่งกายตามสมัยนิยม ตาม
แฟชั่นที่แพร่ไปตามสื่อต่าง ๆ การหาซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีจำหน่ายทั่วไปหาซื้อได้ง่าย ราคาไม่แพง
มีแบบต่าง ๆ ให้เลือกตามใจชอบ เหมาะกับทุกวัย เหมาะกับทุกเพศ การเปลี่ยนแปลงด้านการ
แต่งกายมีไม่มากในวัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุ เช่น นุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อคอกระเช้า ไว้ผมตลบ นุ่ง
ผ้าถุงที่เป็นผ้าลาย ผ้าโสร่ง ผมหักหักหยิก เป็นต้น

สรุปการแต่งกายของชาวบ้านหน้าโคก อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เพศ \ วัย	ช่วงเวลา 80 – 50 ปี		ช่วงเวลา 50 – 25 ปี		ช่วงเวลา 25 - ปัจจุบัน	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
เด็ก	- ผมจุก - นุ่งโจง กระเบน - นุ่งกางเกง ขาสั้น - ใส่กำไลข้อ เท้า	- ผมจุก - นุ่งโจง กระเบน นุ่งผ้าถุง - ใส่เสื้อคอ กระเช้า - ใส่กำไลข้อ เท้า	- ผมจุก ผม สั้น - นุ่งกางเกงขา สั้น - เสื้อแบบต่าง ๆ - ใส่กำไลข้อ เท้า	- ผมจุก ผม สั้น - นุ่งผ้าถุง - กางเกงขา สั้น - เสื้อแบบต่าง ๆ	- ผมสั้น - กางเกงขา สั้น - เสื้อหลาก หลาย - ใส่รองเท้า	- ผมสั้น - กางเกง กระโปรง - เสื้อหลาก หลาย - ใส่รองเท้า
หนุ่ม – สาว	- กางเกง ขาก้วย - กางเกงทรง สุภาพ - เสื้อเชิ้ต - ผมรองทรง	- นุ่งผ้าถุง นุ่งโจง กระเบน - เสื้อคอ กระเช้า เสื้อคอกลม แขนงูด เสื้ออื่น ๆ - ผมตัดหยิก	- กางเกงขา สั้น - กางเกงขา ยาว - เสื้อเชิ้ต - ผมรองทรง	- นุ่งผ้าถุง ผ้าถุง สำเร็จ - เสื้อตามสมัย นิยม - นุ่งกางเกง - เสื้อเชิ้ต เสื้อ ยัด - ผมตัด	- กางเกงขา สั้น กางเกงขา ยาว - เสื้อยัด เสื้อเชิ้ต - ผมรองทรง ผมยาว - ใส่รองเท้า	- ผ้าถุง กางเกง ขาสั้น กางเกง ขายาว - เสื้อเชิ้ตและ แบบอื่น ๆ - ทรงผม หลากหลาย - ใส่รองเท้า
ผู้ใหญ่ / ชรา	- นุ่งโจง กระเบน โสร่ง	- นุ่งโจง กระเบน	- นุ่งโสร่ง กางเกงแพร กางเกงขา	- โจงกระเบน ผ้าถุง ผ้าถุง	- ใส่กางเกงขา สั้น กางเกง ขา	- ผ้าถุง ผ้าถุง สำเร็จ - เสื้อคอ

	กางเกงแพร - เสื้อคอกลม	- ห่มผ้าแถบ เสื้อคอ กระเช้า เสื้อคอกลม แขนสาม ส่วน ห่มสไบ - ผมหงดอก กระทุ่ม	ยาว - เสื้อคอกลม เสื้อเชิ้ต - ผมหงทรง	สำเร็จ - เสื้อคอ กระเช้า เสื้อคอกลม เสื้อผ้าลูกไม้ - ผมหงคืบ ผมหง คืบ ผมหงดอก กระทุ่ม	ยาว โสร่ง - เสื้อเชิ้ต เสื้อ ปัก - ผมหงทรง	กระเช้า เสื้อผ้าฝ้าย ผ้าไหม และ ผ้า ลูกไม้ หลาก หลายแบบ

ตอนที่ ๒ รูปแบบและโครงสร้างการแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวหน้าโลก

๑ วัยผู้ใหญ่ ผู้หญิงขณะอยู่บ้านตามปกติ และไปทำบุญ

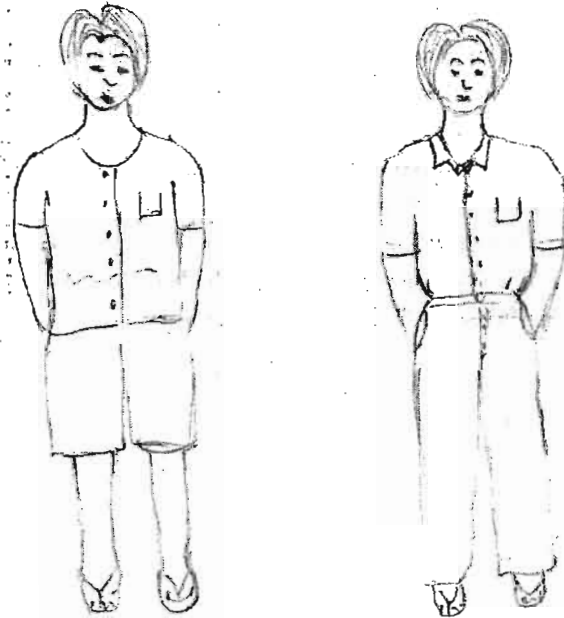
- นุ่งผ้าถุง ใส่เสื้อคอกระเช้า เมื่อไปทำบุญที่วัดนิยมนุ่งผ้าถุง หรือผ้าถุงสำเร็จ เสื้อลูกไม้ หรือผ้าที่เข้าชุดกับผ้าถุง ผมหงคืบ

ผู้หญิง วัยผู้ใหญ่

๑ วัยผู้ใหญ่ ผู้ชาย ขณะอยู่บ้านตามปกติ และไปทำบุญ

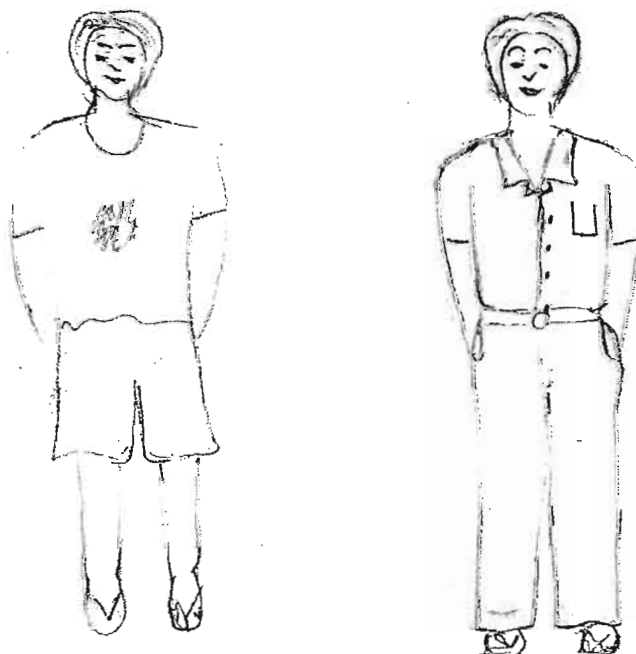
- นุ่งกางเกงขายาวทรงสุภาพ ใส่เสื้อเชิ้ตแขนสั้น เมื่อเวลาไปทำบุญ และถ้าอยู่บ้านตามปกติ นุ่งกางเกงขาสั้น เสื้อคอกลมผ้าบางแขนสั้น ผมนรองทรง

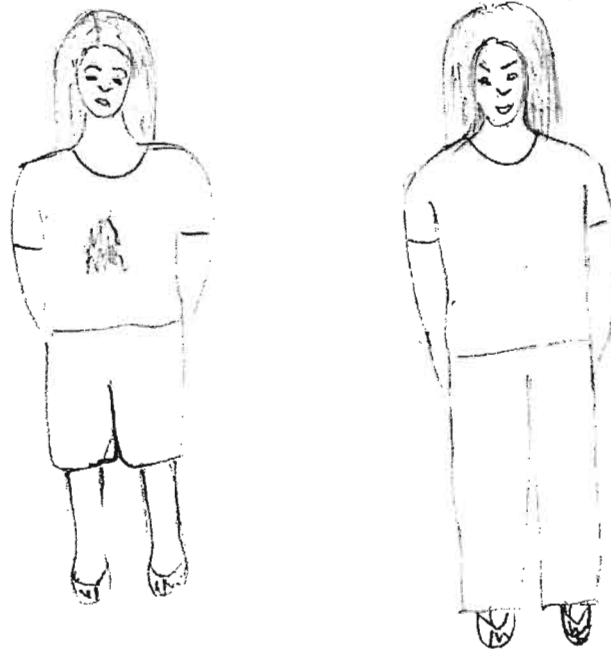

วัยผู้ใหญ่ ผู้ชาย

๑ วัยหนุ่มสาว ขณะอยู่บ้านตามปกติ และไปทำบุญ

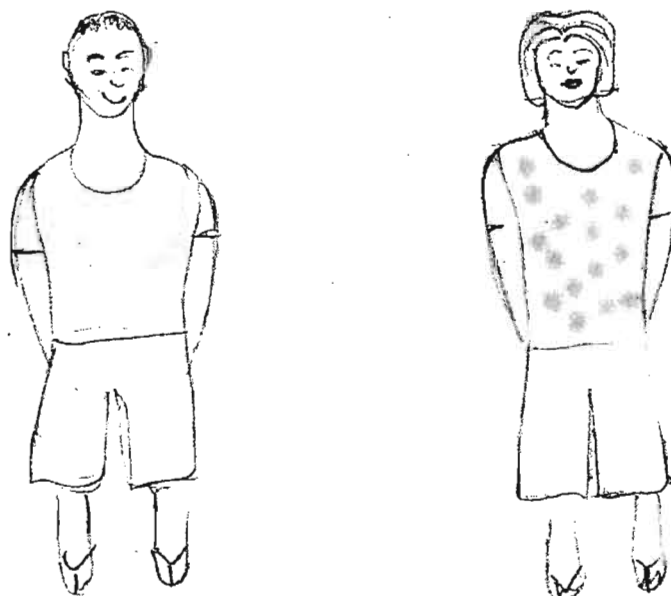
- ผู้ชายอยู่บ้านนุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อยืดคอกลม ไปทำบุญนุ่งกางเกงขายาว เสื้อยืดคอกลม หรือเสื้อเชิ้ต ผมนรองทรง ผู้หญิงนุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อยืดคอกลมแขนสั้น ไปทำบุญนุ่งกางเกงขายาว ใส่เสื้อตามสมัยนิยม ผมนยาว

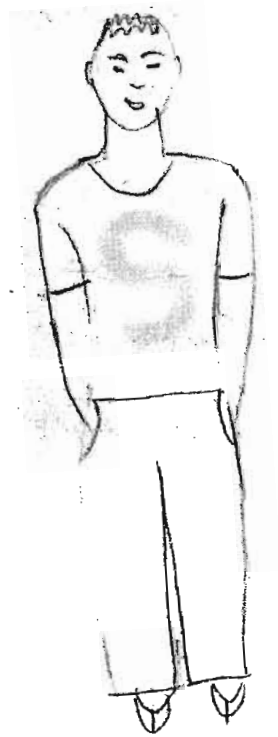

วัยรุ่นสาว

1. วัยเด็ก ทั้งเด็กชายและหญิง แต่งกายเหมือนกัน
 - ปกติอยู่บ้าน นุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อยืด ไปทำบุญนุ่งกางเกงขาสั้น ขาวาว ผมหัดทรงนักเรียน

ဘီယို

๔.๖ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยครั้งในรอบ ๘๐ ปี

๔.๑. วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยครั้ง การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยครั้ง บ้านผาทั้ง ตำบลห้วยแห้ง บ้านบึง บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ ๑๘ ภาพแสดงการแต่งกายในงานพิธีการของชาวไทยครั้งในอดีต

๔.๑.๑ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

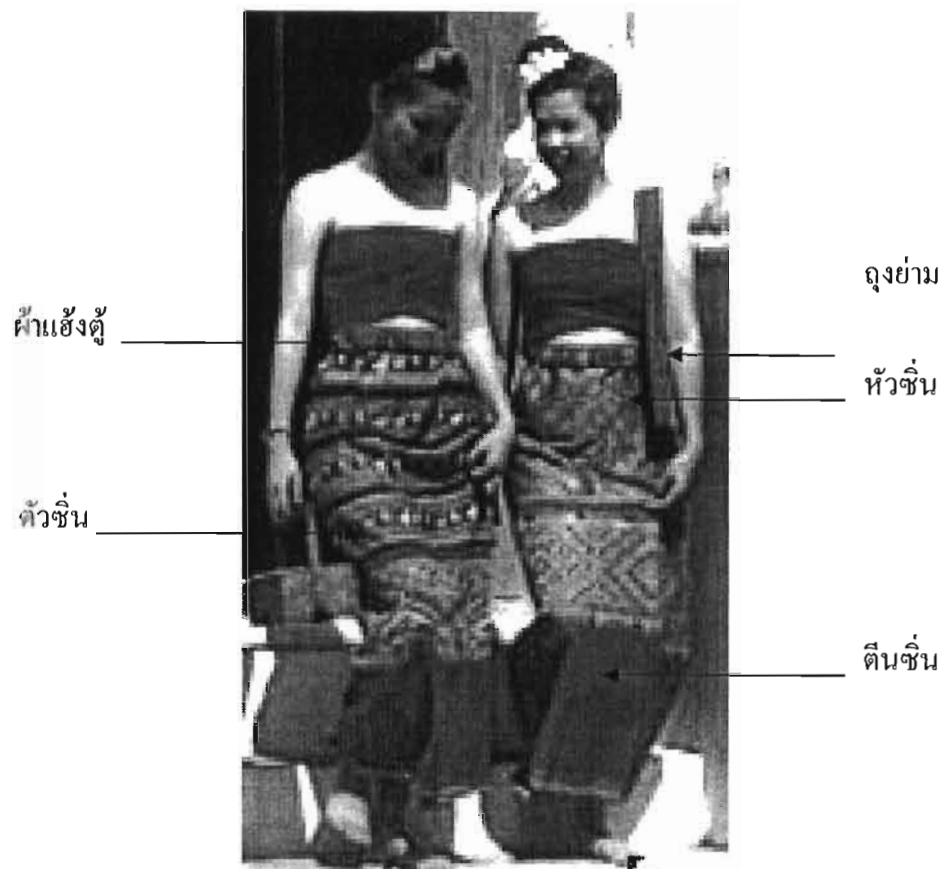
เสื้อผู้ชาย เป็นเสื้อผ้าทอฝ้าย ย้อมสีคราม ย้อมดำ ขลิบชายหรือปักขอบด้วยด้ายสีแดง คอกลม มีทั้งแขนกระบอกสั้น และแขนยาว ตัดเย็บเอง บางครั้งไม่นุ่งเสื้อ

กางเกง เป็นกางเกงผ้าทอ ขาวสามส่วนเรียก โส้งขาก้อม หรือ ขาก้วย และ ส่วนใหญ่จะนุ่งโสร่งผ้าฝ้าย หรือถ้าอยู่กับบ้านก็นุ่งผ้าขาวม้า เหน็บเตี่ยว กางเกงชั้นใน เป็นกางเกงผ้าทอ ตัดแบบหูด ขาสั้น ทั้งเป็นด้ายดิบ ไม่ย้อมสี และ ย้อม (นายงาม จันทร อายุ ๖๘ ปี, ๑๗๕ หมู่ ๕ บ้านผาทั้ง, ๒๗ ก.พ. ๒๕๕๐)

ทรงผม สั้นธรรมดาเสกกลาง หรือ รองทรง ลานบีนิดคหนึ่งศีรษะ

เครื่องประดับ ธรรมดาอยู่กับบ้านไม่มีเครื่องประดับ

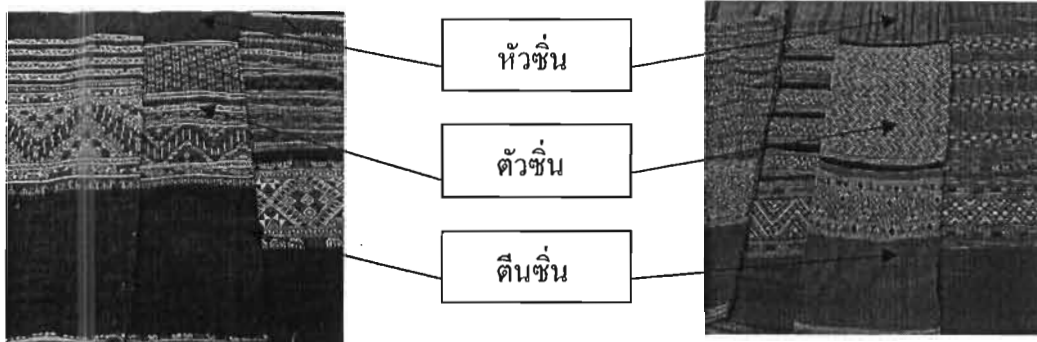
๔.๑.๒. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

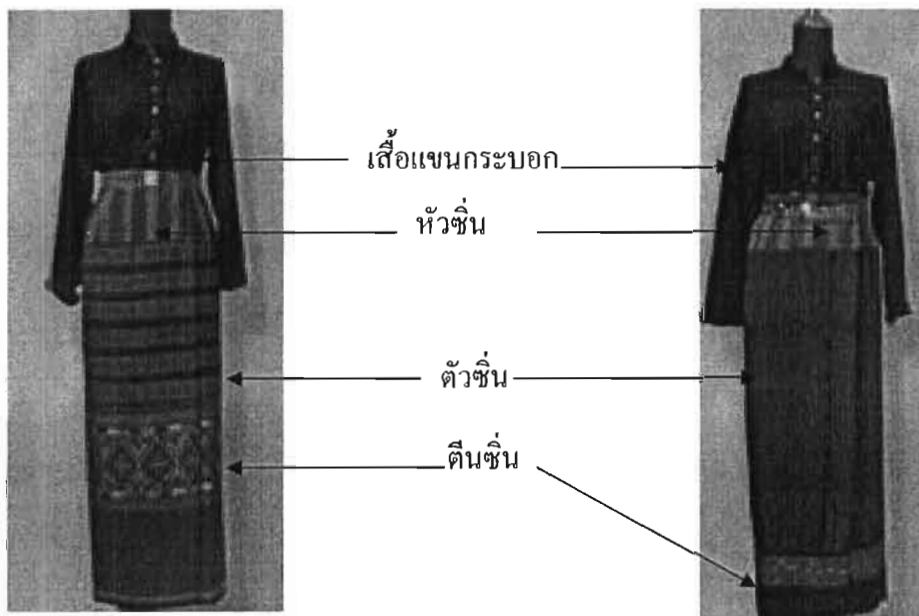
ภาพที่ แสดงการแต่งกายของผู้หญิงไทยครั้ง

เสื้อผู้หญิง มีหลายรูปแบบ ทั้ง เสื้อแขนน้อย (หม่ากะเหล่ง) แขนกะบอกสั้น และ ยาว สามส่วนหรือ แขนกุด เสื้อในเป็น เสื้อป้าย แขนเดี่ยว หรือ เสื้อกั๊ก ผ่าอกติดกระดุมย้อมสีคราม หรือดำธรรมชาติปักหรือขลิบชายด้วยด้ายสีแดง (นางสำเภา คนชา อายุ ๖๗ ปี, ๑๕๖ หมู่ ๒ บ้าน ผาทั่ง, ๒๖ กพ. ๒๕๕๐) เสื้อคอวีผ่าอก ติดกระดุม และ เสื้อคอกระเช้า (นางสินีล จันทรักษ์ อายุ ๔๘ ปี, ๗๓ หมู่ ๑ บ้านบึง, ๑๑ มีค. ๒๕๕๐)

ผ้าถุงผู้หญิง นุ่งผ้าชิ้นผ้าย ธรรมดา ย้อมสีคราม หรือดำ หรือ ไหมมัดหมี่ ต่อหัว ต่อตีน ส่วนใหญ่ตีนชิ้นจะเป็นตีนจก ตีนสีแดงย้อมครั้ง ลวดลายจะธรรมดา

ภาพที่ แสดงผ้าชิ้นโบราณของชาวไทยครั้งบ้านบึงอำเภอบ้านไร่ (สมบัติของนางจำปี ธรรมศิริ)

ภาพที่ ๒๓ - ๒๔ แสดงชุดแต่งกายผู้หญิงไทยครั้ง

ทรงผม สั้นทรงดอกกระพุ่ม สั้นประป่า หรือ มวยผม

เครื่องประดับ ต่างหูรูปแบบต่างๆ เช่นรูปใบโพธิ์ ดอกพิกุล สร้อยคอ สร้อยสังวาล กำไล
ข้อมือ เข็มขัด ส่วนใหญ่จะเป็นเงิน หรือ สแตนเลส

๔.๒ การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และ โครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็น
เอกลักษณ์ของคนไทยครั้ง บ้านผาทัง ตำบลห้วยแห้ง บ้านบึง บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง
อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ใช้ในงานพิธีการต่างๆ

๔.๒.๑ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อ เสื้อผ้าทอฝ้าย หรือ ไหม คอกลม แขนสั้น หรือ แขนกระบอก ย้อมสีคราม ปักขอบ
สีแดง

ภาพที่ ๒๕ - ๒๖ แสดงรูปแบบเสื้อผู้ชายไทยครั้ง

กางเกง โส้ขาก้อม โสร่งไหม หรือ จูกระเบนไหม กางเกงในหูรูด

ทรงผม ธรรมชาติ

เครื่องประดับ สร้อย เงิน ทอง นาค ตามแต่ฐานะ ห้อยพระหรือเครื่องราง เช่น ตะกรุด ใต
รองเท้าแตะคิบบหนังวัวหรือ หนังฟอก

๔.๒.๒ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

ภาพที่ ๒๘ - ๒๙ ภาพแสดงชุดแต่งกายในงานพิธีของผู้หญิงไทยครั้ง

เสื้อ เสื้อผ้าทอฝ้ายย้อมสีคราม แขนกระบอก เสื้อชั้นในเป็นเสื้อแขนน้อย เสื้อโป่งหรือเสื้อ
หมากะແຫ່ງ เสื้อแขนกุศผ่อก หญิงสาว นุ่งผ้าคาดอก (แอ้งคู้) ห่มทับคาดด้วยผ้าสไบ
ผ้าห่ม ผ้าชั้นฝ้าย หรือ ไหมมัดหมี่ ต่อหัว ต่อตีนจก ย้อมสีแดง ถวกลายจิตรผืนเก่ง
ทรงผม เก้ามวยไว้ด้านหลัง คนแก่ทรงดอกกระพุ่ม เด็กปล่อยยาวประบ่า
เครื่องประดับ ปิ่นปักผม ต่างหู สร้อยคอ สร้อยสังวาล กำไลข้อมือ เข็มขัด เงิน ทอง นาก
ตามแต่ฐานะ

๔.๓ ตัวแปรของการเปลี่ยนแปลง

รายละเอียดเนื้อหาของข้อมูล ตามตัวแปรของการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา วัย และเพศ ซึ่งจัดแบ่งกลุ่มเป็น Matrix ได้ดังนี้

๔.๓.๑ การศึกษาอัตลักษณ์รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายชาวไทยครั้ง บ้านผาทั้ง ตำบลห้วยแห้ง บ้านบึง บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ๓๐ - ๓๒ ภาพแสดงการแต่งกายของผู้ชายไทยครั้งช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ ตามปกติจะไม่ใส่เสื้อเวลาอยู่ที่บ้าน นอกจากออกไปทำงานนอกบ้าน เช่น ไปทำนา ทำไร่จึงจะนุ่งเสื้อฝ้ายทอมือ ย้อมสีคราม แขนยาว

กางเกง อยู่ที่บ้านจะนุ่งผ้าขาวม้า หรือผ้าโสร่ง หรือ ผ้าถุงกระเบน ออกนอกบ้านไปทำนาทำไร่จึงจะนุ่งกางเกงขาก๊อม หรือถุงกระเบนผ้าฝ้ายทอมือ ที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

ทรงผม จะตัดสั้นติดหนังศีรษะ

เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับใด ๆ นอกจากเครื่องประกอบการแต่งกายเช่น ใช้ผ้าโพกหัว สะพายย่าม

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพที่ ๓๓ - ๓๔ ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายผู้ชายวัยชราช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี

ลักษณะการแต่งกายของชายวัยชราชาวไทยครั้ง ในช่วงระยะเวลานี้ ยังคงเหมือนกับ ช่วง ๔๐ - ๕๐ ปี คือไม่ใส่เสื้อ นุ่งผ้าขาวม้า หรือ ผ้าโสร่ง เวลาออกนอกบ้านจึงจะนุ่งกางเกงขาก๊อม ใส่เสื้อผ้าฝ้ายย้อมครามแขนยาว ทรงผมตัดสั้นแบบทรงมหาดไทย ไม่สวมเครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของชายวัยชรา ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ถึง ปัจจุบัน

ภาพที่ ๓๕ - ๓๖ แสดงการแต่งกายของชายชราไทยครึ่งช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เจื้อ โดยทั่วไปก็จะไม่ชอบใส่เสื้อเวลาอยู่ที่บ้าน ถ้าจะใส่หรือใส่ออกไปนอกบ้านก็จะนิยมใส่เสื้อคอกลมสีขาว หรือเสื้อตามสมัยนิยมที่หาซื้อจากท้องตลาดที่มีราคาถูก ไม่ต้องเสียเวลาทอ

กางเกง ก็เช่นเดียวกับ ผู้ชายวัยชรา นุ่งทั้งผ้าขาวม้า โสร่ง และ โส้กก้อมเวลาอยู่ที่บ้าน แต่เวลาออกนอกบ้านก็จะนุ่งทั้งโส้กก้อมและกางเกงสากลสีขาว

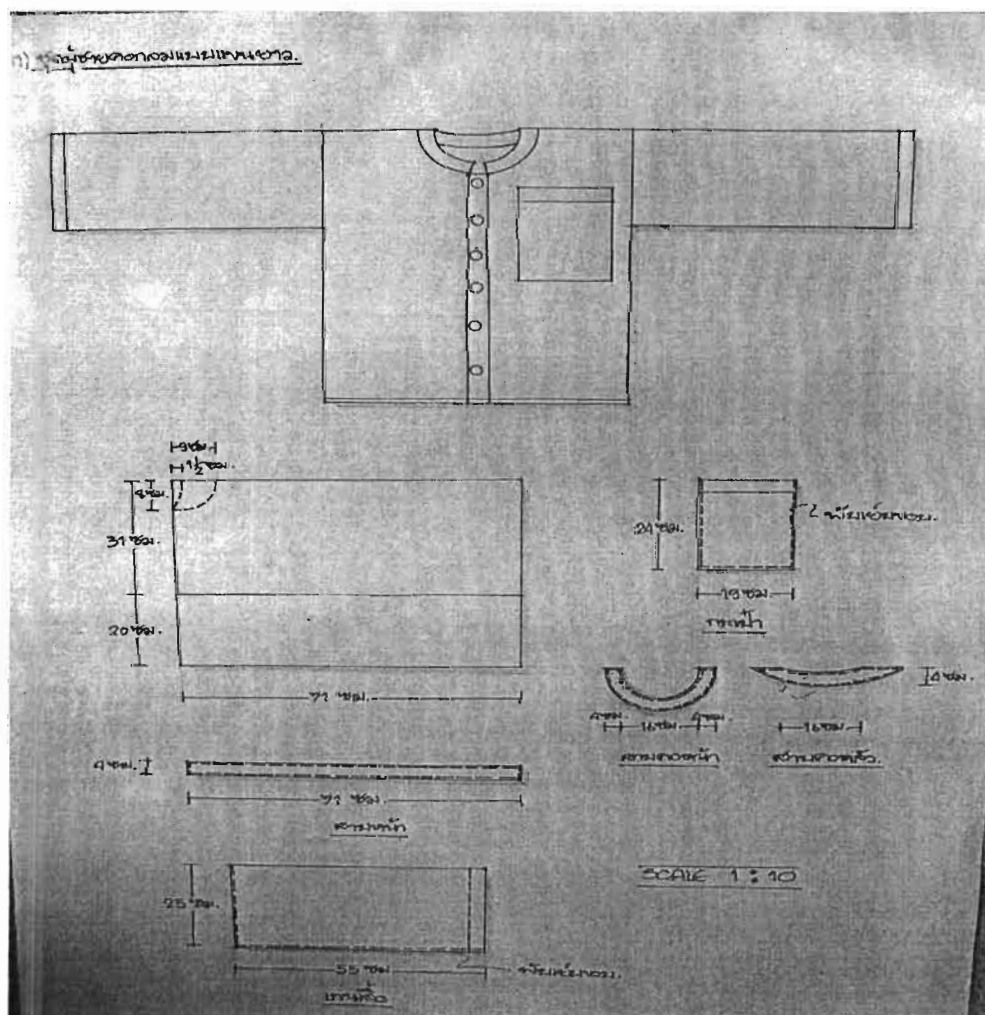
ทรงผม นอกจากตัดสั้นแล้วยัง คงไว้ผมทรงตามความนิยม เช่น รองทรง ก้นจอ

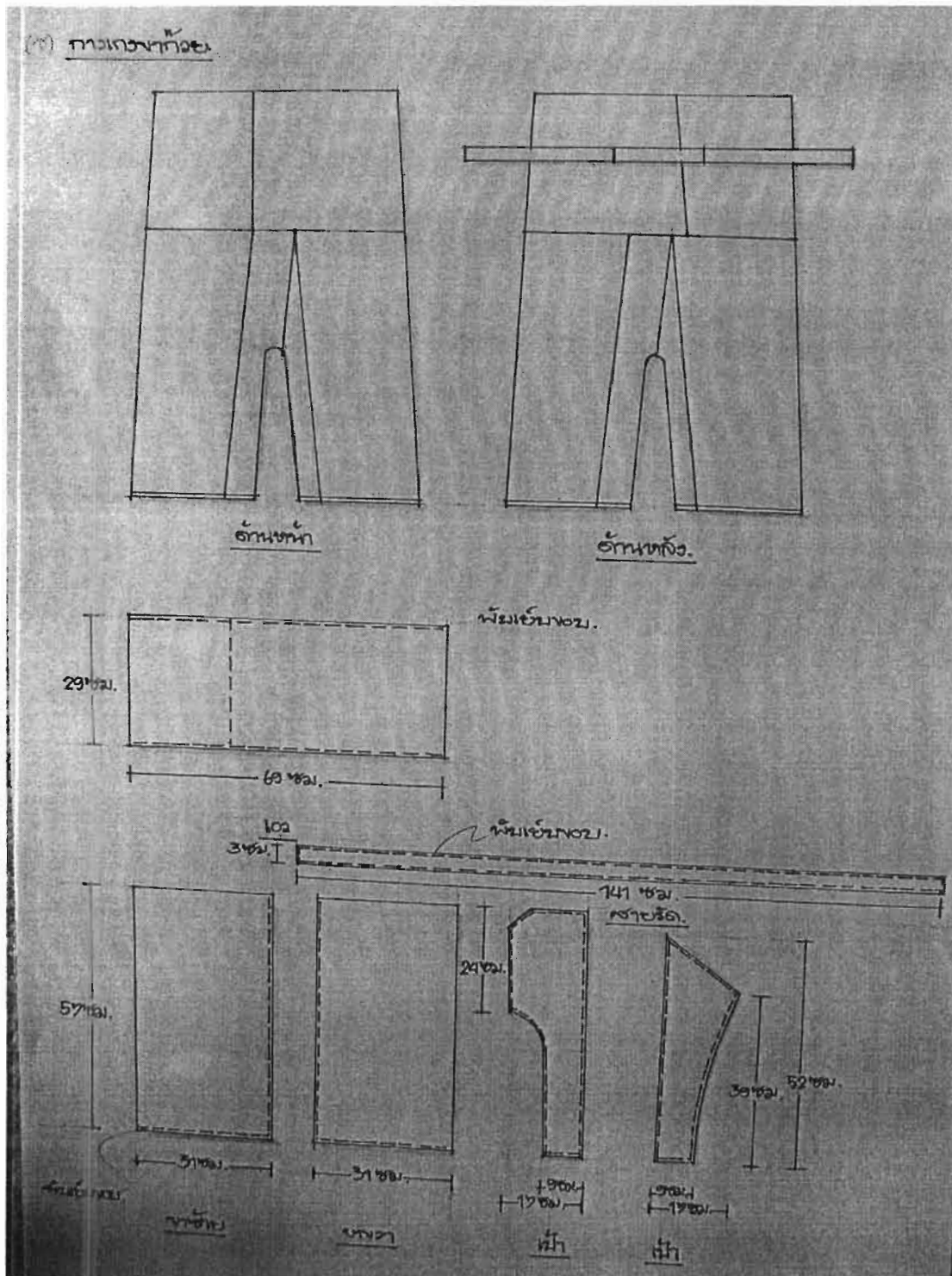
เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับ อันใดเวลาอยู่ที่บ้านออกนอกบ้านก็จะใส่เครื่องประดับตามแต่สถานภาพของตนเองเช่นนาฬิกา และอื่น ๆ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงเวลานี้นับว่าไม่มีอะไรแตกต่างจากชายวัยชราในช่วงระยะเวลาเดียวกัน รูปแบบการแต่งกายมีรูปแบบเดียวกัน

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและรูปแบบ(pattern) ชุดแต่งกายชายวัยผู้ใหญ่ช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๙๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๒ การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายชาวไทยครั้ง บ้านผาทั้ง ตำบลห้วยแห้ง บ้านบึง บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ใช้ในพิธีการต่างๆ

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงการแต่งกายชายชรา
ไทยครั้งช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ๒ แสดงรูปแบบ(pattern)ชุดแต่ง
กายชายชราไทยครั้งช่วง ๘๐- ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายของชายชราช่วงระยะ ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องแต่งกาย

(๓) การแต่งกายของผู้ชายวัยชรา ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๙) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชาย ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๓ การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern)
ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงชาวไทยครั้ง บ้านผาตั้ง ตำบลห้วยแห้ง บ้านบึง บ้าน
นาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ – ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐-๒๐ ปี

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ของหญิงชราชาวระยะ ๕๐ – ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วงระยะ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

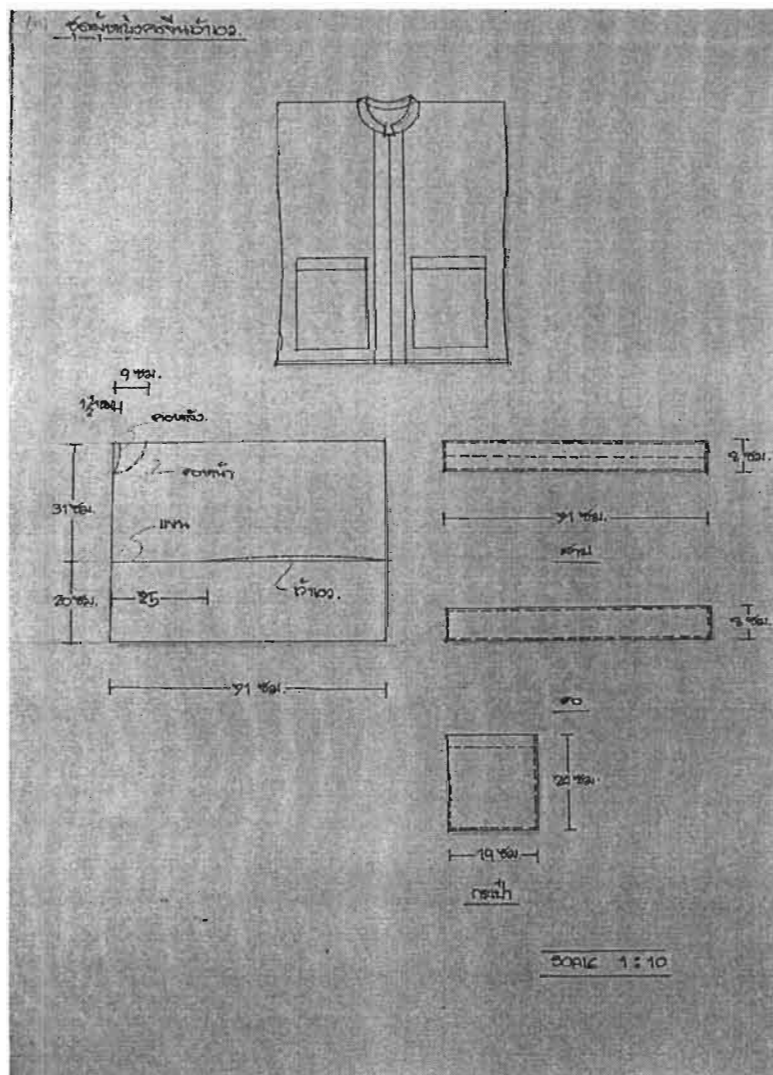
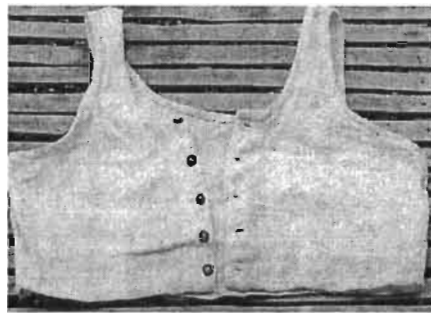
ผ้าชิ้น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern)

ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี ถึง
ปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วงเวลา ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๙) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๓ การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้หญิงชาวไทยครั้ง บ้านผาตั้ง ตำบลห้วยแห้ง บ้านปึง บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านปึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ใช้ในงานพิธีการต่าง ๆ

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ มีผ้าเบี่ยงโค้งด้วย เสื้อสีขาวใส่ไปจำวัดหมายถึงคนนับถือคือ ๘ ถ้าใส่ชุดดำจะไปทำบุญแล้วกลับหรือหมายถึงคนที่นับถือคือ ๕ (ทองดี. ๒๘ ๕.ค.)

ผ้าจีน ผ้าจีนดินดำใช้ใส่เวลากลางคืน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ

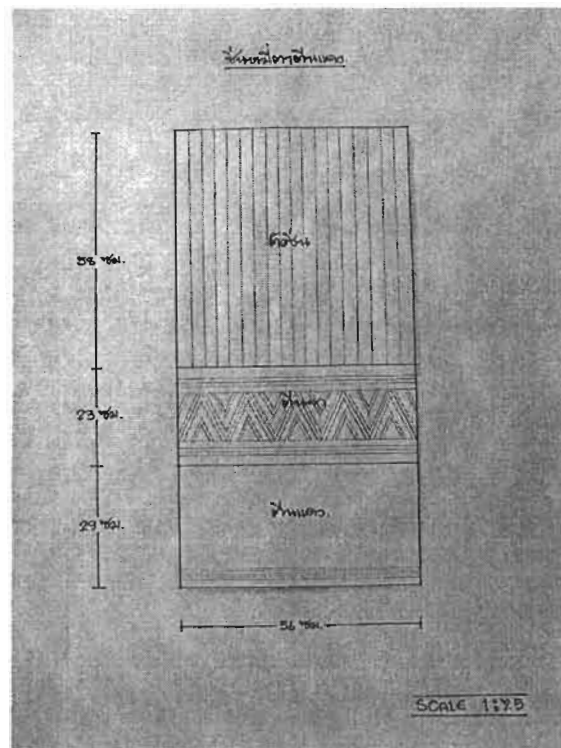
ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชาวเขม ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าพัน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่ ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง
ระยะ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี
ถึงปัจจุบัน

ภาพที่

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๒๐ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๗) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อผ้า

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่ง

กายหญิงสาวช่วง เวลา ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern)ชุดแต่งกายของหญิงสาวไทยครั้งในงานพิธี
การช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายเด็กหญิงช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๗ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในรอบ ๘๐ ปี

๔.๑. ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ บ้านหนองปร่ง ตำบลหนองปร่ง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๑.๑. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อผู้ชาย จะมี เสื้ออยู่ ๔ แบบคือ เสื้อไท เสื้อห่มห่ม เสื้อก้อมและเสื้อฮี เสื้อไท หรือ เสื้อขน ตัวเสื้อมีลักษณะเป็นเสื้อ แขนยาวทรงกระบอก ปลายแขนย้วย ปล่อยกว้างขนาดข้อมือผ่าหน้าตลอดติดกระดุมเงินยอกแหลมมีลวดลาย สองแถวเรียงกันดีประมาณแถวละ ๕ เม็ด ตัวสั้นเลยเอวไปนิดหน่อย ตัวเสื้อเย็บเข้ารูปทรงกระสอบ หน้าอกผาย คอตั้ง ด้านข้างตอนปลายผ่าทั้งสองข้าง ใช้เศษผ้าตัด 2 – 3 ชั้น ตัดขนาดรอยผ่าเย็บติดไปกับรอยผ่า เสื้อห่มห่ม เป็นเสื้อคอตั้ง ติดกระดุม ๕ เม็ด ด้านข้างแหวก ๑ คืบ ใช้ใส่ทำงาน เสื้อก้อม เป็นเสื้อคอตั้งติดกระดุม ๕ เม็ด ด้านข้างโค้งเว้าตามสะโพกส่วน เสื้อฮี เป็นเสื้อคอกลมแขนยาวใช้ในงานพิธีการ

กางเกง กางเกงนุ่งกางเกงขาสั้น ปลายแคบเรียวยาวปิดเข้า นุ่งแบบกางเกงจีนเรียกว่า “ส้วงขาตัน” หรือ “ส้วงก้อม” แปลว่ากางเกงขาสั้น

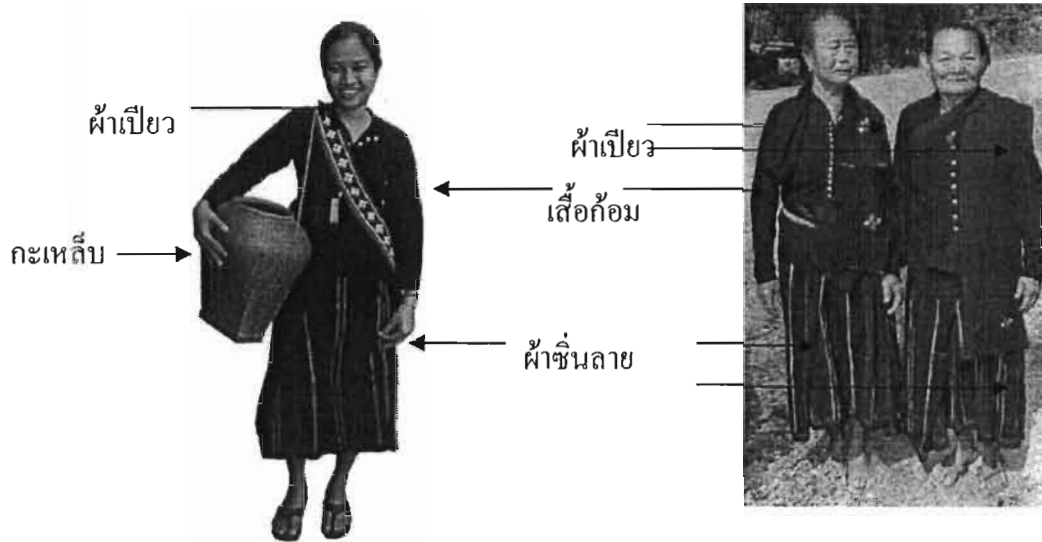
ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา เป็นแบบรองทรง หรือกันจอน

เครื่องประดับ ในชีวิตประจำวันมักไม่ค่อยนิยมใช้เครื่องประดับใด ๆ

๔.๑.๒. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

เสื้อผู้หญิง มีอยู่ ๔ แบบด้วยกันเช่นเดียวกับของผู้ชาย คือ เสื้อก้อม เสื้อห่มห่ม การแต่งกายของผู้หญิงไทยทรงดำ ในชีวิตประจำวัน มักนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีคราม ตัดเย็บเป็นเสื้อด้วยมือ เรียกว่า “เสื้อก้อม” เป็นเสื้อแขนยาว ทรงกระบอก ตัวเสื้อเย็บเข้าตัว ตรงเหนือสะดือจะเว้นครึ่งนิ้ว ตรงเอวจะคอดและผายออก เพื่อโชว์หน้าท้องและเข็มขัดเงิน คอตั้งผ่าอกตลอด ติดกระดุมถี่มากประมาณ ๕ – ๑๑ เม็ด ถ้ามีฐานะดีก็จะติดสองแถว กระดุมนั้นทำด้วยเงินเก่าตีด้วยฝีมือนุ่งเป็นยอกแหลมมีลายกลีบบัวติดห้วง ปัจจุบันหายากมาก เสื้อก้อมเป็นเสื้อที่ใช้คู่กับผ้าซิ่นเป็นชุดลาลองหรือชุดประจำเผ่าของชาวไทยทรงดำผู้หญิงที่ใช้สวมใส่ไปทุกแห่ง เสื้อห่มห่ม เป็นเสื้อคอตั้ง ติดกระดุม ๕ เม็ด ใช้ใส่ทำงาน เสื้อชั้นในหญิง ก็จะใช้สีดำหรือขาว เป็นจีบรอบตัวเหมือนเสื้อสายเดี่ยวในปัจจุบัน ส่วน เสื้อฮี เย็บสวมได้สองด้าน ใช้งานมงคลมีลวดลายน้อย งานอวมงคลมีลวดลายมาก และใช้คลุมโคงศพเวลาตาย

“ ผ้าเปียว ” เป็นสัญลักษณ์ของคนแก่ไทยทรงดำที่มีอายุ นิยมแต่งกายด้วยสีดำหรือสีครามแก่เกือบดำ ผ้าเปียวใช้ห่มเฉียงบ่าไปวัดหรืองานสำคัญ ๆ แม้แต่คนตายก็ต้อง

ห่มผ้าเปียวสีครามเข้าเกือบดำ โดยมีคติว่า ห่มผ้าเปียวไปเก็บมะม่วงหิมพานต์ ไปเฝ้าแกน (เทวดา) จะต้องไปพบญาติที่ตายไปก่อน จึงต้องแต่งตัวให้ดี เพื่อให้ญาติที่ตายไปก่อนจำหน้าได้ ผ้าเปียวคือผ้าสไบ หรือ ผ้าเบี่ยงนั่นเอง ผ้าเปียวของชาวไทยทรงดำ เป็นแถบผ้าฝ้ายทอมือสีคราม เจ็มเกือบดำ กว้างประมาณ ๑๕ นิ้ว ยาวประมาณ ๕๖ นิ้ว มีลวดลายปักประดับเป็นลวดลายของเส้นด้ายสีต่าง ๆ สลับสีกันอย่างงดงามที่ริมชายผ้า มีทั้งลายดอกน้ำเต้า ลายดอกผักแว่น ปักเดินเส้นสลับสีอย่างสวยงาม ชายขอบผ้าก็จะเดินเส้นขอบผ้าสลับสี ปัจจุบันผ้าเปียวนี้ยังคงใช้กันอยู่ในหมู่ชาวไทยทรงดำ แต่เมื่อไปวัดมักเป็นสไบสีขาว ผ้าเปียวใช้เป็นผ้าห่มหน้าอก ใช้ห่มคอ และใช้เป็นผ้าโพกศีรษะได้ ถ้าไปตลาดก็จะสะพาย “ กะหลืบ ” ซึ่งสานด้วยไม้ไผ่ละเอียดขยับ ใช้แทนกระเป๋า หรือ ถ้าจะเข้าป่าก็จะสะพาย “ ย่าม ”

ภาพที่ ภาพอุ้ยยามชาวไทยทรงดำ

“ย่าม” ชาวไทยทรงดำจะมีย่าม ซึ่งใช้ผ้าทอสีต่าง ๆ เย็บเป็นย่ามสำหรับสะพายเมื่อไปเก็บของในป่าหรือไปเที่ยวงาน ย่ามที่ใช้มีอยู่ ๒ ชนิด คือ ย่ามแดงและย่ามอื่น ๆ ย่ามแดงเป็นผ้าฝ้ายทอสลับสีด้วยสีแดงเป็นส่วนใหญ่ ใช้เมื่อไปต่างบ้านต่างเมืองคือ ใช้แทนกระเป๋านั้นเอง ส่วนย่ามอื่น ๆ เป็นผ้าทอธรรมดาไม่พิถีพิถัน ใช้เมื่อไปไร่ไปนา ไล่หมากพลู

ภาพที่ ภาพแสดงชุดผ้าชิ้นลายแดงโมและรูปแบบ (pattern)

ผ้านุ่งผู้หญิง ผู้หญิงในชีวิตประจำวัน มักนิยมใช้ผ้าชิ้นที่ทอขึ้นเอง เป็นผ้าถุง ผ้าฝ้ายทอมือพื้นดำ ประกอบไปด้วยเชิงบน เรียกว่า “หัวชิ้น” ส่วนกลางเรียก “ตัวชิ้น” และเชิงส่วนล่างเป็น “ตีนชิ้น” ย้อมคราม จนเป็นสีครามเข้มเกือบดำ ในชีวิตประจำวันจะนุ่งชิ้น “ลายแดงโม” หรือ “ลายชะโค” ลักษณะเฉพาะของชิ้นลายแดงโม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 คือหัวชิ้น จะเป็นสีคราม ไม่มีลวดลาย กว้างประมาณ ๑๒ นิ้ว ส่วนที่ 2 จะเป็นลายโดยใช้เทคนิคการทอขัด แต่พิเศษที่ว่าเป็นผ้าแถมไหม คือ ใช้ไหมสีแดงเป็นเส้นยืน ทอเส้นพุ่งด้วยฝ้ายสีคราม สลับสีฟ้าอ่อนเป็นทางเล็ก ๆ คล้ายลายบนผลแดงโม เวลาทอเสร็จจะมองไม่เห็นไหมสีแดงเลย ส่วนที่ 3 กว้างประมาณ ๑ ฟุต มีลวดลายสีขาวสองสามริ้ว เย็บติดเป็นตีนชิ้น ถ้าสามีตายต้องเลาะตีนชิ้นออกเพื่อไว้ทุกข์ การนุ่งชิ้นลายแดงโม จะต้องจับขอบบนของผ้านุ่งทั้งซ้ายและขวา มาแยกกันตรงกลาง และพับขอบผ้าลงมา โดยไม่ต้องคาดเข็มขัดผ้าหรือผูกเชือกรัด ผ้าก็จะไม่หลุด

ทรงผม ทรงผมของผู้หญิงไทยทรงดำนิยมเกล้ามวยซึ่งมีอยู่ ๒ แบบคือผู้หญิงที่อยู่ในวัยสาวจะเกล้าผมที่เรียกว่า ขอดชอย แต่ถ้าพ้นวัยสาวจะเกล้าแบบ ปั้นเกล้า ทรงผมจะเป็นตัวบ่งบอกถึงสภาพของผู้หญิง มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม เริ่มจากเด็กหญิง ตอนเด็กจะกร้อนศีรษะเช่นเดียวกับเด็กผู้ชาย พอเริ่มโตอายุประมาณ 10 ขวบจะเริ่มไว้ผมยาว ซึ่งจะบ่งบอกถึงสถานภาพของวัยดังนี้

ภาพที่ ๗ แสดงการไว้ผมทรงต่าง ๆ ของไทยทรงดำ

๑) ทรงเอี่ยมไหล่ หรือ เอี่ยมไร เป็นทรงผมของเด็กผู้หญิงไทยทรงดำ ระหว่างอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี ที่ผมยังสั้นอยู่ หรือผมยาวปะไหล่ ยังคงอยู่กับหนุ่มไม่ได้ ๒) ทรงสับปลิ้น เด็กสาวอายุ ๑๔ - ๑๕ ปี เมื่อผมเริ่มยาวจะพับปลายผมม้วนขึ้นใช้หวีสับไว้ตรงท้ายทอย เป็นทรงผมของเด็กสาวไทยทรงดำที่เริ่มประกาศตัวเป็นสาวตอนอายุ ๑๕ ปี

ภาพที่ ๘ ภาพแสดงทรงผมของผู้หญิงไทยทรงดำ

๓) ทรงจุกผม หรือ จุกต๊ับ สำหรับหญิงสาวที่มีอายุ ๑๖ ปี เป็นผมที่จมวดเป็นกระบังอยู่ข้างหน้า ส่วนข้างหลังเป็นเปีย และสามารถยกเกล้าอยู่ตรงกลางศีรษะ สามารถอยู่กับหนุ่มได้แล้ว

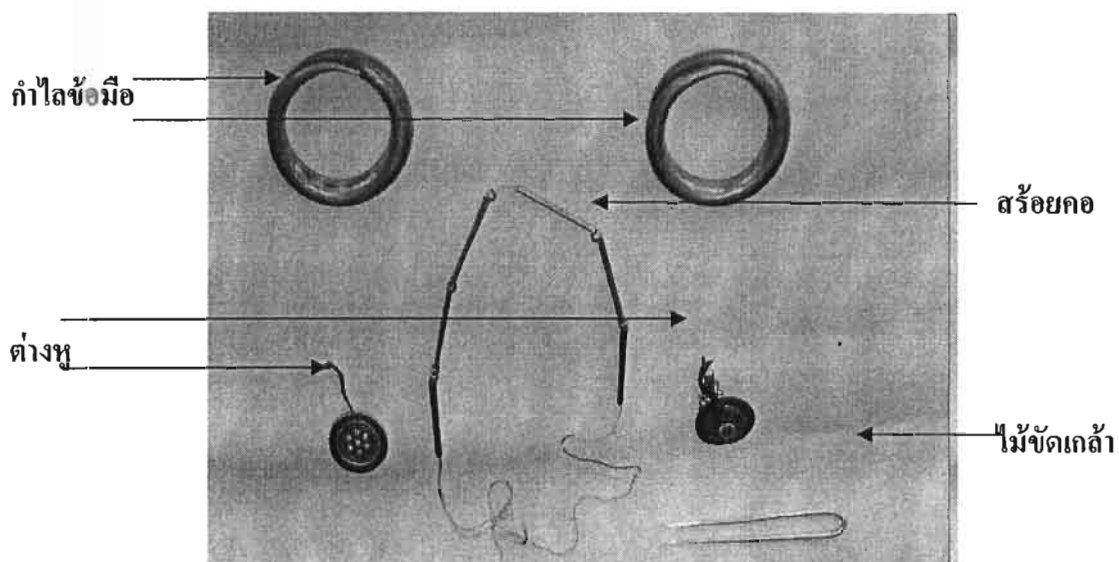
๔) ทรงขอดกระต๊อก เป็นเป็นผมที่ขาวผูกเป็นปม ปล่อยชายลงข้างหน้า สำหรับหญิงสาวอายุ ๑๖ - ๑๗ ปี

๕) ทรงผมขอดซอยหรือปั้นเกล้าซอย เป็นการเกล้าผมโดย การผูกเงื่อนตายเอาชายไว้ข้างซ้าย ทำผมเป็นโบว์ทั้งสองข้างคล้ายหูกระต่าย ปล่อยชายผมเป็นหางออกทางขวา เมื่อหญิงสาวอายุ ๑๗ - ๑๘ ปี

๖) ทรงผมปั้นเกล้าหรือปั้นเกล้าตวง เมื่อมีอายุ ๑๘ ปี เป็นทรงผมซึ่งเกล้าตลบไว้กลางศีรษะ ม้วนชายสอดเข้าข้างใน ใช้ไม้ขัดเกล้าไว้เพื่อไม่ให้ผมหลุด ด้านหน้าโยกเป็นลอนสวยงาม ปล่อยชายลงทางด้านขวา เป็นทรงผมทรงสุดท้ายของสาวรุ่น ถือเป็นสาวเต็มตัว สามารถคุยกับหนุ่มสองต่อสองได้แล้ว

๗) ทรงผมปั้นเกล้าตัก เมื่อสามถึงแก่กรรม ผู้หญิงไทยทรงดำ ต้องปล่อยผมสยายในระหว่างไว้ทุกข์ จะปั้นเกล้าลักษณะเหมือนการปั้นเกล้าทั่วไป แต่ผมที่ปั้นเกล้าจะตกอยู่กลางศีรษะก่อนไปทางท้ายทอย และมีกลุ่มผมอยู่ข้างหลัง

เครื่องประดับ เครื่องประดับที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่จะทำจากเงิน เช่น ต่างหู กำไลข้อมือ สำหรับสร้อยจะมีทั้งเงินและทอง

ภาพที่ ภาพแสดงเครื่องประดับของผู้หญิงไทยทรงดำ

๔.๒. ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยทรงดำ บ้านหนอง
ปรัง ตำบลหนองปรัง อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ

← เสื้อฮีผู้ชาย

เสื้อฮีผู้หญิง →

แสดงชุดแต่งกายในงานพิธีการของชาวไทยทรงดำ

๔.๒.๑. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

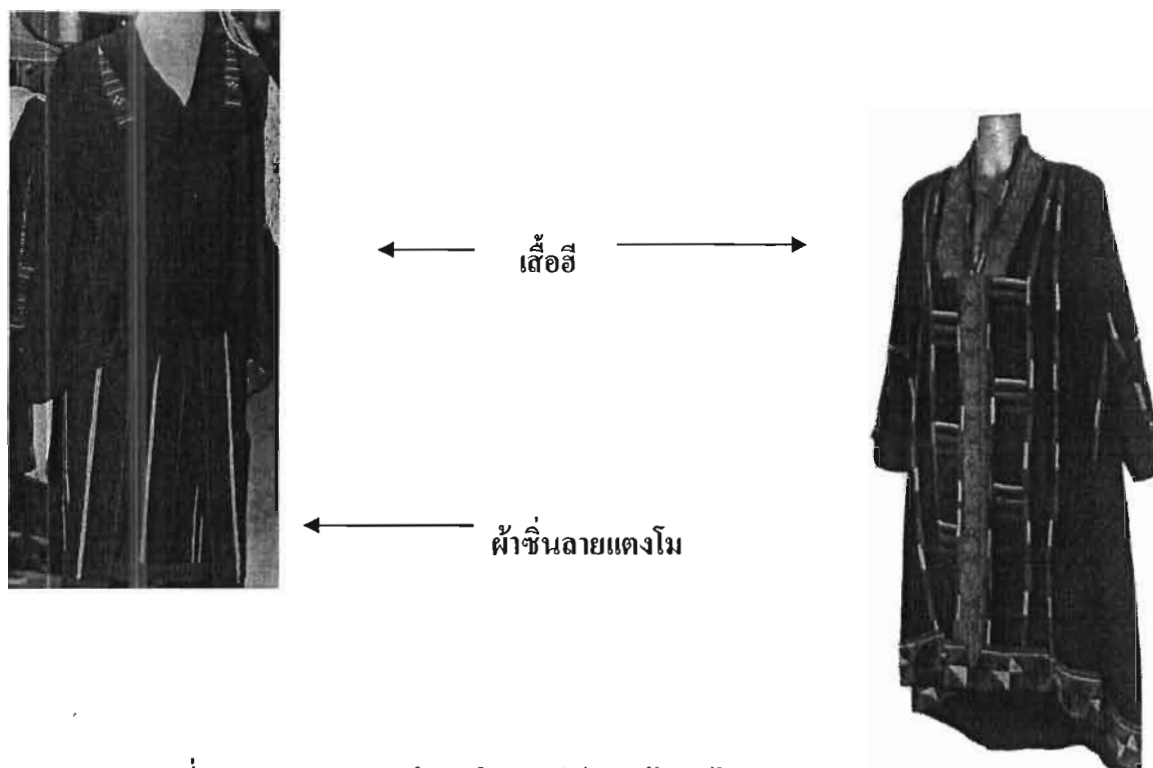
เสื้อ เสื้อของผู้ชายไทยทรงดำ สำหรับใส่ในงานประเพณี หรือ งานพิธีกรรมจะจัดทำขึ้นเป็นพิเศษ และประณีต นิยมใช้ผ้าฝ้ายทอมือย้อมครามจนมีสีดำ ตกแต่งด้วยผ้าไหมชิ้นเล็ก ๆ ส่วนใหญ่จะประดับเป็นเงินเรียกว่า “เสื้อฮี” จัดเป็นเสื้อชุดใหญ่ แต่ละคนจะมีเสื้อฮีประจำตัว ซึ่งถ้านับแบบสากลก็คือ เสื้อสูทหรือเสื้อนอกนั่นเอง จะตัดเย็บแบบเสื้อคอกลม ติดกุดรอบคอด้วยสีแดง ที่คอติดกระดุม ๑ เม็ด ผ้าหน้าตลอด ตัวยาวคลุมสะโพก แขนทรงกระบอกหลวม ๆ เป็นแขนยาว มีการตกแต่งที่ได้รึกแร่ด้ายด้ายสีต่าง ๆ ติดกระดุมชิ้นเล็ก ๆ เป็นลวดลายที่สวยงาม เสื้อฮีของผู้ชายจะใช้เพียงด้านเดียว

กางเกง จะนุ่งกางเกงที่มีอยู่ ๒ แบบ แบบสว่างขาม้า(สว่างฮี) ขาสั้นเรียกว่าสว่างก้อม

ทรงผม ตัดสั้นแบบรองทรง หรือ ก้นจอน ทรงมหาดไทย

เครื่องประดับ แหวน สร้อยคอ ทั้งทองคำและเงินตามฐานะ

๔.๒.๒ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

ภาพที่ ภาพแสดงชุดแต่งกายในงานพิธีของผู้หญิงไทยทรงดำ

เสื้อ ในงานประเพณีหรือพิธีการ ผู้หญิงไทยทรงดำ จะสวมใส่ “เสื้ออี” จัดเป็นเสื้อชุดใหญ่แต่ละคนจะมีเสื้ออีประจำตัว เสื้ออีจะประดับตกแต่งด้วยลวดลายหลากหลาย อย่างวิจิตรงดงาม โดยเฉพาะด้านในของตัวเสื้อ จะมีลวดลายตกแต่งมากกว่าด้านนอก ซึ่งมีสีครามมากกว่า ลวดลายมีทั้งจากการปัก ปะ ประดับประดา ลายดาวกระจาย ลายเบื้อแขน ลายบานแปด ลายขอกุด ปักสลักสีด้วยไหม สีขาว แดง เหลือง เขียว สวยงามแปลกตา ด้านข้างตัวเสื้อจะผ่าข้างขึ้นมาถึงเอว คอเสื้อเป็นคอกลม แขนทรงกระบอกหลวม ๆ ลวดลายที่ประดับจะประดับที่คอเสื้อ แขนสาบ คอเสื้อ รักแร้ด้านข้าง และชายเสื้อ

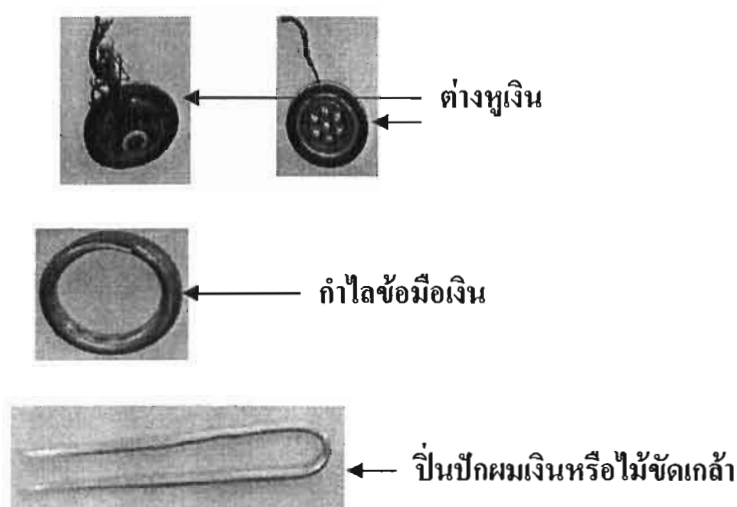
เสื้ออี ของผู้หญิงไทยทรงดำ จะเป็นแบบสวมหัว เป็นเสื้อคอกลม แขนยาวด้วยาว ตรงสาบเหนือสะดือ จะผ่าเข้ามาประมาณนิ้วครึ่ง เพื่อโชว์หน้าท้องของสาว ในขณะที่สวมเสื้ออี โดยจะคาดเข็มขัดเงินเส้นงาม ลวดลายของเสื้ออี จะใช้สีแดงเลือดหมู สีส้ม สีขาว ที่ชุกช่อนความงามของด้านในเอาไว้ ลวดลายที่ตกแต่งเรียกว่า “ขอกุด” เสื้ออี ของผู้หญิงจะใช้ทั้งสองด้าน ลวดลายที่เป็นด้านนอก จะใช้ในงานมงคลตกแต่งไว้ให้เพียงพอกับความสวยงาม ส่วนด้านในที่ใช้สำหรับงานอวมงคลของตนเอง ใช้คลุมหลังโคงศพในเวลาที่เสียชีวิต จะมีลวดลายที่สวยงามมากมาย

ผ้าเปียว เป็นสัญลักษณ์ของคนแก่ที่มีอายุ ผ้าเปียว คือ ผ้าสไบ หรือ ผ้าเบี่ยง เป็นแถบผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมครามจนเกือบดำ กว้างประมาณ 15 นิ้ว ยาวประมาณ 56 นิ้ว มีลวดลายปักประดับด้วยเส้นด้ายสลัสสี ที่ริมชายผ้า มีทั้งลายดอกน้ำเต้า ดอกผักแว่น ใช้ห่มเฉียงบ่าไปวัด หรือไปงานสำคัญ ใช้ประโยชน์ทั้งพาดเฉียงบ่า รัดหน้าอก ใช้คล้องห่มคอ และเป็นผ้าโพกศีรษะได้

ผ้าถุง จะนุ่งผ้าชิ้นลายแดงโม แต่จะเป็นผืนใหม่ที่เก็บเอาไว้ใช้ในงานพิธีการ

ทรงผม จะเป็นทรงผมที่ใช้แบบเดียวกับในชีวิตประจำวัน ตามสถานภาพ

เครื่องประดับ มีทั้งปิ่นปักผมหรือไม้ขัดเกล้า ต่างหู สร้อยคอ เข็มขัด กำไลข้อมือ ทั้งที่เป็นเงินและทองคำ ตามฐานะ แต่ส่วนใหญ่จะนิยมเครื่องเงิน

ภาพที่ แสดงเครื่องประดับของผู้หญิงไทยทรงดำ

๔.๓. ตัวแปรของการเปลี่ยนแปลง

รายละเอียดเนื้อหาของข้อมูล ตามตัวแปรของการเปลี่ยนแปลง ตามช่วงเวลา วัย และเพศ ซึ่งจัดแบ่งกลุ่มเป็น Matrix ได้ดังนี้

๔.๓.๑. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้ชายชาวไทยทรงดำ บ้านหนองปรัง ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ถึง ปัจจุบัน

ภาพที่ ภาพแสดงการแต่งกายชายชรา
ช่วงระยะ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ภาพที่ ภาพแสดงรูปแบบ(pattern)
ชุดชายชรา ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ ยังคงมีเอกลักษณ์ตรงสีดำ รูปแบบทันสมัยคือแขนสั้นคอปก บางครั้งยังมีเสื้อสี พาด
บาติคตัวไปด้วย

กางเกง เป็นกางเกงขาสั้นครึ่งหน้าแข้งหรือเรียกว่า ส้วงอี ย้อมสีคราม มีผ้าขาว
ม้าคาดเอว

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่นิยมใส่เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของชาววัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่	ภาพที่
เสื้อ	
กางเกง	
ทรงผม	
เครื่องประดับ	

(๗) การแต่งกายของชายวัยหนุ่ม ในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๘๐ – ๕๐ ปี

ภาพที่	ภาพที่
เสื้อ	
กางเกง	
ทรงผม	
เครื่องประดับ	

(๘) การแต่งกายของชายหนุ่ม ในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๕๐ – ๒๐ ปี

(๙) การแต่งกายของชายหนุ่ม ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๒. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่อง

แต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายไทยทรงดำ บ้านหนองปร่ง ตำบลหนองปร่ง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่ใช้ในพิธีการต่าง ๆ

แสดงชุดแต่งกายผู้ชายไทยทรงดำในงานพิธีการ

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่
เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

ภาพที่

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงการแต่งกายผู้ชายชรา
ช่วงระยะ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ภาพที่ ๒ ภาพแสดงรูปแบบ (pattern) ชุดแต่ง
กายชายชราช่วง ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

เสื้อ ใส่เสื้อยืดคอปกหรือเสื้อเชิ้ตคอปกตามสมัยนิยม ใส่ทับด้วยเสื้อกั๊กมสีด้า
กางเกง นิยมใส่กางเกงสากล ทรงทันสมัย ขาวว หลากสี คาดทับด้วยผ้าขาวม้า
ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา หรือ รองทรง
เครื่องประดับ มีเพียงนาฬิกาข้อมือ ใส่รองเท้าหนังหัวสาน

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ๑

ภาพที่ ๒

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่ ภาพแสดงการแต่งกายชายวัย
ผู้ใหญ่ช่วงระยะ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่ ภาพแสดงรูปแบบ(pattern)ชุดแต่ง
กายชายวัยผู้ใหญ่ช่วงระยะ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ ใส่เสื้อสองชั้น ชั้นในเป็นเสื้อคอกลมหรือเสื้อเชิ้ตคอปกสวมทับด้วยเสื้อกั๊ก
กางเกง ทรงสมัยใหม่ สากลยาวเน้นสีครามน้ำเงิน หรือสีดำ มรกระเป๋าคาดเอว
ทรงผม ตัดสั้น ทรงรองทรง หรือ กันจอนธรรมดา
เครื่องประดับ นาฬิกาข้อมือ สร้อย แหวน ตามสภาพฐานะ

(๓) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่	ภาพที่
เสื้อ	
กางเกง	
ทรงผม	
เครื่องประดับ	

(๙) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ภาพแสดงการแต่งกายเด็กผู้ชาย
ช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ แสดงรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกาย
เด็กผู้ชายช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ เสื้อก้อมสีครามแขนยาว

กางเกง กางเกงขายาวครึ่งแข้ง หรือ ส้วงฮี สีดำ มีผ้าขาวม้าคาดเอว

ทรงผม ทรงสั้นติดหนังศีรษะ มีผ้าโพกผม ใ้ส่ทับด้วยหมวกผ้าถักลวดลาย

เครื่องประดับ สวมสร้อยคอตุ๊กปัด หรือ แผ่นโลหะม้วนกลม

(๔๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

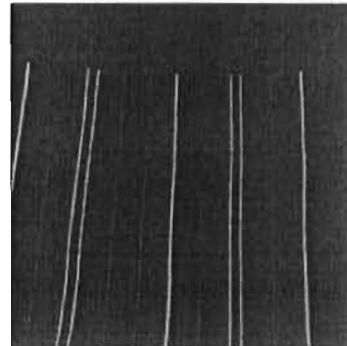
กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๓. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และ โครงสร้าง (Pattern) ชุด
เครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงชาวไทยทรงดำ บ้านหนองปรัง ตำบลหนองปรัง
อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าพัน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

- เสื้อ
- ผ้าซิ่น
- ทรงผม
- เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื่อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี
ถึงปัจจุบัน

เสื่อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๗) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๒. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่อง

แต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงชาวไทยทรงดำ บ้านหนองปร่ง ตำบลหนองปร่ง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่ใช้ในงานพิธีการต่างๆ

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าพัน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(4) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปี
ถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๗) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ

๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

เสื้อผ้า

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(8) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

เดื่อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๙) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๘ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในรอบ ๘๐ ปี

การแต่งกายในปัจจุบันของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน

บทนำ

คนไทยพวน เป็นกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายรักสงบ มีความผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความจำเป็นพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในการสังเกต จดจำ และทดลอง แบบลองผิดลองถูกกับทุกสิ่งทุกอย่าง ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จนเป็นภูมิความรู้ ที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นต่อรุ่น โดยสืบทอดปฏิบัติต่อ ๆ กันมา จนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาในการทอผ้า เพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม หรือ เครื่องแต่งกายของชาวไทยพวน ถือเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะอีกอย่างหนึ่ง ที่แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะชาวไทยพวน ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลหินปัก และ ตำบลไกล่เคียง ในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ถึงแม้ว่าจะมีชาวไทยพวนตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งมีอยู่มากกว่า ๒๐ จังหวัด ที่เป็นชุมชนชาวไทยพวนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น อาทิเช่น ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี นครนายก ปราจีนบุรี แพร่ น่าน ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี อุตรดิตถ์ สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร เลื่อนครสวรรค์ เพชรบูรณ์ หนองคาย อุครธานี อุบลราชธานี และอีกหลาย

จังหวัดที่มีคนไทยพวนตั้งถิ่นฐานอยู่แต่ไม่ถึงกับเป็นชุมชน เป็นการย้ายถิ่นฐาน ตามสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการประกอบอาชีพเท่านั้น

ในบรรดาชุมชนชาวไทยพวนดังกล่าว ยังมีการสืบทอด วัฒนธรรมในการทอผ้า ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ได้ และยังถือปฏิบัติอยู่ ทั้งที่มีจุดประสงค์เพื่อไว้ใช้สอย สำหรับตนเอง และสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งเป็นการประกอบอาชีพเสริม ในการค้าขาย เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และยังมีความเป็นอัตลักษณ์ ที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ทั้งรูปแบบการทอ สี สัน ลวดลาย และวัสดุที่ใช้ทอเช่น ชาวไทยพวนที่อาศัยอยู่ใน ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่จะมีอัตลักษณ์ในการทอผ้าฝ้าย ที่เรียกกันว่า ผ้าหม้อฮ่อม ย้อมครามสีน้ำเงิน และสีดำ นำมาตัดเย็บเป็นเสื้อและกางเกงที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ เรียกว่า เสื้อกางเกงหม้อฮ่อม ที่ใช้นุ่งห่มได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ส่วนผ้าซิ่นก็จะตัดเย็บจาก ผ้าหม้อฮ่อม สลับกับผ้าพื้น ที่ย้อมด้วยสีแดง และดำ เป็นเป็นแถบขวาง สำหรับชาวไทยพวนที่อาศัยอยู่ใน ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จะทอผ้าตีนจก ยกยิด นิยมย้อมผ้าด้วยสีแดง วัสดุที่ใช้มีทั้ง ฝ้าย และ ไหม ส่วนชาวไทยพวนหลายตำบลในเขต อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จะมีเอกลักษณ์เฉพาะในการทอผ้า ที่เรียกว่า ผ้ามัดหมี่ และใช้วัสดุที่เป็นเส้นใยจากดอกฝ้ายเพียงอย่างเดียว ไม่ใช้เส้นใยไหม รูปแบบมีทั้งทอผ้าพื้นธรรมดา และ ยกยิด เป็นต้น

๔.๑ วัฒนธรรมการแต่งกาย ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาวไทยพวนตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๑.๑. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อผู้ชาย โดยปกติเวลาอยู่กับบ้านจะไม่ค่อยนิยมใส่เสื้อ เวลาออกนอกบ้านจึงจะใส่เสื้อผ้าทอ คอกลมแขนสั้น ย้อมสีพื้น ผ้าหน้าอก ๑ ส่วน ติดกระดุม หากออกไปทำงานในนา จึงจะใส่เสื้อผ้าทอมือ ย้อมสีดำนะเกลือ หรือสีน้ำตาลตะโก แขนขามีปก ผ่าอกติดกระดุม หรืออาจจะเป็นแขนสั้น

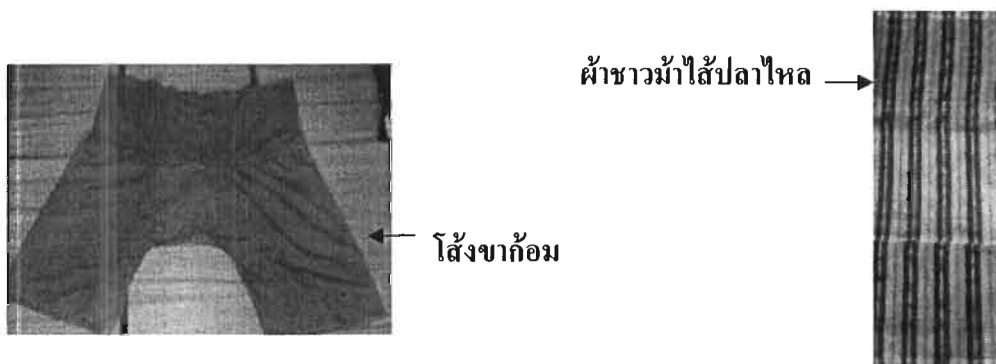

ภาพที่ ๑๖ - ๑๗

ภาพแสดงเสื้อคอกลมของผู้ชายพวน

กางเกง กางเกงนุ่งกางเกงขาสั้นปิดเข้า เรียกว่า “โสังข์ก้อม” แปลว่า กางเกงขาสั้น หรือ กางเกงสามตะเข็บ หรือ “โสังข์ขา ก้อม โสังข์ขาก้วย” ก็เรียก นอกจากกางเกงโสังข์ขา ก้อมแล้วยังมี ผ้าขาวม้าใส่ปลาไหล

ภาพกางเกง โสังข์ขา ก้อมพวน

ภาพผ้าขาวม้าใส่ปลาไหล

พวน

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา เป็นแบบรองทรง หรือกันจอน หรือตัดทรงมหาดไทย

เครื่องประดับ ในชีวิตประจำวันมักไม่ค่อยนิยมใช้เครื่องประดับใดๆ อาจจะมีเครื่องรางของขลังเช่น ตะกรุด โทน ผูกคาดเอว หรือห้อยพระเครื่อง

๔.๑.๒ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

เสื้อผู้หญิง การแต่งกายของผู้หญิงไทยพวนในชีวิตประจำวัน มักนิยมผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมสีคราม หรือ ย้อมสีน้ำตาลจากลูกตะโก สีดำจากลูกมะเกลือ ส่วนใหญ่จะเป็นหญิงที่สูงอายุ ส่วนหญิงวัยกลางคนที่มีครอบครัวมีลูกแล้ว จะใส่สีเข้ม เช่น น้ำเงินเข้ม แดงเข้ม เหลืองเข้ม เขียวเข้ม แสดเข้ม ซึ่งจะเกิดจากการทอโดยใช้เส้นยืนเป็นเส้น ด้ายสีดำแล้วพุ่งด้วยด้ายสีต่างๆ ตามที่ต้องการ ส่วนหญิงสาววัยรุ่นจะนุ่งห่มด้วยผ้าทอมือ สีพื้นอ่อน เช่น สีเหลืองอ่อน สีเขียวอ่อน สีฟ้า สีน้ำตาลอ่อน ซึ่งจะเกิดจากการทอที่ใช้เส้นด้ายยืน เป็นด้ายสีขาว แล้วพุ่งด้วยเส้นด้ายสีต่างๆ ส่วนรูปแบบของเครื่องแต่งกาย สำหรับหญิงวัยกลางคน ถึงสูงอายุ จะมีอยู่ ๒ ลักษณะคือ

เสื้อหม่ากะแล้ง หรือเสื้อ อีเป่า คล้ายกับเสื้อคอกระโจมิแขนห้อยบ่ากว้างประมาณครึ่งนิ้ว ทั้งสองข้าง ลงมาหาตัวเสื้อที่รัดอยู่เหนือหน้าอก แบบหลวม ๆ ธรรมดา มีกระเป๋าด้านข้าง ๑ ข้าง หรือ อาจจะทั้งสองข้าง เวลาใส่จะปล่อยชาย ไม่เห็นปก แสดงให้รู้ว่า มีครอบครัว มีลูกแล้ว และเพื่อความสะดวกเวลาจะให้นมลูกกิน

ภาพการแต่งกายผู้หญิงพวน
พวนมีครอบครัวแล้ว ใส่เสื้อหม่ากะแล้ง

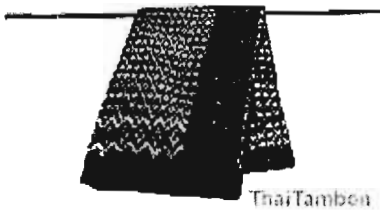
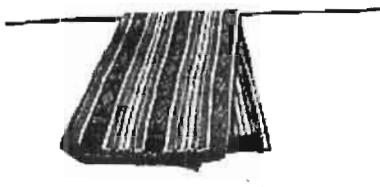
ภาพการแต่งกายของหญิงสาว
ใส่เสื้อหม่ากะแล้ง

อีกลักษณะหนึ่ง สำหรับหญิงสูงอายุ เรียกว่า เสื้อป้าย เป็นเสื้อที่ตัดเย็บจากผ้าทอมือสีขาว หรือ จากผ้าทอด้วยธรรมชาติ ลักษณะเป็นเสื้อแขนเดี่ยว ห้อยจากบ่าด้านซ้ายพาดผ่านหน้าอก มาติด กระดุมที่ด้านข้างด้านขวา มีกระเป๋าลึก ๆ ด้านหน้า ๑ ใบ ตัวเสื้อจะสั้นอยู่เหนือสะดือ ลักษณะคล้าย เสื้อชั้นในสายเดี่ยวเวลาออกนอกบ้านจะใช้ผ้าสไบบาง ๆ สีขาวพาดเฉียงทับอีกครั้ง สำหรับหญิงสาวที่ยังไม่มีครอบครัว จะใส่ เสื้อหม่ากะแล้ง ตัดเย็บด้วยมือ จากผ้าทอสีพื้นอ่อน การตัดเย็บจะแตกต่างจากหญิงสูงวัย ตรงแขนเสื้อจะเล็กกว่า ตัวเสื้อไม่มีกระเป๋ สิบเสื้อด้านบน จะมีแถบรัดหน้าอก ถักเป็นลูกไม้ หรือ พับจับจีบ หรือเป็นแถบผ้าธรรมดา ตามแต่ความสามารถในการเย็บปักถักร้อยของเจ้าของ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของหญิงสาว ในการที่จะมีครอบครัว เวลาใส่จะเหน็บชายพก ในผ้าชั้นบาง ครั้นการแต่งกายของหญิงสาวอาจจะใช้ผ้าสไบสีพื้นอ่อนคาดหน้าอกหรือที่เรียกว่า แอ้งตุ้ โดยเฉพาะกับเด็กสาววัยรุ่น เวลาออกนอกบ้านใกล้ ๆ ก็จะนุ่งตามปกติธรรมดา ยกเว้นออกไปทำงานในนา หรือ ไปหาอาหาร ตามหัวไร่ปลายนา ตามดงตามป่า จะใส่เสื้อแขนยาวรัดถึงข้อมือ สีดำ สวมหมวกถักสานด้วยไม้ไผ่

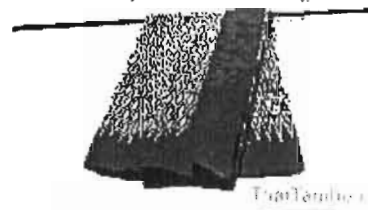

ภาพแสดงการแต่งกายหญิงสาวพวนในชุดผ้าแข็งตู้

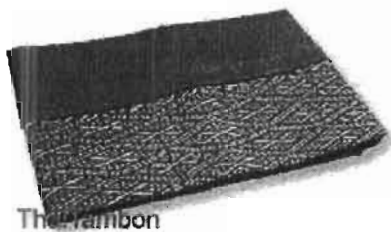
ผ้านุ่งผู้หญิง ส่วนใหญ่สำหรับผู้หญิงไทยพวนทุกคน ทุกวัย จะนุ่งผ้าชิ้นมัดหมี่ทอมือ ธรรมดา ลวดลายเรียบง่ายไม่พิถีพิถัน เช่น หมี่เปียง หมี่โลด หมี่ถ่าย ซึ่งจะใช้อยู่เป็นประจำวัน เวลาออกนอกบ้านไปทำงานในนา หรือ หาอาหารตาม ป่า หนอง คลอง บึงจะนุ่งผ้าชิ้นผ้าทอมือ สีพื้น สีดำ

Thai Tambon

Thai Tambon

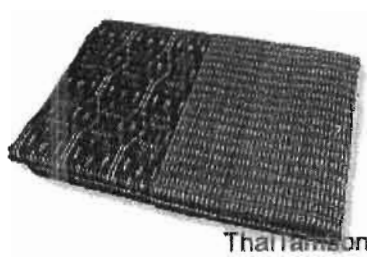

The Tambon

Th

ผ้าชิ้นมัดหมี่แบบต่าง ๆ ของตำบลหินปัก

ThaiLamson

ThaiTambon

ภาพแสดงชุดผ้าจีนมัดหมี่ ไทยพวนบ้านหินปักแบบต่าง ๆ

ทรงผม ผู้หญิงสูงวัยจะรวบผมเกล้าม้วนไว้ด้านหลัง หรือ ตัดผมทรงสั้นดอกกระพุ่ม วัยกลางคนจะตัดสั้นประป่าธรรมดา หญิงวัยสาวจะปล่อยผมยาวสยาย วัยเด็กมีทั้งปล่อยยาวและตัดสั้นประป่า

เครื่องประดับ ตามปกติในชีวิตประจำวัน ถ้าอยู่กับบ้านธรรมดา ก็มักจะไม่ค่อยใส่เครื่องประดับ จะมีเพียงต่างหู เท่านั้น ส่วนเวลาออกนอกบ้าน จึงจะใส่เครื่องประดับตามสภาพฐานะ ครอบครัว ทั้งสร้อยคอ แหวน เข็มขัด มีทั้งที่ทำจาก สแตนเลส เงิน นาก ทองคำเครื่องประดับอื่น ๆ เช่น ถุงย่ามที่เรียกว่า **ถุงกะเทียว** เป็นถุงย่ามขนาดเล็ก ตัดเย็บจาก ผ้าทอขิด สลับด้วย จก เป็นลวดลายต่าง ๆ ใช้ประโยชน์ในลักษณะกระเป๋าถือไว้ใส่ของมีค่า เช่น เงิน ทองคำ เป็นของสำคัญในพิธีแต่งงาน ที่แม่แก่ฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องสะพาย **ถุงกะเทียว** บรรจุสินสอดทองหมั้นไปบ้านเจ้าสาว เครื่องประดับอีกอย่างหนึ่ง คือ **ตระกร้าข้าวแฮ** เป็นเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ ข้าวแฮ เป็นตระกร้าสำหรับใส่สำหรับอาหารไปถวายพระที่วัดของคนพวน มีขนาดใหญ่พอประมาณ แต่ตระกร้าข้าวแฮที่ถือเป็นเครื่องประดับ มีขนาดเล็กกว่า

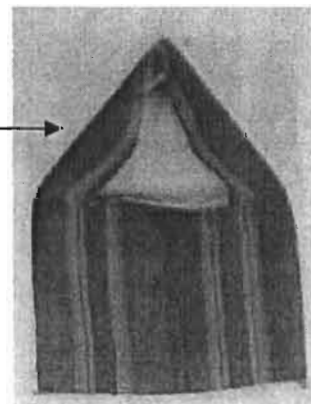

ถุงกะเทียว

ตระกร้าข้าวแฮ

ถุงย่ามพวน

ภาพแสดงเครื่องประดับการแต่งกายของผู้หญิงพวนได้แก่ ช้างแฮ ลูกกะเที้ยว และลูกย่านพวน

๔.๒. ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวน ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ

๔.๒.๑. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อ จะเป็นเสื้อผ้าทอกลมแขนสั้นผ่าอก ติดกระดุม สีขาว หรือเสื้อกลมแขนกระบอก แขนยาว ผ่าอก ติดกระดุม เสื้อเชิ้ตแขนยาว เสื้อราชปะแตน ตามแต่สภาพของงานที่จะไปร่วมงาน
กางเกง ในอดีตจะเป็นโสร่งก้อม หรือ โสร่งขาก้อมธรรมดา ที่ตัดเย็บจากผ้าทอมือสีพื้น เพียงแต่เป็นชุดใหม่ หรือ ชุดที่เก็บไว้ใช้สำหรับงานพิธีการ หรือ งานประเพณี ถ้าคนมีฐานะ หรือ มีตำแหน่งทางการปกครอง ก็จะนุ่งผ้าม่วงโจงกระเบน หรือ ผ้าไหมหางกระรอก รองลงมาจะเป็น กางเกงแพรจีน ต่อมาก็นิยมทรงฝรั่ง หรือ กางเกงขายาวทรง สแลค ผ้าเวสปอยท์ ผ้าลินินตามแต่ฐานะ

ทรงผม ตัดสั้นแบบรองทรง หรือ ก้นจอน และ ทรงมหาดไทย
เครื่องประดับ แหวน สร้อยคอ ทั้งทองคำและเงินตามฐานะ

๔.๒.๒ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

ภาพแสดงการแต่งกายของผู้หญิงไทพวนในงานพิธีต่าง ๆ

เสื้อ จะนุ่งห่มตามสถานภาพของวัย และ งานพิธีการที่จะไปร่วม โดยชุดที่ใส่ก็จะมี ลักษณะคล้ายกับชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงแต่มีความเป็นพิเศษ แตกต่างกันในลวดลายสีสันทัน และรูปแบบตามความนิยมของยุคสมัย ดูจากรายละเอียดการแต่งกายตามตัวแปร เพศ วัย ในข้อ ๔.๓

ผ้าถุง จะนุ่งผ้าชิ้นมัดหมี่ที่ทอไว้เป็นพิเศษเฉพาะสำหรับออกงานโดยเฉพาะ

ทรงผม จะเป็นทรงผมที่ใช้แบบเดียวกับ ในชีวิตประจำวัน ตามสถานภาพ

เครื่องประดับ สำหรับหญิงสาวไทยพวน เวลาปฏิบัติงาน หรืองานประเพณี จะใส่เครื่องประดับทุกอย่างที่มี ตามแต่สถานภาพทางฐานะครอบครัว มีทั้ง ปิ่นปักผม ต่างหู สร้อยคอ แหวน กำไลข้อมือ เข็มขัด ทั้งที่เป็น เงิน ทองนาค ทองคำ ประดับด้วยเพชร หรือ พลอย ลักษณะประชันกันแข่งขัน

๔.๓. ตัวแปรของการเปลี่ยนแปลง

รายละเอียดเนื้อหาของข้อมูลตามตัวแปรของการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา วัย และเพศ ซึ่งจัดแบ่งกลุ่มเป็น Matrix ได้ดังนี้

๔.๓.๑ การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชาย ชาวไทยพวน ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

โสังขาก้อม

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายชายชราช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ ไม่นิยมใส่เสื้อเวลาอยู่ที่บ้าน จะมีเพียงผ้าขาวม้าพาดบ่า หรือ ถ้าใส่ก็จะเป็นเสื้อคอกลมผ้าฝ้ายทอมือ ไม่ย้อมสี เวลาออกนอกบ้านจะใส่เสื้อคอปก ผ่าอกแขนยาว ย้อมสีคราม หรือ ดำ

กางเกง เป็นกางเกงสามตะเข็บ หรือ โส้ดขาก้อมที่ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายทอมือ มีทั้งไม่ย้อมสี และย้อมสีคราม สีดำ ผ้าขาวม้าผูกเอวหรืออาจจะนุ่งกางเกงชั้นในหูรูด ขาสั้นเพียงตัวเดียวที่ตัดจากผ้าฝ้ายทอมือไม่ย้อมสีเช่นเดียวกัน หรือ นุ่งผ้าขาวม้าผืนเดียว

ทรงผม จะเป็นทรงมหาดไทยตามสมัยนิยม และทรงตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่นิยมสวมเครื่องประดับ ใด ๆ

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายชายชราช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ ไม่นิยมใส่เสื้อ ยังคงใช้ผ้าขาวม้าคาดเอวหรือพาดบ่า บางครั้งก็จะใส่เสื้อคอกลมสีขาว ทั้งตัดจากผ้าฝ้ายทอมือ และเริ่มนิยมซื้อเสื้อคอกลมที่มีขายตามท้องตลาด มาใส่เวลาออกนอกบ้าน ก็จะใส่ทั้งเสื้อคอกลม และเสื้อแขนยาว

กางเกง ยังคงนุ่งกางเกงสามตะเข็บ หรือ โส้ดขาก้อม แต่เริ่มที่จะนิยมซื้อจากพ่อค้าชาวจีนในตลาด ที่คัดเลียนแบบ โส้ดขาก้อม เรียกว่า กางเกงขาก๊วย หรือ โส้ดขาก๊วย ตัดเย็บจากผ้าโทเร ย้อมสีดำ คราม น้ำเงิน และ เทาใส่กางเกงชั้นในหูรูดซื้อหาจากท้องตลาด

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา หรือ ทรงมหาดไทย

เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับ ใด ๆ

(๓) การแต่งกายของชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ถึง ปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายชายชราช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ เวลาอยู่ที่บ้านชอบอยู่สบาย ๆ ไม่ใส่เสื้อ หรือ อาจจะใส่เสื้อคอกลมธรรมดาหรือเสื้อกล้ามที่ซื้อหาจากตลาด เวลาออกนอกบ้าน ถ้าไปธุระก็จะใส่เสื้อเชิ้ตแขนสั้น ตามสมัยนิยม และจะใส่เสื้อที่ตัดเย็บด้วยผ้ามัดหมี่ในรูปแบบต่าง ๆ

กางเกง ยังคงนุ่งโสร่งขาก้อม หรือกางเกงขาก๊วย กางเกงชั้นในก็ยังใช้ กางเกงหูรูด อาจจะนุ่งกางเกงหูรูดตัวเดียว หรือ นุ่งผ้าขาวม้าผืนเดียว เวลาออกนอกบ้านถ้าไปทำงานในนา ก็จะนุ่งกางเกงสามตะเข็บ หรือ โสร่งขาก้อม

ทรงผม ทรงผมสั้นธรรมดา หรือทรงมหาดไทย

เครื่องประดับ ไม่นิยมใส่เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ เวลาอยู่ที่บ้านก็ไม่นิยมนุ่งเสื้อ ถ้าจะใส่ก็จะเป็นเสื้อคอกลม ออกนอกบ้าน จึงจะใส่เสื้อคอปก ผ่าติดกระดุมที่หน้าอก แขนยาว

กางเกง เป็นกางเกงขาก๊วย หรือโสร่งขาก้อม เช่นเดียวกัน

ทรงผม ทรงผมมหาดไทย แสกกลาง และสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับ ยกเว้นอาจจะแขวนเครื่องรางของขลัง

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ ใส่เสื้อคอกลม และเชิ้ตแขนสั้น ที่นิยมซื้อหามาจากท้องตลาด และเสื้อที่ตัดจากผ้าฝ้ายทอมือ หรือผ้ามัดหมี่ที่นำมาตัดเป็นเสื้อคอกลม หรือเสื้อคอปก

กางเกง นุ่งโสร่งสามตะเข็บ หรือ กางเกงขาก๊วยที่ซื้อจากพ่อค้าชาวจีนในตลาดเวลาออกไปนอกบ้านก็เริ่มนุ่งกางเกงขายาวแบบฝรั่งตามสมัยนิยม

ทรงผม ทรงผมมหาดไทยและทรงผมตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับที่มีค่า แต่เริ่มนิยมใส่ สร้อย สแตนเลส คล้องพระเครื่อง และอาจจะมีตระกูล โทนผูกสะเอว

(๖) การแต่งกายของชาววัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ ระบายนี้จะนิยมนุ่งเสื้อ ที่ซื้อจากตลาด เช่น เสื้อกล้าม เสื้อคอกลม เสื้อเชิ้ตแขนสั้น คอปก ลวดลายตามสมัยนิยม ยกเว้นเวลาออกไปทำนา ยังคงนุ่งเสื้อผ้าทอย้อมสีครามและสีดำ อีกทั้งยังมีขายตามท้องตลาด หาซื้อได้สะดวกและราคาถูก

กางเกง เวลาอยู่บ้าน หรือ ทำงานจักสาน หรือไปทำนา ก็จะนุ่งกางเกงขาก๊วย ออกนอกบ้านจะนุ่งกางเกงขายาวทรงฝรั่ง

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา รองทรง กันจอน

เครื่องประดับ ในชีวิตประจำวันก็ไม่ค่อยจะสวมใส่เครื่องประดับ อาจจะมีเพียงนาฬิกาข้อมือ สร้อยคอ สแตนเลส

(๗) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหนุ่มช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ ไม่นิยมใส่เสื้อเวลาอยู่กับบ้านเช่นเดียวกับผู้ชายวัยอื่น ๆ เวลาออกนอกบ้านจึงจะใส่เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ แขนสั้นหรือยาว คอปกผ่าอกตลอดติดกระดุม ย้อมสีครามหรือดำ รวมทั้งเวลาออกไปทำนาด้วย

กางเกง ใส่แต่กางเกงสามตะเข็บ หรือ โส้ซางก้อม มีผ้าขาวม้าผูกเอว

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา หรือ ตัดทรงมหาดไทย รองทรง

เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ ไม่ใส่เสื้อเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็จะมีใส่เสื้อคอกลม หรือ เสื้อกล้าม สบาย ๆ เวลาออกนอกบ้านเริ่มที่จะแต่งตัวตามสมัยนิยม คือ ใส่เสื้อคอกลม หลากหลายรูปแบบ เช่น เสื้อเชิ้ต แขนสั้น แขนยาว เสื้อคอโปโล และอื่น ๆ เวลาไปทำนาก็จะใส่เสื้อแขนยาวสีดำ

กางเกง เวลาอยู่บ้าน ก็ยังคงนุ่งกางเกงขาก๊วย รวมทั้งออกนอกบ้านใกล้ ๆ หรือ เวลาไปทำนา ส่วนไปธุระอื่น ๆ หรือ ออกไปไกล ๆ ก็เริ่มที่จะนุ่งกางเกงขายาวทรงฝรั่ง

ทรงผม นิยมตัดผมรองทรง หรือ กันจอน

เครื่องประดับ ส่วนใหญ่อยู่ที่บ้าน หรือ เวลาทำงาน ไปทำนา จะไม่ใส่เครื่องประดับใด ๆ เวลาออกนอกบ้าน ก็จะใส่เพียงนาฬิกา หรือ สร้อยเงิน สร้อยสแตนเลส ห้อยพระเครื่อง

(๙) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ เริ่มที่จะสวมใส่เสื้อผ้าทุกประเภท ตามสมัยนิยม ไม่มีเอกลักษณ์ของไทยพวน โดยเฉพาะเวลาออกไปนอกบ้าน นอกจากไปทำนาจึงจะใส่เสื้อแขนยาวสีดำ

กางเกง กางเกงขาก๊วย หรือ โส้ซางก้อม จะสวมใส่เฉพาะเวลาไปทำนา เวลาอยู่ที่บ้านปกติก็จะนุ่งกางเกงขายาวทรงฝรั่ง

ทรงผม ตัดตามสมัยนิยม

เครื่องประดับ ไม่นิยมสวมใส่เครื่องประดับ ทั้งนาฬิกา แหวน สร้อยคอ นอกจากเวลาออกนอกบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางครอบครัวด้วย

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ มีลักษณะเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ที่ไม่ชอบสวมใส่เสื้อ เสื้อก็จะเป็นเสื้อแบบเดียวกับผู้ใหญ่ คือ เสื้อผ้าฝ้ายทอมือข้อมสีคราม และดำ ทั้งคอกลมและแขนสั้นที่ตัดเย็บเอง

กางเกง เป็นกางเกงสามตะเข็บ หรือ โส้ขาก้อม เหมือนของผู้ใหญ่ เพียงแต่ตัวเล็กกว่า
ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่มี

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ เวลาอยู่ที่บ้าน ก็ยังคงไม่นิยมใส่เสื้อ ะยะนี้เริ่มรับเอาวัฒนธรรมของคนในเมืองก็เริ่มนิยม ซื้อมีเสื้อตามท้องตลาดจำพวกเสื้อยืดคอกลม คอปก หรือเสื้อเชิ้ตแขนสั้นคอโปโลมาใส่

กางเกง ใส่ทั้งกางเกงขาก๊วย กางเกงขาสั้น หรือกางเกงกีฬา

ทรงผม ตัดสั้นคัตหน้าศีรษะ แบบทรงนักเรียน

เครื่องประดับ ไม่มี

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ ใส่เสื้อทุกอย่าง ส่วนใหญ่จะซื้อจากท้องตลาด เช่น เสื้อยืดคอกลม คอปก หรือ เสื้อกีฬา เสื้อแขนสั้น

กางเกง ใส่กางเกงขาสั้น กางเกงกีฬา หรือ บางครั้งก็ใส่โสร้งขาก้อมด้วย

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับ

๔.๓.๒. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายไทยพวนตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในพิธีการต่าง ๆ

๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายชายชราช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ ใส่เสื้อคอกลม แขนสั้นสีขาว มีผ้าขาวม้าคาดไหล่

กางเกง นุ่งโสร่งขาก้อมสีดำข้อมมะเกลือ

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่มี

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายชายชราช่วงระยะ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ ใส่เสื้อคอกลม ผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมสีอ่อน หรือ เสื้อคอกลมผ้าป่านสีขาว หรือเสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาว

กางเกง นุ่งโด้งขาก้อมย้อมสีดำ หรือน้ำเงิน บางคนอาจนุ่งกางเกงแพรจีนตามสมัยนิยม
ทรงผม ทรงมหาดไทย หรือ ตัดสั้นทรงรองทรง

เครื่องประดับ ใส่ตามฐานะครอบครัว เช่นนาฬิกา แหวน สร้อยคอ

(๓) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพชุดการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายชายชราช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ นอกจากเสื้อตามสมัยนิยมแล้ว สิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นพวณก็คือ การนำผ้ามัดหมี่ มาตัดเย็บเป็นเสื้อแบบต่างๆ เช่น ชุดไทยพระราชทาน ชุดชาฟารี และอื่นๆ เป็นต้น

กางเกง นิยมนุ่งกางเกงทรงสากล ขาวว สำหรับใส่ไปในงานเลี้ยง งานสังสรรค์ส่วนโสังขาก้วย หรือ โสังก้อมก็จะนุ่งสำหรับไปงานบุญที่วัด

ทรงผม ทรงรองทรง หรือ ตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ตามสมัยนิยมและตามฐานะของครอบครัว เช่นใส่ นาฬิกา แหวนทอง สร้อยคอทองคำ หรือ เงิน เข็มขัดหนัง หัวทองคำลงยา เป็นต้น

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๔๐ - ๕๐ ปี

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายชายวัยผู้ใหญ่ช่วง ๘๐ – ๕๐ ปี

เสื้อ ในช่วงระยะเวลานี้ ยังนิยมใส่เสื้อผ้าทอข้อมสี่อันตัดเย็บเป็นเสื้อคอกลม
กางเกง ใส่กางเกง โส้ขาก้วยผ้าฝ้ายทอมือข้อมสี่คำหรือน้ำเงิน ผ้าขาวม้าคาดเอว
ทรงผม ทรงมหาดไทย และ รองทรง
เครื่องประดับ ใส่ตามฐานะของครอบครัว

๕. การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายชายวัยผู้ใหญ่ช่วง ๕๐ – ๒๐ ปี

เสื้อ ใส่เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีพื้นสีอ่อนหรือผ้ามัดหมี่ตัดเป็นเสื้อคอกลมแขนสั้น
 กางเกง นุ่งโจ่งขาถักผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีดำหรือน้ำเงิน ผ้าขาวม้าคาดเอว
 ทรงผม ตัดสั้น ทรงรองทรง
 เครื่องประดับ นาฬิกา แหวน สร้อยคอ วัสดุเป็นเงิน หรือ ทองคำตามแต่ฐานะ
 กรอบครัว

(๖) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายชายวัยผู้ใหญ่ช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ นิยมใช้ผ้ามัดหมี่ตัดเย็บเป็นเสื้อทรงพระราชทาน ทั้งแขนยาวและแขนสั้น และสวมใส่
 เสื้อตามสมัยนิยมด้วย

กางเกง กางเกงขายาวทรงสแล็ค หรือ ทรงสากล

ทรงผม ตัดรองทรง หรือ ก้นจอน

เครื่องประดับ สวมใส่เครื่องประดับตามสมัยนิยม ทั้งแหวน นาฬิกา สร้อยคอ
ตามสภาพฐานะของตนเอง

(๖) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพแสดงชุดการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุด แต่งกายชายหนุ่มช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ ช่วงระยะเวลานี้ได้รับอิทธิพลมาจากราชสำนักมีการแต่งชุดราชปะแตน แต่ก็ยังคงเอกลักษณ์ของพวนคือใช้ผ้ามัดหมี่ตัดเป็นเสื้อรูปแบบต่าง ๆ ด้วย

กางเกง นิยมนุ่งผ้าถุงกระเบน และ ยังคงนุ่งโสร่งขาก้อมด้วย

ทรงผม ทรงมหาดไทย และ ทรงรองทรง

เครื่องประดับ นาฬิกา แหวน สร้อยคอ ตามฐานะครอบครัว

๗. การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

แสดงรูปแบบ Pattern เสื้อคอกลม

ภาพแสดงการแต่งกายของหนุ่มพวนในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๒๐ ปี และรูปแบบ Pattern

เสื้อ เป็นเสื้อคอกลม ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีอ่อน

กางเกง กางเกงขาก๊อมตัวใหม่ที่เก็บไว้ใส่ในงานประเพณีและพิธีการโดยเฉพาะ

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา หรือรองทรง

เครื่องประดับ ใส่สร้อยคอห้อยพระเครื่อง นาฬิกา แหวน ผูกผ้าขาวม้า สวมรองเท้าว

สานหนัง ตามสมัยนิยม

(๘) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

แสดงชุดแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายชายหนุ่มช่วง ๒๐ ปีถึง ปัจจุบัน

เสื้อ ช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ถึงปัจจุบันผู้ชายหนุ่มพวคนิยมนุ่งเสื้อหลากหลายชนิดตามสมัยนิยม ที่สามารถซื้อได้ในท้องตลาด แต่ที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของไทยพวนั้นก็คือ ยังคงนิยมนำผ้ามัดหมี่ทอหลายต่าง ๆ มาตัดเย็บเป็นเสื้อร่วมสมัย ทั้งซาฟารี ชุดพระราชทาน เสื้อคอกลม ทั้งแขนสั้นและแขนยาว

กางเกง นุ่งกางเกงขายาวทรงสากล แต่ก็ยังมีนุ่งโสร่งขาก๊อมด้วย

ทรงผม ตัดสั้นทรงรองทรง

เครื่องประดับ มีทั้งนาฬิกา แหวน สร้อยคอ เข็มขัด รองเท้า

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื่อ ใ้เสื่อคอกกลม ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมสีอ่อน เช่น ฟ้าอ่อน เขียวอ่อน เหลืองอ่อน ชมพู

กางเกง นุ่งโ้สังขาก้อมตัดจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีดำ หรือน้ำเงิน มีผ้าขาวม้าคาดเอวแบบผู้ใหญ่

ทรงผม ตัดสั้นติดหนังศีรษะ หรือ ทรงลานบิน

เครื่องประดับ ไม่มี

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื่อ ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลของความเป็นสมัยนิยม คือ นิยมเสื่อผ้าที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดทั้งเสื่อแขนสั้นและแขนยาว

กางเกง กางเกงขาสั้นและขายาว ทรงสากล รวมทั้งยังใ้โ้สังขาก้อมด้วย

ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา

เครื่องประดับ ไม่มีเครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายเด็กชายพวในช่วง ๖๐ ปี ถึงปัจจุบัน

เสื่อ ใ้เสื่อตามสมัยนิยม ทั้งแขนสั้น แขนยาว หลากหลายประเภท

กางเกง นุ่งกางเกงขาสั้น ขาวตามสมัยนิยม กางเกงยีนส์

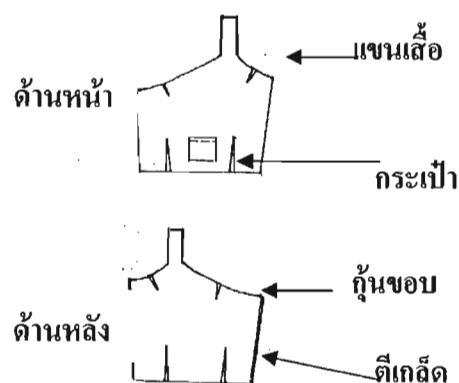
ทรงผม ตัดสั้นธรรมดา หรือทรงนักเรียน

เครื่องประดับ ไม่มีเครื่องประดับ

๔.๓.๓. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และ โครงสร้าง (Pattern) ชุด

เครื่อง แต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้หญิงชาวไทยพวนตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัด
ลพบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของผู้หญิงพวนในช่วงระยะเวลา

ภาพแสดงชุดแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงพวนราว ๘๐ – ๕๐ ปี

เสื้อ เอกลักษณ์ของผู้หญิงพวนในช่วงระยะเวลานี้ คือใส่ **เสื้อป้าย** ซึ่งเป็นเสื้อแขนเดี่ยวย้วย ไร่ที่ไหล่ซ้าย ตัวเสื้อป้ายพาดผ่านหน้าอกและ แผ่นหลัง มักติดติดกระดุมที่ด้านข้างใต้รักแร้ขวา มีผ้าสไบ หรือ ผ้าพ้ายโต่ง พาดทับเฉียงจากไหล่ซ้ายลงมาทอด ใต้รักแร้ขวา

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ลายโบราณ หรือ หมี่โกลด ลักษณะผ้าพื้นสีดำสอสลักด้วยหมี่สี ขาว ต่อหัวซิ่น ด้วย ผ้าขิดลายแดงสลับเหลือง และ ต่อตีนซิ่นด้วยผ้าขิดริ้วเหลืองสลับดำ

ทรงผม ตัดสั้นทรงดอกกระพุ่ม

เครื่องประดับ มีเพียงต่างหู และเข็มขัดเท่านั้น

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราไทยพวนช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

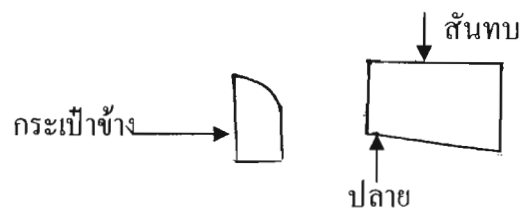
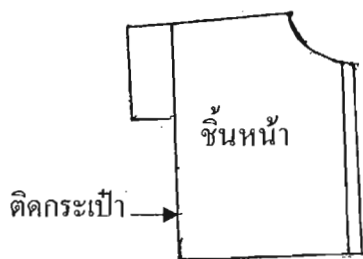
เสื้อ ใส่เสื้อ คอกระทะ คอกระเช้าหรือ เรียกอีกอย่างว่า เสื้ออีเป่า

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ ที่ใช้เป็นประจำวัน

ทรงผม ผมสั้นทรงดอกกระพุ่ม

เครื่องประดับ ไม่นิยมใส่เครื่องประดับ อาจจะมีเพียงต่างหู และเข็มขัด

(๓) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

รูปแบบ Pattern เสื้อแขนกระบอกพวน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ของหญิงชาวไทยพวนระยะ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

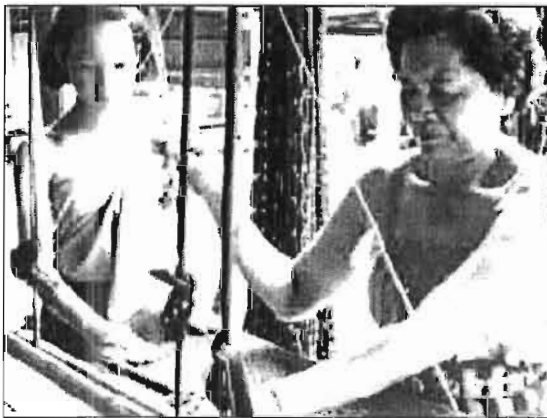
เสื้อ ระยะนี้จะไม่นิยมใส่เสื้อหม่ากะแล้ง และเสื้อป้าย แต่จะใส่เสื้อแขนกระบอก สีขาว หรือใส่เสื้อคอกระเช้า ซึ่งภาษาพวนเรียก เสื้ออีเป้า แทนทั้งเวลาอยู่ในบ้านและออกนอกบ้าน

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ ลวดลายต่าง ๆ แต่จะเป็นผืนที่ใช้เป็นประจำ

ทรงผม ทรงผมตัดสั้นประบ่า

เครื่องประดับ จะใส่ต่างหูเพียงอย่างเดียว และเข็มขัด

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐

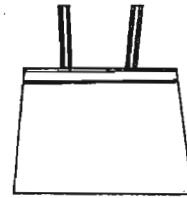
เสื้อ ใส่เสื้อหม่ากะแล้ง ตัดจากผ้าฝ้ายทอมือ สีเข้ม เช่น แดงเข้ม เขียวเข้ม เหลืองเข้ม ซึ่งเกิดจากการทอที่มีด้านขึ้นเป็นสีดำ ส่วนด้ายพุ่งข้อมสีตามที่ต้องการ บางครั้งก็จะใช้ผ้าแข็งดุนสีเข้มเช่นเดียวกัน

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ที่ใช้เป็นประจำวัน

ทรงผม ตัดสั้นประบ่าธรรมดา และตัดสั้นดัดลอน

เครื่องประดับ ต่างหู และเข็มขัด

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ เสื้อหม่ากะแล้ง มีกระเป๋าทรงสี่เหลี่ยม ใส่ปลอกชาย หรือใส่เสื้อคอ
 กระโหลก คอกระเช้า เวลาออกไปทำนอกร้านจะใส่เสื้อแขนยาวผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีตามะเกลือ
ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ ต่อหัว ต่อตีนซิ่น คาดทับด้วยเข็มขัด
ทรงผม ตัดสั้นประป่า หรือปล่อยยาวแล้วมัดรวบไว้ด้านหลัง
เครื่องประดับ ไม่ใส่เครื่องประดับ จะมีเพียงต่างหูและเข็มขัด

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปี ถึงปัจจุบัน

รูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๖๐
 ปีถึงปัจจุบัน

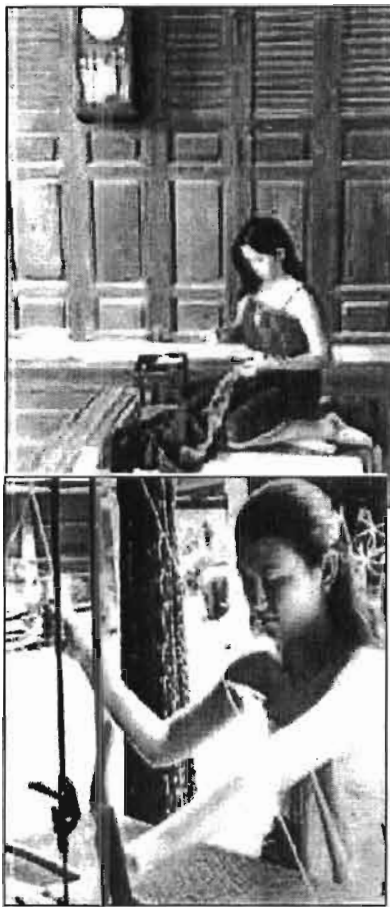
เสื่อ ใใส่เสื่อหม่ากะแล้ง เสื่อแขนงูด เสื่อแขนยาวทรงกระบอก หรือแขนสั้นที่
ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายทอมือ สีพื้นธรรมดา หรือ ตัดจากผ้ามัดหมี่สวดลายต่าง ๆ ส่วนเวลาออกไปทำนา
จะนุ่งเสื่อแขนยาว ย้อมสีดำนะเกลือ

ผ้าซิ่น ผ้ามัดหมี่

ทรงผม ไว้ผมยาว หรือ ตัดสั้นประบ่า

เครื่องประดับ ใส่เน้าพิกา กำไลข้อมือ แหวน และสร้อยคอ ต่างหู

(๓) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายของหญิงสาวช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื่อ ตามปกติจะนุ่งผ้าแอ้งตูด หรือ นุ่งผ้าแถบพันหน้าอก และใส่เสื่อหม่ากะแล้ง
รัดกระชับหน้าอก ทับชายเสื่อไว้ในพกซิ่น

ผ้าซิ่น ผ้าซิ่นมัดหมี่ ต่อหัว ต่อตีนซิ่น

ทรงผม ไว้ผมสาว

เครื่องประดับ คาดเข็มขัดใส่แหวน ต่างหู สร้อยคอทองคำ ตามสภาพฐานะครอบครัว

(๘) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงสาวพวนช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ ช่วงระยะเวลานี้หญิงสาวพวนยังคงใส่เสื้อหม่ากะเล้ง หรือ ใช้ผ้าแอ้งดู้ นุ่งเสื้อคอกระเช้าที่ซื้อจากท้องตลาดบ้าง เวลาออกนอกบ้านจะใส่เสื้อแขนยาวทรงกระบอก

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่

ทรงผม ไว้ผมยาว

เครื่องประดับ คาดเข็มขัด สวมแหวน สร้อยคอ ต่างหู

(๙) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงสาวช่วง ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ ใส่เสื้อหม่ากะเล้ง เสื้อคอกระเช้า เสื้อแขนงูด หรือ เสื้อรูปแบบตามสมัย

นิยมที่หาซื้อจากท้องตลาด เวลาออกนอกบ้านก็จะใส่เสื้อแขนยาว

ผ้าจีน นุ่งผ้าจีนมัดหมี่ ต่อหัว ต่อตีน หรือจีนมัดหมี่ธรรมดา

ทรงผม ไว้ผมยาว

เครื่องประดับ ตามสมัยนิยม ใส่ทั้งนาฬิกาเข็มขั้ว แหวน สร้อยคอ ต่างหู จะเป็นเงิน นาก หรือทองคำก็ขึ้นอยู่กับฐานะของครอบครัว

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ ตามปกติอยู่ที่บ้านจะไม่ใส่เสื้อ หรืออาจจะใช้ผ้าแข็งตัวเหมือนหญิงสาว

ผ้าจีน นุ่งผ้าจีนมัดหมี่ผืนเล็ก ๆ ขนาดพอดีตัวที่แม่ทอให้เฉพาะ

ทรงผม ตัดสั้นประป่า

เครื่องประดับ ไม่มีเครื่องประดับ แต่จะถูกเจาะรูหูไว้สำหรับใส่ต่างหูตอนโต

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ ไม่ใส่เสื้อ หรือ ใช้ผ้าแข็งตัว ใส่เสื้อหม่ากะแล้ง และเริ่มมีเสื้อจากท้อง

ตลาดตามสมัยนิยม เช่นเสื้อแขนสั้น เสื้อยืดคอกลมรูปแบบต่าง ๆ

ผ้าจีน นุ่งผ้าจีนมัดหมี่

ทรงผม ไว้ผมยาว หรือ ตัดสั้นประป่า

เครื่องประดับ ไม่มี

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ ใส่เสื้อหลากหลายรูปแบบตามสมัยนิยม เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่หาซื้อได้

จากท้องตลาด

ผ้าจีน ทั้งนุ่งผ้าจีนมัดหมี่ นุ่งกระโปรง กางเกงขาสั้น

ทรงผม ไว้ทั้งผมยาว และผมสั้นประป่า

เครื่องประดับ ไม่มีเครื่องประดับ

๔.๓.๔ การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงชาวไทยพวนตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในงานพิธีการต่างๆ

๔๗๖

ภาพแสดงการแต่งกายของผู้หญิงไทยพวนในงานพิธีต่าง ๆ

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ หญิงชาวไทยพวนช่วงระยะเวลานี้ จะมีเอกลักษณ์ในการแต่งกาย โดยเฉพาะจะสวมใส่เสื้อป้ายสีขาว ที่ทอจากผ้าฝ้ายทอมือเนื้อหนาไม่ย้อมสี เพียงตัวเดียวแล้วพาดทับด้วย ผ้าพ้ายโตะ สีขาวผืนเดียวกัน

ผ้าถุง จะนุ่งผ้าชิ้นมัดหมี่ สีดำสลับขาว ต่อหัวชิ้น และตีนชิ้น ด้วยผ้ามัดหมี่ยกจินตนาการสีเหลือง สลับดำ ริวลิ้งไมขาวแดง เท่านั้น

ทรงผม ส่วนใหญ่จะตัดสั้นติดหนังศีรษะ

เครื่องประดับ จะอยู่ที่ฐานะของครอบครัว อย่างน้อยจะมีต่างหูทองคำฝังเพชรชีก หรือ พลอยขาว ถ้าจะใส่แหวนก็จะเป็นแหวนเพชรชีก หรือ แหวนพลอยขาวเท่านั้น

หรืออาจจะ เป็น ต่างหู และแหวนทองเกลี้ยง รวมทั้งเข็มขัดด้วย

(๒) การแต่งกายของหญิงชาวช่วงระยะเวลา ๘๐ – ๕๐ ปี

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชาวช่วง ๕๐ – ๒๐ ปี

เสื้อ ในงานพิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานอะไรก็ตาม เอกลักษณ์การแต่งกายของหญิงชาวไทยพวนยุคนี้ จะสวมใส่เสื้อแขนกระบอกสีขาว แขนยาว มีทั้งคอกลม คอวีและ ยังคงสวมใส่เสื้อป้าย มีผ้าพ้ายโตะ (ผ้าสไบพาดบ่าทับ)

ผ้าชิ้น เอกลักษณ์ในการนุ่งผ้าชิ้น ของหญิงชาวไทยพวนในยุคนี้ จะนิยมนุ่งแต่เฉพาะ ผ้ามัดหมี่สีดำสลับขาว ต่อหัวชิ้น และ ตีนชิ้น ด้วยผ้ายกจินตนาการสีเหลืองสลับด้วยริ้วลิ้งไม ดำขาว

ทรงผม ทรงดอกกระพุ่ม หรือตัดสั้นแบบผู้ชาย

เครื่องประดับ จะใส่ตามฐานะครอบครัว อย่างน้อยจะต้องมีต่างหู และเข็มขัด ส่วนจะเป็นวัสดุใดนั้นอยู่ที่ฐานะ

(๓) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

แสดงชุดแต่งกายและรูปแบบ(Pattern)ชุดแต่งกายของ หญิงชราช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

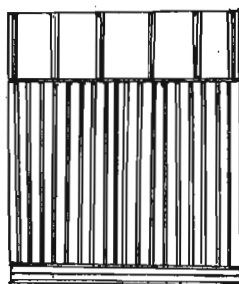
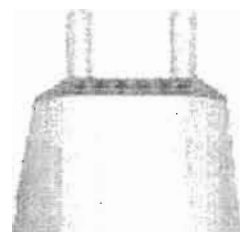
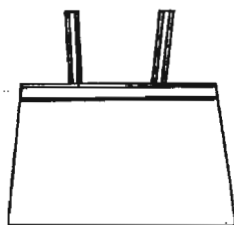
เสื้อ ราคานี้นิยมใส่เสื้ออีเป้าหรือเสื้อคอกระเช้าสีขาว พาดทับด้วยผ้าสไบสีขาวและเริ่มนิยมใส่เสื้อลูกไม้แขนสั้น ส่วนใหญ่จะสีขาว สีชมพูอ่อน เหลืองอ่อน

ผ้าห่ม นุ่งชิ้นมัดหมี่ลวดลายต่าง ๆ ทั้งต่อตีน และไม่ต่อ

ทรงผม มีผมสั้นประป่า หรือปล่อยยาวแล้วม้วนมวยไว้ข้างหลัง

เครื่องประดับ ตามสมัยนิยมและตามฐานะ

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

แสดงการแต่งกายและ รูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ ใส่เสื้อหมวกะแล้ง หรือ เสื้อที่ตัดจากผ้ามัดหมี่ ทั้งแขนสั้น และยาว ในรูปแบบต่างๆ ตามสมัยนิยม หรืออาจจะเป็นเสื้อลูกไม้แบบต่าง ๆ

ผ้าซิ่น มัดหมี่ ต่อหัว ต่อตีน หรือ ผ้ามัดหมี่ธรรมดา แต่เป็นผืนที่สวยงามและดีที่สุด

ทรงผม ตัดสั้นประบ่า และตัดซอย

เครื่องประดับ ตามแต่ฐานะของครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ต่างหู สร้อยคอ เข็มขัด แหวน

การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุด แต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๕๐ – ๖๐ ปี

เสื้อ ยังคงใส่เสื้อหมวกะแล้ง หรือยังใช้ผ้าแข็งตัว และ เริ่มนิยมใส่เสื้อลูกไม้แขนสั้น ส่วนใหญ่จะสีขาว หรือ สีพีนอ่อน

ผ้าถุง นุ่งชั้นมัดหมี่ลวดลายต่าง ๆ ทั้งคอติ้น และไม่ต่อ

ทรงผม มีทั้งปล่อยยาว และตัดสั้นประป่า คัด ซอย

เครื่องประดับ ตามสมัยนิยมและตามฐานะสภาพ

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ภาพแต่งกายและรูปแบบ (Pattern)ชุดแต่งกายของหญิง วัยผู้ใหญ่ ช่วงระยะ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน
 เสื้อ ใส่เสื้อลูกไม้แขนสามส่วน หรือ ใส่เสื้อผ้ามัดหมี่ที่ตัดตามรูปแบบแฟชั่นสมัยนิยม
 หลากหลาย

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ หรือผ้าซิ่นตัดสำเร็จรูป

ทรงผม คัดชอย ไว้สั้นประป่า

เครื่องประดับ ใส่ตามสภาพฐานะครอบครัว

(๗) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายของหญิงสาวช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อผ้า มีทั้งนุ่งผ้าแฉ่งดู ใส่เสื้อหม่ากะแล้ง รัดหน้าอก เก็บชายเสื้อไว้ในพกซิ่น

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่

ทรงผม ไว้ผมยาว

เครื่องประดับ ตามสภาพฐานะของครอบครัว

(๘) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและรูปแบบ(pattern) ชุดแต่งกายหญิงสาวช่วงระยะ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ ใส่ผ้าแข็งตัวรัดหน้าอก หรือ เสื้อหม่ากะแล้ง เสื้อผ้าลูกไม้

ผ้าจีน นุ่งผ้าจีนมัดหมี่ทั้งต่อหัว ต่อตีน และ ไม่ต่อ

ทรงผม ไว้ผมยาว

เครื่องประดับ ใส่ตามฐานะของครอบครัว

(๙) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายของ หญิงสาวช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ ใส่เสื้อตามสมัยนิยมและตามแฟชั่น แต่ยังคงนำผ้ามัดหมี่ มาตัดเสื้อในรูปแบบแฟชั่นนำสมัย หลายรูปแบบ

ผ้าซิ่น นุ่งทั้งผ้าซิ่นมัดหมี่ กางเกง กระโปรง แต่ก็ยังคงนำเอาผ้ามัดหมี่มาตัดเป็นชุดสำเร็จรูปตามแฟชั่น

ทรงผม นิยมไว้ผมยาว

เครื่องประดับ ใส่ตามสภาพฐานะของครอบครัว

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่ ภาพการแต่งกายและรูปแบบ(pattern) ชุดแต่งกายของเด็กผู้หญิงช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ เสื้อหม่ากะเล้ง ตัดจากผ้าฝ้ายทอมือหรือผ้ามัดหมี่ หรือใช้ผ้าแฉ่งตัว

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่

ทรงผม ไว้ผมยาวประบ่า

เครื่องประดับ ไม่มี

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและรูปแบบ(pattern)ชุดแต่งกายเด็กผู้หญิงช่วง ๕๐ – ๒๐ ปี

เสื้อ ใส่เสื้อหมากะแล้ง เริ่มนิยมเสื้อสำเร็จรูปจากท้องตลาดหลากหลายรูปแบบ
ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ และยังนิยมใส่กระโปรงสำเร็จรูปหรือกางเกงทั้งขาสั้น
และยาว รวมทั้งยีนส์ด้วย

ทรงผม มีทั้งไว้ผมยาว และ ตัดสั้นประป่า

เครื่องประดับ อยู่ในฐานะครอบครัว ซึ่งพ่อแม่เริ่มที่จะแต่งตัวให้ลูกแล้ว

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่ แสดงการแต่งกายและ รูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายเด็กหญิงช่วง ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

เสื้อ ยังคงใส่เสื้อหม่ากะแต๊ และ ใส่เสื้อตามสมัยนิยมหลายรูปแบบ

ผ้าซิ่น นุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ รวมทั้ง กระโปรง กางเกง

ทรงผม ไว้ทั้งผมยาว และตัดสั้นประบ่า

เครื่องประดับ มีทั้งใส่และไม่ใส่ขึ้นอยู่กับฐานะของครอบครัว

๔.๕ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์เวียงในรอบ ๘๐ ปี

วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยเวียง การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern)

๔.๑ ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาวไทยทรงดำ ชุมชนบ้าน

หนองเมือง บ้านห้วยกรวด บ้านนาจาน ตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๑.๑. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อผู้ชาย

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๑.๒. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

เสื้อผู้หญิง

ผ้าห่มผู้หญิง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๒. ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยเวียง บ้านหนองเมือง บ้านห้วยกรวด บ้านนาจาน ตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ

๔.๒.๑. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๒.๒. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

เสื้อ

ผ้าถุง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓. ตัวแปรของการเปลี่ยนแปลง

รายละเอียดเนื้อหาของข้อมูลตามตัวแปรของการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา วัย และเพศ ซึ่งจัดแบ่งกลุ่มเป็น Matrix ได้ดังนี้

๔.๓.๑. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชาย ชาวไทยเวียง ชุมชนบ้านหนองเมือง บ้านห้วยกรวด บ้านนาจาน ตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ถึง ปัจจุบัน

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

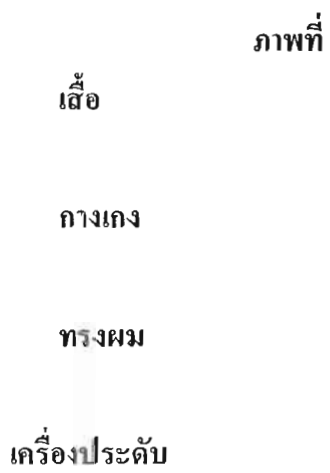
เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

(๖) การแต่งกายของชาววัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

(๓) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

	ภาพที่
เสื้อ	
กางเกง	
ทรงผม	
เครื่องประดับ	

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

	ภาพที่
เสื้อ	
กางเกง	
ทรงผม	
เครื่องประดับ	

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพที่

เสื้อ

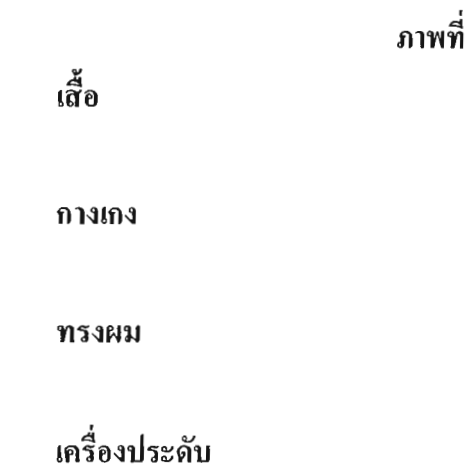
กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๒. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายไทยเวียง บ้านหนองเมือง บ้านห้วยกรวด บ้านนาจาน ตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในพิธีการต่างๆ

(1) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

(๓) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๗) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพที่

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๒. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern)

ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้หญิงชาวไทยเวียงหุ้มชน บ้านหนองเมือง บ้านห้วย กรวด
บ้านนาจาน ตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

๓ การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(4) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(5) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

ปัจจุบัน

(6) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี ถึง

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(7) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(8) การแต่งกายของหญิงสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(9) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(10) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(11) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(12) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

4.3.2. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้หญิงชาวไทยเวียงชุมชนบ้านหนองเมือง บ้านห้วยกรวด บ้านนาจาน ตำบลหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ในงานพิธีการต่างๆ

(1) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(2) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(3) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(4) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(5) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(6) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี ถึง
ปัจจุบัน

เสื้อ
ผ้าจีน
ทรงผม
เครื่องประดับ

(7) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๑๐ - ๕๐ ปี

เสื้อผ้า
ผ้าจีน
ทรงผม
เครื่องประดับ

(8) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ
ผ้าจีน
ทรงผม
เครื่องประดับ

ปัจจุบัน

(9) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึง

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(10) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(11) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(12) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

๔. ๑๐ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์หล่มในรอบ ๘๐ ปี

วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยหล่ม (ลาวหล่ม) การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบและ
โครงสร้าง (Pattern)

๔.๑๐ ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาวไทยหล่ม บ้านไร่นาเจริญ บ้านดัว ตำบลบ้าน
ดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๑๐.๑ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อผู้ชาย ในอดีตวิถีชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ ของผู้ชายชาวไทยหล่ม ปกติเวลาอยู่ที่บ้าน
มักจะไม่นิยมนุ่งเสื้อใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนหนุ่ม คนชรา หรือ เด็ก ถ้าจะใส่ก็เวลามีแขกหรือญาติที่
น้องมาหา เสื้อที่ใส่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเสื้อคอกลมแขนสั้นตัดจากผ้าฝ้ายทอมือสีขาว หรือ ย้อมสี
คราม สีดำ เวลาออกไปทำไร่นา ก็จะนุ่งเสื้อผ้าฝ้ายย้อมสีดำนะเกลือ แขนยาว คอปก ต่อมา
เมื่อมีการติดต่อค้าขายกับชุมชนในเมือง จึงนิยมซื้อเสื้อจากท้องตลาดมาใส่ เช่น เสื้อคอกลมสีขาว
ผ้าลินิน โทเร ผ้าป่าน ตามแต่ฐานะของตนเอง และ ยังนิยมเสื้อผ้าตามสมัยเช่นเสื้อเชิ้ตทั้งแขนสั้น
และแขนยาว

กางเกง นิยมใส่กางเกงขาก๊อม หรือขาก้วยเป็นพื้น ทั้งคนชรา คนหนุ่ม และ เด็กอีกทั้งยัง
นิยมนุ่งผ้าโสร่ง ที่ตัดจากผ้าฝ้ายทอมัดหมี่ หรือ ทอลวดลายต่าง ๆ บางครั้งก็จะนุ่งผ้าขาวม้าพื้น
เดียว ต่อมาจึงเริ่มนิยมนุ่งกางเกงทั้งขาสั้นและขายาวตามสมัยนิยม

ทรงผม นิยมตัดสั้นธรรมดา ทรงมหาดไทย ทรงลานบินหรือรองทรง

เครื่องประดับ ไม่นิยมใส่เครื่องประดับใด ๆ เวลาอยู่ที่บ้าน

๔.๑๐.๒. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

เสื้อผู้หญิง ในอดีตผู้หญิงชาวไทยหล่ม ปกติ เวลาอยู่กับบ้านมักทำตัวตามสบาย คนชรา
บางคนชอบที่จะไม่ใส่เสื้อ บางทีก็จะใส่เสื้อแขนเดี่ยว หรือ เรียกว่าเสื้อผ่าห้อย ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่
จะนุ่งเสื้อหม่ากะแล้ง ต่อมาก็จะนิยมใส่เสื้อคอกระเช้า ที่ซื้อหาได้จากท้องตลาด ส่วนหญิงสาว
จะใช้ผ้าสไบเกียนอก หรือ ใส่เสื้อหม่ากะแล้งที่ตัดเย็บเองจากผ้าฝ้ายทอมือทั้งย้อมสีและไม่ย้อม

ผ้านุ่งผู้หญิง ผู้หญิงชาวไทยหล่มทุกคนมีความสามารถในการทอผ้า ทั้งผ้าฝ้ายและ ผ้า
ไหม จึงทอผ้าขึ้นโดยเฉพาะผ้าชิ้นมัดหมี่ทั้งฝ้ายและไหม โดยชิ้นมัดหมี่ผ้าฝ้ายสำหรับเอาไว้ใช้

นุ่งในชีวิตประจำวัน ส่วนผ้าไหมเอาไว้นุ่งในงานพิธี ต่อมาจึงนิยมผ้าชิ้นที่หาซื้อได้จากท้องตลาด และนุ่งกางเกง กระโปรงตามสมัยนิยม

ทรงผม คนชราจะตัดสั้นทรงดอกกระพุ่ม วัยผู้ใหญ่จะตัดสั้นประบ่า ส่วนหญิงสาวและเด็กจะไว้ผมยาว

เครื่องประดับ ส่วนใหญ่จะเป็นชุดเครื่องเงิน ทั้งต่างหู สร้อยคอ เข็มขัด หรือแหวน

๔.๒. ชุดเครื่องแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยหล่ม บ้านไร่นาเจริญ บ้านดิว ตำบลบ้านดิว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ

๔.๒.๑. เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้ชาย

เสื้อ ผู้ชายชาวไทยหล่มจะนิยมใส่เสื้อคอกลมสีขาวแขนสั้น หรือ สีคราม ตัดจากผ้าฝ้ายทอมือ หรือถ้ามีฐานะก็จะเป็นผ้าป่านหรือลินิน คนชราจะนุ่งเสื้อคอจีนทั้งแขนสั้น และแขนยาวสีขาว ต่อมาจึงนิยมซื้อเสื้อจากท้องตลาด ทั้งเสื้อเชิ้ต เสื้อคอกลม เสื้อลายดอก เป็นต้น

กางเกง ที่ใช้ใส่ในงานพิธีการ ปกติก็ จะเป็นกางเกงขาก๊อม หรือ กางเกงขาก้วย ที่ตัดไว้สำหรับใส่ออกงานโดยเฉพาะ หรือ จะเป็นโสร่งไหม กางเกงแพรแล้วแต่สถานะทางฐานะ ครอบครัว ต่อมาจึงนิยมกางเกงฝรั่งขายาวที่หาซื้อได้จากท้องตลาด

ทรงผม เป็นทรงเดียวกันกับในชีวิตประจำวัน

เครื่องประดับ ขึ้นอยู่กับฐานะทางครอบครัว ซึ่งจะมีทั้ง สร้อยคอ แหวน

นาฬิกา เข็มขัด อาจจะทำจากเงิน ทองคำ นาก หรือ สแตนเลส

๔.๒.๒ เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ของผู้หญิง

เสื้อ ผู้หญิงสูงอายุจะนิยมนุ่งเสื้อคอจีน แขนกระบอกสีขาว ห่มพาดด้วยผ้าสไบสีขาว ส่วนผู้หญิงวัยผู้ใหญ่จะนุ่งเสื้อหม่ากะแล้ง หรือเสื้อคอกระเช้าทั้งสีขาวและสีอื่น ๆ ห่มพาดด้วยสไบเช่นกัน สำหรับหญิงสาวมีทั้งนุ่งเสื้อหม่ากะแล้ง เสื้อแขนกระบอกแขนยาวทุกสี

ผ้านุ่ง ผ้าชิ้นมัดหมี่ทั้งที่ทอจากผ้าฝ้ายและผ้าไหม

ทรงผม ทรงปกติกับในชีวิตประจำวัน

เครื่องประดับ ขึ้นอยู่กับฐานะของครอบครัว นิยมใส่ต่างหู สร้อยคอ แหวน เข็มขัด ทั้งที่ทำจากเงิน นาก ทองคำ เพชรพลอย

๔.๑๐.๓ ตัวแปรของการเปลี่ยนแปลง

รายละเอียดเนื้อหาของข้อมูลตามตัวแปรของการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา วัย และเพศ ซึ่งจัดแบ่งกลุ่มเป็น Matrix ได้ดังนี้

๔.๓.๑. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายชาวไทยหล่ม บ้านไรรักษาเจริญ บ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี ถึง ปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๗) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๙) การแต่งกายของชายหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๒. การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่ง

กายที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ชายไทยหล่ม บ้านไร่นาเจริญ บ้านดิว ตำบลบ้านดิว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ใช้ในพิธีการต่าง ๆ

(๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลา ประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๔๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายผู้ชายวัยผู้ใหญ่ช่วง ๕๐ – ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๗) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของชายวัยหนุ่มในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

กางเกง

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๓ การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่อง

แต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้หญิงชาวไทยหล่ม บ้านไรรักษาเจริญ บ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอ
หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๘๐ – ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๕๐ – ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี ถึง
ปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๒๐ ปีถึง
ปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๓) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงสาวช่วง ๒๐ ปีถึง
ปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าจีน

ทรงผม

เครื่องประดับ

๔.๓.๔.การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Pattern) ชุดเครื่องแต่ง

กายที่เป็นเอกลักษณ์ ของผู้หญิงชาวไทยหล่ม บ้านไร่นาเจริญ บ้านตัว ตำบลบ้านตัว อำเภอหล่ม
สัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ใช้ในงานพิธีการต่าง ๆ

(๑) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าขึ้น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงกรแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ

ผ้าขึ้น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๒) การแต่งกายของหญิงชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (pattern) ชุดแต่งกายหญิงชราช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๔) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๕) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๖๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๖) การแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๖๐ ปี ถึง
ปัจจุบัน

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วง ๖๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ

ผ้าซิ่น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๗) การแต่งกายของหญิงวัยสาวในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๙๐ ปี

เสื่อผ้า

ผ้าชิ้น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๘) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

ภาพแสดงการแต่งกายและรูปแบบ (Pattern) ชุดแต่งกายหญิงสาวช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื่อ

ผ้าชิ้น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๙) การแต่งกายของหญิงวัยสาว ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื่อ

ผ้าชิ้น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๐) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เสื่อ

ผ้าชิ้น

ทรงผม

เครื่องประดับ

(๑๑) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เสื้อ
ผ้าจีน
ทรงผม
เครื่องประดับ

(๑๒) การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

เสื้อ
ผ้าจีน
ทรงผม
เครื่องประดับ

๔. ๑๑ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในรอบ ๘๐ ปี

ชุดเครื่องแต่งกายที่ของชุมชนมลายูจักรพงษ์ กรุงเทพมหานคร

๑. การศึกษาอัตลักษณ์รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern)

ชุดเครื่องแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ของชุมชนมลายูจักรพงษ์ กรุงเทพมหานคร

การศึกษาอัตลักษณ์รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern) ของชุดเครื่องแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนมลายูจักรพงษ์จะเลือกเฉพาะชุดที่มีเอกลักษณ์ โดยพิจารณาแยกเป็นการแต่งกายในชีวิตประจำวัน และการแต่งกายในแบบพิธีการ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะการแต่งกายตามเพศและวัย ทั้งนี้ ได้แบ่งระยะเวลาของการศึกษาออกเป็น ๓ ช่วง โดยประมาณ กล่าวคือ

- ๑) ช่วงเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี
- ๒) ช่วงเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี
- ๓) ช่วงเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

เนื่องจากชุมชนมลายูจักรพงษ์ เป็นชุมชนที่อยู่ในย่านในกลางเมือง และอยู่ในพื้นที่บางลำพู ซึ่งมีตลาดยอด เป็นแหล่งสำคัญในการค้าขายเสื้อผ้าที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยโบราณ

ดังนั้น คนในพื้นที่จึงแต่งตัวตามสมัยนิยม อย่างไรก็ตาม ยังมีคนในชุมชนบางคนที่ยังใส่ชุดที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมอยู่ ซึ่งจะเห็นได้ในช่วงที่มีงานเทศกาลสำคัญต่างๆ ทางศาสนา

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชาย

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยชรา

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี มีลักษณะไม่แตกต่างกัน โดยนิยมแต่งกายแบบมุสลิมภาคใต้ กล่าวคือ สวมเสื้อแขนยาว สวมกะปิเยาะห์ และนุ่งโสร่ง

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

(นางมานิดา แดงน้อย : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน มีลักษณะคล้ายกัน หากต้องออกไปทำงานนอกบ้านก็อาจสวมเสื้อเชิ้ตแขนยาว กับกางเกงตามสมัยนิยม แต่ถ้าอยู่ในชุมชนก็จะสวมเสื้อเชิ้ต สวมกะปิเยาะห์ และนุ่งโสร่ง

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยผู้ใหญ่

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี

(นายสุจินต์ วรรณสิทธิ์ และเยาวชนเกษตรลำพูน : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี ที่ผ่านมามีลักษณะคล้ายเคียงกัน กล่าวคือ ในวันทำงาน นิยมใส่เสื้อเชิ้ต กางเกงขายาว เมื่อต้องออกไปทำงานและพบสังสรรค์กับผู้คน แต่ถ้าอยู่ในชุมชนและไม่ได้ออกไปธุระที่ไหน ก็จะใส่เสื้อกับโสร่งตามความชอบใจ ในบางครั้งก็ใส่กะปิเยาะห้เมื่อออกมาพบปะสังสรรค์กันภายในชุมชนด้วย

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี – ปัจจุบัน

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เน้นความสะดวกสบายและถูกใจเป็นหลัก ซึ่งในบางครั้งการแต่งกายก็ดูไม่ต่างจากไทยพุทธทั่วไป

(นางมานิดา แดงน้อย : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชาย

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี
-

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี นิยมแต่งกายตามสบาย และแต่งตามฐานะที่มีเป็นหลัก ทั้งนี้ เด็กผู้ชายส่วนใหญ่จะนิยมใส่กางเกงกับเสื้อเชิ้ตเป็นหลักเพื่อความสะดวกเมื่อต้องไปธุระ แต่ถ้าอยู่กับบ้านก็จะใส่เสื้อยืด กางเกงขาสั้นตามสบาย

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี – ปัจจุบัน

เนื่องจากในปัจจุบัน เสื้อผ้าของเด็กผู้ชายได้มีการสร้างสรรค์ให้หลากหลายมากขึ้นและราคาไม่แพง ดังนั้น เด็กผู้ชายในชุมชนก็มีรูปแบบการแต่งกายที่หลากหลายตามไปด้วย แต่ก็ยังคงเน้นหลักการสุภาพและสะอาดเป็นหลัก

(นางมานิดา แดงน้อย : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิง

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยชรา

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปีจะมีลักษณะเป็นการใส่เสื้อลูกไม้และผ้าถุงเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากหาซื้อได้ง่าย และมีความเคยชินในการใช้งาน เนื่องจากงานที่ทำส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ทำอยู่กับบ้าน เช่น ทำทอง

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน นิยมแต่งกายตามสบาย แต่เน้นหลักสุภาพ สะอาด และเมื่อออกนอกบ้านก็ต้องมีผ้าคลุมผม และใส่กระโปรงหรือผ้าถุงยาว

(นางมานิดา แดงน้อย : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

(นางสุรินทร์ ลอประยูร และเยาวชนเกษตรลำพูน : เอื้อเฟื้อภาพ)

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่าชุมชนมัธยมศึกษาพึ่งอยู่ใกล้ย่านค้าขายเสื้อผ้า คือย่านบางลำพู รวมทั้งอยู่ใกล้กับตลาดยอด ซึ่งได้อำนวยความสะดวกในการจับจ่ายใช้สอย ไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสื้อผ้าตามสมัยนิยม หรือซื้อผ้ามาตัดเองตามแบบที่มี ดังนั้น การแต่งกายในชีวิตประจำวันของ

ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี ก็จะเป็นไปตามแบบสมัยนิยม กล่าวคือ จะ
 เป็นไปในลักษณะที่ขายกันอยู่ตามท้องตลาดทั่วไป หรือในบางครั้งก็จะเป็นการตัดเย็บใส่กันเองใน
 ชุมชน ทั้งนี้ นิยมใส่เสื้อที่ตัดหรือซื้อมาจากผ้าถุงเพื่อความสะดวก ซึ่งในบางครั้งก็สามารถซื้อผ้าถุง
 ที่มาจากภาคใต้ของไทยได้ที่บริเวณตลาดยอดนี้เอง

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

(นางเสาวนีย์ สวัสดิ์นาวิน และนายมัด คำรงค์หวัง : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปีที่ผ่านมา ก็จะเป็นไปตามแบบสมัยนิยมเช่นเดียวกัน แต่ผู้หญิงส่วนใหญ่นิยมสวมกระโปรงมากขึ้น ซึ่งกระโปรงดังกล่าว ก็สามารถซื้อแบบสำเร็จได้ที่ย่านบางลำพู หรือไม่ก็ซื้อผ้าจากตลาดยอด แล้วมาตัดเย็บเองตามชอบ

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี – ปัจจุบัน
- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีถึงปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป มีการใส่กางเกงเพิ่มมากขึ้น

จากการที่ปัจจุบัน อาชีพทำทองได้รับความนิยมน้อยลง และผู้หญิงส่วนใหญ่นิยมทำงานนอกบ้านมากขึ้น ดังนั้น ชุดที่ใส่ออกไปทำงานต้องมีการคลุมฮิญาบตามหลักศาสนาอิสลาม ตามหลักความเชื่อที่ต้องแต่งกายให้ถูกต้อง

การตัดชุดใส่ ได้รับความนิยมน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีขายอยู่ทั่วไปและราคาไม่แพง ดังนั้น คนในชุมชนจึงนิยมซื้อชุดสำเร็จมากกว่าสั่งตัด ยกเว้นเป็นเสื้อผ้าพิเศษที่จะไปงาน จึงยังนิยมสั่งตัดอยู่

(นางมานิดา แดงน้อย: เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิง

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี

(นางมานิดา แดงน้อย และชุมชนมุสลิมจักรพงษ์: เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงของชุมชนมุสลิมจักรพงษ์ในช่วงเวลา ๘๐ - ๒๐ ปี ไม่มีรูปแบบเฉพาะ เนื่องจากชุมชนมุสลิมจักรพงษ์อยู่ในใจกลางเมือง และอยู่ใกล้แหล่งค้าขายเสื้อผ้า คือ ย่านบางลำพู ดังนั้นการแต่งกายจะเป็นในลักษณะประยุกต์โดยเป็นการแต่งกายตามสมัยนิยม มีการใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูปทั่วไป โดยสามารถซื้อหาได้ในย่านบางลำพู หรือจะตัดเย็บใส่เองตามชอบ

- การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี – ปัจจุบัน

จากการที่ในชุมชนมุสลิมจักรพงษ์ได้กำหนดไว้ว่าเด็กทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องมาศึกษาหลักการและภาษา รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศาสนาทุกเย็นภายหลังเลิกเรียน ดังนั้น หลังจากเลิกเรียนในโรงเรียนปกติแล้ว เด็กทุกคนต้องเข้าเรียนในโรงเรียนอนุกุลอิสลาม โดยจะเริ่มจากเวลาหลังการละหมาดตอนเย็น

ก่อนการละหมาด เด็กทุกคนต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาดตามหลักการของศาสนาอิสลาม หลังจากนั้นจึงทำการละหมาด พอเสร็จสิ้นการละหมาด บรรดานักเรียนทั้งหลายก็จะเดินทางมายังโรงเรียนอนุกุลอิสลาม ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับมุสลิมจักรพงษ์ โดยมี ฮัจยีโอภาส มิตรมานะ ครูใหญ่ของโรงเรียนอนุกุลอิสลาม จะสอนเกี่ยวกับหลักศาสนาอิสลาม ปกติการเรียนการสอนจะเริ่มประมาณ ๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น. วันจันทร์ถึงวันศุกร์

เด็กผู้หญิง หลังจากชำระล้างร่างกายตามหลักศาสนาอิสลามก่อนการละหมาดในตอนเย็นแล้ว เด็กผู้หญิงจะสวมเสื้อสีขาวแขนยาว และกระโปรงแดงสีเลือดหมู คลุมทับด้วยฮิญาบสีขาว หรือที่เรียกกันในชุมชนว่าสะระบัน

(ภาพ โดย : วิมลสิริ เหมทานนท์ 6 กันยายน 2550)

๒. การศึกษาอัตลักษณ์รูปแบบและโครงสร้าง (Pattern)

ชุดเครื่องแต่งกายที่ใช้ในแบบพิธีการ ของชุมชนมัสยิดจักรพงษ์ กรุงเทพมหานคร

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชาย

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยชรา

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี

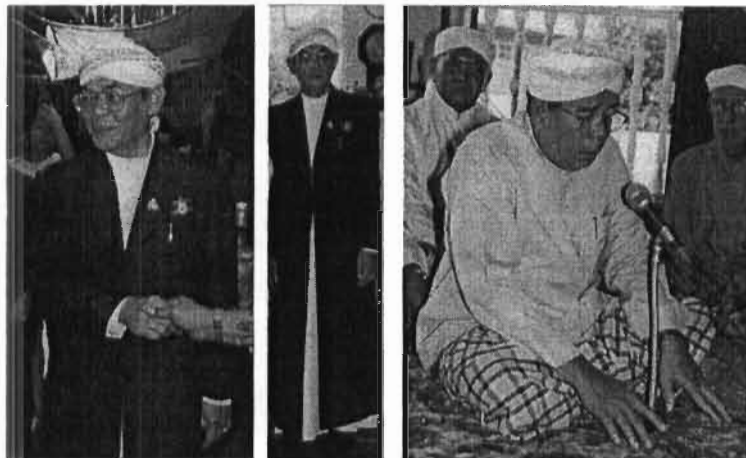

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยชรา ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปีที่ผ่านมา นิยมแต่งแบบมลายู หรือเป็นแบบมุสลิมภาคใต้ เช่นเดียวกับผู้ชายวัยผู้ใหญ่ โดยมีการนุ่งโสร่ง สวมเสื้อแขนยาว และใส่เสื้อสูททับ ใช้ผ้าที่มีความยาว ๑.๕ x ๑.๕ เมตร พับตลบพัน โปกศีรษะ และปล่อยชายผ้าไว้ด้านหลัง

(เยาวชนเกสรลำพู : เอื้อเฟื้อภาพ)

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี – ปัจจุบัน

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยชราในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา นิยมแต่งแบบมลายู หรือเป็นแบบมุสลิมภาคใต้ เช่นเดียวกับผู้ชายวัยผู้ใหญ่ โดยมีการนุ่งโสร่ง สวมเสื้อแขนยาว และใส่เสื้อสูททับ ใช้ผ้าพับตลบพัน โปกศีรษะ และปล่อยชายผ้าไว้ด้านหลัง นิยมสวมกาปิเยาะห์

(นางมานิดา แต่งน้อย: เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

(ชุมชนมัธยจักรพงษ์ และเยาวชนเกสรลำพู : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปีที่ผ่านมา นิยมแต่งแบบมลายู หรือเป็นแบบมุสลิมภาคใต้ โดยมีการนุ่งโสร่ง สวมเสื้อแขนยาว และใส่เสื้อสูททับ หากไม่สวมกะปิเยาะห์ก็สามารถใช้ผ้าที่มีความยาว ๑.๕ x ๑.๕ เมตร พับตลบพันศีรษะ และปล่อยชายผ้าไว้คหนึ่ง

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

(นางสาวเนย์ สวัสดิ์นาวัน และนายมัด ดำรงค์หวัง : เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปีที่ผ่านมา ยังนิยมนุ่งโจง สวมเสื้อแขนยาว และพันศีรษะ ในบางครั้งก็ประยุกต์เข้ากับเครื่องแต่งกายในยุคสมัย และสวมกะปิเยาะห์

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา ยังนิยมนุ่งโจง สวมเสื้อแขนยาว หรือชุดขาว สวมกะปิเยาะห์ การพันผ้าโพกศีรษะมีให้เห็นน้อยลง

(นางมานิดา แดงน้อย: เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้ชาย

- การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๕๐- ๒๐ ปี

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้ชาย ในช่วง
ระยะเวลาประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปีที่ผ่านมา มีลักษณะที่
คล้ายคลึงกัน โดยนิยมคลุมผมแบบอาหรับ หรือบางคนก็
นิยมสวมกะปิเยาะห์ นุ่งโสร่งและสวมเสื้อแขนยาว หาก
เป็นพิธีการใหญ่ จะสวมสูททับอีกชั้นหนึ่ง

(เยาวชนเกสรคำฟู : เอื้อเฟื้อภาพ)

- การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้ชายในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

(ภาพ โดย: วิมลสิริ เหมทานนท์ 6 กันยายน 2550)

เวลาไปงานพิธีการต่างๆ ทางศาสนา เด็กผู้ชายยังคงสวมเสื้อแขนยาว และนุ่งโสร่ง หากเป็น
การเข้าละหมาดที่มัสยิด ก็จะสวมชุดยาว และสวมกะปิเยาะห์ ซึ่งชุดดังกล่าว ก็เป็นชุดนักเรียนของ
โรงเรียนอนุกุลอิสลามด้วย

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิง

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยชรา

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ชรา ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ – ๒๐ ปีที่ผ่านมา มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดย นิยมคลุมฮิญาบ และสวมเสื้อมิดชิด แต่ถ้าหากไปแสวงบุญที่นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จะใส่ชุดสีขาวทั้งชุด

(นางมานิดา แต่งน้อย : เอื้อเฟื้อภาพ)

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ชราในช่วงระยะประมาณ 20 ปี – ปัจจุบัน

(นางมานิดา แต่งน้อย: เอื้อเฟื้อภาพ)

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ชรา ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา จะเน้นลักษณะการประยุกต์มากขึ้น มีการใช้เสื้อผ้าลูกไม้กับผ้าถุงผ้าไหมยาวกรอมเท้า และคลุมผ้าโพกศีรษะ การแต่งกายเน้นความสบายและสุภาพเป็นสำคัญ

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่

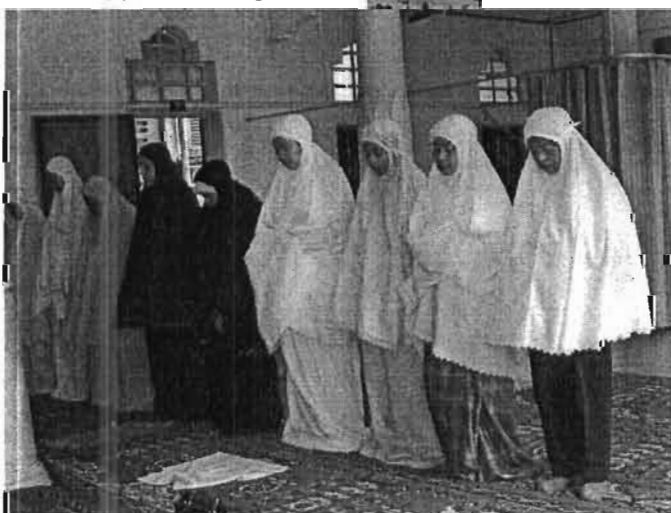
- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ - ๒๐ ปีที่ผ่านมา มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ นิยมแต่งกายตามสมัยนิยม แต่ยังคงไว้ซึ่งหลักการทางศาสนา กล่าวคือ ต้องเรียบร้อย และสุภาพ

(นางสาวนีย์ สวัสดิ์นาวิน: เอื้อเฟื้อภาพ)

- การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

(นางมานิดา แดงน้อย: เอื้อเฟื้อภาพ)

(ภาพโดย: วิมลสิริ เหมทานนท์)

เวลาไปงานพิธีการต่างๆ ทางศาสนา ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ยังคงสวมชุดขาวและคลุมฮิญาบสำหรับเวลาละหมาด ก็ใช้สละระบันขาว และผ้าคลุมคลุมทับเครื่องแต่งกายอีกครั้งหนึ่ง ความหลากหลายของเครื่องแต่งกายมีให้เห็นมากขึ้นตามแบบแฟชั่นมุสลิมต่างๆ ถ้าเป็นผู้หญิงที่อายุน้อยไม่มาก การแต่งกายก็อาจมีการเอาเอวเข้าเพื่อให้เห็นส่วนโค้งเพื่อให้ดูมีรูปร่าง แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นการตัดเย็บแบบเน้นสรีระมากนัก

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้หญิง

- การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

เวลาไปงานพิธีการต่างๆ ทางศาสนา เด็กผู้หญิงในชุมชนจะนิยมสวมชุดกระโปรงติดกัน สวมรองเท้าหุ้มส้น และคลุมผ้าสละระบัน

(ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์และเยาวชนเกสร
คำพู: เอื้อเพื่อภาพ)

- การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

เวลาไปงานพิธีการต่างๆ ทางศาสนา เด็กผู้หญิงในชุมชนจะนิยมสวมชุดขาวติดกัน และคลุมผ้าสละระบันเช่นเดียวกัน

(ชุมชนมัสยิดจักรพงษ์และเยาวชนเกสร
คำพู: เอื้อเพื่อภาพ)

- การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี – ปัจจุบัน

เวลาไปงานพิธีการต่างๆ ทางศาสนา เด็กผู้หญิงยังคงสวมชุดยาวอยู่ แต่ในบางครั้งก็อาจไม่คลุมผมได้ อย่างไรก็ตาม หากพิธีการต่างๆ ดำเนินในมัสยิดจักรพงษ์ อาทิเช่น การละหมาด ก็ต้องแต่งกายให้เรียบร้อย โดยมีสระบันนียว และชุดยาวคลุมทับอีกครั้งหนึ่ง

(ภาพโดย: วิมลสิริ เหมทานนท์)

๔.๑๒ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์มอญในรอบ ๘๐ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๓๐๐ มอญเสียเอกราชแก่พม่า พม่ารับเอาวัฒนธรรมมอญไปใช้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งกาย มอญจึงพยายามค้นหาความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายมอญขึ้นมาใหม่เพื่อให้แตกต่างจากพม่า ผ้าทอมือพื้นบ้าน “โสร่งพื้นแดงลายตาหมากรุก” จึงเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกาย ที่แสดงถึงความเป็นมอญได้อย่างกลมกลืน ดังปรากฏในจารึกโคลงภาพคนต่างภาษาที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ซึ่งได้กล่าวถึงการแต่งกายของมอญไว้ว่า

“นุ่งผ้าตารางริ้วเช่น	ชาวอังวะ
พันโพกเกล้าแต่งกาย	ใส่เสื้อ
มอญมักสักไหล่หลัง	ลงเลขยันต์นา
พลอยทับทิมน้ำเนื้อ	นับถือ”

ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

เครื่องแต่งกายของผู้ชายนุ่ง “สะลั่ง” หรือ “สลั่ง” (saluing) คล้ายกับที่ไทยเราเรียกว่า “โสร่ง” บางครั้งนุ่งกางเกงขาวหลวม ๆ สีนํ้าเงินหรือสีดำ ไม่นิยมสวมเสื้อ แต่จะใช้ผ้าขาวม้าพาดไหล่หรือคล้องบ่า ส่วนทรงผมตัดสั้นคล้ายกับคนไทย

เครื่องแต่งกายของผู้หญิงนุ่งผ้า “กานิน” (ganin) หรือ “หนิน” ซึ่งคล้ายกับ “สะลั่ง” ของผู้ชาย แต่ลวดลายจะละเอียดกว่าและมักเป็นสีพื้นหรือตาเล็ก ๆ บางทีเรียกว่า “ผ้าตาโลง” นุ่งกรอมสั้น ดังบทพรรณนาการนุ่งผ้าของหญิงมอญที่สามโคกในนิราศพระบาทของสุนทรภู่ ว่า

“เห็นมอญแต่งตัวเดินมาตามทาง

ตาโลงนุ่งอ้อมลงกรอมสั้น

เป็นแบบยลเมื่อยกขยับ่าง

เห็นขาววาวแวบอยู่หว่างกลาง

ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย”

ผ้าตาโลงนี้เย็บปลายสองด้านให้ติดกัน เวลานุ่งก็เอาชายผ้าทั้งสองด้านมาประจบกัน จึงเห็นขาเวลาก้าวเดิน สวมเสื้อคอกระเช้า บางครั้งใส่เสื้อแขนสั้นแบบง่าย ๆ ทรงผมนิยมเกล้าผมมวยก่อนต่ำลงมาทางด้านหลัง โดยมีปิ่นมอญ ๒ ชิ้น บังคับไม่ให้ผมมวยหลุด คือ โลหะคล้ายกลิ้งยานัตถ์ (อะนัคโชก) และปิ่นขัด โลหะรูปปีกกา (๓) ตามแนวนอน (อะเหลียงโชก) ส่วนรองเท้านั้น มอญทั้งชายและหญิงนิยมสวมรองเท้าแตะ ดังบทพรรณนาการนุ่งผ้าของหญิงมอญที่สามโคกในนิราศวัดเจ้าฟ้าของสุนทรภู่ ว่า

“เห็นพวกชายฝ้ายมอญแต่ก่อนมา
ฝ้ายสาวสาวเกล้ามวยสวยสะอาด
ทั้งหมดผ้าตาถี่เหมือนสีรุ้ง

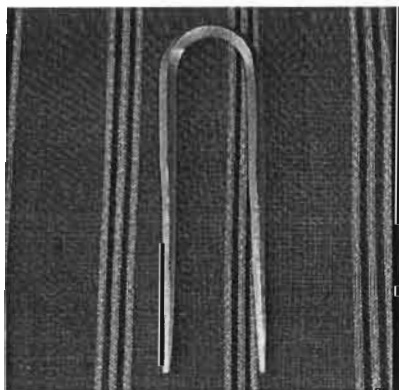
ล้วนสักขาเขียนหมึกจารึกพง
แต่ขยาคอยว่านุ่งผ้าถุง
ทั้งผ้าถุงนั้นก็อ้อมลงกรอมดิน

เมื่อยกเท้าก้าวอย่างสว่างแวบ
นี้หากเห็นเป็นเด็ก मैंเจ็กจีน

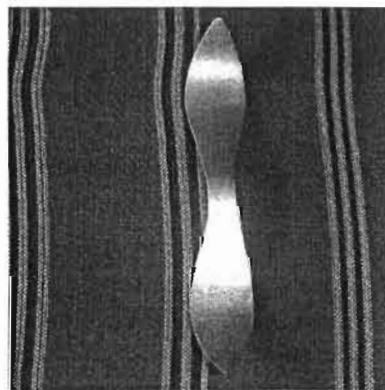
เหมือนฟ้าแลบแลผาดแทบขาดศีล
เจียนจะปีนชุ่มซำมไปตามนาง”

มอญเกล้ามวย

อะนัด โซก

อะเหลียง โซก

ชุดเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญที่ใช้ในงานพิธีต่างๆ

เครื่องแต่งกายของผู้ชาย นุ่งโสร่ง สวมเสื้อแขนสั้น คล้องสไบ (หยาดโค็ด) ถ้าเป็นชาย
สูงอายุมักใช้ผ้าขาวม้า วิธีห่มพาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลังอ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่
ซ้าย (ในกรณีเข้าวัด) แต่ถ้าไปงานรื่นเริงจะใช้สไบคล้องคอแทนหรือพาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ซ้าย

เครื่องแต่งกายของผู้หญิง นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อแขนยาวผ่าหน้าตลอด ถ้าเป็นผู้สูงอายุจะสวมเสื้อ
แขนสามส่วน สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ สไบ มีวิธีการห่มเหมือนกับผู้ชาย ส่วนทรงผมเกล้ามวย โดยมีปิ่น

มอญ ๒ ชั้น บังคับไม่ให้ผมมวยหลุด คือ โลหะคล้ายกลองขานด์ลู (อะนัคโซ่ก) และโลหะรูปปีกกา ({}) ตามแนวนอน (อะเหลียงโซ่ก) สำหรับผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน การเกล้าผมมวยจะใช้ “แหมเกวียปาวซ่ก” และใส่รังผึ้งรอบมวยผม ถ้าไม่มี “แหมเกวียปาวซ่ก” จะใช้ดอกมะลิประดับรอบมวยผมแทน แต่จะไม่นิยมใช้ปิ่นมอญ

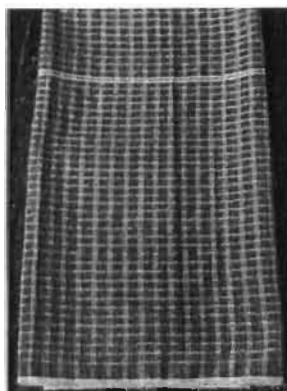
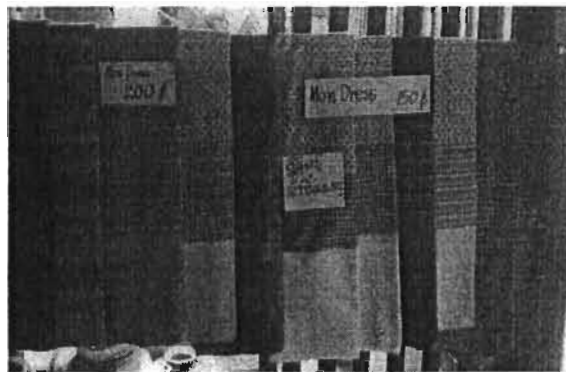

แหมเกวียปาวซ่ก

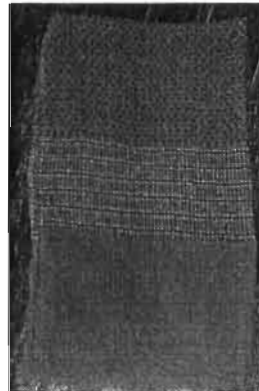
ใส่รังผึ้งรอบมวยผม

ดอกมะลิประดับรอบ

มวยผม

โลรงผู้ชาย

ผ้าชั้นมอญ

ผ้าชั้น

หัวชั้น

ตัวชั้น

ตีนชั้น

ผ้าขาวม้า

สไบ (หยาดไค้ด)

การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Patterns) ออกแบบชุดเครื่องแต่งกายชาวมอญสาม โลกที่ใช้ในชีวิตประจำวันและชุดเครื่องแต่งกายในแบบพิธีการ โดยแยกเป็นการแต่งกายของเพศชายและเพศหญิง ซึ่งแต่ละเพศจะแยกตามวัยเป็น ๓ กลุ่ม คือ วัยชรา วัยผู้ใหญ่ และวัยเด็ก ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มยังได้แบ่งระยะการศึกษาออกเป็น ๓ ช่วงโดยประมาณ คือ ช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี ช่วงระยะประมาณ ๕๐-๒๐ ปี และช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน ตามลำดับ

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยชรา

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

ผู้ชายวัยชราชาวมอญ ไม่นิยมสวมเสื้อ นุ่งกางเกงขาสั้นขาวหลวม ๆ สีนํ้าเงิน หรือสีดำ หรือนุ่งโสร่ง ใช้ผ้าขาวม้าคาดเอว หรือไม่ก็พาดไหล่ ไว้ผมรองทรง สวมรองเท้าแตะ

ผู้ใหญ่นุญชู ทองประยงค์

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี

ผู้ชายวัยชราผู้นี้ สวมเสื้อผ่าปกคอกลม กระดุมผ่าหน้า แขนสั้น นุ่งกางเกงขาเกวีย หรือ กางเกงขายาว หรือนุ่งโสร่ง ใช้ผ้าขาวม้าคาดเอวหรือไม้เท้าคาดไหล่ ทรงผมตามสมัยนิยม สวม รองเท้าแตะ

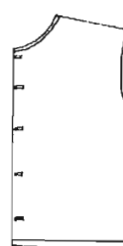
นายสากล เทมสวัสดิ์

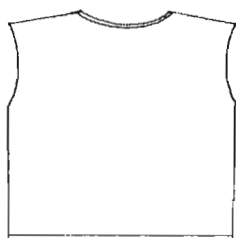
เสื้อผู้ชายวัยชรา ผ่าปกคอกลม แขนสั้น

ชั้นหน้าขวา

ชั้นหน้าซ้าย

ชั้นหลัง

แขน

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ผู้ชายวัยชราในยุคปัจจุบัน สวมเสื้อยืดหรือสวมเสื้อเชิร์ต แขนสั้น ตามสมัยนิยม สวมกางเกงขาขาว หรือนุ่งโสร่ง ทรงผมตามสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ

นายหมื่น จักรกลม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้ชายวัยผู้ใหญ่

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ชาวมอญ สวมเสื้อผ่าอก หรือสวมเสื้อผ่าปกคอกลม แขนสั้น นุ่งโสร่ง หรือนุ่งกางเกงขาแก้วสีดำ หรือสีน้ำเงิน ในระยะแรกนิยมโพกผ้า เมื่อออกไปทำงานนอกบ้าน สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๒๐ ปี

ในยุคนี้ ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ สวมเสื้อผ่าปกกลม แขนสั้น นุ่งโสร่ง หรือนุ่งกางเกงตั้งเก สี่
คำบ้าง สีนํ้าเงินบ้าง เลิกโพกผ้า เมื่อออกไปทำงานนอกบ้าน สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

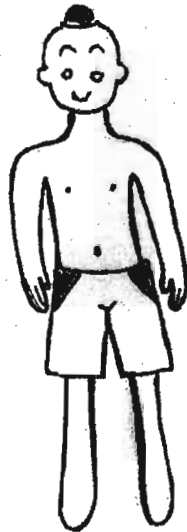
ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ สวมเสื้อเชิร์ตแขนสั้น และแขนยาว รวมทั้งเสื้อยืด ตามแบบสมัยนิยม สวม
กางเกงขาสั้นหรือกางเกงขายาว และกางเกงยีนส์ สวมรองเท้าแตะ และรองเท้าผ้าใบ

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชาย

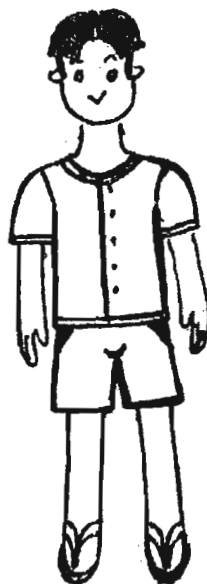
การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

เด็กผู้ชายชาวมอญ ไม่นิยมสวมเสื้อ สวมกางเกงขาสั้น ไว้ผมโก๊ะ เริ่มไว้ผมตั้งแต่แรกเกิด หรือหลังจากการโกนผมไฟ โดยโกนผมรอบ ๆ ขวัญ ปล่อยให้ผมบริเวณขวัญกลางกะหม่อม ยาว เป็นปอยเล็ก ๆ บางรายจะตัดผมรอบ ๆ ปอยผมโก๊ะ เป็นวงรีโดยรอบ เมื่อปอยผมยาวขึ้นก็ถักเปีย ไม่สวมรองเท้า

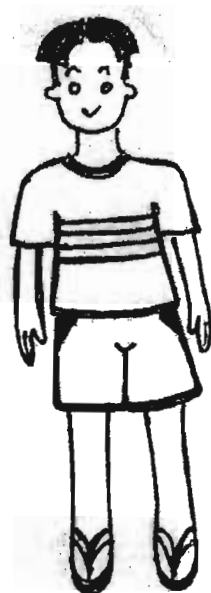
การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๒๐ ปี

เด็กผู้ชายชาวมอญ สวมเสื้อผ่าปกคอกลม หลากสี สวมกางเกงขาสั้น หรือขายาว ตัดผม รองทรง สวมรองเท้าแตะ หรือรองเท้านวมสั้น

การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

เด็กผู้ชายชาวมอญในยุคนี้ สวมเสื้อยืดและเสื้อเชิร์ต มีทั้งแขนสั้น แขนยาว สวมกางเกงขาสั้น และขาวาวมากขึ้น รวมทั้งกางเกงยีนส์ ทรงผมสมัยนิยม พัฒนาตามอิทธิพลของกระแสโลก สวมรองเท้าแตะ หรือรองเท้าผ้าใบ

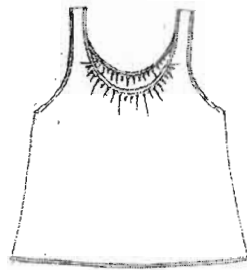
การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงวัยชรา

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๙๐ ปี

ผู้หญิงชาวมอญ จะถือธรรมเนียมอย่างเคร่งครัดในการแต่งกายที่แสดงเอกลักษณ์ สวมเสื้อคอกลม แขนสามส่วน หรือสวมเสื้อคอกระเช้าหลวม ๆ นุ่งโจงกระเบน หรือผ้าถุง ผมหเกด้ามวย มีปิ่นมอญ ๒ ชั้น คือ อะนัคโซ่ก และอะเหลียงโซ่ก ปักไว้เพื่อบังคับไม่ให้ผมมวยหลุด นิยมสวมรองเท้าแตะ

นางล้วน กลีวนู

โครงสร้างเสื้อคอกระเช้า

ชั้นหน้า

ชั้นหลัง

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี

ผู้หญิงชาววมอญยุคนี้ที่แต่งงานแล้ว สวมเสื้อคอปก แขนสามส่วน นุ่งผ้าถุงหรือนุ่งผ้าซิ่น สำหรับผู้หญิงวัยชราที่ไม่ได้แต่งงาน สวมเสื้อคอปกตามสมัยนิยม นุ่งผ้าถุงพิมพ์ลายที่มีขายตามท้องตลาด ทรงผมเกล้ามวยพบน้อยลง ส่วนใหญ่หันมาตัดผมตามสมัยใหม่ นิยมสวมรองเท้าแตะ

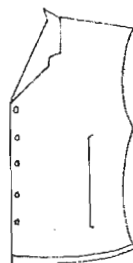
นางบุญลือ แสงเงิน

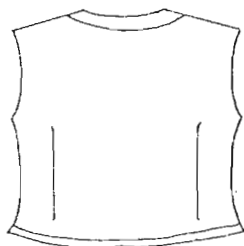
เสื้อผู้หญิงวัยชรา คอปก แขนสามส่วน

จื๋นหน้าขวา

จื๋นหน้าซ้าย

จื๋นหลัง

แขนสามส่วน

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ผู้หญิงชราชาวมอญยุคปัจจุบันที่แต่งงานแล้ว ไม่แตกต่างจากยุคที่ผ่านมา ส่วนผู้หญิงวัยชราที่ยังไม่ได้แต่งงาน สวมเสื้อคอปก หรือคอกลมแขนสั้น สวมใส่ผ้าชิ้นพิมพ์ลายสำเร็จรูป ทรงผมตามสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงผู้ใหญ่

การแต่งกายของผู้หญิงผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

ผู้หญิงผู้ใหญ่ที่แต่งงานแล้วสวมเสื้อคอกระเช้า นุ่งโจงกระเบน ส่วนผู้หญิงผู้ใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงาน สวมเสื้อคอกระเช้า นุ่งผ้าถุงนุ่งผ้าชิ้น ผมห่อมัดมวย มีปิ่นปักผมรูปตัว B (อะนัคโซ่ก) ขัดผมมวยไว้ สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี

ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ที่แต่งงานแล้วสวมเสื้อคอปก แขนสามส่วน นุ่งผ้าซิ่น ส่วนผู้หญิงผู้ใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงาน สวมเสื้อตามสมัยนิยม นุ่งผ้าถุงพิมพ์ลายสำเร็จรูปที่มีขายตามท้องตลาด ทรงผมตามสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๖๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ยุคนี้ สวมเสื้อคอปก เสื้อยืด และเสื้อสำเร็จรูปแบบต่าง ๆ ตามแบบสมัยใหม่ สวมกางเกงขาสั้น กางเกงขาสามส่วน กางเกงขายาว หรือกางเกงยีนส์ ทรงผมตามสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ และรองเท้าหุ้มส้น

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิง

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ปี

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงชาวมอญ ในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี เป็นแบบสมัยนิยมทั่วไป และสืบไม่พบลักษณะพิเศษของเครื่องแต่งกายเด็กผู้หญิงมอญครั้งโบราณ จากคำบอกเล่าของคุณลุงบุญชู ทองประยงค์ เล่าว่าการแต่งกายเหมือนกับเด็กไทย กล่าวคือ ไม่สวมเสื้อ และสวมจับปิ้งสานด้วยเงินหรือนาคแทนกางเกง ส่วนทรงผมเกล้ามวยสูงตั้งแต่เด็ก

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๒๐ปี

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงชาวมอญ ในช่วงระยะ ๕๐-๒๐ปี ที่ผ่านมา สวมเสื้อคอกระเช้า นุ่งผ้าถุงหรือนุ่งผ้าซิ่น นิยมเกล้ามวยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ และสวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ในยุคปัจจุบันเด็กผู้หญิงสวมเสื้อยืดแบบต่าง ๆ รวมทั้งเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่วางขายในท้องตลาด สวมกางเกงขาสั้นหรือขายาว กระโปรงหรือชุดตัดเย็บสำเร็จรูป ทรงผมตามสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ หรือรองเท้าหุ้มส้น

การศึกษาอัตลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้าง (Patterns) ชุดเครื่องแต่งกายในแบบพิธีการ
การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยชรา

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

การแต่งกายของผู้ชายวัยชรา สวมเสื้อคอกลม ผ่าอกผูกเชือกหรือติดกระดุม แขนสั้น นุ่งโสร่งตามากrug ห่มสไบ ใช้ผ้าขาวม้าห่มพาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลังอ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย หากไปงานรื่นเริง ก็พาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ซ้าย สวมรองเท้าแตะ

นายแสง โฉลก

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราขณะนี้ สวมเสื้อเชิร์ต หรือเสื้อคอกลมสีขาว ผ่าหน้าอก ติดกระดุม แขนสั้น นุ่งโสร่งตาหมากรุก หลากสี ห่มสไบ ใช้ผ้าขาวม้าห่มพาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย หากไปงานรื่นเริง ก็พาดลงมา ตรง ๆ บนไหล่ซ้าย สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๖๐ ปี ถึงปัจจุบัน

การแต่งกายของผู้ชายวัยชราปัจจุบัน ไม่แตกต่างจากช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี คือ สวมเสื้อเชิร์ต หรือเสื้อคอกลมสีขาว ผ่าหน้าอก ติดกระดุม แขนสั้น นุ่งโสร่งตาหมากรุก หลากสี ห่มสไบ ใช้ผ้าขาวม้าห่มพาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย หากไปงานรื่นเริง ก็พาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ซ้าย สวมรองเท้าแตะ

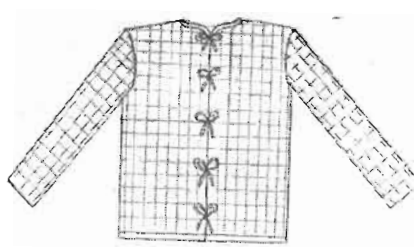
การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้ชายวัยผู้ใหญ่

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๙๐ ปี

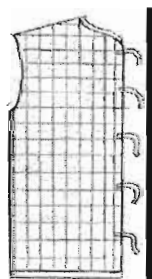
ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ชราวมอญ สวมเสื้อผ่าปาน คอกลม ผ่าอกตลอด ติดกระดุม ตัวหลวม แขนกระบอก นุ่งโสร่งตาหมากรุก หลากสี คล้องสไบทั้งชายไปข้างหลัง (ประเพณีสำคัญ) บางโอกาสใช้สไบวางพาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ซ้าย (งานรื่นเริง)

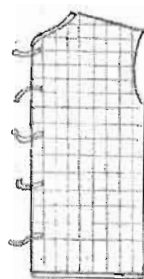
เสื้อผู้ใหญ่ชาย

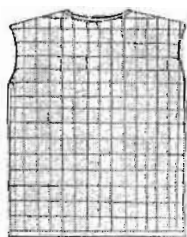
โครงสร้างเสื้อผู้ใหญ่ชาย

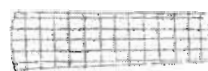
จีนหน้าขวา

จีนหน้าซ้าย

จีนหลัง

แขน

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี

ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ยุคนี้ มีการแต่งกายไม่แตกต่างจากช่วง ๔๐-๕๐ ปี คือ สวมเสื้อผ้าป่าน กอกลม ตัวหลวม แขนสั้น นุ่งโสร่งตาหมากรุกหลากสี หรือโสร่งผ้าพื้น คล้องสไบทิ้งชายไปข้างหลัง (ประเพณีสำคัญ) บางโอกาสใช้สไบวางพาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ซ้าย (งานรื่นเริง) สวมรองเท้าแตะ

นายบุญส่ง โคมลอย

การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ช่วง ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน สวมเสื้อคอกลม มีลวดลาย แขนสั้น นุ่งโสร่งหรือผ้าฝ้ายสีพื้นมีลวดลาย หลากสี คล้องสไบทั้งชายไปข้างหลัง (ประเพณีสำคัญ) บางโอกาสใช้สไบวางพาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ซ้าย (งานรื่นเริง) สวมรองเท้าแตะ

นายองค์ บรรจุน

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้ชาย

การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

การแต่งกายของเด็กผู้ชายมอญ สวมเสื้อผ่าป่าน คอกลม ผ่าหน้าตลอด ติดกระดุม แขนสั้น คล้องสไบ โดยทิ้งชายสไบไปด้านหลัง ใช้เข็มกลัดติดตรงกลาง สวมเกลิค (ผ้าถุง) ลายตารางรีว นิยมสีแดง ไว้ผมโก๊ะ สวมรองเท้าแตะ

<http://www.monstudies.com>

การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๒๐ ปี

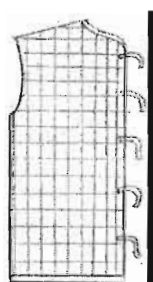
เด็กผู้ชายชาวมอญ สวมเสื้อผ่าป่าน คอกลม ผ่าหน้าตลอด มีกระดุมผ้า หรือเชือกผูกเข้ากัน แขนกระบอก สวมเกลิคสะเหล็น (ผ้าถุงยาวลวยชาย) เป็นลายตารางรีวสีแดง ใช้สไบวางพาดลงมา ตรง ๆ บนไหล่ซ้าย ไว้ผมสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ

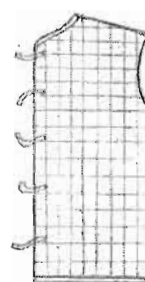
เสื้อผู้ใหญ่ชาย

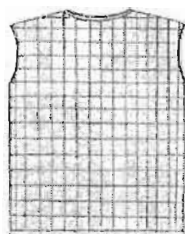
โครงสร้างเสื้อผู้ใหญ่ชาย

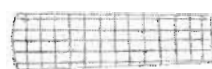
จีนหน้าขวา

จีนหน้าซ้าย

จีนหลัง

แขน

การแต่งกายของเด็กผู้ชายในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

เด็กผู้ชายชาวมอญในยุคนี้ สวมเสื้อคอกลมมีลวดลาย ใช้สวมศีรษะ แขนสั้น นุ่งโสร่งผ้าฝ้าย มีสไบคล้องคอ หักชายไปด้านหลัง ใช้เข็มกลัดติดตรงกลาง และบางโอกาสใช้สไบวางพาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ซ้าย ไว้ผมสมัยนิยม สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงวัยชรา

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี สวมเสื้อผ้าฝ้ายสีขาว คอปก พอดีตัว แขนสามส่วนหรือแขนสั้น ห่มสไบ (หยาดไค้) พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย นุ่งโจงกระเบน ทรงผมเกล้ามวยสูง ใช้ปิ่นมอญ คือ อด่นัดโซ่ก และอะเหลียงโซ่ก บังคับผมมวยไม่ให้หลุด สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๒๐ ปี

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชรา สวมเสื้อคอกลม หรือคอปก ผ่าอกตลอด แขนสามส่วน ห่มสไบ (หยาดไค้) พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย นุ่ง

ผ้าถุงพิมพ์ลายเข้ายุคสมัยปัจจุบัน ทรงผมเกล้ามวยสูง ใช้ปิ่นมอญ คือ อะนัคโซ่ก และสะเหลียงโซ่ก บังคับผมมวยไม่ให้หลุด สวมรองเท้าแตะ

นางลมูล จารุภา

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

การแต่งกายของผู้หญิงวัยชราในยุคนี้ ไม่แตกต่างจากช่วงเวลา ๕๐-๒๐ ปี ที่ผ่านมา คือ สวมเสื้อคอกลม หรือคอปก ผ่าอกตลอด แขนสามส่วน ห่มสไบ (หยาดโดัด) พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมไต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย นุ่งผ้าถุงพิมพ์ลายเข้ายุคสมัยปัจจุบัน ทรงผมเกล้ามวยสูง ใช้ปิ่นมอญ คือ อะนัคโซ่ก และสะเหลียงโซ่ก บังคับผมมวยไม่ให้หลุด สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายในแบบพิธีการของผู้หญิงผู้ใหญ่

การแต่งกายของผู้หญิงผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

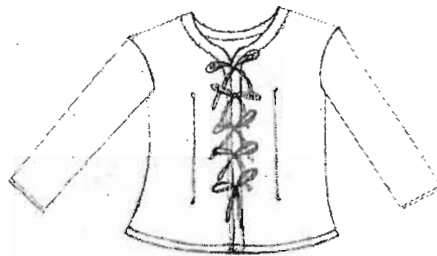
การแต่งกายของผู้หญิงผู้ใหญ่ที่แต่งงานแล้ว สวมเสื้อคอกลมผ้าลูกไม้เข้ารูป แขนสามส่วน นุ่งหมิ่น (คล้ายผ้านุ่งของผู้ชาย แต่ลายของผู้หญิงละเอียดสวยงามกว่า) คาดเข็มขัด ในกรณีไปทำบุญ ห่มสไบ (หยาดโดัด) พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมไต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่

ซ้าย ถ้าหากไปงานรื่นเริง ก็ใช้คล้องคอแทน ทรงผมเกล้ามวยสูง ถ้าเป็นหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน สวมเสื้อคอกลมผ้าฝ้ายเข้ารูป แขนยาว นุ่งหั่น ขาวกรอมสั้น ใช้สไบคล้องคอ เก้ามวยสูง จะใช้ หม้อแกวี่ปาวซึก รอบมวยผม นิยมใช้ปิ่นมอญ สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี

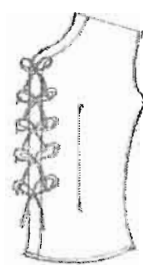
การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ที่แต่งงานแล้ว สวมเสื้อคอกลมผ้าลูกไม้บ้าง ผ้าฝ้ายธรรมดาบ้าง แขนสามส่วน ห่มสไบ (หยาดไค้ด) พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย นุ่งผ้าถ้าถุงพิมพ์ลายสำเร็จรูป ทรงผมเกล้ามวยสูง ใช้ปิ่นมอญประดับ ส่วนผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงาน นุ่งผ้าซิ่น หรือผ้าถุงพิมพ์ลาย ขาวกรอมสั้น สวมเสื้อคอกลมเข้ารูป ผ่าอกตลอด ติดกระดุมข้างใน ผูกโบว์ไว้ข้างนอกตัวเสื้อ แขนยาว คล้องสไบ ทรงผมเกล้ามวยสูง ประดับด้วยหม้อแกวี่ปาวซึก และใส่รังผึ้ง รอบมวยผม ไม่นิยมใช้ปิ่นมอญ สวมรองเท้าแตะ

โครงสร้างเสื้อผู้หญิงในพิธีการ

ชั้นหน้าขวา

ชั้นหน้าซ้าย

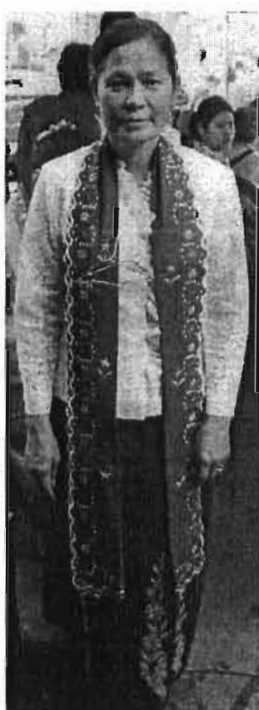
ชั้นหลัง

แขน

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ที่แต่งงานแล้ว สวมเสื้อคอกลมผ้าลูกไม้บ้าง ผ้าฝ้ายธรรมดาบ้าง แขนสามส่วน ห่มสไบ (หยาดโศด) พาดจากไหล่ซ้ายไปด้านหลัง อ้อมใต้รักแร้ขวา แล้วขึ้นไปทับบนไหล่ซ้าย นุ่งผ้าถุงพิมพ์ลายสำเร็จรูป ทรงผมเกล้ามวยสูง ใช้ปิ่นมอญประดับ ส่วนผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงาน นุ่งผ้าซิ่น หรือผ้าถุงพิมพ์ลาย ยาวกรอมส้น สวมเสื้อคอกลมเข้ารูป ผ่าอกตลอด ติดกระดุมข้างใน ผูกโบว์ไว้ข้างนอกตัวเสื้อ แขนยาว คล้องสไบ ทรงผมเกล้ามวยสูง ประดับด้วยแหวนเกี่ยวปาวชก และใส่รังผึ้ง รอบมวยผม ไม่นิยมปิ่นมอญ สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายในแบบพิธีการของเด็กผู้หญิง

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๘๐-๕๐ ปี

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในแบบพิธีการ สวมเสื้อคอกลม มีลูกไม้บ้าง ๆ สวมเสื้อชั้นในเอวลอย นุ่งผ้าซิ่นสีพื้น คล้องสไบ เด็กผู้หญิงมอญ นิยมเกล้ามวยตั้งแต่ยังเด็ก ใช้ดอกมะลิร้อยเป็นพวงมาลัยประดับรอบมวยผม สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๕๐-๖๐ ปี

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงชาวมอญยุคนี้ สวมเสื้อคอตั้ง ผ้าลูกไม้ แขนกระบอก นุ่งผ้าซิ่น สีฉูดฉาด คล้องสไบ นิยมเกล้ามวย ใช้ดอกมะลิร้อยเป็นพวงมาลัยประดับรอบมวยผม สวมรองเท้าแตะ

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงในช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

ในยุคปัจจุบันเด็กผู้หญิงชาวมอญ สวมเสื้อผ้าไหมสีเข้มคอกลม สั้นก่อนข้างเข้ารูป เอว
ลอบ แขนกระบอก ใช้สไบคล้องคอในโอกาสไปงานรื่นเริง หรือเที่ยวเล่น นุ่งผ้าชิ้นสีฉูดฉาด
ลอบชาย เก้ามวย ประดับด้วยดอกมะลิ สวมรองเท้าแตะ

๔.๑๓ วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์อินเดียในรอบ ๘๐ ปี

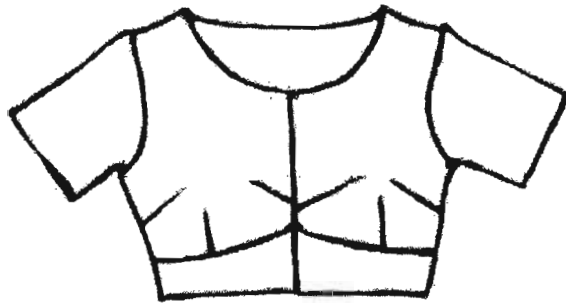
๔.๑ รูปแบบและโครงสร้างเครื่องแต่งกาย

๑ ชุดสำหรับ

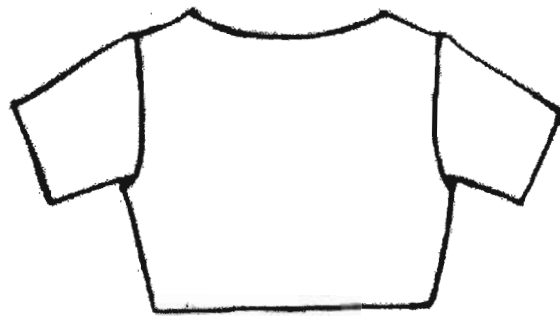
ก่อนห่มสำหรับ สตรีอินเดียจะสวมเสื้อโจลี (choli) หรือเสื้อตัวสั้นถึงแค่ใต้อก จะเป็นเสื้อ
แขนสั้น แขนสามส่วน หรือแขนกุศ มีคอและกว้านด้านหลังรูปแบบต่าง ๆ ขนาดกระชับลำตัว มี
สีที่เข้ากันกับ紗หรี และ กระโปรงซัabin ด้วยยาวถึงข้อเท้า ที่ผูกเอวให้แน่น นิยมให้มีสีแดงหรือ
ใกล้เคียงกับ紗หรี

๑.๑ โจลี หรือ เสื้อตัวสั้นที่สวมกับ紗หรี

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ภาพจาก <http://www.rathicreations.com/sareblouse.htm>

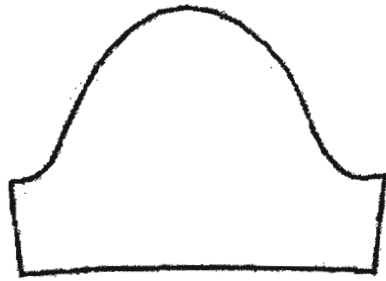

แบบร่างตัดเย็บตัวเสื้อด้านหน้า

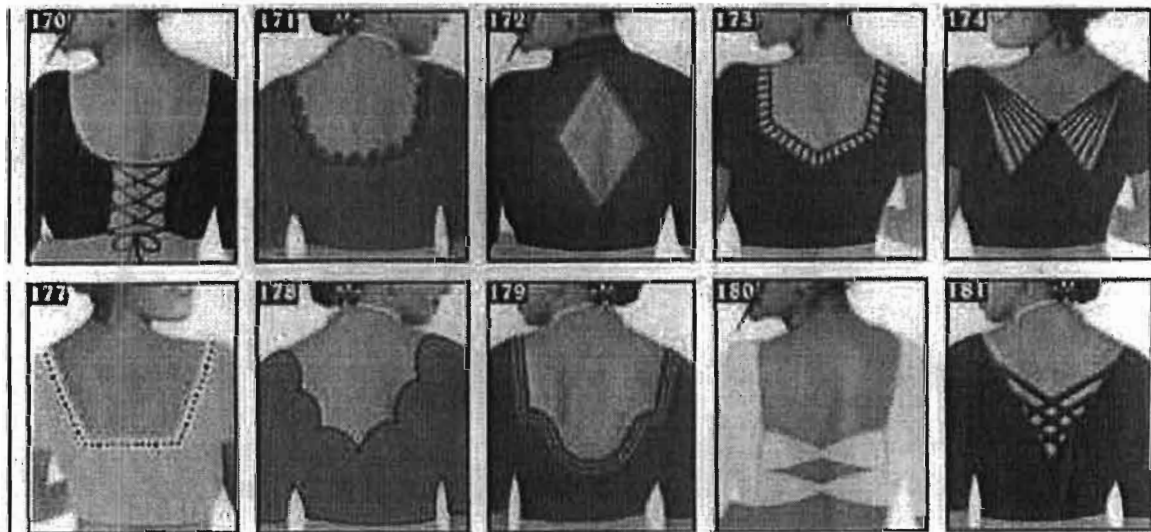

แบบร่างตัดเย็บตัวเสื้อด้านหลัง

ภาพจาก <http://www.glove.org/costume/top/index.html>

แบบร่างแขนเสื้อ แบบแขนสั้น

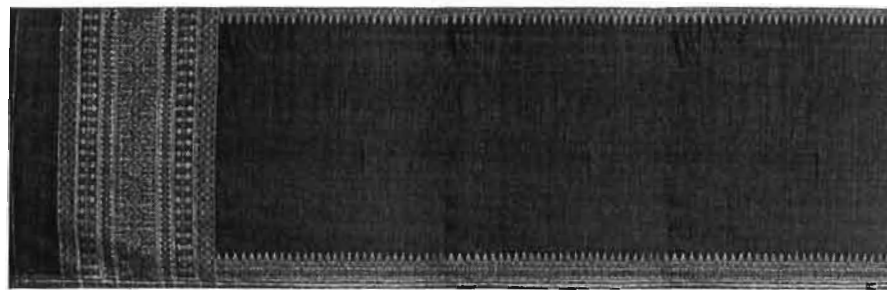
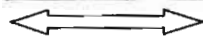
รูปแบบที่หลากหลายของด้านหลังเสื้อโหล

๑.๒ กระโปรงขับใน

๑.๓ ส่าหรี

๑.๓.๑ องค์ประกอบของผ้าส่าหรี

ยาว
๔๒
นิ้ว

ความยาวทั้งผืน ๔-๕ หลา (๓.๖ เมตร - ๔.๕ เมตร)

ปัลเลา (pallav)

หรือ ส่วนชายห้อยด้านหลัง

๑.๓.๒ ขั้นตอนการนุ่งห่มส่าหรี

เนื่องจากส่าหรีเป็นผ้าผืนยาวที่ใช้นุ่งห่มพันร่างกาย จึงไม่มีแบบโครงร่างการตัดเย็บ ใน
 ที่นี้จึง ขอเสนอรูปแบบการนุ่งห่มส่าหรีมาเป็นแบบร่าง โดยเลือกวิธีการนุ่งห่มแบบที่นิยมมาก
 ที่สุด คือ แบบ นีวี (Nivi style) ซึ่งมีต้นกำเนิดจากรัฐอานธรประเทศ Andhra Pradesh

ภาพจาก <http://www.saree.org.in/index.html#Choli>

ขั้นตอนที่ ๑

ก่อนห่มส่าหรี สตรีอินเดียจะสวม เสื้อตัวสั้นถึงแก้มได้ออก หรือ
 โกลี ขนาดแนบกระชับลำตัว มีสีที่เข้ากันกับส่าหรี จะเป็นเสื้อ
 แขนสั้น หรือแขนกุด และมีคอแบบต่าง ๆ และ กระโปรงชั้นใน
 ตัวยาวถึงข้อเท้า ที่ผูกเอาไว้ให้แน่น ส่วนมากกระโปรงชั้นในจะนิยม
 ให้มีสีเดียวหรือใกล้เคียงกับส่าหรี แม้ว่าเมื่อห่มส่าหรีแล้วจะไม่
 เห็นก็ตาม

ขั้นตอนที่ ๒

การนุ่งส่าหรี เริ่มจากพันผ้าส่าหรีรอบลำตัวท่อนล่าง โดยเหน็บ
 ชายส่าหรีด้านเรียบเข้ากับกระโปรงชั้นใน ให้เยื้องไปทางด้านขวา
 ของสะดือเล็กน้อย จัดเชิงส่าหรีให้ยาวถึงพื้น และผ้าส่วนที่

เหลืออยู่ทางด้านซ้ายของลำตัว แล้วจึงพับสำหรับ ๑ รอบ ให้ทบมา
อยู่ด้านหน้าทางด้านขวา

ขั้นตอนที่ ๓

พับทบสำหรับให้มีความกว้างราว ๕ นิ้ว
ประมาณ ๕ - ๗ ทบ โดยเริ่มพับจากด้านใน
ออกมา แล้วรวบชายพับทบเข้าด้วยกันให้
เรียบร้อย พยายามจัดให้แต่ละทบอยู่ในแนว
เดียวกัน (คล้ายการจีบหน้านาง) และยาวจรด
พื้น อาจใช้เข็มกลัดตรึงให้ชายทบเป็นระเบียบ

ขั้นตอนที่ ๔

เหน็บชายผ้าส่วนที่ทบไว้เข้าไปในเอวของ
กระโปรงชั้นใน ให้ล่อนไปทางด้านซ้าย
ของสะดือ โดยให้ด้านซ้าย เปิดออกได้

ขั้นตอนที่ ๕

พันผ้าส่วนที่เหลือจากซ้ายมาด้านขวา
รอบลำตัวอีก ๑ รอบ ให้ผ้ามาอยู่ด้านหน้า แล้วจับ
ขอบผ้าด้านบนไว้

ขั้นตอนที่ ๖

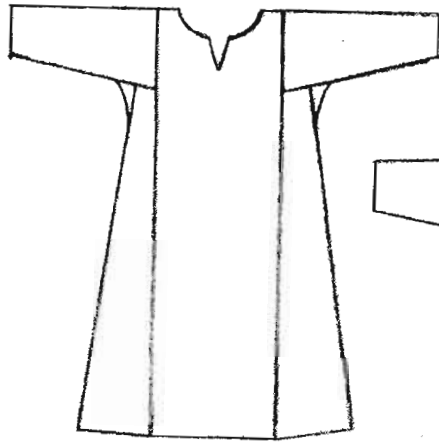

ยกขอบสำหรับด้านบน ขึ้น โดยสอดเข้าใต้รักแร้ขวา
แล้วพาดชายส่วนที่สวยงาม หรือ ปัลลว (pallav)
ข้ามบ่าซ้ายไปไว้ด้านหลังให้ชายยาวถึงน่อง อาจ
กลัดเข็มกลัดตรงบ่าเพื่อป้องกันสำหรับเลื่อนหลุด

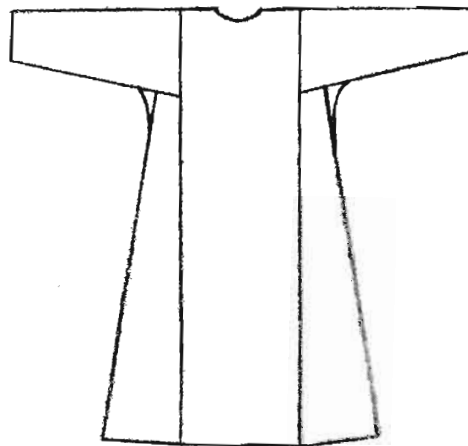

๒ ชุด ชาอวาร์กามิซ

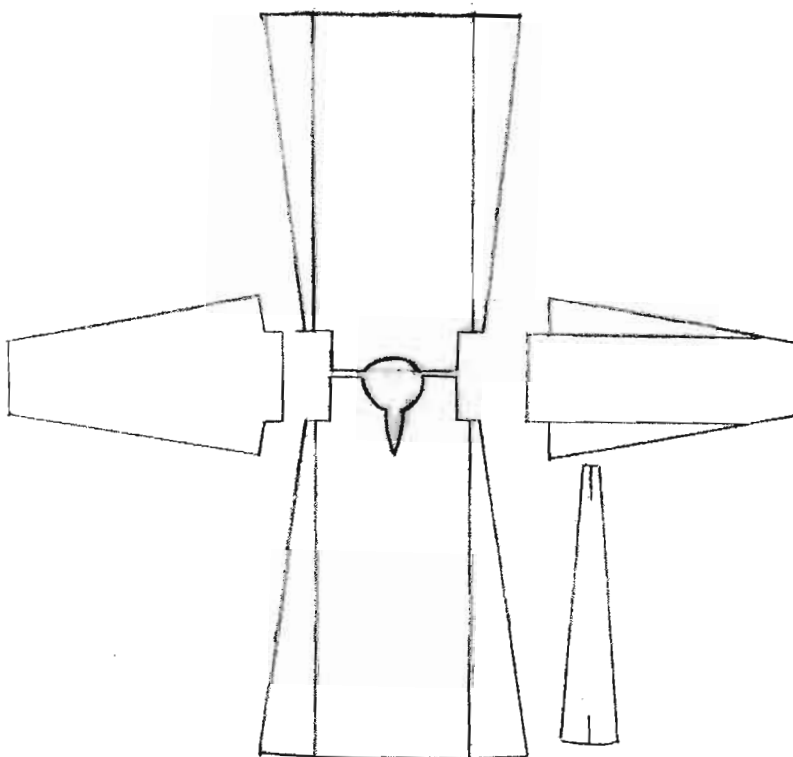
๒.๑ ร่างแบบของเสื้อกามิซ

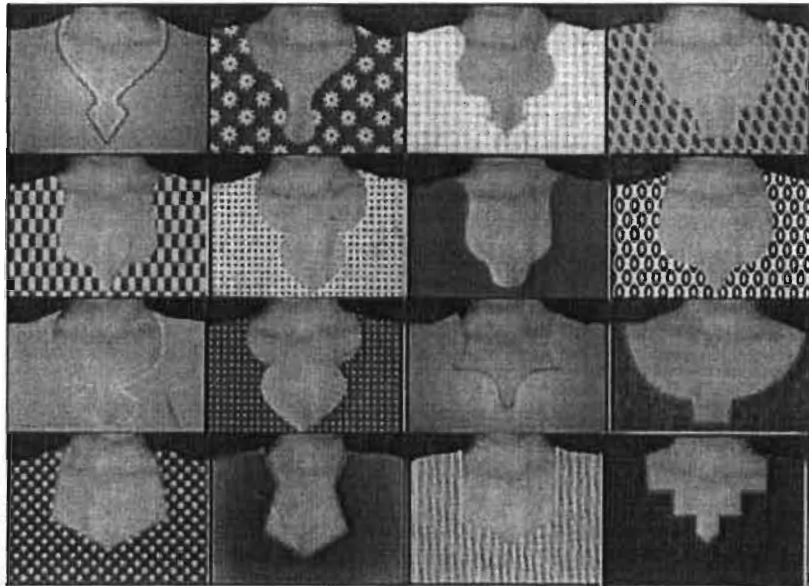
ด้านหน้า

ด้านหลัง

โครงสร้างแบบกามิซ

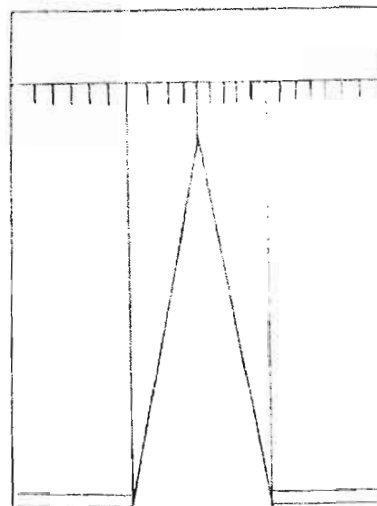

คอเสื้อกามิซแบบต่าง ๆ

๒.๒ ซาลวาร์ และ จูรีดาร์

ซาลวาร์

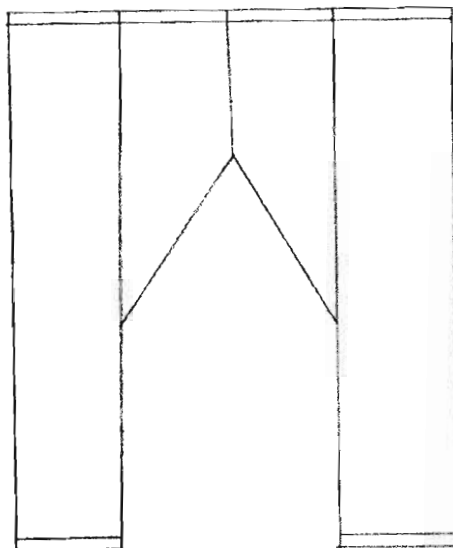

ภาพ จาก http://en.wikipedia.org/wiki/Salwar_kameez

จुरิดาร์

ภาพจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/Churidar>

๒.๓ ลักษณะการห่มผ้าดูปตา

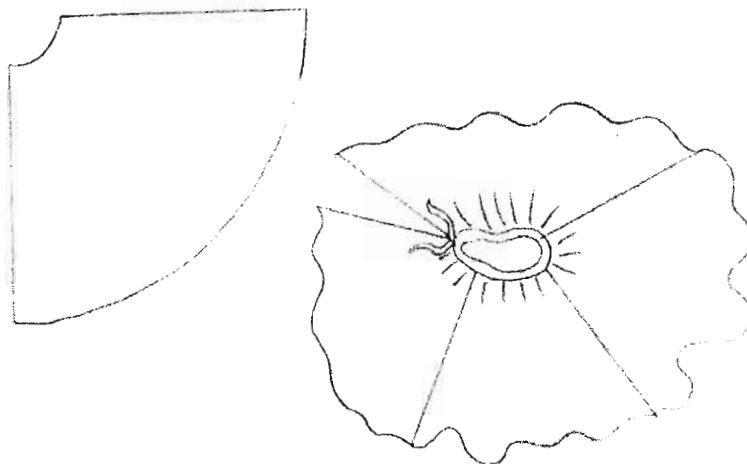

៣ ឆេងកា តូតី និង តូតានី

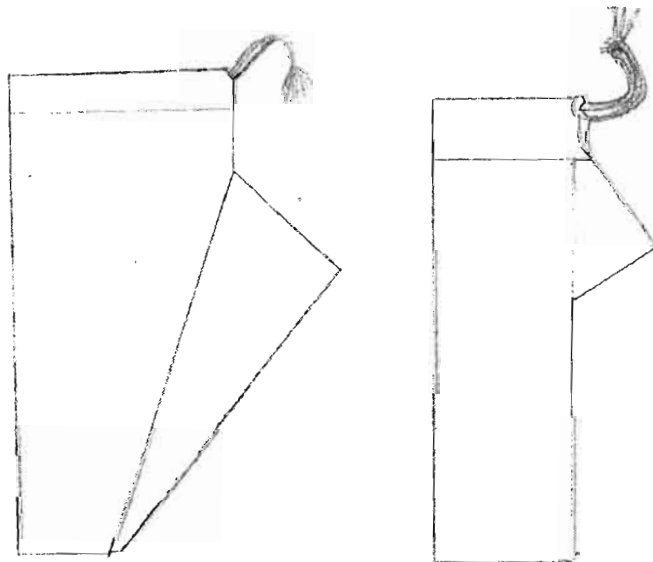
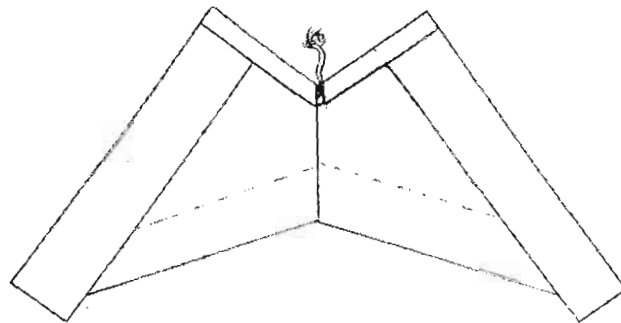
៣.១ រូបបែប ឆេងកា

រូបភាពពី <http://www.vintagefashionguild.org/content/view/600/75/>

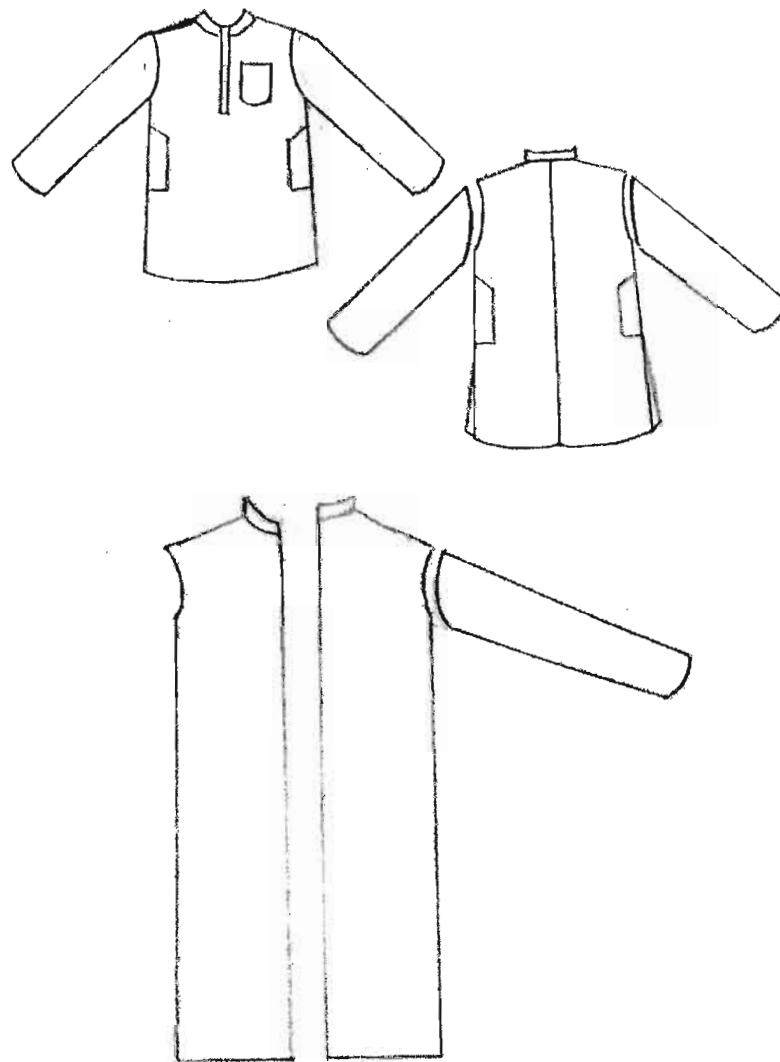

๔ ชุดกูรตา ปาจามา

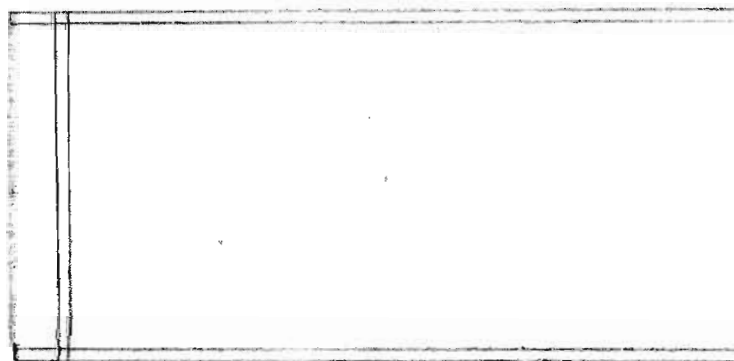

ภาพจาก <http://www.indiana.edu/~librcsd/etext/tilke/plate/090.jpg>

๕. เซอร์วาเน่

๕. โครตี่

บทที่ ๕

บทสรุป

เมื่อกล่าวถึงภาคกลางของประเทศไทย โดยสามัญสำนึกอาจหมายถึงเขตการปกครอง แต่ในความหมายทางวิชาการของงานวิจัยโครงการนี้ หมายถึงพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเป็นที่ราบ ประกอบด้วยบริเวณทางเหนือของที่ราบภาคกลาง เป็นที่ราบลูกคลื่นมีภูเขาอยู่ประปราย แต่บริเวณตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มประกอบด้วยแม่น้ำลำคลอง เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่งลอง ป่าสัก และลพบุรี ซึ่งมีเครือข่ายติดต่อกัน ทำให้ผู้ตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคกลางใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลอง หนอง บึง เป็นแหล่งอาหาร บริโภค เพาะปลูก รวมทั้งการคมนาคมติดต่อค้าขาย เพราะในสมัยก่อน แม่น้ำ ลำคลอง มีความสำคัญเปรียบเสมือนเป็นถนน และใช้เป็นปราการป้องกัน ข้าศึกอีกด้วย

ความหมายอีกประการหนึ่งคือ พื้นที่ภาคกลางเป็นบริเวณที่มีความหลากหลายทาง วัฒนธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ทั้งนี้ เพราะที่ราบภาคกลางเป็นที่ราบอันกว้างใหญ่ ที่ตลาดค้าส่งอ่าวไทย ทำให้มีบริเวณที่ติดกับทะเลซึ่งบางแห่งได้พัฒนาเป็นเมืองท่าค้าขาย ภาคกลางจึงมีผู้คนหลายภาษาหลากหลายชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ด้วยปัจจัยทางด้านการค้า หรือสงคราม เช่น ชาว กะเหรี่ยง มาเลย์ มอญ จาม ชอง ลาว หรือชาติที่มาจากดินแดนไกล อาทิ ชาวจีน อินเดีย รวมทั้ง อิหร่าน ชาวตะวันตก บางชาติ เช่น โปรตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ และฝรั่งเศส

ดังนั้น เมื่อมองในมิติการแต่งกายภาคกลางจึงมีผู้ที่แต่งกาย ในรูปแบบที่ หลากหลาย ชาวไทยภาคกลางมีวัฒนธรรมการแต่งกายเหมาะสมกับภูมิประเทศและการดำรงชีวิต เดียวกัน เช่น การนุ่งผ้าถุงยาวกรอมเท้าของสตรีในภาคกลางตอนเหนือ เนื่องจากมีอากาศเย็นกว่า ภาคกลางตอนล่าง และป้องกันช่วงล่างบริเวณน่องและหน้าแข้งไม่ให้ถูกหนาม ใบหญ้าหรือกิ่งไม้ เกี้ยว แต่สตรีที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคกลางตอนล่างที่มีน้ำท่วมขังเป็นเวลากว่า ๖ เดือน การนุ่งโจงกระเบน หรือผู้ขายนุ่งผ้าขาวม้าทำให้สะดวกต่อการขึ้น/ลงเรือ เดินบนที่น้ำขังเฉอะแฉะ หรือ การลุยน้ำระดับตื้น การแต่งกายของคนในภาคกลางบางอย่างอาจได้รับอิทธิพลจากการแต่งกายของ ต่างชาติ แต่ได้นำมาปรับปรุงจนกลายเป็นเอกลักษณ์ การแต่งกายของสตรีไทยสิ่งที่ไทยก็ถือ การแต่งกายของคนไทยภาคกลางมีความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติจึงทำให้เกิด ความสะดวกในการทำมาหากินและการดำรงชีวิตประจำวัน แต่ขณะเดียวกันก็มีความรู้ ความคิด ที่ จะแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และสถานภาพของตนเอง อันนำมาซึ่งความเป็นระเบียบของ สังคม

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการแต่งกายของคนไทย ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นการแต่งกาย แบบชาวตะวันตก การแต่งกายแบบนี้เริ่มขึ้นประมาณรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่

(พ.ศ.๒๓๙๔ -๒๔๑๑) และรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๔๑๑-๒๔๕๓) การแต่งกายของคนชั้นสูงในสังคมไทยยุคนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงสังคมสยามให้เป็นแบบสมัยใหม่ (Modernization) เพื่อรักษาประเทศให้รอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของชาติจักรวรรดินิยมตะวันตก แต่ในเวลาต่อมาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดว่า การแต่งกายแบบตะวันตกเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่มีความเจริญเป็นพวกชนชั้นสูง ความคิดนี้มีอิทธิพลต่อการแต่งกายของคนไทยในเวลาต่อมา ดังจะเห็นได้จาก แต่เดิมการแต่งกายแบบตะวันตกจำกัดอยู่ในหมู่ชนชั้นสูงภายหลังจึงกระจายสู่สามัญชนคนทั่วไปในสังคม

ปัญหาที่คือการแต่งกายของคนไทยในปัจจุบันมุ่งเน้นการเลียนแบบการแต่งกายของตามแฟชั่นของชาวตะวันตก อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีลักษณะทุนนิยมเป็นพื้นฐาน กระแสดังกล่าวทำให้คนไทยบางกลุ่มหลงใหลเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับและเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีชื่อเสียงตามแรงโฆษณา ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งยังขาดความเข้าใจในเรื่องกาลเทศะและสถานภาพ ตามค่านิยมวัฒนธรรมไทย ปราบฏุกการณ์ การแต่งกายตามแฟชั่นตะวันตกที่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับสังคมมนุษย์ แต่การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่รวดเร็วและไร้ทิศทาง ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตราย ทั้งนี้ อาจเห็นตัวอย่างได้จากวิกฤตการณ์ไอเอ็มเอฟ เมื่อพ.ศ.๒๕๔๐

ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการวิจัย เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเรื่องการแต่งกาย ที่ควรสร้างทางเลือกให้กับคนไทย ภายใต้นโยบาย อนุรักษ์ พัฒนาและสืบทอด ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายกระตุ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดความนิยมบริโภคสินค้าไทย เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ผ้าไทย จึงเกิดกระแสดความต้องการเครื่องแต่งกายในแบบของไทย ดังนั้นงานศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษารวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับรากฐานวัฒนธรรมและความนิยมในการออกแบบ สร้างสรรค์ชุดเครื่องแต่งกายที่มีอัตลักษณ์ตามกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในท้องถิ่นภาคกลาง ซึ่งผลของการศึกษาทั้ง๑๑ ชาติพันธุ์ ๒ ชนชั้น พอสรุปได้ดังนี้

อัตลักษณ์การแต่งกายของชาวไทยภาคกลาง การแต่งกายของชาวไทยภาคกลางในรอบ 80ปี ที่ผ่านมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ ๒๔๗๕ พระมหากษัตริย์มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในยุคปรับปรุงประเทศสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนการแต่งกายตามแบบตะวันตกมากขึ้น อาทิ สตรีมีการนุ่งผ้า นุ่งผ้าสำเร็จหรือกระโปรง เป็นต้น ส่วนราษฎรในชนบทยังมีการนุ่งโจงกระเบน ผู้ชายนุ่งกางเกงแพร สวมเสื้อแพรธรรมดา ไม่นิยมสวมรองเท้า

ต่อมาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.๒๔๗๕ – ๒๔๘๘) มีนโยบายด้านวัฒนธรรม โดยออกกฎระเบียบในการแต่งกายของราษฎรไว้หลายฉบับ อาทิ ห้ามมิให้แต่งกายไม่สมควรปรากฏตัวในที่สาธารณะ เช่น ห้ามนุ่งผ้าลวยชาย ห้ามนุ่งผ้าขาวม้า ควรแต่งกายตามสมัยนิยม ยกเลิกการนุ่งกางเกงแพร ยกเลิกการนุ่งผ้าม่วง การนุ่ง

โจงกระเบน ให้สตรีหันมาสวมกระโปรงและหมวกให้เข้าชุดกัน และเมื่อปรากฏตัวในที่สาธารณะ ต้องสวมรองเท้าและสวมหมวก จนเกิดเป็นสำนวนว่า “ยุคมาลานาไทย”

และนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา แฟชั่นแบบตะวันตกได้แพร่หลายอยู่ในสังคมไทยชาวไทยภาคกลางแต่งกายตามแบบสากลนิยมมากขึ้น อาจมีการแต่งกายแบบเดิมอยู่บ้างในชนบท เช่น ที่บ้านหน้าโคก อำเภอฟักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้สูงอายุยังคงนุ่งผ้าซิ่น ผ่าถุง โจงกระเบน สวมเสื้อแขนกระบอก และหมวกใบตัก ผมหางนกยูง กระพุ่ม ผมหางนกยูง เป็นต้น

จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๕ – ๒๕๓๗ รัฐบาลมีนโยบายเชิญชวนให้ข้าราชการใช้เสื้อผ้าที่ตัดจากผ้าไทยทั้งใหม่และฝ้าย หากแต่รูปแบบของชุดเครื่องแต่งกายทั้งบุรุษและสตรีก็กันไปตามแบบสมัยนิยม

อัตลักษณ์การแต่งกายของชาวจีนภาคกลาง จาก พบว่าการแต่งกายของชาวจีนในสังคมไทยในรอบ ๘๐ ปีที่ผ่านมา มีการแต่งกายตามแบบสากลนิยมอยู่แล้ว สืบเนื่องจากการเผยแพร่วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวจีนได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมของชาวจีนในประเทศไทย ก่อนการโค่นล้มระบอบกษัตริย์ในราชวงศ์ชิง ดังนั้น เมื่อชาวจีนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะชนชั้นสูงนิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าและทรงผมแบบตะวันตก และนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นต้นมา ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในกลุ่มชนชั้นสูงจึงไม่นิยมแต่งกายด้วยชุดเครื่องแต่งกายแบบจีน

แต่การแต่งกายเมื่ออยู่บ้านยังคงสวมใส่เสื้อกุยเฮงผ้าป่าน นุ่งกางเกงขาถั่ว หรือกางเกงแพร หรือกางเกงเต้าแก่ ซึ่งเป็นกางเกงขาตั้งตัดเย็บด้วยเสื้อผ้าเนื้อหนาดำอย่างดี มีกระเป๋าสองข้าง ยาวเสมอหัวเข่า เหวมีเชือกหูหิ้ว สวมรองเท้าเกี๊ยะ แต่ถูกห้ามสวมใส่ในที่สาธารณะมาตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเช่นกัน

เมื่อมีพิธีการฝ่ายชายจะสวมเสื้อชั้นใน เสื้อแขนสั้น(เสื้อกุยเฮง) ผ่าบาง หรือเสื้อแบบชุดทำงานคือแขนยาวทรงกระบอก คอกลมหรือคอปกตั้งผ่ากลาง กระดุมผ่าลึก กระเป๋ายาวเสื้อ ๒ ใบ นอกจากนี้ยังมีเสื้อคลุมชั้นนอก เป็นเสื้อแบบเดียวกับชุดทำงาน แต่จะเป็นผ้าแพรหรือผ้าไหมมีลายในเนื้อผ้า มีซับใน ตัวเสื้อยาวเสมอมือของผู้สวม หรือยาวคลุมถึงกลางน่อง ผ่าข้าง กางเกงแบบเดียวกับชุดทำงานคือ เป็นผ้าแพรหรือผ้าป้างลิ้น ขายาวปลายขาทรงกระบอกกว้าง ตัวกางเกงกว้าง หรือที่คนไทยเรียกว่า กางเกงจีน

สำหรับกรรมกร หรือกุลี ยังคงสวมใส่เสื้อผ้าแบบจีน เป็นเสื้อผ้าฝ้ายเนื้อหยาบ คอกลม แขนกว้าง กระเป๋าสองใบตรงชายเสื้อ หรือใบที่สามที่อกเสื้อด้านซ้าย กระดุมพลาสติกทั่วไป กางเกงยาวเหมือนกางเกงจีนหรืออาจเป็นขาถั่วสั้น หรือคลุมเข่า หรือกางเกงเต้าแก่ หมวกทรงไม่ใส่สานทรงกลม ยอดแหลมหรือที่เรียกว่า หมวกกุยเฮง และการแต่งกายแบบดังกล่าวเริ่มหมดไปเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา

การแต่งกายของสตรีไทยเชื้อสายจีน ในสตรีที่มีฐานะเมื่ออยู่กับบ้านนิยมสวมเสื้อคอปกตั้ง ผ้าจีนซ้ายซ้ายทับขวา กระดุมผ้าดักหรือ ผ้าเส้นผูก กระเป๋าคอ ๑ ใบด้านล่างซ้าย แขนสามส่วน ทรงกระบอก ขาวคลุมสะโพก กางเกง หรือกระโปรงเป็นกางเกงจีน หรือกางเกงขาเกวีย แบบเดียวกับของชาย ผ้าฝ้ายหรือผ้าแพร หากเป็นกระโปรงนิยมสีเข้ม ตัวใหญ่ ไม่รัดรูป ขาวถึงกลางน่อง ทรงผมหเก้ามวย มีปิ่นปักผม ทำด้วยหยก หรือเงิน หรือทอง หรือไม้แกะสลัก รองเท้าเกี๊ยะ หรือรองเท้าแตะ สวมแหวน และกำไลหยก

แต่เมื่อต้องออกนอกบ้าน เสื้อมีทั้งแบบเดียวกับเสื้อชุดลาลอง คอปกตั้ง ผ้าจีนซ้ายทับขวา กระดุมผ้าดัก แขนเสื้อสั้นเสมอศอก แขนสามส่วนและแบบเสื้อผ่าหลัง แขนเสื้อเหนือศอก เล็กน้อย กระโปรงยาวกรอมเท้า หรือสูงขึ้นถึงกลางน่อง หรือถึงหัวเข่า รองเท้าเกี๊ยะ รองเท้าผ้าพื้น ยางปักลวดลาย และรองเท้านั่งสัตว์หุ้มสันแบบ สากลนิยม สวมถุงเท้ายาวถึงหัวเข่า นอกจากนี้ยังมีแบบเสื้อกับกระโปรงติดกันหรือที่เรียกว่า ชุดเกี๊ยะ

ในชุดพิธีการเสื้อคลุมมีซับใน คอปกตั้ง ผ่ากลางติดกระดุมผ้าดัก แขนยาว สีเรียบเข้ม หรือมีลวดลาย ปีกุรูปมังกร หงส์ และดอกไม้ กระโปรง แบบเดียวกับชุดทำธุระนอกบ้าน สีและลวดลายจะเหมือนกับเสื้อ ส่วน สตรีสามัญชนทั่วไปชุดลาลองและชุดทำธุระนอกบ้าน เหมือนของสตรีที่มีฐานะดีหรือมีสถานภาพทางสังคมค่อนข้างสูง โดยชุดทำธุระนอกบ้านจะสวมใส่ในงานพิธีการด้วยชุดเสื้อกระโปรงแยกกัน จะสวมใส่ได้ทุกโอกาส ส่วนชุดเกี๊ยะจะสวมใส่เฉพาะทำธุระนอกบ้านและงานพิธีการ ไม่สวมใส่เป็นชุดลาลองอยู่บ้านหรือทำงาน

อาจกล่าวได้ว่า การแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีนในช่วง ๘๐ ปีก่อนเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นแบบสากลนิยม แต่ยังคงมีความพยายามในการรักษาเอกลักษณ์ของจีนไว้ โดยแต่งกายแบบจีนในโอกาสงานพิธีการที่นัดหมายไว้แต่งกายแบบย้อนยุค และมีความพยายามที่จะดัดแปลงเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบจีนให้มีการผสมผสานกับแบบสากลนิยมโดยยังคงเอกลักษณ์จีนไว้ โดยเฉพาะการคงไว้ซึ่งกระดุมผ้าดักและลวดลายหงส์ มังกร และดอกไม้ต่าง ๆ ตามความเชื่อเดิม รูปแบบเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายแบบจีน ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ สี ลวดลายให้สวยงาม สะดวกแก่การสวมใส่ และความใกล้ชิดผสมผสานกลมกลืนระหว่างไทยกับจีนจนแยกไม่ออก การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งชายและหญิงในทุกกลุ่มภาษา ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องแต่งกายทั่วไปและการแต่งกายในแบบพิธีการต่าง ๆ ยกเว้น การแต่งกายในชุดเครื่องทุกข์ถึงจะมีความแตกต่างเท่านั้นเอง

อัตลักษณ์การแต่งกายของชาวจีนภาคกลาง กรณีศึกษาการแต่งกายของจามบ้านครัว กรุงเทพมหานครพบว่า อัตลักษณ์การแต่งกายของมุสลิมจาม คือการใช้ผ้าโพกศีรษะ สวมเสื้อติดกระดุมเม็ดเรียงติดกัน นุ่งโจง และเหน็บกริช ทั้งนี้รูปแบบการโพกศีรษะและการแต่งกายของชาวจามนั้นแตกต่างจากชาวเขมร แต่จะใกล้เคียงกับพวกมลายูดังปรากฏในลิลิตกระบวนแห่งพระกนิษฐาพยุหยาตราสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ไว้ว่า

“อาสาจามแต่งแม่น
เหน็บกฤษไกวห้องชู

มลายู เยี่ยงเฮย
กู่แคว้ง”

อย่างไรก็ตามการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมลายูมุสลิมจามในอดีต ไม่นิยมการสวมเสื้อเมื่ออยู่กับบ้าน เช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป ยกเว้นเมื่อจะทำการละหมาด เสื้อของชาวมุสลิมชาวมลายูจึงเป็นเสื้อสีอ่อนเป็นส่วนใหญ่ แขนยาวทรงกระบอก ปลายแขนเย็บปลายพับปลายแขนไม่เกินครึ่งนิ้ว ลำตัวเสื้อไม่มีจีบ อาจมีกระเป๋าดึงถึง๓ใบด้านหน้า ในส่วนของคอเสื้อเป็นคอตั้งยกประมาณ ๑ นิ้ว โดยมีทั้งคอผ่าลงมาครึ่งตัว และผ่ายาวตลอดตัว ทั้งสองชนิดจะนิยมติดกระดุมบ่งบอกฐานะของตน และโดยทั่วไปเสื้อนี้นอกจากจะใช้ในการละหมาดที่บ้านของตนเองแล้ว ยังสามารถนำมาใส่เพื่อไปละหมาดที่มัสยิดในวันสุกฺรหรือวันอิ็ดสำคัญทั้งสองได้อีกด้วย

ในขณะที่หญิงมุสลิมจามในอดีต เมื่ออยู่บ้านส่วนใหญ่จะนุ่งโจงกระเบน บางส่วนจะไม่ใส่เสื้อแต่นิยมใช้ผ้าคาดอกเหมือนหญิงไทยทั่วไป ขณะที่บางส่วนใส่เสื้อแขนกระบอกยาวแคบสอกเพื่อสะดวกในการทำงานบ้าน เนื่องจากชาวมลายูมุสลิมจามในอดีตจนถึงปัจจุบันจะทอผ้าไหมรวมทั้งทอโสร่งและผ้าขาวม้าไหมขาย ในอดีตชาวมุสลิมชาวมลายูที่ค่อนข้างมีฐานะจะใช้ผ้าโสร่งที่เป็นผ้าไหม ขณะที่คนทั่วไปจะใช้ผ้าฝ้าย แต่เมื่อมาถึงวันสำคัญทางศาสนาจะนิยมนุ่งโสร่งไหม แต่ในปัจจุบันโสร่งที่ชาวมุสลิมจามนุ่งเป็นผ้าฝ้ายธรรมดาไม่ใช่ผ้าไหม สาเหตุสำคัญที่ปัจจุบันไม่นุ่งโสร่งที่ทอจากไหมเพราะเป็นข้อห้ามของศาสนาอิสลามที่กำหนดให้มุสลิมชายห้ามสวมเครื่องนุ่งห่มที่ทำจากไหม มุสลิมบ้านคว้างจึงใช้โสร่งผ้าฝ้ายธรรมดานุ่งแทน หญิงมุสลิมชาวมลายูในอดีต เมื่ออยู่บ้านจะนุ่งโจงกระเบน ซึ่งนำผ้าหลากหลายชนิดมานุ่งโจง ที่นิยมคือผ้าไหมหางกระรอก ผ้าลาย ผ้าม่วง รวมถึงผ้าพื้นธรรมดา ส่วนผ้าปาเต๊ะนิยมนำมาใส่อยู่บ้าน ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา โดยนำมาใส่กับเสื้อทรงกระบอกมีลูกไม้ ซึ่งมักไม่นิยมใช้ผ้าไหม แต่จะเป็นผ้าฝ้ายแทน

การแต่งกายที่ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ เสื้อผ้า ทรงผม หมวก ของผู้ชายชาวมลายูมุสลิมจามในอดีตมีรูปแบบการแต่งตัวที่ใช้ในงานพิธีที่ผสมปนเปกับชาวมลายูพื้นถิ่น แต่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะก็ตรงที่ใช้ผ้าไหมในการทอเสื้อและโสร่ง ชาวมุสลิมชาวมลายูจะสวมหมวกกาปิเยาะเข้าร่วมในงานพิธีด้วยทุกครั้งสืบเนื่องจากพิธีการส่วนใหญ่ของมุสลิมจะดำเนินตามแนวทางของศาสนาอิสลาม

อัตลักษณ์การของชาวไทยเชื้อสายอินเดียภาคกลาง มีลักษณะเช่นเดียวกับการแต่งกายของคนอินเดียในประเทศอินเดียโดยอาจจำแนกเป็นรูปแบบได้ดังนี้

เครื่องแต่งกายของสตรี ในอดีตรูปแบบการแต่งกายของสตรีอินเดียจะมีรูปแบบตามศาสนา คือ สตรีฮินดูนิยมใส่紗หริ สตรีสิกข์นิยมใส่ซาลวาร์ กามิซ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันการแต่งกายเป็นไปตามสมัยนิยมมากขึ้น การจำแนกรูปแบบแต่งกายตามศาสนาจึงทำได้ยาก สตรีอินเดียมีการแต่งกายตามประเพณีหลายรูปแบบ คือ

๑ **紗หริ (Sari)** เป็นผ้ายาวที่ใช้พันพันทับกระโปรงชั้นในแล้วเหน็บเป็นผ้านุ่ง ส่วนผ้าที่เหลือจะพันทับเสื้อตัวสั้นรอบลำตัวแล้วทิ้งชายไว้พาดเหนือบ่า ซึ่งรูปแบบการนุ่งสำหรับของสตรี

อินเดียมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรม หรือ ภูมิภาค ปัจจุบันสตรีอินเดียส่วนใหญ่ยังคงนิยมสวมใส่ในชีวิตประจำวัน แต่สำหรับเด็กสาว อาจแต่งกายด้วยสำหรับในโอกาสพิเศษเท่านั้น

๒ ชุดซาลวาร์ กามีซ (Salwar kameez) เป็นเครื่องแต่งกายที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน รูปแบบของ ซาลวาร์ กามีซ ประกอบด้วย กางเกงทรงหลวมที่เรียกว่า ซาลวาร์ มีส่วนเอวกว้าง มีสายรัดสำหรับรัดเอวเมื่อสวมใส่ ส่วนตัวกางเกงสอบลงที่ปลายเท้า สวมกับเสื้อคอกลม ผ่าตรงหน้าอก แขนยาว ตัวเสื้อยาวถึงหน้าแข้ง เรียกว่า กามีซ ชุด ซาลวาร์ กามีซ สำหรับสตรีต้องสวมพร้อมกับผ้าพาดบ่า หรือบางครั้งใช้เป็นผ้าคลุมศีรษะที่เรียกว่า ดูปัตตา (Dupatta) ซึ่งมีลักษณะของผ้าที่ใช้หลากหลายต่างกันไปตามแหล่งที่มาเช่นเดียวกับสำหรับ ผ้าดูปัตตาที่ใช้กันในปัจจุบัน มีทั้งผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าจอร์เจีย (georgette) และผ้าชีฟอง (chiffon) เป็นต้น

๓ เลเฮงกา โจลี และ โอดานี สตรีอินเดียในรัฐคุราตและราชาสถาน มีรูปแบบเครื่องแต่งกายที่ประกอบด้วย เลเฮงกา (Lehenga) คือ กระโปรงบานสีสดยาวจรดข้อเท้า โจลี (choli) หรือเสื้อตัวสั้น มีผ้าคลุมศีรษะที่เรียกว่า โอดานี (odhani) ปัจจุบัน ชุดแบบนี้เป็นที่นิยมในการสวมใส่ไปในงานของสตรีอินเดีย และใช้เป็นชุดในพิธีแต่งงานของเจ้าสาวอินเดีย

เครื่องแต่งกายของบุรุษ ชาวอินเดียที่เห็นโดยทั่วไปประกอบด้วยเสื้อตัวยาว แขนยาว คอกลม ผ่าช่วงอก ที่เรียกว่า กูรตา (kurta) โดยอาจสวมกับผ้าถุงสีขาวที่เรียกว่า โชติ (Dhoti) ที่อาจนุ่งแบบโจงกระเบน หรือ แบบผ้าโสร่งตามแต่โอกาส ซึ่งนิยมในหมู่บุรุษฮินดู ส่วนบุรุษสิกข์นิยมสวมกับกางเกงตัวหลวมแบบซาลวาร์ กามีซของสตรี แต่นิยมสีขาวเป็นหลัก บางครั้งสวมทับเสื้อกูรตาดำด้วยเสื้อกั๊กตัวสั้นสีดำ นอกจากนี้บุรุษอินเดียบางคนนิยมสวมผ้าโสร่งตารางที่เรียกว่า ลุงกี (lungi)

อัตลักษณ์การของชาวมอญภาคกลาง “โสร่งพื้นแดงลายหมากรุก” ดูเหมือนจะเป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นด้านการแต่งกายของชาวมอญ ดังปรากฏในจารึกโคลงภาพคนต่างชาติต่างภาษาที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามว่า

“นุ่งผ้าตารางริ้วเช่น	ชาวอังวะ	วะแฮ
พันโพกเกล้าแต่งกาย	ใส่เสื้อ	
มอญมักสักไหล่หลัง	ลงเลข	ยันต์นา
พลอยทับทิมน้ำเนื้อ	นับถือ”	

การแต่งกายของชาวมอญบ้านสามเรือน ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า ชาวมอญกลุ่มนี้ยังคงรักษาอัตลักษณ์การแต่งกายของตนไว้ทั้งหญิงและชาย กล่าวคือ ในชีวิตประจำวันผู้ชายยังคงนุ่ง สะลั่ง หรือสลั่ง (saluing) ที่ไทยเราเรียกว่า โสร่ง ไม่นิยมสวมเสื้อ แต่จะใช้ผ้าขาวม้าพาดไหล่หรือคล้องบ่า ส่วนทรงผมตัดสั้นคล้ายกับคนไทย ผู้หญิงนุ่งผ้า “กานิน” (ganin) หรือ “หนิน” ซึ่งคล้ายกับ “สะลั่ง” ของผู้ชาย แต่ลวดลายจะละเอียดกว่าและมัก

เป็นสีพื้นหรือตาเล็ก ๆ บางที่เรียกว่า “ผ้าตาโง่” นุ่งกรอมสั้น สวมเสื้อคอกระเช้า บางครั้งใส่เสื้อแขนสั้นแบบง่าย ๆ ทรงผมนิยมเกล้าผมมวยก่อนต่ำลงมาทางด้านหลัง โดยมีปิ่นมอญ 2 ชื่น ส่วนรองเท้านั้น มอญทั้งชายและหญิงนิยมสวมรองเท้าแตะ

ส่วนการแต่งกายในงานพิธีผู้ชาย นุ่งโสร่ง สวมเสื้อแขนสั้น คล้องสไบ (หยาดได้ด) ถ้าเป็นชายสูงอายุมักใช้ผ้าขาวม้า ถ้าไปงานรื่นเริงจะใช้สไบคล้องคอแทนหรือพาดลงมาตรง ๆ บนไหล่ ชายผู้หญิง นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อแขนยาวผ่าหน้าตลอด ถ้าเป็นผู้สูงอายุจะสวมเสื้อแขนสามส่วน สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ สไบ มีวิธีการห่มเหมือนกับผู้ชาย ส่วนทรงผมเกล้ามวย โดยมีปิ่นมอญ ๒ ชื่น บังคับไม่ให้ผมมวยหลุด สำหรับผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน การเกล้าผมมวยจะใช้ “แหมะเกวียปาวซ่ง” และใส่รังผึ้งรอบมวยผมถ้าไม่มี “แหมะเกวียปาวซ่ง” จะใช้ดอกมะลิประดับรอบมวยผมแทน แต่ไม่นิยมใช้ปิ่นมอญ

อัตลักษณ์การของชาวไทยพวนภาคกลาง ชาวไทยพวนหรือลาวพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นชัดคือการนุ่งผ้าซิ่น รายงานการวิจัยของ ชินบัญช สุคันธวิภาติ กล่าวว่า ผู้หญิงไทยพวนทุกวัย จะนุ่งผ้าซิ่นมัดหมี่ แต่เดิมนั้น ผ้าซิ่นมัดหมี่จะมีอยู่ ๓ ส่วนคือ หัวซิ่น ตัวซิ่น และตีนซิ่น มีลวดลายการมัดหมี่หลายรูปแบบ สำหรับการทอมีทั้งทอแบบธรรมดาและยกขิด แต่ไม่มีทอจาก อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับผ้าซิ่นมัดหมี่ของชาวไทยพวน อยู่ที่ตีนซิ่น หัวซิ่น จะบ่งบอกถึงวัยของผู้หญิงที่ใส่โดยดูจากสี ถ้าเป็นวัยผู้ใหญ่และคนชราหัวซิ่นและตีนซิ่น จะทอพื้นสีเหลืองสลับยกขิดด้วยสีดำ ส่วนวัยหญิงสาวจะเป็นสีเหลืองสลับแดง สำหรับตีนซิ่นของแม่ จะถือเป็นเครื่องรางของขลังสำหรับผู้ชายไทยพวน เวลาออกนอกบ้าน หรือ เดินทางไกล โดยเฉพาะคนที่ไปทอเวลาออกสนามหรือไปทำสงครามจะฉีกเอาตีนซิ่นของแม่พกติดตัวเป็นเครื่องรางป้องกันภัยอันตราย

สำหรับเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวนคือ เสื้อหม่ากะแล้ง ที่สวมใส่ได้สำหรับผู้หญิงทุก **อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการนุ่งเสื้อหม่ากะแล้ง** จะบ่งบอกถึงความเป็นหญิงสาวโสด และหญิงที่แต่งงาน โดยดูจากตัวเสื้อและการนุ่งห่ม กล่าวคือ ถ้าผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะใส่เสื้อหม่ากะแล้งตัวใหญ่ ไม่รัดกระชับและไม่นุ่งทับในผ้าซิ่น จะปล่อยชายเสื้อ และตัวเสื้อจะเจาะกระเป๋าด้านข้างทั้งสองข้างเพื่อความสะดวกสบายและความคล่องแคล่วในการทำงานบ้านโดยเฉพาะแม่ลูกอ่อนก็จะสะดวกในการให้นมบุตร ส่วนของหญิงสาวจะตัดให้กระชับรัดบนหน้าอก ไม่มีกระเป๋าด้านข้าง เวลาสวมใส่ชายเสื้อจะทับไว้ในผ้าซิ่น คาดทับด้วยเข็มขัด สิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นกุลสตรีที่มีความสามารถในการเย็บปักถักร้อย ที่มีความพร้อมที่จะมีครอบครัว ดูจากเสื้อหม่ากะแล้งอยู่ที่แถบรัดหน้าอกซึ่งจะมีอยู่สาม ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรกจะเป็น แถบรัดที่ถักเป็นลายลูกไม้ เป็นคนที่มีความสามารถในการเย็บปักถักร้อยสูง บ่งบอกถึงความมานะพยายาม อดทน พิถีพิถันละเอียดรอบคอบ รักสวยรักงาม ลักษณะที่สอง แถบรัดหน้าอกจะเป็นเพียงการจับจีบผ้าทับซ้อนกันต่อ ๆ กัน แสดงถึงยังพอมีความสามารถบ้าง แต่ไม่

ค่อยจะมีความมานะพยายาม ไม่ค่อยจะพิถีพิถัน พอจะมีความรักสวยรักงาม ผิดกับลักษณะที่สามคือ เป็นแบบผ้าธรรมดา ดูเหมือนไม่ค่อยจะมีความสามารถ ไม่อดทน ไม่พิถีพิถันและไม่รักสวยรักงาม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่พ่อแม่ของผู้ชายชาวไทยพวนใช้เลือกคู่ครองให้กับบุตรชาย

สำหรับเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงชาวไทพวน จะสวมใส่ เสื้อป้าย จะมีลักษณะคล้ายเสื้อชั้นใน แต่มีแขนเพียงข้างเดียว ห้อยอยู่บนบ่าด้านซ้าย ตัวเสื้อจะป้ายพาดผ่านหน้าอกและหลัง สอดผ่านใต้รักแร้ขวา ติดกระดุมด้านข้าง เวลานุ่งจะมี ผ้าสไบ หรือผ้าพ้ายโต่งหรือผ้าแอ้งตุ้พาดทับซ้อนจากบ่าด้านซ้ายลงมาสอดผ่านใต้รักแร้ขวาเช่นเดียวกัน ส่วนหญิงสาวชาวไทยพวน นอกจากจะนุ่งห่มด้วยเสื้อหม่ากะแล้งแล้ว ยังมีการ นุ่งห่มด้วยผ้าสไบคาดอก หรือที่เรียกว่า นุ่งผ้าแอ้งตุ้ ซึ่งเป็นผ้าแถบสีพื้นธรรมดา สีอ่อน เช่นชมพูอ่อน สีฟ้าอ่อน เขียวอ่อน เหลืองอ่อน เช่นเดียวกับสีของเสื้อหม่ากะแล้ง ผิดกับของ ผู้หญิงสูงวัยหรือวัยผู้ใหญ่ที่นุ่งห่มด้วยผ้าสีเข้ม

อัตลักษณ์ของผู้ชายไทยพวนทุกวัยจะอยู่ที่การนุ่งห่มด้วย กางเกงสามตะเข็บหรือ โส้งขาก้วย และผ้าขาวม้าลายตาม่อง และ ลายไล่ปลาไหล ใช้พาดบ่าและผูกคาดที่เอว ไม่นิยมใส่เสื้อ โดยเฉพาะอยู่ที่บ้าน

อัตลักษณ์การของชาวของภาคกลาง ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ว่า ลักษณะการแต่งกายและทรงผมของชาวของนั้น โดยปกติชาวของจะทอผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้าใส่กันเอง ค่ายที่ใช้ทอผ้า นั้นคนของต้องหาซื้อมาจากตลาด เมื่อเวลานำของไปขายในเมือง ชาวของไม่ชอบผ้าที่มีลวดลายสีฉูดฉาด สีของเสื้อผ้าทั้งหญิงและชาย จะออกสีน้ำเงินเกือบดำ ส่วนเสื้อผ้าที่นำมาแต่งกายนั้น แต่ละสีมีความหมาย ดังนี้

สีดำ หมายถึง คนของเป็นคนที่อยู่ใปามากกว่าอยู่ในเมือง เป็นคนมีทุกข์เพราะถูกผู้อื่นนุกรุกถิ่นทำมาหากินบ่อย ๆ จึงแต่งผ้าสีดำ และเป็นสีที่เหมาะสมในการทำงานเพราะเปื้อนยาก

สีแดง หมายถึง คนของนิยมนำมาโพนทึบหรือนำมาคาดเอว นอกจากนั้นยังนำมาใช้กราบไหว้เมื่อยามเกิดทุกข์ภัย

สีขาว หมายถึง ใช้ในการไปทำบุญ เพราะถือว่าเป็นสีที่บริสุทธิ์สะอาด

ลักษณะการแต่งกาย ผู้หญิงจะนุ่งผ้าซิ่น สวมเสื้อคอกระเช้าบ่าเล็ก ถ้าเป็นผู้หญิงสูงอายุจะนุ่งผ้าโจงกระเบนและห่มผ้าแถบคาดอก ส่วนเครื่องประดับจะสวมแหวนทำด้วยสตางค์แดงทำเองหรือตะกั่วขาว ต่างหูใช้ดอกไม้สีต่าง ๆ ประดับ สวมสร้อยคอลูกปัดร้อยจากลูกข้าวเดือยเพราะมีความเงาและแข็งแรงมากกว่า ส่วนกำไลข้อมือและข้อเท้าจะทำด้วยเงินขวง สำหรับทรงผมผู้หญิงจะไว้ผมทรงดอกกระพุ่ม

ผู้ชาย จะนุ่งผ้าโสร่งยาวประมาณครึ่งน่อง หรือนุ่งกางเกงขาสั้นหรือกางเกงขากว้าง (ลักษณะคล้ายกางเกงขาก๊วยของคนจีน) ไม่สวมเสื้อเวลาอยู่บ้าน และจะสวมเสื้อเวลาเข้าป่าล่าสัตว์หรือหาของป่า เวลาไปเที่ยวจะนุ่งผ้าโจงกระเบนลอยชาย ไม่สวมเสื้อ (สุเรขา สุพรรณไพบูลย์, ๒๕๓๐ : ๒๘) เครื่องประดับจะสวมแหวนทำด้วยสตางค์แดงหรือตะกั่วสีขาวเหมือนผู้หญิง ใส่

สร้อยคอทำด้วยลูกมะติประดับด้วยลูกข้าวเดือยร้อยเป็นพวง พร้อมด้วยตะกุดทำด้วยตะกั่วคาดเอว และด้ายมงคลมัดข้อมือ การไว้ทรงผมของคนชอง โดยธรรมชาติผมของคนชองจะหยิกขด คง นั้น คนชองส่วนใหญ่จึงไม่ชอบไว้ผมยาว ผู้ชายจะตัดผมทรงสั้น ๆ เกรียน ซึ่งทรงผมจะเหมาะสม กับอาชีพ เพราะต้องเข้าป่าล่าสัตว์ทุกวัน เครื่องมือที่ใช้ในการตัดผม มีลักษณะเหมือนคีมแต่ปลาย คม

ในปัจจุบันการแต่งกายของชาวชองได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมตามยุค สมัย อาจจะโดยเลียนแบบเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสมัย ซึ่งการแต่งกายก็เหมือนคนจีนทურიทั่วไป เพราะปัจจุบันชาวชองได้รับการศึกษาเหมือนคนทั่วไป มีสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป หากที่ ยังคงแบบดั้งเดิมไว้บ้างก็มีแต่ผู้สูงอายุ ที่ยังคงแต่งกายและดำเนินวิถีชีวิตแบบเดิมอยู่

อัตลักษณ์การของชาวกะเหรี่ยง(โผล่ง)ภาคกลางในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มี วัฒนธรรมในการผลิตเครื่องนุ่งห่ม ในอดีตชาวโผล่งใช้วัตถุดิบที่มีหรือหาได้ในท้องถิ่น นับตั้งแต่ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า วัสดุเส้นใย สีที่ใช้ย้อมด้ายและฝีนผ้า ส่วนเครื่องประดับ ส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่นำมาจากแหล่งอื่น ตามประเพณีแล้ว กระบวนการผลิตเครื่องนุ่งห่มเป็น ภาระหน้าที่ของผู้หญิง ดังนั้นภูมิปัญญาในการผลิตเครื่องนุ่งห่มจึงอยู่กับผู้หญิงและสืบทอด ผ่านลูกสาว-หลานสาว หน้าที่ของผู้ชายคือการจัดทำเครื่องมือและอุปกรณ์ทอผ้าที่จำเป็น ได้แก่ เครื่องปั่นฝ้าย เครื่องกรอด้าย และกี่ทอผ้า สถานการณ์ของภูมิปัญญาการทอผ้าของชาวโผล่งใน ปัจจุบันยังคงเหลือผู้รักษาไว้เพียงไม่กี่ราย เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้อาวุโสหลายคนไม่สามารถจดจำให้ ชัดเจนได้ว่าเป็นปีใดแน่ที่ความนิยมในการทอผ้าตามประเพณีได้ขาดหายไป แต่สามารถเชื่อมโยง สาเหตุของการเลิกปลูกฝ้ายได้ว่าเป็นเพราะชาวบ้านเลิกปลูกข้าวไร่กันและหันมาปลูกข้าวโพด มัน ลำปะหลังและอ้อยกันมากขึ้น ประกอบกับฝ้ายเป็นพืชที่ถูกทำให้เสียหายได้ง่ายจากหนอนเจาะ เป็นไปได้ว่าหลังจากมีนโยบายให้อพยพชาวโผล่งลงมาจากถิ่นที่อยู่บนดอยมาตั้งอยู่ ณ ภูมิลำเนา ปัจจุบันแล้ว วิถีชีวิตในการทำไร่หมุนเวียนตามประเพณีจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไป รวมทั้งการขาด หายไปของการทำไร่ข้าวด้วย และเนื่องจากเคยมีการปลูกฝ้ายกันในไร่ข้าว เมื่อเลิกปลูกข้าวไร่กันไป จึงทำให้การปลูกฝ้ายหายตามไปด้วย

การแต่งกายของสตรีโผล่งนั้นเป็นชุดทรงกระสอบสีขาว เสื้อที่น้ำเงินเทาปักลวดลาย แบบต่างๆพร้อมชิ้นผ้าชิ้นของสตรีชาว โผล่งจึงเกิดจากการนำผ้าสามสีมาเย็บต่อกันเป็นผืนเดียว แล้วจึงเย็บเชื่อมชายเข้าด้วยกันเป็นผ้าถุง ผืนที่อยู่ตรงกลางนิยมทำเป็นลายน้ำไหล ส่วนผืนที่เป็นดิน ชี้นิยมปักลวดลายสวยงาม เช่น ลายเสือตัวผู้ รอยเท้าไก่เพชรบุรี รอยเท้าไก่อราชนูรี เข้าไม่มีศาล รอยตีนตะขาบ เป็นต้น ดินชี้นบางผืนยังนิยมทำพู่ห้อยเป็นครุยลงมา และมีการนำแผ่นเงินเล็ก ๆ มา เย็บประดับผืนผ้าอีกด้วย

ส่วนการแต่งกายของผู้ชายดูเหมือนจะมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าผู้หญิงอย่างเห็นได้ชัด มีผู้ กล่าวไว้ว่า ในสมัยก่อนใช้ผ้าฝ้ายที่ทอเป็นผืนวางลง แล้วนำกระบอกกลมมาวางทาบตรงกลาง ตัดออก

ตามรอยเกิดเป็นวงกลม โห่อยู่กลางผืนผ้า แล้วพับทบเข้าหากันเย็บเป็นเสื้อแบบสวมทางหัวสำหรับผู้ชาย คาดว่าคงจะประมาณสมัยรัชกาลที่ ๕ ผู้ชาย(น่าจะเป็นคนของทางการ)นิยมสวมเสื้อแขนกระบอกสีดำจากการย้อมมะเกลือ แขนยาวถึงข้อมือ คอเสื้อปิดแบบคอตั้ง มีกระดุมไม้ ๕ - ๖ เม็ด ส่วนคนที่เป็นผู้นำหรือผู้มีฐานะคืออาจใช้กระดุมเงินเย็บติดเป็นสองแถว แถวละประมาณ ๕ - ๖ เม็ด

สำหรับ กางเกง ในอดีต ชาวบ้านจะใช้ต้นไม้ชนิดหนึ่งเรียกว่า “จิ้ง” (ยางน่อง) เลือกตัดตรงส่วนที่มีง่ามแยกเป็นสองแฉก ลอกเปลือกออกนำมาทาบทำกางเกงสำหรับผู้ชาย กางเกงเป็นทรงกระบอกหรือแบบกางเกงขาก๊วยสีขาว ถือเป็นสีของฝ่ายเอง หรืออาจใช้มะเกลือย้อมดำ ชายกางเกงจะอยู่ประมาณเหนือเข่าเล็กน้อย คงจะในสมัยรัชกาลที่ ๕ อีกเช่นกันที่ผู้นำที่เป็นคนของทางการนิยมนุ่งโจงกระเบน ในสมัยก่อนซึ่งน่าจะย้อนไปได้ถึงประมาณ ๕๐ - ๘๐ ปี ผู้ใหญ่จะปล่อยให้เด็ก ๆ แก้วผ้าโทง ๆ เด็กหญิงอาจมีจ๊ับปั้งเงินใส่ จนอายุได้ประมาณ ๔ - ๕ ขวบจึงเริ่มนุ่งชุดชาย-หญิง

เครื่องประดับ เครื่องประดับสำหรับสตรี คือห่วงเงินสำหรับคาดผมห่วงเงินสวมหัวนี้ ผู้หญิงจะสวมโดยหันปมไปไว้ด้านหลัง โดยการรวบผมด้านหน้าหวีไปรวมกันแล้วเกล้าเป็นมวยไว้ด้านหลังศีรษะ ดัมหูเงินที่ใช้ได้ทั้งหญิงและชาย และมีตุ้มหูที่ทำจากไม้มะเกลือที่ด้านหนึ่งคว้านเป็นเบ้าเหมือนครก ยัดด้วยขี้ผึ้งแล้วนำแผ่นเงินขึ้นเล็กปิดทับ ผู้หญิงยังนิยมใช้ผ้าขาวพันผมเมื่อออกนอกบ้าน และหลายคนเริ่มหันมาใช้ผ้าขนหนูแทนผ้าฝ้ายกันมากขึ้น ผู้หญิงยังนิยมสวมกำไลข้อมือที่เป็นกำไลเงินรอบข้อมือทั้งสองข้าง นอกจากนี้ เหยียดเงินในสมัยอาณานิคมยังนิยมนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องประดับด้วย

เครื่องประดับชายนอกจากห่วงเงินรัดผมแล้ว ผู้ชายในอดีตยังนิยมเกล้ามวยผมไว้ด้านหน้าเหนือหน้าผากโดยมัดไว้เป็นปม ผ้าโพกศีรษะผู้ชาย สมัยก่อนถ้าเห็นผู้ชายมุ่นมวยผมไว้ด้านข้างหัวแสดงว่าเป็นคนมาจากนอก (จากฝั่งพม่า) ปัจจุบัน เนื่องจากผู้ชายเลิกนิยมไว้ผมยาว จึงใช้ผ้าดำแต่งเป็นหมวก โดยมุ่นผ้าเป็นมวยไว้ด้านหน้าเหนือศีรษะเหมือนเป็นหมวกสำเร็จรูปใช้สวมหัวได้ทันที ผู้ชายสมัยก่อนนิยมสวมกำไลข้อมือเงินด้วย ตรงส่วนปลายทั้งสองข้างจะทำเป็นปุ่ม ซึ่งต่างไปจากกำไลเงินของผู้หญิง นอกจากนี้ ผู้ชายยังมีสายสะพายประดับเหยียดเงินสะพายเฉียงไหล่ไขว้กันทั้งสองข้าง รวมทั้งมีการใช้เข็มขัดเงินคาดทับกางเกงหรือโจงกระเบนด้วย

จะเห็นได้ว่าจากการศึกษาวิจัย โครงการภูมิไทย ชุดไทย ภาคกลาง ทำให้ได้ข้อสรุปว่าการแต่งกายของผู้คนในภาคกลางมีรูปแบบการแต่งกายที่หลากหลาย มีวัฒนธรรมการแต่งกายที่ต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและแหล่งที่ตั้งถิ่นฐาน ตลอดจนการประกอบอาชีพ ความเชื่อทางศาสนา และความเชื่อของท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบกับพื้นที่ภาคกลางตั้งอยู่ใกล้กับราชธานี มีการติดต่อแลกเปลี่ยนจากภายนอกตลอดเวลา ลักษณะการแต่งกายของคนภาคกลางจึงมีการผสมผสานปนเปกันไประหว่างคนในและคนนอก วัฒนธรรม

เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปตามกระแสการพัฒนาตามอย่างตะวันตก รูปแบบการแต่งกายจึงเปลี่ยนแปลงตาม ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงนั้น เกิดจากชนชั้นผู้นำของประเทศซึ่งมีส่วนในการกำหนดรูปแบบการแต่งกาย ทั้งนี้เพราะพื้นที่ภาคกลางนั้นอยู่ใกล้ศูนย์กลางอำนาจการปกครอง ตลอดจนการยอมรับค่านิยมการแต่งกายตามแบบชนชั้นสูงในสังคมไทย ซึ่งนิยมแต่งกายตามอย่างตะวันตก ก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบและการเอาอย่าง อย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ผลจากการพัฒนาประเทศได้ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนภาคกลางจากสังคมเกษตรกรรมสู่การเป็นสังคมกึ่งอุตสาหกรรมมากขึ้นทุกขณะ จึงทำให้คนภาคกลางจำต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกายของตนเองเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ตามยุคสมัย จนมีอาภรณ์หาความเป็นตัวตนไว้ได้ งานศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าแท้จริงแล้ว คนในสังคมไทยภาคกลางมีภูมิปัญญาในการประดิษฐ์ คิดค้น เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิต มีอัตลักษณ์การแต่งกายตามกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองอย่างน่าภาคภูมิใจ ถึงกระนั้นแม้กระแสการแต่งกายตามอย่างตะวันตกจะได้รับความนิยมมากเพียงใด หากเราได้หวนนึกถึงพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เราควรที่จะได้ตระหนักคิด ถึงอนาคตของภูมิปัญญาของเราเองในการที่จะอนุรักษ์ ปกป้อง คุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมนี้มิให้สูญหายและดำรงอยู่กับสังคมไทยสืบไป ดังพระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงแนวทางการติดต่อต่างประเทศในอนาคตว่า

“...การศึกสงครามข้างญวนข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็แต่ข้างพวกฝรั่ง ให้ระวังให้ดี อย่าให้เสียทีแก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่คิดควรจะเรียนเอาไว้ ก็ให้เอาอย่างเขาแต่อย่าให้นับถือเลื่อมใสไปเสียทีเดียว...”

บรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป

กรมศาสนา กองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2518). การแต่งกายของไทย. กรุงเทพฯ: สื่อการค้า
กรมสารบัญชี คณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร. (2499). การแต่งเครื่องแบบข้าราชการพลเรือนกับการประดับ
ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์และแพรแถบ. พระนคร: กรมฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2505). การแต่งกายไทย. พระนคร: กระทรวงฯ.

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2525). สมุดภาพวิวัฒนาการการแต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์.
กรุงเทพฯ: กองฯ.

คณะอนุกรรมการแต่งกายไทย. (2543). การแต่งกายไทย : วิวัฒนาการจากอดีตสู่ปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ: คณะฯ

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2524). ขลุ่ยกันเรื่องเก่าๆ. กรุงเทพฯ: สยามรัฐ.

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา: และวิไลวรรณ สมโสภณ.เรียบเรียง. (2547). ชุดไทยพระราชนิยม. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: ชูรสภา.

ฉลองพระองค์ฝ่ายในสมัยรัตนโกสินทร์. (2542). ที่ระลึกในงานปณิกศพนางบุญเลื่อน วงศ์พานิช.

กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์.

ชะวั้งชัย ภาติณฐ. (2535). ยุคสมัยเครื่องแต่งกายไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

ฉรงฤทธิ์ โสภา; และคนอื่นๆ. (2527). การผลิตผ้าไหมของชาวพื้นเมืองที่พูดภาษาเขมรในอีสานใต้.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชูรสภา.

ดวงทิพย์ วรพันธุ์. (2535). ปรีทรรศน์วัฒนธรรมผ้าไท และจักรสานศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พวงผกา คูโรวาท. (2540). คู่มือประวัติเครื่องแต่งกาย : ฉบับปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติม. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

พิชิต เลี่ยมพิพัฒน์. (2539). เครื่องประดับ. กรุงเทพฯ: ป.สัมพนธ์.

มงคล จันทร์บำรุง. (2534). เข้าไทย – เข้ากางสี เสื้อผ้าและเครื่องประดับ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2538). เสื้อชุดไทย. กรุงเทพฯ: ชูรสภา.

สำนักงานปลัดกระทรวง กองวัฒนธรรม. (2498). การแต่งกายสตรีไทย. พระนคร: สำนักฯ.

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2484). การแต่งกายสมัยสร้างชาติ. พระนคร: ไทยพาณิชย์การ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2542). การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักฯ.
- สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. (2542). การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทำผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา สมุทรคุปต์: พัฒนา กิตติอาษา: และ นันทิยา พุทธร. (2537). แม่หญิงต้องตำหูก: พัฒนาการของ ขบวนการทอผ้า และการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในหมู่บ้านอีสานปัจจุบัน. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เสฐียร โกเศศ. (2506). การแต่งตัวของชาวไทย. ธนบุรี: โรงเรียนการช่างวุฒิสึกศึกษา.
- อภิโชค แซ่โล้ว. (2541). การแต่งกายไทย. กรุงเทพฯ: เอส.ที.พี.เวิลด์.
- อเนก นาวิกมูล. (2547). การแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- โอม รัชเวทย์. (2543). การแต่งกายไท-สยาม. กรุงเทพฯ: บางกอกการ์ตูนนิสต์.

งานวิจัย

- เกษร อิตะจาวี. (2526). รายงานผลการวิจัยเรื่อง ศึกษาค่านิยมการแต่งกายแบบไทยของสตรีในเมืองหลวง. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณูญา ดิยาชน. (2537). การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชนเผ่าเข้า ในภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ ลำหนาว. (2545). ศึกษาการแต่งกายของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- หทัยรัตน์ ปัทมาวิวัฒน์. (2547). ความรู้เกี่ยวกับผ้าไทยและการแต่งกายด้วยผ้าไทยของอาจารย์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตส่วนกลาง. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

<http://www.lib.ru.ac.th/journal/thaicloth.html>.

<http://www.nectec.or.th/courseware/siamculture/art/fabric01.html>.

<http://www.thailife.com/thaiwisdom/poompandin/book5/default.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>.

<http://www.thaimiss.com/feature.php?rid=F0005&type=txt>.